

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΜΣ «ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ «ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

***Το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης
«Αντώνης Τρίτσης» και η συμβολή του στην Βιώσιμη
Ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου.***

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

Μητούλα Ροΐδω

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:

**Θεοδοροπούλου Ελένη
Αμπελιώτης Κωνσταντίνος**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ:

Μπεζαΐτης Γεώργιος (Α.Μ: 210110)

ΑΘΗΝΑ 2013

Εικόνα από το βιβλίο « Ίλιον , πορεία στους αιώνες »

Η είσοδος του «Πύργου της Βασιλίσσης» που είναι το χαρακτηριστικότερο Μνημείο της περιοχής, που βρίσκεται το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΚΟΠΟΣ	7
ABSTRACT- PURPOSE OF THESIS	7
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	
A1. Η οικονομική ανάπτυξη ως έννοια	11
A2. Τα προβλήματα της εκβιομηχάνισης και η «Βιωσιμότητα»	12
A3. Οι διεθνείς σταθμοί για το περιβάλλον & την βιώσιμη ανάπτυξη	14
A4. Δείκτες για την «Βιώσιμη Ανάπτυξη»	16
A5. «Βιοσιμότητα, Πράσινη Ανάπτυξη»& οικονομικά συμφέροντα.....	18
A6. Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη σημαίνει , πρωτίστως , «Βιώσιμη πόλη».....	23
A7. Τοπική Αυτοδιοίκηση & Αειφόρος Ανάπτυξη.....	27
A8. Ελλάδα , «βιώσιμη πόλη» και Ευρωπαϊκή Ένωση	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΙΛΙΟΥ	
B1. Το Ίλιον κατά την αρχαιότητα	41
B2. Το Ίλιον: Μεσαίωνας–Τουρκοκρατία–Επανάσταση του 1821 και η μάχη στο Δραγουμάνο.....	46
B3. Το Ίλιον: γεωγραφική θέση, σύγχρονη ιστορία, ονοματοδοσία, δημογραφική εξέλιξη.....	48
B4. Ίλιον – Ιστορικά μνημεία	
B4.1 1 ^ο Δημοτικό σχολείο Ιλίου.....	52
B4.2 Προτομή του ευεργέτη Μανάκη Αναστάσιου.....	52
B4.3 Το μνημείο πεσόντων στην πλατεία Ρίμινι.....	52
B4.4 Πύργος της Βασιλίσσης.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΙΛΙΟΥ	
Γ1. Η οικονομική – κοινωνική – δημογραφική – περιβαλλοντική ταυτότητα του Δήμου Ιλίου	
Γ1.1 Το Ίλιον και οι στόχοι για την προστασία του περιβάλλοντος.....	55
Γ1.2 Η δημογραφική διάρθρωση του Δήμου Ιλίου.....	60
Γ1.3 Κοινωνικά χαρακτηριστικά – εκπαίδευση – επαγγελματική κατάρτιση	62
Γ1.4 Η οικονομική δομή του Δήμου Ιλίου.....	65
Γ1.5 Διάρθρωση απασχόλησης στην περιοχή – Ανεργία.....	66
Γ2. Κοινωνικές υπηρεσίες – υποδομές - υγεία	
Γ2.1 Κ.Α.Π.Η.Δήμου Ιλίου.....	70
Γ2.2 Προγράμματα βοήθειας στο σπίτι.....	71

Γ2.3 Δημοτική Τράπεζα αίματος – αιμοδοσία	71
Γ2.4 Υγεία – Πρόνοια.....	72
Γ2.5 Το Ψυχοπαιδαγωγικό κέντρο και το κέντρο υποστήριξης ατόμων με αναπηρία	73
Γ2.6 Κέντρο Κοινωνικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης παιδιών.....	73
Γ2.7 Κέντρο πρόληψης των εξαρτήσεων.....	74
Γ2.8 Κοινωνικές υπηρεσίες και οικονομική κρίση: Προγράμματα χορήγησης ειδών διατροφής και γεύματα σε απόρους.....	76
Γ2.9 Κοινωνικές υπηρεσίες και οικονομική κρίση: Γραφείο πληροφόρησης ανέργων.....	76
Γ2.10 Κοινωνικές υπηρεσίες και οικονομική κρίση: Κοινωνικό παντοπωλείο.....	77
Γ3. Δημοτική Αστυνομία.....	78
Γ4. Καθαριότητα – περιβάλλον – πράσινο	
Γ4.1 Πλατείες – Πράσινο	80
Γ4.2 Πόλη για ποδήλατο.....	81
Γ4.3 Ανακύκλωση – Κομποστοποίηση	81
Γ5. Πολιτισμός – αθλητισμός – παιδεία	
Γ5.1 Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα Μερκούρη».....	83
Γ5.2 Βιβλιοθήκες.....	84
Γ5.3 Λαογραφικό Μουσείο.....	85
Γ5.4 Έκθεση θεάτρου Σκιών.....	86
Γ5.5 Δημοτικό Ωδείο – Φιλαρμονική.....	87
Γ5.6 Δημοτικός Κινηματογράφος.....	88
Γ5.7 Κέντρο πληροφόρησης νέων και Κέντρο γυναικών.....	88
Γ5.8 Πολιτιστικοί Σύλλογοι.....	89
Γ5.9 Αθλητισμός	90
Γ5.10 Εκπαίδευση - δραστηριότητες.....	90
Γ5.11 Σχολές Γονέων στο Δήμο Ιλίου.....	92
Γ5.12 Εκπαίδευση & οικονομική κρίση: Το «Κοινωνικό Φροντιστήριο»	92
Γ5.13 Παιδικοί & Βρεφονηπιακοί σταθμοί.....	93
Γ6. Ήλιον – πορεία προς την «ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ».....	93

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ': ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΑΣΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Δ1. Αστικό πράσινο και η σημασία του.....	101
Δ2. Τύποι αστικών πάρκων	103
Δ3. Βασικές αρχές επιτυχούς λειτουργίας των Αστικών Πάρκων.....	103

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε': Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΠΑΡΚΟΥ» & Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ (ΓΕΝΙΚΑ)

Ε1. Εννοιολογική και ιστορική προσέγγιση.....	106
Ε2. Πάρκα & Διεθνής εμπειρία.....	107
Ε3. Τα πάρκα & η συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη (διεθνή & Ελληνικά παραδείγματα)	
Ε3.1 Ο Δήμος της πόλης Midland.....	110
Ε3.2 Ο Δήμος της πόλης Leamington.....	110

E3.3 Το Οικολογικό Πάρκο Γιούχτα (Δήμος Αρχανών)	111
E3.4 Διάσημα πάρκα της Ευρώπης	112

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ': ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ «Α. ΤΡΙΤΣΗΣ»

ΣΤ1. Όρια – περιγραφή – γενικά χαρακτηριστικά του Πάρκου	125
ΣΤ2. Η ιστορία του πάρκου και του «Πύργου της Βασιλίσσης»	128
ΣΤ2.1 «Πύργος της Βασιλίσσης»: διαμάχη για το ιδιοκτησιακό καθεστώς και διαφορετικές ιστορικές προσεγγίσεις	132
ΣΤ2.2 Διοίκηση – Σκοπός – Προτάσεις αρχικού σχεδιασμού	136
ΣΤ3. «Πάρκο Τρίτση» & Φυσικό περιβάλλον	141
ΣΤ3.1 Η πανίδα του Πάρκου	142
ΣΤ3.2 Η χλωρίδα του Πάρκου	153
ΣΤ4. Δραστηριότητες μέσα στο Πάρκο Τρίτση	
ΣΤ4.1 Πεζοπορία	168
ΣΤ4.2 Ποδηλασία	168
ΣΤ4.3 Κέντρο ιππασίας	169
ΣΤ4.4 Πικ-νικ και παιδική χαρά	170
ΣΤ4.5 Δημοτικό γυμναστήριο Αγ. Αναργύρων	170
ΣΤ4.6 Κέντρο ερπετών	170
ΣΤ4.7 Natura shop	170
ΣΤ4.8 Καφέ και φαγητό για τους επισκέπτες	170
ΣΤ4.9 Θεματική διαδρομή γλυπτικής	171
ΣΤ4.10 Οικολογικό βιβλιοπωλείο	172
ΣΤ4.11 Σώμα Ελλήνων Προσκόπων	172
ΣΤ4.12 Υπαίθρια θέατρα	172
ΣΤ4.13 Δανειστική βιβλιοθήκη	172
ΣΤ4.14 Αθλητικό κέντρο Ιλίου	172
ΣΤ4.15 Περιβαλλοντική εκπαίδευση	172
ΣΤ4.16 Εκκλησίες	173
ΣΤ5. Οι φορείς που δραστηριοποιούνται μέσα στο πάρκο - εθελοντισμός	
ΣΤ5.1 Η Ελληνική ορνιθολογική εταιρεία	174
ΣΤ5.2 Η δράση της Ελληνικής ορνιθολογικής εταιρείας στο πάρκο	176
ΣΤ5.3 Οργάνωση Γη	177
ΣΤ5.4 Τοπογραφικός χάρτης του πύργου της Βασιλίσσης απο την οργάνωση Γη	181
ΣΤ5.5 Η δράση του ΚΕΑΝ στο πάρκο Τρίτση	182
ΣΤ5.6 Ο σύλλογος "Φίλοι του πάρκου" και το δίκτυο εθελοντών του πάρκου	184
ΣΤ5.7 Εκδηλώσεις και δράσεις απο άλλους φορείς μέσα στο πάρκο Τρίτση	186

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ': ΤΟ ΠΑΡΚΟ «Α. ΤΡΙΤΣΗΣ», ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ

Z1. Το πάρκο «Α. Τρίτσης» και τα προβλήματα που αναζητούν λύσεις.....	192
Z2. Η βιώσιμη ανάπτυξη του πάρκου και η ουσιαστική συμβολή του στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής είναι στόχος εφικτός	
Z2.1 Η οικονομική βιωσιμότητα του πάρκου και η ουσιαστική συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής είναι στόχος εφικτός.....	200
Z2.2 Η περιβαλλοντική, πολιτιστική, κοινωνική βιωσιμότητα του πάρκου και η ουσιαστική συμβολή του στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής είναι στόχος εφικτός.....	205
Z2.3 Το πάρκο Τρίτση και η διαχείριση των υδάτινων πόρων.....	208
Z2.4 Το πάρκο «Α. Τρίτσης» και η διοικητική του βιωσιμότητα.....	218

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η' : ΕΡΕΥΝΑ

H1. Μεθοδολογία της έρευνας.....	222
H2. Περιγραφική Στατιστική.....	223
H3. Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2	239
H4. Εκτίμηση υποδειγμάτων λογιστικής παλινδρόμησης.....	255

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Θ1. Συμπεράσματα Στατιστικού Μέρους.....	260
Θ2 Επίλογος.....	262

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ.....263

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Ερωτηματολόγιο.....268

ΠΕΡΙΛΗΨΗ - ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κατά την ανάπτυξη της παρούσας εργασίας παρουσιάζονται όλες οι πτυχές, που καθορίζουν την Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου. Ταυτόχρονα, παρουσιάζονται όλες οι παράμετροι που καθορίζουν την Βιώσιμη Ανάπτυξη του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», αυτού καθεαυτού. Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας αναδεικνύεται η σημαντική συμβολή των πάρκων και δη των Αστικών πάρκων στην Βιώσιμη Ανάπτυξη των πόλεων. Κατά την εξέλιξη της έρευνας **επιχειρείται η σύνδεση και η αλληλεπίδραση της πόλης του Ιλίου και του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης»**, ώστε να προκύψει με συνθετική μέθοδο **ο κύριος σκοπός της παρούσας εργασίας**, που είναι να αναδείξει τις δυνατότητες, που παρέχει η ορθή και ολοκληρωμένη αξιοποίηση του Πάρκου στην Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου.

ABSTRACT - PURPOSE OF THESIS

This thesis addresses all aspects of the subject of Sustainable Development in the Municipality of Ilion. At the same time, it presents options for Sustainable Development in the Park of Environmental Sensitivity "Adonis Tritsis". Within this thesis, the importance and contribution of parks, and especially urban parks, to the Sustainable Development of cities has also been discussed. The **connection and interaction between the Municipality of Ilion and the Park of Environmental Sensitivity "Adonis Tritsis"** has been illustrated alongside **the main purpose of this thesis**, which is to highlight the potential of the Park if it was properly and fully utilised by the Municipality of Ilion.

Πανοραμική άποψη τμήματος του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης»
Πηγή: www.naturagraeca.com

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα Διπλωματική Μελέτη συντάχθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη», με κατεύθυνση την Τοπική Ανάπτυξη , του τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το θέμα της παρούσας μελέτης είναι: **Το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» και η συμβολή του στην Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου.**

Το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», προς χάριν συντομίας θα αναφέρεται στην παρούσα εργασία ως «Πάρκο» ή ως «Πάρκο Τρίτση», όρος που άλλωστε είναι πλατιά διαδεδομένος μεταξύ των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής. Ως ευρύτερη περιοχή , πέραν του υπό εξέταση Δήμου Ιλίου , θεωρείται και ο όμορος ενοποιημένος Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού , με τον οποίο συνορεύει το Πάρκο. Για τις ανάγκες και την πληρότητα της παρούσας εργασίας , θα γίνουν σχετικές αναφορές για την επίδραση του Πάρκου Τρίτση στην ανάπτυξη του Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού, ωστόσο , η μελέτη περιστρέφεται στην σχέση Πάρκου και Δήμου Ιλίου, **καθώς ολόκληρο το Πάρκο βρίσκεται στα διοικητικά όρια του Δήμου Ιλίου** και η σχέση επίδρασης μεταξύ του Πάρκου και του Δήμου Ιλίου είναι πολύ ισχυρή.

Κίνητρο για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος, αποτέλεσε η αγάπη και το ενδιαφέρον του συντάκτη της παρούσας μελέτης για τον Δήμο Ιλίου, η **ανάγκη προστασίας και ανάδειξης** ενός από τους πιο σημαντικούς περιβαλλοντικούς πόλους της Δυτικής Αθήνας και η ανάδειξη όχι μόνο της μέχρι τώρα συμβολής του Πάρκου στην ανάπτυξη της περιοχής, αλλά και των **δυνατοτήτων που υπάρχουν**, αν αξιοποιηθεί σωστά το Πάρκο, για την **σημαντική συμβολή του στην μελλοντική Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου.**

Κατά τη διάρκεια της έρευνας παρουσιάστηκαν δυσκολίες, κυρίως από την περιορισμένη βιβλιογραφία σε σχέση με τον Δήμο Ιλίου και την ευρύτερη περιοχή, καθώς και τη περιορισμένη βιβλιογραφία για το Πάρκο Αντώνης Τρίτσης. Γενικά η βιβλιογραφία για τα αστικά πάρκα στην Ελλάδα, δεν αγγίζει τον πλούτο της αντίστοιχης βιβλιογραφίας, που υπάρχει στο εξωτερικό και κυρίως στον αναπτυγμένο Δυτικό Κόσμο. Αρκετά στοιχεία αντλήθηκαν από πηγές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και από ιστοσελίδες του Διαδικτύου. Πιο συγκεκριμένα, πληροφοριακός πλούτος αντλήθηκε από τον Δήμο Ιλίου, τον Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ) και από τον φορέα διαχείρισης του Πάρκου. Σημαντικές πηγές άντλησης στοιχείων ήσαν οι ιστοσελίδες Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, που ασχολούνται με την προστασία του Περιβάλλοντος και δραστηριοποιούνται στο Πάρκο.

Φιλοδοξία της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει την συμβολή των αστικών πάρκων στην «Βιώσιμη Ανάπτυξη» των πόλεων και να προσθέσει γνώση σε σχέση με το Πάρκο Τρίτση και τις προοπτικές του , καθώς και την συμβολή του στην Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου.

Πολύτιμη, κατά την διάρκεια της παρούσας εργασίας, **στάθηκε η βοήθεια και η καθοδήγηση** της υπεύθυνης καθηγήτριας κ. Μητούλα Ροϊδω, καθώς και των υπολοίπων μελών της τριμελούς επιτροπής κ.κ. Θεοδωροπούλου Ελένης και Αμπελιώτη Κωνσταντίνου, τους οποίους ευχαριστώ θερμά. Ευχαριστώ επίσης θερμά τη σύζυγό μου και τον γιό μου, που στάθηκαν στο πλευρό μου ενθαρρύνοντάς με όλη αυτή την περίοδο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σκοπιά με την οποία θα διεξάγουμε την παρούσα έρευνα , δεν είναι η διερεύνηση του κατά πόσο το Πάρκο συμβάλλει στην ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου, με την κλασσική προσέγγιση, που εξετάζει την οικονομική ανάπτυξη και μόνο. Η **Βιώσιμη ή Αειφόρος Ανάπτυξη** αφορά μια **πιο σύγχρονη και πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση**, που εκτός των κλασσικών οικονομικών δεικτών (αύξηση του ΑΕΠ , αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος, αύξηση των επενδύσεων κ.λπ.) **ενσωματώνει** την πολιτιστική ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος, γενικότερα την αύξηση της ποιότητας ζωής.

Όταν αναφερόμαστε στην **Βιώσιμη Τοπική Ανάπτυξη** , αναφερόμαστε σε μοντέλα **Ολοκληρωμένης Τοπικής Ανάπτυξης**, όπου με την συμμετοχή όλων των φορέων της περιοχής (Τοπική Αυτοδιοίκηση, πολιτιστικοί σύλλογοι, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Εκπαιδευτική Κοινότητα, Φορείς Κοινωνικής Οικονομίας, απλοί πολίτες κ.λπ.), **επιδιώκεται η οικονομική , πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής, με ισορροπημένη χρήση των φυσικών πόρων , με πολύπλευρες οικονομικές δραστηριότητες και με σεβασμό και προστασία του περιβάλλοντος**. Από αυτή την οπτική γωνία θα επιδιώξει η παρούσα έρευνα να φωτίσει το θέμα , που πραγματεύεται.

Αυτή η σύγχρονη και πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση της έννοιας της Ανάπτυξης **κερδίζει, αργά, όλο και μεγαλύτερο έδαφος** στην Παγκόσμια Κοινότητα και μια σειρά κράτη, μεταξύ αυτών και τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν υιοθετήσει αυτήν την προσέγγιση και έχουν εκπονήσει πολιτικές και προγράμματα, που στοχεύουν στην επίτευξη της Βιωσιμότητας.

Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη.

Το **πρώτο μέρος** αφορά τα κεφάλαια, που επικεντρώνονται στην ανάδειξη των αναγκαίων πτυχών του θέματος, μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση, ενώ στο **δεύτερο μέρος** παρουσιάζονται τα στοιχεία, τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα, που προκύπτουν από έρευνα, που διενεργήθηκε με την χρήση ερωτηματολογίων και στατιστική επεξεργασία των στοιχείων.

Στο πρώτο κεφάλαιο, με τίτλο «Βιώσιμη Ανάπτυξη & Τοπική Ανάπτυξη», γίνεται παρουσίαση της έννοιας της Βιώσιμης ή Αειφόρου Ανάπτυξης, η ιστορική της διαδρομή μέσα από της πολιτικές, που διαμορφώθηκαν κυρίως από διεθνείς οργανισμούς, καθώς και της έννοιας της «Βιώσιμης πόλης», επειδή αυτή η προσέγγιση κυρίως θα μας απασχολήσει, μια και η παρούσα έρευνα εστιάζει στον τοπικό χαρακτήρα της «Βιώσιμης Ανάπτυξης». Κατόπιν αναπτύσσεται ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ευρώπη και την Ελλάδα σε σχέση με τις πολιτικές που στοχεύουν στην «Βιώσιμη πόλη».

Στο δεύτερο κεφάλαιο, με τίτλο «Η Ιστορία του Δήμου Ιλίου», παρουσιάζεται η διαχρονική πορεία του Δήμου Ιλίου, στο διάβα των αιώνων έως σήμερα. Παρουσιάζονται τα ιστορικά στοιχεία , που έχουν καταγραφεί σε σχετικές έρευνες, για την περίοδο της Αρχαιότητας, του Μεσαίωνα, της Τουρκοκρατίας, της Επανάστασης του 1821 και τέλος της σύγχρονης εποχής της μεταπολεμικής περιόδου έως σήμερα. Τέλος γίνεται συνοπτική παρουσίαση των σημαντικότερων μνημείων της πόλης.

Στο τρίτο κεφάλαιο, με τίτλο «Η σημερινή ταυτότητα του Δήμου Ιλίου», πέραν των βασικών στοιχείων, που αφορούν περιγραφικά στοιχεία (έκταση, πληθυσμός, όρια κ.λπ.), παρουσιάζονται στοιχεία, που αναδεικνύουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του Δήμου Ιλίου, όπως εκπαίδευση, πολιτιστικές δραστηριότητες, αθλητισμός, οικονομία και αγορά, περιβάλλον και πράσινο κ.λπ. Παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία που συνθέτουν την δημογραφική ταυτότητα του Δήμου Ιλίου καθώς και τα στοιχεία που συνθέτουν την οικονομική του ταυτότητα. Τέλος παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα βήματα που έχουν γίνει και ο σχεδιασμός που υπάρχει από πλευράς του Δήμου Ιλίου προς την κατεύθυνση της «Βιώσιμης πόλης».

Στο τέταρτο κεφάλαιο, με τίτλο «Φυσικό περιβάλλον & Αστικός χώρος», γίνεται παρουσίαση στοιχείων, που αφορούν, γενικά, το Αστικό και Περιαστικό πράσινο και αναπτύσσονται τα στοιχεία, που χαρακτηρίζουν τους διαφορετικούς τύπους πάρκων (Μητροπολιτικά, Αστικά κ.λ.π.).

Στο πέμπτο κεφάλαιο, με τίτλο «Η έννοια του πάρκου και η ιστορία της (γενικά), παρουσιάζεται η ιστορική διαδρομή της δημιουργίας πάρκων (αστικών και μη). Παρουσιάζονται επίσης, διεθνή και εθνικά παραδείγματα, που καταδεικνύουν την συμβολή των πάρκων στην οικονομική και ευρύτερα στην Βιώσιμη Ανάπτυξη των περιοχών που βρίσκονται.

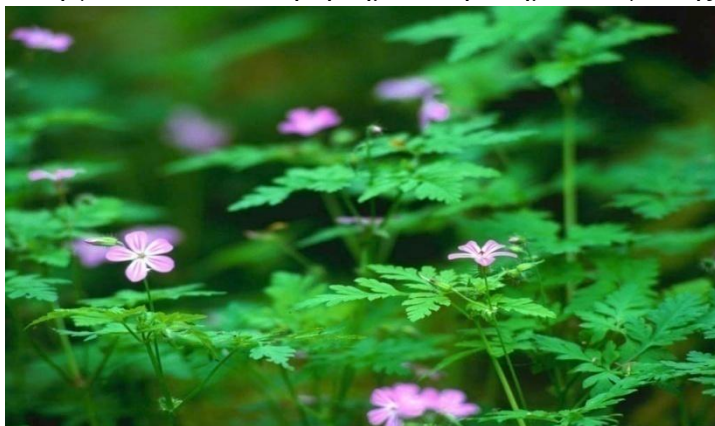
Στο τρίτο, τέταρτο και πέμπτο κεφάλαιο αρχίζει η ανάδειξη της σύνδεσης της συμβολής των πάρκων στην Βιώσιμη Ανάπτυξη των πόλεων, για να μπορούμε με αυτή την οπτική γωνία στο έκτο κεφάλαιο όπου:

Στο έκτο κεφάλαιο, με τίτλο «Το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνης Τρίτσης», παρουσιάζεται η ιστορία του Πάρκου, από την εποχή της απελευθέρωσης από την Τουρκοκρατία έως σήμερα. Περιγράφονται τα γενικά του χαρακτηριστικά, αναλύεται ο τρόπος διοίκησης και παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με το νομικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία του. Παρουσιάζονται αναλυτικά οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα μέσα σε αυτό, καθώς και η δράση των ΜΗΚΥΟ που δραστηριοποιούνται στον χώρο. Τέλος παρουσιάζεται αναλυτικά με πλήθος στοιχείων η πλούσια χλωρίδα και πανίδα του πάρκου.

Στο έβδομο κεφάλαιο, με τίτλο «ΤΟ ΠΑΡΚΟ Α. ΤΡΙΤΣΗΣ, ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ», παρουσιάζονται διεξοδικά τα προβλήματα, που υπάρχουν στο Πάρκο, κυρίως ένεκα της εγκατάλειψής του από την πολιτεία, από την έλλειψη προσωπικού, από τους πενιχρούς οικονομικούς του πόρους σε σχέση με τις ανάγκες του. Παρουσιάζονται προτάσεις για την ολοκλήρωση των αναγκαίων έργων και την αναβάθμιση της λειτουργίας του, καθώς και προτάσεις για την εξεύρεση μόνιμων οικονομικών πόρων για την εύρυθμη λειτουργία και την συντήρησή του, για την επαρκή ύδρευσή του, χωρίς τον κίνδυνο υπεράντλησης των υπόγειων υδάτων. Παρουσιάζονται επίσης προτάσεις, που συμβάλουν στο να γίνει το Πάρκο λιγότερο ενεργοβόρο, χρησιμοποιώντας, κατά το δυνατόν, πηγές ενέργειας φιλικές προς το περιβάλλον.

Στο όγδοο κεφάλαιο, στο δεύτερο μέρος της εργασίας, παρουσιάζονται αναλυτικά τα ερωτηματολόγια, περιγράφεται η μεθοδολογία της έρευνας και η φυσιογνωμία των ερωτώμενων. Στην συνέχεια παρουσιάζεται η έρευνα και οι στατιστικοί έλεγχοι ανεξαρτησίας και **στο ένατο κεφάλαιο** τα τελικά συμπεράσματα και ο επίλογος. Με την μέθοδο αυτή δίνεται η δυνατότητα της μέγιστης δυνατής προσέγγισης, του πως αντιλαμβάνονται οι πολίτες του Δήμου Ιλίου την συνεισφορά του Πάρκου στην Βιώσιμη Ανάπτυξη της περιοχής, περιβαλλοντικά, οικονομικά, πολιτιστικά και εν γένει κοινωνικά και εξετάζεται αν και κατά πόσο επετεύχθη ο σκοπός της έρευνας.

Στο τέλος παρατίθεται η βιβλιογραφία και οι άλλες πηγές (ιστοσελίδες, άρθρα κ.λ.π.) που αξιοποιήθηκαν στην παρούσα εργασία και στο παράρτημα το ερωτηματολόγιο της στατιστικής έρευνας.

Α' ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Για να γίνει κατανοητή η οπτική μέσα από την οποία διεξάγεται η παρούσα έρευνα πρέπει να γίνει η διάκριση μεταξύ της έννοιας της **οικονομικής ανάπτυξης**, όπως ιστορικά έχει αποτυπωθεί από την οικονομική επιστήμη και της έννοιας της «**Βιώσιμης Ανάπτυξης**», της ιστορικής αναγκαιότητας αυτής της νέας προσέγγισης, καθώς και της μέχρι τις μέρες μας ιστορικής διαδρομής της, μέσα από τα διεθνή συνέδρια, τις διεθνείς συμφωνίες και τις βασικές πολιτικές κατευθύνσεις, που διαμορφώθηκαν, σε σχέση με αυτήν. Σε συνέχεια, το βάρος μετατοπίζεται στην έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο και πιο συγκεκριμένα στην έννοια της «**Βιώσιμης Πόλης**», τις παραμέτρους που την καθορίζουν, καθώς και τον ιδιαίτερο ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της τοπικής κοινωνίας στην επίτευξή της. Όλα τα παραπάνω αναπτύσσονται, συνοπτικά, με στόχο να γίνει κατανοητή η ιδιαίτερη οπτική μέσα από την οποία διεξάγεται η παρούσα έρευνα.

A1. Η οικονομική ανάπτυξη ως έννοια

Η **Οικονομική Ανάπτυξη** είναι ποιοτικός όρος της Μακροοικονομίας και αναφέρεται στην αύξηση της δυνατότητας ικανοποίησης των ατομικών και κοινωνικών αναγκών, με την πάροδο του χρόνου, στο εσωτερικό μίας οικονομίας. Σχετίζεται στενά με τον όρο **Οικονομική Μεγέθυνση** και συνήθως οι δύο όροι χρησιμοποιούνται εναλλάξ. Η οικονομική μεγέθυνση, όμως, είναι μια **αυστηρά ποσοτική έννοια**, που αναφέρεται στην αλλαγή του πραγματικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, με την πάροδο του χρόνου. Η θετική αλλαγή (αύξηση του ΑΕΠ) καθορίζει την οικονομική μεγέθυνση. Η οικονομική μεγέθυνση αναφέρεται σχεδόν αποκλειστικά στην ποσοτική πλευρά του ΑΕΠ και όχι στους συγκεκριμένους τρόπους, με τους οποίους αυτό παράγεται ή στις κοινωνικές και ατομικές συνέπειες της αύξησής του.

Μετά την Μερκαντλιστική φάση του πρώιμου καπιταλισμού, περί τα τέλη του 18^{ου} αιώνα, σαν συνέπεια της Βιομηχανικής επανάστασης, η ανάδυση της οικονομικής επιστήμης είχε σαν αποτέλεσμα την αντικατάσταση του Μερκαντλισμού από την σχολή των κλασσικών φιλελεύθερων οικονομικών και την έμφαση στα πλεονεκτήματα του ελεύθερου εμπορίου. Η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης έλαβε πλέον την πλήρη της μορφή και συνδέθηκε ρητά με την μεγέθυνση του ρυθμού παραγωγής καταναλωτικών και κεφαλαιουχικών αγαθών, καθώς επρόκειτο για μια μετρήσιμη ποσότητα, η οποία επέτρεπε την αφηρημένη μαθηματική μοντελοποίηση της.

Η οικονομική ανάπτυξη, μέσα από το πρίσμα της ποσοτικής μεγέθυνσης του συσσωρευμένου πλούτου, μεταφραζόταν σε συνεχή και καθολική αύξηση των ρυθμών παραγωγής και κατανάλωσης αγαθών, με γνώμονα την «κοινωνική ευημερία». Από την εποχή της κλασσικής οικονομικής σχολής έως την θεωρητική επανάσταση του J.M.Keynes, αλλά και αργότερα η προσέγγιση των Νεοκλασικών και των Νεοκεϋνσιανών οικονομολόγων, που άλλωστε στις μέρες μας έχουν γεφυρώσει θεωρητικά πολλές από τις παλιές διαφορές τους, η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης δεν ξέφυγε, σε γενικές γραμμές, από την προσέγγιση, που αναπτύχθηκε παραπάνω.

Ακόμα και η Μαρξιστική οικονομική θεωρία, όπως εφαρμόστηκε στην πράξη στις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού, δεν ξέφυγε από την ποσοτική αντίληψη της έννοιας της οικονομικής ανάπτυξης, όπως αναπτύχθηκε παραπάνω. Ο Σταχανοφισμός, στην πρώην ΕΣΣΔ, τα πεντάχρονα πλάνα παραγωγής, οι από τα πάνω γραφειοκρατικά καθορισμένες νόρμες παραγωγής, σε όλες ανεξαιρέτως τις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού, έδιναν έμφαση στους ποσοτικούς στόχους ανάπτυξης, βάζοντας σε δεύτερη μοίρα την ποιότητα των προϊόντων, τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μαζικής παραγωγής κ.λ.π.

A2. Τα προβλήματα της εκβιομηχάνισης και η «Βιωσιμότητα»

Από το 18^ο αιώνα και μετά, αποτέλεσμα της Βιομηχανικής επανάστασης και ιδιαίτερα μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, είναι η αλματώδης ανάπτυξη της βιομηχανίας και της τεχνολογίας. Σαν αποτέλεσμα, έχουμε την **ανθρώπινη επέμβαση σε πολύ μεγάλο βαθμό στο φυσικό περιβάλλον με συνέπεια την ριζική αλλοίωσή του**, καθώς αποτελεί την πηγή μιας ανεξέλεγκτης χρήσης πρώτων υλών, ενώ το ίδιο το περιβάλλον έχει μεταβληθεί σε διαρκή δέκτη αποβλήτων. Το έδαφος, το νερό και η ατμόσφαιρα υφίσταται κάθε είδους βιοποραγίες: κατασπατάληση της ενέργειας, καλλάζουσα αστικοποίηση, αποψίλωση των τροπικών δασών, μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα, της θάλασσας και των ποταμών, εξασθένιση της στοιβάδας του όζοντος, όξινη βροχή. Ο Αλ Γκόρ, πρώην αντιπρόεδρος των ΗΠΑ, μας θύμιζε πως η συγκέντρωση των αερίων, που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, θα μπορούσε να επιφέρει αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 1-2°C, καθώς και άνοδο της στάθμης των ωκεανών κατά 0,2-1,5 μέτρα. (Al Gore et.al., 2007). Η **αλλοίωση του κύκλου του άνθρακα**, προκαλεί ήδη σοβαρά προβλήματα στο περιβάλλον. Το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), κύριος παράγοντας έντασης του φαινομένου του θερμοκηπίου, είναι υπεύθυνο για το 65% της αύξησης της θερμοκρασίας. Κι όμως και σήμερα ακόμα, με την συμμετοχή των αναπτυσσόμενων γιγάντων, όπως η Κίνα και η Ινδία, το διοξείδιο αυξάνει κατά 8 δις τόνους ετησίως. (Le Monde diplomatique, 2007)

Στη δεκαετία του 1960, αρχίζουν να διαφαίνονται τα πρώτα αδιέξοδα για την ποιότητα ζωής του ανθρώπινου είδους, που προέκυπταν από την αλόγιστη κατασπατάληση των φυσικών πόρων του πλανήτη και την απόρριψη σε αυτόν των επικίνδυνων αποβλήτων. Ο όρος «Οικολογική κρίση» αποκτά περιεχόμενο και η Οικολογία εισβάλλει στο κοινωνικό πεδίο όχι μόνο ως επιστήμη αλλά ως κοινωνική έκφραση του ενδιαφέροντος για το περιβάλλον. Μνημειώδες παραμένει το βιβλίο «**The Silent Spring**» της βιολόγου **Rachel Carson** το οποίο θεωρείται ως ο **θεμέλιος λίθος** του παγκόσμιου οικολογικού κινήματος. Στο βιβλίο αυτό που εκδόθηκε το 1962, η συγγραφέας περιγράφει τις ολέθριες συνέπειες που έχει στην αναπαραγωγή των πτηνών η αλόγιστη χρήση των εντομοκτόνων και ζιζανιοκτόνων. Δύο άλλες σπουδαίες εργασίες ήταν η «τραγωδία των κοινών», από τον G.Hardin (The Tragedy of the Commons, 1968) και η «Πληθυσμιακή βόμβα» από τον P.Ehrlich (The Population Bomb, 1970). Στις δύο αυτές εργασίες, η **οικολογική κρίση αποδίδεται στην εκθετική αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού** και προτείνουν ως μέτρο αντιμετώπισης τη συγκράτηση του παγκόσμιου πληθυσμού (μηδενική αύξηση). (Κ. Αμπελιώτης, 2008)

Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 που συνοδεύτηκε από την πρώτη μεγάλη παγκόσμια οικονομική ύφεση μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, της δεκαετίας του '70, δημιούργησαν τις **πρώτες σοβαρές αμφιβολίες**, για την δυνατότητα των οικονομιών να μεγεθύνονται απεριόριστα, θέτοντας έτσι επί τάπητος το θέμα της σπανιότητας των φυσικών πόρων. Το 1970, οι στοχαστές που ίδρυσαν την μοντέρνα οικολογία δημοσίευσαν με το όνομα «**Ομίλος της Ρώμης**» μια πρώτη έκθεση, που έκανε πάταγο και που έμελε να αφυπνίσει τις συνειδήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. (Fayard, 1972) Το 1972 κατ' εντολή του «Ομίλου της Ρώμης», το Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασαχουσέτης (MIT) διενήργησε μία μελέτη, το αποτέλεσμα της οποίας ήταν ένα κείμενο με τίτλο «**Τα όρια της ανάπτυξης**». (Meadows et.al., 1972) Το **βασικό συμπέρασμα** αυτής της μελέτης ήταν πως τα όρια ανάπτυξης της γης, δηλαδή η **φέρουσα ικανότητα του οικοσυστήματος** του πλανήτη να στηρίζει την ανάπτυξη, με τους τρόπους που αυτή διενεργείται, είχε όριο μέσα στα επόμενα 100 χρόνια. Η έκθεση ενστερνιζόταν ότι η άσχημη κατάσταση των πεπερασμένων φυσικών πόρων ήταν αποτέλεσμα της εκθετικής μεγέθυνσης του παγκόσμιου πληθυσμού, της εξάντλησης των φυσικών πόρων και της περιβαλλοντικής ρύπανσης. (Kersten, Mikolajuk and Gar-OnYeh, 2000) Παρά

την **έντονη αμφισβήτηση** των συμπερασμάτων αυτής της μελέτης, δημιούργησε έντονο προβληματισμό και έκανε **παγκόσμια αίσθηση**.

Η έννοια της Βιώσιμης ανάπτυξης πρωτοεμφανίσθηκε το 1980, στην πρώτη Παγκόσμια Στρατηγική για την Διατήρηση, η οποία δημοσιεύτηκε από την Παγκόσμια Ένωση Διατήρησης (World Conservation Union) και η οποία αναγνώριζε ως στόχους τη διατήρηση των βασικών οικολογικών διαδικασιών, την διαφύλαξη της γενετικής ποικιλότητας και την βιώσιμη χρήση των πόρων. (πηγή: www.iucn.org) Σύμφωνα με αυτόν τον ορισμό , **βιώσιμη ανάπτυξη είναι η διατήρηση των απαραίτητων οικολογικών διαδικασιών και συστημάτων υποστήριξης της ζωής , η διατήρηση της βιοποικιλότητας και η βιώσιμη εκμετάλλευση των ειδών και των οικοσυστημάτων.** (European Commission Secretariat General, 2004) Ο ορισμός αυτός έδινε έμφαση στην ανάγκη διατήρησης ενός κρίσιμου φυσικού κεφαλαίου και στην διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Αργότερα, ήρθε η αποφασιστική **έκθεση Μπρούτλαντ**, που δημοσιεύτηκε το 1987, με τίτλο «**Το κοινό μας μέλλον**», από την Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (World Commission on Environment and Development), πρόεδρος της οποίας ήταν η τότε πρόεδρος της Νορβηγίας, **Γκρο Χάρλεμ Μπρούτλαντ**.

Η έκθεση εισήγαγε την έννοια της «Βιώσιμης Ανάπτυξης», όπως είναι πια οικεία σε όλους. (*Le Monde diplomatique* , 2007) Σύμφωνα με αυτό τον ορισμό **«Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι αυτή που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να υποθηκεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους».** (World Commission on Environment and Development, WCED, 1987) Σύμφωνα με τις αρχές που εισήγαγε η Επιτροπή, η Βιώσιμη Ανάπτυξη στηρίζεται σε τρεις (3) πυλώνες:

- Α) Περιβάλλον** (Περιβαλλοντική Προστασία)
- Β) Οικονομία** (Οικονομική Αποτελεσματικότητα)
- Γ) Κοινωνία** (Κοινωνική Δικαιοσύνη)

Ο ορισμός της έκθεσης Μπρούτλαντ είναι **περισσότερο ανθρωποκεντρικός**, καθώς αναφέρεται στην ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών, χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην προστασία του περιβάλλοντος και **προσπαθεί να ξεπεράσει** την παλιά διχογνωμία ανάμεσα στους υποστηρικτές της ανάπτυξης και στους υποστηρικτές της περιβαλλοντικής προστασίας. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, η Βιώσιμη Ανάπτυξη παρέχει ένα πλαίσιο για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πολιτικών στις αναπτυξιακές στρατηγικές ξεπερνώντας με αυτόν τον τρόπο την αντίληψη, πως η περιβαλλοντική διατήρηση μπορεί να επιτευχθεί μόνο σε βάρος της οικονομικής ανάπτυξης.

Η Αειφόρος ή Βιώσιμη Ανάπτυξη, μπορεί να περιγραφεί σαν μία οπτική «επανενομήτωσης του ανθρώπου στη φύση» και ακολουθεί έναν αιώνα όπου επικράτησε η αντίληψη ότι η οικονομική πρόοδος επιτυγχάνεται μόνο μέσα από την έντονη βιομηχανοποίηση, το εμπόριο και την αστικοποίηση. **Αντιλαμβάνεται τις φυσικές πρώτες ύλες**, συμπεριλαμβανομένου και του συστήματος διατήρησης ζωής του

πλανήτη, **σαν σημαντικά κεφάλαια**, των οποίων η ποσότητα και η παραγωγικότητα πρέπει να διατηρηθούν, ως **θεμελιώδης συνθήκη** για την ανθρώπινη πρόοδο και ανάπτυξη.

Με δεδομένα τα οικολογικά προβλήματα που η ανθρώπινη δραστηριότητα έχει ήδη προκαλέσει στα γήινα οικοσυστήματα, η τεχνολογία καλείται πλέον σήμερα όχι να οδηγήσει στην εντατική αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, αλλά στην περιβαλλοντική βελτίωση, μέσα από «καθαρότερες» παραγωγικές διαδικασίες, καθώς και «καθαρότερη» κατανάλωση από τον τελικό χρήστη των παραγόμενων από αυτές προϊόντων. Ωστόσο, παρότι ο ορισμός, που αναπτύχθηκε πιο πάνω, είναι ο πιο κοινά αποδεκτός διεθνώς, επειδή οι λέξεις «αειφορία» και «βιωσιμότητα» είναι γενικές και δέχονται τόσες πολλές ερμηνείες, τελικά ο ορισμός για την «Βιώσιμη Ανάπτυξη» δεν είναι σε κάθε περίπτωση ενιαίος. Το Εργαστήριο Τοπικής και Νησιωτικής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Αιγαίου (ETNA), στα πλαίσια της ανάλυσής του για το πρόγραμμα ISTOS το 2005 (<http://www.istosweb.org/gr>) διερεύνησε την ιστορική πορεία, που οδήγησε στην σημερινή κατάσταση και ανέλυσε τους διάφορους ορισμούς. Μεταξύ άλλων, αναφέρει, πως **μέχρι και σήμερα δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός της έννοιας της Βιώσιμης Ανάπτυξης**.

Μερικοί **ενδεικτικοί ορισμοί** είναι:

- Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής, μέσα στα πλαίσια της φέρουσας ικανότητας των υποστηρικτικών οικοσυστημάτων. (IUCN, UNEP και WWF, 1991, πηγή: www.un.org)
- Βιώσιμη είναι η κοινωνία, που μπορεί να υπάρχει για γενεές και γενεές, που μπορεί να βλέπει αρκετά μακριά, που είναι αρκετά ευέλικτη και σοφή, ώστε να μην υπονομεύει ούτε τα φυσικά, ούτε τα κοινωνικά της υποστηρικτικά συστήματα. (Meadows et al., 1995)
- Βιώσιμη Ανάπτυξη σημαίνει να βασίζονται οι αναπτυξιακές και περιβαλλοντικές πολιτικές σε μια ανάλυση κόστους – οφέλους και σε μια προσεκτική οικονομική ανάλυση, που θα ενδυναμώνει την περιβαλλοντική προστασία και θα οδηγεί σε αυξανόμενα και διατηρήσιμα επίπεδα ευημερίας. (World Bank, 1992)

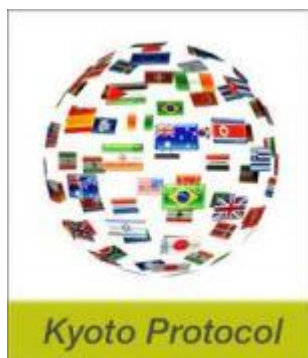
A3. Οι διεθνείς σταθμοί για το περιβάλλον και την Βιώσιμη Ανάπτυξη

Οι πιο **σημαντικοί σταθμοί** για την **Βιώσιμη Ανάπτυξη** και το **Περιβάλλον** είναι οι κάτωθι:

- 1972, Στοκχόλμη, Σουηδία: Διάσκεψη για το Ανθρώπινο Περιβάλλον (Conference on Human Environment), που διοργανώθηκε από τον Ο.Η.Ε. και ήταν η **πρώτη μεγάλη διεθνής προσπάθεια**, με πρωτοβουλία δύο ιστορικών ηγετών, του πρωθυπουργού της Σουηδίας Ούλφ Πάλμε και της πρωθυπουργού της Ινδίας Ιντιρα Γκάντι.
- 1982, Ναϊρόμπι, Κένυα
- 1992, Ρίο, Βραζιλία: Η Παγκόσμια Διάσκεψη για την Γή (The Earth Summit). Στην συνδιάσκεψη αυτή, που θεωρήθηκε σταθμός, συμμετείχαν 108 αρχηγοί κρατών, οι οποίοι υπέγραψαν και υιοθέτησαν την **Agenda 21**, που αποτέλεσε το **σύνολο των οδηγιών για την «Βιωσιμότητα» στον 21^ο αιώνα**. (πηγή: www.un.org) Η Ελλάδα είναι μεταξύ των κρατών, που υπέγραψαν της αποφάσεις αυτής της Διάσκεψης και τις έκανε **νόμο του κράτους** (Ν.2205/1994).

- 1997, Κιότο, Ιαπωνία: Σημαντική συνδιάσκεψη, που κατέληξε στο περίφημο «**Πρωτόκολλο του Κιότο**», το οποίο υπεγράφη από αντιπροσώπους 178 κρατών και με έτος βάσης το 1990 έθεσε εθελοντικούς εθνικούς στόχους μείωσης των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, για κάθε ανεπτυγμένη βιομηχανική χώρα.

- 2002, Γιοχάνεσμπουργκ, Νότια Αφρική: Παγκόσμια Διάσκεψη για την Βιώσιμη Ανάπτυξη (World Summit on Sustainable Development). Η διάσκεψη αυτή έγινε με κύριο στόχο την αποτίμηση των αποτελεσμάτων των συμφωνιών του Ρίο.

Άλλες σημαντικές συνδιασκέψεις , που κατά καιρούς έγιναν είναι:

- 1995, Βερολίνο, Γερμανία.
- 1996, Γενεύη, Ελβετία.
- 1998, Μπουένος Άιρες , Αργεντινή.
- 1999, Βόννη, Γερμανία, όπου έγινε συζήτηση για την **πρακτική εφαρμογή των αποφάσεων του Κιότο**, προσδιορίστηκαν μέτρα εφαρμογής και συγκροτήθηκαν όργανα για την επίβλεψη της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών του Κιότο.
- 2000, Χάγη, Ολλανδία.
- 2001, Βόννη, Γερμανία.
- 2001, Μαρακές, Μαρόκο
- 2003, Μπουένος Άιρες.
- 2005, Μόντρεαλ, Καναδάς. (πηγή: www.unfccc.int)

Για την **Ευρωπαϊκή Ένωση** η Βιώσιμη Ανάπτυξη αποτελεί **καταστατικό κανόνα**, που αναφέρεται στις συνθήκες του Maastricht (1992) και του Amsterdam (1997). Στην Σύνοδο Κορυφής του Γκέτεμποργκ (Ιούνιος 2001), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Commission of the European Communities) παρουσίασε **έξι κύριες πηγές απειλής**, για την επίτευξη της Βιώσιμης Ανάπτυξης που είναι:

A) Οι εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου, προκαλούν άνοδο της μέσης θερμοκρασίας της γης , έντονες κλιματικές αλλαγές και οδηγούν στην παρουσία ακραίων καιρικών φαινομένων.

B) Οι κίνδυνοι για την δημόσια υγεία, από ασθένειες ανθεκτικές στα αντιβιοτικά , από την εκτεταμένη χρήση χημικών ουσιών στην καθημερινή ζωή και από το επίπεδο ασφάλειας της διατροφικής αλυσίδας.

Γ) Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός.

Δ) Η γήρανση του πληθυσμού, που συντελείται με τον συνδυασμό της αύξησης του προσδόκιμου ζωής των Ευρωπαίων πολιτών και του χαμηλού δείκτη γεννήσεων.

Η γήρανση του πληθυσμού αποτελεί άμεση απειλή στην οικονομική ανάπτυξη της Ε.Ε. και υπονομεύει τα δημόσια συστήματα συνταξιοδότησης και παροχής υγειονομικών υπηρεσιών.

Μεταξύ των χωρών με τους χειρότερους δείκτες γήρανσης είναι η Ελλάδα.

Ε) Η επιταχυνόμενη μείωση της βιοποικιλότητας στην Ε.Ε., η αυξανόμενη πίεση στους ζωτικούς φυσικούς πόρους, η παραγωγή αποβλήτων, που αυξάνεται ταχύτερα από το ΑΕΠ των κρατών – μελών της Ε.Ε. και τέλος η απώλεια εδαφών και η μείωση της γονιμότητας των εδαφών, που απειλούν την διαθέσιμη γεωργική γη στην Ε.Ε.

ΣΤ) Το πρόβλημα των μεταφορών (κυκλοφοριακά προβλήματα στις αστικές περιοχές) και η ρύπανση, που προκαλούν τα μέσα μεταφοράς.

A4. Δείκτες για την «Βιώσιμη Ανάπτυξη»

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω , σύμφωνα με τις αρχές που εισήγαγε η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, η **Βιώσιμη Ανάπτυξη** στηρίζεται σε **τρεις (3) πυλώνες**:

A) Περιβάλλον (Περιβαλλοντική Προστασία)

B) Οικονομία(Οικονομική Αποτελεσματικότητα)

Γ) Κοινωνία(Κοινωνική Δικαιοσύνη)

Ωστόσο, για να γίνει δυνατόν να αποκτήσουν πραγματική υπόσταση οι τρεις πυλώνες, έπρεπε να εκφραστούν σε μετρήσιμα μεγέθη, ώστε να γίνει δυνατή η στοχοθέτηση και ο έλεγχος της προόδου, σε κάθε ένα εξ' αυτών. Έπρεπε δηλαδή, να προβλεφθούν **δείκτες Βιωσιμότητας**, σε κοινωνικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό πεδίο, ώστε **η Βιώσιμη Ανάπτυξη να γίνει μετρήσιμη**.

Το μεγάλο πλήθος των παραμέτρων, που καθορίζουν την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση της Βιώσιμης Ανάπτυξης **δεν διευκολύνει τον ενιαίο προσδιορισμό δεικτών**, καθώς άλλωστε ο έλεγχος της Βιωσιμότητας καλείται να γίνει από διεθνείς, εθνικούς αλλά και περιφερειακούς ή τοπικούς φορείς, άλλοτε σε διεθνές και άλλοτε σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Έτσι, έχουν μεγάλη αξία τα **χαρακτηριστικά** που πρέπει να έχουν οι δείκτες Βιωσιμότητας, ώστε να είναι, σε κάθε περίπτωση, όσο πιο αξιόπιστοι γίνεται. Οι δείκτες Βιωσιμότητας, σύμφωνα με τους Καρβούνη – Γεωργακέλλο, πρέπει:

- Να αντιπροσωπεύουν με συνέπεια ένα κρίσιμο στοιχείο του οικοσυστήματος
- Να υπόκεινται σε απομόνωση μέσα στο περιβάλλον
- Να μετρώνται με ακρίβεια και επαναληπτικά

- Να γίνονται αντιληπτοί σε σχέση με την υγεία του οικοσυστήματος
- Να κατανοούνται καλά και να γίνονται αντιληπτοί από το κοινό
- Να έχουν την δυνατότητα να συνδέονται με άλλους δείκτες Βιωσιμότητας
- Να αντιπροσωπεύουν και να σχετίζονται με σπουδαίες κοινωνικές αξίες (Καρβούνης – Γεωργακέλλος, 2003)

Σύμφωνα με τις Πανεπιστημιακές σημειώσεις, του Επίκουρου Καθηγητή Κ. Αμπελιώτη, που διανεμήθηκαν εντύπως, από το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, στα πλαίσια του ΜΠΣ «Βιώσιμη Ανάπτυξη», τα τρία χαρακτηριστικά, που πρέπει να έχει κάθε δείκτης είναι:

- Χρηστικότητα
- Αναλυτική βάση
- Μετρησιμότητα

Ως προς την **Χρηστικότητα** ο δείκτης θα πρέπει να:

- είναι αντιπροσωπευτικός των συνθηκών που χαρακτηρίζει
- είναι απλός και εύκολα αντιληπτός
- μπορεί να έχει χρονικές διακυμάνσεις
- αποτελεί τη βάση αναφοράς για διεθνείς συγκρίσεις

Ως προς την **Αναλυτική βάση** ο δείκτης θα πρέπει να:

- ορίζεται θεωρητικά με βάση τεχνικούς και επιστημονικούς όρους
- στηρίζεται σε διεθνή πρότυπα και να υπάρχει διεθνής αναγνώριση
- συνδέεται εύκολα με πληροφοριακά συστήματα

Ως προς την **Μετρησιμότητα** τα δεδομένα του δείκτη πρέπει να:

- είναι διαθέσιμα με καλή σχέση κόστους/οφέλους
- είναι καλά τεκμηριωμένα και με δεδομένη ποιότητα
- ανανεώνονται τακτικά με βάση αξιόπιστες πηγές και διαδικασίες

Ως **οικονομικούς δείκτες** για την Βιώσιμη Ανάπτυξη μπορούμε να θεωρήσουμε:

- το εισόδημα
- τις επενδύσεις
- το εξωτερικό χρέος
- την εμπορική χρήση ενέργειας
- τις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη
- τις ζημιές από φυσικές καταστροφές

Ως **περιβαλλοντικούς δείκτες** για την Βιώσιμη Ανάπτυξη μπορούμε να θεωρήσουμε:

- τις εκπομπές CO₂
- την κατανάλωση CFC
- την χρήση λιπασμάτων
- την χρήση παρασιτοκτόνων
- την έκταση των δασών
- BOD σε υδάτινους αποδέκτες

Ως **κοινωνικούς δείκτες** για την Βιώσιμη Ανάπτυξη μπορούμε να θεωρήσουμε:

- τον πληθυσμό, κάτω από το όριο της φτώχειας
- την ανεργία
- την βρεφική θνησιμότητα
- το προσδόκιμο ζωής
- το ποσοστό αναλφαριθμητισμού
- τις αυτοκτονίες
- τις εφαρμοζόμενες πολιτικές για την Βιώσιμη Ανάπτυξη
- το μέγεθος των τηλεφωνικών συνδέσεων και των χρηστών διαδικτύου (Αμπελιώτης, 2010)

Όπως γίνεται αντιληπτό, από τα προαναφερθέντα, δεν υπάρχει ένας σαφώς προσδιορισμένος γενικός δείκτης Βιωσιμότητας, με γενική αποδοχή. Καθώς δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός δείκτης Βιωσιμότητας γίνονται διάφορες προσπάθειες για τον προσδιορισμό ομάδων δεικτών, που θα καταστήσουν την Βιωσιμότητα μετρήσιμη. Η Ε.Ε. έχει προσδιορίσει **35 διαρθρωτικούς δείκτες**, σε **πέντε τομείς προτεραιότητας** ήτοι: απασχόληση, καινοτομία, οικονομική μεταρρύθμιση, κοινωνική συνοχή, γενική οικονομία, σε σχέση με την περιβαλλοντική πολιτική (κλιματικές αλλαγές, μεταφορές, δημόσια υγεία, φυσικοί πόροι), καθώς και σε σχέση με τους στόχους (μείωση των αερίων του θερμοκηπίου, μείωση της βιοποικιλότητας, μείωση των επιπτώσεων της ρύπανσης στην υγεία, βιώσιμες πόλεις, αποδοτική χρήση της ενέργειας και των πόρων).

Το πλήθος των δεικτών έχει το πλεονέκτημα ότι επιτρέπει την παρακολούθηση των θετικών και αρνητικών εξελίξεων, σε μια σειρά από στρατηγικούς στόχους, αλλά δεν έχει την απλότητα και την ευκολία ενός μικρού αριθμού αξιόπιστων και συνθετικών δεικτών. (Ευθυμιόπουλος – Μοδινός, 2000)

Σε κάθε περίπτωση οι περιβαλλοντικοί, οικονομικοί και κοινωνικοί δείκτες, που προσδιορίζονται, πρέπει να λαμβάνονται συνδυαστικά υπόψη για να προκύπτει ένα ασφαλές συμπέρασμα για την πορεία προς την «Βιωσιμότητα». Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας προέκυψε, πως ο υπό εξέταση Δήμος Ιλίου δεν έχει προσδιορίσει με έναν ολοκληρωμένο τρόπο «δείκτες Βιωσιμότητας», που να αντιπροσωπεύουν την ιδιαίτερη οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική φυσιγνωμία του και να επιτρέπουν την παρακολούθηση διαχρονικών «στόχων Βιωσιμότητας», που επίσης δεν έχουν καθορισθεί, παρά μόνο μερικώς.

A5. «Βιωσιμότητα», «Πράσινη Ανάπτυξη» και οικονομικά συμφέροντα

Η πορεία για τον προσδιορισμό και την εφαρμογή πολιτικών που να στοχεύουν στην κατάκτηση της «Βιωσιμότητας», δεν είναι μια πορεία στρωμένη με ροδοπέταλα, όπου όλοι συζητούν, ομονοούν και προχωρούν μαζί. Υπάρχουν τεράστιες αντιδράσεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, κυρίως από ρυπογόνες πολυεθνικές εταιρείες και από πολιτικούς που τις εκπροσωπούν, που δεν δείχνουν πρόθυμες να επωμισθούν το «περιβαλλοντικό κόστος», που τους αναλογεί και να προσαρμόσουν την δραστηριότητά τους ανάλογα, εξαιτίας του φόβου μείωσης της κερδοφορίας τους. Ακόμη και «επιστημονικές απόψεις» από διεθνούς κύρους «δεξαμενές σκέψης» επιστρατεύουν οι ρυπογόνες πολυεθνικές εταιρείες, στην **μάχη της συσκότισης** για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της

πολυεθνικής εταιρείας **ExxonMobil** και τα **τεράστια ποσά που χορήγησε** το χρονικό διάστημα 2000 – 2003 σε «δεξαμενές σκέψης» που αμφισβητούν την υπερθέρμανση του πλανήτη.

Ενδεικτικά, 40.000 \$ χορήγησε στο Center for the New Europe, που απεφάνθη πως «Τα επιστημονικά δεδομένα για την υπερθέρμανση του πλανήτη είναι αβέβαια και το Κιότο θα επιφέρει οικονομική καταστροφή για την Ευρώπη και τον αναπτυγμένο κόσμο».

Το Center for the study of CO2 and Global Change, που έλαβε 55.000 \$, ανακοίνωσε πως οι εκπομπές CO2 είναι «αγαθοποιές δυνάμεις που ενισχύουν την οργανική ύλη για να τραφεί ολόκληρη η ανθρωπότητα».

Το National Black Chamber of Commerce, που έλαβε 75.000 \$, έγραψε πως το Κιότο θα μπορούσε να «ανατρέψει την οικονομική πρόοδο που σημείωσαν οι Μαύροι και οι Ισπανόφωνοι τα τελευταία χρόνια».

Το Hoover Institution, που έλαβε 140.000 \$, δημοσίευσε κείμενο με τίτλο «Ευτυχία είναι ένας ζεστός πλανήτης».

Το Frontiers of Freedom, που έλαβε 612.000 \$, ανακοίνωσε πως «Αν ακούσει κανείς τους ριζοσπάστες οικολόγους, θεωρείται επιστημονικό δεδομένο ότι ο πλανήτης υπερθερμαίνεται εξαιτίας του ανθρώπου. Τίποτα δεν απέχει περισσότερο από την αλήθεια».

Το American Legislative Exchange Council, που έλαβε 712.200 \$, ανακοίνωσε πως «Η υπερθέρμανση του πλανήτη θα μπορούσε ακόμη και να σώσει ζωές».

Το American Enterprise Institute, που έλαβε 960.000 \$, το 2004 δημοσίευσε άρθρο για την υπερθέρμανση του πλανήτη με τίτλο «Don't worry, Be Happy».

Το Competitive Enterprise Institute, που έλαβε 1.380.000 \$, προσπάθησε να υποβαθμίσει τόσο πολύ τον κίνδυνο της υπερθέρμανσης του πλανήτη, που τον παρομοίασε με τον κίνδυνο «εξωγήινης εισβολής». (*Le Monde diplomatique*, 2007)

Η αντίθεση Βορρά – Νότου σε πλανητικό επίπεδο ήταν και συνεχίζει να είναι πρωτίστως η φτηνή υπερεκμετάλλευση από τον πλούσιο, πρώην αποικιακό Βορρά, των φυσικών πόρων του Νότου και του φτηνού εργατικού δυναμικού, που στις περισσότερες χώρες ζει στα όρια της απόλυτης εξαθλίωσης. Η πορεία προς έναν περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά «Βιώσιμο Βορρά» εν ολίγοις στηρίζεται στην παράλληλη πορεία ενός περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά «μη Βιώσιμου Νότου». Όπως αναφέρει ο C. Napoleoni, τα «ανεπιθύμητα αποτελέσματα της ανάπτυξης» επιφορτίζουν περισσότερο τον Νότο παρά τον Βορρά. Αποτελεί καθημερινό γεγονός η εξαγωγή των αποβλήτων (τοξικών ή μη) στα υπανάπτυκτα κράτη κι η εγκατάσταση σ' αυτά τα ίδια κράτη εργοστασίων με υψηλούς δείκτες ρύπανσης. Αυτό συμβαίνει επειδή στο Βορρά αυξάνουν τα μέτρα προστασίας και το κόστος. Η αγορά εκτρέπει «φυσιολογικά» προς το Νότο τις ελαττωματικές και τις ρυπογόνες παραγωγές: εδώ υπάρχει έλλειψη εισοδήματος και δεν μπορούν να επιτρέψουν την πολυτέλεια ρυθμίσεων για την περιβαλλοντική προστασία. Τα υπανάπτυκτα κράτη είναι αναγκασμένα, να θέσουν σε κίνδυνο τους περιβαλλοντικούς πόρους σαν το μοναδικό τους ανταλλάξιμο εμπόρευμα, υποθηκεύοντας στην πραγματικότητα το μέλλον τους. Η χρησιμοποίηση των περιβαλλοντικών πόρων χωρίς περιορισμούς – μαζί με το χαμηλό κόστος του εργατικού δυναμικού – προβάλλεται ως παράγοντας ανταγωνιστικότητας σε σχέση με τις οικονομίες των αναπτυγμένων κρατών. (*Napoleoni, 1981*)

Όπως χαρακτηριστικά γράφει η Giovanna Melandri, ...Δεν είναι δυνατόν να παραβλέψουμε το γεγονός ότι τα κράτη του Τρίτου Κόσμου, για να μπορέσουν να συμβάλουν στην επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, πρέπει να λύσουν το πρόβλημα της πείνας, πράγμα το οποίο προϋποθέτει μια διαφορετική κατανομή των πόρων ανάμεσα σε Βορρά και Νότο κι ανάμεσα στις ίδιες τις κοινωνικές τάξεις στα δύο ημισφαίρια. Όμως, τη στιγμή ακριβώς που χρειάζεται να προωθηθούν συγκεκριμένες πολιτικές για να γίνει αυτό, κανείς δεν είναι διατεθειμένος να συμβάλει. Έτσι στο Ρίο οι φτωχοί του κόσμου από θύματα μιας στρεβλής ανάπτυξης – επιβεβλημένης από το κεφάλαιο, το οποίο βρίσκει μέσα στις ολιγαρχικές και διεφθαρμένες κυβερνήσεις τους προνομιούχους συζητητές του – πέρασαν στο εδώλιο του κατηγορουμένου.

Υπεύθυνοι για την ξήρανση των υδάτινων στρωμάτων, για την καταστροφή των δασών, για τις μειώσεις του στρώματος του όζοντος είναι οι άθλιοι της γης, που απειλούν τον πλανήτη με την «δημογραφική έκρηξη». Το γεγονός ότι αυτή η αφανισμένη μάζα ανθρώπων καταναλώνει μόνο το 20% των πόρων, ενώ ο Βορράς, όπου κατοικεί λιγότερο από το ένα τέταρτο του πληθυσμού «μπουκώνεται» με το υπόλοιπο 80%, δε φαίνεται να έχει ληφθεί υπόψη. (Melandri, 1992)

Το **Οικολογικό Αποτύπωμα (Ecological Footprint)** ενός πληθυσμού ή μιας οικονομίας μετρά την ανθρώπινη ζήτηση σε αγαθά που προέρχονται από τη φύση και συγκρίνει την ανθρώπινη κατανάλωση των φυσικών πόρων με την οικολογική ικανότητα ή βιοϊκανότητα (ecological capacity, biocapacity) της γης να αναπαράγει τους πόρους αυτούς (WWF International, 2006 - Kitzes et al., 2007).

(πηγή: <http://footprintgr.weebly.com>)

Όπως γράφει η Agnes Sinai, σε πλανητική κλίμακα το οικολογικό αποτύπωμα της ανθρωπότητας ξεπέρασε την φέρουσα ικανότητα του πλανήτη στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Το 1999, αυτή η υπέρβαση ξεπέρασε το 20%. Δηλαδή, εκείνη την χρονιά η διαθέσιμη παραγωγική επιφάνεια ανά άτομο ανερχόταν στα 19 στρέμματα, ενώ το οικολογικό αποτύπωμα ανά άτομο τα 23. Το οικολογικό αποτύπωμα των ΗΠΑ ανέρχεται στα 97 στρέμματα ανά άτομο, του Ηνωμένου Βασιλείου στα 54, της Γαλλίας στα 52 και της Γερμανίας στα 47. **Το οικολογικό αποτύπωμα των πλούσιων χωρών είναι εξαπλάσιο των φτωχών.** Για να ικανοποιηθεί με αειφόρο τρόπο η κατανάλωση των βιομηχανικών κοινωνιών, θα χρειάζονταν δύο πλανήτες. (Sinai, 2007)

Παρόλο που η Ε.Ε. τάχθηκε υπέρ της μείωσης των αερίων, που εντείνουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου μέχρι το 2010, **η αμερικανική κυβέρνηση καθυστερεί και αρνείται ακόμη να κυρώσει το Πρωτόκολλο του Κιότο**, που τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 2005, υποχρεώνοντας 38 βιομηχανικές χώρες, μέχρι το 2012, να μειώσουν κατά 5,2% τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, σε σχέση με εκείνες του

1990. Τα συμφέροντα των πολυεθνικών εταιρειών δεν εκφράστηκαν πολιτικά μόνο με την συγκεκριμένη στάση των ΗΠΑ. Όπως γράφτηκε και πιο πριν, υπάρχουν «πρόθυμες» πολιτικές δυνάμεις και στις χώρες του Τρίτου Κόσμου και δη στις αναδυόμενες οικονομίες.

Όπως γράφει η Laurence Tubiana, η εμμονή τις αμερικανικής κυβέρνησης να υποστηρίζει ότι τα εθνικά οικονομικά συμφέροντα υπερισχύουν του παγκόσμιου συμφέροντος, που προωθούν οι περιβαλλοντικές συμφωνίες, δημιουργούν τις προϋποθέσεις επιστροφής σε μια μορφή οικονομικού και πολιτικού εθνικισμού. Πράγματι, γράφει, από το 1972 και την Διάσκεψη της Στοκχόλμης (Διάσκεψη Κορυφής για την Γη), οι αναδυόμενες χώρες φοβούνται ότι θα τους επιβληθούν περιβαλλοντικοί περιορισμοί, οι οποίοι θα βλάψουν την οικονομική τους ανάπτυξη. Έτσι, ήταν σχετικά εύκολο για την Ουάσιγκτον να οικοδομήσει έναν άξονα με τις μεγάλες αναπτυσσόμενες χώρες. Ο άξονας έκανε αισθητή την παρουσία του στη Διάσκεψη του Νέου Δελχί για το Κλίμα (2003), όπου η αμερικανική, η ινδική και η κινέζικη αντιπροσωπία συμφώνησαν να αρνηθούν την καθιέρωση υποχρεωτικών ποσοτικοποιημένων στόχων. (Tubiana, 2007)

Ωστόσο, η μόλυνση του περιβάλλοντος, η ένταση των φυσικών καταστροφών και τα ακραία καιρικά φαινόμενα, η δράση των ακτιβιστών, η παρέμβαση των ΜΗΚΥΟ, έχουν συμβάλλει αποφασιστικά στην μεταστροφή της κοινής γνώμης, που πιέζει και τις πιο απρόθυμες κυβερνήσεις να επενδύσουν σε εναλλακτικές ενεργειακές λύσεις. Όπως αναφέρεται στο ειδικό αφιέρωμα «Business of green» της «International Herald Tribune», σημαντικό ρόλο παίζει και το γεγονός, πως η εξάντληση των ορυκτών καυσίμων κρίνεται πια αναπόφευκτη και οι πλούσιες χώρες, για πολιτικούς και όχι οικολογικούς λόγους, επιθυμούν να μειώσουν την ενεργειακή τους εξάρτηση από μεγάλες πετρελαιοπαραγωγούς χώρες, όπως η Ρωσία, το Ιράν, το Ιράκ και η Βενεζουέλα του Ούγκο Τσάβες. Το πλαίσιο αυτό ευνοεί την αλλαγή του ενεργειακού μοντέλου, κάτι που οι βιομήχανοι του Βορρά φαίνεται τώρα να κατανοούν. Με την προοπτική εξασφάλισης μεγάλου κέρδους, υπόσχονται να ενεργοποιήσουν προσεχώς έναν καινούργιο οικονομικό κύκλο, τον κύκλο της «πράσινης οικονομίας». (International Herald Tribune, 04/06/2007)

Εξετάζοντας όλα τα παραπάνω η Ρίτα Μαντότο γράφει, πως από αυτά όλα προκύπτει ότι **η μοναδική ανεξάρτητη μεταβλητή είναι το κέρδος**, τα υπόλοιπα είναι μεταβλητές που εξαρτώνται από το αν συνεισφέρουν περισσότερο ή λιγότερο στη λειτουργία της πρώτης. **Το περιβάλλον δεν αποτελεί εξαίρεση.** (Μαντότο, 1996) Το ισχυρό αίτημα της απορρύπανσης, που βρίσκει μερική απάντηση διεθνώς στη διάθεση μέρους των δημόσιων πόρων για την περιβαλλοντική εξυγίανση, προκάλεσε τα τελευταία χρόνια τη γέννηση επιχειρήσεων, που προσφέρουν εγκαταστάσεις και υπηρεσίες στον τομέα του ελέγχου και του καθαρισμού των υδάτων, της ατμοσφαιρικής και ηχητικής ρύπανσης, της επεξεργασίας των αποβλήτων, της ανακύκλωσης. Έτσι γεννήθηκε η περιβαλλοντική επιχείρηση, που γνώρισε γρήγορη διάδοση. **Ωστόσο, μέχρι σήμερα, η μεγάλη αύξηση των «πράσινων» δραστηριοτήτων, που παρεμβαίνουν στην κατάληξη των παραγωγικών διαδικασιών δεν έχει συνδεθεί με μια ανάλογη ανάπτυξη των «πράσινων» δραστηριοτήτων, που επιδρούν στην πηγή, μέσα από μια μαζική αντικατάσταση των ρυπογόνων πρώτων υλών με νέα υλικά και από μία αλλαγή των παραγωγικών διαδικασιών, δηλαδή από ένα νέο και διαφορετικό παραγωγικό μοντέλο.**

Αυτό συμβαίνει γιατί, (...) Η πιο απλή λύση, που εφευρέθηκε από την αγορά, ήταν να αφεθούν στην ουσία οι ίδιες οι παραγωγικές εγκαταστάσεις, να συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται οι ίδιες ουσίες, ακόμα και όταν είναι επιβλαβείς και να επεμβαίνουμε «στο τέλος του σωλήνα», με φίλτρα, δεξαμενές και περισσότερο ή λιγότερο έξυπνα συστήματα καθαρισμού. Από την **οπτική της αφηρημένης οικονομικής λογικής** μοιάζει με μια **παράλογη σπατάλη**: συνεχίζουμε να παράγουμε βρωμιές κι ύστερα επεμβαίνουμε να τις καθαρίσουμε με συνοπτικές διαδικασίες. Αντίθετα από **την πλευρά του κεφαλαίου** το πράγμα αποδεικνύεται **απόλυτα επικερδές**, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, δεδομένου ότι δεν συνεπάγεται καμιά

ιδιαίτερη υποχρέωση έρευνας και ανάπτυξης για την τροποποίηση των προϊόντων ή των διαδικασιών κατασκευής τους, αφήνοντας έτσι κάθε δυνατότητα στις παλιές εγκαταστάσεις να αποσβεστούν όπως συμφέρει. Ταυτόχρονα, επιτρέπει τη δημιουργία από το τίποτα, μιας καινούργιας αγοράς, μέσα από καινούργιες επιχειρήσεις (ή τις ίδιες επιχειρήσεις, οι οποίες ταυτόχρονα παίζουν το ρόλο των ρυπαντών και των καθαριστών). (Carlini, 1990)

Εντέλει, αναρωτιέται στην εισαγωγή ο «Άτλας της Οικολογίας», έκδοση της Le Monde diplomatique, από τον κύκλο της «πράσινης οικονομίας», ο μεγάλος κερδισμένος θα είναι άραγε το περιβάλλον; Καθόλου σίγουρο, καθώς ήδη έχει ανακοινωθεί η κατασκευή εκατοντάδων νέων πυρηνικών αντιδραστήρων, που πράγματι παράγουν ελάχιστο διοξείδιο, αλλά είναι φορείς άλλων κινδύνων, εξίσου θανατηφόρων. Επίσης το στοίχημα των βιοκαυσίμων (φυτικών καυσίμων), που αρχικά έτυχε θερμής υποδοχής, αποκαλύπτει τώρα και τις κακές πλευρές του. Εξάλλου, πυροδοτούν ξέφρενη κερδοσκοπία στα βασικά διατροφικά προϊόντα, όπως η ζάχαρη και το καλαμπόκι, που παράγουν αιθανόλη. Η τιμή του σιταριού και του κριθαριού αυξήθηκε κατά 70-80% μέσα σε ένα χρόνο, ενώ την ίδια περίοδο, η τιμή του καλαμποκιού διπλασιάστηκε. Η αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης για βιοκαύσιμα θα επιφέρει επέκταση της καλλιεργούμενης γης κατά 20-30%. Αυτό δεν μπορεί να γίνει παρά με τρομακτική αποψίλωση των δασών στον Αμαζόνιο και την λεκάνη του Κονγκό. (Le Monde diplomatique, 2007)

Η έγκριτη εφημερίδα Καθημερινή, σε άρθρο της στις οικονομικές σελίδες της 19^{ης} /08/2012, με τίτλο «Φόβοι για ξέσπασμα μιας νέας παγκόσμιας επισιτιστικής κρίσης» μεταξύ άλλων, σε κομμάτι του άρθρου με υπότιτλο «Βιοκαύσιμα» αναφέρει: ... «Η ξηρασία στις ΗΠΑ σε συνδυασμό με την ραγδαία άνοδο των τιμών των τροφίμων αποτέλεσε την αφορμή για μεγάλο αριθμό περιβαλλοντικών οργανώσεων και οργανισμών ώστε να ασκήσουν για μια ακόμα φορά κριτική στην αυξημένη παραγωγή βιοκαυσίμων στις ΗΠΑ. Οι οργανισμοί προειδοποιούν για το ενδεχόμενο μιας νέας επισιτιστικής κρίσης, που θα οφείλεται στο γεγονός ότι η γεωργική παραγωγή των ΗΠΑ συνεχίζει να επικεντρώνεται προς την παραγωγή καυσίμων, παρά στην αναπλήρωση των αποθεμάτων τροφίμων. Σημειώνεται ότι το 10% των αποθεμάτων καυσίμων των ΗΠΑ αντιστοιχεί στα βιοκαύσιμα που προέρχονται από το καλαμπόκι. Οι ΗΠΑ υπολογίζεται ότι χρησιμοποιούν το 40% της παραγωγής καλαμποκιού για το πρόγραμμα βιοκαυσίμων.» (Καθημερινή, 2012)

Από όλα τα παραπάνω καταδεικνύεται, πως στην αλλαγή του μοντέλου ενέργειας, χωρίς αλλαγή οικονομικού μοντέλου, ελλοχεύει ο κίνδυνος της απλής μετάθεσης των οικολογικών προβλημάτων. Η Ρίτα Μαντότο αναρωτιέται πάνω σε αυτό το ζήτημα, ...Υπάρχει μία εμφανής αντίφαση ανάμεσα στο κυρίαρχο μοντέλο ανάπτυξης και στην ανάγκη διατήρησης των οικολογικών ισορροπιών του πλανήτη. Μπορεί να ξεπεραστεί αυτή η κρίση με τροποποιήσεις στα πλαίσια του συστήματος ή μήπως απαιτεί τόσο ριζοσπαστικές αλλαγές που να μοιάζουν με αληθινή επανάσταση; (Μαντότο, 1996)

Η πορεία προς την κατάκτηση της «Βιώσιμης Ανάπτυξης» είναι μια πορεία αγώνα για την σωτηρία και την επιβίωση του πλανήτη. Μια πορεία σκληρών ανθρώπινων προσπαθειών και αγώνων, απέναντι στα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα και τις πολιτικές που τα εκπροσωπούν, που αντί να επενδύουν στην έρευνα και την προώθηση ενός εναλλακτικού ενεργειακού μοντέλου, συνεχίζουν να επενδύουν σε πολέμους για τον έλεγχο των πετρελαιοπηγών της Ανατολής, δεν διστάζουν να βομβαρδίζουν πετρελαιοπηγές, με ανυπολόγιστες συνέπειες στο περιβάλλον, όπως έγινε στον πρώτο πόλεμο του Κόλπου, αδιαφορούν για την κλιματική αλλαγή, αδιαφορούν για την περιβαλλοντική μόλυνση, κερδίζουν μάλιστα από αυτήν μέσα από τον κύκλο της «πράσινης οικονομίας». Όπως γράφει ο τ. Διευθυντής της εφημερίδας Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία Γιάννης Βλαστάρης, στο εισαγωγικό σημείωμα της Ελληνικής έκδοσης του Άτλαντα της Οικολογίας «Διαβάζοντας για τα μεγάλα ζητήματα του πλανήτη, ο αναγνώστης αποκρυπτογραφεί ταυτόχρονα και τις δυνάμεις, που συγκρούονται γύρω από αυτά. Γιατί η οικολογία μπορεί να είναι επιστήμη, μπορεί να μετατρέπεται και σε τρόπο ζωής, αλλά, πάνω από όλα, ήταν και παραμένει

πολιτική». Ο Νίκος Καζαντζάκης γράφει στην εισαγωγή του έργου του «Ο Καπετάν Μιχάλης»: «Υπάρχει στον κόσμο τούτο ένας μυστικός νόμος – αν δεν υπήρχε ο κόσμος θα΄ταν από χιλιάδες χρόνια χαμένος – σκληρός κι απαραβίαστος: το κακό πάντα στην αρχή θριαμβεύει και πάντα στο τέλος νικιέται. Θαρρείς κι είναι απαραίτητος αγώνας πολύς, κι ιδρώτας πολύς για να εξαγοράσει ο άνθρωπος το δίκιο του». (Καζαντζάκης, έκδοση 1970)

Εδώ και χρόνια, ένα όλο και μεγαλύτερο τμήμα της επιστημονικής κοινότητας και της κοινωνίας, ευαισθητοποιείται γύρω από τα ζητήματα του περιβάλλοντος και **αναζητά και απαιτεί εναλλακτικούς τρόπους ανάπτυξης**, με σεβασμό στον άνθρωπο και στη φύση. Δεν θα υπήρχε κανένας λόγος να συνταχθεί η παρούσα εργασία, **αν και ο συντάκτης της δεν ήταν βαθιά πεπεισμένος** πως, η διαρκώς αφυπνιζόμενη κοινή γνώμη, με την βοήθεια της επιστημονικής κοινότητας, εκείνης που είναι ευαισθητοποιημένη στα ζητήματα της Βιώσιμης Ανάπτυξης, καθώς και με τον πρωτοπόρο αγώνα των ανά τον κόσμο ακτιβιστών, **θα επιβάλει στο τέλος πραγματικές «πράσινες λύσεις».**

(Πηγή: www.parkotritsi.gr)

Α6. Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη σημαίνει, πρωτίστως, «Βιώσιμη πόλη».

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η στρατηγική για την «Βιώσιμη Ανάπτυξη», σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής εστιάζεται στον ισορροπημένο συνδυασμό τριών επί μέρους κυρίαρχων επιδιώξεων:

- Α)** της αποτελεσματικότητας της οικονομίας
- Β)** της κοινωνικής ισότητας και δικαιοσύνης
- Γ)** της προστασίας του περιβάλλοντος

Γενικά προάγεται η αντίληψη ότι για να επιτευχθεί η Βιώσιμη Ανάπτυξη, **απαιτείται συνεργασία και συντονισμένες δράσεις** σε διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με την συνεργασία του

δημόσιου και ιδιωτικού τομέα αλλά και όλων των πολιτών. Το τελευταίο ενισχύει τη συλλογιστική του συνθήματος του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας των Ηνωμένων Εθνών: **«Σκέψου συλλογικά και δράσε τοπικά (Think globally – act locally)»** (Μητούλα, 2008)

Ως το 2030, εκτιμάται ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες παγκόσμια θα έχουν τριπλασιάσει την έκταση των πόλεων, ενώ οι ανεπτυγμένες θα τον έχουν αυξήσει κατά 2,5 φορές. **Η σημερινή μεγάλη οικονομική ύφεση επιτείνει τα χρόνια προβλήματα των Ελληνικών μεγαλουπόλεων.** Το κέντρο των πόλεων απαξιώνεται συνεχώς, με κλειστά καταστήματα και εγκαταλειμμένα κτίρια, οικονομικά αδύναμο, κενό από χρήσεις, ενώ όλο και περισσότερο περιοχές των πόλεων μετατρέπονται σε γκέτο λαθρομεταναστών. Η ανεργία καλπάζει, ενώ εγκληματικότητα, αυτοδικία, πείνα, κακές συνθήκες υγιεινής, φτώχεια πλήττουν όλο και περισσότερο τον άνθρωπο της πόλης και ωθούν όλο και μεγαλύτερα στρώματα της κοινωνίας στο περιθώριο.

Αυτή η καινούργια πραγματικότητα δεν σημαίνει πως η προσπάθεια για την επίτευξη της **«Βιωσιμότητας»** αποτελεί μια πολυτέλεια εκτός τόπου και χρόνου. Αντίθετα, σε πείσμα της μονοσήμαντης οικονομικής αντίληψης της ανάπτυξης, η προσπάθεια των κοινωνιών για οικονομική ανάπτυξη με **κοινωνική δικαιοσύνη**, με **προστασία του περιβάλλοντος**, με **πλατιά λαϊκή συμμετοχή** στην λήψη των αποφάσεων, με **συντονισμό δράσεων** από πλευράς Δήμου, πολιτών, εκπαιδευτικής κοινότητας, ΜΗΚΥΟ, φορέων κοινωνικής οικονομίας (π.χ. Αστικών Καταναλωτικών Συνεταιρισμών), ιδιωτικού τομέα, με **έμφαση στην καινοτομία** κ.λ.π., που συνιστούν πτυχές της πορείας προς την «Βιωσιμότητα», αποτελούν **Άμυνα και όχι πολυτέλεια στην εποχή της κρίσης.**

Προκειμένου μια πόλη να είναι **«Βιώσιμη»**, πρέπει να ικανοποιεί ένα φάσμα προϋποθέσεων που σχετίζονται με **οικολογικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς** παράγοντες.

Οι προϋποθέσεις αυτές συνοψίζονται ως εξής:

- Προώθηση των **μέσων μαζικής μεταφοράς**
- Υποστήριξη των **εναλλακτικών μορφών ενέργειας** και περιορισμό της σπατάλης της
- Εφαρμογή **βιοκλιματικών αρχών** στο σχεδιασμό των κτιρίων και του υπαίθριου χώρου
- Εξασφάλιση των **ελεύθερων χώρων και χώρων πρασίνου**, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, καθώς και της **ισόρροπης κατανομής** τους στο χώρο της πόλης.
- **Ανάκτηση** (εάν απαιτείται) και **επανασχεδιασμό υποβαθμισμένων τοπίων** στον αστικό ιστό
- Στήριξη της **οικονομικής ανάπτυξης** της πόλης
- Ανάδειξη της **πολιτισμικής διάστασης**
- **Συμμετοχή των πολιτών** σε όλες τις αποφάσεις και τα στάδια της σχεδιαστικής διαδικασίας

Επιπλέον, όλα τα παραπάνω πρέπει να τελούνται κάτω από όρους **ισότητας** όλων των πολιτών στη χρήση του δημόσιου χώρου, **ανεξαρτήτου κοινωνικής, εθνικής ή άλλης διάκρισης** (Low, et al. 2005)

Άλλωστε, σύμφωνα με την πρώτη αναφορά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την **«Βιώσιμη Πόλη»** (EC, 1994), δεν είναι δυνατόν να νοηθεί περιβαλλοντική βιωσιμότητα χωρίς κοινωνική δικαιοσύνη και οικονομική βιωσιμότητα. Πολλοί ορισμοί δίνουν έμφαση στο **κοινωνικά βιώσιμο αποτέλεσμα** και ένας από τους πιο ενδιαφέροντες ήταν ο εξής: **«Βιωσιμότητα είναι η ισότητα – δικαιοσύνη που παρατείνεται στο μέλλον».** Ο καταστατικός χάρτης των Ευρωπαϊκών Βιώσιμων Πόλεων περιγράφει την Βιωσιμότητα ως μία παραγωγική, τοπική εξισορροπητική διαδικασία που εκτείνεται σε όλους τους τομείς της τοπικής διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Φαίνεται πως υπάρχει γενική συμφωνία ότι υγιές περιβάλλον, κοινωνική συνοχή, οικονομική αποδοτικότητα και καθολικό ενδιαφέρον συνιστούν τους στυλοβάτες της αστικής βιωσιμότητας. Η κοινωνική δικαιοσύνη, ο κοινωνικός αποκλεισμός, το κοινωνικό πρόσωπο και η κοινωνική ολοκλήρωση

αποτελούν στοιχεία της βιώσιμης ανάπτυξης των πόλεων που αντιτίθενται στην επιδείνωση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης. (Μητούλα Ρ., Πασσάς Ξ., 2011)

Τα χρόνια προβλήματα των Ελληνικών Μεγαλουπόλεων (σε αυτές ανήκουν και τα πολυπληθή προάστια της Δυτικής Αθήνας) έχουν ρίζες στο παρελθόν. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980 η αστική δόμηση γινόταν με το **ν.δ. της 17/07/1923 «περί σχεδίων πόλεων»**, το οποίο εθεωρείτο από τις προοδευτικότερες νομοθεσίες της εποχής του, καθώς ευνοούσε την δημιουργία της γειτονιάς και το μη χωρισμό της κατοικίας από την εργασία και την αναψυχή. Με τις ατυχείς παρεμβάσεις των μεταπολεμικών κυβερνήσεων, το πολεοδομικό αυτό καθεστώς έτυχε κακής ερμηνείας και εφαρμογής, με συνέπεια την παραμόρφωση των διατάξεών του και την δημιουργία οικισμών, που δεν βρίσκονται σε ισορροπία με το περιβάλλον και τις απαιτήσεις διαβίωσης των πολιτών, όπως διαμορφώθηκαν την μεταπολεμική περίοδο. Μία από τις σημαντικότερες παραμορφώσεις, ειδικά στο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας, έγινε τη δεκαετία του 1950, από τις τότε κυβερνήσεις, καθώς έγινε χωρισμός της πόλης σε τομείς και καθορισμός, ανάλογα με τον τομέα, υψηλών συντελεστών δόμησης και αριθμού ορόφων, με συνέπεια, σε συνδυασμό με το σύστημα της αντιπαροχής, η περιοχή του σημερινού Δήμου Αθηναίων να πυκνοδομηθεί υπερβολικά και να χαθεί η γειτονιά. Κατά το στρεβλό αυτό πρότυπο αναπτύχθηκαν στη συνέχεια οι περισσότερες πόλεις της χώρας. Την ίδια τύχη είχαν και τα προάστια της Αθήνας, που πολυκατοικιοποιήθηκαν με τον **α.ν. του 1968**. (Χριστοφιλόπουλος, 2007)

Η μεταπολεμική εποχή, ως προς την οικιστική δόμηση, χαρακτηρίζεται απόπαράλογες αντιφάσεις, που ωστόσο, έχουν ...εξήγηση. Οι δεκαετίες του '60 και του '70, είναι μία περίοδος που σημαδεύτηκε από την τεράστια εσωτερική μετανάστευση πληθυσμών από την Ελληνική ύπαιθρο στις πόλεις και ιδιαίτερα στο λεκανοπέδιο της Αττικής. Η **αστυφιλία**, κύριο χαρακτηριστικό της εποχής, δημιούργησε **σοβαρές στρεβλώσεις** ειδικά στα προάστια της Αθήνας και ειδικότερα στην Δυτική Αθήνα, που δέχτηκε τον μεγαλύτερο όγκο του μετακινούμενου πληθυσμού. Οι **σοβαρές καθυστερήσεις** της ένταξης περιοχών της Δυτικής Αθήνας στο σχέδιο πόλεως, σε συνδυασμό με την υπερσυγκέντρωση πληθυσμού σε αυτές δημιούργησαν σοβαρές οικιστικές αυθαιρεσίες. Κυριάρχησε η **παράνομη δόμηση**, χωρίς προδιαγραφές, σε χώρους, στους οποίους δεν υπήρχε καμία πρόβλεψη και για τις πιο στοιχειώδεις υποδομές.

Ήταν η εποχή, που η γειτονιά «κρατούσε τσίλιες», για να «πέσουν τα μπετά» συνήθως την νύχτα και να ειδοποιηθούν έγκαιρα οι οικοδόμοι και ο γείτονας, για να αποφύγουν την αυτόφωρη σύλληψη από την Χωροφυλακή!! **Όχι τυχαία**, η καθυστέρηση της ένταξης περιοχών στο σχέδιο πόλης, είχε να κάνει, κυρίως, με περιοχές που ανήκαν στην ιδιοκτησία **«πρώην τσιφλικάδων»**, που είχαν προσβάσεις στην τότε κεντρική εξουσία και με έναν κοντόφθαλμο τρόπο προσπαθούσαν να εμποδίσουν μια τέτοια εξέλιξη, έχοντας έτσι την δυνατότητα να πουλάνε οικοπέδα, χωρίς την πρόβλεψη χάραξης οδών, δέσμευσης ελεύθερων χώρων για πλατείες και πράσινο, ακόμα και μέσα στις όχθες ρεμάτων. Η προς εξέταση πόλη του Δήμου Ιλίου (πρώην Ν. Λιόσια) **ανήκει σε αυτήν την κατηγορία**. Οι στρεβλώσεις, που δημιουργήθηκαν τότε, **παρά την σοβαρή βελτίωση** με το διάβα του χρόνου, είναι ακόμη ορατές σε πολλές γειτονιές του Δήμου.

Όπως αναφέρει ο καθηγητής Πανεπιστημίου Δ. Χριστοφιλόπουλος σε άρθρο του στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία στις 21/03/2007, **ο Α. Τρίτσης προσπάθησε αρχικά, να επαναφέρει την πολυλειτουργική πόλη (μικτές χρήσεις γης)** πλην όμως οι μετέπειτα Υπουργοί ΠΕΧΩΔΕ συνέχισαν την εφαρμογή των οικιστικών περιοχών με τον αυστηρό χωρισμό των χρήσεων γης. Ωστόσο, όπως γράφει, η τότε κυβέρνηση μπόρεσε με τον **ν. 1337/1983** να νομιμοποιήσει συλλογικά περιοχές αυθαιρέτων και να εντάξει αρκετές περιοχές στο σχέδιο πόλεως. Ο **σημαντικός νόμος 2508/1997 για την βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων**, που αποτελεί το αναπτυξιακό – χωρικό πλαίσιο οργάνωσης, ολόκληρης της περιοχής του Δήμου (και όχι μόνο των προς πολεοδόμηση περιοχών), έχει εφαρμοστεί, μέχρι σήμερα, σε λίγες περιπτώσεις με μεγάλη ευθύνη της πολιτείας. (Χριστοφιλόπουλος, 2007)

Σε άλλο άρθρο του, στην ίδια εφημερίδα στις 20/09/2010, αναφέρει για τα χρόνια προβλήματα των Ελληνικών πόλεων: «Οι περισσότερες πόλεις και οικισμοί της χώρας βρίσκονται στα όρια της βιωσιμότητας. Δεν παρέχουν πλαίσιο κατάλληλο για άνετη και δημιουργική διαβίωση των ανθρώπων. Από πλευράς έργων υποδομής σχεδόν όλοι οι οικισμοί (πλούσιων και φτωχών περιοχών) είναι προβληματικοί και απαιτούν αναμόρφωση. Το ίδιο συμβαίνει και από πλευράς κοινόχρηστων χώρων. **Η απαιτούμενη αναλογία κατά τα διεθνή πολεοδομικά στερεότυπα μεταξύ κοινοχρήστων (30-40%) και δομήσιμων χώρων (60-70%) έχει πλήρως ανατραπεί σε βάρος των πρώτων».**

Πιο κάτω στο ίδιο άρθρο γράφει: «Συνεπώς το ισχύον θεσμικό πλαίσιο έχει ανάγκη αντικατάστασης και νέας ρύθμισης ακόμη και αν εξακολουθήσει να έχει πεδίο αναφοράς και ρύθμισης μόνο τον φυσικό χώρο, τουλάχιστον ως προς τις ακόλουθες ενδεικτικές ρυθμίσεις:

A) Καμία περιοχή να μην εντάσσεται στο Σχέδιο Πόλεως αν προηγουμένως δεν έχουν εκτελεστεί ή έστω εξασφαλιστεί τα πολεοδομικά έργα υποδομής.

Η πελατειακή σχέση των εκάστοτε κυβερνήσεων σχετικά με τις εντάξεις των περιοχών χωρίς προηγουμένως να υπάρχουν έργα υποδομής, πρέπει να σταματήσει.

B) Αν με την συμμετοχή των ιδιοκτητών σε γη δεν εξασφαλίζεται το πολεοδομικά αναγκαίο, κατά τα διεθνή στερεότυπα, ποσοστό κοινόχρηστων χώρων, το κράτος να έχει υποχρέωση συμπλήρωσης του ποσοστού αυτού. Άλλωστε αυτό επιβάλλει και το άρθρο 24 του Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο η προστασία του περιβάλλοντος ανήκει στο κράτος.

Γ) Αναγκαία η αναδιάρθρωση των χρήσεων γης με την κατάργηση της αυστηρής κατηγοριοποίησής τους και την επαναφορά των μικτών συμβατών χρήσεων γης, που εξασφαλίζουν την ζωντάνια και την ποικιλία των περιοχών, τη στενή σχέση του ιδιωτικού με τον δημόσιο χώρο και γενικά τις προϋποθέσεις για την επανάκτηση της γειτονιάς». (Χριστοφιλόπουλος, 2010)

Τα βασικά στοιχεία τα οποία εφαρμόζονται σε μία οικολογική (Ecocity) πόλη είναι:

- **Προστασία του περιβάλλοντος**, αύξηση του αστικού πράσινου, δέσμευση περισσότερων κοινόχρηστων χώρων, δημιουργία αστικών και περιαστικών πάρκων.
- Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από **ανανεώσιμες μορφές ενέργειας** όπως ηλιακή ενέργεια (θερμική ή φωτοβολταϊκά), αιολική ενέργεια, γεωθερμία, βιομάζα (κυρίως προερχόμενη από τα αστικά απόβλητα),
- **Ελαχιστοποίηση του φαινομένου της αστικής νησίδας** (τοπική αύξηση της ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας εντός της πόλης, λόγω των λειτουργιών της). Η τοποθέτηση δέντρων μέσα στην πόλη, η χρήση ανοιχτών χρωμάτων στις επιφάνειες, η χρήση ψυχρών υλικών, τα συστήματα φυσικού αερισμού και η αυξημένη ύπαρξη του στοιχείου του νερού είναι τα βασικότερα μέσα για το δροσισμό της πόλης. Σε μία βιώσιμη πόλη το 20% περίπου της έκτασής της καλύπτεται από πράσινους χώρους.
- Βελτιωμένα αστικά μέσα και **ενθάρρυνση της χρήσης των δημόσιων μέσων μεταφοράς** του βαδίσματος και της **χρήσης ποδηλάτου** έναντι των αυτοκινήτων. Ο κυκλοφοριακός σχεδιασμός ακολουθεί μια τελείως διαφορετική νοοτροπία κατά την οποία ενσωματώνονται οι αστικές, οι βιομηχανικές και οι εμπορικές ζώνες, οι δρόμοι σχεδιάζονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποθαρρύνουν τον κάτοικο να χρησιμοποιήσει το αυτοκίνητο.
- **Πράσινες οροφές**
- Κτίρια μηδενικών εκπομπών (ή **βιοκλιματικά κτίρια**)
- Βιώσιμα συστήματα αστικής αποχέτευσης
- Συστήματα **διαχείρισης ενέργειας**
- Σχεδιασμός κήπων και αστικού τοπίου για τη **διαχείριση του νερού**

Ο όρος «Ecocity» εισήχθηκε πρώτη φορά το 1987 από τον Richard Register στο βιβλίο του «Ecocity Berkeley: building cities for a healthy future» (www.ecocitybuilders.org)

Κάτω από το πνεύμα αυτής της οπτικής θα εξετασθούν τα δεδομένα , που καθορίζουν την πορεία προς την «Βιωσιμότητα» του Πάρκου Α. Τρίτης και του Δήμου Ιλίου. Ωστόσο , είναι κατανοητό, πως λόγω της **ιστορικής καθυστέρησης της Ελληνικής οικονομίας** σε σχέση με την υπόλοιπη αναπτυγμένη Δύση και λόγω των **χρόνιων προβλημάτων των Ελληνικών πόλεων**, λόγω της ύπαρξης μιας **δυσκίνητης και γραφειοκρατικής δημόσιας διοίκησης**, λόγω της **νομοθετικής καθυστέρησης** σε ορισμένους τομείς, όσο καλή θέληση και αν υπάρχει από τους πολίτες, την Τ.Α., τους κοινωνικούς φορείς, **οι λύσεις είναι χρονοβόρες και όχι πάντοτε οι βέλτιστες.**

Για παράδειγμα η Πολιτεία έρχεται στις μέρες μας, με πιο σύγχρονες αντιλήψεις από ότι στο παρελθόν, να προβεί σε χωροθέτηση, και διαχείριση ελεύθερων χώρων, ωστόσο αυτό είναι ένα ζήτημα που τίθεται συνήθως μετά την ανάπτυξη της πόλης. Όπως γράφει ο Μπίθας, το πρόβλημα όμως σε ασφυκτικά πυκνοδομημένες αστικές περιοχές είναι ότι τα αστικά κτήρια και η αστική υποδομή υπάρχουν ήδη και μόνο οριακές μεταβολές είναι δυνατόν να γίνονται σε αυτές. (Μπίθας, 2001) **Τα επί μέρους ζητήματα, που αφορούν την ενέργεια, την διαχείριση των υδάτων , τα βιοκλιματικά κτήρια , την χρήση ποδηλάτων, την δημόσια συγκοινωνία , το αστικό πράσινο κ.λ.π. θα τα εξετάσουμε, σε σχέση με το Πάρκο Τρίτης και τον Δήμο Ιλίου, στα επί μέρους συγκεκριμένα κεφάλαια.**

A7. Τοπική Αυτοδιοίκηση & Αειφόρος Ανάπτυξη

Όπως είναι προφανές, **ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι σημαντικός** στην πορεία προώθησης της «Αειφόρου Ανάπτυξης», σε τοπικό επίπεδο. Το 1992, στη σύνοδο κορυφής του Ρίο της Βραζιλίας, η απόφαση για συλλογική δράση στον 21^ο αιώνα με στόχο την αναβάθμιση του περιβάλλοντος και την βελτίωση των όρων διαβίωσης των ανθρώπων καταγράφηκε σε ένα κείμενο, το πρόγραμμα δράσης για τον 21^ο αιώνα, που ονομάστηκε «**Agenda 21**». Στα πλαίσια της **Local Agenda 21**, ο σχεδιασμός του μέλλοντος βασίζεται στην ενεργό συμμετοχή των πολιτών και άλλων φορέων. Η συμμετοχή τους σε δημοκρατικές διαδικασίες συναπόφασης τους επιτρέπει να γνωρίσουν τα αίτια, τη φύση και τις συνέπειες των προβλημάτων και των λύσεων. **Ο καλά πληροφορημένος πολίτης είναι εκείνος, που θα βοηθήσει ενεργά τον Δήμο στο έργο του βιώνοντας την συμμετοχή του στα κοινά σαν έκφραση της πολιτικής του ταυτότητας.** (Μπούρκας, 1998)

Όπως γράφουν οι Λαγός Δ. και Μητούλα Ρ., ...Σε πολλές χώρες του κόσμου (ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Δανία, Γερμανία, Νορβηγία, Σουηδία κ.λ.π.) πολλοί Δήμοι και Νομαρχίες έχουν επιλέξει την Local Agenda 21 ως το βασικό πολιτικό εργαλείο για την «αειφόρο» ανάπτυξή τους. **Στην Ελλάδα, η εφαρμογή της Local Agenda 21 δεν ολοκληρώθηκε.** Περιορίστηκε στην εκπόνηση μελετών και προτάσεων για την «περιβαλλοντική» αναβάθμιση, δράσεις που αποτελούν απλώς την προϋπόθεση για **το πραγματικό ζητούμενο του προγράμματος, που είναι η συμμετοχή των πολιτών.** Η σημαντικότερη καινοτομία της Agenda 21 βρίσκεται στις διαδικασίες που προτείνονται ως οι πλέον κατάλληλες για την επίτευξη των στόχων αυτών, που είναι οι **δημοκρατικές, συναινετικές διαδικασίες**, που εξασφαλίζουν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και την ανάπτυξη μιας **οικολογικής αντίληψης**, ευθύνης και «διαφορετικής» συμπεριφοράς. Οι νέες αυτές διαδικασίες συμμετοχής των πολιτών σύμφωνα με την Agenda 21, **πρέπει να**

αναπτυχθούν στο επίπεδο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης γιατί εκεί λαμβάνονται οι σημαντικές αποφάσεις που ρυθμίζουν την καθημερινή ζωή των πολιτών, αλλά και εκεί μπορεί να λειτουργήσουν καλύτερα διαδικασίες οικοδόμησης συναίνεσης μέσα από τις οποίες οι πολίτες μαζί με τις τοπικές αρχές θα πρέπει να καταλήξουν σε ένα «Σχέδιο Δράσης για τον 21^ο αιώνα».

Και συνεχίζουν ...Η καινοτόμος μεθοδολογία της **Local Agenda 21** πυροδοτεί **σημαντικές αλλαγές στον τρόπο πολιτικής λειτουργίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης**, καθώς με την εφαρμογή της περνάμε από ένα πρότυπο «αυταρχικής διακυβέρνησης» σε ένα **πρότυπο «συμμετοχικής διακυβέρνησης»**, όπου **οι αποφάσεις λαμβάνονται με την ενεργό συμμετοχή και συναίνεση των πολιτών**. Γενικά, υποστηρίζουμε ότι το πρότυπο αυτό αποτελεί **μονόδρομο για την εφαρμογή μιας πραγματικά αειφόρου πολιτικής**. Η αειφόρος ανάπτυξη δεν μπορεί να υλοποιηθεί με αποφάσεις και μέτρα που επιβάλλονται χωρίς να έχουν προηγουμένως συζητηθεί με τους πολίτες, γιατί τότε είτε δεν θα εφαρμοστούν σωστά, είτε θα υπονομευθούν. **Σημειώνεται ότι οι συμμετοχικές διαδικασίες δεν υποκαθιστούν τη λειτουργία των θεσμικών οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης**. Ρόλος τους είναι να υποστηρίξουν αποτελεσματικά τα θεσμικά όργανα έτσι ώστε να μπορούν να πάρουν σωστές αποφάσεις για την αειφόρο ανάπτυξη ενσωματώνοντας τις θέσεις των πολιτών. Οι ΟΤΑ, ως φορείς οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, μπορούν να συμβάλλουν αποφασιστικά στην επίλυση βασικών προβλημάτων που απασχολούν την κοινωνία μας, με την βοήθεια τεχνικής υποδομής, την εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών προστασίας του περιβάλλοντος, την ευαισθητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και την βελτίωση των συνθηκών ζωής. (Λαγός Δ. και Μητούλα Ρ., 2009)

Εκτός από Δήμους του εξωτερικού, **υπάρχουν και Δήμοι στην Ελληνική επικράτεια**, που έχουν συντάξει για την περιοχή τους Τοπική Ατζέντα 21. Ενδεικτικά αναφέρουμε τους Δήμους Αμαρουσίου, Χαλανδρίου, Πάρου, Κω, κ.λ.π. **Ο Δήμος Ιλίου δεν είναι από τους Δήμους, που συνέταξαν Τοπική Ατζέντα 21 (Local Agenda 21)**. Η σύνταξη, από πλευράς του Δήμου Ιλίου, μιας Τοπικής Ατζέντα 21, **μπορεί να αποτελέσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος και την αναβάθμιση των όρων διαβίωσης των κατοίκων της περιοχής**.

Με τον Νόμο 3852/2010 (ΦΕΚ 87^Α, 07/06/2010), γνωστό ως «Καλλικράτης», που είναι πλέον ο βασικός νόμος που διέπει τα θέματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, **γίνονται σημαντικά προχωρήματα** σε θεσμικό επίπεδο, προς την κατεύθυνση της Βιωσιμότητας. Στο Άρθρο 3 αναφέρεται, πως οι περιφέρειες σχεδιάζουν την πολιτική τους με βάση τις «**αρχές της αειφόρου ανάπτυξης**», λαμβάνοντας υπόψη Εθνικές και Ευρωπαϊκές πολιτικές. Η **διαχείριση των υδάτινων πόρων και των απορριμμάτων, η μείωση των εκπομπών ρίπων, η αγροτική ανάπτυξη, ο έλεγχος αυθαιρέτων κτισμάτων, η άσκηση εποπτείας και ελέγχου στον τομέα της αλιείας**, καθώς και η **λήψη μέτρων σε επίπεδο μεταφορών και επικοινωνίας**, αποτελούν τους **βασικούς πυλώνες** πάνω στους οποίους βασίζεται το πράσινο εγχείρημα του Καλλικράτη. Βασική επιδίωξη του προγράμματος Καλλικράτης είναι η ενίσχυση των πολιτικών και διοικητικών ικανοτήτων των ΟΤΑ για την ανάληψη αναπτυξιακών πρωτοβουλιών στην κατεύθυνση της **αντιμετώπισης των κλιματικών αλλαγών και της προώθησης των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας**, της **περιβαλλοντικής επιβάρυνσης** στον τομέα των μεταφορών σε αστικό και υπεραστικό επίπεδο, στη **μείωση του οικολογικού αποτυπώματος**, την **προστασία της βιοποικιλότητας** καθώς και την προώθηση νέων **περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών**.

Μεταξύ των βασικών αρμοδιοτήτων που προβλέπει για τους ΟΤΑ ο «Καλλικράτης» προβλέπεται η **διαχείριση των υγρών και στερεών αποβλήτων**. Η διαχείριση των στερεών αποβλήτων, σε επίπεδο προσωρινής αποθήκευσης, μεταφόρτωσης, επεξεργασίας, ανακύκλωσης και εν γένει αξιοποίησης, διάθεσης, λειτουργίας σχετικών εγκαταστάσεων, κατασκευής μονάδων επεξεργασίας και αξιοποίησης καθώς και αποκατάστασης υφιστάμενων χώρων εναπόθεσης (Χ.Α.Δ.Α.) πραγματοποιείται σύμφωνα με τον αντίστοιχο

σχεδιασμό που καταρτίζεται από την Περιφέρεια κατά την ειδικότερη ρύθμιση του **άρθρου 186 παρ. ΣΤ' αριθμ. 29 Ν.3852/2010**. Ο ρόλος των Δήμων στην **διαχείριση των υδάτινων πόρων** θα είναι κεντρικός τόσο μέσω των Δημοτικών επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ), όσο και της ενσωμάτωσης του τομειακού προγραμματισμού στο συνολικό περιφερειακό αναπτυξιακό προγραμματισμό για τη βιομηχανία, την γεωργία, τον τουρισμό και την ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών διαπεριφερειακής συνεργασίας που προβλέπονται από το νόμο.

Η συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον τομέα της **μείωσης των εκπομπών ρίπων**, αναμένεται να είναι καθοριστική. Η μείωση των εκπομπών σχετίζεται σε ένα μεγάλο βαθμό με πολιτικές που διαμορφώνονται και υλοποιούνται σε τοπικό επίπεδο κυρίως για τις **συγκοινωνίες, την παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας, τις καύσεις σε χωματερές, το βιοκλιματικό σχεδιασμό** των κτιρίων, καθώς και τις τοπικές πολιτικές για την **προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας** καθώς και μια σειρά παρεμβάσεων που επηρεάζουν το μικροκλίμα όπως το **αστικό και περιαστικό πράσινο** και οι **τοπικές συγκοινωνίες**. Σύμφωνα με το νέο νομοθετικό πλαίσιο οι Δήμοι μετασχηματίζονται σε επίπεδο αρμοδιοτήτων, σε μικρές νομαρχίες, καθώς μεταφέρεται σε αυτούς ο μεγαλύτερος όγκος αρμοδιοτήτων οι οποίες μέχρι σήμερα ασκούσαν από τον δεύτερο βαθμό. Η διαδικασία μεταφοράς των επίμαχων αρμοδιοτήτων, σύμφωνα με τον τελικό σχεδιασμό προγραμματίζεται να ολοκληρωθεί σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση έχει ξεκινήσει από 01/01/2011, ενώ η δεύτερη θα αρχίσει από 01/01/2013. Την ευθύνη προγραμματισμού και μεταφοράς των αρμοδιοτήτων σε τεχνοκρατικό επίπεδο έχει αναλάβει η **Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ)**. (Περιοδικό Περιβάλλον 21, 2012)

Ωστόσο, τα αποτελέσματα της εφαρμογής του νέου νόμου στην πράξη θα κριθούν από μία σειρά παράγοντες, μεταξύ των οποίων αποφασιστικό χαρακτήρα έχει η οικονομική κατάσταση των ΟΤΑ. Όπως είναι γνωστό, οι περισσότεροι ΟΤΑ είναι υπερχρεωμένοι, με αποτέλεσμα μέρος των κεντρικών αυτοτελών πόρων (ΚΑΠ) που δικαιούνται, να παρακρατούνται από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, για την εξυπηρέτηση παλαιών χρεών και δανείων. Ταυτόχρονα, λόγω της μεγάλης οικονομικής ύφεσης η κεντρική εξουσία μείωσε δραματικά την χρηματοδότηση των ΟΤΑ, σε σημείο που κινδυνεύουν άμεσα με εγκατάλειψη προγράμματα πολιτισμού και αθλητισμού, υπάρχει κίνδυνος σοβαρής συρρίκνωσης του Τεχνικού Προγράμματος, υπάρχει κίνδυνος αδυναμίας λειτουργίας Βρεφονηπιακών σταθμών, ΚΑΠΗ κ.λ.π. Ξέχωρα από αυτά, η μεταφορά των περισσότερων αρμοδιοτήτων προς τους ΟΤΑ, δεν συνοδεύτηκε με αντίστοιχη εκχώρηση οικονομικών πόρων και οι Δήμοι καλούνται να τις ασκήσουν με τα περιορισμένα μέσα που διαθέτουν. Όλα αυτά δεν συμβάλουν στην κατεύθυνση της κατάκτησης των στόχων της «Βιωσιμότητας».

Ωστόσο και σε θεσμικό επίπεδο, παρότι έγιναν σημαντικά προχωρήματα, ορισμένες πτυχές δεν αντιμετωπίστηκαν με την γενναιότητα που έπρεπε. Με το **Άρθρο 73** του Ν. 3852/2010 θεσπίστηκε η **Επιτροπή Ποιότητας Ζωής**, με εισηγητικό χαρακτήρα, εκτός των άλλων και για θέματα περιβάλλοντος, με μέλη μόνο από Δημοτικούς Συμβούλους του οικείου Δήμου, χωρίς εκπροσώπηση κοινωνικών φορέων. Με το **Άρθρο 78** του ιδίου Νόμου θεσπίστηκε το **Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών**, μια πολύ σημαντική και αναγκαία τομή. Με το **Άρθρο 76** του ιδίου Νόμου θεσπίστηκε η **Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης**, με γνωμοδοτικό χαρακτήρα και συμμετοχή εκπροσώπων των κοινωνικών φορέων. Ωστόσο, αυτές οι σημαντικές καινοτομίες **δεν υλοποιούν στον βέλτιστο βαθμό την λαϊκή συμμετοχή στις αποφάσεις, βασικό στοιχείο της «Βιώσιμης πόλης»**. Παρά τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στο παρελθόν, προηγούμενοι θεσμοί ήταν πιο κοντά σε αυτό το στόχο. Η άμεση εκλογή με καθολική ψηφοφορία Συνοικιακών και Διαμερισματικών Συμβουλίων στις μεγάλες πόλεις και η θεσμική κατοχύρωση των Λαϊκών Συνελεύσεων υλοποιούσε σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό τον στόχο της «συναπόφασης». **Υπερβαίνει τα όρια της παρούσας εργασίας** μια ανάλυση, του γιατί αυτοί οι θεσμοί δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα, ποιοι και γιατί τους υπονόμισαν και με ποιες διορθωτικές κινήσεις θα μπορούσαν να αποκτήσουν ουσία και υπόσταση.

Σε διεθνές και ειδικότερα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο υπάρχουν σημαντικές πρωτοβουλίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, προς την κατεύθυνση της «αειφορίας». Παρουσία του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Πρωθυπουργού της Δανίας, οι δήμαρχοι και οι πρόεδροι περιφερειών από όλα τα κράτη της ΕΕ ενέκριναν στις 22 και 23/03/2012 την «**Διακήρυξη της Κοπεγχάγης**», με την οποία δεσμεύονται να καταστήσουν τις πόλεις πιο πράσινες, πιο ανταγωνιστικές από οικονομική άποψη και με μεγαλύτερες ικανότητες κοινωνικής ενσωμάτωσης. Η Διακήρυξη αυτή εκφράζει την πολιτική βούληση των πόλεων και των περιφερειών της Ευρώπης να δώσουν **κεντρική σημασία στην «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»**. Η Πέμπτη Διάσκεψη Κορυφής των Περιφερειών και των Δήμων της Ευρώπης με τίτλο «Ο Ευρωπαϊκός Αστικός ιστός του 21^{ου} αιώνα» διοργανώθηκε από την Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ), σε συνεργασία με την πόλη της Κοπεγχάγης και την Περιφέρεια Πρωτεύουσας της Δανίας. Στη Σύνοδο Κορυφής συμμετείχαν **περισσότεροι από 300 Δήμαρχοι και Πρόεδροι Περιφερειών** από τα 27 κράτη – μέλη της ΕΕ, όπως επίσης και κορυφαίοι αρχιτέκτονες, πολεοδόμοι και ερευνητές στον τομέα της Αστικής Ανάπτυξης, με **στόχο** να εξασφαλιστεί ότι η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη θα προβληθεί καλύτερα στην Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια ατζέντα.

Το **Σύμφωνο των Δημάρχων** είναι μια επίσημη Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία, στο πλαίσιο της οποίας οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές συμμετέχουν στον αγώνα για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος και την επίτευξη ενός πιο βιώσιμου ενεργειακού μέλλοντος για τις πόλεις της Ευρώπης. (www.eumayors.eu) Οι υπογράφοντες **αναλαμβάνουν εθελοντικά την δέσμευση** να επιτύχουν και να υπερβούν τον στόχο της **μείωσης κατά 20% των εκπομπών CO₂**, αυξάνοντας την ενεργειακή απόδοση και αναπτύσσοντας τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Από την έναρξη της ισχύος του (2008) έως σήμερα, περισσότεροι από 3.000 Δήμαρχοι, Τοπικές Αρχές και Περιφέρειες έχουν υπογράψει το Σύμφωνο. Με το **Βραβείο Πράσινης Ευρωπαϊκής Πρωτεύουσας** αναγνωρίζονται οι προσπάθειες που καταβάλλονται σε τοπικό επίπεδο για την αναβάθμιση του περιβάλλοντος, της οικονομίας και της ποιότητας ζωής στις πόλεις. Η εν λόγω διάκριση **απονέμεται κάθε χρόνο σε μια πόλη (όχι απαραίτητα πρωτεύουσα)** πρωτοπόρο σε θέματα οικολογικής αστικής διαβίωσης, η οποία μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση για τις υπόλοιπες πόλεις. Το βραβείο για το 2012 απονεμήθηκε στην πόλη Vitoria – Gasteiz (Χώρα των Βάσκων). Το 2013 θα απονεμηθεί στην πόλη Nantes (Γαλλία). (<http://cor.europa.eu>)

Στο **Σχέδιο Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια**, που συνέταξε ο Δήμος Ιλίου τον Δεκέμβριο του 2011 διαβάζουμε: «Η Ε.Ε. το 2008 ενέκρινε τη δέσμη μέτρων για την ενέργεια και το κλίμα, θέτοντας ως βασικό στόχο τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 20% έως το 2020 και την αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο 20% της συνολικής ενεργειακής κατανάλωσης της ΕΕ έως το 2020. Στο ευρύτερο αυτό πλαίσιο, η ΕΕ ανέπτυξε την πρωτοβουλία του «Συμφώνου των Δημάρχων» προκειμένου να ενθαρρύνει και υποστηρίζει τις προσπάθειες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην υλοποίηση αειφόρων ενεργειακών πολιτικών. Οι Τοπικές Αρχές θεωρείται ότι μπορούν να διαδραματίσουν ένα κρίσιμο ρόλο στην μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής δεδομένου ότι το 80% της ενεργειακής κατανάλωσης και εκπομπών CO₂ στην Ευρώπη σχετίζονται με αστικές δραστηριότητες. Επιπλέον, τον Μάρτιο του 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ένα Νέο Σχέδιο για την Ενεργειακή Απόδοση καθώς εκτιμάται ότι ο στόχος της Ε.Ε. για εξοικονόμηση ενέργειας κατά 20% έως το 2020 δεν θα επιτευχθεί.

Έτσι, εκφράζεται η ανάγκη να γίνουν εντατικότερες οι προσπάθειες για εξοικονόμηση, ενώ επιβεβαιώνεται ο σημαντικός ρόλος του δημόσιου τομέα ως «**παράδειγμα εξοικονόμησης**» για τους πολίτες και τους επαγγελματίες. Σε αυτό το Σχέδιο αναφέρεται ρητά η σημασία που έχει αποκτήσει για την εφαρμογή των πολιτικών εξοικονόμησης ενέργειας το Σύμφωνο των Δημάρχων και προαναγγέλλεται η επέκταση των πρωτοβουλιών της Ε.Ε., σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ώστε να επιτευχθούν **πρακτικά αποτελέσματα**

στην εξοικονόμηση ενέργειας αλλά και πέρα από αυτήν (ειδικά στην δημιουργία τοπικών και εξειδικευμένων θέσεων απασχόλησης).

Στο πλαίσιο αυτό, οι Δήμαρχοι της Ευρώπης, κατά την υπογραφή του Συμφώνου εκτιμούν ότι:

- οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μοιράζονται την ευθύνη για την καταπολέμηση της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη με τις εθνικές κυβερνήσεις και ότι οφείλουν να αναλάβουν τη δέσμευση αυτή ανεξαρτήτως των δεσμεύσεων άλλων ενδιαφερομένων φορέων
- τα αστικά κέντρα και οι πόλεις ευθύνονται άμεσα και έμμεσα (μέσω των προϊόντων και των υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται από τους πολίτες) για περισσότερο από το ήμισυ των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που προκύπτουν από τη χρήση ενέργειας σχετιζόμενης με την ανθρώπινη δραστηριότητα
- η δέσμευση της Ε.Ε. για τη μείωση των εκπομπών θα μπορέσει να υλοποιηθεί μόνον με τη συνδρομή των τοπικών φορέων, των πολιτών και των ενώσεών τους
- ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές οφείλουν να πρωτοστατήσουν στην ανάληψη δράσης και να δώσουν το καλό παράδειγμα, δεδομένου ότι αποτελούν το επίπεδο διακυβέρνησης που βρίσκεται πλησιέστερα στους πολίτες.

Έτσι, οι Δήμαρχοι της Ευρώπης συμφώνησαν να υπερβούν τους στόχους που έθεσε η Ε.Ε. για το 2020, μειώνοντας τις εκπομπές CO₂ στις επικράτειες τους κατά τουλάχιστον 20%, μέσω της εφαρμογής ενός **«Σχεδίου Δράσης για τη Αειφόρο Ενέργεια»** στους τομείς δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την εντολή τους.

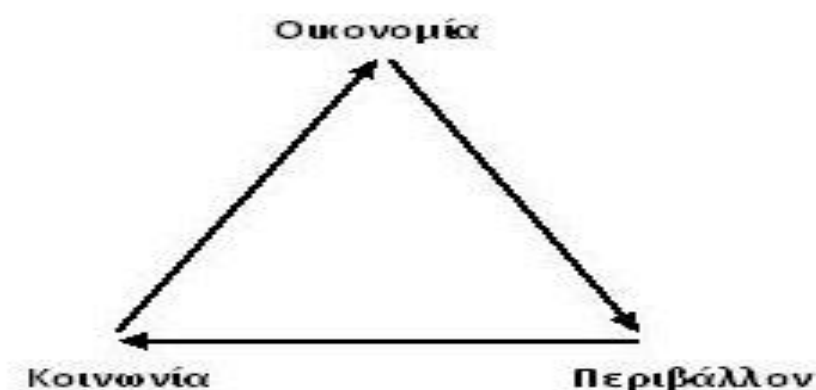
Ο Δήμος Ιλίου, σε συνέχεια των αποφάσεων και δράσεων που έχει υιοθετήσει για την εξοικονόμηση ενέργειας και αειφόρο ανάπτυξη **υπέγραψε το Σύμφωνο των Δημάρχων στις 11 Φεβρουαρίου 2010** και ξεκίνησε να υλοποιεί τις δεσμεύσεις που απορρέουν από αυτό. Στο Σύμφωνο, μέχρι στιγμής (Δεκέμβριος 2011) συμμετέχουν πάνω από **3400 Δήμοι από την Ευρώπη**, μεταξύ των οποίων **83 Δήμοι από όλη την Ελλάδα**. Οι ουσιαστικές δεσμεύσεις ενός Δήμου που συμμετέχει στο Σύμφωνο είναι η:

- Προετοιμασία μια **Βασικής Απογραφής Εκπομπών** CO₂ με καταγραφή των ενεργειακών καταναλώσεων τόσο των δημοτικών όσο και των ιδιωτικών κτιρίων
- Προετοιμασία του **Σχεδίου Δράσης για τη Αειφόρο Ενέργεια**, το οποίο πρέπει να υποβληθεί εντός ενός έτους από την επίσημη υπογραφή του Συμφώνου των Δημάρχων
- Υλοποίηση των προτεινόμενων μέτρων για την μείωση των εκπομπών CO₂, ειδικά στους τομείς ευθύνης του Δήμου (δημοτικά κτίρια, φωτισμός, οχήματα, δημοτικές προμήθειες, κτλ)
- Ανάληψη των απαραίτητων δράσεων για την κινητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών στο Δήμο
- Υποβολή έκθεσης αξιολόγησης τουλάχιστον ανά διετία μετά την υποβολή του Σχεδίου Δράσης για τη Αειφόρο Ενέργεια για αξιολόγηση, παρακολούθηση και εξακρίβωση των αποτελεσμάτων.

Η πρωτοβουλία του Συμφώνου των Δημάρχων αποτελεί την ευκαιρία να συνδυαστούν όλες οι προσπάθειες και επιδιώξεις του Δήμου Ιλίου κάτω από ένα κοινό πρόγραμμα δράσης, και μάλιστα σε συνεργασία με αντίστοιχους Οργανισμούς από όλη την Ευρώπη, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **«Ο στόχος που θέτει το παρόν Σχέδιο Δράσης είναι η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) από τις δραστηριότητες εντός των ορίων του Δήμου κατά 20% από τα επίπεδα του 2008 έως το 2020.»** (Σχέδιο Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια, 2011)

Α8. Ελλάδα, «Βιώσιμη πόλη» και Ευρωπαϊκή Ένωση

Σύμφωνα με τη Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, όπως αυτή υιοθετήθηκε για πρώτη φορά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Goeteborg το 2001 και όπως αναπτύσσεται και σε μεταγενέστερα σχετικά κείμενα: *Η Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι μία συνεχής πορεία αλλαγής και προσαρμογής, και όχι μία στατική κατάσταση, με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών του παρόντος, χωρίς όμως να μειώνεται η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν και τις δικές τους ανάγκες, μέσα από την ισόρροπη και ισότιμη επιδίωξη και των τριών πυλώνων της Βιώσιμης Ανάπτυξης: Οικονομία – Περιβάλλον – Κοινωνία*. Μέσα από τη συμπόρευση, δηλαδή, της οικονομικής ανάπτυξης, της περιβαλλοντικής προστασίας και της κοινωνικής συνοχής, όπως παραστατικά απεικονίζεται με το γνωστό ισόπλευρο τρίγωνο της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2004 σχετικά με την αστική διάσταση στο πλαίσιο της διεύρυνσης, ορίζει την βιώσιμη αστική ανάπτυξη «ως την συμβολή των πόλεων και των αστικών συγκροτημάτων ή περιοχών στην ανάπτυξη, την καινοτομία και την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Αυτό συνεπάγεται την πολεοδομική αναβάθμιση, για παράδειγμα την ανακαίνιση των υποδομών αστικών μεταφορών και αστικών κατοικιών και ειδικότερα την αποκατάσταση των μεγάλων συγκροτημάτων προκατασκευασμένων κατοικιών». Οι κατευθυντήριες γραμμές για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 της Ε.Ε. συντάσσονται με τους στόχους του παραπάνω ψηφίσματος και αναγνωρίζουν την σημαντική συμβολή των πόλεων, ιδιαίτερα των περιφερειακών πόλεων μέσου μεγέθους στην Περιφερειακή Ανάπτυξη. (Μητούλα, 2010)

Από τον Οδηγό για τα ολοκληρωμένα σχέδια Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΑΑ), που εξέδωσε το Υπουργείο Οικονομίας Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας το 2010, στο κεφάλαιο «Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο και η Στρατηγική Αστικής Ανάπτυξης για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013» διαβάζουμε: Η προσπάθεια διαμόρφωσης μιας κοινής Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Αστικής ανάπτυξης ξεκινάει στις αρχές της δεκαετίας του '90 με την υιοθέτηση του **Urban Pilot Programme** (Πιλοτικές Δράσεις για την Αστική ανάπτυξη), το οποίο εξελίσσεται στην **Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN** (1994-99) και στη συνέχεια στην **Κ.Π. URBAN II**, (2000-06) δίνοντας έμφαση στην αειφόρο ανάπτυξη των αστικών συγκεντρώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που παρουσιάζουν κοινωνικά, οικονομικά ή μορφολογικά προβλήματα. Παράλληλα, εγκαινιάζεται το **Urban Audit** που αποτελεί τη «βιβλιοθήκη» στατιστικών δεδομένων για τις μεγαλύτερες πόλεις της Ε.Ε.

Στη διάρκεια της Γερμανικής Προεδρίας της Ε.Ε. (Μάιος του 1999), υιοθετείται το **European Spatial Development Perspective** που θέτει τις βάσεις για την ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χώρου, προβάλλοντας το πολυκεντρικό μοντέλο ανάπτυξης, με κυρίαρχη την αστική διάσταση. Η υλοποίηση του προγράμματος του **ESPON**-Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τη Χωροταξία (www.espon.eu), συντελεί στη διαμόρφωση ενός «προπλάσματος» χωρικής πολιτικής αναδεικνύοντας την αστική και πολυκεντρική ανάπτυξη. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα συνεχίζεται με περισσότερες δυνατότητες στην τρέχουσα περίοδο, όπως και το Πρόγραμμα **URBACTII**, που στοχεύει στην ανάπτυξη δικτύων μεταξύ πόλεων, στην κεφαλαιοποίηση εμπειρίας από την προσπάθεια αυτή και στη διάδοση καλών πρακτικών. (www.urbact.eu)

Στη φάση της προετοιμασίας του σχεδιασμού της **προγραμματικής περιόδου 2007-2013**:

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγκροτεί υπηρεσιακή Ομάδα για την Αστική Ανάπτυξη και εκδίδει το κείμενο "**Cohesion Policy and cities: the urban contribution to growth and jobs in the regions**" (2006), στο οποίο τα αστικά κέντρα αντιμετωπίζονται όχι μόνο ως οι κύριοι χώροι συγκέντρωσης αναπτυξιακών προβλημάτων, αλλά και ως "κινητήρες" της ανάπτυξης, ορίζοντας ως προτεραιότητες: τη βελτίωση της προσβασιμότητας, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, τον πολιτισμό, την υποστήριξη των ΜΜΕ, την ανάπτυξη της καινοτομίας, την κοινωνική ενσωμάτωση και την αστική διακυβέρνηση.

Παρουσιάζεται (2006) από την Ε.Ε. ο Οδηγός "The urban dimension in Community policies for the period 2007-2013", που εξετάζει το περιεχόμενο, το χρηματοδοτικό πλαίσιο και τους μηχανισμούς ανταλλαγής εμπειριών για συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις στις πόλεις.

Υιοθετείται, στο πλαίσιο των Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών για την Πολιτική της Συνοχής, η «Εδαφική Διάσταση της Πολιτικής της Συνοχής», με ενδεικνύόμενα μέτρα την ανασυγκρότηση του φυσικού περιβάλλοντος, τις αναπλάσεις πρώην βιομηχανικών περιοχών, τη διαφύλαξη της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, την αποφυγή της άναρχης αστικής εξάπλωσης και την πρόνοια για τις συνδέσεις μεταξύ των αστικών συγκεντρώσεων και της άμεσης αγροτικής ενδοχώρας.

Το Συμβούλιο Υπουργών, κατά τη Γερμανική Προεδρία της Ε.Ε. (2007), υιοθετεί την "Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης" και τη "Χάρτα της Λειψίας για τις Βιώσιμες Ευρωπαϊκές Πόλεις" η οποία προτείνει την διευρυμένη χρήση των ολοκληρωμένων πολιτικών προσεγγίσεων αστικής ανάπτυξης.

Η «Χάρτα» επικεντρώνεται σε 2 συστάσεις:

A) μεγαλύτερη χρήση των ολοκληρωμένων αστικών πολιτικών προσεγγίσεων ανάπτυξης

B) ιδιαίτερη προσοχή στις φτωχές περιοχές εντός των πόλεων,

και ορίζει **7 επιμέρους δράσεις:**

- δημιουργία και εξασφάλιση υψηλής ποιότητας δημόσιων χώρων
- εκσυγχρονισμό των δικτύων υποδομής και βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας
- καινοτομία και εκπαιδευτικές πολιτικές
- εφαρμογή στρατηγικών για την αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος
- ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και αγοράς εργασίας
- δυναμικές πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης για παιδιά και νέους
- προώθηση αποδοτικών και προσιτών αστικών μεταφορών.

Αν και δεν υφίσταται δεσμευτική Κοινοτική πολιτική για την αστική ανάπτυξη, τόσο η υιοθέτηση των Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών όσο και η συνεχιζόμενη εξειδίκευση της «Εδαφικής Ατζέντας» και της «Χάρτας της Λειψίας» συνέβαλαν και συμβάλλουν σημαντικά στην υιοθέτηση της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης ως κεντρικό στοιχείο της αναπτυξιακής στρατηγικής όλων των Κρατών Μελών για την περίοδο 2007-2013 (σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο) και στη συγκρότηση ενός νέου πλαισίου για την αστική ανάπτυξη στο προσεχές διάστημα.

Στο κεφάλαιο «Η Στρατηγική Αστικής Ανάπτυξης στο Πλαίσιο του ΕΣΠΑ» διαβάζουμε:

Στο ΕΣΠΑ, ο μακροπρόθεσμος στόχος που έχει τεθεί για την **ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων** είναι «*η συνοχή του χώρου και η βιώσιμη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, που δε στερεί από τις μελλοντικές γενιές το δικαίωμα της επιλογής*». Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη αφορά στο σύνολο των αστικών κέντρων της χώρας, όπως οι πρωτεύουσες των νομών και τα λοιπά αστικά κέντρα... Η στρατηγική ανάπτυξης των αστικών κέντρων στο ΕΣΠΑ αναπτύσσεται ως συνδυασμός των παρακάτω στοιχείων:

- Πολυκεντρικότητα
- ενίσχυση των τάσεων δικτύωσης μεταξύ αστικών κέντρων
- βελτίωση και ανάπτυξη των υποδομών και περιορισμός της αστικής διάχυσης
- αειφορική ανάπτυξη των πόλεων (αύξηση πρασίνου και κοινοχρήστων χώρων, ολοκληρωμένες υποδομές αστικών εξυπηρετήσεων, αστικές αναπλάσεις, δίκτυα πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων, μείωση των οικιακών αποβλήτων)
- αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων στα αστικά κέντρα
- βελτίωση της πληροφόρησης σχετικά με τις εξελίξεις στα αστικά κέντρα.

Στο κεφάλαιο «Εμπειρία από Ολοκληρωμένα προγράμματα Αστικής Ανάπτυξης στην Ελλάδα» διαβάζουμε: Η **κοινοτική πρωτοβουλία URBAN** ξεκίνησε το 1994 με στόχο να ενθαρρύνει αστικές ζώνες ή συνοικίες σε κρίση να αναπτύξουν καινοτομικούς και ολοκληρωμένους τρόπους δράσης για αστική ανάπτυξη. Είχε τη μορφή καινοτομικού ολοκληρωμένου αναπτυξιακού προγράμματος με πολυτομεακό χαρακτήρα που συνδύαζε την αναμόρφωση των υποδομών, με οικονομικές και παραγωγικές δράσεις. Αυτά συμπληρώνονταν από μέτρα για την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού, που ενυπάρχει στις υποβαθμισμένες περιοχές. Όλα τα έργα των προγραμμάτων συγχρηματοδοτήθηκαν από το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**.

Τα προγράμματα στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας URBAN:

- **σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν από τις τοπικές αρχές** στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης με τις περιφερειακές και εθνικές αρχές,
- είχαν **μορφή καινοτομικών ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων** που απαντούν ισοδύναμα σε οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα μιας γεωγραφικά προσδιορισμένης περιοχής,
- είχαν **πολυτομεακό χαρακτήρα**, προβλέποντας την ένταξη δράσεων και ενεργειών σε διάφορους τομείς της κοινωνικοοικονομικής δραστηριότητας,
- προέβλεπαν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε **συγκεκριμένες γεωγραφικά αστικές περιοχές**,
- είχαν **κοινή δομή** ως προς τους άξονες προτεραιότητας

Η εμπειρία από την υλοποίηση προγραμμάτων στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN στην Ελλάδα υπήρξε θετική, παρά το γεγονός ότι παρουσιάστηκαν προβλήματα με την ανωριμότητα ορισμένων προτεινόμενων έργων με αποτέλεσμα την ύπαρξη καθυστερήσεων στην υλοποίηση.

Στο κεφάλαιο «Ολοκληρωμένα Προγράμματα Αστικής Ανάπτυξης στο Πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ» διαβάζουμε: Στο πλαίσιο των ΠΕΠ 2000-2006 εφαρμόστηκαν δράσεις για «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας» χρηματοδοτούμενες από το Ε.Τ.Π.Α. και το Ε.Κ.Τ. (διακριτές δράσεις και χρηματοδοτήσεις), σύμφωνες με το πλαίσιο δράσης «Αειφόρος αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (COM (98) 605) και με τις ακόλουθες βασικές κατευθύνσεις:

- ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας και της απασχόλησης
- προώθηση της ισότητας και της κοινωνικής συνοχής και αναζωογόνησης

- προστασία και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος προς την κατεύθυνση της τοπικής και συνολικής βιώσιμης ανάπτυξης
- συμβολή στην καλή διακυβέρνηση των αστικών περιοχών και στην τοπική ισχυροποίηση.

Ο πιλοτικός χαρακτήρας αυτών των δράσεων αφορούσε τις δυνατότητες των ίδιων των ΟΤΑ (θεσμικά και οργανωτικά) να ανταποκριθούν στο νέο τους ρόλο. Μέσω των Επιχειρησιακών Σχεδίων, για πρώτη φορά αντιμετωπίστηκε σε τέτοια έκταση ολοκληρωμένα μια στοχευμένη περιοχή, παρεμβαίνοντας ταυτόχρονα σε υποδομές, οικονομία και απασχόληση. Τα εταιρικά σχήματα που δημιουργήθηκαν με τη συμμετοχή των ΟΤΑ, τοπικών κοινωνικών, οικονομικών, πολιτιστικών φορέων καθώς και ΜΚΟ, αποτέλεσαν ένα σημαντικό βήμα στην ανάδειξη συμμετοχικών διαδικασιών.

Παρά το ότι ο αρχικός σχεδιασμός των επιχειρησιακών σχεδίων καθώς και η επιλογή των περιοχών παρέμβασης κρίθηκαν ικανοποιητικά, εν τούτοις αντιμετωπίστηκαν ορισμένα προβλήματα κατά την εφαρμογή των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων όπως:

- Αδυναμία ορισμένων ΟΤΑ ή/ και άλλων Δικαιούχων να ανταποκριθούν με επάρκεια στη διοίκηση και υλοποίηση του σχεδίου.
- Αναγκαιότητα αναμόρφωσης του επιχειρησιακού σχεδίου κυρίως λόγω ανωριμότητας ορισμένων των έργων.
- Η χρονική αλληλουχία των δράσεων αναδείχτηκε σε σημαντική παράμετρο για την επίτευξη των στόχων που είχαν τεθεί για τις συγκεκριμένες περιοχές, γεγονός που σε πολλές περιπτώσεις οδήγησε στην καθυστέρηση όλου του σχεδίου.
- Η επιλογή μεγάλου αριθμού περιοχών καθώς και έργων και δράσεων εσωτερικά στα σχέδια, είχε σαν αποτέλεσμα την ανεπάρκεια πόρων για σημαντικής ορατότητας και αποτελεσματικότητας παρεμβάσεις.

Στο κεφάλαιο «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013» διαβάζουμε: Για να εξασφαλιστεί η επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ, καθώς και ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης, προωθείται η υλοποίηση της στρατηγικής του ΕΣΠΑ και των ΠΕΠ για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη μέσω του σχεδιασμού και της εφαρμογής Ολοκληρωμένων Σχεδίων Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΑΑ). Τα ΟΣΑΑ θα μπορούν να εφαρμοσθούν σε πρωτεύουσες νομών, καθώς και σε αστικά κέντρα με πληθυσμό κατά κανόνα άνω των 10.000 κατοίκων..... Κάθε ΟΣΑΑ θα πρέπει να περιλαμβάνει μια ομάδα αλληλοσχετιζόμενων δράσεων που θα εφαρμοσθούν, σε μια επιλέξιμη περιοχή παρέμβασης, με σκοπό **την αειφόρο ανάπτυξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος**, και την κοινωνική και οικονομική ευημερία.

Στο πλαίσιο αυτό, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του ΟΣΑΑ θα εστιάσει στην ενεργειακή αποδοτικότητα, στη βελτίωση της ατμόσφαιρας, στην βελτίωση της λειτουργικότητας της πόλης καθώς και της ποιότητας ζωής σε αυτήν. Επιπρόσθετα, θα στοχεύσει στην **αναζωογόνηση των ιδιαίτερα υποβαθμισμένων γειτονιών**, την πρόνοια για την **κοινωνική συνοχή** και την αποφυγή των φαινομένων **κοινωνικού αποκλεισμού, σε θύλακες του αστικού κέντρου**. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί κατά τη σύνταξη του ΟΣΑΑ, στην προβολή της ιδιαίτερης **ταυτότητας της πόλης στη βάση της πολιτισμικής αναγνώρισης και της σύνδεσης κοινοτήτων και πολιτισμών**.

Στο κεφάλαιο «Στόχευση του ΟΣΑΑ» διαβάζουμε:

Γενικός στόχος των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την αστική ανάπτυξη είναι η ανασυγκρότηση και βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των πόλεων. Στο πλαίσιο αυτό, βασικές προτεραιότητες για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη είναι:

- Η δημιουργία και εξασφάλιση υψηλής ποιότητας δημόσιων κοινόχρηστων χώρων
- Ο εκσυγχρονισμός των δικτύων υποδομής

- Η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας
- Η προώθηση της καινοτομίας και η ανάπτυξη επιχειρηματικότητας
- Η βιώσιμη αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος
- Η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και της τοπικής αγοράς εργασίας και με τη βελτίωση της ελκυστικότητας για ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- Η προώθηση δυναμικών πολιτικών επιμόρφωσης και κατάρτισης ιδιαίτερα για παιδιά και νέους καθώς και η προώθηση/ ανάπτυξη κοινωνικών υποδομών.
- Η προώθηση των αποδοτικών και προσιτών συστημάτων αστικής μεταφοράς
- Η εξασφάλιση κοινωνικής συνοχής

Ένα **Ολοκληρωμένο Σχέδιο Αστικής Ανάπτυξης** θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα πλέγμα **δράσεων τοπικής κλίμακας** που θα εξειδικεύει τις παραπάνω προτεραιότητες. Προκειμένου να εξασφαλίζεται ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας του σχεδίου, θα πρέπει οι δράσεις του ΟΣΣΑ να εξυπηρετούν **τουλάχιστον 2-3 από τις παραπάνω προτεραιότητες**.

Στο κεφάλαιο «Σχέση χρηματοοικονομικών εργαλείων συνολικών επιχορηγήσεων (**Jessica**) και ΟΣΑΑ» διαβάζουμε: Στο πλαίσιο της **προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013** σχεδιάστηκε ένα νέο μέσο χρηματοοικονομικής τεχνικής για την καλύτερη κινητοποίηση πόρων στον τομέα της αστικής ανάπτυξης. Πρόκειται για το **JESSICA**, το αγγλικό ακρωνύμιο της πρωτοβουλίας **“Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas”** (Κοινή ευρωπαϊκή υποστήριξη για βιώσιμες επενδύσεις σε αστικές περιοχές). Το μέσο αυτό **δεν αποτελεί νέα πηγή χρηματοδότησης αλλά νέο μέσο χρησιμοποίησης των υφιστάμενων πόρων των διαρθρωτικών ταμείων** για τη στήριξη των σχεδίων αστικής ανάπτυξης. Η πρωτοβουλία αυτή αναπτύσσεται από την **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** και την **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)**. Μέσω των νέων διαδικασιών, παρέχεται η ευχέρεια στα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν μέρος των πόρων που λαμβάνουν από την ΕΕ μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, για να επενδύσουν, υπό μορφή επιστρεπτέων χρηματοδοτήσεων, σε έργα που εντάσσονται στο πλαίσιο **ολοκληρωμένων σχεδίων για την προαγωγή βιώσιμης αστικής ανάπτυξης**.

Το νέο μέσο θα λειτουργήσει με την παράλληλη κατάθεση πόρων σε κοινό ταμείο από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το ΕΤΠΑ, το εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και άλλες χρηματοδοτικές πηγές και με στόχο τη χρησιμοποίησή τους για την εκχώρηση δανείων, εγγυήσεων, ή συμμετοχής σε επενδυτικά σχήματα. Συνεπώς, δίνεται η δυνατότητα υποστήριξης των κρατών μελών από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων σε σχέση με την υλοποίηση σημαντικών παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης, την υλοποίηση έργων μέσω συμβάσεων παραχώρησης και των συμπράξεων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα κατόπιν σχετικού αιτήματος των κρατών μελών. Η υλοποίηση πράξεων μέσω των μέσων αυτών είναι στο πνεύμα που προωθείται από την ΕΕ, δηλαδή στη μετάβαση από τις εφάπαξ επιδοτήσεις στην παροχή δανεισμού εγγυήσεων και άλλων συναφών μέσων με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους αλλά και την ανάγκη προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων ως εχέγγυο βιωσιμότητας των αναλαμβανόμενων επενδύσεων. Είναι δυνατό στο πλαίσιο των Ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης να γίνουν δράσεις στο πλαίσιο του JESSICA.

Πιο κάτω στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι, σχετικά με τις **Στρατηγικές αστικής ανάπτυξης στα κράτη – μέλη της Ε.Ε.** διαβάζουμε:

- Στη **Φινλανδία**, η ανταγωνιστικότητα των πόλεων τέθηκε ως εθνικός στόχος το 1996 και η αστική πολιτική είναι πλήρως προσανατολισμένη προς την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των πόλεων, την προστασία της λειτουργικής τους δομής και την επίτευξη ενός ισόρροπου πολυκεντρικού αστικού δικτύου με πόλεις διαφόρων μεγεθών, με κυριότερο εργαλείο το «Πρόγραμμα Περιφερειακών Κέντρων».

- Στη **Σουηδία**, η αστική ανάπτυξη αποτελεί μέρος της εθνικής πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης από το 2003, τονίζοντας ειδικότερα το ρόλο των μητροπολιτικών περιοχών στον εθνικό και ευρωπαϊκό ανταγωνισμό και εστιάζοντας, για τις λοιπές κύριες αστικές περιοχές, κυρίως στην ανώτατη εκπαίδευση και την E&A και στην καταπολέμηση των φαινομένων κατακερματισμού και των ασυμβατοτήτων στην αγορά εργασίας.
- Στη **Δανία**, ιδρύεται Υπουργείο Αστικών Υποθέσεων το 1998 με στόχους τη στήριξη των πόλεων ως κέντρα ανάπτυξης και την ανάπτυξη ελκυστικών και βιώσιμων πόλεων με καλές συνθήκες διαβίωσης και επιχειρηματικής δραστηριότητας και ερευνητική στήριξη.
- Στη **Γερμανία**, η αστική πολιτική εστιάζει στην ενίσχυση του εσωτερικού και των κέντρων των πόλεων για τις αναπτυξιακές τους λειτουργίες λαμβάνοντας υπόψη τη διατήρηση των ιστορικών πόλεων και μνημείων και στη λήψη μέτρων για αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, ενώ οι πόλεις δεν είναι αυτομάτως δικαιούχοι προγραμμάτων αστικής ανάπτυξης αλλά πρέπει να ανταγωνιστούν τις υπόλοιπες πόλεις σε κάθε πρόγραμμα.
- Η **Ολλανδία** είναι μια από τις πρώτες ευρωπαϊκές χώρες που υιοθέτησαν επίσημη αστική πολιτική, διαφοροποιημένη σε «G4» (οι τέσσερις μεγαλύτερες πόλεις της χώρας) και G27 (μια ομάδα 27 άλλων πόλεων) και με βασικά θέματα την ασφάλεια, την ενσωμάτωση, την κοινωνική συνοχή, την αναδόμηση περιοχών και γειτονιών, τη βελτίωση της οικονομικής διάρθρωσης και του επιχειρηματικού κλίματος, την κινητοποίηση πολιτών, επιχειρήσεων και φορέων.
- Στην **Αγγλία** η αστική πολιτική έχει μακρά παράδοση υπό το Γραφείο του Αναπληρωτή Πρωθυπουργού και με βασικά εργαλεία τα πενταετή σχέδια Βιώσιμων Κοινοτήτων και το πρόγραμμα των «Πόλεων – πυρήνων» που εστιάζει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και του ρόλου των κύριων περιφερειακών πόλεων στην εθνική οικονομική επιτυχία.
- Στη **Γαλλία** η αστική πολιτική εστιάζει περισσότερο σε μειονεκτικές γειτονίες πόλεων παρά στις πόλεις ως σύνολο και εφαρμόζεται από τις τοπικές αρχές μέσω εταιρικών σχέσεων (contrats de plan), που προσδιορίζουν ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα με συγκεκριμένες δράσεις σε πέντε πεδία προτεραιότητας: στέγαση και ποιότητα ζωής, απασχόληση και οικονομική ανάπτυξη, εκπαίδευση, υγεία και δημόσια τάξη.

Βασικό στοιχείο των αστικών πολιτικών σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, είναι η **ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των δήμων των ευρύτερων αστικών περιοχών**, είτε ως αποτέλεσμα κρατικής παρέμβασης είτε ως πρωτοβουλία για υπερκέραση θεσμικών προβλημάτων, για στρατηγικό σχεδιασμό και για επίλυση κοινών προβλημάτων. Η εμπειρία αναδεικνύει ορισμένα βασικά συστατικά που ορίζουν μια **"αλυσίδα αξίας"** για την αστική πολιτική: επιτυχημένες πόλεις είναι αυτές που μπορούν να προσαρμόζονται συνεχώς στην εξέλιξη των αγορών και της τεχνολογίας, έχουν ιδιαίτερη ικανότητα στην εκμετάλλευση των τεχνικών ευκαιριών, της τεχνολογίας και του κεφαλαίου, μέσα από την ανασυγκρότηση των δεξιοτήτων, χαρακτηρίζονται από καινοτομία, επιχειρηματικό πνεύμα, οργανωτικές στρατηγικές και ύπαρξη τοπικής ηγεσίας και έχουν αναπτύξει τις κατάλληλες υποδομές έχοντας επίσης πρόσβαση σε κατάλληλα χρηματοοικονομικά εργαλεία. Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II παρατίθεται πίνακας με **Εμφάσεις και Προτεραιότητες**, σχετικά με πολιτικές που αφορούν την **Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη**.

Θέμα Προτεραιότητας	
Κωδικός	Έρευνα και τεχνολογική Ανάπτυξη (R&TD),καινοτομία και επιχειρηματικότητα.
1	Δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε Κέντρα ερευνών.

	Κοινωνία της πληροφορίας
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)
11	Τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (πρόσβαση, ασφάλεια, δυνατότητα λειτουργικής εναλλαγής συστημάτων, πρόληψη κινδύνου, έρευνα, καινοτομία, ηλεκτρονικό περιεχόμενο κ.λ.π.)
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση ηλεκτρονική εκμάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση , κ.λ.π.)
	Μεταφορές
23	Περιφερειακές/τοπικές οδοί
24	Ποδηλατόδρομοι
25	Αστικές μεταφορές
	Ενέργεια
40	Ανανεώσιμη Ενέργεια – Ηλιακή
41	Ανανεώσιμη Ενέργεια - Βιομάζα
43	Ενεργειακή αποδοτικότητα, αναγέννηση, διαχείριση ενέργειας
	Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)
50	Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης.
54	Άλλα μέτρα για την διατήρηση της κατάστασης περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων.
	Τουρισμός
56	Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς.
57	Συνδρομή στην βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών
	Πολιτισμός
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.
59	Ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών
60	Συνδρομή στην βελτίωση πολιτιστικών υπηρεσιών.
	Επένδυση σε κοινωνικές υποδομές.
75	Υποδομές εκπαίδευσης
76	Υποδομές Υγείας
77	Υποδομές φροντίδας παιδιών
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές.

Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ, που πραγματεύεται το πλαίσιο εφαρμογής του χρηματοδοτικού προγράμματος JESSICA διαβάζουμε: **Κεντρικός στόχος** της πρωτοβουλίας JESSICA είναι η κινητοποίηση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, στόχο αποτελεί η **ανάπτυξη του αστικού χώρου και η δημιουργία θέσεων εργασίας** μέσω της υλοποίησης και λειτουργίας **έργων αστικής ανάπτυξης**. Οι κανόνες , όσον αφορά την **επιλεξιμότητα των δαπανών** των έργων στο πλαίσιο του JESSICA, είναι οι ίδιοι με εκείνους που ισχύουν για τη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων στο σύνολο τους υπό τον όρο πάντα ότι τα υποστηριζόμενα έργα εντάσσονται σε «ολοκληρωμένα και βιώσιμα» σχέδια αστικής ανάπτυξης. Ο όρος **«ολοκληρωμένα και βιώσιμα» σχέδια αστικής ανάπτυξης** περιλαμβάνει ένα σύστημα αλληλένδετων ενεργειών, που αποσκοπεί στην επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης των οικονομικών, υλικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνθηκών σε κάποια πόλη ή σε κάποια περιοχή εντός μιας πόλης. Το «κλειδί» της όλης διαδικασίας είναι η «ολοκλήρωση», δηλαδή η αντιμετώπιση όλων των πολιτικών, σχεδίων και προτάσεων ως ένα σύνολο αλληλοσυνδεόμενων στοιχείων.

Οι **πόροι** που θα κατευθυνθούν για την υλοποίηση της πρωτοβουλίας θα προέλθουν από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα 2007-2013, από ιδιωτικούς πόρους και τη χρηματοδοτική συμμετοχή της ΕΤΕπ. Στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της 4^{ης} προγραμματικής περιόδου έχει συμπεριληφθεί η σχετική προγραμματική πρόβλεψη σχετικά με τις δυνατότητες χρήσης του JESSICA για την υλοποίηση σχετικών πράξεων. Η **υλοποίηση** της πρωτοβουλίας προβλέπεται από τους κανονισμούς να γίνει μέσω της σύστασης **Ταμείων Αστικής Ανάπτυξης** (*Urban Development Funds*) κύριο αντικείμενο των οποίων θα είναι η επιλογή και χρηματοδότηση κατάλληλων έργων, σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια και διαδικασίες αξιολόγησης. Για να υπάρξει σωστός χρηματοδοτικός σχεδιασμός των έργων προγραμματίζεται να συσταθεί **Ταμείο Χαρτοφυλακίου** (Holding Fund) με διαχειριστή αυτού την ΕΤΕπ. Στόχος της σύστασης του Ταμείου αυτού είναι μεταξύ άλλων η διερεύνηση των καλύτερων σχημάτων χρηματοδότησης και υλοποίησης, καθώς και η υποστήριξη των εθνικών αρχών στην αρτιότερη προετοιμασία των μελετών. Η ρύθμιση των ζητημάτων υλοποίησης της πρωτοβουλίας JESSICA στην Ελλάδα καθορίζεται στη **Σύμβαση Χρηματοδότησης (Funding Agreement)** μεταξύ του ΥΠΟΙΟ και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ). (ΟΣΑΑ, 2010)

Κατά την καταληκτική συνεδρίαση της **Διάσκεψης κορυφής των περιφερειών και των πόλεων της Ευρώπης**, η οποία πραγματοποιήθηκε στην Κοπεγχάγη στις 22 και 23 Μαρτίου, η Πρόεδρος της **Επιτροπής των Περιφερειών (ΕτΠ)** κα **Mercedes Bresso** υπογράμμισε το κεντρικό μήνυμα της Διάσκεψης: "Το μέλλον της Ευρώπης εξαρτάται από τις πόλεις μας. Στο πλαίσιο της αλλαγής του κλίματος και της υπερκατανάλωσης των φυσικών πόρων, **οι πόλεις μας βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του αγώνα για αειφόρο ανάπτυξη**. Η ανάπτυξη αυτή πρέπει να επιτευχθεί μέσω πολιτικών στους τομείς της στέγασης, της παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, της μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και της κατανάλωσης νερού, της καλύτερης διαχείρισης των αποβλήτων, και των καθαρότερων μέσων μαζικής μεταφοράς. Δεδομένου ότι **οι πόλεις διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη δημοκρατική διαδικασία**, έχουν ζωτική σημασία για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της ΕΕ και των πολιτών της. Από αυτή την άποψη, είναι το «κλειδί» για μια πραγματική ευρωπαϊκή "αναγέννηση".

Από την πλευρά του, ο **Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κ. Martin Schulz**, τόνισε στη διάρκεια της ομιλίας του το γεγονός ότι οι πόλεις πρέπει να γίνουν κέντρα καινοτομίας τα οποία θα είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τις βασικές ανάγκες των πολιτών: «Οι πόλεις είναι συστήματα καινοτομίας. Αλλάζουν διαρκώς και πρέπει να ικανοποιούν βασικές ανθρώπινες ανάγκες, όπως η στέγαση, η διαβίωση, η εκπαίδευση, το καθαρό νερό, η νοσοκομειακή περίθαλψη και οι ασφαλείς και αξιόπιστες μεταφορές. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ίση, ανοικτή και ελεύθερη πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες είναι ο ακρογωνιαίος λίθος του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Πρέπει επείγοντως να διαμορφωθεί ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για τις δημόσιες υπηρεσίες, το οποίο να στοχεύει στη δημιουργία ασφάλειας δικαίου, εξασφαλίζοντας παράλληλα την τοπική αυτονομία και ασφάλεια, ειδικά σε αυτή την περίοδο οικονομικής κρίσης.»

Στις συμπερασματικές παρατηρήσεις της, η κα **Helle Thorning – Schmidt, Πρωθυπουργός της Δανίας και Πρόεδρος εν ενεργεία του Συμβουλίου της ΕΕ**, τόνισε ότι η **βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί μέσο για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης**: «Σε αυτή την περίοδο κρίσης, μπορεί η Ευρώπη να επιτύχει τη μετάβαση προς μια πράσινη οικονομία; Για όσους στήνονται στις ουρές στα γραφεία ευρέσεως εργασίας, η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να φαντάζει αφηρημένη έννοια και απομακρυσμένος στόχος. Ωστόσο, θα ήταν μεγάλο λάθος να παραμείνουμε αδρανείς. Η Ευρώπη δεν έχει την πολυτέλεια να μην συζητήσει την πράσινη ανάπτυξη, η δε συμβολή των πόλεων και των περιφερειών της Ευρώπης είναι απαραίτητη για να στεφθεί με επιτυχία η μετάβαση προς την πράσινη οικονομία. **Οι πόλεις και οι περιφέρειες βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του αγώνα για την αειφόρο ανάπτυξη**». (<http://cor.europa.eu>)

Β' ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΙΛΙΟΥ

Στα πλαίσια της παρούσας έρευνας και προκειμένου να εξετασθεί διεξοδικά η φυσιογνωμία του Δήμου Ιλίου είναι σκόπιμο να εξετασθούν συνοπτικά ιστορικά στοιχεία, που συνδέονται με την φυσιογνωμία της πόλης. **Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται οι κυριότεροι σταθμοί , που διαμόρφωσαν την ιστορική διαδρομή του Δήμου Ιλίου, από την αρχαιότητα ως σήμερα.** Για την έρευνα της ιστορικής διαδρομής του Δήμου Ιλίου αξιοποιήθηκαν στοιχεία από διάφορες διάσπαρτες πηγές. Ωστόσο, **η πιο σημαντική συγκέντρωση ιστορικών στοιχείων**, από διάφορες διάσπαρτες πηγές και η παρουσίασή τους σε μία ενιαία εργασία έγινε **από τους συγγραφείς Διώτη Μ. και Γεωργόπουλο Σ., στο βιβλίο τους «Ίλιον, πορεία στους αιώνες» που εκδόθηκε από το πολιτιστικό κέντρο του Δήμου Ιλίου, το 1995.** Από την εργασία αυτή (όχι μόνο) προέρχονται τα περισσότερα στοιχεία της ιστορίας του Δήμου Ιλίου.

B1. Το Ίλιον κατά την αρχαιότητα

*Λήκυθος του 5ου π.Χ. αιώνας.
Βρέθηκε Ανατολικά του Πύργου Βασιλίσσης.*

Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας θα παρουσιαστούν συνοπτικά τα διαχρονικά ιστορικά στοιχεία της πόλης του Ιλίου. Οι Διώτης και Γεωργόπουλος στο βιβλίο τους «Ίλιον , πορεία στους αιώνες», αναφέρουν πως όσο πλούσια είναι τα στοιχεία που μας επιτρέπουν να «φωτογραφίσουμε» το τοπίο των

Αθηνών και του Δυτικού τμήματος του λεκανοπεδίου κατά την αρχαιότητα, τόσο φτωχές είναι οι πληροφορίες που έχουμε για την ταυτότητα των οικισμών της περιοχής.

Τόσο από τις αρχαίες πηγές, όσο και από τα αρχαιολογικά ευρήματα που έρχονται στην επιφάνεια που έρχονται στην επιφάνεια, προκύπτει ότι στο δυτικό τομέα του λεκανοπεδίου αναπτύχθηκε πλήθος οικισμών.

Όπως αναφέρει ο Ναπ. Ξανθούλης, χωρίς αμφιβολία οι περισσότεροι από αυτούς, βρίσκονταν κοντά στην Ιερά οδό και κατά μήκος της, από τον Κηφισό μέχρι την είσοδο του Πυθίου (το σημερινό Δαφνί).

Πολλών οικισμών η θέση έχει προσδιορισθεί με σχετική ακρίβεια. Τα ερωτήματα όμως για την θέση των υπολοίπων παραμένουν. (Ξανθούλης, 1973)

Οι Διώτης και Γεωργόπουλος αναφέρουν πως καμία συστηματική ανασκαφή δεν έχει γίνει στην περιοχή που εξετάζουμε.

Αν εξαιρέσουμε τα επιφανειακά ευρήματα που σημειώνουν οι ξένοι χαρτογράφοι του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα στην περιοχή του σημερινού Δήμου Ιλίου, καθώς και τα ευρήματα στους Αγίους Θεοδώρους (στο νεκροταφείο του Δήμου Ιλίου, που βρίσκεται στα σύνορα με τον Δήμο Περιστερίου) όλα τα αρχαιολογικά ευρήματα ήρθαν στο φως όλως τυχαίως από οικοδομικές εκσκαφές των Δημοσίων Οργανισμών ή των ΟΤΑ. Τα περισσότερα ευρήματα βρίσκονται στις αποθήκες της αρμόδιας αρχαιολογικής εφορίας και σε διάφορα μουσεία.

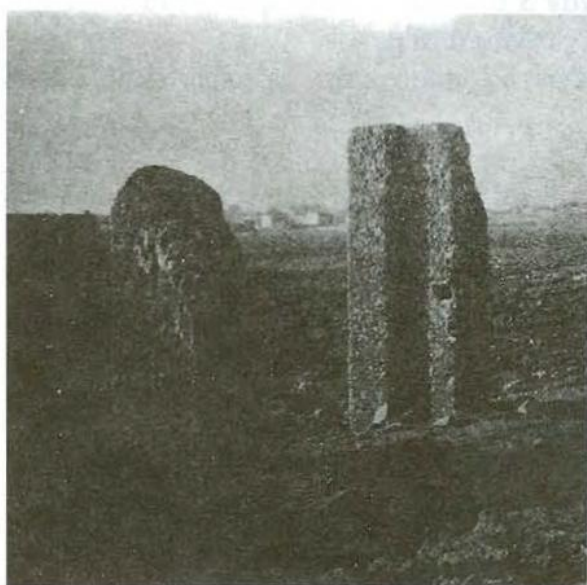
Το 1853 ο ερευνητής Κυριάκος Πιττάκης μελέτησε επιφανειακά ευρήματα γύρω από το ιερό ναΐδριο των Αγίων Θεοδώρων, καθώς και ευρήματα που βρέθηκαν εντοιχισμένα στο ίδιο το ναΐδριο.

Στην ίδια περιοχή και ακόμη πιο κοντά σε σχέση με το κέντρο του Ιλίου, στο κτήμα Ματρόζου βρέθηκαν «παραστάδες θύρας», από κροκαλοπαγή πέτρα, μάλλον τμήμα ταφικού μνημείου. Πενήντα μέτρα ΒΑ, κατά την διάνοιξη θεμελίων της οικίας Ελ. Πανίδου, το 1961, βρέθηκε τμήμα μεγάλου επιτύμβιου ανάγλυφου (σωζόμενο ύψος 0,76 μ. και πλάτος 0,46 μ.), των τελευταίων χρόνων του 5^{ου} πΧ αιώνα.

Μεταξύ πολλών ευρημάτων στην περιοχή των συνόρων Ιλίου και Περιστερίου είναι δεξιό μισό ανάγλυφο του 4^{ου} πΧ αιώνα (σωζόμενο ύψος 1,31 μ.) στο οποίο εικονίζεται άνδρας με θώρακα, βραχύ χιτώνα και ιμάτιο στον ώμο και μπροστά του καθισμένη γυναικαία μορφή.

Στην οδό Φαρσάλων βρέθηκε επιτύμβια λήκυθος από πεντελικό μάρμαρο, του 4^{ου} π.Χ. αιώνα φέρουσα επιγραφή. Αρχαιολογικά ευρήματα (αρχιτεκτονικά μέλη) υπήρχαν στο προαύλιο του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ιλίου, των οποίων σήμερα η τύχη αγνοείται μετά από τόσες εργασίες διαμόρφωσης που διενεργήθηκαν κατά καιρούς στον χώρο.

Τμήμα επιτυμβίου αναγλύφου,
των τελευταίων χρόνων
5ου π.Χ. αιώνας.

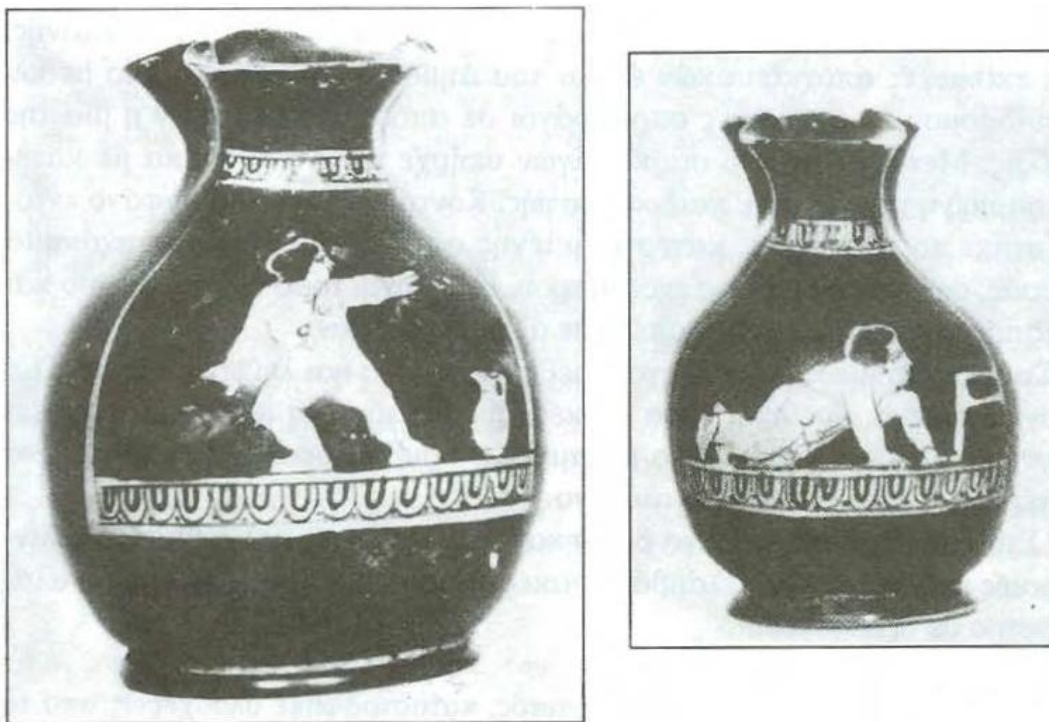

Οι δύο παραστάδες θύρας, στο
κτήμα του Αγγ. Ματρόζου,
πιθανότατα ανήκαν σε ταφικό
μνημείο.

Φωτογραφίες από το βιβλίο « Ίλιον , πορεία στους αιώνες »

Το 1985 στην οδό Αγίου Γεωργίου 73 στην συνοικία Παλατιανής σε έργα αποχέτευσης του Δήμου βρέθηκαν πώρινοι σαρκοφάγοι στις οποίες βρέθηκαν αγγεία και λείψανα οστών. Στην συνοικία Μιχελή, στην οδό Θήρας 59 βρέθηκαν το 1986 υστερορωμαϊκοί τάφοι. Στα τέλη του περασμένου αιώνα, πιθανότατα το 1889, στην περιοχή Ανάκασσα, νοτίως του Πύργου της Βασιλίσσης , σε αμπέλι της ιδιοκτησίας Τσιγαρά βρέθηκαν δύο επιτύμβια του 4^{ου} πΧ αιώνα. Το ένα ήταν μαρμάρινη λήκυθος φέρουσα επιγραφή. Αρχαίοι τάφοι βρέθηκαν το 1971, ΒΑ του σημερινού Πάρκου Α. Τρίτσης, επί της συμβολής των οδών Δημοκρατίας και Κ. Παλαμά. Ανατολικά του σημερινού Πάρκου Α. Τρίτσης, στην οδό Δόξας, σε έργα αποχέτευσης το 1985 βρέθηκε σημαντικός τάφος του 4^{ου} πΧ αιώνα. Από τον τάφο αυτό που δυστυχώς καταστράφηκε

προέρχονται δέκα λήκυθοι με παραστάσεις εκ των οποίων οι δύο λευκές. Στην οδό Επτανήσου το 1972, βρέθηκαν τρεις πήλινες λάρνακες που περιείχαν πλήθος σημαντικών αγγείων. Αυτές είναι λίγες ενδεικτικές περιπτώσεις εκ των πολλών αρχαίων ευρημάτων της περιοχής του Ιλίου.

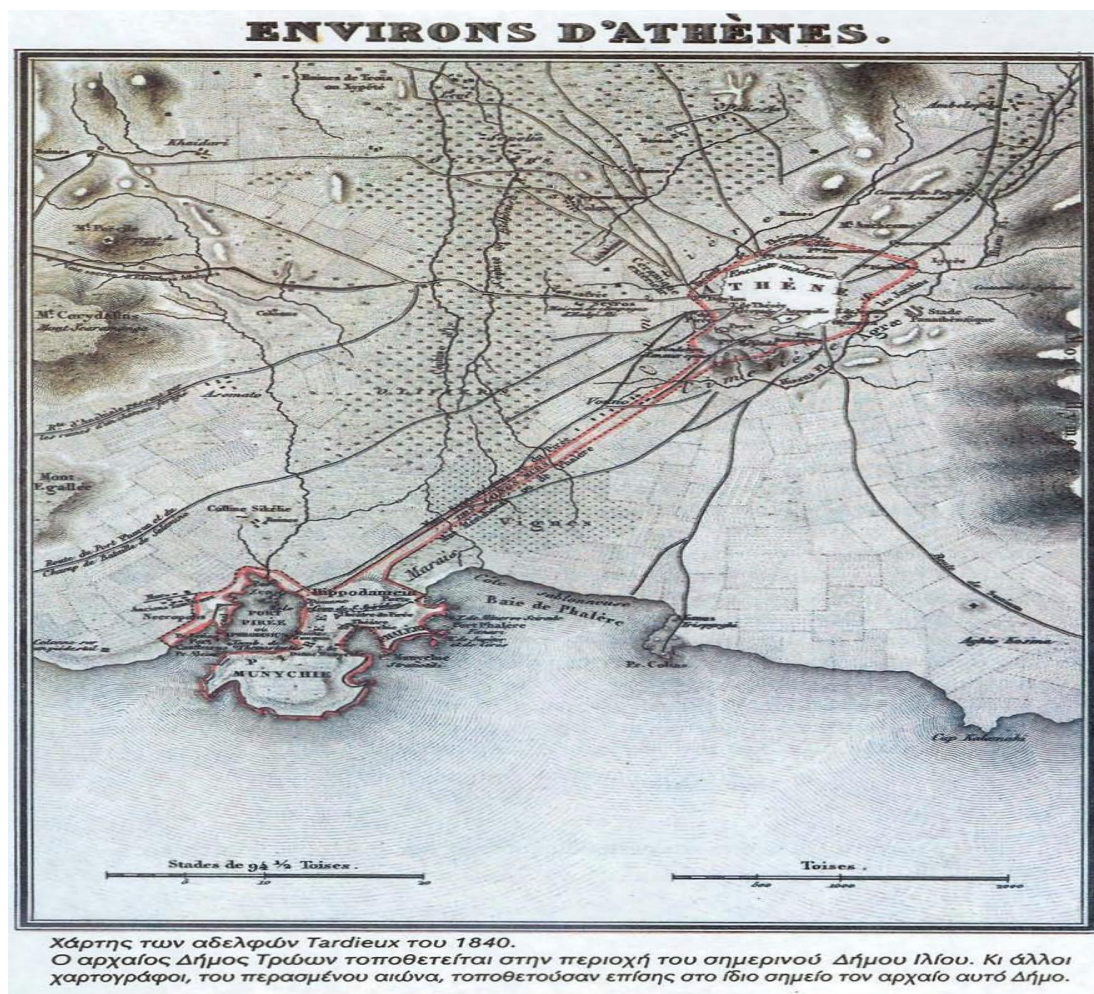
Ευρήματα από τις εκσκαφές της οδού Επτανήσου , από το βιβλίο « Ίλιον , πορεία στους αιώνες »

Ποιος αρχαίος Δήμος υπήρχε στην ευρύτερη περιοχή του σημερινού Δήμου Ιλίου είναι δύσκολο να απαντηθεί με ακρίβεια. Για την ταυτότητα του αρχαίου Δήμου έχει τοποθετηθεί πρώτος ο Κυριακός Πιττάκης το 1853, όταν μελέτησε τα ευρήματα στην περιοχή των Αγίων Θεοδώρων και στο εκεί ευρισκόμενο ναΐδριο. Από βάθρο αφιερωμένο στον Απόλλωνα με την επιγραφή «ΚΡΑΤΗΣ ΠΑΜΦΙΛΟΥ ΛΕΥΚΟΝΟΕΥΣ» ο Πιττάκης οδηγήθηκε στο συμπέρασμα πως εντόπισε τον **αρχαίο Δήμο ΛΕΥΚΟΝΟΗΣ της Λεοντίδος φυλής**. Γράφει ο Πιττάκης: «Ο Δήμος αυτός εύρηται παρά τοις αρχαίοις συγγραφεύσοι και εν τα επιγράμμασι διττώς γεγραμμένως Λευκονοεύς και Λευκονοιεύς..... Εις τον Δήμον τούτον ην ναός του Απλόωνος ου το άγαλμα εποίησεν ο γλύπτης Κράτης ο Παμφίλου Λευκονοεύς». (Πιττάκης, 1853)

Γράφουν οι Διώτης και Γεωργόπουλος στο βιβλίο τους «Ίλιον, πορεία στους αιώνες» πως:.... «Ξένοι χαρτογράφοι, το 1840, τοποθετούν στην περιοχή του Δήμου Ιλίου, τον αρχαίο Δήμο **Τρώων ή Ευπέτης ή Ευπετής**. Σ' έναν μάλιστα από αυτούς τους χάρτες , σημειώνονται ερείπια του αρχαίου αυτού Δήμου. Προφανώς πρόκειται για τα επιφανειακά ευρήματα με τα οποία είναι διάσπαρτη η περιοχή, όπως σημειώνουν οι χάρτες του **Kaupert** της Γερμανικής Αρχαιολογικής σχολής. Δεν γνωρίζουμε τι οδήγησε τους χαρτογράφους αυτούς στον καθορισμό της θέσης του αρχαίου Δήμου Τρώων στην περιοχή μας και είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς γιατί επιμένουν σ' αυτό. Από τα ευρήματα και τις πηγές που τουλάχιστον εμείς έχουμε στην διάθεσή μας δεν προκύπτει κάτι τέτοιο».

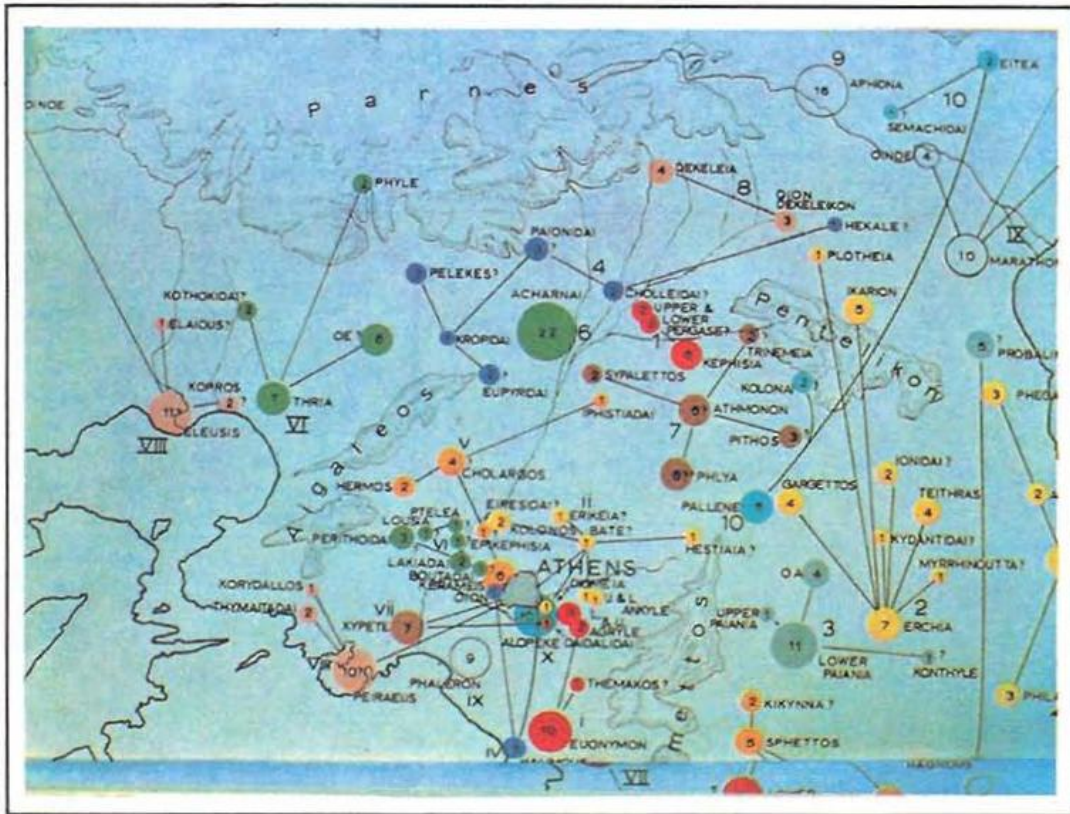
Από την παρούσα έρευνα, ωστόσο , προκύπτει το συμπέρασμα ότι το γεγονός πως οι τότε Γερμανοί χαρτογράφοι τοποθετούσαν στην περιοχή των αρχαίου Δήμο Τρώων , σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του πρώτου οικισμού από τους πρώτους Βασιλείς Όθωνα και Αμαλία, που επέλεξαν την περιοχή για την οικοδόμηση θερινών ανακτόρων, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ονοματοθεσία του πρώτου αυτού οικισμού

(Ιλιον Τρωάς), που με την σειρά του αποτέλεσε την βάση για την μετονομασία του Δήμου Νέων Λιοσίων σε Δήμο Ιλίου.

Εικόνα από το βιβλίο «Ίλιον , πορεία στους αιώνες »

Ωστόσο τα περισσότερα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί συνηγορούν πως στην περιοχή του Ιλίου ήταν ο **αρχαίος Δήμος Χολαργού** και όχι στην περιοχή που ονομάζεται σήμερα έτσι. Σε χάρτες του προπερασμένου αιώνα όπως π.χ. ο χάρτης της Αυτοκρατορικής Ακαδημίας του Βερολίνου 1875 και άλλοι ο αρχαίος Χολαργός στην περιοχή του σημερινού Δήμου Ιλίου ή ανάμεσα σε αυτόν και τον Δήμο Περιστερίου. Ο Ν. Παπαχατζής γράφει: «.....Ο αρχαίος Δήμος Χολαργού δεν ήταν όπου το σημερινό ομώνυμο προάστιο. Ασφαλής πρέπει να θεωρείται η θέση του κοντά στις όχθες του Κηφισού , στα Δυτικά του ρέματος και αμέσως στα βορειοδυτικά του αρχαίου Δήμου Κεραμέων. Τα αρχαία που αποκαλύπτονται στην περιοχή του σημερινού Καματερού και των Νέων Λιοσίων πρέπει να είναι του αρχαίου Χολαργού». (Παπαχατζής, 1974) Μεταξύ άλλων που τοποθετούν τον αρχαίο Δήμο Χολαργού στην ευρύτερη περιοχή του Ιλίου είναι οι J.Traill και Al. Philippson. Ο Ιωάννης Σαρρής τον τοποθετεί «μεταξύ των νυν χωρίων Νέων Λιοσίων και Περιστερίου». (Σαρρής, 1923)

Χάρτης του J.Traill που τοποθετεί τον αρχαίο Δήμο Χολαργού στην περιοχή του Ιλίου (από το βιβλίο «Ιλιον , πορεία στους αιώνες»)

Ακολουθούν τα χρόνια της Ρωμαϊκής κυριαρχίας και στο αυστηρά συγκεντρωτικό σύστημα του Ρωμαϊκού κράτους, που καταλύει το προηγούμενο διοικητικό μοντέλο της αρχαίας πόλης – κράτους, δεν υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης των Ελληνικών πόλεων και η Αθήνα σβήνει μέσα στην αχανή Ρωμαϊκή επικράτεια. Οι ρωμαϊκές λάρνακες που βρέθηκαν το 1965 στα Άσπρα Χώματα (κοντά στους Αγίους Θεοδώρους στο Ίλιον) τα υστερορωμαϊκά ευρήματα της οδού Θήρας στην συνοικία Μιχαήλ, τα ευρήματα στο κέντρο του Δήμου Ιλίου στην συμβολή των οδών Πατρόκλου και Δαναών) δείχνουν ότι η περιοχή έχει ιστορική συνέχεια κατά τους Ελληνιστικούς και Ρωμαϊκούς χρόνους.

B2. Το Ίλιον: Μεσαίωνας– Τουρκοκρατία – Επανάσταση του 1821 και η μάχη στο Δραγουμάνο

Κατά την Βυζαντινή εποχή η Αθήνα και γενικότερα η Αττική συμπεριελήφθη στο Θέμα που βρίσκεται «προς βορρά του Ισθμού» και αποτελεί σταδιακά μια ασήμαντη επαρχιακή πόλη του Βυζαντινού κράτους. Από το 1204 μΧ η Αττική καταλαμβάνεται από τους Φράγκους. Όπως αναφέρουν οι Διώτης και Γεωργόπουλος, το 1381 μΧ ο βασιλιάς της Αραγονίας διέταξε τον επίτροπό του Ρουκαβέρτη να χορηγήσει φορολογική απαλλαγή σε όσους Έλληνες ή Αλβανούς ήθελαν να εγκατασταθούν στο Δουκάτο των Αθηνών καθώς υπήρχε έλλειψη εργατικών χεριών. Έτσι άρχισε ο εποίκισμός της Αττικής από το Αρβανίτικο στοιχείο.

Εδώ να σημειώσουμε πως το Αρβανίτικο στοιχείο έχει ιδιαίτερη βαρύτητα στην μετέπειτα ιστορία του Δήμου Ιλίου, καθώς κυριάρχησε πληθυσμιακά ως τα μέσα του 1900. Ανάμεσα στις Αρβανίτικες οικογένειες που εποίκισαν στο Μεσαίωνα το σημερινό Ίλιον ήταν και η ισχυρή οικογένεια του **Λιόσα**, που καθόρισε το όνομα της περιοχής, αρχικά Λιόσια κατόπιν Νέα και Άνω Λιόσια και σήμερα που τα Νέα Λιόσια λέγονται Ίλιον παραμένει η ονομασία του ξεχωριστού Δήμου Άνω Λιοσίων.

Οι Διώτης και Γεωργόπουλος γράφουν πως τις τελευταίες δεκαετίες του 18^{ου} αιώνα ο τόπος που εξετάζουμε ήταν κατά τους συγγραφείς (π.χ. Διον. Σουρμελής «Αττικά») ένας ήσυχος τόπος, όμορφος με πολλές ελιές, οπωροφόρα δέντρα την θαμνώδη βλάστηση του Ποικίλου όρους (στη δυτική πλευρά του Ιλίου) να κατεβαίνει χαμηλά με λαχανόκηπους και αρκετές καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Οι μεγάλες ιδιοκτησίες, τα τσιφλίκια, βρίσκονταν κατά το μεγαλύτερο μέρος τους στα χέρια των Τούρκων. Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις εκτείνονταν κυρίως ΒΑ καθώς και στα δυτικά και αποτελούσαν τα τσιφλίκια του **Μεμίσαγα**, του **Ιμπραήμ Μεσουδή**, του **Δερβίς Αγά** και άλλων. Την ίδια περίοδο αναπτύσσονται τρεις μικρές συστάδες πλινθόκτιστων σπιτιών, τρεις μικροί συνοικισμοί.

Ο συνοικισμός **Δερβισαγού** ανατολικά του σημερινού πάρκου Τρίτση, κοντά στον Κηφισό ποταμό, ο συνοικισμός **Δραγουμάνο**, δυτικά του πάρκου στην σημερινή συνοικία της Ραδιοφωνίας και ο συνοικισμός **Κακουργιάνοι** νότια της περιοχής του Καματερού. Ξένοι περιηγητές των αρχών του 19^{ου} αιώνα, όπως οι William Gell, Edward Dodwell κ.α., σημειώνουν την ύπαρξη αυτών των συνοικισμών, χωρίς ωστόσο να δίνουν λεπτομέρειες. Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα οι οικισμοί αυτοί έχουν εγκαταλειφθεί και μάλλον σαν χαλάσματα εμφανίζονται στους χάρτες της εποχής. Ο Πουκεβίλ αναφέρει πως στην διαδρομή από την γέφυρα του Κηφισού ως την Χασιά υπάρχουν έξι χωριά. Το τέταρτο κατά σειρά, σε απόσταση 18 λεπτών της ώρας είναι το χωριό Δραγουμάνο. (Πουκεβίλ, 1995) Ο Ανδρέας Μηλιώνης βασιζόμενος σε χάρτη του 1841 του Γερμανού χαρτογράφου Ιωάννη Αδόλφου Σόμμερ εντοπίζει την θέση του Δραγουμάνου στην περιοχή της Ραδιοφωνίας, στο σημερινό Ίλιον. (Μηλιώνης, 1989)

Τον Απρίλιο του 1821, αλβανόφωνοι Έλληνες της ευρύτερης περιοχής, με επικεφαλής τον **Χατζή – Μελέτη Βασιλείου**, οπλαρχηγό της περιοχής και άλλους οπλαρχηγούς, **κατέλαβαν την Αθήνα**, χτυπώντας τους Τούρκους μέσα στην πόλη και **κήρυξαν την επανάσταση στις 28 Απριλίου**. Τον Ιούλιο του 1821, έφτασε στην Αθήνα ο Ομέρ Βρυώνης, με 1.800 Τουρκαλβανούς και άρχισε αγριότητες και λεηλασίες, κυρίως στην ύπαιθρο της Αττικής. Το Σεπτέμβριο του 1821, λίγους μήνες μετά το ξέσπασμα της επανάστασης, εξήντα έφιπποι Τουρκαλβανοί κατέφθασαν **στην περιοχή Δραγουμάνο (δυτικά του μετέπειτα Πύργου Βασιλίσσης) στο σημερινό Ίλιον**, με σκοπό να λεηλατήσουν αποθήκες σιτηρών. Εκεί τους περίμενε μια ομάδα εβδομήντα Ελλήνων επαναστατών, υπό την αρχηγία των **Αναστάση Λέκκα** και **Μήτρου Σκεβά**. Μετά από σφοδρή μάχη οι Τούρκοι υποχώρησαν αφήνοντας πίσω έξι νεκρούς στρατιώτες και δύο νεκρά άλογα.

Αμέσως μόλις ειδοποιήθηκε, **κατέφθασε στην περιοχή ο ίδιος ο Ομέρ Βρυώνης**, με 500 άνδρες. Η μάχη φούντωσε εκ νέου και οι επαναστάτες ενισχυμένοι, εν τω μεταξύ, και ενθαρρυνόμενοι από την νίκη τους νωρίτερα, συγκρούστηκαν αποφασιστικά με τις δυνάμεις του Ομέρ Βρυώνη. Κατά την μάχη σκοτώθηκε, από τους σωματοφύλακες του Ομέρ Βρυώνη, ο επαναστάτης **Δήμος Ρουμπέσης**. Μετά από αυτή την ήττα ο Ομέρ Βρυώνης και οι άντρες του έφυγαν άπρακτοι από την περιοχή. Η **σπουδαία αυτή νίκη** αποθάρρυνε τον Ομέρ Βρυώνη, ο οποίος μετά από δύο ακόμα αποτυχημένες επιχειρήσεις στην Σαλαμίνα και την Μεγαρίδα, αποχώρησε από την Αττική, αφήνοντας πίσω 300 Τούρκους για την υπεράσπιση των ομοθρήσκων του της Αθήνας.

B3. Ίλιον: γεωγραφική θέση, σύγχρονη ιστορία, ονοματοδοσία, δημογραφική εξέλιξη

Το Ίλιον είναι ένας από τους εννέα δήμους της Δυτικής Αθήνας, ο δεύτερος μεγαλύτερος σε πληθυσμό, μετά τον δήμο Περιστερίου, με τον οποίο συνορεύει νότια, δυτικά με τον δήμο Πετρούπολης ενώ στα βόρεια και ανατολικά με τον ενιαίο πλέον δήμο, Αγίων Αναργύρων – Καματερού. **Με πραγματικό πληθυσμό που ξεπερνά τους 130.000, έχει συνολική έκταση 9.250 στρέμματα** και χωρίζεται οικιστικά σε 8 συνοικίες και 19 γειτονιές. Το κέντρο του Ιλίου είναι είσοδος και έξοδος των δήμων της βορειοδυτικής Αθήνας, από και προς την Δυτική Αθήνα.

Θέση του Ιλίου στο Νομό Αττικής

Η σύγχρονη ιστορία της πόλης του Ιλίου ξεκινά με την ίδρυση του οικισμού Ίλιον Τρώας, το Μάρτιο του 1858, όπου αρχικά κατοικούσαν οι οικογένειες των εργατών του κτήματος Επταλόφου (γνωστότερο και ως Πύργος Βασιλίσσης), Βαυαροί αξιωματικοί και αυλικοί και εύποροι Αθηναίοι ευνοούμενοι της Βασιλικής Αυλής. Ο πληθυσμός του μικρού οικισμού ήταν μόλις 227 κάτοικοι, σύμφωνα με την απογραφή που πραγματοποιήθηκε το 1861. Ο Κ. Μπίρης γράφει πως στην θέση Δραγουμάνου, λόγω της δημιουργίας του Πύργου της Βασιλίσσης, οι εργάτες εγκαταστάθηκαν σε μικρό οικισμό που αποτέλεσε τον πυρήνα των Ν. Λιοσίων. (Μπίρης, 1995)

Η επιλογή του ονόματος **Ίλιον Τρώας** για τον οικισμό δεν ήταν τυχαία, καθώς ελάχιστα χρόνια πριν, ευρωπαίοι χαρτογράφοι τοποθετούσαν στην ίδια περιοχή τον αρχαίο δήμο Τρώων, στοιχείο το οποίο προφανώς λήφθηκε υπόψη κατά τη διαδικασία της ονοματοδοσίας. Υπάρχει, ωστόσο και μία δεύτερη εκδοχή, όπου κατά τον συντάξαντα την παρούσα εργασία είναι η πιο πιθανή.

Τα πρώτα χρόνια της Βασιλείας του Όθωνα αναπτύχθηκε από την Αυλή ένας μεγαλοϊδεατισμός, προκειμένου το νεοσύστατο Ελληνικό κράτος να συνδέσει την υπόστασή του με την Ιστορία και να

αποκτήσει ιστορική προοπτική στην λογική της «Μεγάλης Ιδέας». Όχι τυχαία , επί παραδείγματι, το αρχικό κτήμα στο οποίο χτίστηκαν τα θερινά Ανάκτορα των Βασιλέων (Πύργος Βασιλίσσης) αποτελείτο από έξι λόφους, στους οποίους προσετέθη και ένας έβδομος τεχνητός, για να δοθεί η ονομασία «Επτάλοφος», που παραπέμπει ευθέως στην επτάλοφο Κωνσταντινούπολη. Στο πλαίσιο αυτό , σε συνδυασμό με την πιθανότητα ύπαρξης στην περιοχή του αρχαίου Δήμου Τρώων, πρέπει να εντάξουμε την αρχική ονομασία Ίλιον Τρώας. Το ρυμοτομικό σχέδιο του οικισμού εκπονήθηκε από Βαυαρούς μηχανικούς του Όθωνα. Στους δρόμους του οικισμού δίνονται ονόματα από την Ιλιάδα, όπως π.χ. οδός Αχιλλέως, Πριάμου, Έκτορος, Ιφιγενείας, Ναυσικάς, Αγαμέμνονος, Πρωτεσιλάου κ.λ.π. Η κεντρική πλατεία του οικισμού ονομάζεται «πλατεία Οδυσσέως». Στην κεντρική πλατεία τοποθετήθηκε μία πέτρινη βρύση, η «βρύση της Αμαλίας», οικοδομήθηκε η εκκλησία «Ευαγγελισμός της Θεοτόκου» και ιδρύθηκε Δημοτικό Σχολείο. Από την εποχή αυτή αρχίζει πλέον η σύγχρονη ιστορία του Δήμου Ιλίου.

Στα επόμενα χρόνια - μετά την έξωση του Όθωνα από την Ελλάδα - το ενδιαφέρον των χωρικών των Λιοσίων (Άνω Λιοσίων), της Φυλής και του Μενιδίου, καθώς και πλούσιων Αθηναϊκών οικογενειών για την περιοχή έκανε πολλούς από αυτούς να εγκατασταθούν στον οικισμό και άλλους να αγοράσουν κτήματα. Από όλους αυτούς, οι μεγάλες Αρβανίτικες οικογένειες των **Λιόσηδων** είναι εκείνες που βρέθηκαν με την πάροδο του χρόνου κύριοι πολύ μεγάλων εκτάσεων και αναδείχθηκαν σε μία από τις πιο ισχυρές οικογένειες στην περιοχή. Έτσι, ο οικισμός μετονομάστηκε αρχικά Κάτω Λιόσια -για να ξεχωρίζει από τα Λιόσια (Παλαιά)- και αργότερα, κατά το τέλος του αιώνα, πήρε το όνομα **Νέα Λιόσια**, το οποίο έφερε μέχρι και το 1994.

Διοικητικά τα Κάτω Λιόσια ανήκαν στο δήμο Αθηναίων, ο οποίος βεβαρημένος με τα δικά του προβλήματα, σχεδόν καθόλου δεν ενδιαφέρθηκε για την ανάπτυξη και την τύχη της περιοχής, με αποτέλεσμα ο πληθυσμός του οικισμού μετά το 1861, να αυξάνεται με πολύ βραδείς ρυθμούς: **το 1879 ο οικισμός αριθμούσε μόλις 372 κατοίκους, 471 το 1889, 666 το 1896, 801 το 1907 και 1.121 το 1920.** Παρόλο, όμως, που ο οικισμός αναπτυσσόταν με βραδείς ρυθμούς, εν τούτοις, τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου και τις πρώτες του 20ου αιώνα, αποτελούσε, μαζί με το Μενίδι, τα «κεφαλοχώρια» της περιοχής βορειοδυτικά της Αθήνας. Τότε, το Περιστέρι δεν ήταν παρά ένας μικρός συνοικισμός, μικρό χωριό παρέμενε και το Καματερό, ενώ οι Άγιοι Ανάργυροι εμφανίστηκαν ως κοινότητα αρκετά χρόνια αργότερα.

Το Ίλιον αρχές του περασμένου αιώνα

Ο πληθυσμός του οικισμού αυξήθηκε για πρώτη φορά σημαντικά, φτάνοντας τους **1.807 κατοίκους, την οκταετία 1920 - 1928**, κατά την οποία πραγματοποιήθηκε και η ανεξαρτητοποίησή του από το Δήμο Αθηναίων (16 Φεβρουαρίου 1925).

Τα πρώτα χρόνια της κοινότητας ήταν δύσκολα. Τα σωρευμένα προβλήματα της ύδρευσης, της άρδευσης, των υποδομών οδοποιίας, της επέκτασης του σχεδίου πόλης, κ.ά., ήταν αδύνατον να αντιμετωπισθούν λόγω των πενιχρών οικονομικών της Κοινότητας, με τα οποία μετά βίας πληρώνονταν ο Κοινοτικός Γραμματέας, ο γιατρός και ο καρομεταφορέας των σκουπιδιών. Το 1926, εγκρίθηκε η επέκταση του εγκεκριμένου, από την εποχή του Όθωνα, ρυμοτομικού σχεδίου και το έτος 1927, για πρώτη φορά, ηλεκτροδοτούνται τα Νέα Λιόσια από τη μικρή ιδιωτική ηλεκτρική εταιρεία του Διονυσίου Σουρή. Την ίδια εποχή αρχίζει να ζωντανεύει και η ντόπια αγορά με καφενεία, παντοπωλεία, φαρμακεία κτλ. Η περιοχή που αποσπάστηκε από το δήμο Αθηναίων αποτέλεσε ανεξάρτητη κοινότητα με την ονομασία «Κοινότης Νέων Λιοσίων». Επρόκειτο για μια τεράστια έκταση που συμπεριελάμβανε εκτός από την περιοχή του σημερινού δήμου Ιλίου και τον μισό περίπου από το σημερινό δήμο Περιστερίου, το μεγαλύτερο τμήμα του δήμου Καματερού και ολόκληρους τους δήμους Αγ. Αναργύρων και Πετρούπολης.

Το 1927, αποσπάστηκε από την κοινότητα των Νέων Λιοσίων ο οικισμός των Αγίων Αναργύρων και αναγνωρίστηκε ως ανεξάρτητη Κοινότητα, με αποτέλεσμα την πρώτη συρρίκνωση της περιφέρειάς της και τη δημιουργία προστριβών για πολλές δεκαετίες. Το 1934, το Περιστέρι αποσπάστηκε από το Δήμο Αθηναίων και συμπεριέλαβε στη διοικητική του επικράτεια τμήματα της Κοινότητας Νέων Λιοσίων. Το 1946, ο συνοικισμός «Πετρούπολη» αποσπάστηκε από την Κοινότητα Ν. Λιοσίων και αποτέλεσε ανεξάρτητη Κοινότητα. Το 1949 μεγάλα τμήματα και συνοικίες των Νέων Λιοσίων, όπως η Ανθούπολη, ο Άγιος Γεώργιος και ο Άγιος Ιερόθεος, θα αποσπασθούν από την κοινότητα Νέων Λιοσίων και θα προσαρτηθούν στο Δήμο Περιστερίου. Έτσι, για μία ακόμη φορά, συρρικνώνεται η εδαφική περιφέρεια της Κοινότητας.

Η δημογραφική εξέλιξη του Ιλίου παρουσιάζει **αλματώδη άνοδο** τα τελευταία χρόνια, καθώς **είναι ένας από τους δήμους που δέχτηκαν το μεγαλύτερο κύμα εσωτερικής μετανάστευσης τις δεκαετίες του '50 και του '60**. Είναι χαρακτηριστικό ότι, σύμφωνα με την **επίσημη απογραφή του 1951**, η τότε Κοινότητα Νέων Λιοσίων είχε **5.460 κατοίκους**, πληθυσμός ο οποίος σχεδόν **εξαπλασιάστηκε μέσα σε μια δεκαετία και έφτασε το 1961 τους 31.810 κατοίκους**, σημειώνοντας τη **μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση σε ολόκληρο το Λεκανοπέδιο: 492%!** Στην πορεία, ωστόσο, **υπήρξε κορεσμός** και οι ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού **μειώθηκαν**. Στην **απογραφή του 1981** ο πληθυσμός ήταν **72.427 κάτοικοι**, το **1991 ήταν 78.029 κάτοικοι**, το **2001 82.318 κάτοικοι** και **στην τελευταία απογραφή του 2011 απεγράφησαν 84.830 κάτοικοι** και είναι, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της απογραφής, **ο δεύτερος σε πληθυσμό Δήμος της Δυτικής Αθήνας, μετά αυτόν του Περιστερίου**, με πληθυσμιακή πυκνότητα 9.194,86 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Ωστόσο, σύμφωνα με υπολογισμούς, σήμερα **ο πραγματικός πληθυσμός του Δήμου Ιλίου** μαζί με όσους απεγράφησαν σε άλλες περιοχές, αλλά κατοικούν στο Ίλιον, **ξεπερνά τους 130.000 κατοίκους**, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΔΕΗ, **όπως αναφέρεται και στην επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου**.

Τα πρώτα χρόνια της κοινότητας ήταν δύσκολα. Η πλήρης αναδιοργάνωση, η αντιμετώπιση των πολλών προβλημάτων της περιοχής, η υλοποίηση και η επέκταση μεγάλων έργων υποδομής ήταν οι κυριότερες από τις προτεραιότητες των διοικούντων, αλλά τα πενιχρά οικονομικά της κοινότητας δεν βοηθούσαν. Στην αυγή της κρίσιμης δεκαετίας του 1930 σχεδόν κανένα από τα μεγάλα προβλήματα της περιοχής δεν είχε ακόμα επιλυθεί και η αδυναμία της Κοινοτικής Αρχής να τα αντιμετωπίσει ήταν πια προφανής, με αποτέλεσμα οι απογοητευμένοι κάτοικοι να καταφύγουν σε διαμαρτυρίες. Η δυσανεξία των κατοίκων των Νέων Λιοσίων ήταν τέτοια, ώστε να αναγκαστούν να ζητήσουν εγγράφως τη διάλυση της κοινότητας και την εκ νέου προσάρτησή της στο δήμο Αθηναίων, όπου πραγματοποιούνταν σημαντικά έργα,

με την ελπίδα να επωφεληθούν και οι ίδιοι από αυτά. Το αίτημα, όμως, των κατοίκων δεν έγινε δεκτό από το Κοινοτικό Συμβούλιο με το αιτιολογικό ότι τα πλεονεκτήματα της αυτοδιοικούμενης κοινότητας είναι πολύ περισσότερα από τα μειονεκτήματα.

Παρά τις τεράστιες δυσκολίες, όμως, στη δεκαετία 1930 - 1940 τέθηκαν οι βάσεις ανάπτυξης των Νέων Λιοσίων και δρομολογήθηκαν όλα εκείνα τα ζητήματα που συνιστούν τη δημιουργία αστικής υποδομής. Η αμέσως επόμενη περίοδος, όμως, του **1940 - 1950, με την Κατοχή και τον εμφύλιο πόλεμο**, δεν επέτρεψε τη συνέχιση των έργων ανάπτυξης που είχαν ξεκινήσει. **Την περίοδο αυτή ο πληθυσμός της κοινότητας ανερχόταν στους 5.000 περίπου κατοίκους, σύμφωνα με στοιχεία του 1949.** Τη δεκαετία 1951 - 1961 η πληθυσμιακή έκρηξη, η οποία είχε σημαντικές επιπτώσεις όχι μόνο στα Νέα Λιόσια, αλλά και σε ολόκληρο το Λεκανοπέδιο, ήταν η αιτία της σχεδόν πλήρους οικοπεδοποίησης των εναπομεινών εκτάσεων της κοινότητας.

Κατά την περίοδο αυτή τα οικονομικά της κοινότητας παρέμεναν τόσο άσχημα, όσο και τα πρώτα χρόνια της αυτοτέλειάς της. Τα πρώτα χρόνια μετά τον πόλεμο η οικιστική ανάπτυξη συρρίκνωσε σταδιακά τον αγροκτηνοτροφικό χαρακτήρα της περιοχής, ενώ την ίδια εποχή άρχισε και η συρρίκνωση του κτήματος του Πύργου Βασιλίσσης. **Τον Απρίλιο του 1963, με το Βασιλικό Διάταγμα 212 η Κοινότητα Νέων Λιοσίων έγινε Δήμος.** Πρόεδρος της κοινότητας την εποχή αυτή ήταν ο **Γεώργιος Κακούρης**, ο οποίος παρέμεινε στη θέση του Δημαρχεύοντος μέχρι τις εκλογές του 1964, οπότε Δήμαρχος εξελέγη ο **Αθανάσιος Οικονόμου**. Ο πληθυσμός του Δήμου ξεπερνούσε πλέον τους **50.000 κατοίκους**.

Από το χρονικό αυτό σημείο και στο εξής η ανάπτυξη του δήμου των Νέων Λιοσίων ακολούθησε την ίδια πορεία με τους άλλους δήμους του Λεκανοπεδίου. Τα χαρακτηριστικά ήταν κοινά: μεγάλη αύξηση του πληθυσμού, οικοπεδοποίηση των περισσότερων ελεύθερων εκτάσεων, αυθαίρετη δόμηση, καθυστερημένες τμηματικές εντάξεις στο Σχέδιο Πόλεως και -πολύ καθυστερημένα- ένας τιτάνιος αγώνας για τη δημιουργία έργων υποδομής, αφού καμία από τις πόλεις του Λεκανοπεδίου δεν ήταν έτοιμη να φιλοξενήσει τόσο πληθυσμό. Τον Ιούνιο του 1967, η στρατιωτική Κυβέρνηση έπαψε τον Α. Οικονόμου και στη θέση του διόρισε Δήμαρχο τον Γεώργιο Κακούρη. Ο Γ. Κακούρης παρέμεινε έως και το 1970 οπότε και διορίστηκε στη θέση του ο **Δημήτριος Λυκουρέσης**, ο οποίος διετέλεσε Δήμαρχος ως το 1974. Κατά τη μεταβατική περίοδο της μεταπολίτευσης, από 24/9/1974 ως 31/5/1975, ανέλαβε **υπηρεσιακός Δήμαρχος ο δικαστικός Σωτήριος Βερβεσός**, ενώ την 1/6/1975, στις πρώτες ελεύθερες δημοτικές εκλογές, Δήμαρχος αναδείχθηκε ο Α. Οικονόμου και το 1978 ο **Κωνσταντίνος Τσίγκος**.

Τις εκλογές του 1982 κέρδισε ο συνδυασμός του **Βασίλη Κουκουβίνου**, ο οποίος ανέλαβε τη Διοίκηση του Δήμου από τον Ιανουάριο του 1983 και επανεξελέγη 5 συναπτές τετραετίες. Κατά τις δύο τελευταίες Δημοτικές περιόδους, την προηγούμενη και την τρέχουσα, Δήμαρχος εξελέγη ο **Νίκος Ζενέτος**. Στην τελευταία αυτή περίοδο στην ιστορία του Δήμου, από το 1982 και εντεύθεν, ολοκληρώθηκαν οι βασικές υποδομές, εκσυγχρονίστηκαν οι θεσμοί παροχής υπηρεσιών, υλοποιήθηκε η αντιπλημμυρική θωράκιση, δημιουργήθηκαν χώροι πρασίνου και αναψυχής, οργανώθηκε ένα πρώτο δίκτυο κοινωνικής προστασίας και πραγματοποιήθηκαν έργα στους τομείς του αθλητισμού, του πολιτισμού και της παιδείας. Το ενδιαφέρον πλέον του Δήμου είχε στραφεί σε έργα που θα έκαναν πιο σύγχρονη και πιο φιλική την πόλη για τους κατοίκους της.

Σταθμό στην ιστορία του Δήμου αποτέλεσε η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, την 8η Οκτωβρίου 1991, για την μετονομασία της πόλης, η οποία υπεγράφη στις 21 Σεπτεμβρίου 1994 από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και δημοσιεύθηκε στο **Φ.Ε.Κ. 159/29-9-1994**. Ο Δήμος Νέων Λιοσίων μετονομάστηκε επίσημα πλέον σε **Δήμο ΙΛΙΟΥ**. Η μετονομασία έγινε κατόπιν σχετικής απόφασης του Δημοτικού συμβουλίου, **έπειτα από διαβούλευση με τους πολίτες**, και έτσι ο Δήμος από την παλαιά του ονομασία, που είχε ως αφετηρία αναφοράς το όνομα ισχυρής οικογένειας πρώην τσιφλικάδων, επανήλθε στην

αρχική ονομασία του οικισμού, που δημιουργήθηκε στην περιοχή του σημερινού Δήμου, στα μέσα του προηγούμενου αιώνα.

B4. Ίλιον – Ιστορικά μνημεία

B4.1 1^ο Δημοτικό σχολείο Ιλίου

Χτίστηκε περί το έτος 1860 , από τον Εθνικό Ευεργέτη Μανάκη Αναστάσιο. Είναι ένα ιστορικό σχολείο, καθώς είναι από τα πρώτα που χτίστηκαν μετά την απελευθέρωση και ανακαινίσθηκε μία φορά στις αρχές του 1900 και μία φορά την δεκαετία του 1980, όπου υπήρξε, στο ίδιο αρχιτεκτονικό ύφος, προσθήκη για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών της περιοχής του κέντρου. Γενιές επί γενεών έμαθαν γράμματα σε αυτό το σχολείο, το οποίο λειτουργεί ως τις μέρες μας. Στα αρχεία του σχολείου διασώζονται μαθητολόγια των αρχών του προηγούμενου αιώνα. **Λειτουργεί στο διάβα τριών αιώνων, καθώς είμαστε πλέον στον 21^ο αιώνα.** Κτίριο αρχιτεκτονικά απλό, λιτό και λειτουργικό, όπου παρά τις, άστοχες αρχιτεκτονικές, οικοδομικές παρεμβάσεις συντήρησης του, μετά τον σεισμό του 1999, διατηρεί εν γένει το αρχικό ύφος του.

B4.2 Προτομή του ευεργέτη Μανάκη Αναστάσιου

Έμπορος , με καταγωγή από το Μέτσοβο και μέλος της **Φιλικής Εταιρείας**. Ο Αλέξ. Υψηλάντης του είχε αναθέσει α απελευθερώσει τον Αριστείδη Παπά (ή Πωπ) ο οποίος είχε σταλεί στην Σερβία για να ξεσηκώσει τους Σέρβους ενάντια στους Τούρκους. Επίσης σε άλλη περίπτωση μαζί με τον Γιωργάκη Ολύμπιο έσωσαν τους εναπομείναντες Ιερολοχίτες στο Δραγατσάνι. Ακόμη **πολέμησε στα Δερβενάκια και στο Μεσολόγγι.** Μετά την απελευθέρωση **ίδρυσε σχολεία και βιβλιοθήκες** στην Αθήνα και την επαρχία.

Μετά την έξωση του Όθωνα και την εγκατάλειψη των εργασιών του κτήματος Επταλόφου, με δική του πρωτοβουλία προσελήφθηκαν άνεργοι εργάτες του οικισμού στα έργα ανέγερσης του Πολυτεχνείου. **Ανέγειρε με δικές του δαπάνες το 1^ο Δημοτικό Σχολείο Ιλίου , στον χώρο του οποίου βρίσκεται σήμερα η προτομή του.** Χορήγησε εξ ιδίων μισθό, στον ιερέα και πρώτο δάσκαλο του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου, Γ. Κορίδη, ενώ με δικές του δαπάνες φρόντιζε για την συντήρηση του σχολείου, καθώς και του Ι.Ν. «Ευαγγελισμός της Θεοτόκου», που είναι ο πρώτος Ναός που οικοδομήθηκε στην περιοχή.

B4.3 Το μνημείο πεσόντων στην πλατεία Ρίμινι

Το Ρίμινι είναι πόλη της Ιταλίας στην Αιμιλία, στην πλευρά της Αδριατικής, με 110.000 κατοίκους. Εκεί έγινε η περίφημη **μάχη του Ρίμινι**. Η 3η ελληνική (Ορεινή) ταξιαρχία, που είχε ανασυγκροτηθεί στη Μέση Ανατολή και είχε μεταφερθεί στην Ιταλία , έδωσε μεγάλη μάχη, με τα Γερμανικά στρατεύματα για να καταλάβει το Ρίμινι. Η μάχη διήρκεσε 25 περίπου μέρες, κατά τις οποίες οι απώλειες της ταξιαρχίας ήταν 18 νεκροί αξιωματικοί και 154 οπλίτες. Η 3^η Ορεινή Ταξιαρχία έθαψε τους νεκρούς της στο κοιμητήριο του

Ρίμινι – Ριτσιόνε και όταν επέστρεψε στην Ελλάδα και διαλύθηκε μετά την απελευθέρωση, οι επιζώντες ίδρυσαν τον Σύνδεσμο Ριμινιτών – Ιερολοχιτών και πολεμιστών Μέσης Ανατολής.

Με πρωτοβουλία του Συνδέσμου δημιουργήθηκε οικοδομικός συνεταιρισμός, που αγόρασε οικόπεδα στο σημερινό Ίλιον και οικοδομήθηκε η συνοικία Ρίμινι. Στην συνοικία Ρίμινι κατασκευάστηκε, με πόρους του Συνδέσμου, το 1960 η ομώνυμη πλατεία, στην οποία στήθηκε μνημείο πεσόντων και γίνεται ανελλιπώς επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων κάθε χρόνο. Αντίστοιχη τελετή γίνεται κάθε χρόνο και στο κοιμητήριο της Ιταλίας. Το μνημείο πεσόντων στην πλατεία Ρίμινι δεν είναι ένα οποιοδήποτε μνημείο, ή άγαλμα, που στήνεται σε μία πλατεία. Είναι μνημείο που έστησαν οι ίδιοι οι επιζώντες πολεμιστές, στην περιοχή που διάλεξαν να ζήσουν μετά τον πόλεμο. Σήμερα, σχεδόν 70 χρόνια μετά την μεγάλη μάχη, οι περισσότεροι παλαιοί πολεμιστές έχουν φύγει από την ζωή. Μέλη του Συνδέσμου είναι πλέον τα παιδιά και τα εγγόνια τους, που ζουν στην συνοικία Ρίμινι και διατηρούν ζωντανή την παράδοση των προγόνων τους. Πρόσφατα η πλατεία ανακατασκευάστηκε από τον Δήμο Ιλίου διατηρώντας ταυτόχρονα την αρχική ιστορική φυσιογνωμία της.

B4.4 Πύργος της Βασιλίσσης

Ως προς την ιστορία αυτού του μνημείου θα αναφερθούμε στην συνέχεια της παρούσας εργασίας στο ιδιαίτερο κεφάλαιο που αφορά την ιστορία του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης».

Άποψη του «Πύργου της Βασιλίσσης»

Άποψη από τον εσωτερικό διάκοσμο του «Πύργου της Βασιλίσσης»

Γ' ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΙΛΙΟΥ

(πηγή: www.ilion.gr) Απόψεις της σύγχρονης πόλης

Στο προηγούμενο κεφάλαιο ανατρέξαμε, συνοπτικά, την Ιστορία του Δήμου Ιλίου από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας. Στοιχεία που αφορούν την δημογραφική εξέλιξη, την ονοματοδοσία κ.λ.π. εντάχθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο καθώς αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της ιστορικής διαδρομής του Δήμου Ιλίου. Ιστορικά στοιχεία που αφορούν το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» θα αναπτυχθούν, στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, στα αντίστοιχα κεφάλαια.

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετασθούν στοιχεία που συνθέτουν τα κοινωνικά, πολιτιστικά, διοικητικά, περιβαλλοντικά, εκπαιδευτικά κ.λ.π. ποιοτικά χαρακτηριστικά στοιχεία του Δήμου Ιλίου, που είναι απαραίτητο να εξετασθούν, σε συνδυασμό με την ύπαρξη και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πάρκου Τρίτση, που θα εξετασθούν σε ξεχωριστό κεφάλαιο, ώστε να καταδειχθούν οι δυνατότητες που προκύπτουν προς την κατεύθυνση της «Βιώσιμης Ανάπτυξης». Τα περισσότερα στοιχεία, που αφορούν το παρόν κεφάλαιο (όχι όλα) αντλήθηκαν από **επιτόπιες επισκέψεις και συνεργασίες με υπεύθυνους**, από τον συντάξαντα την παρούσα εργασία, καθώς και από τις **επίσημες ιστοσελίδες του Δήμου Ιλίου**. (www.ilion.gr)

Γ1. Η οικονομική – κοινωνική – δημογραφική – περιβαλλοντική ταυτότητα του Δήμου Ιλίου

Γ1.1 Το Ίλιον και οι στόχοι για την προστασία του περιβάλλοντος

Στο 1^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2007 – 2011 διαβάζουμε πως οι περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στην ευρύτερη περιοχή της αστικοποιημένης πια Δυτικής Αττικής στην οποία ανήκει ο Δήμος Ιλίου, είναι ιστορικό αποτέλεσμα της εξέλιξης της νεότερης Αθήνας ως πρωτεύουσας του Ελληνικού Κράτους από τις αρχές του 19ου αιώνα μέχρι σήμερα. Η περιοχή της Δυτικής Αθήνας αποτέλεσε το πεδίο στο οποίο αναπτύχθηκε τόπος κατοικίας, ιδιαίτερα μετά το 1922, αλλά και περιοχή έντασης κατοικίας και εργασίας την τελευταία 50ετία, με την παρουσία μονάδων πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα.

Η περιοχή αναπτύχθηκε χωρίς ρυθμιστικό σχεδιασμό, ο οποίος είχε ως λογικό αποτέλεσμα τη σταδιακή έξαρση σειράς περιβαλλοντικών πιέσεων και προκλήσεων, για τις οποίες εκκρεμεί μέχρι τις μέρες μας η επίλυσή τους και οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- ☐ Οι ελλείψεις και η αποσπασματικότητα που διακρίνει τον υπάρχοντα ρυθμιστικό σχεδιασμό της ευρύτερης περιοχής, εκ των οποίων προκύπτει η ανάγκη αναδιάρθρωσης και αναδιοργάνωσης του αστικού χώρου.
- ☐ Η ανάγκη ολοκληρωμένης αντιμετώπισης των περιοχών αυθαίρετης δόμησης στην περιοχή, ως αποτέλεσμα των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, ώστε οι κάτοικοι να απολαμβάνουν καλύτερων συνθηκών καθημερινής ζωής και ταυτόχρονα να αποτρέπεται η πρακτική των καταπατήσεων.
- ☐ Η ανεξέλεγκτη ανάμιξη επαγγελματικών δραστηριοτήτων κάθε είδους και περιβαλλοντικού φορτίου με τους χώρους κατοικίας.
- ☐ Η έλλειψη κυκλοφοριακού σχεδιασμού, ο οποίος δεν μπορεί στις μέρες μας να επιμερίζει χωρικά και να υποβαθμίζει περιβαλλοντικά, συνοικίες της Δυτικής Αθήνας.
- ☐ Η έλλειψη των αναγκαίων κυκλοφοριακών και συγκοινωνιακών υποδομών που έχει ως αποτέλεσμα την έκρηξη του κυκλοφοριακού φόρτου.
- ☐ Η ουσιαστική ανυπαρξία οργανωμένων χώρων στάθμευσης.
- ☐ Η επιβεβλημένη αξιοποίηση χώρων και εγκαταστάσεων, που μέχρι σήμερα είναι ασύμβατες με τη ζωή και τις ανάγκες της πόλης.
- ☐ Η ανάγκη κατασκευής μεγάλων έργων, όπως π.χ. συγκοινωνιακών, με τη μικρότερη δυνατή οικολογική επιβάρυνση.
- ☐ Η συσσώρευση στην ευρύτερη περιοχή περιβαλλοντικά οχλουσών χρήσεων για την εξυπηρέτηση των αναγκών σχεδόν του μισού λεκανοπεδίου, όπως π.χ. του ΧΥΤΑ Άνω Λιοσίων, των εγκαταστάσεων ΟΔΔΥ κ.λπ., χωρίς τον παράλληλο σχεδιασμό και ρύθμιση της πρόσβασης σε αυτούς, αλλά και χωρίς πρόβλεψη για την άμβλυνση της οικολογικής επιβάρυνσης της περιοχής.
- ☐ Το ζήτημα της ανεξέλεγκτης ρύπανσης από κάθε μορφής επαγγελματική δραστηριότητα.
- ☐ Η ατμοσφαιρική ρύπανση, ως αποτέλεσμα της έντονης κυκλοφορίας οχημάτων κάθε μεγέθους και της διάσπαρτης παραγωγικής δραστηριότητας.
- ☐ Το καταγραμμένο έλλειμμα κοινόχρηστων ελεύθερων χώρων, χώρων κοινωνικών εξυπηρετήσεων και χώρων πρασίνου.
- ☐ Η αδυναμία ουσιαστικής διαχείρισης των ελάχιστων υφιστάμενων «πνευμόνων» πρασίνου στην περιοχή.
- ☐ Η ανάγκη της τελικής διευθέτησης και ενεργού προστασίας των ρεμάτων, όσο και η αντιμετώπιση σειράς τοπικών ζητημάτων που αφορούν την αντιπλημμυρική προστασία και τα όμβρια.

Στην συνέχεια, καταγράφονται οι παρακάτω παρατηρήσεις – προτάσεις άμεσης προτεραιότητας, οι οποίες και χρήζουν αντιμετώπισης σε επίπεδο επιχειρησιακού σχεδιασμού:

1. **Σημαντικό έλλειμμα ύπαρξης ελεύθερων χώρων και πρασίνου** ειδικά στις νότιες πυκνοδομημένες γειτονιές της δημοτικής επικράτειας.
2. **Έντονος κυκλοφοριακός φόρτος**, ο οποίος εκτονώνεται αποσπασματικά μέσα από τις γειτονιές.
3. **Αέρια ρύπανση** από την κυκλοφορία αυτοκινήτων κάθε μεγέθους και ηχορύπανση, ιδιαίτερα στο κέντρο και κατά το μήκος των κύριων οδικών αξόνων.
4. **Κατάληψη πεζοδρομίων**, ιδιαίτερος στις νότιες συνοικίες, από ασύμβατες χρήσεις (π.χ. στάθμευση αυτοκινήτων) που, ως εκ τούτου, αναγκάζει τους πεζούς να καταλαμβάνουν το οδόστρωμα βάζοντας τα παιδιά και τους υπερήλικες σε κίνδυνο ατυχήματος. Επιπλέον, η **δενδροκάλυψη του δικτύου των πεζοδρομίων είναι μικρή**. Με μια ορθά σχεδιασμένη δημοτική παρέμβαση, όσον αφορά τα πεζοδρόμια, ο στόχος της αύξησης της δενδροκάλυψης θα μπορούσε να επιτευχθεί, παρέχοντας άλλη μια **άμεση και ουσιαστική αναβάθμιση του πρασίνου στην πόλη**.
5. **Καταγραφή όλων των επαγγελματικών δραστηριοτήτων** στην επικράτεια του Δήμου και **έλεγχος τήρησης της νόμιμης λειτουργίας**, κατά το ισχύον πλαίσιο αδειοδότησης από τις Δημοτικές Υπηρεσίες και τη Δημοτική Αστυνομία. Ενθάρρυνση – απόφαση **απομάκρυνσης περιβαλλοντικά οχλουσών δραστηριοτήτων** από τα όρια του Δήμου.
6. **Ολοκληρωμένη συγκοινωνιολογική μελέτη** και πλήρης ανασχεδιασμός όδευσης στα όρια του Δήμου.
7. **Απαλλοτριώσεις χώρων για χρήση πρασίνου**, έτσι ώστε να προσεγγιστεί ο προβλεπόμενος σχεδιασμός κατά το ισχύον ΓΠΣ.
8. **Ανάπτυξη του πάρκου «Αντώνης Τρίτσης»**, ως υπερτοπικού πόλου πρασίνου – αναψυχής, σε συνεργασία με τους όμορους δήμους.
9. **Ανάπτυξη του Ποικίλου Όρους**, ως δεύτερου υπερτοπικού πόλου πρασίνου – αναψυχής, σε συνεργασία με τους όμορους δήμους.
10. **Ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανακύκλωσης** με τη διασφάλιση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών.
11. Δημιουργία **βάσης δεδομένων γεωγραφικού συστήματος πληροφοριών** (Geographical Information System – G.I.S.) σε τρισδιάστατο επίπεδο (και για τη μέτρηση περιβαλλοντικών παραμέτρων).
12. Δημιουργία **ολοκληρωμένου πλαισίου παρακολούθησης δεικτών αειφορίας στο Δήμο**, μέσω ενός Ολοκληρωμένου Έμπειρου Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Περιβάλλοντος.

Τόσο η **μέτρηση του οικολογικού αποτυπώματος** ενός δήμου, όσο και η **ολοκληρωμένη διαχείριση** των θεμάτων που αφορούν την ποιότητα του περιβάλλοντος κάθε δημοτικής επικράτειας αποτελεί στις μέρες μας αποκλειστικό μέλημα κάθε δημοτικής αρχής και υπαγορεύεται από τον ισχύοντα Δημοτικό Κώδικα. **Μέχρι σήμερα δυστυχώς, η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση δεν έχει υιοθετήσει μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση, ακολουθώντας μια πρακτική αποσπασματικής ανάληψης πρωτοβουλιών, όποτε ανακύπτουν ζητήματα περιβάλλοντος.** Η προσέγγιση αυτή που απέχει από το ζητούμενο της πρόληψης, αναγκάζει την αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών εκ των ενόντων, με πολύ υψηλότερο κόστος.

Σημειώνεται ότι σε πλήθος διευρωπαϊκών δικτύων πρωτοβάθμιας ή και δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης τα ζητήματα του περιβάλλοντος, όχι μόνο έχουν αναχθεί σε θέματα πρώτης προτεραιότητας, αλλά και διαμορφώνονται προϋποθέσεις άντλησης τεχνολογίας και χρηματοδοτικών πόρων για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη μέτρων πρόληψης και προστασίας. Στο **πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης της δημοτικής επικράτειας**, το θέμα της **χρήσης φιλικών τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας** αποτελεί πλέον ουσιώδες **ζήτημα προτεραιότητας**. Είναι στο πλαίσιο αυτό που τα θέματα των ενεργειακά φιλικών υποδομών οφείλουν να αντιμετωπίζονται πλέον, σε όλο το φάσμα των κτιριακών υποδομών της πόλης, ξεκινώντας από

τα κτίρια δημοσίου ενδιαφέροντος. Κατά συνέπεια, τέτοιου είδους φιλικές υποδομές θα μπορούσαν να διασφαλιστούν στα δημόσια κτίρια σε συνεργασία με το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Κ.Α.Π.Ε.). (1^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2007 – 2011)

Ανταποκρινόμενος στο κάλεσμα των Δημάρχων της Ευρώπης να υπερβούν τον στόχο μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) κατά 20% έως το 2020, ο Δήμος Ιλίου υπέγραψε το «Σύμφωνο των Δημάρχων» στις 11 Φεβρουαρίου 2010 και ξεκίνησε να υλοποιεί τις δεσμεύσεις που απορρέουν από αυτό. Εντός του Δήμου Ιλίου, οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα υπολογίζονται σε **364.773τόνους CO₂** ετησίως, με έτος αναφοράς το 2008. Ο στόχος που θέτει ο Δήμος είναι η μείωση αυτών των εκπομπών κατά 20% (73.622 **τόνοι CO₂** ετησίως) μέχρι το έτος 2020. Ο στόχος μείωσης των εκπομπών CO₂ αναμένεται να επιτευχθεί από τον συνδυασμό εξοικονόμησης ενέργειας και εγκατάστασης συστημάτων ΑΠΕ εντός των ορίων του Δήμου.

Το Σχέδιο Δράσης που καταρτίστηκε προβλέπει ενδεικτικά μέτρα μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας από τους παρακάτω τομείς:

Δημόσια κτίρια: Ενεργειακή αναβάθμιση και πιστοποίηση των κτιρίων του Δήμου, Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των χρηστών των δημοσίων κτιρίων.

Δημοτικός φωτισμός: Χρήση λαμπτήρων χαμηλής κατανάλωσης για κάλυψη των αναγκών σε δημοτικό φωτισμό, υλοποίηση πιλοτικού προγράμματος τηλεδιαχείρισης του δημοτικού φωτισμού

Οικιακός & τριτογενής τομέας: Ενημέρωση/ ευαισθητοποίηση του κοινού, Δράσεις διανομής λαμπτήρων εξοικονόμησης ενέργειας, Ενημέρωση για τα προγράμματα «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ» και «ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ».

Οχήματα & μεταφορές: Μελέτη αστικής κινητικότητας, Προώθηση Eco-driving, Βελτίωση απόδοσης δημοτικού στόλου οχημάτων

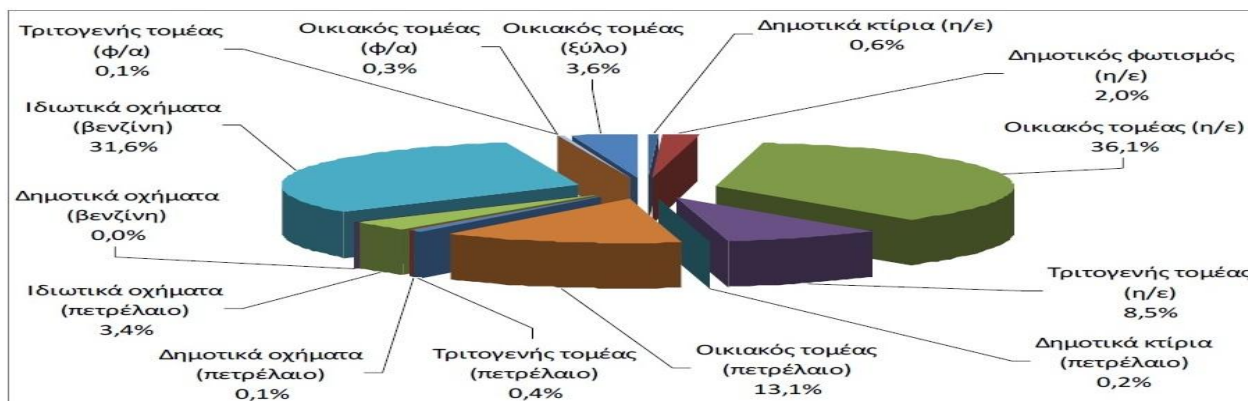
Άλλα μέτρα: Προώθηση των ΑΠΕ, Εφαρμογή ενεργειακών κριτηρίων στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι οι **μεγαλύτερες μειώσεις αναμένονται από τομείς στους οποίους ο Δήμος δεν μπορεί να ασκήσει άμεση επίδραση** (ιδιωτικές μεταφορές, οικιακός και τριτογενής τομέας). Ο οικιακός τομέας καθώς και ο τριτογενής τομέας (πλην βιομηχανίας) αποτελούν την σημαντικότερη πηγή εκπομπών CO₂ αλλά ταυτόχρονα και τους πλέον υποσχόμενους τομείς για την μείωση των εκπομπών στο Δήμο. Για την εκτίμηση των εκπομπών από τους δύο αυτούς τομείς εντός του Δήμου χρησιμοποιήθηκαν, κατά περίπτωση, στοιχεία από τους κύριους παρόχους ενέργειας (Εταιρεία Παροχής Αερίου και ΔΕΗ), στοιχεία του Δήμου και στοιχεία ή στατιστικά από άλλες πηγές (Νομαρχία, Ελληνική Κυβέρνηση, Ε.Ε.).

Για το λόγο αυτό, η επίτευξη του στόχου του 20% θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο στενής παρακολούθησης μέχρι την επόμενη αναφορά προς το Σύμφωνο των Δημάρχων σε δύο χρόνια οπότε και θα μπορούν να προταθούν νέα ή διορθωμένα μέτρα και δράσεις. Σε κάθε περίπτωση, ο Δήμος σε συνδυασμό με τους εμπλεκόμενους φορείς της πόλης θα εξετάζει διαρκώς την εφαρμογή και νέων μέτρων στους διάφορους τομείς και θα εντατικοποιήσει την προσπάθεια του για μείωση των καταναλώσεων στον οικιακό και τριτογενή τομέα. Παράλληλα, θα εφαρμόζει σταδιακά τα μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας στους τομείς άμεσης αρμοδιότητας του (δημοτικά κτίρια, στόλος οχημάτων, δημοτικός φωτισμός) ώστε να αποτελέσει πρότυπο τόσο για τους δημότες του όσο και για τον τριτογενή τομέα. (Σχέδιο δράσης για την αειφόρο ενέργεια , Δήμος Ιλίου, 2011)

Συνοψίζοντας, ο Δήμος υιοθέτησε πλήρως το προαναφερόμενο Σχέδιο Δράσης και δεσμεύθηκε για την υλοποίηση του με στόχο να φτάσει το στόχο μείωσης των εκπομπών.

Όπως διαβάζουμε από το Σχέδιο δράσης για την αειφόρο ενέργεια: Ο Δήμος Ιλίου έχει θέσει ως όραμα της πολιτικής του για την μείωση της κλιματικής αλλαγής «**την μείωση των εκπομπών CO₂ εντός των ορίων του Δήμου κατά 20% από τα επίπεδα του 2008 έως το 2020**».

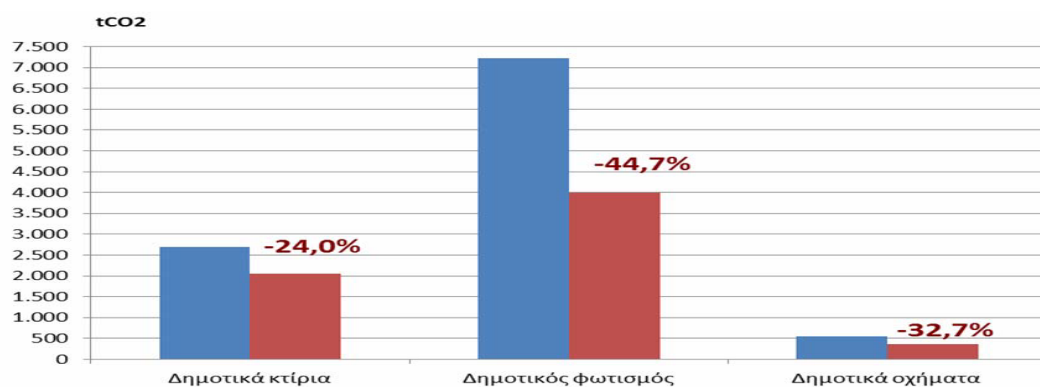
Εικόνα 1: Ποσοστό συμμετοχής ανά τομέα στις συνολικές εκπομπές CO₂

Τα τελευταία χρόνια, ο Δήμος Ιλίου έχει εντάξει πρωτοβουλίες και έργα πράσινης ανάπτυξης στο πρόγραμμά του σε πολλά επίπεδα. Με την υπογραφή του Συμφώνου των Δημάρχων και την εκπόνηση και υλοποίηση του παρόντος Σχεδίου Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια ο Δήμος επιδιώκει συνολικά να:

- Συνεισφέρει στην προσπάθεια για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής μέσω της μείωσης των εκπομπών CO₂ εντός των ορίων του
- Επιδείξει την προσήλωσή του στην προστασία του περιβάλλοντος και την ορθολογική χρήση των πόρων
- Ενθαρρύνει την συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών
- Βελτιώσει την εικόνα της πόλης
- Δημιουργήσει συνθήκες πολιτικής συμμετοχής και συσπείρωσης γύρω από ένα κοινό σκοπό στους πολίτες και τους επαγγελματίες της πόλης
- Αποκομίσει (και εξασφαλίσει για τους πολίτες) οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη από την Εξοικονόμηση Ενέργειας και την χρήση ΑΠΕ
- Αποκτήσει πρόσβαση σε εθνικές και ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης
- Βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης, μετακίνησης και εργασίας εντός του Δήμου
- Προσαρμοστεί πιο εύκολα και αποτελεσματικά με το συνεχώς ανανεωόμενο εθνικό και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο που δίνει αυξημένη βαρύτητα σε θέματα ενέργειας και περιβάλλοντος
- Αποκομίσει οφέλη από την συνεργασία με άλλους Δήμους που συμμετέχουν στο Σύμφωνο των Δημάρχων ή τους φορείς που το στηρίζουν.

Ο στόχος που θέτει το παρόν Σχέδιο Δράσης αναμένεται να επιμεριστεί σε κάθε τομέα του Σχεδίου, ώστε να οριστούν οι επιμέρους στόχοι του Σχεδίου Δράσης:

- **39%** μείωση των εκπομπών CO₂ από μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας σε όλες τις δημοτικές δραστηριότητες, κτίρια και οχήματα έως το 2020
- **17%** μείωση των εκπομπών CO₂ από μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας στον οικιακό και τριτογενή τομέα έως το 2020
- **22%** μείωση των εκπομπών CO₂ από μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας στις μεταφορές έως το 2020
- **1%** της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνεται εντός του Δήμου να προέρχεται από ΑΠΕ (εντός του Δήμου) έως το 2020

Μείωση εκπομπών CO₂ στον Δήμο Ιλίου ανά τομέα δραστηριότητας του Δήμου (στόχοι)

Για τους τομείς που συμπεριλήφθηκαν στο Σχέδιο Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια του Δήμου Ιλίου, θα υπολογιστεί η συνολική αναμενόμενη μείωση στις εκπομπές CO₂ έως το 2020, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Συμφώνου των Δημάρχων:

Τομέας ΣΔΑΕ	Εκπομπές CO ₂ (tCO ₂)	Μείωση εκπομπών CO ₂ (tCO ₂)	Ποσοστό μείωσης
Δήμος			
Δημοτικά κτίρια	2.692	646	24,00%
Δημοτικός φωτισμός	7.231	3.231	44,68%
Δημοτικά οχήματα	546	179	32,71%
Κτίρια			
Οικιακός & τριτογενής τομέας	226.626	38.927	17,18%
Μεταφορές			
Ιδιωτικές μεταφορές	127.678	27.648	21,65%
ΑΠΕ			
Παραγωγή από ΑΠΕ	0	2.991	0,82%
Σύνολα	364.773	73.622	20,18%

Η παρακολούθηση της προόδου υλοποίησης αποτελεί μία σημαντική διαδικασία του Σχεδίου Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια. Η τακτική παρακολούθηση και η επικαιροποίηση του Σχεδίου Δράσης έχει σαν στόχο την βελτίωσή και προσαρμογή του στα εκάστοτε πραγματικά δεδομένα. Σύμφωνα με τις οδηγίες του Συμφώνου των Δημάρχων, ο Δήμος υποχρεούται να υποβάλει μία «Αναφορά Υλοποίησης» κάθε 2 χρόνια μετά την υποβολή του αρχικού Σχεδίου Δράσης. Στην αναφορά θα περιέχεται ένας αναθεωρημένος υπολογισμός των εκπομπών CO₂ εντός του Δήμου και πληροφορίες για τα μέτρα που υλοποιήθηκαν και τα αποτελέσματά τους στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα. Έμφαση θα δοθεί στο να περιέχονται ποσοτικά στοιχεία για την κάθε δράση/ μέτρο που υλοποιήθηκε. (Σχέδιο δράσης για την αειφόρο ενέργεια , Δήμος Ιλίου, 2011)

Γ1.2 Η δημογραφική διάρθρωση του Δήμου Ιλίου

Σύμφωνα με τα στοιχεία του δημοτολογίου, ο αριθμός των εγγεγραμμένων δημοτών στο Δήμο Ιλίου κατέγραψε μια εκρηκτική αύξηση της τάξης του 1606% την περίοδο 1961-2011. Σύμφωνα με τον ακόλουθο Πίνακα, από 4060 εγγεγραμμένους δημότες το 1961, τα αρχεία του Δήμου Ιλίου απαριθμούν το 71.367 εγγεγραμμένους δημότες το 2011. Ο ακόλουθος πίνακας απεικονίζει παραστατικά τη διαχρονική εξέλιξη των εγγεγραμμένων δημοτών και ταυτόχρονα την καταγραφόμενη κατά την τελευταία περίοδο 2001-2011 ανάσχεση των υψηλών ρυθμών αύξησης των δημοτών.

Έτος Εγγεγραμμένοι Δημότες

1961 4.060

1971 24.195

1981 43.938

1991 59.950

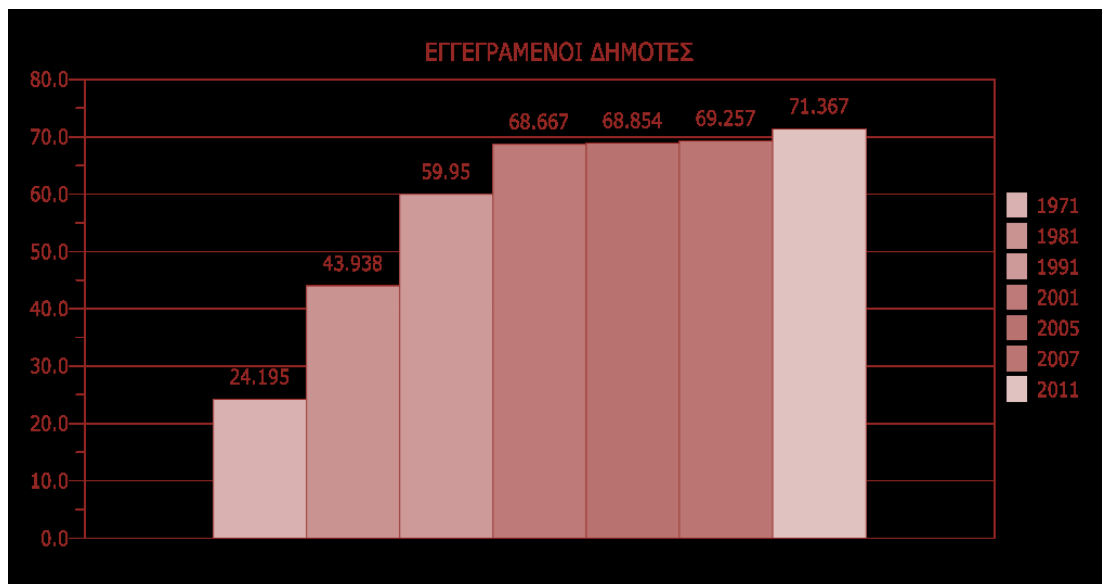
2001 68.667

2005 68.854

2007 69.257

2011 71.367

Πηγή: Αρχεία Δημοτολογίου Δήμου Ιλίου

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Ιλίου 2011 – 2014

Όπως διαβάζουμε στο **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2011- 2014**, παράλληλα προς την προσέγγιση των στοιχείων του δημοτολογίου , τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας (Ε.Σ.Υ.Ε.Ε.) καταγράφουν μια εξίσου εντυπωσιακή αύξηση του αριθμού του πραγματικού πληθυσμού της περιοχής κατά τις απογραφές των ετών 1971 , 1981 , 1991 , 2001 και 2011.

Σημειώνεται ότι **το μέγεθος του απογραφέντος πραγματικού πληθυσμού** ισούται με το **άθροισμα** του αριθμού των **απογραφέντων ομοδημοτών** , του αριθμού των **απογραφέντων ετεροδημοτών** και του αριθμού των **απογραφέντων αλλοδαπών**.

Σύμφωνα με την διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού του Δήμου Ιλίου , οι απογραφέντες από 52.217 άτομα το 1971 ανήλθαν κατά την απογραφή του 2011 σε 84.830 άτομα , καταγράφοντας μια αύξηση κατά 61% περίπου. Αναλύοντας τη διαχρονική εξέλιξη της σύνθεσης του πληθυσμού κατά τις δύο τελευταίες απογραφές της Ε.Σ.Υ.Ε., διαπιστώνεται η μείωση του αριθμού των ετεροδημοτών (-15,5%) που απογράφηκαν στην

περιοχή και η σημαντικότερη αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών (+589%) που παρεπιδημούσαν και απογράφηκαν στην περιοχή.

Το πιο πάνω γεγονός δύναται να θεωρηθεί ως ένας ουσιαστικός παράγοντας μεταβολής της πληθυσμιακής σύνθεσης της περιοχής, κατάσταση η οποία καταγράφεται αντίστοιχα σε πολλές περιοχές της δυτικής και ανατολικής πλευράς του λεκανοπεδίου της Αττικής. Ανεξάρτητα από τα πιο πάνω στοιχεία και σύμφωνα με δηλώσεις επί εκτιμήσεων διαφόρων εκπροσώπων των παραγωγικών τάξεων, στελεχών της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης της περιοχής, ο αριθμός του πληθυσμού που διακινείται καθημερινά (κάτοικοι, εργαζόμενοι, επισκέπτες) στη δημοτική επικράτεια υπερβαίνει τα 125.000 άτομα, χωρίς σε αυτόν να υπολογίζεται ο αριθμός των διακινουμένων στους μεγάλους διαδημοτικούς οδικούς άξονες που διασχίζουν την περιοχή.

Από το **1^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2007 – 2011**, ο ακόλουθος πίνακας, που διαμορφώθηκε από τα στοιχεία των απογραφών της Ε.Σ.Υ.Ε. των ετών 1991 και 2001 (καθώς τα σχετικά στοιχεία της απογραφής του 2011 δεν είναι έτοιμα ακόμα) είναι αποκαλυπτικός για την εξέλιξη της ηλικιακής σύνθεσης του πραγματικού πληθυσμού της περιοχής.

Ηλικιακές ομάδες	1991		2001		Ποσοστιαία μεταβολή Δ %
	N= πληθυσμός	Σύνθεση %	N= πληθυσμός	Σύνθεση %	
0-19	23.222	29,65	19.164	23,70	- 17,47
20-34	20.205	25,80	21.078	26,07	4,32
35-49	14.806	18,90	18.260	22,58	23,33
50-64	13.579	17,34	12.505	15,47	- 7,91
> 65	6.514	8,32	9.852	12,18	51,24
Σύνολο	78.326	100 %	80.859	100 %	3,23 %

Πηγή: Απογραφές ΕΣΥΕ 1991,2001

Από τα στοιχεία του πίνακα διαπιστώνουμε την τάση γήρανσης του τοπικού πληθυσμού, δεδομένου ότι στη μεν ηλικιακή ομάδα 0-19 ετών καταγράφεται μια μείωση της τάξης του 17,47% για την περίοδο 1991-2001, ενώ αντίστοιχα για την ηλικιακή ομάδα άνω των 65 ετών διαπιστώνεται μια αύξηση της τάξης του 51,24% για την εν λόγω περίοδο. Αντίστοιχα, σημαντική αύξηση της τάξης του 23,33% καταγράφεται στην ηλικιακή ομάδα των 35-49 ετών, γεγονός όμως το οποίο μπορεί να ερμηνευθεί από την προαναφερθείσα σημαντική αύξηση κατά 589% των απογραφέντων, κατά την ίδια περίοδο, αλλοδαπών στην περιοχή του Δήμου Ιλίου. Σε απόλυτα μεγέθη, η μέτρηση του ηλικιακού ισοζυγίου των ομάδων 0-19 ετών και άνω των 65 ετών αποκαλύπτει ότι η μείωση του πραγματικού πληθυσμού της πρώτης ομάδας ($23.222 - 19.164 = 4.058$ άτομα) δεν αντισταθμίζεται από την αύξηση του πραγματικού πληθυσμού της δεύτερης ομάδας ($9.852 - 6.514 = 3.338$ άτομα) για τη συγκεκριμένη περίοδο, με αποτέλεσμα τον μη ισοσκελισμό του ισοζυγίου αυτού.

Σύνθεση πληθυσμού κατά φύλλο το 2011

Σύνολο			Γυναίκες	
πληθυσμού	Ανδρες		N=πληθυσμός	%
	N=πληθυσμός	%		
84.830	41.670	49,12	43.160	50,88

Πηγή: Προσωρινά Αποτελέσματα Απογραφής ΕΛΣΤΑΤ 2011

Γ1.3 Κοινωνικά χαρακτηριστικά – εκπαίδευση – επαγγελματική κατάρτιση

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής της Ε.Σ.Υ.Ε. του 2001, ο ακόλουθος πίνακας καταγράφει το επίπεδο της εκπαίδευσης του πραγματικού πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα το 2001. Σημειώνεται ότι στον πληθυσμό αυτό δεν περιλαμβάνονται τα άτομα με ηλικία κάτω των 10 ετών.

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟ 2001

ΗΛΙΚΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	Κάτοχοι Μεταπτυχιακού Διδακτορικού	Πτυχιούχοι ΑΕΙ	Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ - ΚΑΤΕΕ)	Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολίων	Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης	Απόφοιτοι Γυμνασίου	Απόφοιτοι Δημοτικού	Δεν Τελείωσαν Δημοτικό	Αναλφάβητοι
10-19	10.165	0	0	0	77	1.865	3.364	3.006	1.831	22
20-24	6.297	15	255	171	720	3.761	880	431	26	38
25-29	6.984	67	750	434	732	3.455	996	457	28	65
30-44	20.819	113	2.234	1.070	1.095	9.321	2.916	3.792	130	148
45-64	17.743	61	915	276	419	3.741	1.423	9.445	1.097	366
>65	9.852	6	169	36	51	759	388	4.897	2.387	1.159
ΣΥΝΟΛΟ	71.860	262	4.323	1.987	3.094	22.902	9.967	22.028	5.499	1.798
ΣΥΝΟΛΟ	71.860	262	6.310		3.094	32.869		22.028	7.297	
ΠΟΣΟΣΤΟ	100%	0,36%	6,02%	2,77%	4,31%	31,87%	13,87%	30,65%	7,65%	2,50%
ΠΟΣΟΣΤΟ	100,00%	0,36%	8,78%		4,31%	45,74%		30,65%	10,15%	

Πηγή: Απογραφή Ε.Σ.Υ.Ε 2001.

Σημείωση: Περιλαμβάνεται ο πληθυσμός άνω των 10 ετών.

Από τον πιο πάνω πίνακα διαπιστώνεται ότι το ποσοστό του πληθυσμού των αναλφάβητων και εκείνων που δεν τελείωσαν το δημοτικό σχολείο ανέρχεται στο 10,15% του πραγματικού πληθυσμού, μέγεθος το οποίο ανέρχεται στο 40,80%, αν σε αυτό προστεθούν και οι απόφοιτοι του δημοτικού. Κατά συνέπεια, το ποσοστό του πληθυσμού που δεν έχει ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση (δηλαδή δημοτικό και γυμνάσιο, όπως απαιτείται σήμερα) θεωρείται πάρα πολύ υψηλό. Αντίθετα, το ποσοστό των πτυχιούχων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι. & Τ.Ε.Ι.), ανερχόμενο σε 8,78% θεωρείται ως αποδεκτό, ιδιαίτερα αν σε αυτό προσθέσουμε και το ποσοστό των πτυχιούχων των ανωτέρων σχολών, με αποτέλεσμα την αύξησή του σε 13,09%. **Σε κάθε περίπτωση, το ποσοστό αυτό συγκρινόμενο με αντίστοιχα άλλων αστικών κέντρων της χώρας και ειδικότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα έπρεπε να υπερβαίνει το 20% του πραγματικού πληθυσμού.** Από τον πιο πάνω πίνακα προκύπτει επίσης, ότι η περιοχή του Ιλίου, προσμετρώντας ένα άθροισμα 6.572 πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (6.310) και κατόχων τίτλων μεταπτυχιακών σπουδών (262), **διαθέτει ένα επαρκές και υψηλά εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό**, ικανό να αντιμετωπίσει όχι μόνο τα ζητήματα που απασχολούν την επαγγελματική και εισοδηματική κατάσταση ενός εκάστου εξ αυτών, αλλά και **να συμβάλει, μέσω της συμμετοχής του, στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής.** Πρόκειται για ένα **σημαντικό ανθρώπινο κεφάλαιο**, το οποίο μέσα από κατάλληλη κινητοποίησή του από τους επαγγελματικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς φορείς της περιοχής και της τοπικής αυτοδιοίκησης δύναται να διαμορφώσει προϋποθέσεις εξέλιξης και ανάπτυξης της πόλης του Ιλίου. (Δήμος Ιλίου, 2011)

**ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΝΔΡΩΝ & ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟ 2001**

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ								
	ΑΝΔΡΩΝ				ΓΥΝΑΙΚΩΝ			
ΗΛΙΚΙΕΣ	Υψηλό	Μέσο	Χαμηλό	Αναλφάβητοι	Υψηλό	Μέσο	Χαμηλό	Αναλφάβητοι
10-19	0	2.657	2.522	8	0	2.649	2.315	14
20-24	151	2.660	257	21	290	2.701	200	17
25-29	495	2.664	250	30	756	2.519	235	35
30-44	1.656	6.766	1.709	70	1.761	6.566	2.213	78
45-64	779	3.306	4.566	79	473	2.277	5.976	287
>65	161	813	3.126	199	50	385	4.158	960
ΣΥΝΟΛΟ	3.242	18.866	12.430	407	3.330	17.097	15.097	1.391
ΠΟΣΟΣΤΟ	9,28%	53,99%	35,57%	1,16%	9,02%	46,31%	40,90%	3,77%

Πηγή: Απογραφή Ε.Σ.Υ.Ε. 2001.

Σημείωση: Περιλαμβάνεται ο πληθυσμός άνω των 10 ετών.

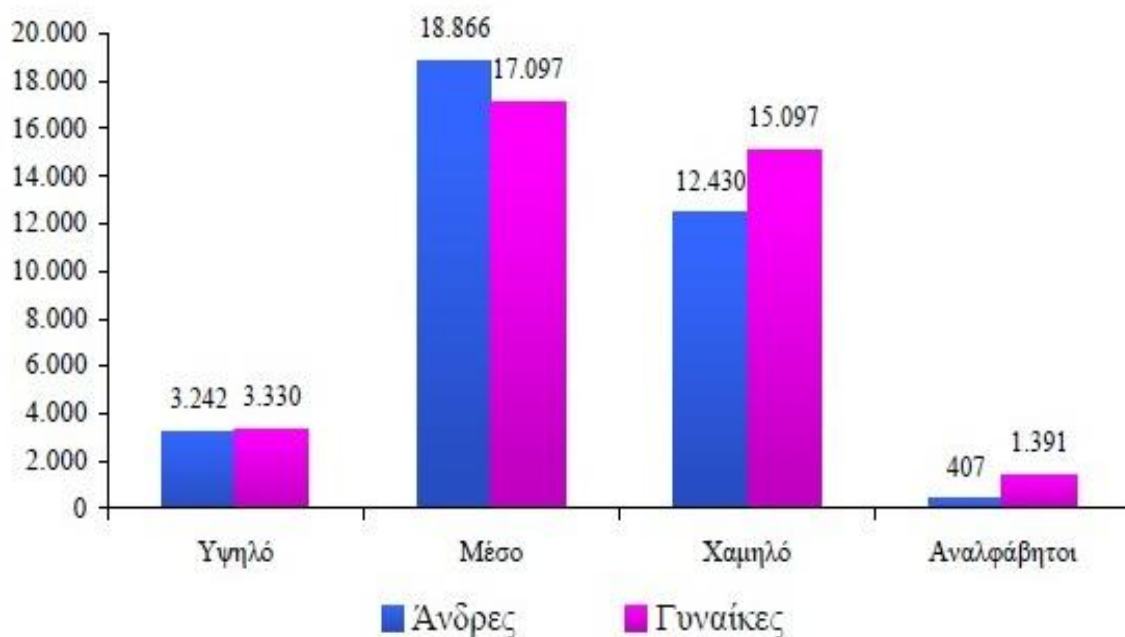
Από τα στοιχεία του πίνακα αυτού προκύπτει ότι τα διατυπωθέντα ευρήματα για τις ηλικιακές ομάδες 45-64 και άνω των 65 ετών του συνολικού πραγματικού πληθυσμού, ως προς το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και το επίπεδο των αναλφάβητων, ισχύουν τόσο στην περίπτωση των ανδρών, όσο και στην περίπτωση των γυναικών.

Πράγματι, τα συγκεκριμένα επίπεδα εκπαίδευσης καταγράφουν τα υψηλότερα ποσοστά τους στις δύο αυτές ηλικιακές ομάδες τόσο στην περίπτωση των ανδρών, όσο και στην περίπτωση των γυναικών.

Το ακόλουθο διάγραμμα μας παρέχει μια σύγκριση του επιπέδου εκπαίδευσης ανδρών και γυναικών στο σύνολο του πραγματικού πληθυσμού της περιοχής.

Από το διάγραμμα αυτό προκύπτει ότι ενώ στο μέσο επίπεδο εκπαίδευσης ο ανδρικός πληθυσμός προηγείται του γυναικείου πληθυσμού, αντίθετα στο χαμηλό και ανύπαρκτο επίπεδο εκπαίδευσης ο γυναικείος πληθυσμός υπερτερεί εκείνου των ανδρών.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΝΔΡΩΝ & ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (2001)

Πηγή: Απογραφή Ε.Σ.Υ.Ε. 2001.

Σημείωση: Περιλαμβάνεται ο πληθυσμός άνω των 10 ετών.

Ο πίνακας που ακολουθεί μας παρέχει μια σύγκριση της διαχρονικής εξέλιξης της κατανομής του πραγματικού πληθυσμού ανά επίπεδο εκπαίδευσης.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	1991		2001		Δ% (N)	Δ% Επί της Ποσοστιαίας Σύνθεσης
	N	%	N	%		
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού	84	0,12%	262	0,36%	211,90%	193,63%
Πτυχιούχοι ΑΕΙ	2.709	4,00%	4.323	6,02%	59,58%	50,23%
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ – ΚΑΤΕΕ)	873	1,29%	1.987	2,77%	127,61%	114,27%
Πτυχιούχοι Ανώτερων Σχολών	339	0,50%	3.094	4,31%	812,68%	759,21%
Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης	17.276	25,54%	22.902	31,87%	32,57%	24,80%
Απόφοιτοι Γυμνασίου	8.897	13,15%	9.967	13,87%	12,03%	5,46%
Απόφοιτοι Δημοτικού	28.047	41,46%	22.028	30,65%	-21,46%	-26,06%
Δεν Τέλειωσαν Δημοτικό	6.193	9,15%	5.499	7,65%	-11,21%	-16,41%
Αναλφάβητοι	3.232	4,78%	1.798	2,50%	-44,37%	-47,63%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	67.650		71.860		6,22%	

Πηγή: Απογραφή Ε.Σ.Υ.Ε. 2001.

Σημείωση: Περιλαμβάνεται ο πληθυσμός άνω των 10 ετών.

Από την εξέταση των στοιχείων του πιο πάνω πίνακα προκύπτουν τα ακόλουθα ευρήματα: Κατά την περίοδο 1991-2001 αυξήθηκε εντυπωσιακά ο αριθμός των Πτυχιούχων των Ανώτερων Σχολών (+812,68%), των Πτυχιούχων ΤΕΙ (+127,61%) και των Πτυχιούχων ΑΕΙ (+59,58%). Οι αυξήσεις αυτές τροποποίησαν τις ποσοστιαίες συμμετοχές των συγκεκριμένων ομάδων στο σύνολο του πληθυσμού, με

αποτέλεσμα να καταγραφούν οι ακόλουθοι συντελεστές μεταβολής εκάστης ομάδας στην ποσοστιαία συμμετοχή της: Πτυχιούχοι Ανώτερων Σχολών: +759,21%, Πτυχιούχοι ΤΕΙ: +114,27% και Πτυχιούχοι ΑΕΙ: +50,23%. Οι εξελίξεις αυτές συνοδεύτηκαν αναπόφευκτα με αντίστοιχες πτωτικές προσαρμογές των Αποφοίτων Δημοτικού, των ατόμων που δεν τελείωσαν το Δημοτικό και των Αναλφάβητων, των οποίων τα μεγέθη μειώθηκαν κατά τη διάρκεια της δεκαετίας κατά 21,46%, 11,21% και 44,37%, αντίστοιχα. Δεδομένων των ανωτέρω, εντυπωσιακή είναι η αύξηση του αριθμού των κατόχων Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών των οποίων ο απόλυτος αριθμός αυξήθηκε στη δεκαετία με ποσοστό 211,9%, προκαλώντας μια αύξηση της ομάδας αυτής στην ποσοστιαία σύνθεση του πληθυσμού κατά 193,63%.

Γ1.4 Η οικονομική δομή του Δήμου Ιλίου

Η οικονομική δραστηριότητα του Ιλίου φέρει έντονα τα χαρακτηριστικά της ευρύτερης περιοχής της Δυτικής Αθήνας. Ανάπτυξη παρουσιάζουν κυρίως οι τομείς της μεταποίησης και του εμπορίου, με μικρού μεγέθους βιομηχανίες και βιοτεχνίες, με μέσο όρο απασχολούμενων τα 3 άτομα, αλλά και με πολλές μικρές επιχειρήσεις, με μέσο όρο απασχολούμενων τα 2 άτομα. Το 24% του εργατικού δυναμικού του δήμου είναι μισθωτοί, ενώ το υπόλοιπο 76% είναι εργοδότες και αυτοαπασχολούμενοι. Ο παρακάτω πίνακας δίνει μια εικόνα του ενεργητικού παραγωγικού ιστού στη δημοτική επικράτεια

Σύνολο Ενεργητικού, ανά Τομέα και Κλάδο, για το Δήμο Ιλίου (Επιχειρήσεις Καταλόγου ICAP 2004)					
Πρωτογενής	Κατασκευές	Μεταποίηση	Δευτερογενής	Τριτογενής	Σύνολο
1.424.311	23.082.354	130.854.882	153.937.236	115.486.856	270.848.403
0,53%	(8,52%)	(48,31%)	56,83%	42,64%	100,00%

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Ιλίου 2011 – 2014

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής της Ε.Σ.Υ.Ε. 2001, η διαμόρφωση του τοπικού ΑΕΠ προκύπτει κατά 55,06% από μονάδες που δραστηριοποιούνται στο δευτερογενή τομέα, 43,72% από μονάδες του τριτογενούς τομέα και μόνο 1,22% προέρχεται από τον πρωτογενή τομέα, ποσοστό που αιτιολογείται λόγω της σημαντικότητας μείωσης των καλλιεργούμενων εκτάσεων στην περιοχή που επέφερε η αστικοποίησή της και οι πολεοδομικές ρυθμίσεις των τελευταίων 40 ετών.

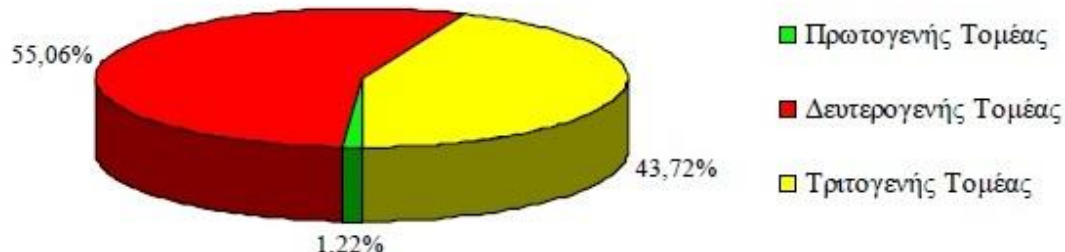
ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ – ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΑΕΠ

ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΑΞΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ (εκ. ευρώ)	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %
Πρωτογενής Τομέας	271	1,22%
Δευτερογενής Τομέας	12.278	55,06%
Τριτογενής Τομέας	9.749	43,72%

Πηγή: Απογραφή ΕΣΥΕ 2001

Το ακόλουθο διάγραμμα απεικονίζει τη διαμόρφωση του τοπικού ΑΕΠ, με βάση τα στοιχεία του πιο πάνω πίνακα.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΑΕΠ

Στον δήμο Ιλίου δραστηριοποιούνται και μεγάλες εταιρείες με καταστήματα (π.χ. Κωτσόβολος, CARREFOUR, Ster cinemas, εμπορικό κέντρο ESCAPE κ.λ.π.). Στον δήμο υπάρχουν υποκαταστήματα όλων των μεγάλων Ελληνικών τραπεζών, λειτουργούν γραφεία ΕΛΤΑ, TAX. ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ, υπάρχουν οργανωμένα ιατρεία και υπηρεσίες του ΙΚΑ, υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, κατάστημα του ΟΤΕ, υγειονομικός σταθμός ΠΙΚΠΑ, Αστυνομικό Τμήμα και Παράρτημα Ασφαλείας, καθώς και Ειρηνοδικείο. Η Δ.Ο.Υ. Ιλίου, σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις του Υπουργείου Οικονομικών συγχωνεύτηκε με άλλες Δ.Ο.Υ. όμορων Δήμων και λειτουργεί στον χώρο της Δ.Ο.Υ. Αγίων Αναργύρων.

Γ1.5 Διάρθρωση Απασχόλησης της Περιοχής – Ανεργία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής Ε.Σ.Υ.Ε 2001, (καθώς τα πλήρη στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού του 2011 δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμα) η κατάσταση της απασχόλησης στην περιοχή του Δήμου Ιλίου εμφανίζεται στον ακόλουθο πίνακα, ο οποίος έχει διαμορφωθεί με βάση τον αριθμό του Συνολικού Πραγματικού Πληθυσμού, που έχει ηλικία άνω των 10 ετών.

Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΟ 2001

ΦΥΛΛΟ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ			ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ ΝΕΟΙ	
Άρρενες	20.699	976	883	12.387
Θήλεις	12.015	1.029	859	23.012
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Ι	32.714	2.005	1.742	35.399
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΙΙ	36.461			35.399
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	71.860			

Πηγή: Απογραφή ΕΣΥΕ 2001

Σημείωση: Περιλαμβάνεται ο πληθυσμός άνω των 10 ετών

Όπως αναγράφεται στο **1^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2007 – 2011**, το **ποσοστό της ανεργίας των νέων**, παρά την σχετική απομείωσή του στην περίοδο 1991-2001, όπως αυτή καταγράφεται στον ακόλουθο πίνακα, **θεωρείται αρκετά υψηλό** και επιβάλλει τη ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων για την καταπολέμηση του φαινομένου της ανεργίας των νέων και την αντιμετώπιση του προβλήματος της ένταξης αυτών στην αγορά εργασίας.

Είναι σημαντικό το γεγονός ότι η καταγραφόμενη, στον ακόλουθο πίνακα, αύξηση του ποσοστού της συνολικής ανεργίας στην περιοχή για την περίοδο 1991-2001 συμπίπτει με την ανάσχεση του ρυθμού μεταβολής που καταγράφηκε πιο πάνω για την περίοδο αυτή, τόσο στον αριθμό των εγγεγραμμένων δημοτών, όσο και στον αριθμό του πραγματικού πληθυσμού. Το ποσοστό των συνολικών ανέργων από 8,66% του Συνολικού Ενεργού Πληθυσμού το 1991, αυξήθηκε σε 10,28% το 2001, γεγονός το οποίο υποδηλώνει ένα ποσοστό μεταβολής της τάξης του 42% (από 2.638 άτομα το 1991 σε 3.747 άτομα το 2001).

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον **αναμένονται τα πλήρη στοιχεία της Απογραφής του 2011**, καθώς είναι ενδεχόμενο **η μεγάλη οικονομική ύφεση που ξεκίνησε το 2009 να έχει αλλοιώσει σημαντικά την προαναφερόμενη εικόνα.**

Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

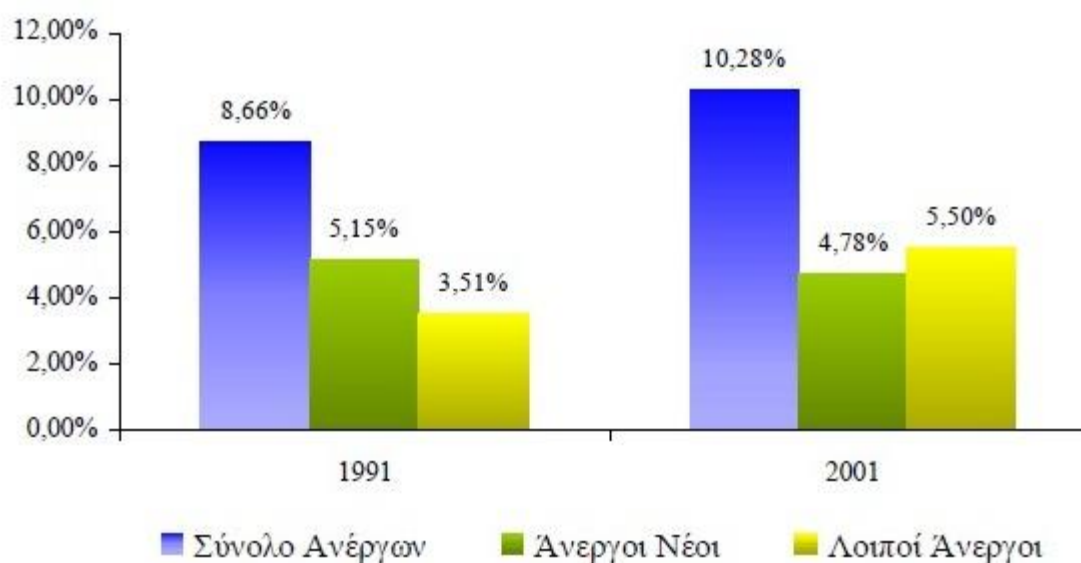
Κατηγορία Ανέργων	1991		2001	
	N	%	N	%
Σύνολο Ανέργων	2.638	8,66%	3.747	10,28%
Ανεργοί Νέοι	1.568	5,15%	1.742	4,78%
Λοιποί Ανεργοί	1.070	3,51%	2.005	5,50%
Σύνολο Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού	30.470		36.461	

Πηγή: Απογραφή ΕΣΥΕ 2001

Σημείωση: Περιλαμβάνεται ο πληθυσμός άνω των 10 ετών

Το ακόλουθο διάγραμμα απεικονίζει παραστατικά τη διαχρονική εξέλιξη της ανεργίας στην περιοχή του Δήμου Ιλίου, από όπου προκύπτει η εμφανής αύξηση των ποσοστών της ανεργίας τόσο στο σύνολο των ανέργων, όσο και στην κατηγορία των λοιπών ανέργων.

Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Πηγή: Απογραφή ΕΣΥΕ 2001

Σημείωση: Περιλαμβάνεται ο πληθυσμός άνω των 10 ετών

Δεδομένων των ανωτέρω, ο ακόλουθος πίνακας εμφανίζει τη διαχρονική εξέλιξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην περίοδο 1991-2001.

Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

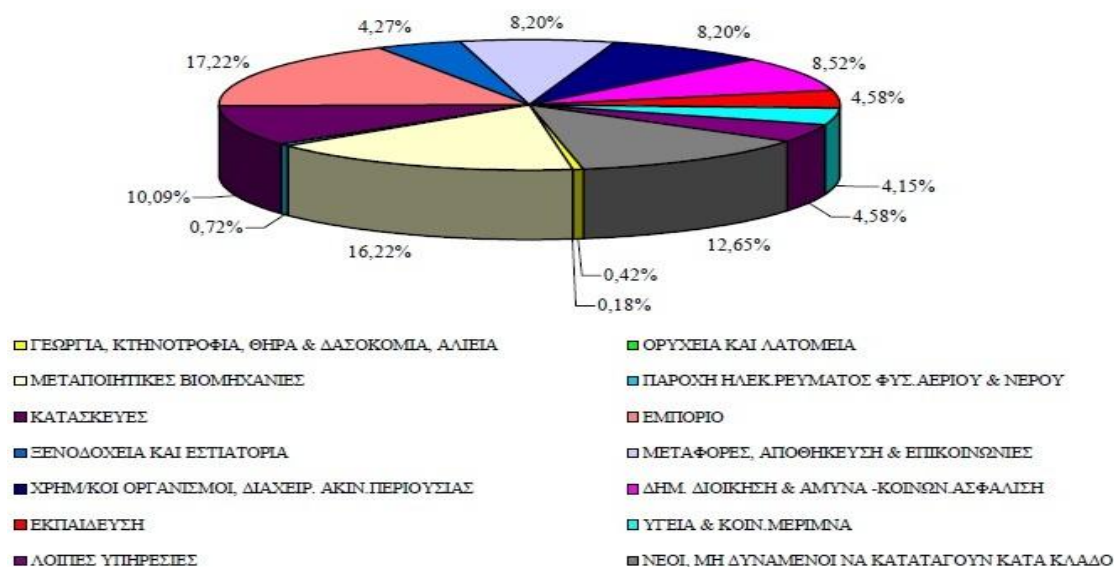
ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	1991		2001		Δ%
	ΣΥΝΟΛΟ	%	ΣΥΝΟΛΟ	%	
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ, ΘΗΡΑ & ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ, ΑΛΙΕΙΑ	132	0,43%	153	0,42%	15,91%
ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	27	0,09%	67	0,18%	148,15%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	6.188	20,31%	5.913	16,22%	-4,44%
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚ. ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΦΥΣ. ΑΕΡΙΟΥ & ΝΕΡΟΥ	290	0,95%	264	0,72%	-8,97%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	3.340	10,96%	3.680	10,09%	10,18%
ΕΜΠΟΡΙΟ	5.119	16,80%	6.277	17,22%	22,62%
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	1.003	3,29%	1.556	4,27%	55,13%
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	2.864	9,40%	2.991	8,20%	4,43%
ΧΡΗΜ/ΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ, ΔΙΑΧΕΙΡ. ΑΚΙΝ. ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	1.632	5,36%	2.988	8,20%	83,09%
ΔΗΜ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΑΜΥΝΑ -ΚΟΙΝΩΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΗ	2.775	9,11%	3.106	8,52%	11,93%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1.121	3,68%	1.669	4,58%	48,88%
ΥΓΕΙΑ & ΚΟΙΝ. ΜΕΡΙΜΝΑ	998	3,28%	1.514	4,15%	51,70%
ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	1.285	4,22%	1.670	4,58%	29,96%
ΝΕΟΙ, ΜΗ ΔΥΝΑΜΕΝΟΙ ΝΑ ΚΑΤΑΤΑΓΟΥΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ	3.696	12,13%	4.613	12,65%	24,81%
ΣΥΝΟΛΟ	30.470	100,00%	36.461	100,00%	19,66%

Πηγή: Απογραφή ΕΣΥΕ 2001

Σημείωση: Περιλαμβάνεται ο πληθυσμός άνω των 10 ετών

Το ακόλουθο διάγραμμα απεικονίζει τη σύνθεση του οικονομικά ενεργού πραγματικού πληθυσμού ανά κλάδο επαγγελματικής δραστηριότητας, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής της Ε.Σ.Υ.Ε. το 2001.

Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟ 2001

Γ2. Κοινωνικές υπηρεσίες – υποδομές – υγεία

(πηγή: www.ilion.gr) Όχημα της κοινωνικής υπηρεσίας του Δήμου

Η **Κοινωνική Υπηρεσία** του Δήμου Ιλίου απευθύνεται σε όλους τους δημότες που αισθάνονται την ανάγκη να αναζητήσουν στήριξη, για την αντιμετώπιση μικρών ή μεγάλων προβλημάτων, και σε ομάδες δημοτών που θέλουν μια άλλη μορφή ενημέρωσης και επικοινωνίας. Η Κοινωνική Υπηρεσία **στελεχώνεται από ειδικούς επιστήμονες, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς**, ενώ συνεργάζεται και με άλλους επιστημονικούς φορείς για την πληρέστερη κάλυψη αναγκών που παρουσιάζονται. Τα στελέχη της Κοινωνικής Υπηρεσίας προσφέρουν εξειδικευμένη βοήθεια, ενημέρωση και υποστήριξη στα παιδιά, τους έφηβους και τους ενήλικες του Δήμου Ιλίου, με **στόχο την πρωτογενή και δευτερογενή πρόληψη της ψυχικής τους υγείας**. Με προγραμματισμένα ραντεβού στα γραφεία της Κοινωνικής Υπηρεσίας ή με κατ' οίκον επισκέψεις του κοινωνικού λειτουργού ή ψυχολόγου παρέχονται οι υπηρεσίες:

- ατομικής συμβουλευτικής παιδιών, εφήβων και ενηλίκων
- συμβουλευτικής γονέων
- διερεύνηση ειδικών μαθησιακών δυσκολιών

Παράλληλα, υπάρχει σταθερή συνεργασία, διασυνδετική, με άλλους φορείς -κέντρα ψυχικής υγείας, ψυχιατρικές κλινικές, μονάδες απεξάρτησης, ΜΚΟ- όπου παραπέμπονται περιστατικά ιδιαίτερου χαρακτήρα, όπως περιστατικά ατόμων που κάνουν χρήση ουσιών, ατόμων με χρόνια ψυχοπαθολογία και παιδιών που χρήζουν παιδοψυχιατρικής αξιολόγησης.

Η δράση της Κοινωνικής Υπηρεσίας, όμως, δεν περιορίζεται στις προαναφερθείσες υπηρεσίες, αλλά επεκτείνεται και σε άλλες δραστηριότητες, όπως:

- η λειτουργία της **Δημοτικής Τράπεζας Αίματος**
- η διοργάνωση **αιμοδοσιών** στο Δήμο Ιλίου
- η εφαρμογή του προγράμματος **"Βοήθεια στο σπίτι"** για μοναχικά άτομα, ΑμεΑ, ηλικιωμένα άτομα που δε μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν κλπ., που τα τελευταία χρόνια χρηματοδοτείται από Δημοτικούς πόρους
- η λειτουργία των **Δημοτικών Ιατρείων**
- η **διανομή τροφίμων** σε άπορους δημότες την περίοδο των εορτών
- η **διενέργεια φιλανθρωπικών εράνων** - αντικαρκινικός έρανος και έρανος του Ερυθρού Σταυρού
- η **οργάνωση και η συμμετοχή** σε ημερίδες, συνέδρια και προγράμματα κατάρτισης

Γ2.1 Κ.Α.Π.Η. Δήμου Ιλίου

Στο Δήμο Ιλίου λειτουργούν σήμερα με ευθύνη του Δημοτικού Κέντρου Προσχολικής Αγωγής & Κοινωνικής Αλληλεγγύης – ΔΗ.ΚΕ.Π.Α.Κ.Α. οκτώ (8) **Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.)**. Φιλοξενούνται περίπου **6.000 εγγεγραμμένα μέλη** με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης και ευαισθησίας τόσο από το προσωπικό όσο και από την διοίκηση των Κ.Α.Π.Η. **Στόχος των Κ.Α.Π.Η.** είναι να συμβάλλουν με ειδικά προγράμματα στην ενημέρωση, την ψυχαγωγία, την εν γένει δημιουργική απασχόληση, την φροντίδα των ηλικιωμένων και ταυτόχρονα να καλλιεργήσουν το αίσθημα της αλληλεγγύης και της συντροφικότητας. Στα Κ.Α.Π.Η. παρέχονται στους δημότες της Τρίτης Ηλικίας οι υπηρεσίες: Κοινωνικές – Ψυχαγωγικές, Ιατρικές , Φυσιοθεραπευτική αξιολόγηση και αποκατάσταση Άθλησης και δημιουργικής απασχόλησης, Καθαριότητας και λειτουργίας εντευκτηρίων. Σε τακτά χρονικά διαστήματα τα μέλη των Κ.Α.Π.Η. συμμετέχουν σε συναντήσεις με τους Υπεύθυνους του Δήμου για να εκφράσουν τις προτάσεις τους σχετικά με την λειτουργία των Κ.Α.Π.Η.

Γ2.2 Προγράμματα Βοήθειας στο σπίτι

Στο πλαίσιο της ευρύτερης προσπάθειας του Δήμου Ιλίου για την ενίσχυση του δικτύου κοινωνικής μέριμνας, η **Κοινωνική Υπηρεσία** του Δήμου έχει θέσει σε εφαρμογή, εδώ και αρκετά χρόνια, το πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας "Βοήθεια στο σπίτι". Το πρόγραμμα έχει σαν στόχο την παροχή οργανωμένης και συστηματικής Πρωτοβάθμιας Κοινωνικής Φροντίδας σε ηλικιωμένα άτομα και σε άτομα με αναπηρία. Προτεραιότητα των προγραμμάτων αποτελεί η φροντίδα των ατόμων εκείνων που αντιμετωπίζουν καταστάσεις απομόνωσης, αποκλεισμού, επιβίωσης, υπερβολικής επιβάρυνσης και κρίσης της οικογένειάς τους.

Οι **πρωταρχικοί σκοποί** του προγράμματος "Βοήθεια στο σπίτι" είναι οι ακόλουθοι:

- η εξασφάλιση υγιούς και αξιοπρεπούς διαβίωσης
- η παραμονή στο οικείο, φυσικό, οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον
- η αποφυγή ιδρυματικής περίθαλψης
- η διατήρηση της συνοχής της οικογένειας
- η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής

Μέσα από το πρόγραμμα παρέχονται υπηρεσίες όπως:

- Συμβουλευτική-Συναισθηματική στήριξη στο άτομο και την οικογένεια του
- Συνεργασία και διαμεσολάβηση σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας
- Συμβουλευτική υγείας
- Πρωτοβάθμια νοσηλευτική φροντίδα
- Φροντίδα ατομικής υγιεινής
- Οικογενειακή και οικιακή βοηθητική φροντίδα
- Συνεργασία με γιατρό και παρέμβασή του σε ειδικές περιπτώσεις

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι υπηρεσίες οι οποίες προσφέρονται κατ' οίκον στους δημότες **είναι δωρεάν**.

Τα τελευταία χρόνια το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από οικονομικούς πόρους του Δήμου Ιλίου.

Γ2.3 Δημοτική Τράπεζα Αίματος - Αιμοδοσία

Η Δημοτική Τράπεζα Αίματος του Δήμου Ιλίου **ιδρύθηκε το 1987** με σκοπό να συμβάλλει στην αντιμετώπιση του προβλήματος της εξεύρεσης αίματος και των παραγώγων του. **Μέλη** της Δημοτικής Τράπεζας Αίματος είναι **οι δημότες, οι κάτοικοι της πόλης** και οι υπάλληλοι του Δήμου Ιλίου, οι οποίοι συμμετέχουν τακτικά στις αιμοδοσίες. Πρωταρχικός στόχος της Δημοτικής Τράπεζας Αίματος είναι η κάλυψη των αναγκών σε αίμα που έχουν ιδίως:

1. Καταρχήν τα μέλη της Τράπεζας Αίματος και οι α' βαθμού συγγενείς τους
2. Οι μοναχικοί δημότες Ιλίου που στερούνται φιλικού και οικογενειακού περιβάλλοντος
3. Τα παιδιά με μεσογειακή αναιμία που δεν μπορούν να καλυφθούν από τα ανάλογα κέντρα.

Αιμοδοσίες πραγματοποιούνται **τρεις φορές το χρόνο, σε προκαθορισμένες ημερομηνίες**, στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του Δημαρχιακού Μεγάρου Ιλίου. Ο μέσος όρος προσέλευσης στις μέχρι σήμερα πραγματοποιημένες αιμοδοσίες είναι περίπου 140 αιμοδότες. Κάθε φορά, τη διαδικασία της αιμοληψίας

αναλαμβάνει κινητό συνεργείο του Ιπποκράτειου Νοσοκομείου, το οποίο αποτελείται από γιατρό, αιμολήπτες και βοηθητικό προσωπικό και διασφαλίζει την τήρηση των υγειονομικών κανονισμών για την προστασία των αιμοδοτών. Ο Δήμος Ιλίου **προσφέρει στους αιμοδότες, ως ελάχιστη αναγνώριση** της ανιδιοτελούς προσφοράς τους, τη δυνατότητα **δωρεάν εγγραφής** σε ένα πρόγραμμα αθλητισμού ή σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα του Πολιτιστικού Κέντρου.

Γ2.4 Υγεία – Πρόνοια

πηγή: www.ilion.gr Ο περίβολος των Δημοτικών ιατρείων στην συνοικία του Αγίου Νικολάου

Όπως αναφέρεται στο **1^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2007 – 20011**, ο Δήμος Ιλίου στερείται ολοκληρωμένης δημόσιας νοσοκομειακής μονάδας, οποιασδήποτε διαβάθμισης. Οι νοσηλευτικές υπηρεσίες παρέχονται στους κατοίκους της περιοχής είτε από δημόσιες νοσοκομειακές μονάδες που λειτουργούν σε σχετικά κοντινή απόσταση από το κέντρο της πόλης, είτε από ιδιωτικές νοσοκομειακές μονάδες που είναι διάσπαρτες στο κέντρο και στο βόρειο τμήμα της πόλης των Αθηνών, είτε τέλος, από μονάδες υγείας που λειτουργούν στην περιοχή του Δήμου Ιλίου.

Οι καταγεγραμμένες μονάδες υγείας, που λειτουργούν στην ευρύτερη περιοχή του Ιλίου, είναι οι ακόλουθες :

1. ΙΚΑ Αγ. Αναργύρων, επί της οδού Μπίμπιζα 18.
2. ΙΚΑ Ιλίου, επί των οδών Αχαΐας & Καλαβρύτων.
3. Δημοτικά Ιατρεία, επί των οδών Ζίτσης & Ολύνθου.
4. Ίδρυμα Θεοτόκος, επί της οδού Κοιμήσεως Θεοτόκου 2.
5. Κέντρο βρεφών “Μητέρα”, επί της οδού Δημοκρατίας 65.
6. Ιατρεία ΙΚΑ Ανθούπολης, επί της οδού Κωνσταντινουπόλεως 55.
7. Ιατρεία ΙΚΑ Αγ. Ιερόθεου, επί της οδού Αινείου 12.
8. Διαγνωστικό Κέντρο “Κόμβος Ιλίου”, επί της οδού Ιλίου 11.
9. Μονάδα Αιμοκάθαρσης, επί της οδού Ανδρέα Παπανδρέου 72.

Δεδομένων των αναγκών της περιοχής, όπως αυτές έχουν ενταθεί τα τελευταία 30 χρόνια από την αύξηση του πληθυσμού, τη μεταβολή της σύνθεσής του και την ανάδειξη των σύγχρονων προβλημάτων που αντιμετωπίζει, οι παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας οφείλουν να προσαρμοστούν στις πραγματικές

ανάγκες και απαιτήσεις του συνόλου του πραγματικού πληθυσμού της πόλης του Ιλίου. Το θέμα αυτό συνιστά βασική παράμετρο για το σχεδιασμό των επιχειρησιακών δράσεων που πρόκειται να αναλάβει ο Δήμος Ιλίου. (Δήμος Ιλίου, 2008)

Ο Δήμος Ιλίου και η Κοινωνική Υπηρεσία, θέτοντας την υγεία των δημοτών του Ιλίου σε προτεραιότητα, έχουν δημιουργήσει και λειτουργούν **δύο μονάδες Δημοτικών Ιατρείων**, στον Αγ. Φανούριο και στον Αγ. Νικόλαο. **Στόχος** της λειτουργίας των Δημοτικών Ιατρείων είναι η **κάλυψη όσο το δυνατόν περισσότερων αναγκών προληπτικής ιατρικής** των δημοτών του Ιλίου και για το λόγο αυτό τα Δημοτικά Ιατρεία διαθέτουν σύγχρονο εξοπλισμό και στελεχώνονται από γνωστούς και καταξιωμένους, εθελοντές γιατρούς διαφόρων ειδικοτήτων, οδοντιάτρους, ένα φαρμακοποιό, τρεις ειδικούς επιστήμονες και νοσηλεύτριες.

Γ2.5 Το Ψυχοπαιδαγωγικό κέντρο και το κέντρο ατόμων με αναπηρία

Ο Δήμος λειτουργεί το **ψυχοπαιδαγωγικό κέντρο << Ιλιαχτίδα >>** , που απευθύνεται σε **παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες** και εν γένει με **ψυχολογικά προβλήματα** και διαθέτει ειδικό παιδαγωγό , λογοθεραπευτή , εργοθεραπευτή , ψυχολόγο , και κοινωνική λειτουργό. Το **Κέντρο Ατόμων με Αναπηρία** δημιουργήθηκε από το Δήμο Ιλίου σε **συνεργασία με εθελοντικούς φορείς**, με γνώμονα τα δικαιώματα και τις ανάγκες των Ατόμων με Αναπηρία. **Βασικοί στόχοι του Κέντρου ΑμεΑ** είναι η **ψυχοκοινωνική υποστήριξη**, η δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, η ανάπτυξη των ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων και η ψυχαγωγία των ανθρώπων με κινητικά, ψυχικά και προβλήματα όρασης, καθώς και η παροχή συμβουλευτικών και **υποστηρικτικών υπηρεσιών** στις οικογένειές τους.

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ:

A. Μη Κερδοσκοπικός Οργανισμός, “Κοινωνικές Συνεταιριστικές Δραστηριότητες Ευπαθών Ομάδων (Κ.Σ.Δ.Ε.Ο) «ΕΔΡΑ»”.

B. Νομαρχιακό Αθλητικό Σωματείο ΑμεΑ «Τυρταίος».

Γ2.6 Κέντρο Κοινωνικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης Παιδιών

Στο **"ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ"** αντιμετωπίζονται περιστατικά **παραμέλησης και κακοποίησης ανηλίκων**, μια συνεργασία που κορυφώθηκε με την υπογραφή μνημονίου ανάμεσα στο Δήμαρχο Ιλίου και τον Πρόεδρο του Συλλόγου για τη λειτουργία στην πόλη μας Κέντρου Κοινωνικής και

Συμβουλευτικής Υποστήριξης Παιδιών. Το κέντρο βρίσκεται στο πάρκο της οδού Αγίας Ελένης στην Παλατιανή, και οι κοινωνικοί λειτουργοί και οι ψυχολόγοι του Συλλόγου θα εξυπηρετούν παιδιά με προβλήματα διαβίωσης, με σοβαρά προβλήματα υγείας, με κοινωνικά προβλήματα, ενώ θα στηρίζονται ψυχολογικά παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικοί σε όποιο θέμα και αν αντιμετωπίζουν. Το Κέντρο βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία και συνεργασία με την Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα Παιδιά s.o.s. 1056 και ασθενοφόρα και οχήματα του Συλλόγου θα εξυπηρετούν τα παιδιά και τις ανάγκες τους.

(πηγή: www.ilion.gr) Το κέντρο κοινωνικής και συμβουλευτικής υποστήριξης παιδιών

Γ2.7 Κέντρο Πρόληψης

Το Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας - "Φαέθων" λειτουργεί από τον Ιανουάριο του 2006 στο Δήμο Ιλίου, σε συνεργασία με τους όμορους Δήμους Πετρούπολης και Αγίων Αναργύρων - Καματερού και τον κατ' εξοχήν αρμόδιο φορέα, τον ΟΚΑΝΑ, ο οποίος έχει την επιστημονική του εποπτεία και το χρηματοδοτεί κατά 50%. Πρόκειται για μία **αστική εταιρεία, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα**, της οποίας τα ιδρυτικά μέλη είναι οι Δήμοι Ιλίου, Πετρούπολης και Αγίων Αναργύρων - Καματερού, η Περιφέρεια Αττικής και οι εξής τοπικοί φορείς: Ένωση Κρητών του Δήμου Ιλίου, Ένωση Γονέων και Κηδεμόνων του Δήμου Πετρούπολης και η Ένωση Ηπειρωτών του Δήμου Ιλίου. Την ευθύνη λειτουργίας του Κέντρου Πρόληψης έχει επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελείται από εκπροσώπους και των τριών Δήμων, εκπρόσωπο της Περιφέρειας, εκπροσώπους τριών τοπικών φορέων - των Ενώσεων Κρητών και Ηπειρωτών Ιλίου (αναπληρωματικό μέλος) και του Συλλόγου

Γονέων και Κηδεμόνων Πετρούπολης - καθώς και εκπρόσωπο των εργαζομένων του Κέντρου Πρόληψης «ΦΑΕΘΩΝ». Οι **υπηρεσίες του Κέντρου παρέχονται δωρεάν** σε όλους τους προσερχόμενους δημότες των τοπικών κοινωνιών (Δήμοι Ιλίου, Πετρούπολης και Αγίων Αναργύρων - Καματερού), με απόλυτο σεβασμό στην προσωπικότητα και τα δικαιώματα κάθε ανθρώπου.

Οι **πρωταρχικοί στόχοι** του Κέντρου Πρόληψης "Φαέθων" είναι δύο:

A) Η πρόληψη και ο περιορισμός της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών

B) Η προώθηση της αναζήτησης πιο δημιουργικών τρόπων ζωής, σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Η **φιλοσοφία** του Κέντρου Πρόληψης, η οποία αποτελεί και το όχημα για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων, βασίζεται:

- στην ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και την ενεργό συμμετοχή της κοινότητας σε θέματα πρόληψης
- στη συναισθηματική και ψυχολογική ωρίμανση του ατόμου και την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων
- στην ενίσχυση των οικογενειακών δεσμών και της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια
- στην ενίσχυση των δεσμών ανάμεσα στους μαθητές και το σχολικό περιβάλλον
- στην αξιολόγηση κάθε δράσης και σχεδίου με στόχο τη βελτίωσή τους
- στην πρόληψη που επικεντρώνεται στις αιτίες του προβλήματος

Οι **δραστηριότητες** του Κέντρου Πρόληψης "Φαέθων" απευθύνονται στους Δήμους-Δημοτικές Αρχές, τις Κοινωνικές Υπηρεσίες, τον τοπικό τύπο και τα ΜΜΕ, τους φορείς και τους συλλόγους, τις δημόσιες αρχές, τους επαγγελματίες, τη σχολική κοινότητα και τους γονείς και περιλαμβάνουν:

- τη διοργάνωση ημερίδων για την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της τοπικής κοινότητας
- την οργάνωση και υλοποίηση σεμιναρίων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και βιωματικών εργαστηρίων σε ομάδες

Οι δραστηριότητες του Κέντρου Πρόληψης έχουν ως στόχο τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού κλίματος μέσα στο περιβάλλον που κινείται κάθε άτομο (οικογένεια, σχολείο, κοινότητα) και γι' αυτό το λόγο προβλέπεται ο σχηματισμός τριών διαφορετικών τύπων ομάδων.

Ομάδες γονέων: οι δράσεις των ομάδων αυτών στοχεύουν στη βελτίωση του γονεϊκού ρόλου και στη διευκόλυνση των οικογενειακών σχέσεων.

Ομάδες εφήβων και νέων: η δράση των ομάδων αυτών έχει ως στόχο την προσέγγιση των εφήβων, την ενημέρωσή τους για το Κέντρο, την ευαισθητοποίηση και την κινητοποίησή τους σε θέματα πρόληψης.

Ομάδες εκπαιδευτικών για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες: οι δράσεις των ομάδων αυτών έχουν στόχο:

- την ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και την ενεργό συμμετοχή τους σε θέματα πρόληψης
- την ενίσχυση του εκπαιδευτικού στο ρόλο του
- την ενδυνάμωση της επικοινωνίας και της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων

Το Κέντρο Πρόληψης είναι **στελεχωμένο με επιστημονικό προσωπικό**, κατάλληλα εκπαιδευμένο στον τομέα της πρόληψης: ψυχολόγους, κοινωνιολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς.

Γ2.8 Κοινωνικές υπηρεσίες και οικονομική κρίση: Προγράμματα χορήγησης ειδών διατροφής και γεύματα σε Απόρους

Η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου διανέμει, κατά τη διάρκεια των ημερών των Χριστουγέννων και του Πάσχα, **δέματα τροφίμων σε άπορες οικογένειες του Δήμου**. Ταυτόχρονα, σε συνεργασία με την εκκλησία που διαθέτει τον χώρο, πραγματοποιεί καθημερινά **γεύματα σε άπορους δημότες και κατοίκους** του Δήμου. Η Κοινωνική Υπηρεσία καταβάλλει, μέσα από το πρόγραμμα αυτό, σημαντική προσπάθεια, προκειμένου να **μετριάσει τις συνέπειες της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού** των άπορων δημοτών του Ιλίου και να περάσει όσο πιο ξεκάθαρα μπορεί το μήνυμα ότι **"κανένας δημότης δεν είναι μόνος του"**, ειδικά τώρα την περίοδο της **μεγάλης οικονομικής ύφεσης** που διανύουμε από το 2009 και μετά.

Γ2.9 Κοινωνικές υπηρεσίες και οικονομική κρίση: Γραφείο πληροφόρησης ανέργων

Η αύξηση της ανεργίας τα τελευταία χρόνια καθιστά αναγκαία την λήψη μέτρων προστασίας για όλους εκείνους που αντιμετωπίζουν πρόβλημα ανεργίας και δεν έχουν την απαραίτητη ενημέρωση και βοήθεια που θα τους επιτρέψει την εξεύρεση εργασίας. **Το Γραφείο Πληροφόρησης ανέργων αποτελεί μια κοινωνική προσφορά του Δήμου προς στους άνεργους συμπολίτες μας, ιδιαίτερα σημαντική στην περίοδο της μεγάλης κρίσης**. Οι προσερχόμενοι συμπληρώνουν μηχανογραφικό έντυπο και καταχωρούνται σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων ανάλογα με τα προσόντα τους. Το Γραφείο ακολούθως προσανατολίζει τους ενδιαφερόμενους, στην αναζήτηση της ανάλογης για αυτούς θέση στο Δημόσιο, τους ΟΤΑ και τους φορείς του Δημοσίου.

Σε περίπτωση που προκηρυχθεί θέση ειδοποιείται ο ενδιαφερόμενος, ενώ παράλληλα δίνεται βοήθεια στην συλλογή των απαραίτητων δικαιολογητικών και στη σωστή συμπλήρωση τους προκειμένου να τα καταθέσουν στο ΑΣΕΠ. Το Γραφείο ανέργων **συμβουλεύει επίσης για τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας** όσους δεν έχουν απολυτήριο Γυμνασίου και ενημερώνει για σεμινάρια, μέσω ΟΑΕΔ, συναφή με το αντικείμενο του κάθε ενδιαφερόμενου. **Στη διάρκεια των τελευταίων ετών έχουν απευθυνθεί στο γραφείο εκατοντάδες άνεργοι**.

Γ2.10 Κοινωνικές υπηρεσίες και οικονομική κρίση: Κοινωνικό Παντοπωλείο

(πηγή: www.ilion.gr)

Από τα ράφια του << κοινωνικού παντοπωλείου >>

Το **Κοινωνικό Παντοπωλείο του Δήμου Ιλίου** στοχεύει στην κοινωνική προστασία και μέριμνα των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού που πλήττονται από τις συνέπειες της μεγάλης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Επιδιώκει να συμβάλει μέσα από οριζόντια δέσμη ενεργειών ψυχοκοινωνικής ενδυνάμωσης και υποστήριξης στη μερική άρση των συνεπειών της φτώχειας, της ανεργίας, του κοινωνικού αποκλεισμού και της περιθωριοποίησης ατόμων και οικογενειών.

Προβάλλει, κινητοποιεί και ευαισθητοποιεί με βάση τα παραπάνω αιτήματα και ανάγκες τον πληθυσμό της πόλης μας καθώς και άλλους συλλογικούς φορείς, ιδιώτες, τοπικές επιχειρήσεις κλπ. για να συνδράμουν στην προσπάθεια στήριξης και αλληλεγγύης προς οικονομικά αδύναμες και ευπαθείς κατηγορίες του κοινωνικού ιστού της πόλης μας. Προμηθεύει με προϊόντα συγκεκριμένου κόστους κατ' ελάχιστον τον μήνα, σε άτομα που έχουν κάρτα απόρου προκειμένου να εξασφαλίζεται η ισονομία και η αξιοπρέπεια των ωφελουμένων. Στο σχετικό κάλεσμα του Δήμου Ιλίου πλήθος φορέων της πόλης, επιχειρήσεων, εταιρειών, εθνικοτοπικών και πολιτιστικών συλλόγων, σχολείων, ΚΑΠΗ, συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων, καθώς και το Κέντρο Γυναικών, το 2ο Σύστημα Προσκόπων Ιλίου και πλήθος ιδιωτών, προσέφεραν είδη πρώτης ανάγκης, τρόφιμα, είδη ένδυσης και υπόδησης, παιχνίδια, βιβλία και σχολικά είδη δείχνοντας έμπρακτη κοινωνική αλληλεγγύη.

Στο πλαίσιο λειτουργίας του Κοινωνικού Παντοπωλείου διανέμονται κάθε μήνα δωρεάν σε δικαιούχες ομάδες πολιτών:

- Τυποποιημένα τρόφιμα και κατεψυγμένα προϊόντα
- Είδη ατομικής υγιεινής και καθαριότητας
- Είδη βρεφoανάπτυξης
- Είδη ένδυσης και υπόδησης
- Είδη οικιακού εξοπλισμού
- Εκπαιδευτικό και ψυχαγωγικό υλικό (π.χ. βιβλία, παιχνίδια κλπ.)

Ο στόχος που υπηρετείται είναι η κάλυψη πρωτογενών αναγκών διαβίωσης κατοίκων του Δήμου μας, που αδυνατούν οικονομικά να ανταποκριθούν ώστε να διασφαλιστεί μια αξιοπρεπής συνθήκη επανένταξης τους στην τοπική κοινωνία ή συγκράτησης στοιχειωδών όρων διαβίωσης.

Δικαιούχοι του προγράμματος είναι:

Έλληνες πολίτες και ομογενείς, που είναι είτε δημότες είτε κάτοικοι του Δήμου μας.

Αλλοδαποί που κατοικούν στο Δήμο μας και διαμένουν νόμιμα στη χώρα μας.

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο εξυπηρετεί:

- Μοναχικά άτομα με χαμηλό εισόδημα ή ανεργία.

- Ζευγάρια ή οικογένειες με χαμηλό εισόδημα, κοινωνικοοικονομικά προβλήματα ή ανεργία.

- Άτομα με ειδικές ανάγκες ή με αναπηρία 67% και άνω με οικονομικά προβλήματα.

Ο Δήμος στην προσπάθεια να στηρίξει το κοινωνικό παντοπωλείο προχώρησε σε διαγωνισμό για την προμήθεια ειδών διατροφής, συνολικού προϋπολογισμού **39.822,40€** πλέον Φ.Π.Α. για τις ανάγκες του Κοινωνικού Παντοπωλείου του Δήμου.

Γ3. Δημοτική Αστυνομία

(πηγή: www.ilion.gr) Οχήματα και προσωπικό της Δημοτικής Αστυνομίας

Πραγματοποιεί πεζές περιπολίες, επιτηρεί τους χώρους γύρω από τα Σχολεία, καταγράφει πάσης φύσεως προβλήματα, κινεί τη διαδικασία απομάκρυνσης εγκαταλελειμμένων αυτοκινήτων, διευκολύνει το κυκλοφοριακό και περιορίζει την παράνομη στάθμευση. Βεβαιώνει το γνήσιο της υπογραφής για άτομα που αδυνατούν να μεταβούν σε κάποιο ΚΕΠ καθώς και τη μόνιμη κατοικία των πολιτών. Ελέγχει τους χώρους, εκτός των λαϊκών αγορών, για την απομάκρυνση των παράνομων μικροπωλητών και παρακολουθεί την τήρηση των αποφάσεων για οικοδομικές δραστηριότητες. Φροντίζει για την πρόληψη ατυχημάτων (καταγραφή φθορών οδοστρώματος, ογκωδών αντικειμένων σε πεζοδρόμια και κοινόχρηστους χώρους, κατεστραμμένων πινακίδων κλπ). Μεριμνά σε περίπτωση τροχαίων ατυχημάτων για την ασφάλεια των εμπλεκόμενων ατόμων και οχημάτων.

Γ4. Καθαριότητα - Περιβάλλον – πράσινο

Ο Δήμος Ιλίου έχει ολοκληρωμένες δράσεις στον τομέα του περιβάλλοντος, όπως **προγράμματα ανακύκλωσης**:

- Γυαλιού , χαρτιού , πλαστικού, μετάλλου.
- Συσκευών ηλεκτρικού και ηλεκτρολογικού εξοπλισμού.
- **Οικιακής κομποστοποίησης.**

Αναλαμβάνει αρκετές **πρωτοβουλίες** για:

- Τη **διάσωση του Πάρκου «Αντώνης Τρίτσης»** , για το οποίο θα αναφερθούμε εκτενώς στα επόμενα κεφάλαια της παρούσας έρευνας.
- Την **απομάκρυνση** των παράνομων κεραιών κινητής τηλεφωνίας , κατόπιν δικαστικής απόφασης. (παράλληλα έγιναν μετρήσεις της εκπεμπόμενης ακτινοβολίας με την συνεργασία του Δημόκριτου.)

(πηγή: www.ilion.gr) Εργασίες για το «ξήλωμα» παράνομα τοποθετημένης κεραίας κινητής τηλεφωνίας

- Την ευαισθητοποίηση των πολιτών (συμβολική συσκότιση με την συνεργασία της WWF , οργάνωση εβδομάδας περιβάλλοντος, **συμμετοχή στο «σύμφωνο Δημάρχων για την κλιματική αλλαγή»** κλπ)

Απομάκρυνση εγκαταλειμμένου οχήματος , πηγή: www.ilion.gr

Ακόμη ο Δήμος Ιλίου:

- Προχώρησε στη σύνταξη **σύγχρονου Κανονισμού Περιβάλλοντος**, βασικός άξονας του οποίου είναι η αρχή **«ο ρυπαίνων πληρώνει»**.
- Δημιούργησε **δίκτυο ποδηλατοδρόμων και πράσινης διαδρομής**.
- Εφαρμόζει **πρόγραμμα απομάκρυνσης εγκαταλειμμένων αυτοκινήτων**.
- Συνεργάζεται με το Διαδημοτικό **Κέντρο Περίθαλψης Αδέσποτων Ζώων**.
- Δημιουργεί **ειδικούς χώρους αφισοκόλλησης**.

Γ4.1 Πλατείες – Πράσινο

Σήμερα η πόλη του Ιλίου διαθέτει 327 οργανωμένους χώρους πρασίνου και περισσότερα από 10.000 δέντρα σε συνολική έκταση 175 στρεμμάτων. Η αρμόδια υπηρεσία του Δήμου φροντίζει:

71 πλατείες

57 τρίγωνα

14 νησίδες

60 προαύλιους χώρους σχολείων

32 παιδικές χαρές

66 πεζόδρομους

27 χώρους που διαθέτουν εστίες πρασίνου (δημόσια κτήρια, ιεροί ναοί κλπ.)

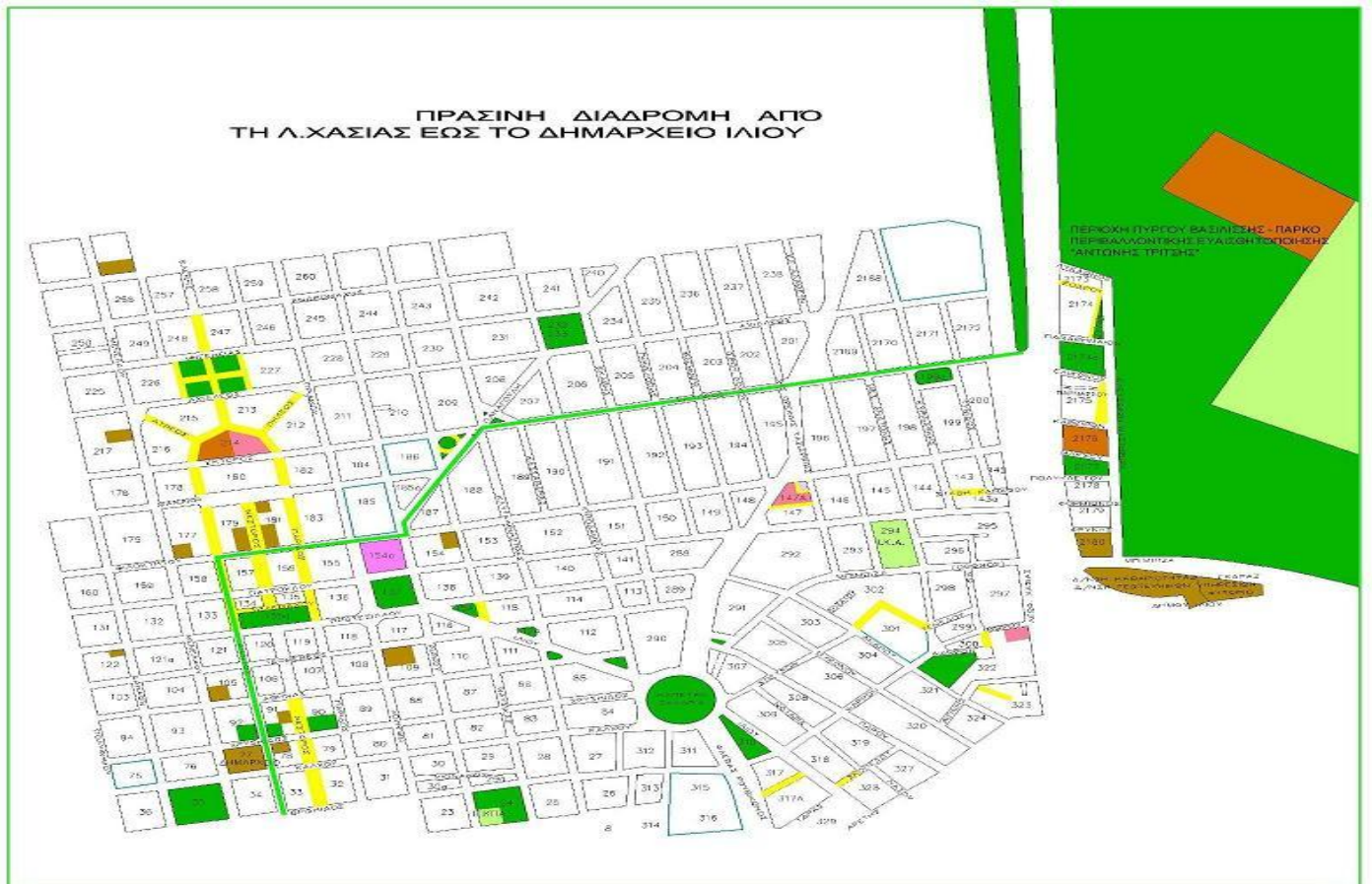

Πλατεία Ευαγγελιστρίας πηγή: www.ilion.gr

Εκτός από το νοικοκύρεμα και την επέκταση των χώρων πρασίνου, **τα τελευταία τρία χρόνια φυτεύτηκαν 18.000 δέντρα, θάμνοι και εποχιακά φυτά σε κοινόχρηστους χώρους και σχολεία.** Η υπηρεσία πρασίνου δίνει δέντρα από το δημοτικό φυτώριο στους δημότες για να φυτέψουν στο πεζοδρόμιο αρκεί να επικοινωνήσει ο ενδιαφερόμενος με το Δήμο, να πάρει οδηγίες για το είδος του δένδρου και για τον τρόπο φύτευσης. Η αυθαίρετη κοπή δέντρου τιμωρείται με βαρύ πρόστιμο. **Ο πιο σημαντικός χώρος πρασίνου του Δήμου Ιλίου είναι το «Πάρκο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης Α. Τρίτσης», για το οποίο θα υπάρξει ειδική αναφορά, στα πλαίσια της παρούσας εργασίας.**

Γ4.2 Πόλη για ποδήλατο

Όπως οι περισσότερες σύγχρονες ευρωπαϊκές πόλεις, έτσι και το Ίλιον, διαθέτει πλέον, ποδηλατόδρομο ο οποίος σε συνδυασμό με τα μεγάλα πεζοδρόμια και τα δεκάδες δένδρα δημιουργούν πράσινη διαδρομή, για να την χαίρονται όλοι, πεζοί και ποδηλάτες. Ο ποδηλατόδρομος **συνδέει το Πάρκο Α. Τρίτσης με το κέντρο του Ιλίου** και αρχίζει από τη διασταύρωση των οδών Λ. Χασιάς και Έκτορος και διερχόμενος μέσω των οδών Έκτορος, Α. Παναγούλη, Φιλοκτήτου και Αίαντος καταλήγει στο Δημαρχείο Ιλίου. Το έργο αυτό συγχρηματοδοτήθηκε από τον Δήμο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και προϋπολογίστηκε στο ποσόν του 1.630.000 Ευρώ.

Σύγχρονος ποδηλατόδρομος από το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» μέχρι το Δημαρχείο Ιλίου(πηγή: www.ilion.gr)

Γ4.3 Ανακύκλωση – κομποστοποίηση

Από το Μάιο του 2007 ο Δήμος μας μπόρεσε να πραγματοποιήσει τη διαδικασία της **ανακύκλωσης** συγκεντρώνοντας **κάθε μήνα περίπου 430 τόνους με γυαλί, χαρτί, πλαστικό και μέταλλο**. Η Υπηρεσία Καθαριότητας με 4 δρομολόγια καθημερινά τροφοδοτεί τις εγκαταστάσεις ανακύκλωσης αποβλήτων με ποσότητες που συγκαταλέγουν το Δήμο Ιλίου ανάμεσα στους πρώτους της Αττικής. Ακόμη στο Δήμο Ιλίου ανακυκλώνονται: **Συσκευές ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού** (ψυγεία, φωτιστικά είδη, λαμπτήρες, μεγάλες και μικρές ηλεκτρικές συσκευές, εξοπλισμό πληροφορικής, συσκευές κλιματισμού κ.λ.π.)

Η **κομποστοποίηση** είναι μία πρωτοβουλία για νέα μορφή διαχείρισης αποβλήτων, που σε συνδυασμό με το ήδη εφαρμοζόμενο πρόγραμμα ανακύκλωσης χαρτιού, γυαλιού, πλαστικού και μετάλλων θα μειώσει την ποσότητα των οικιακών απορριμμάτων που καταλήγουν στις χωματερές. **Με την μέθοδο της κομποστοποίησης παράγεται φυσικό λίπασμα**, που δημιουργείται από την αποσύνθεση των οργανικών υλικών (φύλλα, κλαδιά, υπολείμματα κουζίνας, φρούτα, λαχανικά κ.λ.π.) και το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κάθε είδους καλλιέργεια. Μέχρι σήμερα 120 κάδοι κομποστοποίησης έχουν δοθεί πιλοτικά σε ισάριθμες κατοικίες στο Δήμο.

Ο Δήμος Ιλίου με αυτή την καινοτόμο προσπάθεια στοχεύει, εκτός από την **μείωση των οικιακών αποβλήτων**, στην **εθελοντική ενεργοποίηση των κατοίκων** σε σημαντικά **περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα**.

Γ5. Πολιτισμός – αθλητισμός – παιδεία

Με την **υπ' αριθμ. 83/2011 απόφαση του Δ.Σ. του Δήμου Ιλίου** αποφασίστηκε η συγχώνευση των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου με την επωνυμία «Πολιτιστικό κέντρο Δήμου Ιλίου» και του «Δημοτικού Αθλητικού Οργανισμού» και την σύσταση νέου Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου με την επωνυμία «ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΣΗΣ -ΔΗ.ΚΕ.ΠΑ.»

Σκοποί του Νομικού αυτού Προσώπου είναι:

➤ Η πνευματική ανάπτυξη και πολιτιστική δραστηριότητα στην περιοχή του Δήμου Ιλίου, για την καλλιέργεια του πνεύματος και του πολιτιστικού επιπέδου των δημοτών. Μέσα στους σκοπούς του Νομικού Προσώπου περιλαμβάνεται η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και η σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των παρομοίων οργανισμών στην Ελλάδα ή το εξωτερικό, επίσης και κάθε δραστηριότητα, κίνηση ή πνευματική εκδήλωση, πολιτιστική ή ψυχαγωγική, που θα συμβάλλει στη διάδοση και καλλιέργεια των γραμμάτων και των τεχνών.

Για την πραγμάτωση του εν λόγω σκοπού του Νομικού Προσώπου, λειτουργούν τα εξής τμήματα:

α. Δημοτικής Βιβλιοθήκης β. Μουσικής και Χορού Πνευματικού Κέντρου δ. Λαογραφικού Μουσείου ε. Ιστορικού Μουσείου στ. Πινακοθήκης ζ. Αίθουσα Τέχνης η. Θεάτρου θ. Κινηματογράφου

- Η καλλιέργεια του αθλητικού πνεύματος σε όλους τους Δημότες, και ιδιαίτερα στους νέους του Δήμου Ιλίου και ο συντονισμός των ενεργειών και εκδηλώσεων, των φιλάθλων των τοπικών συλλογικών φορέων για την ανάπτυξη και την πρόοδο του αθλητισμού στο Δήμο Ιλίου.

- Η προαγωγή και διάδοση του αθλητισμού. Για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού διαθέτει και λειτουργεί οργανωμένους χώρους και γυμναστικές και αγωνιστικές εγκαταστάσεις.

- Η εκπόνηση και υλοποίηση **προγραμμάτων Μαζικής Άθλησης-Άσκησης** για όλους (Ελεύθερης και Οργανωμένης) και αγωνιστικού Αθλητισμού για την ικανοποίηση ιδιαιτέρων αναγκών και ενδιαφερόντων των πολιτών του Δήμου Ιλίου. Η συνδυασμένη ανάπτυξη των σωματικών και ψυχικών ιδιοτήτων, με την καλλιέργεια και ανάδειξη των πολιτιστικών αξιών του αθλητισμού, του φιλάθλου αγωνιστικού πνεύματος και των ιδανικών του αθλητισμού.

- Η υποβοήθηση της ανάπτυξης του **σχολικού αθλητισμού** σε συνεργασία με τους φορείς της παιδείας, τους μαθητές και τους γονείς.

- Η συνεργασία με τα αθλητικά σωματεία της περιοχής του Δήμου καθώς και με όλους τους αθλητικούς φορείς και παράγοντες κρατικούς και μη για την ανάπτυξη του **σωματειακού αθλητισμού**.

Γ5.1 Πολιτιστικό Κέντρο "Μελίνα Μερκούρη"

Η ιστορία του Πολιτιστικού Κέντρου του Δήμου Ιλίου ξεκίνησε με την ίδρυση του Πνευματικού Κέντρου Νέων Λιοσίων (Ν.Π.Δ.Δ.) στις 7 Φεβρουαρίου 1976. Δεκατρία χρόνια αργότερα, στις 2 Ιανουαρίου 1989, το Πνευματικό Κέντρο ενοποιήθηκε με δύο ακόμα Ν.Π.Δ.Δ., τη Βιβλιοθήκη και τη Φιλαρμονική, σε ένα νομικό πρόσωπο με την επωνυμία "Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Νέων Λιοσίων", το οποίο μετά τον θάνατο της Μελίνας Μερκούρη, μετονομάστηκε σε Πολιτιστικό Κέντρο "Μελίνα Μερκούρη". **Σήμερα, το Πολιτιστικό Κέντρο "Μελίνα Μερκούρη"** στεγάζεται σε τριώροφο κτίριο επί της οδού Αγίου Φανουρίου, σε χώρο 400 τμ, και φιλοξενεί τη **Βιβλιοθήκη του Αγίου Φανουρίου**, το **κινηματοθέατρο "Μελίνα Μερκούρη"** και το **καλλιτεχνικό καφεενείο**, ένα χώρο στον οποίο πραγματοποιούνται πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Το πολιτιστικό κέντρο «Μελίνα Μερκούρη» (πηγή: www.ilion.gr)

Υπό την αιγίδα του Πολιτιστικού Κέντρου, ο Δήμος διοργανώνει δωρεάν πλήθος **επιμορφωτικών σεμιναρίων**, που απευθύνονται στους δημότες. Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένα εξ αυτών, που διενεργήθηκαν μέσα στο 2011:

- Διατροφική πρόληψη και αντιμετώπιση διαβήτη
- Καρδιολογία – αρρυθμίες
- Λογοτεχνία

- Ελληνική Ιστορία
- Γυναικολογία – πολυκυστικές ωοθήκες
- Οικιακή οικονομία
- Γενικές αρχές γεωπονικής (βιολογικές καλλιέργειες , κομπόστ κ.λ.π.)

Γ5.2 Βιβλιοθήκες

Το **Πολιτιστικό Κέντρο** του Δήμου Ιλίου έχει μεριμνήσει για τη λειτουργία δύο άρτια εξοπλισμένων βιβλιοθηκών, στο κέντρο της πόλης και στη συνοικία του Αγίου Φανουρίου. Οι πόρτες των δημοτικών βιβλιοθηκών είναι ανοιχτές για όλους όσους επιθυμούν να:

- χρησιμοποιήσουν τα αναγνωστήρια για την ενημέρωση, τη μελέτη και την ψυχαγωγία τους
- δανειστούν υλικό από τις πλούσιες συλλογές τους για χρήση στον προσωπικό τους χώρο
- χρησιμοποιήσουν τους διαθέσιμους ηλεκτρονικούς υπολογιστές για να περιηγηθούν στο Διαδίκτυο

- ζητήσουν φωτοαντίγραφα ή εκτυπώσεις, σε περιορισμένο αριθμό, από το υλικό που τους ενδιαφέρει

Το προσωπικό των βιβλιοθηκών είναι πάντα πρόθυμο να βοηθήσει τους χρήστες να αξιοποιήσουν τις διαθέσιμες υποδομές και το ποικίλο υλικό των θεματικών συλλογών τους (βιβλία, μουσικά CDs, περιοδικά, κόμικς, λευκώματα, τοπικές εφημερίδες κ.α.) για την καλύτερη, κατά το δυνατόν, εξυπηρέτησή τους.

Η **Κεντρική Βιβλιοθήκη του Δήμου Ιλίου** άρχισε να λειτουργεί το 1965, επί δημαρχίας Αθανασίου Οικονόμου, ως ανεξάρτητο Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία "Δημοτική Βιβλιοθήκη Νέων Λιοσίων", και από το 1989, μαζί με άλλα ανεξάρτητα νομικά πρόσωπα, έχει ενταχθεί στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου. Σήμερα στεγάζεται σε ισόγειο χώρο 165 τμ στην οδό Νέστορος, έναν από τους κεντρικούς πεζόδρομους του Ιλίου, πολύ κοντά στο κτίριο του Δημαρχείου και διαθέτει ένα άνετο και φιλικό αναγνωστήριο 20 θέσεων. Η συλλογή των βιβλίων της Κεντρικής Βιβλιοθήκης ανέρχεται στους **16.000 τίτλους**, ενώ διαθέτει και 80 οπτικοακουστικά μέσα (CDs, DVDs κ.α.).

Οι θεματικές ενότητες της συλλογής της είναι πολλές και ποικίλες. Ιδιαίτερη έμφαση, ωστόσο, έχει δοθεί στον εμπλουτισμό των ενοτήτων της λογοτεχνίας, της εκπαίδευσης, της ψυχολογίας, της ελληνικής ιστορίας και των καλών τεχνών, ενώ διαθέτει και ξεχωριστή συλλογή με σύγχρονες εκδόσεις για παιδιά κάθε ηλικίας.

Η **Βιβλιοθήκη του Αγίου Φανουρίου στο Δήμο Ιλίου** ιδρύθηκε το 1986, επί δημαρχίας Βασιλείου Κουκουβίνου, όταν συστάθηκε το Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου. Σήμερα στεγάζεται στον 3ο όροφο του κεντρικού κτιρίου του Πολιτιστικού Κέντρου, που βρίσκεται στην οδό Αγίου Φανουρίου, σε ένα χώρο 130 τμ και διαθέτει ένα άνετο και φιλικό αναγνωστήριο 25 θέσεων, καθώς και 2 ηλεκτρονικούς υπολογιστές για το κοινό. Η συλλογή της Βιβλιοθήκης του Αγίου Φανουρίου αποτελείται από **13.000 τίτλους βιβλίων**, 160 τίτλους κόμικς και 600 οπτικοακουστικά μέσα (CDs, DVDs, κασέτες κ.α.). Η συλλογή της καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, ιδιαίτερη βαρύτητα, ωστόσο, έχει δοθεί στις κατηγορίες της ελληνικής και ξένης λογοτεχνίας, καθώς και στα εκπαιδευτικά βοηθήματα για το Γυμνάσιο και το Λύκειο.

Διαθέτει επίσης και αρκετά Πληροφοριακά Έργα (εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, οδηγοί κ.λ.π.), αλλά και μια πλούσια συλλογή με σύγχρονες εικονογραφημένες εκδόσεις για παιδιά και νέους.

Γ5.3 Λαογραφικό Μουσείο

Η είσοδος του Λαογραφικού Μουσείου και διάφοροι χώροι με εκθέματα (πηγή: www.ilion.gr)

Το πρώτο Εκθετήριο Παραδοσιακής Λαϊκής Φορεσιάς λειτούργησε το 1997 με πρωτοβουλία και συλλογή κειμηλίων από το Κέντρο Γυναικών. Ένα χρόνο αργότερα, εγκαινιάστηκε το **Λαογραφικό Μουσείο Ιλίου στο 2^ο Πολιτιστικό Κέντρο**, στη συνοικία Μιχελή. Η δημιουργία του Μουσείου στο χώρο αυτό, ικανοποιεί ένα όραμα γενεών. Εκφράζει όλους εκείνους που έζησαν στην πόλη και εμπιστεύτηκαν τα προσωπικά τους κειμήλια για να εμπλουτίσουν τη μεγάλη συλλογή του Λαογραφικού Μουσείου.

Στους τοίχους της εισόδου του μουσείου, δεσπόζει ένα πάζλ από εικόνες της παλιάς πόλης, που συνθέτουν το αστικό τοπίο στο κέντρο της, ένας παλιός χάρτης των Λιοσίων, ο μητροπολιτικός ναός του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου καθώς και οι παλιές κατοικίες της περιοχής, τα αρχοντικά των ντόπιων μεγαλονοικοκυραίων και οι μικρές κατοικίες των χωρικών.

(πηγή: www.ilion.gr) Διάφορα εκθέματα του Λαογραφικού Μουσείου

Στην αίθουσα, δεξιά της εισόδου, εκτίθενται διάφορα κομμάτια τόσο της ανδρικής, όσο και της γυναικείας παραδοσιακής ενδυμασίας. Απέναντι, υπάρχουν τα απαραίτητα χάλκινα και πήλινα μαγειρικά σκεύη της νοικοκυράς, τεντζέρια, χύτρες, «οκάδες», αγγείο αποθήκευσης τροφίμων (πιανάτα), γουδιά. Δίπλα

φιλοξενούνται τα σερβίτσια για το φίλεμα του επισκέπτη, κρασοπότηρα, νεροπότηρα, ποτήρια ποτού, οι παραδοσιακές «δαχτυλήθρες» καθώς και τα παραδοσιακά ιατρικά «εργαλεία», όπως βεντούζες και θήλαστρο.

Προχωρώντας στο βάθος κυρίαρχη θέση έχουν οι ενδυμασίες της πιο όμορφης στιγμής του ζευγαριού: γαμπριάτικη στολή με φουστανέλα και γριζοφόρα στολή για τη νύφη.

Στη γωνία ο γιούκος φορτωμένος με τα προικιά της νύφης. Στις μικρότερες προθήκες, τα σημαντικότερα τμήματα της γυναικείας φορεσιάς: ο νυφιάτικος γρίζος, η παραδοσιακή πράσινη σεγκούνα, σπάνιο εύρημα, καθώς και τα παραδοσιακά κοσμήματα των Αρβανιτών - γυναικών. Αριστερά, στην απέναντι αίθουσα, φιλοξενείται ένας θησαυρός από παραδοσιακά φορέματα σε γριζοφόρες κούκλες και δίπλα ένας κατάλογος λέξεων που χειρίζονταν οι Αρβανίτες στην καθημερινή επικοινωνία τους.

Ολοκληρώνοντας την επίσκεψή του στο Λαογραφικό Μουσείο ο επισκέπτης θα περάσει στη μεγάλη αίθουσα προβολής του ιστορικού της πόλης και της ίδρυσης του Λαογραφικού Μουσείου. Εκεί βρίσκεται και το γραφείο του παλιού κοινοτάρχη Ευάγγελου Λιόση με σημαντικά δημόσια έγγραφα. Στην αίθουσα αυτή υπάρχει πλούσιο φωτογραφικό υλικό από οικογένειες των γηγενών και σημαντικών προσώπων που συνέδεσαν τη ζωή τους με την πόλη, όψεις της κοινωνικής ζωής, εικόνες ραστώνης στα στέκια της πόλης. Στον ίδιο χώρο θα περιεργαστεί τα σύνεργα της μοδίστρας, τη ραπτομηχανή και τις κουβαρίστρες. Στο κέντρο συναντά μία παλιά τραπεζαρία με παραδοσιακά σερβίτσια. Στο βάθος φιλοξενούνται επίσης οικιακά σκεύη, κομμάτια υφαντών και τα υπέροχα «ασπροκέντια».

Γ5.4 Έκθεση Θεάτρου Σκιών

(πηγή: www.ilion.gr) Μόνιμη Έκθεση Θεάτρου Σκιών στο Δήμο Ιλίου

Στο κτίριο στον Πεζόδρομο της οδού Μελίκης φιλοξενείται **από το 1998** μία σημαντική συλλογή του Θεάτρου Σκιών. Αποτελείται κυρίως από φιγούρες, σκηνικά και ρεκλάμες του **καραγκιοζοπαίχτη Θανάση Σπυρόπουλου** αλλά και άλλων Ελλήνων караγκιοζοπαιχτών. Από τον Απρίλιο του 2011, με πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Κέντρου του Δήμου Ιλίου, διεξάγεται στο χώρο αυτό ένα νέο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για παιδιά του Δημοτικού. Το Θέατρο Σκιών αποτελεί μία **ιδιαίτερη μορφή θεατρικής τέχνης**. Γεννήθηκε και άνθισε στην *Άπω Ανατολή*, αργότερα εξαπλώθηκε στους λαούς της Μέσης Ανατολής-ανάμεσά τους και στους Τούρκους-και από εκεί πέρασε στη Βόρεια Αφρική και τα Βαλκάνια.

Με πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Κέντρου του Δήμου Ιλίου διεξάγεται στο χώρο του πολιτιστικού κέντρου της οδού Μελίκης από μουσειολόγο ένα νέο εκπαιδευτικό πρόγραμμα: **«Ο Καραγκιόζης, η Γοργόνα και το Μήνυμα της Γης»**. Βασικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

Να ανακαλύψουν τα παιδιά το **Θέατρο Σκιών**, τις φιγούρες και την **ιστορία του**.

Να αποκτήσουν **οικολογική συνείδηση**

Να **συνεργαστούν**, να **δημιουργήσουν** και να **ψυχαγωγηθούν**.

Το πρόγραμμα αναφέρεται σε συγκεκριμένο αριθμό ατόμων (30 παιδιά) και διαρκεί περίπου 120 λεπτά. Οι δραστηριότητες του προγράμματος προσαρμόζονται ώστε να **απευθύνονται σε μαθητές όλων των τάξεων του Δημοτικού**. Τα παιδιά, αρχικά, ανακαλύπτουν την προέλευση του Θεάτρου Σκιών και τη γέννηση του ήρωα, Καραγκιόζη, μέσα από τη διήγηση μύθων αλλά και την παρουσίαση συναφούς υποστηρικτικού υλικού. Στη συνέχεια, οι μαθητές εξερευνούν την εν λόγω έκθεση και συζητούν τις εντυπώσεις τους. Έπειτα, **τα παιδιά παρακολουθούν μία ταινία οικολογικού περιεχομένου με πρωταγωνιστή τον Καραγκιόζη. Τα σημαντικά οικολογικά μηνύματα της ταινίας αναλύονται αργότερα με τη μορφή ενός παιχνιδιού**. Τέλος, οι μαθητές συμμετέχουν σε μία καλλιτεχνική δραστηριότητα ανάλογη με το περιεχόμενο της ταινίας.

Γ5.5 Δημοτικό Ωδείο – Φιλαρμονική

Το **Δημοτικό Ωδείο του Δήμου Ιλίου** ιδρύθηκε το Σεπτέμβρη του 1995, ως συνέχεια της "Μουσικής Σχολής του Δήμου Νέων Λιοσίων", η οποία είχε ήδη ιδρυθεί πριν από 10 περίπου χρόνια. Αρχικά, στο Δημοτικό Ωδείο φοιτούσαν 40 μόνο μαθητές, οι οποίοι διδάσκονταν τα βασικά όργανα, ενώ, σήμερα, τα τμήματά του παρακολουθούν 150 μαθητές, οι οποίοι έχουν πλέον τη δυνατότητα να διδαχθούν πολύ περισσότερα. Οι σπουδές στο Δημοτικό Ωδείο αρχίζουν από την προσχολική ηλικία, με ειδικά προγράμματα μουσικοκινητικής αγωγής, και ολοκληρώνονται με την απόκτηση πτυχίου ή διπλώματος. Το Δημοτικό Ωδείο του Δήμου Ιλίου είναι **εκπαιδευτικό ίδρυμα αναγνωρισμένο από το κράτος, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Πολιτισμού**, και παρέχει **τίτλους σπουδών** που κατοχυρώνουν την επαγγελματική σταδιοδρομία των αποφοίτων του.

Οι πτυχιούχοι και διπλωματούχοι του έχουν πολλές δυνατότητες αξιοποίησης των τίτλων σπουδών που έχουν αποκτήσει από το Δημοτικό Ωδείο και έτσι κάποιοι φοιτούν στα τμήματα Μουσικών Σπουδών των ελληνικών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, ορισμένοι διδάσκουν και στο Δημοτικό Ωδείο, αλλά και σε διάφορες Μουσικές Σχολές και Ωδεία, άλλοι έχουν την ευκαιρία να ακολουθήσουν καλλιτεχνική σταδιοδρομία, είτε σαν σολίστ, είτε σαν μέλη ορχηστρών, ενώ, όσοι το επιθυμούν, έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ για την πρόσληψη τους στη Δημόσια Εκπαίδευση.

Το Δημοτικό Ωδείο, κατά τη διάρκεια της 12ετούς πορείας του, έχει πολλαπλασιάσει εντυπωσιακά τα τμήματά του, καθώς το ενδιαφέρον των δημοτών του Ιλίου χρόνο με το χρόνο αυξάνεται. Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι η πολύτιμη συνεισφορά του, τόσο στη δημιουργική απασχόληση των παιδιών, όσο και στην επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση, όσων επιθυμούν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους με την απόκτηση πτυχίου ή διπλώματος, έχει αναγνωριστεί από τους δημότες.

Η ιστορία της **Φιλαρμονικής του Δήμου Ιλίου** ξεκίνησε στις αρχές του 1950. Το 1981, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές αλλαγές στη Φιλαρμονική, με την πρόσληψη διπλωματούχων μουσικών ως μόνιμα στελέχη της, με αποτέλεσμα την ουσιαστική αναβάθμισή της. Παράλληλα με την αναβάθμιση της Φιλαρμονικής, ιδρύθηκε και η "Σχολή Μουσικής του Δήμου Νέων Λιοσίων" και άνοιξαν νέοι ορίζοντες στην

μουσική παιδεία του Δήμου. Το έντονο ενδιαφέρον των δημοτών μας γέννησε την ανάγκη της δημιουργίας του Δημοτικού Ωδείου που συνεχίζει μέχρι σήμερα σε συνεργασία με τη φιλαρμονική να προσφέρει υψηλό επίπεδο μόρφωσης στο μουσικό τομέα.

Η Φιλαρμονική του Δήμου Νέων Λιοσίων τότε, υποστηριζόμενη πλέον και από τους μουσικούς της νεοϊδρυθείσας Σχολής Μουσικής, είχε έντονη παρουσία σε παρελάσεις, λιτανείες, χορούς, στο Καρναβάλι, αλλά και σε πολλές άλλες εκδηλώσεις, ξεχωρίζοντας σαφώς από άλλες δημοτικές φιλαρμονικές της εποχής. Σήμερα, η Φιλαρμονική του Δήμου Ιλίου συνεχίζει αδιάκοπα και πάντα με το ίδιο μεράκι το σημαντικό έργο της, εκπαιδεύοντας σπουδαίους μουσικούς. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι πρώην μαθητές της έχουν διακριθεί στα μουσικά γυμνάσια της χώρας, έχουν εισαχθεί στα τμήματα Μουσικών Σπουδών των ελληνικών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και έχουν διαγράψει λαμπρή πορεία ως επαγγελματίες μουσικοί. Η Φιλαρμονική του Δήμου Ιλίου παρέχει, σε όσους ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν, δωρεάν τα μουσικά όργανα, τα μαθήματα θεωρίας της μουσικής και μουσικών οργάνων καθώς και τις στολές για τις εμφανίσεις τους.

Γ5.6 Δημοτικός κινηματογράφος

Η λειτουργία του ξεκίνησε το 1986, ως «κινηματογραφική λέσχη», με εθελοντική συμμετοχή, διοργάνωση προβολών και διενέργεια συζητήσεων, σχετικών με το θέμα προβολής. Με την πάροδο των ετών, η εθελοντική συμμετοχή οπισθοχώρησε και ο Δημοτικός κινηματογράφος λειτούργησε πλέον, ως πρόγραμμα προβολών σε θερινό κινηματογράφο, στο κέντρο του Ιλίου, τους καλοκαιρινούς μήνες. Τα τελευταία τρία χρόνια, ο Δήμος Ιλίου, σε μία προσπάθεια να στηρίξει τους δημότες, λόγω **της μεγάλης οικονομικής κρίσης που διανύουμε, καθιέρωσε πρόγραμμα δωρεάν προβολών**, από Δευτέρα έως Τετάρτη. Από το 2011, ο Δημοτικός κινηματογράφος λειτούργησε και τους χειμερινούς μήνες, στην αίθουσα προβολών του Πολιτιστικού Κέντρου «Μελίνα Μερκούρη», ενώ το πρόγραμμα των **δωρεάν προβολών συνεχίστηκε και το χειμώνα**.

Γ5.7 Κέντρο πληροφόρησης νέων και Κέντρο γυναικών

Το **Κέντρο Πληροφόρησης Νέων (Κ.Π.Ν.)** λειτουργεί με την ευθύνη του Πολιτιστικού Κέντρου του Δήμου Ιλίου. Το Κ.Π.Ν. έχει δίκτυο ηλεκτρονικών υπολογιστών , οι οποίοι προσφέρουν **δωρεάν πρόσβαση στο INTERNET**. Ο σκοπός του κέντρου είναι η πρόσβαση των νέων στη χρήσιμη και κατάλληλη για τις ανάγκες τους πληροφορία, όπως και η επικοινωνία τους με την πολιτεία και τις ευκαιρίες που τους παρουσιάζει για να βελτιώσουν τη ζωή τους, άμεσα και πρακτικά. Η δυνατότητα επικοινωνίας με Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και αρμόδιους φορείς του Εσωτερικού και του Εξωτερικού ώστε να έχει πλήρη ενημέρωση σε ζητήματα που τον αφορούν.

Στο πλαίσιο της διεύρυνσης των ήδη πολύπλευρων δραστηριοτήτων του, το Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Ιλίου ίδρυσε το 1995 το **Κέντρο Γυναικών**, το οποίο αποτελεί μια ζεστή και φιλόξενη γωνιά για όλες τις γυναίκες του Ιλίου και βρίσκεται σήμερα στη συμβολή των οδών Ιδομενέως και Μενελάου.

Το Κέντρο Γυναικών δημιουργήθηκε με σκοπό να να υποστηρίξει την ενεργό συμμετοχή όλων των δήμου, ανεξαιρέτως, σε δημιουργικές δραστηριότητες, αξιοποιούν εποικοδομητικά τον ελεύθερο χρόνο τους και στιγμές χαμόγελου και διασκέδασης, ενώ παράλληλα βοηθήσει τις γυναίκες αυτές να βρουν λύσεις στα προβλήματά τους, με συμβουλευτικά προγράμματα και σεμινάρια.

ενθαρρύνει και γυναικών του προκειμένου να να απολαμβάνουν φιλοδοξεί να καθημερινά ενημερωτικά

Στις κύριες δραστηριότητες του Κέντρου Γυναικών την περίοδο αυτή συγκαταλέγονται:

1. πρόγραμμα υποστήριξης γυναικών που αντιμετωπίζουν προβλήματα σε ατομικό και διαπροσωπικό επίπεδο
2. τμήμα διακόσμησης (υπό την αιγίδα της Δημοτικής Επιχείρησης Ανάπτυξης και Πολιτισμού (Δ.Ε.Α.Π.)

Γ5.8 Πολιτιστικοί Σύλλογοι

Στον Δήμο Ιλίου δραστηριοποιούνται οι παρακάτω πολιτιστικοί σύλλογοι: Ένωση Κρητών Ιλίου, Πολιτιστικός Σύλλογος Ηλείων- Δήμου Ιλίου «Η αρχαία Ολυμπία», Πολιτιστικός Σύλλογος Αρκάδων Ιλίου «Προσέληνοι», πολιτιστικός σύλλογος "Ο Μέρμηγκας", 2ο Σύστημα Προσκόπων Ιλίου, Σύλλογος Ποντίων Ιλίου – Πετρούπολης – Καματερού, Εθνική Εστία, Χορευτικός Σύλλογος «Παραδοσιακή Φλόγα», Ένωση Λιοσωτών «Ευαγγελίστρια», Ένωση Ηπειρωτών Ιλίου, Ελληνικός Παραδοσιακός Χορευτικός Όμιλος «ΕΛ.ΠΑ.Χ.Ο» και οι Δικταίοι- Καστρινοί, Σωματείο Ελληνικών χορών λαογραφικών ερευνών «Ελληνική Παράδοση», Σκακιστικός Κύκλος Ιλίου, Σύλλογος Φίλων Λαογραφικού Μουσείου.

Με την πτώση της Χούντας, την πρώτη περίοδο της Μεταπολίτευσης, **υπήρξε μία πολιτιστική έκρηξη** στον τότε Δήμο Ν. Λιοσίων, κατά την διάρκεια της οποίας δημιουργήθηκαν δεκάδες πολιτιστικοί φορείς, σε όλες τις γειτονιές του Δήμου, παρά το ότι ο πληθυσμός του Δήμου ήταν τότε πολύ λιγότερος από σήμερα. Με την πάροδο των ετών, **σχεδόν όλοι αυτοί οι σύλλογοι σταδιακά έκλεισαν**. Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, οι περισσότεροι και **πιο δραστήριοι σύλλογοι του Δήμου, σήμερα**, είναι κυρίως αυτοί, που **έχουν εθνικοτοπικό χαρακτήρα**.

Γ5.9 Αθλητισμός

Στον Δήμο Ιλίου διενεργούνται πλήθος αθλητικών δραστηριοτήτων είτε με πρωτοβουλία του Δήμου είτε με πρωτοβουλία των αθλητικών σωματείων της πόλης. Ο Δήμος Ιλίου διαθέτει αρκετές **οργανωμένες αθλητικές εγκαταστάσεις**, όπως:

Δημοτικό στάδιο Ιλίου, στο Πάρκο Τρίτση

Α' κλειστό γυμναστήριο Ιλίου, στη στάση Πεταλούδα, συνοικία Παλατιανή

Β' κλειστό γυμναστήριο Ιλίου (Γ. Κακούρης), συνοικία Ρίμινι

Αθλητικό πολύκεντρο Ραδιοφωνίας, συνοικία Ραδιοφωνία

Αθλητικό κέντρο Παλατιανής, συνοικία Παλατιανή

Γήπεδο τένις οδού Αλαμάνας, συνοικία Αγίου Φανουρίου

Δημοτικό γυμναστήριο Ιλίου, συνοικία Αγίου Φανουρίου

Γήπεδα μπάσκετ, συνοικία Παλατιανή

Επτά (7) γήπεδα μπάσκετ σε διάφορες περιοχές του Ιλίου

Πέντε (5) αίθουσες αθλητικών δραστηριοτήτων

Ένα γήπεδο ποδοσφαίρου 5X5

Τα **Προγράμματα Μαζικού Αθλητισμού** που διενεργούνται στο Δήμο Ιλίου είναι τα κάτωθι: Κολύμβηση, Ρυθμική Γυμναστική, Καλαθοσφαίριση (Μπάσκετ), Αντισφαίριση (Τένις), Ενόργανη Γυμναστική, Αεροβική Γυμναστική, Κλασσικός Αθλητισμός, Χιονοδρομία, Πολεμικές Τέχνες, Ποδόσφαιρο 5X5, Σκάκι, Πετοσφαίριση (Βόλεϊ), Ξιφασκία (Οπλομαχητική), Παιδί και Θάλασσα, Πεζοπορία, Άσκηση στην Προσχολική Ηλικία, Άσκηση στην Τρίτη Ηλικία, Άσκηση για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.

Στον Δήμο Ιλίου δραστηριοποιούνται είκοσι ένα **αθλητικά σωματεία**, ήτοι:

- έξι στο ποδόσφαιρο
- τρία στο μπάσκετ
- ένα στην Ελληνορωμαϊκή πάλη
- ένα στο στίβο
- ένα στο τζούντο
- ένα στο τένις – μπάντμινγκτον
- ένα στην κολύμβηση
- ένα στο σκάκι
- πέντε στο Ταε κβον ντο
- ένα στα αθλήματα καράτε & χόκεϋ

Γ5.10 Εκπαίδευση – δραστηριότητες

Στο Δήμο Ιλίου λειτουργούν:

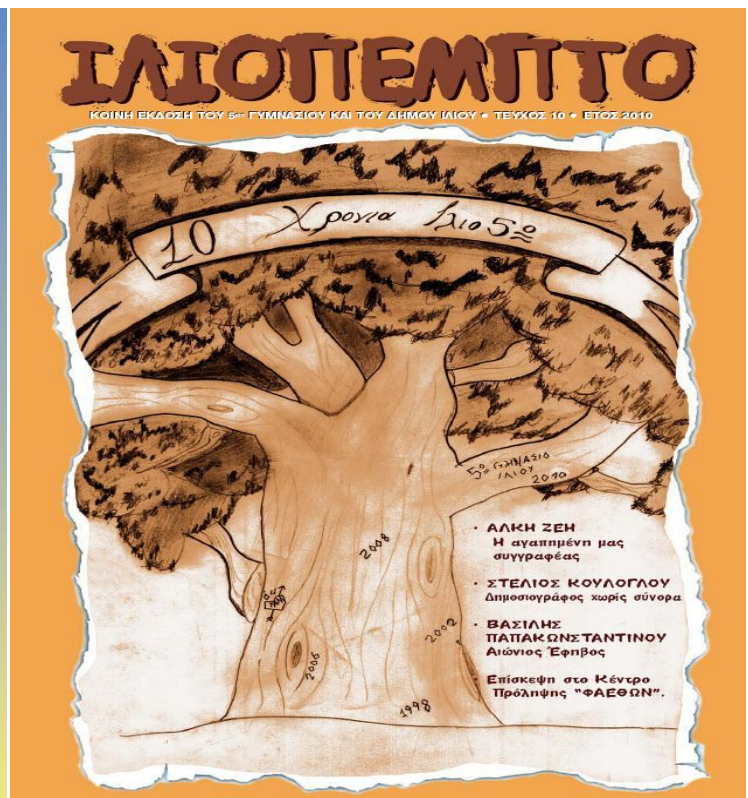
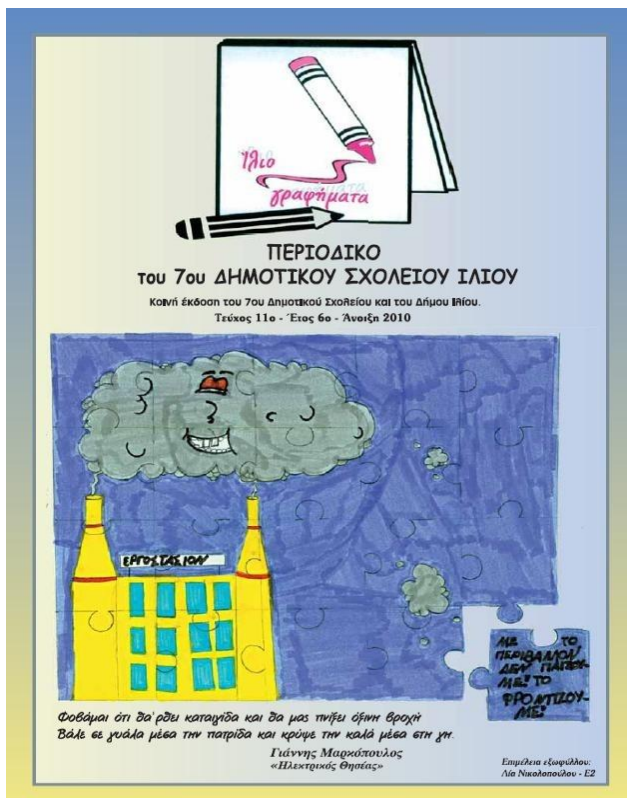
- Τριάντα Νηπιαγωγεία
- Είκοσι δύο Δημοτικά σχολεία, μεταξύ των οποίων και ένα Ειδικό σχολείο για παιδιά με ειδικές ανάγκες

- Δεκατέσσερα Γυμνάσια , μεταξύ των οποίων και ένα Ειδικό Γυμνάσιο για παιδιά με ειδικές ανάγκες και ένα Μουσικό Γυμνάσιο
- Έξι ενιαία Λύκεια
- Ένα Πειραματικό
- Ένα Ειδικό Λύκειο για παιδιά με ειδικές ανάγκες
- Ένα Μουσικό Λύκειο
- Τέσσερα ΤΕΕ

Η Δημοτική Αρχή τηρώντας μια παράδοση ετών ενισχύει οικονομικά τις εκδόσεις των μαθητικών κοινοτήτων και τα αποτελέσματα είναι εντυπωσιακά. Μέσα από το «ΗΛΥ-ΙΛΙΟΝ» του 2ου Λυκείου, το «ΙΛΙΟΠΕΜΠΤΟ» του 5ου Γυμνασίου, τα «Παιδο...γραφήματα» του 9ου Δημοτικού, τα «Ιλιογραφήματα» του 7ου Δημοτικού, το «ΙΛΙΟ ΦΩΣ» του 4ου Γυμνασίου, τον «Παλμό του Θρανίου» του 6ου Λυκείου, τις «Αναζητήσεις» του 8^{ου} Γυμνασίου, το «Σχολ(ε)ιάζοντας» του 11ου Γυμνασίου και «Με λογισμό και με όνειρο» του 26ου Δημοτικού, τα παιδιά κάνουν τη δική τους κατάθεση ψυχής βγάζοντας με τη γλώσσα των νέων, προς τα έξω τις απόψεις και τις ανησυχίες τους.

Τα θέματα που απασχολούν τους μαθητές είναι πολλά και έχουν σχέση με το περιβάλλον, τον τρόπο εκπαίδευσης, τη βία, το ρατσισμό, τις νέες τεχνολογίες, τη σχέση οικογένειας-σχολείου, τον αθλητισμό, τον πολιτισμό, τη μάστιγα των ναρκωτικών, το κάπνισμα στην εφηβεία, τα θετικά και αρνητικά της τηλεόρασης, τη φτώχεια, την υγεία, τη διατροφή και ιστορικά θέματα.

Ξεχωρίζουν ακόμα οι συνεντεύξεις, οι αναφορές στην ανεργία και τη διαφθορά, στον εθελοντισμό, στην κοινωνική αφύπνιση και πολλά ακόμη θέματα που γράφονται με την ευαίσθητη αλλά και ανήσυχη παιδική πένα.

Γ5.11 Σχολές γονέων στον Δήμο Ιλίου

Το πρόγραμμα πραγματοποιείται από εξειδικευμένους επιστήμονες (ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, εκπαιδευτικοί) και απευθύνεται σε γονείς παιδιών όλων των ηλικιών, κάθε εθνικής προέλευσης, ηλικίας και μόρφωσης, σε μελλοντικούς γονείς, γονείς ατόμων με ειδικές ανάγκες, εκπαιδευτικούς, ενήλικες τρίτης ηλικίας, καθώς και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Σκοπός του έργου των Σχολών αυτών, αφενός να προσφέρει γνώσεις και ευκαιρίες για προβληματισμό και αφετέρου η στήριξη των γονέων, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν με επιτυχία στο σύνθετο και δύσκολο ρόλο τους, όπως αυτός διαμορφώνεται στις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.

Οι Σχολές Γονέων περιλαμβάνουν τα εξής προγράμματα:

Η οικογένεια στην σύγχρονη εποχή (διάρκειας 50ωρών)

Διαφυλικές σχέσεις (διάρκειας 25ωρών)

Ανάπτυξη στην Τρίτη ηλικία (διάρκειας 25 ωρών)

Συνεργασία εκπαιδευτικών-οικογένειας (διάρκειας 25 ωρών)

Ψυχολογική υποστήριξη και αγωγή υγείας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (διάρκειας 25 ωρών)

Συμβουλευτική γονέων Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες (διάρκειας 50 ωρών)

Στερεότυπα και διακρίσεις στην οικογένεια (διάρκειας 25 ωρών)

Η συμμετοχή είναι δωρεάν, τα τμήματα τίθενται σε λειτουργία με τη συμπλήρωση 15-18 ατόμων. Η διάρκεια του σεμιναρίου είναι 25 ώρες και στο τέλος δίνεται πιστοποιητικό παρακολούθησης, καθώς και εκπαιδευτικό υλικό.

Γ5.12 Εκπαίδευση και οικονομική κρίση: Το «Κοινωνικό Φροντιστήριο»

Από την πρώτη συγκέντρωση μαθητών και γονέων με τον Δήμαρχο Ιλίου για την λειτουργία του Κοινωνικού Φροντιστηρίου

Παρακολούθηση μαθημάτων στο Κοινωνικό Φροντιστήριο

Ο Δήμος Ιλίου σε μια προσπάθεια να ανακουφίσει τους οικονομικά αδύναμους δημότες και να συμβάλει, ώστε τα παιδιά να μην στερηθούν την ευκαιρία της μόρφωσης λόγω της μεγάλης οικονομικής κρίσης, με την εθελοντική συμβολή μιας ομάδας εκπαιδευτικών και αρκετών επί πτυχίω φοιτητών του Δήμου δημιούργησε το «Κοινωνικό Φροντιστήριο», που παρέχει δωρεάν ενισχυτική εκπαιδευτική

υποστήριξη στους μαθητές **όλων των τάξεων** του Γυμνασίου και του Λυκείου. Από τις αρχές κιόλας της λειτουργίας του εκδήλωσαν ενδιαφέρον παρακολούθησης πάνω από τριακόσιοι πενήντα μαθητές.

Τα μαθήματα παρέχονται στον χώρο του 1^{ου} Λυκείου Ιλίου, η εκπαιδευτική διαδικασία εποπτεύεται από εν ενεργεία Διευθυντή σχολείου και στηρίζεται από το γραφείο Διεύθυνσης της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της περιοχής. Πρόκειται για **σημαντική πρωτοβουλία του Δήμου**, μέσω της οποίας με την **συμμετοχή και την υπευθυνότητα** που επιδεικνύουν οι **εθελοντές εκπαιδευτικοί και φοιτητές**, δείχνουν πως υπάρχουν κοινωνικές δυνάμεις που κάνουν πράξη την **κοινωνική αλληλεγγύη**, στα δύσκολα χρόνια της οικονομικής κρίσης που διανύουμε.

Γ5.13 Παιδικοί & Βρεφονηπιακοί σταθμοί

Ο Δήμος διαθέτει για τις ανάγκες των εργαζόμενων γονέων δέκα **(10) παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς**, που την **σχολική περίοδο 2011- 2012 φιλοξένησαν περίπου εξακόσια (600) παιδιά**. Ο Δήμος Ιλίου με χορηγίες που πέτυχε μετά τον σεισμό του 1999 από την πολιτεία και από ιδιωτικούς φορείς και με ίδιες δυνάμεις, κατόρθωσε να διαθέτει σύγχρονες εγκαταστάσεις σε όλους ανεξαιρέτως του παιδικούς & βρεφονηπιακούς σταθμούς, οι οποίοι διαθέτουν επίσης ικανό και εκπαιδευμένο επιστημονικό προσωπικό. Μέσα από τους Παιδικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς του Δήμου Ιλίου παρέχεται στα παιδιά ιατρική, πνευματική, συναισθηματική και ψυχολογική στήριξη, μουσικοκινητική αγωγή, με πρόγραμμα γυμναστικής που βασίζεται στην εφαρμογή του Ορφικού Συστήματος, αλλά και άριστη διατροφή με τη σφραγίδα παιδιάτρου και σε **συνεργασία με το τμήμα «Επιστήμης Διαιτολογίας και Διατροφής» του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου**. Μάλιστα από το 2009 βασικό συστατικό στο καθημερινό διαιτολόγιο των παιδιών είναι το **βιολογικό Π.Ο.Π. ελαιόλαδο**. Ωστόσο , καθώς παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει , επειδή ο αριθμός των υπαρχόντων παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών δεν επαρκεί για τις ανάγκες ενός τόσο μεγάλου Δήμου , η **επιλογή των παιδιών γίνεται από αδιάβλητο σύστημα μορίων**, όπου στην προσμέτρησή τους παίζει ρόλο η οικογενειακή κατάσταση, η εισοδηματική κατάσταση κ.λ.π.

Γ6. Ίλιον – πορεία προς την «ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ»

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, στο **Κεφάλαιο Α6: Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη** σημαίνει, πρωτίστως, «**Βιώσιμη πόλη**», προκειμένου **μια πόλη να είναι «Βιώσιμη»**, πρέπει να ικανοποιεί ένα φάσμα προϋποθέσεων που σχετίζονται με **οικολογικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς** παράγοντες.

Οι προϋποθέσεις αυτές συνοψίζονται ως εξής:

- Προώθηση των **μέσων μαζικής μεταφοράς**
- Υποστήριξη των **εναλλακτικών μορφών ενέργειας** και περιορισμό της σπατάλης της
- Εφαρμογή **βιοκλιματικών αρχών** στο σχεδιασμό των κτιρίων και του υπαίθριου χώρου
- Εξασφάλιση των **ελεύθερων χώρων και χώρων πρασίνου** , τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά , καθώς και της **ισόρροπης κατανομής** τους στο χώρο της πόλης.
- **Ανάκτηση** (εάν απαιτείται) και **επανασχεδιασμό υποβαθμισμένων τοπίων** στον αστικό ιστό

■ Στήριξη της **οικονομικής ανάπτυξης** της πόλης

■ Ανάδειξη της **πολιτισμικής διάστασης**

■ **Συμμετοχή** των πολιτών σε όλες τις αποφάσεις και τα στάδια της σχεδιαστικής διαδικασίας

Επιπλέον, όλα τα παραπάνω πρέπει να τελούνται κάτω από όρους **ισότητας** όλων των πολιτών στη χρήση του δημόσιου χώρου, **ανεξαρτήτου κοινωνικής, εθνικής ή άλλης διάκρισης**. (Low, et al. 2005)

Στο **1^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2007 – 2011** διαβάζουμε, πως << Το οικοδόμημα της βιώσιμης πόλης πρέπει να εδράζεται σε **τρεις πυλώνες** συνοχής και ισορροπίας: στον **περιβαλλοντικό, στον κοινωνικό και στον οικονομικό - αναπτυξιακό**. Η διασύνδεση των τριών αυτών πυλώνων στο πλαίσιο ενός επιχειρησιακού προγράμματος με στοχευμένες και μετρήσιμες παρεμβάσεις στο διηνεκές επιφέρουν σταδιακά μια ποιοτική αναπτυξιακή διαχείριση, τόσο του περιβάλλοντος, όσο και των αναγκών λειτουργίας της πόλης. Με τον τρόπο αυτό, διασφαλίζεται ταυτόχρονα η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων σε κάθε λειτουργία της πόλης και η αποσύνδεση της ανάπτυξης από την περιβαλλοντική υποβάθμιση.

Στο πλαίσιο αυτό **κινείται η ευρωπαϊκή πολιτική για τη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων**, η οποία συνοψίζεται στις Ανακοινώσεις της Επιτροπής COM (2004) 60 τελικό «Προς μια θεματική στρατηγική για το αστικό περιβάλλον» και COM (2005) 718 τελικό «Σχετικά με μια θεματική στρατηγική για το αστικό περιβάλλον». Μέσω αυτών, καθορίζονται τέσσερις στρατηγικές θεματικές ενότητες προτεραιοτήτων (αστική διαχείριση, μεταφορές, δόμηση και πολεοδομικός σχεδιασμός) για το αστικό περιβάλλον, καθώς επίσης και η υλοποιούμενη από την Ε.Ε. στρατηγική για τις βιώσιμες πόλεις. Η στρατηγική αυτή, η οποία αποσκοπεί σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στη διαχείριση του αστικού χώρου, με την παρότρυνση προς τα κράτη μέλη να στηρίζουν τη διαδικασία αυτή και να εκμεταλλευθούν τις ευκαιρίες που προσφέρονται σε επίπεδο ΕΕ., **συνίσταται σε έξι μέτρα:**

- Ολοκληρωμένη Περιβαλλοντική Διαχείριση (**Ολοκληρωμένα Περιβαλλοντικά Σχέδια Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο της «Ατζέντας 21»**)
- Σχέδια Βιώσιμων Αστικών Μεταφορών
- Υποστήριξη της Ανταλλαγής Βέλτιστης Πρακτικής σε επίπεδο ΕΕ
- Χρήση του Διαδικτύου, ως πόρου πληροφόρησης και καλών πρακτικών για την Τοπική Αυτοδιοίκηση
- Κατάρτιση αρμοδίων για τα θέματα βιώσιμης ανάπτυξης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση
- Αξιοποίηση Κοινοτικών Προγραμμάτων Στήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Όλες οι προαναφερθείσες προτάσεις – παρατηρήσεις εμπίπτουν απόλυτα στο σκεπτικό του ευρωπαϊκού πλαισίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων, στο σκεπτικό της προετοιμασίας του Δήμου για μια πιο ολοκληρωμένη σύνθεση περιβαλλοντικής πολιτικής και στρατηγικών.

Ένα άλλο ζήτημα που προκύπτει σε δήμους οι οποίοι έχουν αναπτύξει τη σχετική ωριμότητα στα εν λόγω θέματα, είναι ο τρόπος παρακολούθησης της περιβαλλοντικής στρατηγικής, στοχοθεσίας και πολιτικής. **Ο πλέον αξιόπιστος τρόπος αντιμετώπισης του ζητήματος αυτού είναι η μεθοδολογία δημιουργίας «δεικτών αειφορίας»**, μέσω των οποίων παρακολουθούνται με μετρήσιμες παραμέτρους οι συνιστώσες εκείνες που συνθέτουν την εικόνα του οικολογικού αποτυπώματος ενός βιώσιμου δήμου. Οι περιβαλλοντικοί δείκτες βοηθούν:

- ☐ στην ακριβή αποτίμηση της παρούσας κατάστασης του περιβάλλοντος
- ☐ στην αξιολόγηση της αντοχής του περιβάλλοντος στις πολύπλευρες αναπτυξιακές πιέσεις
- ☐ στη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση της προόδου υλοποίησης των στρατηγικών στόχων και προτεραιοτήτων προς την αειφορία

- ☐ στην επιλογή συγκεκριμένων πολιτικών κατευθύνσεων και στην ορθολογική κατανομή των αναπτυξιακών πόρων
- ☐ στη συστηματική ενημέρωση των πολιτών και της αγοράς για την πορεία της εφαρμογής και τις επιδόσεις των υλοποιούμενων πρωτοβουλιών και δράσεων.

Προτεινόμενα πλαίσια και μεθοδολογίες καθορισμού δεικτών αειφορίας υπάρχουν πολλά. Οι δείκτες δημιουργούνται λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και προτεραιότητες κάθε δήμου. Σημαντική προϋπόθεση είναι η δημιουργία της κατάλληλης υποδομής (ανθρώπινοι πόροι και υπολογιστικό σύστημα) μέτρησης, καταχώρησης και αξιολόγησης αυτών στο διηνεκές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ήδη προτείνει τους παρακάτω θεματικούς δείκτες:

Ευρωπαϊκοί Κοινοί Δείκτες [COM (2004) 60 τελικό]

1. *Ικανοποίηση των πολιτών από την τοπική κοινότητα.*
2. *Τοπική συμβολή στις παγκόσμιες κλιματικές μεταβολές.*
3. *Τοπική κινητικότητα και μεταφορά επιβατών.*
4. *Διαθεσιμότητα τοπικών δημόσιων ανοικτών χώρων και τοπικών υπηρεσιών.*
5. *Ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, τοπικά.*
6. *Μετακίνηση των παιδιών προς και από το σχολείο.*
7. *Αειφόρος διαχείριση εκ μέρους των τοπικών αρχών και επιχειρήσεων.*
8. *Ηχορύπανση.*
9. *Αειφόρος χρήση γης.*
10. *Προϊόντα που προάγουν την αειφορία.*

Και καταλήγει: «Οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι η κίνηση του Δήμου Ιλίου στην κατεύθυνση της βιώσιμης ευρωπαϊκής πόλης θα τον θέσει αυτοδίκαια σε τροχιά εμπλοκής, τόσο σε επίπεδο συμμετοχής σε ευρωπαϊκά δίκτυα βιώσιμων πόλεων με πολλαπλά οφέλη, όσο και σε διαδικασίες χρηματοδοτικής στήριξης των περιβαλλοντικών παρεμβάσεων». (1^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2007 – 2011)

Στα πλαίσια του επιχειρησιακών προγραμμάτων (1^ο και 2^ο) ο Δήμος Ιλίου έχει θεσπίσει ορισμένους δείκτες παρακολούθησης της εξέλιξής κάποιων μεγεθών. Διαβάζουμε στα σχετικά κεφάλαια των επιχειρησιακών προγραμμάτων: «Οι Δείκτες Παρακολούθησης, Αξιολόγησης και Μέτρησης της Αποδοτικότητας (Εισροών – Εκροών) του Επιχειρησιακού Προγράμματος διακρίνονται σε **δύο μεγάλες κατηγορίες** :

•Δείκτες Παρακολούθησης και Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων, με τους οποίους παρακολουθείται η επίτευξη των Στόχων του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Ως τέτοιοι αναφέρονται οι ακόλουθοι:

- ☐ Δείκτες ανάπτυξης και ωφελειών,
- ☐ Δείκτες δραστηριοτήτων & εξυπηρέτησης του πολίτη,
- ☐ Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού και υλικοτεχνικής υποδομής,
- ☐ Οικονομικοί δείκτες.

Πρόκειται για Δείκτες που παρακολουθούν επιλεγμένα ποσοτικά μεγέθη ή λόγους δύο ποσοτικών μεγεθών, με βάση τους οποίους μετρώνται (άμεσα ή έμμεσα) τα χαρακτηριστικά

της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής και του εσωτερικού περιβάλλοντος του δήμου και με βάση τους οποίους παρακολουθούνται οι αλλαγές που επέρχονται από την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

- Δείκτες Μέτρησης της Αποδοτικότητας ή Δείκτες Μέτρησης των Εισροών και Εκροών, με τους οποίους παρακολουθείται η υλοποίηση των Δράσεων.

Πρόκειται για ποσοτικά μεγέθη που εκτιμούν την πρόοδο υλοποίησης μιας Δράσης, μετρώντας τις Εκροές που παράγονται ή τις Εισροές (πόρους) που καταναλώνονται για την υλοποίηση της Δράσης, σε ένα χρονικό διάστημα.»

Στους Δείκτες Παρακολούθησης και Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων ανήκουν και οφείλουν να παρακολουθούνται διαχρονικά από την Υπηρεσία Προγραμματισμού και Ανάπτυξης, ορισμένοι επί μέρους δείκτες.

Πιο κάτω διαβάζουμε «Οι Δείκτες μέτρησης των Εισροών και Εκροών (ή Δείκτες Μέτρησης της Αποδοτικότητας) των Δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος υποβοηθούν στην παρακολούθηση του βαθμού υλοποίησης των Δράσεων. Οι Δείκτες Εισροών και Εκροών των Δράσεων είναι ποσοτικά μεγέθη που εκτιμούν την πρόοδο της υλοποίησης μιας Δράσης προσμετρώντας τις Εκροές που παράγονται και τις Εισροές-Πόρους που αναλίσκονται για να υλοποιηθεί μια Δράση σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Οι Δείκτες μέτρησης των Εισροών και Εκροών (ή Δείκτες Μέτρησης της Αποδοτικότητας) των Δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος υποβοηθούν στην παρακολούθηση του βαθμού υλοποίησης των Δράσεων. Οι Δείκτες Εισροών και Εκροών των Δράσεων είναι ποσοτικά μεγέθη που εκτιμούν την πρόοδο της υλοποίησης μιας Δράσης προσμετρώντας τις Εκροές που παράγονται και τις Εισροές-Πόρους που αναλίσκονται για να υλοποιηθεί μια Δράση σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα». (1^ο και 2^ο επιχειρησιακά προγράμματα Δήμου Ιλίου)

Ωστόσο , στα πλαίσια της παρούσας έρευνας, διαπιστώνουμε πως **υπάρχει ακόμα μεγάλη απόσταση να διανυθεί για να μπει ο Δήμος Ιλίου σε μία ολοκληρωμένη τροχιά, προς την κατεύθυνση της «βιώσιμης πόλης», παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει.** Για παράδειγμα, σε σχέση με ορισμένους δείκτες που αναφέρονται πιο πάνω , όπως με την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, τοπικά, στο **επιχειρησιακό πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2011 – 2014 διαβάζουμε:** «Στη δημοτική επικράτεια **δεν υφίσταται δίκτυο μέτρησης των παραμέτρων ποιότητας της ατμόσφαιρας** και κατά συνέπεια, για την εκτίμηση της ποιότητας της ατμόσφαιρας αυτής, θα μπορούσαν να γίνουν μόνο αναγωγές. Οι πλησιέστεροι σταθμοί που υπάγονται στο μετρητικό δίκτυο του ΕΑΡΘ/ΥΠΕΧΩΔΕ (17 στο σύνολο για όλο το λεκανοπέδιο της Αθήνας) είναι αυτοί της Νέας Φιλαδέλφειας, Λιοσίων και Περιστερίου.

Λαμβανομένου υπόψη του φόρτου ατμοσφαιρικής ρύπανσης στη Δυτική Αττική, αλλά και της ανάγκης ενεργού παρακολούθησης των σχετικών παραμέτρων, ο Δήμος Ιλίου θα μπορούσε, σε συνεργασία π.χ. με ερευνητικό ίδρυμα ή άλλο φορέα, να εγκαταστήσει 1-3 μετρητικούς σταθμούς στα όριά του, για την καταγραφή των παρακάτω βασικών παραμέτρων: (όζον, διοξείδιο του αζώτου, διοξείδιο του θείου, μονοξείδιο του άνθρακα, καπνός, αιωρούμενα σωματίδια PM-10 και θόρυβος). Επίσης, για την πληρότητα της παρακολούθησης της ποιότητας της ατμόσφαιρας και λόγω του ότι στο λεκανοπέδιο υπάρχει αλληλοσυσχέτιση μεταξύ των επικρατουσών κλιματολογικών συνθηκών με την ποιότητα της ατμόσφαιρας (π.χ. φωτοχημική ρύπανση), με τη χρήση σύγχρονης τεχνολογίας θα μπορούσε, χωρίς μεγάλο κόστος, να εγκατασταθεί και βασικός αυτογραφικός μετεωρολογικός σταθμός για τις βασικές μετεωρολογικές μετρήσεις με ταυτόχρονη καταγραφή στοιχείων σε βάση δεδομένων Η/Υ».

Ενδεικτικά, στο 1^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2007 – 2011 διαβάζουμε, πως «Οι ελεύθεροι χώροι στην επικράτεια του Δήμου υπολείπονται των ελάχιστων αναγκαιών», σε άλλο σημείο αναφέρει **«Μέχρι σήμερα δυστυχώς, η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση δεν έχει υιοθετήσει μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση, ακολουθώντας μια πρακτική αποσπασματικής ανάληψης πρωτοβουλιών, όποτε ανακύπτουν ζητήματα περιβάλλοντος. Η προσέγγιση αυτή που απέχει από το ζητούμενο της πρόληψης, αναγκάζει την αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών εκ των ενόντων, με πολύ υψηλότερο κόστος».**

Για το Πάρκο Τρίτση αναφέρει: «Από το 1987, ο Οργανισμός Αθήνας εκπόνησε τις πρώτες μελέτες και κατοχυρώθηκε ο ενιαίος χαρακτήρας της έκτασης. Από τότε μέχρι σήμερα, τα έργα συνολικής αναβάθμισης αυτού προχώρησαν με αργούς ρυθμούς, χωρίς να έχουν ολοκληρωθεί ακόμα, ενώ η **συντήρηση του Πάρκου είναι ανεπαρκής, με ανοικτά ακόμη ζητήματα φύλαξης, διαχείρισης και προστασίας.** Συνέπεια αυτών είναι η **μείωση της οικολογικής του αξίας και η αδυναμία ουσιαστικής συνεισφοράς του στην αναψυχή, την άθληση και την περιβαλλοντική επιμόρφωση των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής.** Τα αιτήματα των κατοίκων και οι προτάσεις των φορέων και των όμορων δήμων για την προστασία του γίνονται ολοένα και πιο πιεστικά, με **αμφίβολη προοπτική** ουσιαστικής αντιμετώπισης».

Σε άλλο σημείο αναφέρει: «Η οικονομική δραστηριότητα συγκεντρώνεται κατά μήκος των οδικών αξόνων, οι οποίοι εισπράττουν και τον κύριο κυκλοφοριακό φόρτο. Κατά τις ώρες αιχμής, η κυκλοφορία πλήττεται με μεγάλες χρονικές υστερήσεις, κατά τις οποίες καθίσταται αδύνατη η εναλλακτική διόδευση της κυκλοφορίας. Στο **έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα** συγκαταλέγεται και η διέλευση βαρέων ή μεγάλου μεγέθους οχημάτων.

Σημαντικό επίσης θέμα αποτελεί το ζήτημα της στάθμευσης των οχημάτων, τόσο των κατοίκων στους δευτερεύοντες άξονες, όσο και των επαγγελματιών. Καθίσταται **άμεσα αναγκαία η δημιουργία δημοτικών χώρων στάθμευσης**, ιδιαίτερα στο κέντρο της πόλης, όπως επίσης και ο **έλεγχος των ανεξέλεγκτων σταθμεύσεων** κατά τη διάρκεια των εργάσιμων ωρών. Η **κατάσταση της στάθμευσης**, ιδιαιτέρως στις νότιες γειτονιές της δημοτικής επικράτειας, **αποτελεί πιεστικό πρόβλημα**, το οποίο αντιμετωπίζεται εκ των ενόντων, μειώνοντας με τον τρόπο αυτό τη δυνατότητα κυκλοφοριακών ελιγμών (λόγω του μικρού πλάτους των οδών), αλλά και την απρόσκοπτη χρήση των υπάρχοντων πεζοδρομίων».

Συμπερασματικά, ο Δήμος Ιλίου έχει κάνει σημαντικά βήματα σε μια σειρά τομείς προς την **κατεύθυνση του στόχου της «Βιωσιμότητας»**, όπως περιβάλλον – πράσινο , δημόσια πρωτοβάθμια υγεία , στήριξη ευπαθών ομάδων του πληθυσμού , πολιτισμός , αθλητισμός , εκπαίδευση κ.λ.π. Για τους τομείς αυτούς υπήρξε εκτενής αναλυτική αναφορά στα πλαίσια του υποκεφαλαίου: **«Η οικονομική – κοινωνική – δημογραφική – περιβαλλοντική ταυτότητα του Δήμου Ιλίου»**, της παρούσας έρευνας.

Ωστόσο , **παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει και δεν είναι σωστό να τα παραβλέπει κανείς , δεν υπάρχει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο** προς την κατεύθυνση του στόχου της «Βιωσιμότητας». Ο Δήμος Ιλίου έχει υπογράψει **το Σύμφωνο των Δημάρχων της Ευρώπης** για την **εξοικονόμηση ενέργειας και αειφόρο ανάπτυξη** και ξεκίνησε να υλοποιεί τις δεσμεύσεις που απορρέουν από αυτό , ωστόσο την ίδια στιγμή **α) δεν έχει εκπονήσει ένα συνολικό πρόγραμμα για την «Βιώσιμη, Ολοκληρωμένη Τοπική Ανάπτυξη»** στα πλαίσια μιας **Local Agenda 21** και **β) δεν έχει προσδιορίσει ένα ολοκληρωμένο σύστημα δεικτών αειφορίας** , που να προσιδιάζει στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Δήμου και βάσει αυτού να προσδιοριστούν στόχοι και να γίνεται συστηματική παρακολούθηση της πορείας προς την «Βιωσιμότητα». Υπάρχει, ωστόσο, πλέον η υποδομή και η γνώση που επιτρέπει την προώθηση μιας τέτοιας ολοκληρωμένης και σύγχρονης προσέγγισης.

Ο Δήμος Ιλίου στα πλαίσια του 1^{ου} Επιχειρησιακού Προγράμματος έχει προσδιορίσει τα «δυνατά» και τα «αδύνατα» σημεία που υπάρχουν στην δημοτική επικράτεια και βάσει αυτών μπορεί να

προσδιορίσει στόχους και δράσεις , προς την κατεύθυνση της «Βιώσιμης πόλης». Διαβάζουμε: «Η συνοπτική αποτύπωση αυτών των δυνατών και αδύνατων σημείων της περιοχής, που αβίαστα προκύπτει από την προηγηθείσα ανάλυση, έχει ως ακολούθως:

Ως Δυνατά Σημεία για την περιοχή του Δήμου Ιλίου καταγράφονται τα ακόλουθα:

- ☐ Η μεγάλη έκταση της δημοτικής επικράτειας,
- ☐ Το ιστορικό απόθεμα της περιοχής,
- ☐ Η πληθυσμιακή εξέλιξη και οι φυσικές εισροές και εκροές του ανθρώπινου δυναμικού,
- ☐ Το ανθρώπινο κεφάλαιο της πόλης,
- ☐ Το επιστημονικό δυναμικό της περιοχής,
- ☐ Ο αριθμός του διακινούμενου πληθυσμού στην περιοχή,
- ☐ Το ικανοποιητικό απόθεμα νέου ηλικιακά πληθυσμού,
- ☐ Η ισορροπημένη σύνθεση του πληθυσμού ανά φύλο,
- ☐ Η πολυπολιτισμική σύνθεση του πληθυσμού,
- ☐ Η διαχρονική επέκταση του σχεδίου πόλεως και ο βαθμός της οικιστικής ανάπτυξης,
- ☐ Το υφιστάμενο δίκτυο υποδομών,
- ☐ Η οικονομική δυναμικότητα πληθυσμού,
- ☐ Ο ρυθμός αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας της περιοχής,
- ☐ Η ανάδειξη του Δήμου Ιλίου ως πόλου οικονομικής δραστηριότητας και ανάπτυξης του δυτικού τομέα της Αθήνας
- ☐ Η μετάλλαξη της παραγωγικής βάσης της περιοχής,
- ☐ Η προσπάθεια διαφοροποίησης της επιχειρηματικότητας των μονάδων της περιοχής,
- ☐ Η επίτευξη οικονομιών κλίμακας και οικονομιών φάσματος στην περιοχή,
- ☐ Η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων σε επίπεδο στέγασης,
- ☐ Το αναπτυγμένο δίκτυο μονάδων πολιτιστικής και αθλητικής δραστηριότητας,
- ☐ Το πρόγραμμα απαλλοτριώσεων για την απόκτηση δημοτικής γης και η δημιουργία ελεύθερων χώρων,
- ☐ Οι διαθέσιμες νέες τεχνολογίες και τα σύγχρονα δίκτυα,
- ☐ Οι φορείς και οι άνθρωποι της τοπικής διακυβέρνησης της περιοχής,
- ☐ Η διαθέσιμη τεχνογνωσία ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη των σύγχρονων πόλεων,
- ☐ Η οικονομική κατάσταση του Δήμου Ιλίου,
- ☐ Ο επιχειρησιακός προγραμματισμός για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής και η διαδικασία διαβούλευσης για την κοινωνική επιβεβαίωση αυτού.

Ως Αδύνατα Σημεία για την περιοχή του Δήμου Ιλίου, καταγράφονται τα ακόλουθα:

- ☐ Η διαφαινόμενη τάση γήρανσης του πληθυσμού,
- ☐ Το ποσοστό ανεργίας της περιοχής,
- ☐ Το υψηλό ποσοστό ανεργίας των νέων της περιοχής,
- ☐ Το υψηλό ποσοστό ανεργίας των γυναικών,
- ☐ Ο χαμηλός αριθμός δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης,
- ☐ Το υψηλό ποσοστό του πληθυσμού που δεν έχει ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση και ο υψηλός βαθμός σχολικής διαρροής,
- ☐ Το υψηλό ποσοστό αναλφάβητων (κυρίως γυναικών),
- ☐ Η ανυπαρξία υποδομών μακροχρόνιας – αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης,
- ☐ Το χαμηλό επίπεδο βραχυπρόθεσμης – συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης,
- ☐ Η απουσία ολοκληρωμένης δημόσιας νοσοκομειακής μονάδας,

- ☐ Η ιστορικά άναρχη και υποτυπώδης ανάπτυξη του αστικού ιστού,
- ☐ Η εξέλιξη της πολεοδομικής συγκρότησης και η διαμόρφωση της σημερινής τοπογραφικής και οικιστικής πραγματικότητας,
- ☐ Η διαμορφωθείσα οικιστική εικόνα του δήμου,
- ☐ Οι σημαντικές αποκλίσεις, ως προς τους συντελεστές δόμησης, των διαφόρων περιοχών της δημοτικής επικράτειας.
- ☐ Ο χαρακτήρας των μικρών ιδιοκτησιών, κυρίως στις νότιες συνοικίες του δήμου,
- ☐ Η χαμηλή διαθεσιμότητα ελεύθερων χώρων σε συγκεκριμένες περιοχές του δήμου,
- ☐ Η κατάσταση χωρικής συγκέντρωσης του πληθυσμού και της οικονομικής δραστηριότητας,
- ☐ Η μη συμβατότητα πραγματικών χρήσεων γης προς τις χρήσεις κατοικίας,
- ☐ Οι περιβαλλοντικές καταπονήσεις και οι επιπτώσεις αυτών,
- ☐ Η έλλειψη επαρκών οργανωμένων χώρων στάθμευσης,
- ☐ Το έλλειμμα ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων και χώρων πρασίνου σε συγκεκριμένες περιοχές της δημοτικής επικράτειας,
- ☐ Η αέρια ρύπανση και η ηχορύπανση,
- ☐ Το διαρκώς διαμορφούμενο και εξελισσόμενο έλλειμμα αναγκαίων δημόσιων και κοινωνικών υποδομών,
- ☐ Η απουσία συστήματος διασφάλισης ολικής ποιότητας σε όλο το φάσμα των παρεχομένων υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Αν η περιοχή του Δήμου Ιλίου χαρακτηρίζεται από τα πιο πάνω δυνατά και αδύνατα σημεία, που διαμορφώνουν το ποιοτικό ισοζύγιο της πόλης, εντούτοις μια σειρά από ευκαιρίες-προκλήσεις αλλά και απειλές-κίνδυνοι δεν παύουν να χαρακτηρίζουν την εξέλιξη της σημερινής κατάστασης του Δήμου στο μέλλον και κατά συνέπεια, να προσδιορίζουν τον πιθανό μελλοντικό χαρακτήρα αυτής. Η συνοπτική αποτύπωση αυτών των ευκαιριών-προκλήσεων αλλά και των απειλών-κινδύνων της περιοχής, έχει ως ακολούθως:

Ως Ευκαιρίες-Προκλήσεις για την περιοχή του Δήμου Ιλίου, καταγράφονται οι ακόλουθες:

- ☐ Η διασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης,
- ☐ Η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων,
- ☐ Η ελκυστικότητα πόλης,
- ☐ Η ανταγωνιστικότητα της πόλης,
- ☐ Η επιχειρηματικότητα των πολιτών,
- ☐ Η ανάδειξη του Δήμου Ιλίου, ως κυρίαρχου οικονομικού πόλου της δυτικής Αθήνας,
- ☐ Οι ανακατατάξεις και προσαρμογές της παραγωγικής βάσης της περιοχής,
- ☐ Η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και η απαλοιφή των φαινομένων της περιθωριοποίησης των πολιτών,
- ☐ Η ανάπτυξη της κοινωνικής αλληλεγγύης,
- ☐ Η αναβάθμιση του τοπικού συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης,
- ☐ Η διασφάλιση της υγείας των κατοίκων της πόλης,
- ☐ Η διασφάλιση των στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης,
- ☐ Η αναθεώρηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της πόλης,
- ☐ Η ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση της δημοτικής επικράτειας,
- ☐ Η αποτελεσματική διαχείριση των υφισταμένων πνευμόνων της περιοχής,
- ☐ Η προστασία των ρεμάτων και η ολοκλήρωση της αντιπλημμυρικής προστασίας,

- ☐ Η βελτίωση της προσβασιμότητας και προσπελασιμότητας της περιοχής,
- ☐ Η ολοκληρωμένη συγκοινωνιολογική μελέτη,
- ☐ Η αντιμετώπιση ακραίων καιρικών φαινομένων και έκτακτων κρίσεων της περιοχής,
- ☐ Η ορθολογική διαχείριση των απορριμμάτων,
- ☐ Η αύξηση της μέσης αναλογίας πρασίνου ανά κάτοικο,
- ☐ Η βέλτιστη διαχείριση των φυσικών πόρων της περιοχής,
- ☐ Η αναβάθμιση των δικτύων υποδομών,
- ☐ Η χρήση νέων τεχνολογιών και δικτύων στην τοπική και εταιρική διακυβέρνηση της περιοχής,
- ☐ Η αξιοποίηση των εθνικών χρηματοδοτικών πόρων για την υλοποίηση των στόχων, αξόνων και δράσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης,
- ☐ Η αξιοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υλοποίηση των στόχων, αξόνων και δράσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης,
- ☐ Η ορθολογική και αποτελεσματική διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων του δήμου,
- ☐ Η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της πόλης,
- ☐ Η αξιοποίηση και αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού του δήμου,
- ☐ Η διασφάλιση επαρκούς επιστημονικού δυναμικού στο χώρο της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης,
- ☐ Η βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών προς τους δημότες,
- ☐ Η αναβάθμιση της δημοτικής διακυβέρνησης και της αποτελεσματικότητας των φορέων αυτής,
- ☐ Η υιοθέτηση καλών πρακτικών (best practices) σε όλο το φάσμα της τοπικής διακυβέρνησης,
- ☐ η διασφάλιση της επίτευξης των διεκδικήσεων του δήμου και της ανάπτυξης των απαραίτητων συνεργιών,
- ☐ Η διασφάλιση της συμμετοχικής δημοκρατίας, της διαφάνειας και του δημόσιου και κοινωνικού ελέγχου,
- ☐ Η εκάστοτε οικονομική συγκυρία.

Ως Απειλές-Κίνδυνοι για την περιοχή του Δήμου Ιλίου, καταγράφονται οι ακόλουθες:

- ☐ Οι περιβαλλοντικές συνθήκες της πόλης,
- ☐ Το πρόβλημα της ένταξης νέων στην Αγορά Εργασίας,
- ☐ Η περιθωριοποίηση σημαντικής μερίδας του πληθυσμού,
- ☐ Η πιθανότητα αλλοίωσης της σύνθεσης του πληθυσμού,
- ☐ Η ανάσχεση του ρυθμού αύξησης του πληθυσμού,
- ☐ Η υπογεννητικότητα της περιοχής,
- ☐ Η πιθανότητα γήρανσης του πληθυσμού,
- ☐ Ο βαθμός αδράνειας και μη συμμετοχικής διάθεσης του πληθυσμού,
- ☐ Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της οικιστικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας της πόλης,
- ☐ Η εκρηκτική αύξηση των κυκλοφοριακών φόρτων της περιοχής,
- ☐ Οι ανεξέλεγκτες μονάδες ρύπανσης από φορείς επαγγελματικής δραστηριότητας,
- ☐ Η υστέρηση της ύπαρξης σύγχρονων υποδομών, σε σχέση προς τις εξελισσόμενες ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας,
- ☐ Οι λανθασμένες επιλογές της κεντρικής διοίκησης, όσον αφορά τις επιλογές σε θέματα υποδομών, φορολογικής και διοικητικής αποκέντρωσης αλλά και εκτέλεσης των ετήσιων δημοσιονομικών προγραμμάτων της,
- ☐ Η διαρκής μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από το κράτος προς τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, χωρίς τη συνοδεία των αναγκαίων χρηματοδοτικών πόρων,
- ☐ Ο βαθμός της φοροδοτικής ικανότητας των πολιτών,
- ☐ Η εκάστοτε οικονομική συγκυρία>>. (1^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ιλίου 2007 – 2011)

Δ' ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΑΣΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Σήμερα, **περισσότερο από τα δύο τρίτα του πληθυσμού της Ευρώπης ζουν σε αστικές περιοχές** και συχνά η ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου και του αστικού πρασίνου, γίνονται όλο και περισσότερο αντιληπτές ως κλειδί για την οικονομική ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των Ευρωπαϊκών πόλεων. Η **ποιότητα του αστικού πράσινου** αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως σημαντικός παράγοντας της ποιότητας ζωής στη πόλη δεδομένου ότι ασκούν **σημαντική οικολογική και αισθητική επίδραση στον αστικό πληθυσμό**. Στα μάτια ενός επιπόλαιου παρατηρητή, τα ίχνη του πρασίνου μέσα στην πόλη - δέντρα στους δρόμους, τις πλατείες ή τα πάρκα- είναι τα μοναδικά υπολείμματα της φύσης σε αυτή. Στην πραγματικότητα, όμως, ο ρόλος της φύσης και του πρασίνου σε μια πόλη δεν περιορίζεται μόνο σε αυτά, είναι ο αέρας που αναπνέει κάποιος, η γη στην οποία περπατά, το νερό που πίνει, καθώς και οι ζωντανοί οργανισμοί με τους οποίους μοιράζεται το φυσικό περιβάλλον. (Whiston Spirn, 1984)

Τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε Παγκόσμιο επίπεδο η σημασία των αστικών πάρκων συνδυάζει την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, την ανάπτυξη της αστικής πανίδας και χλωρίδας, την ενίσχυση των δεσμών του αστικού πληθυσμού με το περιβάλλον και τέλος την συμβολή τους στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη των περιοχών, που βρίσκονται. Στην Αττική η εξαιρετικά περιορισμένη αναλογία ελεύθερων χώρων, ανά κάτοικο, προσδίδει ακόμα μεγαλύτερη σημασία στην διαχείριση των τοπικών χώρων πρασίνου. Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετάσουμε την σημασία του αστικού πρασίνου στον πολεοδομικό ιστό, την σημασία των αστικών πάρκων στην προοπτική της «Βιώσιμης αστικής ανάπτυξης», θα αναφερθούμε στους διαφορετικούς τύπους πάρκων και στην συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη, θα αναφερθούμε σε διεθνή και Ελληνικά παραδείγματα και τέλος θα συνδέσουμε την προοπτική αυτή με το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» και τον Δήμο Ιλίου.

Δ1. Αστικό πράσινο και η σημασία του

Σαν **Αστικό πράσινο** μπορούμε να ορίσουμε, ότι είναι χώροι - περιοχές υπαίθριες μέσα και γύρω από την πόλη, όπου αυτές οι περιοχές φέρνουν έντονη ανθρώπινη δραστηριότητα καθώς επίσης βλάστηση (δέντρα, θάμνους, γρασίδι, κ.α.), διάφορα είδη πανίδας, λίμνες και ρυάκια ενώ η παρουσία τους επηρεάζει την ποιότητα ζωής, καθώς επίσης και την ποιότητα του αέρα και του νερού της περιοχής. (Anne Beer, 2000, www.map21ltd.com)

Ο ρόλος του αστικού πρασίνου για τη πόλη είναι πολλαπλός:

Οικολογικός:

Αποδέκτης όμβριων υδάτων

Συνεχεία βλάστησης

Μικροκλιματική βελτίωση

Συντήρηση πανίδας

Μείωση ρύπανσης

Αύξηση νερού υδροφόρων οριζόντων

Συντήρηση εδάφους

Λειτουργικός:

Αισθητική βελτίωση της πόλης
Επικοινωνία-Σύνδεση
Κάλυψη των αναγκών της πόλης σε υπαίθριες εκδηλώσεις
Πολιτιστικά γεγονότα
Αθλητικά παιχνίδια
Μείωση της ηχορύπανσης
Ανάδειξη υποβαθμισμένων περιοχών
Περιβαλλοντική εκπαίδευση

Κοινωνικός:

Αναψυχή πολιτών
Επικοινωνία
Άθληση-Άσκηση
Προστασία από θεομηνίες
Προστασία από κινδύνους (π.χ. πυρκαγιά)
Εκπαίδευση

Οικονομικός:

Απόθεμα γης
Ανάδειξη υποβαθμισμένων περιοχών
Ανακατανομή αξιών γης (*Κάσσιος Κ.Α., 1989*)

Σύμφωνα με τους Brian Plummer και Don Shewan, οι νησίδες πρασίνου στο δομημένο αστικό ιστό:

- Δημιουργούν ευνοϊκό μικροκλίμα.
- Συμβάλουν στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.
- Μειώνουν τους θορύβους.
- Κατακρατούν τη σκόνη και τα αιωρούμενα σωματίδια.

Η διαμόρφωση χώρων πρασίνου είναι πολύ σημαντική σε κάθε δομημένο τοπίο, για την ολοκλήρωση των παρακάτω βασικών λειτουργιών, οι οποίες βελτιώνουν την ποιότητα ζωής εκείνων που ζουν, εργάζονται ή επισκέπτονται τις πόλεις:

- μέσω της χλωρίδας και της πανίδας που φιλοξενούν, τα πάρκα και οι πράσινοι χώροι είναι κρίσιμοι για την επιβίωση οποιουδήποτε επιπέδου βιοποικιλότητας σε ολόκληρη την πόλη
- παρέχονται περιοχές, τις οποίες θα προτιμήσουν οι ζωντανοί οργανισμοί -πτηνά, έντομα- εξασφαλίζοντας συγχρόνως περιβαλλοντικά οφέλη και συμβάλλοντας στη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας
- τα πάρκα και οι πράσινοι χώροι ασκούν σημαντική επίδραση τόσο σε τοπικό όσο και σε αστικό επίπεδο στην ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και βελτιώνουν τη θερμοκρασία της πόλης
- παρέχοντας "φυσικούς" χώρους μέσω των οποίων το νερό μπορεί να ρέει, να απορροφάται και να αποθηκεύεται, τα πάρκα και οι πράσινοι χώροι μπορούν να ασκήσουν επίδραση στην ποιότητα του νερού και στη διαχείριση της επιφανειακής απορροής και επομένως να συμβάλουν στη μείωση του κινδύνου πλημμυρών
- τα πάρκα και οι πράσινοι χώροι παρέχουν τους χώρους για ένα ευρύ φάσμα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και επομένως επηρεάζουν την αντίληψη των ανθρώπων για την ποιότητα της ζωής τους
- τα πάρκα και οι πράσινοι χώροι ασκούν βαθιά επιρροή στον τρόπο με τον οποίο ο ντόπιος πληθυσμός, οι επισκέπτες και οι τουρίστες αντιλαμβάνονται μια πόλη και επομένως επηρεάζουν την κοινωνική και οικονομική ζωή της πόλης
- τα φυτά παρέχουν την αίσθηση της κλίμακας και της ισορροπίας, δίνοντας ταυτόχρονα οπτική ευχαρίστηση, η οποία μπορεί να μεταβάλλει την εικόνα μιας πόλης. (*Plummer, B., Shewan, D., 1992*)

Δ2. Τύποι αστικών πάρκων

Μπορούμε να ξεχωρίσουμε τους παρακάτω τύπους αστικών πάρκων:

A) Μητροπολιτικά Πάρκα

Είναι επίσημα πάρκα και βρίσκονται δίπλα στο κέντρο της πόλης και εξυπηρετούν από 50.000 έως 100.000 ανθρώπους. Τα πάρκα αυτά αποτελούνται από ψηλά δέντρα, θάμνους, γρασίδι, καλλωπιστικά φυτά, μονοπάτια, γλυπτά, κ.α. Αυτά τα πάρκα υπόκεινται σε εντατική χρήση και μπορούν να φιλοξενήσουν ειδικά γεγονότα. Η ελάχιστη έκταση ενός τέτοιου πάρκου είναι 10 στρέμματα.

B) Περιφερειακά Πάρκα

Είναι μεγάλα πάρκα που το μέγεθος τους κυμαίνεται από 40 έως 100 στρέμματα και που εξυπηρετούν μια περιοχή από 25.000 έως 50.000 ανθρώπων. Περιλαμβάνουν γρασίδι, χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων και μια ποικιλομορφία εγκαταστάσεων αναψυχής όπως χώρους για picnic, μονοπάτια, ποδηλατοδρόμους, λίμνες, παιδικές χαρές, κ.λ.π.

Γ) Τοπικά Πάρκα

Είναι μικρά, συνήθως η έκταση τους είναι από 2,5 έως 20 στρέμματα, και απεικονίζουν το χαρακτήρα του εδάφους και της γειτονιάς. Τα πάρκα αυτά χρησιμοποιούνται κυρίως για ψυχαγωγία και παιχνίδι και περιλαμβάνουν τις εγκαταστάσεις παιδικών χαρών που βρίσκονται στις κατοικημένες περιοχές σε απόσταση 400 μέτρων από κάθε κατοικία. Οι γονείς με τα μικρά παιδιά τους είναι οι κύριοι χρήστες.

Δ) Ειδικές περιοχές

Οι περιοχές εναλλακτικών δραστηριοτήτων είναι μεγάλες περιοχές όπως ανοιχτοί χώροι ή λίμνες που για λόγους ασφάλειας ή διαχείρισης χρησιμοποιούνται για εξειδικευμένες ψυχαγωγικές δραστηριότητες ή αθλητικά γεγονότα. (www.yorku.ca)

Δ3. Βασικές αρχές επιτυχούς λειτουργίας των αστικών πάρκων

Σύμφωνα με μια μελέτη που έγινε στην Αγγλία, με τίτλο “People , Parks & Cities. A guide to current good practice in urban parks”, προκύπτουν εννέα βασικά θέματα, τα οποία συγκροτούν έναν οδηγό βασικών αρχών της καλής λειτουργίας των σημερινών πάρκων στις πόλεις. Περιληπτικά , οι εν λόγω βασικές αρχές αναλύονται παρακάτω:

A) ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ (Planning)

Έχει να κάνει με την ανάγκη μιας στρατηγικής σχεδιασμού προκειμένου να είναι αποτελεσματική η διαχείριση του πάρκου και η λήψη αποφάσεων γι' αυτό. Στις μέρες μας, η δημιουργία πάρκων στις μεγάλες πόλεις έχει συνδεθεί με τη βιωσιμότητα των πόλεων αυτών. Η στρατηγική που θα ακολουθηθεί στην περίπτωση ενός πάρκου είναι ένας τρόπος για να προσδιορισθούν οι προθέσεις και τα σχέδια για τις υπηρεσίες που θα προσφέρει, αλλά και για να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες των επισκεπτών του, τις οποίες θα πρέπει να ικανοποιεί.

B) ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ (Managing)

Τα βασικά σημεία ενός σχεδίου διαχείρισης του πάρκου είναι τα παρακάτω:

- Προσδιορισμός των στόχων και των προοπτικών για το μέλλον.

- Εκτίμηση και υπολογισμός των δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν, της πρόσβασης στο χώρο, της κυκλοφορίας μέσα σε αυτόν.
- Καθορισμός των προτεραιοτήτων και του προγράμματος ανάπτυξης για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (π.χ. για 2 έτη, για 3 έτη κτλ)
- Προγραμματισμός της συντήρησης και των οικονομικών πόρων που απαιτούνται γι'αυτή.
- Οικονομικός προγραμματισμός και έλεγχος των εσόδων και εξόδων του σαν σύνολο.
- Περιγραφή της εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης.
- Προγραμματισμός των διαφόρων γεγονότων που θα λαμβάνουν χώρα.
- Οργάνωση για την ενθάρρυνση συμμετοχής ομάδων εθελοντών ή άλλων κοινωνικών ομάδων (π.χ. σχολεία) στα διάφορα γεγονότα ή προγράμματα που θα διεξάγονται.
- Αξιολόγηση της εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης, της προόδου του και καθορισμός των επόμενων στόχων.

Γ) ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ (Competing)

Η αρχή αυτή αναφέρεται στην καλύτερη δυνατή χρήση της διαδικασίας προσφοράς, από την πλευρά των φορέων που εκδηλώνουν ενδιαφέρον για ανάμειξη στη δημιουργία του πάρκου, με ανταγωνιστικούς όρους, προκειμένου να αυξηθεί η αξία των πάρκων και των χώρων πρασίνου, αλλά και να διασφαλιστεί η καλή διαχείριση και η αποτελεσματική συντήρησή τους.

Δ) ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ (Maintaining)

Συντήρηση ενός πάρκου, σημαίνει τη δημιουργία μιας ευέλικτης υποδομής και ενός ευχάριστου περιβάλλοντος που θα ανταποκρίνεται και θα προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες και απαιτήσεις. Ο χώρος πρέπει να διατηρείται καθαρός, οι κατασκευές να βρίσκονται σε καλή κατάσταση και να μην υπάρχουν φθορές ενώ ο χώρος σε καμία περίπτωση δε θα πρέπει να δείχνει παραμελημένος.

Ε) ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ (Building)

Η αντίληψη ότι τα πάρκα των πόλεων είναι μόνο ένας χώρος πράσινου, χωρίς την παρουσία κατασκευών ή την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, είναι ένας μύθος που εμποδίζει τα ίδια να παίξουν έναν πιο σημαντικό ρόλο στη σύγχρονη καθημερινότητα των πολιτών. Οι διάφορες κατασκευές παρέχουν ανέσεις στους επισκέπτες, οι οποίες αποδεικνύονται απαραίτητες. Για παράδειγμα, μια καφετέρια μπορεί να αποτελέσει τόπο συνάντησης των επισκεπτών, κάτι τέτοιο βοήθα στο να ξεπεραστεί η λογική ότι το πάρκο είναι ένας χώρος που κάποιος μπορεί να επισκεφτεί μόνο τα σαββατοκύριακα ή κάποιες συγκεκριμένες χρονικές περιόδους. Η απασχόληση και ψυχαγωγία των παιδιών, παραμένει ένας από τους βασικούς λόγους που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τα πάρκα. Σε πολλές περιπτώσεις οι χώροι που είναι διαμορφωμένοι για το σκοπό αυτό, αποτελούν την «καρδιά» του πάρκου. Σημαντική επίσης είναι η μέριμνα για την διαμόρφωση χώρων στάθμευσης για τα οχήματα των επισκεπτών.

ΣΤ') ΣΥΝΕΧΗΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ (Monitoring)

Αναφέρεται στον συνεχή έλεγχο του «πώς, γιατί, πότε και πού» της χρήσης του. Η απουσία των παραπάνω πληροφοριών μπορεί να σταθεί εμπόδιο στην περαιτέρω ανάπτυξή του. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τέτοιου είδους έρευνες, συντελούν στη δημιουργία ενός προφίλ για το πάρκο ετησίως ενώ συγχρόνως δίνουν τις απαραίτητες πληροφορίες στους υπεύθυνους για το σχεδιασμό, τη διαχείριση και τη συντήρηση, προκειμένου να κάνουν ορισμένες αλλαγές, εάν χρειάζεται, αναπτύσσοντας το χώρο και δίνοντας προτεραιότητα στις ανάγκες και επιθυμίες των επισκεπτών του.

Z) ΣΧΕΣΗ ΠΑΡΚΟΥ - ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Involving)

Η αρχή αυτή δίνει σημασία στην ενθάρρυνση των ατόμων και των φορέων της τοπικής κοινωνίας να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στη λειτουργία του πάρκου. Ένα πάρκο μπορεί και πρέπει να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη ζωή της πόλης, στην οποία εντάσσεται. Συνήθως, η σύνδεση του πάρκου με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, επιτυγχάνεται στα πλαίσια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και εκπρόσωποι του δεύτερου είναι τα σχολεία, κάποιες οικολογικές οργανώσεις ή ομάδες εθελοντών. Όλοι, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους μπορούν να συνυπάρξουν σε έναν τέτοιο χώρο. Ένας από τους πιο σημαντικούς τρόπους για τη σύνδεση του πάρκου με την κοινωνία, παραμένει η διεξαγωγή προγραμμαμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με τα σχολεία. Δίνεται στα παιδιά η δυνατότητα να ασχοληθούν με γεγονότα που διοργανώνονται εκεί, να αναπτύξουν δραστηριότητες στα πλαίσια ενός περιβαλλοντικού προγράμματος να συμμετάσχουν στη φύτευση του τοπίου ή ακόμα και να συνεργαστούν με κάποιες οικολογικές οργανώσεις.

Η) ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (Funding)

Εξετάζονται οι πιθανές εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης του πάρκου. Επίσης, ενδέχεται το πάρκο να αυτοχρηματοδοτείται, εξασφαλίζοντας τους απαραίτητους πόρους με τους τρόπους που παρουσιάζονται στη συνέχεια, χωρίς όμως να αποκλείεται η πληρωμή ενός χρηματικού ποσού κατά την είσοδο των επισκεπτών. Στην περίπτωση που αποφασιστεί οι επισκέπτες ενός πάρκου να μην καταβάλλουν αντίτιμο εισόδου, αφού άλλωστε χαρακτηριστικό και αρχή ενός δημόσιου πάρκου παραμένει η ελεύθερη είσοδος και η δυνατότητα πρόσβασης σε όλους, μπορούν να δημιουργηθούν έσοδα από τις διάφορες δραστηριότητες και ανέσεις που θα τους παρέχονται. Υπάρχει ένας ικανοποιητικός αριθμός πηγών, απ' όπου μπορούν να εξασφαλιστούν οικονομικοί πόροι. Είναι ανάγκη, λοιπόν, παράλληλα με τη στρατηγική που θα ακολουθηθεί κατά το σχεδιασμό, τη διαχείριση ή τη συντήρηση του πάρκου, να αναπτυχθεί και μια στρατηγική που θα προσανατολίζεται στην **εξασφάλιση πόρων όχι μόνο στο αρχικό στάδιο της δημιουργίας του, αλλά σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας του.**

Θ) ΣΥΝΕΧΙΣΗ (Moving on)

Ενισχύοντας το ρόλο και την αξία των πάρκων σε μια πόλη, καλύπτονται οι ανάγκες για δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των πολιτών, για συμμετοχή στην ανάπτυξη και λειτουργία του, η ανάγκη για επαφή με το φυσικό περιβάλλον, καθώς και η ανάγκη για περιβαλλοντική εκπαίδευση, είναι ένας τρόπος για να εδραιωθεί η αντίληψη της βιωσιμότητας στην πόλη. (Greenhalgh,L., Worpole, K., Grove-White, R., Lonsdale, T.,1996)

Ε' ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΠΑΡΚΟΥ» & Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ (ΓΕΝΙΚΑ)

Ε1. Εννοιολογική και ιστορική προσέγγιση:

Ένα πάρκο είναι μια προστατευμένη περιοχή, στην φυσική ή ημιφυσική της κατάσταση, που προορίζεται για ανθρώπινη αναψυχή και απόλαυση ή για την προστασία της άγριας ζωής και του φυσικού οικοτόπου της. Πολλά πάρκα προστατεύονται από ειδική νομοθεσία. Υπάρχουν πολλών ειδών πάρκα, όπως αναπτύχθηκε προηγούμενα. Εθνικά πάρκα, περιφερειακά πάρκα που διοικούνται από διαδημοτικούς φορείς, τοπικά πάρκα πόλεων ή αλλιώς αστικά πάρκα κ.λ.π. Τα πάρκα στα οποία κυριαρχεί η άγρια ζωή, είναι άθικτες και μη αναπτυγμένες περιοχές, στα οποία ζουν ελεύθερα, άγρια είδη ζώων ή γενικά απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών. Τα πάρκα έχουν, κατά κανόνα, δημόσιο χαρακτήρα και αποτελούν δημόσια αγαθά, ωστόσο, υπάρχουν και ορισμένα ιδιωτικά πάρκα.

Τα πρώτα πάρκα στην ιστορία ήταν περιοχές, που ζούσαν ελάφια και αλεπούδες, δεν ήταν ελεύθερες για καλλιέργεια και χρησιμοποιούνταν για το κυνήγι από τους Βασιλείς και την Αριστοκρατία την μεσαιωνική εποχή. Συνήθως, ήταν περιφραγμένες περιοχές, με σκοπό να διεξάγεται εντός τους το αριστοκρατικό κυνήγι – παιχνίδι, απρόσκοπτα και ο λαός να βρίσκεται έξω από αυτά. Η οργάνωση τέτοιων κυνηγιών – παιχνιδιών για την αριστοκρατία εξελίχθηκε σε δραστηριότητα, που λάμβανε χώρα σε οργανωμένους χώρους, που ανήκαν σε γαιοκτήμονες της εποχής και εξελίσσονταν γύρω από τους πύργους και τα αρχοντικά τους. Στόχος δεν ήταν μόνο το κυνήγι αυτό – καθαυτό, αλλά και η διακήρυξη της ευμάρειας και της ισχύος του αριστοκράτη – ιδιοκτήτη. Αργότερα, για τους ίδιους ακριβώς λόγους προβολής, άρχισε να αναπτύσσεται σταδιακά σε αυτούς του χώρους, μια αισθητική του σχεδιασμού του τοπίου, με μονοπάτια, πεζόδρομους, κιόσκια ανάπαυσης των κυνηγών, μεγάλοι περιποιημένοι κήποι κοντά στις επαύλεις των ευγενών, κ.λ.π.

Μετά την βιομηχανική επανάσταση, η ανάγκη ύπαρξης πάρκων, απέκτησε σταδιακά μια διαφορετική έννοια, σαν οι αναγκαίες εκείνες προστατευμένες εκτάσεις, που θα διατηρούσαν την αίσθηση της φύσης, στις ραγδαία αναπτυσσόμενες πόλεις, λόγω της αστυφιλίας και της εκβιομηχάνισης. Έτσι δημιουργήθηκαν τα πρώτα αστικά πάρκα, στα οποία, αργότερα, προστέθηκαν και οι αθλητικές δραστηριότητες, ως βασικό στοιχείο της λειτουργίας τους. Σταδιακά, μεγαλύτερες περιοχές εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς, χαρακτηρίστηκαν ως προστατευμένα Εθνικά Πάρκα, προκειμένου να προστατευθούν από την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη. Το μεγαλύτερο Εθνικό Πάρκο στον κόσμο σήμερα, είναι το Εθνικό Πάρκο της βορειοανατολικής Γροιλανδίας, που ιδρύθηκε το 1974.

Στις Η.Π.Α. η **πρώτη προσπάθεια δημιουργίας τοπίων** για την διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, με σκοπό την ευχαρίστηση των ανθρώπων, έγινε στις **30/06/1864, όταν ο Πρόεδρος Αβραάμ Λίνκολν ενέκρινε την δαπάνη για την δημιουργία του Πάρκου Yosemite Grant**, το οποίο, αργότερα, επί προεδρίας του Teddy Roosevelt, χαρακτηρίστηκε ως Εθνικό Πάρκο. Το **πρώτο δημόσιο αστικό πάρκο στον κόσμο**, φέρεται να είναι το **πάρκο Alamedade Hercules, στην Σεβίλλη της Ισπανίας**. Δημιουργήθηκε το 1574, μέσα στο ιστορικό κέντρο της πόλης, ανάμεσα στην περιοχή Macarena και τον ποταμό Guadalquivir. Μεταξύ των ιστορικά πρώιμων πάρκων περιλαμβάνεται το «Πάρκο της πόλης», στην Βουδαπέστη της Ουγγαρίας, το οποίο αρχικά ανήκε στην αριστοκρατική οικογένεια Batthyany. Το 1808, με

Αυτοκρατορικό νόμο, διαμορφώθηκε σε Αγγλικό στυλ και μερικά χρόνια αργότερα ο κόμης Batthyany το παραχώρησε, ως Δημόσιο πάρκο.

Το **πρώτο πάρκο, που εξ αρχής κατασκευάστηκε ως δημόσιο πάρκο στην Ευρώπη**, παρότι χρηματοδοτήθηκε από ιδιωτικά κεφάλαια, **φέρεται να είναι το Princes Park** στο προάστιο Toxteth του Λίβερπουλ στην Αγγλία, που άνοιξε για το κοινό το 1843. Η δημιουργία αυτού του πάρκου δεν ήταν τυχαία. Αντανακλούσε την ραγδαία αναπτυσσόμενη παρουσία του λιμανιού του Λίβερπουλ στην σκηνή του παγκόσμιου θαλάσσιου εμπορίου, τόσο, όσο στην Βικτωριανή εποχή να συναγωνίζεται σε πλούτο το ίδιο το Λονδίνο. Ένα άλλο, πρώιμο ιστορικά, δημόσιο πάρκο, είναι το Peel Park, στο Salford, στην Αγγλία, που άνοιξε για το κοινό στις 22/08/1846.

Ένα άλλο πάρκο, **που διεκδικεί τον τίτλο του πρώτου δημόσιου πάρκου στον κόσμο** είναι το **πάρκο Boston Common**, στην Βοστώνη των Η.Π.Α., που πρωτοχρησιμοποιήθηκε, ως δημόσιος χώρος περιπάτου και αναψυχής το 1634. Τα εθνικά πάρκα, σήμερα, τα διαχειρίζονται οι κεντρικές διοικήσεις. Για παράδειγμα, τα Εθνικά πάρκα των Η.Π.Α. τα διαχειρίζεται η Αμερικανική Υπηρεσία Πάρκων, ενώ τα υποεθνικά ή περιφερειακά πάρκα διοικούνται στο επίπεδο της Πολιτείας, που ανήκουν ή από φορείς που δημιουργούνται σε περιφερειακό επίπεδο. Τα **αστικά πάρκα** των πόλεων **κατά κανόνα διοικούνται από τους Δήμους** των πόλεων αυτών. ([http:// en.wikipedia.org](http://en.wikipedia.org))

E2. Πάρκα και Διεθνής εμπειρία:

Στον Δυτικό κόσμο **τα αστικά πάρκα αποτελούν βασική προτεραιότητα** για την αναψυχή των κατοίκων και την ανάπτυξη των πόλεων (οικονομική, πολιτιστική κ.λ.π.). Αποτελούν επίσης **πόλο εισπραξης εσόδων** όχι μόνο για την συντήρησή τους αλλά και **φορολογικών εσόδων για το κράτος**. Τέλος, τα αστικά πάρκα των μητροπόλεων, αποτελούν **πόλο έλξης τουριστών**, καθώς είναι ιδιαίτερα προσεγμένο το φυσικό περιβάλλον, **παρέχουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες** και έχουν την **ανάλογη διεθνή προβολή**. Διεθνείς έρευνες έχουν καταδείξει, πως η προστασία του περιβάλλοντος στα πάρκα του αστικού χώρου και η ψυχαγωγική αξία που παρέχουν, **αποτελούν άυλες αξίες με ιδιαίτερα υψηλή ιεράρχηση** στους κατοίκους των περιοχών, που βρίσκονται. Η υψηλή αισθητική ενός πάρκου, αποτιμάται από τους κατοίκους προσθετικά στην ποιότητα ζωής της πόλης.

Γενικά μιλώντας, η σημασία των πάρκων (αστικών και μη) είναι ιδιαίτερα σημαντική, σε μια εποχή που η περιβαλλοντική συνείδηση είναι αναπτυγμένη σε σχέση με το παρελθόν. Ωστόσο, εκτός από το περιβάλλον, ένας από τους στόχους της πολιτικής σε σχέση με τα αστικά και δη τα μητροπολιτικά πάρκα είναι η ενίσχυση των τοπικών αγορών με την προσέλκυση επισκεπτών. Ένα πάρκο μπορεί να συνδυάζει κάλλιστα **φυσικές ανέσεις** (φυσικό περιβάλλον) και **κατασκευασμένες ανέσεις** (κιόσκια, πεζοδρομήσεις, επιχειρήσεις εστίασης κ.λ.π.) με έναν τρόπο, που να το κάνει ιδιαίτερα ελκυστικό για τον επισκέπτη (Clark, 2003). Ένα πάρκο **μπορεί να προσφέρει εκπαίδευση, αναψυχή, πολιτιστικές παροχές** και να αποτελεί επίσης κατάλληλο τόπο για την άσκηση **ορισμένων μορφών επιχειρηματικής δραστηριότητας**, μέσα σε αυτό.

Τέτοιες **μορφές άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας** μπορούν ενδεικτικά να είναι: **α)** υπηρεσίες ασφαλείας (security) **β)** εκμετάλλευση οργανωμένων χώρων στάθμευσης **γ)** εμπορία παραδοσιακών προϊόντων και προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας **δ)** περιηγήσεις αναψυχής με μικρά σκάφη, εκεί όπου τα πάρκα συνδέονται με διερχόμενα ποτάμια ή λίμνες **ε)** υπηρεσίες αθλητικών δραστηριοτήτων που

απαιτούν ιδιαίτερους χώρους και εξοπλισμό , όπως bowling , paintball κ.λ.π. **στ)** περιηγήσεις επισκεπτών με παραδοσιακό τραινάκι **ζ)** χώροι ανάπαυσης και εστίασης , που προσφέρουν καφέ και φαγητό **η)** θερινός κινηματογράφος **θ)** περίπατος με άλογα **ι)** καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και πολλές άλλες.

Δύο είναι τα απαραίτητα χαρακτηριστικά τέτοιων επιχειρηματικών χρήσεων: πρώτον, να είναι ήπιας μορφής για να μην επιβαρύνεται το περιβάλλον και δεύτερον, να συνάδουν με την φυσιογνωμία του πάρκου και να μην την αλλοιώνουν. Βασικός παράγων επιτυχίας σε τέτοιες δραστηριότητες είναι η **καινοτομία στην επιχειρηματικότητα**. Τέτοιες δραστηριότητες προσφέρουν κέρδη στους επιχειρηματίες , έσοδα για τα πάρκα , από την παραχώρηση δικαιωμάτων για αυτές τις δραστηριότητες και θέσεις εργασίας. Συμβάλλουν επίσης στην ευρύτερη οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, ενώ παρέχουν έσοδα στο κράτος, μέσω της φορολογίας. **Η παρουσία ενός καλά οργανωμένου πάρκου συμβάλει και στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας γύρω και έξω από αυτό.**

Για παράδειγμα, κοντά στην πύλη ενός πάρκου με υψηλή επισκεψιμότητα, θα μπορούσε να λειτουργεί με επιτυχία ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο, με ότι αυτό συνεπάγεται για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Θα μπορούσαν, κατά τον ίδιο τρόπο, να επωφεληθούν, από την υψηλή επισκεψιμότητα ενός πάρκου , από συνεργεία αυτοκινήτων έως και τουριστικά γραφεία. Στην περιφέρεια του **Riverwalk Park στο San Antonio του Τέξας** έχουν αναπτυχθεί πλήθος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, όπως καφέ, εμπορικά καταστήματα, μπαρ, γκαλερί έργων τέχνης, ξενοδοχεία, και αποτελεί το πιο δημοφιλές αξιοθέατο (...the most popular attraction ...) για την τουριστική βιομηχανία των 3,5 δισεκατομμυρίων \$, της πόλης του San Antonio , ξεπερνώντας σε επισκεψιμότητα ακόμη και το Alamo (Lewis, 2002), που για την ιστορία των Η.Π.Α. έχει την ίδια σημασία, που έχει για την Ελληνική επανάσταση του 1821, το μαρτυρικό Μεσολόγγι.

Στον δυτικό κόσμο, **μελέτες έχουν καταδείξει, πως Δήμοι που διαθέτουν πάρκα με υψηλή αισθητική και ανέσεις έχουν αύξηση πληθυσμού** καθώς αυξήθηκε η ζήτηση των διαμερισμάτων σε αυτούς. Διεθνείς μελέτες έχουν καταδείξει πως η ύπαρξη πάρκων και ανοικτών χώρων αναψυχής συμβάλουν στην αστική ανάπτυξη και την οικονομική ανάπτυξη. Η αύξηση της ζήτησης χώρων κατοικίας κοντά σε πάρκα , όπως ήταν φυσικό μέσω του νόμου της προσφοράς και της ζήτησης, έχουν οδηγήσει στις περισσότερες των περιπτώσεων σε αύξηση των εμπορικών και των αντικειμενικών αξιών και σε αυξημένα φορολογικά έσοδα για το δημόσιο και τους Δήμους. Σύμφωνα με την **APA (American Planning Association)**, περισσότερο από εκατό χρόνια πριν, ο **Frederick Law Olmsted** , έκανε μια μελέτη για το πόσο τα πάρκα επηρεάζουν τις τιμές των ακινήτων.

Από το 1856 έως το 1873 μελέτησε την πορεία των αξιών των ακινήτων κοντά στο **Central Park** , προκειμένου να αιτιολογηθούν τα 13 εκατομμύρια \$, που ξοδεύτηκαν εκείνη την εποχή για την δημιουργία του. Διαπίστωσε , πως κατά την διάρκεια αυτής της δεκαεπτάχρονης περιόδου υπήρξε μία αύξηση των αξιών των ακινήτων, κοντά στο πάρκο, κατά 209 εκατομμύρια \$. Η ίδια μελέτη κατέδειξε ότι από την εν λόγω αύξηση των αξιών των ακινήτων, το κράτος είχε **πρόσθετα φορολογικά έσοδα** της τάξης των τεσσάρων εκατομμυρίων \$, ποσόν πολύ μεγάλο για την εποχή εκείνη. Οι μελέτες τέτοιου είδους επιβεβαίωσαν το ίδιο συμπέρασμα στα κατοπινά χρόνια. Μία έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την **National Association of Realtors (NAR)**, που είναι η Εθνική Ένωση Μεσιτών των Η.Π.Α., το 2001, διαπίστωσε, πως το 57% των ερωτηθέντων ήταν πρόθυμοι να πληρώσουν 10% περισσότερο, για την αγορά σπιτιών κοντά σε πάρκα. (Lewis, 2002)

Μεταξύ του 1996 και 2000, οι μονοκατοικίες κοντά στο **Prospect Park του Μπρούκλιν** ήσαν 100 – 300% υψηλότερες από τα σπίτια που ήσαν μακρύτερα. Επίσης, έρευνα της **Εθνικής Ένωσης των Κατασκευαστών των Η.Π.Α.** δείχνει, πως στο 65% των αγοραστών κατοικιών, επηρεάζονται θετικά ως προς την απόφασή τους για αγορά κατοικίας, σε μία πόλη, που διαθέτει κοντά στην κατοικία πάρκο. (Lewis, 2002) Σύμφωνα με τον Οργανισμό **Economics Research Associates (ERA)** το 1991, το 49% των κατοίκων

θα πλήρωναν περισσότερο για να ζουν σε μια γειτονιά κοντά σε πάρκο. Μια μελέτη για το **Pennypack Park, στην πόλη της Φιλαδέλφειας των Η.Π.Α.**, διαπίστωσε ότι οι τιμές των ακινήτων, αυξήθηκαν από 1000 \$ ανά στρέμμα, σε απόσταση 2.500 ποδιών (feet) από το πάρκο, σε 11.500 \$ ανά στρέμμα, σε απόσταση 40 ποδιών από το πάρκο!!! (*Hammer, Coughlin and Horn, 1974*).

Η πόλη **Chattanooga του Tennessee**, στις αρχές του 1980, βρισκόταν αντιμέτωπη με την αύξηση της ανεργίας, της εγκληματικότητας, την μόλυνση του περιβάλλοντος και γενικά , με την επιδείνωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της. Για να ενισχυθεί η οικονομική δραστηριότητα της πόλης , το Δημοτικό Συμβούλιο, με την συμβολή επιχειρήσεων και φορέων των Δημοτών , αποφάσισαν να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής της πόλης , με την απόκτηση ανοικτών χώρων και την δημιουργία πάρκων. Σαν αποτέλεσμα αυτής της επιτυχημένης προσπάθειας και της αυξημένης ζήτησης για κατοικία στην περιοχή , οι τιμές των ακινήτων σημείωσαν αύξηση 127,5%. Όπως σημειώνεται στην ιστοσελίδα του **Centennial Olympic Park , της πόλης της Ατλάντα** των Η.Π.Α. “ ...χιλιάδες άνθρωποι έχουν επιλέξει το Centennial Olympic Park , ως αυλή του σπιτιού τους”. (www.centennialpark.com)

Εκτός από την άμεση θετική επίδραση στην απασχόληση , που μπορεί να υπάρξει , μέσα και γύρω από ένα καλά οργανωμένο πάρκο, υπάρχει και η έμμεση, καθώς αυξάνει γενικά την ποιότητα ζωής σε μία πόλη και την κάνει ελκυστική, όχι μόνο σαν τόπο διαμονής αλλά και σαν τόπο εργασίας. Φαίνεται, μάλιστα, πως υπάρχει μια στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των πόλεων που προσφέρουν υψηλή ποιότητα ζωής και της ζήτησης ως τόπου διαμονής και εργασίας των πιο μορφωμένων και καλύτερα αμειβόμενων εργαζόμενων, των λεγόμενων «εργατών γνώσης» σε τομείς εξειδικευμένων υπηρεσιών όπως οι εργαζόμενοι σε τομείς υψηλής τεχνολογίας. Μία έρευνα σε δείγμα 1.200 εργαζόμενων στην υψηλή τεχνολογία, το 1998 από την KPMG διαπίστωσε, πως η ποιότητα ζωής σε μία πόλη, αυξάνει την ελκυστικότητα μιας θέσης εργασίας κατά 33%. (www.planningorg)

Η χώρα, που δίνει, ίσως, την πιο μεγάλη έμφαση στην καλή διαχείριση των πάρκων της είναι ο Καναδάς. Στον Καναδά υπάρχουν **οχτακόσια πενήντα πάρκα!!!** Κάποια από αυτά (**τα περισσότερα**) είναι **αστικά πάρκα**, ενώ στον αριθμό αυτό προσμετρώνται και τα Εθνικά πάρκα. **Όλα τα πάρκα του Καναδά είναι δημόσια ή Δημοτικά. Ωστόσο , το δημόσιο ιδιοκτησιακό καθεστώς τους δεν εμποδίζει την σχεδιασμένη ανάπτυξη υπηρεσιών από φορείς της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.** Στα Εθνικά πάρκα τις διοικήσεις επιλέγει η κεντρική εξουσία ενώ στα Δημοτικά πάρκα οι διοικήσεις επιλέγονται από τους Δήμους. Ωστόσο , είτε πρόκειται για Εθνικά πάρκα είτε για Δημοτικά, εποπτεύονται από έναν **Εθνικό φορέα (Canada Trail System)**. Το ψηλότερο ποσοστό γης, κατανεμημένο σε αστικά πάρκα, το έχει η πόλη του **Βανκούβερ**, όπου το 11% της συνολικής έκτασης της πόλης , αποτελείται από πάρκα!! Στην **Οττάβα**, αντιστοιχούν είκοσι στρέμματα πάρκων, ανά χίλιους κατοίκους, όταν στο **Λονδίνο**, που είναι η πόλη με τα πιο πολλά πάρκα στον κόσμο, αντιστοιχούν 2,7 εκτάρια (6,7 στρέμματα) πάρκων ανά χίλιους κατοίκους. (<http://en.wikipedia.org>)

Ε3. Τα πάρκα και η συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη (διεθνή και Ελληνικά παραδείγματα):

Ενδεικτικά, στο σημείο αυτό θα αναφερθούμε σε δύο περιπτώσεις πόλεων του Καναδά, που σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξή τους (οικονομική, περιβαλλοντική, πολιτιστική) έχουν τα πάρκα που διαθέτουν. Επελέγησαν δύο σχετικά μικρές πόλεις και όχι πρωτεύουσες ή μητροπόλεις για να καταδειχθεί το πόσο μεγάλη σημασία δίνουν στον Καναδά για την δημιουργία και φροντίδα των πάρκων. Θα εξετάσουμε,

επίσης το παράδειγμα ενός Ελληνικού επαρχιακού Δήμου , που ενέταξε την δημιουργία και προβολή του πάρκου του, σε ένα **πρόγραμμα ολοκληρωμένης ανάπτυξης**, που σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε για την περιοχή, με μεγάλη επιτυχία.

E3.1 Ο Δήμος της πόλης Midland:

Η πόλη του Midland , βρίσκεται στο νότιο άκρο του κόλπου της Georgia , στην επαρχία του Οντάριο στον Καναδά. Το 2006 είχε **πληθυσμό 16.300 κατοίκους** , διαθέτει Νοσοκομείο με 125 κλίνες και τοπικό αεροδρόμιο. Ωστόσο, είχε την ατυχία στις 23/06/2010 να χτυπηθεί από ισχυρό ανεμοστρόβιλο και να υποστεί σημαντικές ζημιές της τάξης των δεκαπέντε εκατομμυρίων \$. Η πόλη αυτή **παρότι διαθέτει μικρό πληθυσμό** , κατά τους θερινούς μήνες **δέχεται πάνω από 100.000 επισκέπτες!!**

Εκτός από την φυσική της θέση στον κόλπο της Georgia, οφείλει την υψηλή επισκεψιμότητα και στο πλέγμα των πανέμορφων πάρκων που διαθέτει. **Η περιοχή διαθέτει είκοσι μικρά και μεγαλύτερα πάρκα (!!!)**, δημοτικά και επαρχιακά, που αποτελούν τμήμα του εποπτευόντος φορέα Canada Trail System. Τα κυριότερα είναι τα: Lake park, Tom Mc McCullough park, Gawley park , Huronia park, Sunrise park, Glenbrook Gardens και Tiffin park. Η Διεύθυνση των πάρκων έχει θέσει σαν **κύριο στόχο, η ανάπτυξή τους να μην έρχεται σε αντίθεση με το φυσικό περιβάλλον**, για το οποίο, μέσα από την πολιτική της, **στοχεύει στην δημιουργία φυσικών τοπίων, με την μορφή που είχαν κάποτε**. Μια βόλτα στα πάρκα του Midland συνδυάζει το ήσυχο φυσικό περιβάλλον, την γραφική θέα στον κόλπο της Georgia, αλλά και τις τεχνητές ανέσεις, που είναι φτιαγμένες κατά τέτοιο τρόπο, που δεν αλλοιώνουν το φυσικό τοπίο. Δίπλα στα φυσικά μονοπάτια υπάρχουν πλακόστρωτα, υπάρχουν χώροι για πικ-νικ , αλλά και γήπεδα Basketball, beach volley, παιδικές χαρές, χώροι οργάνωσης μουσικών και γενικά καλλιτεχνικών εκδηλώσεων κ.λ.π.

Η χρήση των γηπέδων γίνεται με χρέωση και υπάρχουν χώροι όπου οργανώνονται εκδηλώσεις π.χ. γάμων κ.λ.π. και γενικά δραστηριότητες που αποφέρουν έσοδα. Γύρω από αυτά τα πάρκα υπάρχουν περίπου 8.000 νοικιαζόμενα σπίτια ή ξενοδοχεία, που υποδέχονται τον μεγαλύτερο όγκο της εποχιακής τουριστικής κίνησης. Τα πάρκα της πόλης του Midland, συμβάλουν, όχι μόνο στην αύξηση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της αλλά και στην ανάπτυξη του τουρισμού της πόλης, με ότι αυτό συνεπάγεται για την τοπική οικονομία , την απασχόληση (μόνιμη ή εποχική) και τα δημόσια έσοδα. (www.midland.ca)

E3.2 Ο Δήμος της πόλης Leamington:

Η πόλη του Leamington βρίσκεται στο Essex County, στο νότιο Οντάριο του Καναδά. Έχει **πληθυσμό 31.113 κατοίκους** και στην πόλη βρίσκεται η έδρα της πολυεθνικής επιχείρησης HJ Heinz, που παράγει και εμπορεύεται προϊόντα ντομάτας και από το 1908 που μεταφέρθηκε εκεί, έχει συμβάλει καθοριστικά στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Η πόλη βρίσκεται στα βόρεια της λίμνης Erie και κοντά της βρίσκεται το Εθνικό πάρκο Pelee Park. Ο Δήμος διαθέτει αρκετά μικρά και μεγαλύτερα πάρκα και τα πιο μεγάλα είναι τα Seacliff Park, Marina Park, Mersea Park και Garrison Gardens. Η πόλη του Leamington συγκεντρώνει, κάθε χρόνο, τους θερινούς κυρίως μήνες, πολλούς τουρίστες και τα πάρκα της αποτελούν τόπο προορισμού και διαμονής στα ξενοδοχεία που βρίσκονται δίπλα σε αυτά.

Κάθε χρόνο διοργανώνει το «φεστιβάλ της συγκομιδής της ντομάτας» με πολλές εκδηλώσεις , οι περισσότερες των οποίων λαμβάνουν χώρα μέσα στα πάρκα. Τα πάρκα της πόλης συνδέονται μεταξύ τους με ποδηλατοδρόμους και πεζοδρόμους , ενώ πέραν της φυσικής ομορφιάς και της φροντίδας του περιβάλλοντος σε αυτά, συνυπάρχουν αθλητικές εγκαταστάσεις, παιδικές χαρές, διαμορφωμένοι χώροι για πικ – νικ , με οργανωμένα καταφύγια τα οποία κατά τους θερινούς μήνες προσφέρονται προς ενοικίαση, ειδικά στο Seaclyff Park, κ.λ.π.

Ο δήμος, μέσα από προγράμματα **ενθαρρύνει την δράση εθελοντών** για τον καλλωπισμό των πάρκων, την προστασία του περιβάλλοντος κ.λ.π. Το 2001, **ο Δήμος ολοκλήρωσε με έργα υποδομής και συγκεκριμένους στόχους, ένα φιλόδοξο στρατηγικό σχέδιο, για τον πολιτισμό, την ψυχαγωγία και τα πάρκα**, με σκοπό την παραπέρα βελτίωση του επιπέδου ζωής της πόλης, την ενθάρρυνση ιδιωτικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, την επιπλέον προσέλκυση τουριστών για την οικονομική ανάπτυξη της πόλης. (www.leamington.ca)

E3.3 Το Οικολογικό Πάρκο Γιούχτα (Δήμος Αρχανών)

Η περίπτωση του Δήμου Αρχανών στην περιοχή Ηρακλείου Κρήτης αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα περιοχής όπου η εφαρμογή ενός **ολοκληρωμένου σχεδίου ανάπτυξης** ενδυνάμωσε την τοπική οικονομία και βελτίωσε την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Πρόκειται για ένα μικρό Δήμο της Κρήτης που αποτελείται από τέσσερα χωριά και κατοικείται από **4.500 κατοίκους**. Το 70% του ενεργού πληθυσμού του Δήμου απασχολείται στον αγροτικό τομέα και η περιοχή είναι ιδιαίτερος γνωστή για την παραγωγή κρασιού και ελαιόλαδου. Όπως αναφέρεται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την κοινωνική ενσωμάτωση (2003-2005) «η περίπτωση του Δήμου Αρχανών αποτελεί μια αξιοσημείωτη ορθή πρακτική τόσο για τα Ελληνικά όσο και για τα Ευρωπαϊκά δεδομένα, η οποία διέπεται από την φιλοσοφία της δημιουργίας μιας ισχυρής τοπικής οικονομίας, μέσω όμως τόσο της αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού όσο και της ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής».

Όταν κατά την δεκαετία του '80 η φυλλοξήρα έπληξε τις αμπελοκαλλιέργειες, ο Δήμος βίωσε μια δραματική οικονομική ύφεση, με όλες τις συνεπακόλουθες επιπτώσεις. Έτσι, λοιπόν, η Δημοτική Αρχή από τις αρχές της δεκαετίας του '90, με έντονη προσπάθεια ξεκίνησε την εφαρμογή ενός σχεδίου ανάπτυξης η φιλοσοφία του οποίου βασίζονταν στην στενή συνεργασία των τοπικών αρχών και στην αποτελεσματική χρήση του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής. Είναι μια προσπάθεια που κράτησε 15 χρόνια. Βασικοί στόχοι του σχεδίου ανάπτυξης ήσαν:

1. Η αλλαγή προσανατολισμού της τοπικής κοινωνίας (διαφοροποίηση)
2. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
3. Η αύξηση της απασχόλησης
4. Η προστασία του περιβάλλοντος

Παράλληλα κατάρτισε ολοκληρωμένο σχέδιο παρεμβάσεων:

A) Για την βελτίωση των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών γίνεται ο πρώτος Δήμος με πιστοποίηση ISO 9000.

B) Για την διάσωση της ξεχωριστής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, η Δημοτική Αρχή ανέθεσε την μελέτη ανάδειξης και ανάπλασης του οικισμού στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Γ) Τα έργα βασικών υποδομών (ύδρευση, αποχέτευση, υπόγεια καλωδίωση κ.α.) ακολούθησαν αποκαταστάσεις παραδοσιακών κτιρίων, αναπλάσεις και πεζοδρομήσεις, δημιουργία κοινόχρηστων χώρων και χώρων πρασίνου, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις.

Στην υλοποίηση του σχεδίου ανάπτυξης της περιοχής σημαντικό ρόλο έπαιξε και η σωστή αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων από τα οποία ξεχωρίζουν:

Δ) Για την απασχόληση, με το πρόγραμμα «Leader», με την λειτουργία του Κέντρου Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (ΚΕΣΥΥ), με την λειτουργία του Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών , του Βρεφονηπιακού Σταθμού κ.λ.π.

Ε) Για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, με το Γραφείο Υποστηρικτικών Υπηρεσιών του Δήμου Αρχανών , με την πολύπλευρη στήριξη στους μετανάστες της περιοχής.

ΣΤ) Για την υγεία, με το Περιφερειακό Ιατρείο, με προγράμματα προαγωγής της υγείας και πρόληψης νόσων, με την Δημοτική Τράπεζα Αίματος.

Ζ) Για την ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, με προστασία του βουνού (είναι κτισμένες σε μία εύφορη κοιλάδα και δυτικά τους υψώνεται το όρος Γιούχτας) και της ευρύτερης περιοχής, υλοποιήθηκε το πρόγραμμα «Οικολογικό Αρχαιολογικό Πάρκο Γιούχτας».

Όλες οι παραπάνω δραστηριότητες συνέβαλαν στην **παραμονή ή επιστροφή οικογενειών στον τόπο καταγωγής τους** και στην ανάδειξη των Αρχανών σε **πόλο έλξης ντόπιων και ξένων επισκεπτών**. Το Οικολογικό Πάρκο του Γιούχτα δεν είναι ένα αστικό πάρκο. Βρίσκεται σε απόσταση τριών χιλιομέτρων δυτικά των Αρχανών και δεκαοκτώ χιλιομέτρων νότια από την πόλη του Ηρακλείου της Κρήτης. Το πάρκο περιλαμβάνει το ίδιο το όρος και τρία φαράγγια. Η αρχαιολογική διάσταση του Γιούχτα οφείλεται σε σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους , της Μινωικής εποχής, που έχουν εντοπισθεί στην περιοχή. Εκτός από τα αρχαία μνημεία υπάρχουν και δύο Ενετικές γέφυρες.

Η οικολογική διάσταση του όρους και της ευρύτερης περιοχής οφείλεται στην αξιόλογη χλωρίδα και πανίδα, που υπάρχει. Έχουν καταγραφεί , περίπου , 360 διαφορετικά είδη φυτών, όσο για την πανίδα, περιλαμβάνει 44 είδη πουλιών και επτά είδη θηλαστικών. Λόγω της βιοποικιλότητάς του έχει συμπεριληφθεί στον κατάλογο της Ευρωπαϊκής Ένωσης CORINEBIOTOPES, στους σημαντικούς βιότοπους για την διατήρηση στην Ευρώπη, ενώ έχει ενταχθεί και στο Δίκτυο NATURA 2000, με κωδικό GR 4310002 «Γιούχτας – Φαράγγι Αγίας Ειρήνης». Στο πάρκο υπάρχουν έντεκα σπήλαια, από τα οποία τα τρία έχουν εξερευνηθεί και χαρτογραφηθεί.

Η αποκατάσταση του πρασίνου, όπου στο παρελθόν είχε πληγεί από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, η δημιουργία μονοπατιών, η ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και των σπηλαίων, έχουν καταστήσει το πάρκο επιθυμητό προορισμό επίσκεψης τουριστών , οικολογικών και ορειβατικών συλλόγων, σχολείων κ.λ.π. και σε συνδυασμό με την συνολική αναβάθμιση των Αρχανών , συμβάλει αποφασιστικά στην τοπική ανάπτυξη και την αύξηση της απασχόλησης στην περιοχή. (frontoffice-147.dev.edu.uoc.gr/rd/it/393/1)

E3.4 Διάσημα πάρκα της Ευρώπης

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν **συνοπτικά** τα πιο γνωστά πάρκα της Ευρώπης, που συμβάλουν αποφασιστικά στην περιβαλλοντική αναβάθμιση των πόλεων που βρίσκονται, έχουν πολύ μεγάλη διεθνή προβολή και επισκεψιμότητα, συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας γύρω και μέσα σε αυτά και αποτελούν χώρο ανάπτυξης πολιτιστικών, αθλητικών και περιβαλλοντικών

δραστηριοτήτων, δηλαδή συμβάλλουν αποφασιστικά στην «Βιώσιμη Ανάπτυξη» των πόλεων που βρίσκονται. Πέρα από την αυτονόητη ιδιότητά τους ως πνεύμονες πράσινου και οξυγόνου, τα πάρκα αποτελούν σημεία αναφοράς της πόλης, μέρος της ιστορίας της, τόπο συνάντησης και αναψυχής για τους κατοίκους της και, σε αρκετές περιπτώσεις, αξιοθέατα πρώτης γραμμής για τους επισκέπτες της.

Το **St. James Park** στο Λονδίνο είναι το πιο βασιλικό, γιατί αποτελεί τη βάση της βασιλικής Έφιππης Φρουράς και βρίσκεται δίπλα σε τρία παλάτια: του St. James, του Ουέστμινστερ και φυσικά του Μπάκιγχαμ. Είναι και πολύ αγαπητό στους Λονδρέζους που το προτιμούν καθημερινά για το μεσημεριανό τους διάλειμμα. Ειδικά μεταξύ Απριλίου και Σεπτεμβρίου, στήνονται στο πάρκο πολλές ξαπλώστρες και οι εξωτερικές εταιρικές συνεδριάσεις είναι πολύ συχνές. Όταν έχει καλό καιρό, μπορεί να δει ο επισκέπτης πελεκάνους στη λίμνη και σκίουρους στα δέντρα. Αν πάλι ο καιρός δεν είναι καλός, ο επισκέπτης μπορεί να κατευθυνθεί προς το «In the Park» για ένα ζεστό πιάτο σούπας ή μία ακόμα ζεστότερη κούπα τσάι.

Εικόνες από το St. James Park στο Λονδίνο

Θα ήταν βέβαια παράλειψη να μην αναφερθούμε και στα άλλα δύο πάρκα του Λονδίνου. Το **Hyde Park** είναι πραγματικά θαυμάσιο και αξίζει μιας επίσκεψης. Εκτός των άλλων, φιλοξενεί το διάσημο Speaker's Corner, όπου οι πολίτες εκφράζουν τα παράπονα και τη δυσαρέσκεια τους, το Holocaust Memorial, το Diana, Princess of Wales Memorial και, φυσικά, κάθε χειμώνα μετατρέπεται στη Winter Wonderland, ένα μαγικό μέρος που είναι λες και βγήκε κατ' ευθείαν από κάποιο παραμύθι.

Εικόνα από το Hyde Park στο Λονδίνο

Τέλος, το **Regents Park** είναι το μεγαλύτερο κομμάτι της πόλης καλυμμένο με γκαζόν. Παλιά ο χώρος ανήκε στο παλάτι και είναι γνωστό ότι ο Ερρίκος Γ' τον χρησιμοποιούσε για κυνήγι. Τότε δεν υπήρχε τίποτα εκεί, εκτός από το ψηλό τείχος που το περιέβαλε. Αν έβλεπε το πάρκο τώρα ο Ερρίκος Γ' θα δυσκολευόταν πολύ να το γνωρίσει. Το πάρκο περιλαμβάνει πανέμορφους κήπους, café, εστιατόρια, το London Zoo και τους καλοκαιρινούς μήνες το Open Air Theater.

Εικόνες από το Regent's Park στο Λονδίνο

Τρία είναι τα μεγάλα και γνωστά πάρκα του Παρισιού: το Jardin de Tuileries, το Jardin du Luxembourg και το Jardin du Palais Royal (jardin = κήπος). Το **Jardin de Tuileries** είναι ένα παλιό κι ευρύχωρο πάρκο που δημιουργήθηκε από την Αικατερίνη των Μεδίκων το 1564 και οι ντόπιοι χαριτολογώντας το αποκαλούν «η πίσω αυλή του Παρισιού».

Εικόνα από το πάρκο Jardin de Tuileries στο Παρίσι

Το **Jardin du Palais Royal** είναι ένας ιστορικός κήπος, απέναντι ακριβώς από το Λούβρο, που επειδή περιβάλλεται από τις εγκαταστάσεις του Palais Royal, δεν τον παρατηρεί κανείς εύκολα από μακριά. Η ιστορία του ξεκινάει το 1624, όταν ο καρδινάλιος Ρισελιέ το αγόρασε μαζί με μερικά παραπλήσια οικοπέδα και έχτισε εκεί το παλάτι του. Τότε η τοποθεσία αποτελούσε την αυλή του παλατιού και η είσοδος σε μη ευγενείς φυσικά απαγορευόταν. Έπρεπε να περάσουν 160 χρόνια μέχρι το 1784, οπότε και ο Philippe-Egalitié άνοιξε τις πόρτες του στο κοινό και απαγόρευσε την είσοδο στην αστυνομία. Με μιας χτίστηκαν μέσα και τριγύρω του cafés, σφαιριστήρια, θέατρα και καταστήματα, μετατρέποντας το πάρκο σε μέρος ανταλλαγής ιδεών και το σπίτι του κάθε ιδεαλιστή και επαναστάτη. Με άλλα λόγια, κάθε ιστορικό γεγονός που έχει συγκλονίσει την πόλη μπορεί να συνδυαστεί με κάποιο τρόπο με αυτό το πάρκο. Το μέρος παραμένει το ίδιο επαναστατικό όσο και το ίδιο όμορφο μέχρι σήμερα. Μέσα του υπάρχουν καταστήματα με αντίκες, με ρούχα, κοσμήματα ακόμα και εργαλεία κηπουρικής. Υπάρχουν ακόμη γκαλερί, 2 café και 3 εστιατόρια και το Restaurant Vefour που πρωτοάνοιξε λίγο πριν τη γαλλική επανάσταση. Στις δύο άκρες του συνεχίζουν να λειτουργούν δύο θέατρα, το Comédie Française στη βορειοδυτική γωνία του και το Théâtre du Palais Royal στη νοτιοδυτική.

Εικόνες από το πάρκο Jardin du Palais Royal στο Παρίσι

Το **Jardin du Luxembourg** είναι ένα από τα ωραιότερα πάρκα του Παρισιού. Αν και σχετικά μικρό, θεωρείται ένα από τα πιο όμορφα και πιο φιλόξενα πάρκα του κόσμου και είναι ιδανικό για όλη την οικογένεια.

Επίσης, το πάρκο διαθέτει και πολλά αγάλματα που αξίζει να δει ο επισκέπτης.

Εικόνα από το πάρκο Jardin du Luxembourg στο Παρίσι

Όλα τα μέρη για τα οποία είναι γνωστό το Βερολίνο, το Ράιχσταγκ, η Πύλη του Βρανδεμβούργου, η Potsdamer Platz, η Στήλη της Νίκης κλπ., βρίσκονται μέσα ή γύρω από το πάρκο **Tiergarten**.

Το πάρκο Tiergarten στο Βερολίνο φτιάχτηκε τη δεκαετία του 1830 και πέρασε δύσκολες μέρες μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν οι κάτοικοι του Βερολίνου έκοβαν τα δέντρα του για να τα χρησιμοποιήσουν ως καυσόξυλα.

Σήμερα, πάντως, μετά την κρατική προσπάθεια αναδάσωσής του, το τεράστιο πάρκο δίπλα στον ποταμό Spree είναι το πιο πράσινο μέρος της πόλης.

Εικόνα από το πάρκο Tiergarten στο Βερολίνο

Εικόνα από το πάρκο Tiergarten στο Βερολίνο

Μια μεγάλη πόλη σαν το Βερολίνο, όμως, δεν είναι δυνατόν να έχει μονάχα ένα αξιόλογο πάρκο. Το **Volkspark Friedrichshain** είναι το πλέον τέλειο μέρος για να ξαπλώσει ο επισκέπτης στο γκαζόν, να εξετάσει αφηρημένα σοσιαλιστικά μνημεία και (καιρού επιτρέποντος) να παρακολουθήσει μια υπαίθρια προβολή ταινίας. Ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφθεί το Märchenbrunnen (Νεράιδο - σιντριβάνι) που κατασκευάστηκε από παιδιά το 1913 και περιλαμβάνει πάνω από 100 πέτρινες φιγούρες νεράιδων.

Εικόνα από το πάρκο Volkspark Friedrichshain στο Βερολίνο

Αν πάλι ο επισκέπτης αναζητά ένα χώρο για να ησυχάσει, αξίζει να πάει προς το **Lustgarten Park**, που παλιά χρησιμοποιείτο για τις συγκεντρώσεις των ναζιστών του Χίτλερ και σήμερα χρησιμοποιείται για ηλιοθεραπεία δίπλα από τα σιντριβάνια του.

Εικόνα από το Lustgarten Park στο Βερολίνο

Η Βαρκελώνη είναι γεμάτη από έργα του διάσημου Καταλανού αρχιτέκτονα Άντονι Γκαουντί. Πουθενά αλλού στην πόλη, όμως, δεν είναι πιο αισθητή η παρουσία και το ταμπεραμέντο του απ' ότι στο **Guell Park**. Σχεδιάστηκε από τον Γκαουντί και κατασκευάστηκε στις αρχές του 20ου αιώνα και σύμφωνα με πολλούς αποτελεί το πιο αντιπροσωπευτικό του έργο. Αν είστε φίλος της αρχιτεκτονικής, αξίζει

μία επίσκεψη και στο Pavelló de Consergia όπου εκτίθεται η ιστορία της κατασκευής του πάρκου και οι μέθοδοι χτισίματος του Γκαουντί. Αν πάλι αυτό σας φαίνεται πολύ ακαδημαϊκό, τότε πηγαίνετε κατ' ευθείαν προς την ταράτσα, καθίστε στον πανέμορφο ψηφιδωτό πάγκο και απολαύστε το έργο του μεγάλου αρχιτέκτονα και καλλιτέχνη.

Εικόνες από το Guell Park της Βαρκελώνης

Το **Retiro Park** είναι γνωστό ως «ο πνεύμονας τα Μαδρίτης», αφού είναι καταπράσινο και βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο της πόλης. Πρώην εξοχικό καταφύγιο της βασιλικής οικογένειας, το **Retiro** είναι καθημερινά γεμάτο από πλανόδιους μουσικούς, κουκλοθέατρα και πλανόδιους πωλητές. Οι κήποι και η τεχνητή λίμνη του είναι διάσημα σε όλη την Ισπανία, ενώ μέρος της δημοτικότητάς του οφείλεται και στη γειτνίασή του με το περίφημο Μουσείο Prado.

Ένα λιγότερο διάσημο αλλά εξίσου όμορφο πάρκο της Μαδρίτης είναι το **Casa de Campo Park**, γνωστό για τον ζωολογικό του κήπο και για το λούνα παρκ που έχει μέσα του. Η τεχνητή λίμνη είναι ιδανική για κωπηλασία και ψάρεμα, όμως προσοχή: απαγορεύεται αυστηρά στον επισκέπτη να ταΐσει τις πάπιες. Όταν ο καιρός θερμάνει πολλοί είναι αυτοί που τρέχουν να κάνουν ηλιοθεραπεία δίπλα στην λίμνη, γι' αυτό και μερικές φορές συγκεντρώνει πάρα πολύ κόσμο.

Εικόνα από το Retiro Park στη Μαδρίτη

Εικόνα από το Retiro Park στη Μαδρίτη

Το **Parco Savello** στη Ρώμη είναι ένα μικρό, απόμερο και συμπαθέστατο πάρκο που είναι γνωστό στους ντόπιους ως Giardino Degli Aranci (κήπος των πορτοκαλιών). Εκτός των επιβλητικών του διαδρόμων, που αποπνέουν την αύρα του μοντέρνου τρόπου ζωής αναμεμιγμένη με μυρωδιές της αρχαίας Ρώμης, φημίζεται και για τη υπέροχη θέα της πόλης που προσφέρει ο «εξώστης» του. Το πάρκο βρίσκεται δίπλα στην Piazza Pietro d' Illiria και στην αρχαία Basilica της Santa Sabina. Το πρώτο πράγμα που βλέπει όποιος το επισκέπτεται είναι το σιντριβάνι του Giacomo Della Porta που λέγεται ότι φτιάχτηκε κατ' εικόνα και ομοίωση του ποταμίσιου θεού Oceanus. Τις περιόδους του χρόνου που ο καιρός είναι καλός μπορείτε να παρακολουθήσετε θεατρικές παραστάσεις μέσα στα αρώματα από τα κλαδιά των δέντρων. Αγαπημένο μέρος για ερωτευμένα ζευγάρια που έρχονται να απολαύσουν τον ήλιο να βασιλεύει αργά πάνω από την ιταλική πρωτεύουσα.

Εικόνα από το Parco Savello στη Ρώμη

Το **Kelvingrove Park** στη Γλασκόβη για πολλούς αποτελεί το πιο κλασσικό παράδειγμα βικτωριανού σχεδιασμού. Απλώνεται κατά μήκος του ποταμού Kelvin, από τον οποίο άλλωστε παίρνει και το όνομα του. Ο περίπατος στην περιοχή του πεζόδρομου δίπλα από την όχθη του Kelvin αποτελεί μία από τις πιο ήρεμες και διαδεδομένες βόλτες της πόλης. Μέσα στο κροκέ πράσινο που διακρίνει το μέρος ξεχωρίζουν τα πολύ κομψά κτίρια της **γκαλερί** και του **μουσείου** που βρίσκονται στο κέντρο του.

Εικόνα από το Kelvingrove Park στη Γλασκόβη

Το **Monsanto Forest Park** στη Λισαβόνα αποτελεί το πιο προσεγμένο κομμάτι γης σε ολόκληρη την πόλη εδώ και πολλά χρόνια. Η παραδειγματική προσπάθεια της κυβέρνησης να συντηρήσει τη χλωρίδα και την πανίδα του χώρου αποτελεί φωτεινό παράδειγμα πολιτισμού. Το μέγεθός του είναι τεράστιο (περίπου 10 τετ. χλμ.), γι' αυτό και πολλοί το λένε «*το δάσος ανάμεσα στις λεωφόρους*». Είναι ιδανικό για ποδηλασία και πεζοπορία, ενώ μερικούς μήνες το χρόνο μπορεί κανείς να βρει εκεί μαθήματα yoga και tai chi.

Εικόνα από το Monsanto Forest Park στη Λισαβόνα

Το **Phoenix Park** στο Δουβλίνο εκτός της μύρας Guinness και των U2, οι κάτοικοι του Δουβλίνου μπορούν να περηφανεύονται ότι έχουν κι έναν από τους μεγαλύτερους περιφραγμένους χώρους αναψυχής στην Ευρώπη. Το συνολικό του εμβαδόν αγγίζει τα 8 τετ. χλμ. (30% του οποίου καλύπτεται από δάσος) και, όπως τα πιο πολλά πάρκα του Ηνωμένου Βασιλείου, το Phoenix Park ξεκίνησε ως κυνηγητικό

έδαφος της βασιλικής οικογένειας, έτσι ήταν κλειστό στο κοινό για την προστασία της πανίδας (κατά κύριο λόγο των ελαφιών). Άνοιξε τις πόρτες του στους κοινούς θνητούς το 1745. Μέσα του μπορείτε να επισκεφτείτε το **café του**, τα **tea rooms** του, το ζωολογικό του κήπο ή να νοικιάστε ένα ποδήλατο και να κάνετε βόλτες για όση ώρα θέλετε. Τέλος διαθέτει παιδική χαρά, χώρο για πικ-νικ, αρκετές όμορφα διακοσμημένες λίμνες και μια μεγάλη αγέλη άγριων ελαφιών.

Εικόνες από το Phoenix Park στο Δουβλίνο

(Τα στοιχεία και οι φωτογραφίες του παρόντος υποκεφαλαίου αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα <http://history-pages.blogspot.gr>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ': ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ **ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ «ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ»**

ΣΤ1. Όρια – περιγραφή – γενικά χαρακτηριστικά του Πάρκου

Το Πάρκο Τρίτση ανήκει εξ ολοκλήρου στα διοικητικά όρια του Δήμου Ιλίου και συνορεύει Νότια και Ανατολικά με την περιοχή των Αγίων Αναργύρων και Βόρεια με την περιοχή του Καματερού, που ανήκουν πλέον στον ενιαίο Δήμο Αγίων Αναργύρων – Καματερού. Σε γενικές γραμμές το οικιστικό σύνολο της περιοχής, των Δήμων Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού, χαρακτηρίζεται από μικτές χρήσεις γης, υψηλή οικιστική πυκνότητα, σχετική έλλειψη ελεύθερων χώρων, επιβαρυσμένη οδική κυκλοφορία και ατμοσφαιρική ρύπανση. Ο συνολικός πραγματικός πληθυσμός των προαναφερόμενων Δήμων προσεγγίζει τους 200.000 κατοίκους, περίπου. Ωστόσο, αν συνυπολογισθούν και άλλοι όμοροι Δήμοι της περιοχής που δεν συνορεύουν μεν, αλλά βρίσκονται πλησίον του πάρκου, όπως οι Δήμοι Πετρουπόλεως, Άνω Λιοσίων, Ζεφυρίου, Περιστερίου κ.λ.π. τότε αναφερόμαστε σε έναν **συνολικό πληθυσμό της τάξης των, περίπου, 700.000 κατοίκων** (ΑΣΔΑ, 2008)

Το πάρκο καταλαμβάνει έκταση **1.150 στεμμάτων** και είναι **έξι φορές μεγαλύτερο από τον Εθνικό Κήπο** (είναι από τα μεγαλύτερα πάρκα της Ευρώπης, ενδεικτικά το Χάιντ Παρκ στο Λονδίνο 1.420,00 στρ.), ενώ είναι **το μοναδικό Ελληνικό πάρκο που έγινε δεκτό στο Ευρωπαϊκό δίκτυο πάρκων (federnatur.org)**. (www.attikipress.gr) Το πάρκο περιλαμβάνει τμήματα υψηλής και χαμηλής βλάστησης καθώς και υδάτινες επιφάνειες, που δημιουργούν ένα τοπικό οικοσύστημα στο οποίο βρίσκεται καταφύγιο ολοένα αυξανόμενος αριθμός πτηνών και μικρών ζώων. Σύμφωνα με τις μελέτες της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, που διεξάγει έρευνες στο οικοσύστημα του πάρκου εδώ και σχεδόν μία δεκαετία, **μέσα στο Πάρκο ζούνε και αναπαράγονται εκατόν εβδομήντα επτά είδη πτηνών (!!!)**, κάτι πολύ σημαντικό καθώς πρόκειται για ένα χώρο που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης. Επιπλέον, η ύπαρξη μίας τόσο εκτεταμένης έκτασης πρασίνου μέσα στα όρια του επιβαρυσμένου αστικού ιστού μπορεί να βελτιώσει το μικροκλιματικό καθεστώς κυρίως σε ότι αφορά φαινόμενα θερμικής νησίδας. (Hassid et al, 2000)

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός πως μόλις 15,8 τετρ. χ/ρα του λεκανοπεδίου της Αθήνας αποτελούν πράσινο σε αστικές περιοχές, έκταση που αντιστοιχεί σε ποσοστό 2,93% της συνολικής έκτασης του λεκανοπεδίου. (Αντωνίου, 2002) Το υγρό στοιχείο, σπάνιο στην Αττική, έχει αναδειχθεί σε κυρίαρχο χαρακτηριστικό του τοπίου, καθώς έχουν δημιουργηθεί έξι τεχνητές λίμνες, που φιλοξενούν αντίστοιχη

βλάστηση υγροτοπικού χαρακτήρα γύρω από αυτές. Οι λίμνες συνδέονται μεταξύ τους με κανάλια , με αποτέλεσμα να υπάρχει ένα πολύ μεγάλο σε έκταση υδάτινο σύμπλεγμα.

Πριν δύο χρόνια δημοπρατήθηκε και το έργο της ανακύκλωσης του νερού των λιμνών, που κατά το μεγαλύτερο μέρος τους προέρχονται από γεώτρηση στο Καματερό.

Πρόκειται για ένα έργο που σε μεγάλο ποσοστό **χρηματοδοτείται από το ίδρυμα Λάτση**. (Άρθρο της Τάνιας Γεωργιοπούλου, Καθημερινή 16/03/2011)

Το πάρκο διαθέτει αξιόλογο δίκτυο πεζοδρόμων , ενώ παραμένει ημιτελές (στην πραγματικότητα εγκαταλελειμμένο) το αρχικά προβλεφθέν έργο της κατασκευής γραμμών τραίνου και σταθμών, εντός του πάρκου, απαραίτητου για την ολοκληρωμένη επίσκεψη στους χώρους του, λόγω της μεγάλης έκτασής του.

Το πάρκο διαθέτει τρεις μεγάλους χώρους στάθμευσης και υπάρχει σε αυτό εύκολη πρόσβαση από την Αττική οδό, την Εθνική οδό και με τακτική αστική συγκοινωνία, από τις πύλες που βρίσκονται στις λεωφόρους Φυλής και Δημοκρατίας.

Δεν υπάρχει, ωστόσο, πρόσβαση μέσω των δικτύων ΜΕΤΡΟ και ΗΣΑΠ. Εκτός από την ιδιαίτερη οικολογική αξία και την σημασία στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των γύρω περιοχών, **το πάρκο προσφέρει μια εξαιρετική ευκαιρία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης** και ευαισθητοποίησης μέσα από ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, ενώ, **υπό προϋποθέσεις μπορεί να συμβάλει στην ευρύτερη οικονομική ανάπτυξη της περιοχής στην ενίσχυση της απασχόλησης και το ίδιο να είναι οικονομικά αυτοδύναμο** , κάτι που δεν ισχύει σήμερα , αντλώντας πρόσθετους πόρους μέσα από την ανάπτυξη ενός ευρύτατου φάσματος δραστηριοτήτων και υψηλού επιπέδου ανταποδοτικών υπηρεσιών.

Άποψη της κεντρικής λίμνης του Πάρκου Τρίτση (πηγή: www.parkotritsi.gr)

Το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης»
(πηγή: www.Googleearth.gr)

ΣΤ2. Η ιστορία του πάρκου και του «Πύργου της Βασιλίσσης»

Αποψη από τον περίβολο του «Πύργου της Βασιλίσσης» (πηγή: www.organizationearth.org)

Στην ευρύτερη περιοχή του σημερινού πάρκου υπήρχαν κατά την Τουρκοκρατία μεγάλα τσιφλίκια, που τα χρόνια της απελευθέρωσης πέρασαν σε χέρια εύπορων οικογενειών. Τα χρόνια της απελευθέρωσης (1832) ο πρώτος ιδιοκτήτης του κτήματος, που τότε ήταν περίπου 300 στρέμματα, ήταν ο Ανδριώτης караβοκύρης Ιωάννης Παπαθεοδώρου Λεφάκης. Τον Μάιο του 1838 πούλησε το κτήμα στους Άγγλους John Williams και George Miles, οι οποίοι ενδιαφέρονταν να κάνουν επενδύσεις στην χώρα. Οι Άγγλοι φύτευσαν αμπέλια, οπωροφόρα δέντρα, έφτιαξαν εγκαταστάσεις, διαμόρφωσαν κήπους και καλλιέργησαν συστηματικά τα αρόσιμα τμήματα. Το 1840 διέλυσαν την κοινοπραξία και ο Miles πούλησε το μερίδιό του στον Williams. Ο Williams το 1848 αποφάσισε να φύγει από την Ελλάδα και πούλησε το κτήμα στον Δημήτριο Κοντάκη, έναντι 10.370 δραχμών.

Φαίνεται πως οι προσπάθειες των Άγγλων να δημιουργήσουν ένα κτήμα πρότυπων και συστηματικών καλλιεργειών, που θα τους αποφέρει κέρδη δεν απέδωσαν. Κατάφεραν όμως να δημιουργήσουν ένα θαυμάσιο αγρόκτημα, η ομορφιά του οποίου συγκίνησε την τότε βασίλισσα Αμαλία το καλοκαίρι του 1848, σε έναν από τους ιστορικά γνωστούς περιπάτους της στα περίχωρα της Αθήνας. Τον Σεπτέμβριο του 1848, το κτήμα Κοντάκη αγοράζεται από τους βασιλείς, οι οποίοι, πολύ σύντομα θα προχωρήσουν και σε νέες αγορές, προκειμένου να το επεκτείνουν. Έτσι από το 1848 έως το 1861 (ένα χρόνο πριν την έξωση από τον θρόνο) η βασιλική Αυλή θα συνάψει 47 νέες συμφωνίες αγοράς ακινήτων στην περιοχή, δημιουργώντας ένα ενιαίο κτήμα 2.500 στρεμμάτων. Η διαμόρφωση του κτήματος άρχισε αμέσως μετά την αγορά του πρώτου κομματιού από τον Κοντάκη και συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια. Στις εργασίες χρησιμοποιήθηκαν οι γνωστοί ανακτορικοί κηπουροί Σμίτ και Μπαρώ, που είχαν φτιάξει και τον Βασιλικό Κήπο, σημερινό Εθνικό Κήπο. Σύντομα, το κτήμα εξελίχθηκε σε πρότυπο κέντρο γεωργίας και κτηνοτροφίας. Τα προϊόντα του αγροκτήματος – την εποπτεία του οποίου η Αμαλία ανέθεσε στον Γραμματέα της Αυλής Φερδινάνδο Σίφερτ – ήταν ποικίλα και εξαιρετικής ποιότητας, με αποτέλεσμα πολλά από αυτά να επαινεθούν και να βραβευθούν σε διεθνείς εκθέσεις της εποχής.

Κατά τα τέλη του 1856 το κτήμα είχε σχεδόν διαμορφωθεί. Παράλληλα με τις εργασίες διαμόρφωσης του κτήματος άρχισε και η κατασκευή της βασιλικής έπαυλης με χρήματα του λεγόμενου

Ανακτορικού Ταμείου, που τότε επείχε την θέση Δημοσίου Ταμείου. Στην θέση ενός παλαιού Πύργου, που υπήρχε περίπου στην μέση του κτήματος και χρησίμευε, πιθανότατα, ως κατοικία των Άγγλων πρώην ιδιοκτητών, άρχισε να κατασκευάζεται ένας νέος Πύργος, γοτθικού ρυθμού, κατ' απομίμηση του Πύργου Hohen Schwangaw, όπου γεννήθηκε ο Όθωνας, από τον Γάλλο αρχιτέκτονα Florimond Boulander. Η ύπαρξη αυτού του Πύργου, καθόρισε και την ονομασία του κτήματος, που ως τις μέρες μας ήταν γνωστό, ως η περιοχή του «Πύργου της Βασιλίσσης», πριν δημιουργηθεί το Πάρκο «Αντώνης Τρίτσης».

Η δυτική πλευρά του «Πύργου της Βασιλίσσης» (πηγή: www.parkotritsi.gr)

Τα εγκαίνια του Πύργου έγιναν στις 13 Αυγούστου 1854. Με φανερό την επιρροή της «Μεγάλης Ιδέας» (για την απελευθέρωση του Γένους – όλου δηλαδή του Ελληνισμού) στους έξι φυσικούς λοφίσκους, που υπήρχαν στο αγρόκτημα, προστέθηκε το 1857, με εντολή της Αμαλίας και ένας έβδομος τεχνητός. Στους λόφους αυτούς η βασίλισσα έδωσε ονόματα Αρχαίων ηρώων, κυρίως Αργοναυτών: Ιάσων, Πολυδεύκης, Κάστωρ, Θησέας, Ηρακλής, Ορφέας, Πηλέας. Η ίδια έδωσε στο κτήμα την επωνυμία «Επτάλοφος», όπως ονομαζόταν αλλιώς και η Κωνσταντινούπολη. Η απασχόληση εκατοντάδων εργατών του αγροκτήματος της Επταλόφου και η διαμονή τους, καθώς και η διαμονή αξιωματούχων και ειδικών, αλλά και το ενδιαφέρον εύπορων Αθηναϊκών οικογενειών για την οικοδόμηση των εξοχικών τους επαύλεων κοντά στις βασιλικές εγκαταστάσεις δημιούργησαν την ανάγκη ενός νέου οικισμού δίπλα στην Επτάλοφο.

Έτσι, τον Μάρτιο του 1858, ιδρύεται ο οικισμός **ΊΛΙΟΝ ΤΡΩΑΣ**. Ο εν λόγω οικισμός αποτέλεσε την βάση της μετέπειτα κοινότητας των Ν. Λιοσίων, που το 1964, όταν ξεπέρασε το όριο των 5.000 κατοίκων έγινε Δήμος. **Την 10ετία του '90, ο Δήμος Ν. Λιοσίων, με αναφορά στο αρχικό όνομα, μετονομάστηκε σε Δήμο Ιλίου**, που αριθμεί σήμερα περί τους 130.000 κατοίκους, είναι από τους μεγαλύτερους Δήμους της χώρας και **στα διοικητικά όριά του βρίσκεται ολόκληρο το Πάρκο «Αντώνης Τρίτσης»**, όπως προαναφέρθηκε. Το αρχικό σχέδιο πόλης του Δήμου Ιλίου, που περιλαμβάνει ένα μέρος του κέντρου της

πόλης και την σημερινή περιοχή του Ρίμινι και σχεδιάστηκε από Βαυαρούς πολεοδόμους, την εποχή που δημιουργήθηκε ο αρχικός οικισμός, εντυπωσιάζει ακόμη και σήμερα από πολεοδομική αρτιότητα και οι ονομασίες των οδών, που δόθηκαν με εντολή των τότε βασιλέων, είναι σχεδόν στο σύνολό τους αρχαιοελληνικές, με αναφορά στο Τρωικό Έπος και διατηρούνται ως σήμερα. Το 1862 καταργείται δυναμικά η βασιλεία του Όθωνα, ο οποίος αναχωρεί στο Μόναχο και κάθε έργο ανάπτυξης στο αγρόκτημα σταμάτησε. Μετά την εκθρόνιση του Όθωνα, με το ψήφισμα της Β' Εθνικής Συνέλευσης της 3^{ης} Ιουλίου 1863, τα ανάκτορα και οι Βασιλικοί Κήποι, κηρύσσονται Εθνική ιδιοκτησία και η διαχείριση του κτήματος της Επταλόφου, ανατέθηκε στο Υπουργείο των Οικονομικών, η δε επιστασία του στον πρώην ανακτορικό κηπουρό Smit.

Το 1864 το κτήμα νοικιάστηκε στον Ηλία Παπαηλιόπουλο (σύζυγο της Κυρίας επί των τιμών Πηνελόπης Λιδωρίκη – Παπαηλιοπούλου). Το 1867 ο Όθωνας πεθαίνει και ενώ το κτήμα είχε κατασχεθεί από το Ελληνικό Δημόσιο, παρά ταύτα, όπως προκύπτει από το υπ' αριθμ. 862/02-06-1870 συμβόλαιο του Συμβολαιογράφου Βιέννης Λουδοβίκου Πρέυς, το κτήμα Επταλόφου μεταγράφηκε σε μερίδα της Αμαλίας (ΙΘ' 10702 Τόμος ΜΘ αυξ. αριθμ.165 Υποθηκ/κείου Αθηνών) και μεταβιβάστηκε από την Αμαλία στον Σίμωνα Σίνα (ο οποίος κατά την μεταβίβαση αυτή είχε σαν πληρεξούσιο τον διάσημο αρχιτέκτονα της εποχής Ε. Τσίλερ), **χωρίς το Ελληνικό Δημόσιο να διεκδικήσει το κτήμα Επταλόφου, του οποίου μέχρι τότε φαίνεται πως του ανήκε η κυριότητα.**

Το έτος 1878 οι κληρονόμοι του Σίμωνα Σίνα πούλησαν το κτήμα στην Αιμιλία (θυγ. Σκουζέ), όπου εξ ανταλλαγής με τον σύζυγό της Γεώργιο Παχή, περνάει στην κυριότητά του και μετά τον θάνατο του περνάει αρχικά στην σύζυγό του Αιμιλία, κατ' επικαρπία και στις κόρες του Λαυρία σύζυγο Φερνάνδου Σερπιέρι και Ελένη σύζυγο Αύγ. Αβέρωφ. Κατόπιν, με μεταβίβαση μεταξύ των αδελφών Παχή, το κτήμα περιέρχεται στην οικογένεια Σερπιέρι, καθώς η κόρη του Γ. Παχή Λαυρία, είχε παντρευτεί τον Φερνάνδο, γιό του Ιταλού διάσημου μεταλλωρύχου και επιχειρηματία Giovanni Baptista Serpieri, ιδιοκτήτη των μεταλλείων του Λαυρίου, ο οποίος συνέδεσε το όνομά του στην Ιστορία με την αιματηρή καταστολή των κινητοποιήσεων των εργατών των μεταλλείων στις αρχές του 1900, τα περίφημα «Λαυρεωτικά».

Το 1931 η οικογένεια Σερπιέρι εισφέρει, ως μετοχικό κεφάλαιο το κτήμα σε εταιρεία που συνέστησαν με την επωνυμία «Αγροτική Εταιρεία Πύργος Βασιλίσσης Α.Ε.». Το 1946 η εν λόγω εταιρεία πούλησε τμήμα του κτήματος, εκτάσεως 1.226,151 στρεμμάτων σε ΝΠΔΔ με την επωνυμία «Εθνικόν Ίδρυμα Επαγγελματικής Προστασίας του Λαού». Στα χρόνια που ακολουθούν γίνονται διάφορες αλλαγές σε χρήσεις γης στην περιοχή, πολλές από τις οποίες διατηρούνται έως σήμερα. Στο νότιο μέρος χτίζονται κτίρια και μηχανουργεία του Υπουργείου Γεωργίας, οι Δήμοι φτιάχνουν αμαξοστάσια για τα απορριμματοφόρα, ενώ μεγάλη έκταση καταλαμβάνει το Ίδρυμα «ΜΗΤΕΡΑ». Λίγο πιο ψηλά από την Νότια Πύλη του Πάρκου «Αντώνης Τρίτσης» χτίζεται την 10ετία του '90 το δημοτικό γήπεδο του Δήμου Ιλίου, ενώ λειτουργεί φυτώριο για τις ανάγκες του Δήμου.

Καλλιέργεια της αμπέλου στο κτήμα της << Αγροτικής Εταιρείας Πύργος Βασιλίσσης Α.Ε. >>

Σε διαφορετικές περιόδους χτίζονται τα Ιδρύματα Νεότητας, Θεοτόκος, το Νοσοκομείο Αποκατάστασης Αναπήρων, το ίδρυμα βρεφών «ΜΗΤΕΡΑ», ενώ μεγάλη έκταση, στην βόρεια πλευρά του Πάρκου «Αντώνης Τρίτσης» χρησιμοποιείται από τους προσκόπους και στην βορειοανατολική πλευρά, επίσης σε μεγάλη έκταση, αναγέρθηκαν συγκροτήματα Εργατικών κατοικιών. Το διακριτό ιστορικό κτίριο του «Πύργου της βασιλίσσης» βρίσκεται σήμερα στον ιδιωτικό χώρο ,αρχικά των 366 στρεμμάτων, που κατόπιν πωλήσεων , εισφοράς σε γη κ.λ.π. είναι σήμερα 275 στρέμματα περίπου και ανήκει στην «Αγροτική Εταιρεία Πύργος Βασιλίσσης Α.Ε.», συμφερόντων της οικογενείας Σερπιέρι, παραπλεύρως του Πάρκου και χωρίς άμεση πρόσβαση στους επισκέπτες, έως πολύ πρόσφατα. Ωστόσο, οι Βασιλικοί στάβλοι και διάφορα άλλα παραδοσιακά οικήματα βοηθητικής χρήσης της εποχής του Όθωνα, βρίσκονται μέσα στον χώρο του Πάρκου, έχουν αναπαλαιωθεί με τροποποιήσεις που ωστόσο διατηρούν το αρχιτεκτονικό ύφος της εποχής και φιλοξενούν σήμερα τις δραστηριότητες διάφορων μη κερδοσκοπικών φορέων, αλλά και επιχειρηματικών δράσεων με οικολογική διάσταση.

Ο χώρος του σημερινού Πάρκου πέρασε στην αρμοδιότητα της Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου (ΚΕΔ) και στις 03/11/1986 ο Υπουργός του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Αντώνης Τρίτσης αναθέτει την περιοχή του «Πύργου Βασιλίσσης» στον νεοσύστατο Οργανισμό Αθήνας. Στις 08/05/1987 εκπονούνται οι πρώτες μελέτες και το 1989 γίνεται αίτηση στην τότε ΕΟΚ για χρηματοδότηση της παρέμβασης. Το έργο έγινε σε δύο φάσεις, εκ των οποίων η Β' φάση ολοκληρώθηκε το 2001 και το έργο εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για το περιβάλλον του Β' ΚΠΣ. **Το Πάρκο έλαβε το όνομα του αείμνηστου οραματιστή πολιτικού Αντώνη Τρίτση , που εργάσθηκε για την δημιουργία του.**

[Τα στοιχεία αντλήθηκαν, κατά κύριο λόγο, από το βιβλίο των Διώτη και Γεωργόπουλου «Έλιον πορεία στους αιώνες», από την επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου Ιλίου από την επίσημη ιστοσελίδα του Πάρκου Τρίτση και από τα πρακτικά της συνεδρίασης του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Δημοσίων Κτημάτων της 23.01.1998.]

ΣΤ2.1 «Πύργος της Βασιλίσσης»: διαμάχη για το ιδιοκτησιακό καθεστώς και διαφορετικές ιστορικές προσεγγίσεις.

Την περίοδο 1996 – 1999 αναπτύχθηκε ένα δυναμικό κίνημα κατοίκων από τους Δήμους Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού, που αμφισβήτησε το ιδιοκτησιακό καθεστώς του Πύργου της Βασιλίσσης και πρόβαλε την άποψη, πως ο χώρος είναι δημόσιος και καταπατημένος και ως εκ τούτου θα έπρεπε να περάσει στα χέρια του Δημοσίου και να αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα του Πάρκου Τρίτση. Αφορμή στάθηκε το γεγονός της πολεοδόμησης των 366.366,66 τμ , ιδιοκτησίας της «Αγροτικής Εταιρείας Πύργος Βασιλίσσης Α.Ε.», με τα Π.Δ. 27.12.95 (ΦΕΚ 20Δ/96) και 19.02.96 (ΦΕΚ 221Δ/96) βάσει της οποίας έγινε η ακόλουθη ρύθμιση: α) τμήμα 246.291,86 τμ χαρακτηρίστηκε ζώνη οικιστικού ελέγχου β) τμήμα 49.089,43 τμ χαρακτηρίστηκε οικοδομήσιμος χώρος εντός σχεδίου πόλεως και γ) τμήμα 70.984,30 τμ παραχωρήθηκε στο Δήμο Ιλίου σαν εισφορά σε γη.

Κατόπιν αυτού ακολούθησε η πώληση ενός τμήματος της έκτασης που ανήκε στην ιδιοκτησία της «Αγροτικής Εταιρείας Πύργος Βασιλίσσης Α.Ε.» και συγκεκριμένα 27.275,87 τ.μ. σε γνωστή αλυσίδα καταστημάτων SUPERMARKET, χώρος στον οποίο τελικά οικοδομήθηκε Υπερμάρκετ και αργότερα ακολούθησε η οικοδόμηση και άλλων καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, κινηματογράφοι κ.λ.π. Μετά από αυτές τις εξελίξεις η συνολική έκταση (χώρος πάρκου Τρίτση, Πύργου Βασιλίσσης κ.λ.π.) διαμορφώθηκε ως εξής:

- Ιδιοκτησία Ελληνικού Δημοσίου	τμ	1.226.151
- Ιδιοκτησία Δήμου Ιλίου	τμ	70.984
- Ιδιοκτησία Π.Β Α.Ε.	τμ	274.105 (εκτός σχεδίου πόλεως)
- Ιδιοκτησία <<Αλυσίδας Super M>>	τμ	27.276
- Ιδιοκτησίες τρίτων	τμ	90.949
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	τμ	1.689.464

Την ίδια περίοδο , πριν ξεκινήσει η οικοδόμηση του χώρου, ένα έγγραφο του Υπουργείου Γεωργίας και συγκεκριμένα το υπ' αριθμ. ΟΙΚ 89952/8748/30.10.96 έγγραφο της Δ/νσεως Προστασίας Δασών και ΦΠ του Υπουργείου Γεωργίας έδωσε το έναυσμα για μία μαζική αμφισβήτηση του ισχύοντος ιδιοκτησιακού καθεστώτος και οδήγησε σε λαϊκές κινητοποιήσεις, έντονες συζητήσεις στα Δημοτικά Συμβούλια των Δήμων, γνωμοδοτήσεις από την Δ/ση της Δημόσιας Περιουσίας και Εθνικών κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών και η όλη διαμάχη, που κράτησε περίπου τρία χρόνια, ολοκληρώθηκε με υπουργική απόφαση του τότε Υπουργού Οικονομικών κ. Γ. Δρύ. Μέσα από όλη αυτή την συζήτηση, που πήρε δημόσιο χαρακτήρα, βγήκαν στην επιφάνεια διαφορετικές ιστορικές προσεγγίσεις , που συνδέθηκαν με τις διαφορετικές απόψεις περί ιδιοκτησιακού καθεστώτος, οι οποίες ωστόσο (ιστορικές προσεγγίσεις) έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στα πλαίσια της πληρότητας της παρούσας εργασίας και για αυτό θα παρουσιαστούν συνοπτικά.

Στο προαναφερόμενο έγγραφο του Υπουργείου Γεωργίας διαβάζουμε πως «κατόπιν προφορικής καταγγελίας του ιδιώτη (κατονομάζεται) και συγκεντρώσεως στοιχείων με την συνεργασία του προέκυψε: 1) Ότι κατά το έτος 1836 εδόθησαν ως προίκα , από το Δημόσιο εις το Βασιλικό στέμμα του Όθωνος τα ακόλουθα δημόσια κτήματα: α) όλα τα κτήματα της διαλελυμένης Ι. Μονής Δαφνίου Αττικής, β) το χωριό Στεφάνι , ιδιοκτησία επί Τουρκοκρατίας του Βοεβόδα Αττικής Χασεκή, του οποίου η περιουσία περιήλθε στο Δημόσιο ως αποβίωσαντος προ της Επανάστασεως και μη αφήσαντος κληρονόμους , γ) Επτάλοφος (πρώην Δημόσιο κτήμα Τουραλή) , μεταξύ Κηφισίας , Άνω και Κάτω Λιοσίων και Καματερού.

2) Ότι μετά την έξωση του Όθωνος τα ανωτέρω ακίνητα εκηρύχθησαν εθνικά δια του ψηφίσματος της 3^{ης} Ιουλίου 1863 της εν Αθήναις Εθνοσυνελεύσεως.

3) Ότι οι εκ διαθήκης κληρονόμοι του Όθωνος, Λουδοβίκος (βασιλεύς της Βαυαρίας και πατήρ του Όθωνος), Λουιζπόλδος και Αδαφέρτης της Βαυαρίας (αδελφοί του Όθωνος) και Αμαλίας, επικαρπώτριας της βασιλικής περιουσίας, αξίωσαν αποζημιώσιν για τα έξοδα εις τα οποία υπεβλήθη ο Όθων δια την κατασκευή των επί των ανωτέρω κτημάτων ακινήτων (ανάκτορα βασιλικοί κήποι, φαρμακείο ιπποστάσια στο Ρούφ και Επτάλοφο κ.λ.π.), ανερχόμενη στο ποσόν των 7.487.799 δρχ. και 49 λεπτών, το οποίο, κατόπιν επιμόνων διαπραγματεύσεων μετά του Δημοσίου, συνεφωνήθη το έτος 1868, να περιορισθεί εις το ποσόν των 4.500.000 δρχ.

4)

5) Ότι το γεγονός ότι το κτήμα «Επτάλοφος» ή «Πύργος της Βασιλίσσης» ή «Άλσος της Βασιλίσσης» ήταν δημόσιο κτήμα και αποτελούσε προικοδότηση του Όθωνος προκύπτει αφενός μεν από την κατάσχεση του κτήματος αυτού που έλαβε χώραν μετά την εκθρόνισιν του Όθωνος και από τις διατυπώσεις των αξιώσεων των κληρονόμων του και αφετέρου από βασιλικό διάταγμα περί κηρύξεως αναδασωτέων εκτάσεων το έτος 1915».

Η γνωστή αλυσίδα καταστημάτων SUPERMARKET (που χάριν συντομίας θα αναφέρεται ως σκέτο «αλυσίδα»), κατέθεσε το με **αριθμό πρωτοκόλλου 394/27.02.1997 υπόμνημα**, στην Κτηματική Υπηρεσία Δυτικής Αττικής, με σκοπό την αντίκρουση των ανωτέρω. Μεταξύ άλλων επιχειρημάτων που πρόβαλαν υποστήριζαν, αναφέροντας αριθμούς συμβολαίων, πως «... οι τότε βασιλείς της Ελλάδος Όθων και Αμαλία αγόρασαν αγρούς 685 στρεμμάτων στις περιοχές Δραγουμάνου, Δερβισαγούς και Ιμπραήμ Μεσουδή, εις απόστασιν 8 περίπου χιλιομέτρων βορείως των Αθηνών. Μέχρι το έτος 1855, οι τότε βασιλείς, με 48 άλλες συμβολαιογραφικές πράξεις, αγόρασαν πολλά κτήματα στις ίδιες θέσεις και στις τοποθεσίες Καματερό, Άγιοι Ανάργυροι, Ρουπάκι, Κακουριάνοι, Βουρλιές, Ανάκασα, Αλουπότρυπα, ούτως ώστε το ενιαίο κτήμα είχε έκτασιν 2.500 στρεμμάτων». Κατά την «αλυσίδα» οι συμβολαιογραφικές αυτές πράξεις δεν έχουν μεταγραφεί, γιατί δεν ίσχυε τότε ο νόμος περί μεταγραφής των ακινήτων, που ίσχυσε από το έτος 1856 και εντεύθεν.

Πιο κάτω στο ίδιο υπόμνημα παραδέχονται, πως μετά την εκθρόνιση του Όθωνα το κτήμα περιήλθε στον έλεγχο του Δημοσίου, ωστόσο το θέτει ως εξής: «... Αν και δεν περιλαμβάνετο στο ψήφισμα (της Β' Εθνικής Συνελεύσεως της 03.07.1863) και η «Επτάλοφος», η διαχείρισή της ανετέθη στον Υπουργό Οικονομικών. Το Δημόσιο όμως γρήγορα ανεγνώρισε ότι το κτήμα δεν περιλαμβανόταν στην ρύθμισιν του ανωτέρω ψηφίσματος και με πρωτόκολλο της 15/27.12.1863 απέδωσε την Επτάλοφο στον πληρεξούσιο του Όθωνος Φ. Σίφερτ». Πιο κάτω αναφέρει πως «... στο συμφωνηθέν δια της σχετικής συμβάσεως που εκυρώθη από την Βουλή το 1868, ποσόν των 4.500.000 δρχ. δεν περιλαμβάνεται αποζημιώσις για το κτήμα αυτό, ούτε για την αξία της γης, ούτε για τα κτίσματα, τις εγκαταστάσεις, τα μηχανήματα, τα ζώα κλπ.». Στην συνέχεια αντικρούει την άποψη πως η Επτάλοφος ταυτίζεται με το κτήμα Τουραλή στο οποίο περιλαμβάνεται και το σημερινό Άλσος Νέας Φιλαδέλφειας, καθώς το κτήμα αυτό βρισκόταν στο ρεύμα του «Ποδονίφτη» ενώ η Επτάλοφος στα Ν. Λιόσια.

Πιο κάτω αναφέρει πως «Είναι ανακριβές ότι το κτήμα Πύργου Βασιλίσσης περιλαμβάνεται στο ΒΔ 13/18.03.1915 «περί αναδασώσεων κλπ.» διότι το κτήμα αυτό δεν αναφέρεται στο Β.Δ.». Με το εν λόγω υπόμνημα της «αλυσίδας» προβάλλονται και άλλα επιχειρήματα και καταλήγει: «Τέλος, η κυριότητα του κτήματος στηρίζεται και στις διατάξεις περί εκτάκτου χρησικτησίας του προϊσχύσαντος δικαίου, δεδομένου ότι στις 11.09.1915 είχε συμπληρωθεί 30ετία, έστω και αν θεωρηθεί ότι η 30ετία άρχισε στις 02.06.1870 (όταν το κτήμα απεκτήθη από τον Σ. Σίνα) κατά την διάρκεια της οποίας οι απώτεροι δικαιοπάροχοι της

σημερινής ιδιοκτήτριας είχαν ασκήσει καλόπιστα και αδιατάρακτα νομή σ' αυτό , ώστε είχαν καταστεί νόμιμοι κύριοι του κτήματος και συνεπώς έγκυρα το μεταβίβασαν».

Η επιτροπή κατοίκων που δημιουργήθηκε για την διεκδίκηση υπέρ του Δημοσίου του χώρου που βρίσκεται ο Πύργος, διατύπωσε με την βοήθεια νομικών που μετείχαν σε αυτήν, την άποψη πως ο «Πύργος της Βασιλίσσης» πρόκειται για διακριτό ιστορικό μνημείο και η έκταση είναι δημόσια και καταπατημένη και ως εκ τούτου θα έπρεπε να περάσει στα χέρια του Δημοσίου και να αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα του Πάρκου Τρίτη. Στο από **03.06.1997 υπόμνημα της επιτροπής** υποστήριξαν μεταξύ άλλων ότι: « ... Το κτήμα κατασχέθηκε το 1862 από την Προσωρινή Κυβέρνηση, όπως η ίδια η Αμαλία ομολογεί στην από 07.03.1868 αίτησή της με αριθμό 000.042 που κατατέθηκε στην αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών και εξ ουδενός επίσημου στοιχείου προκύπτει η απόδοσή του.

Ο ισχυρισμός εκείνων που διατείνονται ότι το κτήμα είναι ιδιωτικό , επειδή αγοράσθηκε από το Ανακτορικό Ταμείο είναι εσφαλμένος, γιατί το ιδιαίτερο Ανακτορικό Ταμείο , αποτελούσε κατά την διάρκεια της απόλυτης μοναρχίας Δημόσιο Ταμείο, αντίστοιχο του Ταμείου που διέθετε εκάστη των Γραμματειών». Πιο κάτω στο ίδιο υπόμνημα αναφέρουν « ...το κτήμα Επτάλοφος είχε κατασχεθεί το 1862 και δεν υπάρχει πράξη άρσης της κατάσχεσης . Επομένως, τόσο η Αμαλία όσο και οι μετέπειτα αγοραστές Σίνας και Αιμιλία & Γεώργιος Παχής γνώριζαν τα περί κατασχέσεως και συνεπώς οι τίτλοι είναι άκυροι. Δεν μπορούν να επικαλεσθούν πρωτότυπο τρόπο κτήσεως με έκτακτη χρησικτησία , καθότι άκυροι τίτλοι αναστέλλουν την χρησικτησία (ΑΠ 126/1856). Επιπλέον, ως γνώστες της αγοράς του κτήματος παρά μη κυρίου, στερούνται καλής πίστεως».

Το **Γνωμοδοτικό Συμβούλιο** της Δ/σης της Δημόσιας Περιουσίας και Εθνικών κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών, στην πρώτη συνεδρίαση που είχε, με την **υπ' αριθμ. 11/29.05.1997 μη οριστική γνωμοδότησή του**, γνωμοδότησε ότι για να αποφανθεί με πληρότητα περί υπάρξεως η μη δικαιωμάτων του Δημοσίου επί του υπό κρίση ακινήτου πρέπει να συμπληρωθεί ο φάκελος της υπόθεσης με μια σειρά έγγραφα και στοιχεία που επικαλούνται οι αντίδικες πλευρές. Κατά την διάρκεια των διαβουλεύσεων του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου ανέκυψαν διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά την δυνατότητα απόκτησης ιδιαίτερης περιουσίας από οποιοδήποτε βασιλιά και από τον Όθωνα ειδικότερα. Για το ζήτημα αυτό κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί θετικές και αρνητικές απόψεις.

Από τα πρακτικά της δεύτερης συνεδρίασης του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου στις 23.01.1998 διαβάζουμε: «(Κατά μία γνώμη – Διομ. Κυριακού, Ερμηνεία του Ελληνικού Συντάγματος, 1904, τόμος 1^{ος} σελ. 695, Σαρίπολος, Συνταγματικόν Δίκαιον 1915, Α' σελ. 192, ο συνταγματικός βασιλεύς δύναται να έχει ιδίαν περιουσία και να διαθέτει αυτήν κατά τους κανόνες του κοινού αστικού δικαίου. Καλλιγιάς, Επ. Εφ.Συν. Αριθμ. 44/29-07-1863, σελ. 347-348 «η περιουσία την οποία νέμονται οι ηγεμόνες διακρίνεται εις τρία είδη: την εθνική ιδιοκτησία , την ιδιοκτησία του στέμματος και την ιδιωτική ή οικογενειακή ιδιοκτησία το αγροκήπιο της βασιλίσσης απαρτίζει το όντι ιδιωτικήν ιδιοκτησίαν διότι ευρίσκονται τίτλοι αυτής ». Κατ' άλλη γνώμη, Φ. Στεργιόπουλος, Εισηγητής έκθεσης, από 19.03.1997, ενώπιον του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, επί υποθέσεως σχετικής με την περιουσία του τέως βασιλέως Κωνσταντίνου, «η περιουσία του βασιλέως, η κτώμενη κατά την διάρκεια της βασιλείας του δεν συνιστά ιδιωτική περιουσία αλλά κτήσιν δημοσίου δικαίου».

Διαμαντόπουλος , Επ. Εφ. Συν. Αριθμ. 43/26-07-1863 «ο Συνταγματικός βασιλεύς δεν έχει ιδίαν περιουσίαν, διότι αποτελείται απόλυτος συγχώνευσις μεταξύ του προσώπου του Βασιλέως και του Έθνους, η δε πραγματοποίησις της ταυτότητος εφαρμόζεται και εις την ιδιοκτησίαν»)).

Ο εισηγητής της υπόθεσης, κατά την δεύτερη συνεδρίαση του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου στις 23.01.1998 σημειώνει ότι: «...Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι εκ των αναφυνέντων ζητημάτων τρία εξακολουθούν να μένουν αδιευκρίνιστα, α) αν και κατά ποιο τρόπο κατέστη κύριος ο Όθων του υπό κρίσιν

ακινήτου και της Επταλόφου γενικότερον (και εις περίπτωσιν κατά την οποία απέκτησε δι' αγοράς, η προέλευσις των χρημάτων), β) κατά ποια διαδικασία έγινε η κατάληψις του ακινήτου υπό του Δημοσίου, μετά την έξωσιν του Όθωνος, γ) η απόφασις αποδόσεως (αν όντως απεδόθη) αυτού.». Κατόπιν αυτού εισηγήθηκε όπως το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Δημοσίων Κτημάτων εκδώσει μη οριστική γνωμοδότηση , προκειμένου να συμπληρωθεί ο φάκελος με συμπληρωματική έκθεση έρευνας , που θα έπρεπε να γίνει με την επιμέλεια της Κτηματικής Υπηρεσίας / Τμήμα Δημοσίων Κτημάτων της Περιφερειακής Διοίκησης Δυτικής Αττικής.

Ωστόσο, το Συμβούλιο της 23.01.1998 , παρά της περί του αντιθέτου εισήγησης, γνωμοδότησε κατά πλειοψηφία, ότι δεν συντρέχει περίπτωση προβολής δικαιωμάτων του Δημοσίου στο υπό κρίση ακίνητο, υιοθετώντας επί της ουσίας τις απόψεις της «αλυσίδας» SUPERMARKET αλλά και της ιδιοκτήτριας εταιρείας του «Πύργου», δεχόμενο ότι βάσει του βυζαντινορωμαϊκού δικαίου «... προκύπτει ότι έκτακτη χρησικτησία χωρεί και επί δημοσίων κτημάτων κατόπιν ασκήσεως νομής επ' αυτών με καλή πίστη, ήτοι άδολη και ειλικρινή (έστω και πεπλανημένη) πεποίθηση του νομέα ότι με την κτήση της νομής δεν προσβάλλει το δικαίωμα του κυρίου και για χρονικό διάστημα 30 ετών, το οποίο συμπληρώθηκε μέχρι 11.09.1915....Κατ' εφαρμογή τούτων η Επτάλοφος, άρα και η υπό έρευνα έκταση, σε κάθε περίπτωση έχει περιέλθει στην κυριότητα ιδιωτών και με έκτακτη κατά το βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο χρησικτησίαΓια το λόγο μάλιστα τούτο είναι αδιάφορο για το ιδιοκτησιακό καθεστώς της υπό έρευνα εκτάσεως και δεν ασκεί καμιά επιρροή το ζήτημα αν ο απόλυτος ή συνταγματικός μονάρχης μπορεί να αποκτήσει ιδιωτική περιουσία». Η διαμάχη για το ιδιοκτησιακό καθεστώς του Πύργου της Βασιλίσσης και κατ' επέκταση της έκτασης που αγόρασε η γνωστή αλυσίδα SUPERMARKET έληξε με την **υπ' αριθμ. 1044561/2718/Α0010/10.04.1998 Υπουργική Απόφαση** του τότε Υπουργού Οικονομικών κ. Γ. Δρύ , που αποδέχθηκε πλήρως την οριστική γνωμοδότηση του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Δημοσίων Κτημάτων της 23.01.1998.

Υπερβαίνει ασφαλώς τα όρια της παρούσας εργασίας η τεκμηρίωση άποψης για το ιδιοκτησιακό καθεστώς του «Πύργου της Βασιλίσσης». Ωστόσο, η διαμάχη αυτή που κράτησε τρία περίπου χρόνια, οδήγησε στην ανάπτυξη ενός μεγάλου τοπικού κινήματος από τους κατοίκους του Ιλίου και των όμορων Δήμων, που έφτασε σε ανοικτή σύγκρουση με τις δυνάμεις των ΜΑΤ προκειμένου να εμποδίσει την οικοδόμηση του Υπερμάρκετ όταν αυτό βρισκόταν στην φάση της θεμελίωσης, οδήγησε τον Δήμο Ιλίου με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, να προβεί σε διακοπή οικοδομικών εργασιών του ακινήτου του Υπερμάρκετ για δύο ολόκληρα χρόνια, απασχόλησε τον ημερήσιο τύπο και το ραδιόφωνο, πήρε γενικά πολύ μεγάλη έκταση και ανέδειξε διαφορετικές ιστορικές προσεγγίσεις.

Στο διάβα της ιστορίας του Πύργου της Βασιλίσσης και της Επταλόφου πέρασαν είτε ως ιδιοκτήτες είτε ως διαχειριστές είτε ως πληρεξούσιοι, διάσημα ονόματα της σύγχρονης Ιστορίας μετά την Επανάσταση. **Σίμωνας Σίνας**, εθνικός ευεργέτης, **Ερνέστος Τσίλερ**, ο πιο διάσημος αρχιτέκτονας της σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας , οι πρώην ανακτορικοί κηπουροί **Smitkai Μπαρώ**, που διαμόρφωσαν και οργάνωσαν τον σημερινό Εθνικό Κήπο των Αθηνών , οικογένεια **Σκουζέ** , οικογένεια **Αβέρωφ**, οικογένεια **Serpieri**. Η διαμάχη για το ιδιοκτησιακό καθεστώς του κτήματος Επταλόφου και του Πύργου της Βασιλίσσης ανέδειξε σημαντικές πτυχές και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορικής διαδρομής του και σαν τέτοιο παρουσιάζεται για την πληρότητα της παρούσας εργασίας.

[Τα στοιχεία αντλήθηκαν από το 03.06.1997 υπόμνημα της επιτροπής κατοίκων Ιλίου – Αγίων Αναργύρων – Καματερού για την διάσωση του Δημόσιου κήματος του Πύργου της Βασιλίσσης, από το υπ' αριθμ. ΟΙΚ 89952/8748/30.10.96 έγγραφο της Δ/νσεως Προστασίας Δασών και ΦΠ του Υπουργείου Γεωργίας, από τα πρακτικά της συνεδρίασης του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Δημοσίων Κτημάτων της 23.01.1998 και από την υπ' αριθμ. 1044561/2718/Α0010/10.04.1998 Απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών]

ΣΤ2.2 Διοίκηση – Σκοπός – Προτάσεις αρχικού σχεδιασμού

Από την μελέτη Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ) με θέμα «ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ «Α. ΤΡΙΤΣΗΣ»: ΓΙΑ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ» διαβάζουμε: «...Η σχετική νομοθεσία που αφορά στο Πάρκο περιλαμβάνει τα εξής:

- Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων του κτιρίου Πύργου Βασιλίσσης, των αγροτικών συγκροτημάτων, του περιβάλλοντα χώρου αυτών, καθώς και των δύο δενδροστοιχιών, που βρίσκονται στην περιοχή των Αγ. Αναργύρων και καθορισμό ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών. (Αποφ.75154/4275/23.06.1993, ΦΕΚ 891Δ/09.08.'93)
- Καθορισμό Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου χρήσεων γης και περιορισμών δόμησης (Οικολογικό Πάρκο Περιβαλλοντική; Ευαισθητοποίησης) στις εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του έτους 1923 περιοχές των δήμων Ιλίου (Ν. Λιοσίων), Αγ. Αναργύρων και Καματερού (ν. Αττικής), (Δ/γμα 27.12.'95, ΦΕΚ 20Δ/19.01.1996), σύμφωνα με το οποίο καθορίζονται χρήσεις γης και όροι και περιορισμοί δόμησης κατά περιοχές Α, Β και Γ, που φαίνονται σε σχετικό διάγραμμα.
- Παραχώρηση της χρήσης του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνη Τρίτση στον ΑΣΔΑ από την ΚΕΔ . (α.π.4007/13.11.2001)
- Σύσταση, οργάνωση και λειτουργία νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Οργανισμός Διοίκησης και Διαχείρισης Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνη Τρίτση» στη θέση Πύργος Βασιλίσσης. (Π.Δ.184, ΦΕΚ 172^Α/26.07.2002)
- Συγκρότηση Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Διοίκησης και Διαχείρισης Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνη Τρίτση. (Απόφ. Δ 3076, ΦΕΚ 1394Β/01.11.2002)
- Τροποποίηση του 184/2002ΠΔ/τος Σύσταση, οργάνωση και λειτουργία νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Οργανισμός Διοίκησης και Διαχείρισης Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνη Τρίτση στη θέση Πύργος Βασιλίσσης (Α' 172).(Π.Δ.55/27.02. '03, ΦΕΚ 59^Α/07.03.2003)
- Συγκρότηση Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Διοίκησης και Διαχείρισης Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνη Τρίτση. (Απόφ. 47936/14.11.2005, ΦΕΚ 1687Β/01.12.2005)
- Χαρακτηρισμός ως μνημείου του Συγκροτήματος του «Πύργου Βασιλίσσης» στο Ίλιον Αττικής, φερόμενης ιδιοκτησίας Ιωάννη Σεργιέρι. (Απόφ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚJ22762/67ΟΙ28.03. '06, ΦΕΚ 456Β/13.04.2006)
- Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθμ. 47936/14.11.2005 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων «Συγκρότηση Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Διοίκησης και Διαχείρισης Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνη Τρίτση».(Β' 1687) (Απόφ. 18068/02.05.2006, ΦΕΚ 560Β/05.05.2006)

Ο χώρος του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνη Τρίτση στη θέση Πύργος Βασιλίσσης περιλαμβάνεται και στο Ρυθμιστικό Σχέδιο και Πρόγραμμα Προστασίας Περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας (Ρ.Σ.Α.) σύμφωνα με την παρ.2.3δ. του άρθρου 15 του Ν.1515 /85, ΦΕΚ 18^Α/18.02.1985 , όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 11 του ΦΕΚ 94 ^Α/1992.Επιπλέον η περιοχή του Πάρκου περιλαμβάνεται και στις περιοχές των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων των όμορων Δήμων και τα οποία είναι τα εξής:

- Έγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ.) του Δήμου Αγ. Αναργύρων και του Δήμου Νέων Λιοσίων (ν. Αττικής) (Απόφ. 51959/3336/11.07.1989, ΦΕΚ 518Δ/24.08.1989)
- Έγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ.) του Δήμου Νέων Λιοσίων (ν. Αττικής) (Απόφ. 9800/1393/12.03.1991, ΦΕΚ 226Δ/08.05.1991)
- Έγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ.) του Δήμου Αγ. Αναργύρων και τμήματος του Δήμου Νέων Λιοσίων (ν. Αττικής) (Απόφ. 79711/5153/06.08.1992, ΦΕΚ 1374Δ/31.12.1992)
- Συμπλήρωση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ.) του Δήμου Νέων Λιοσίων (Ιλίου) Ν. Αττικής (Απόφ. 3477/725/01.02.1995, ΦΕΚ 79Δ/17.02.1995)
- Έγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ.) του Δήμου Καματερού (Ν. Αττικής) (Απόφ. 92174/05.10.1996, ΦΕΚ 1365Δ/22.11.1996)>> (ΑΣΔΑ , 2008)

Αρχικά , το 2001 η χρήση του Πάρκου παραχωρήθηκε στον Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δυτικής Αθήνας (Α.Σ.Δ.Α.) και στα τέλη του 2002 η διοίκηση του Πάρκου ανατέθηκε στον Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου, με την επωνυμία «Οργανισμός Διοίκησης και Διαχείρισης Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνη Τρίτση»(Π.Δ. 184, ΦΕΚ 172^Α/26-07-2002) στον οποίο οι συμμετέχοντες φορείς (ΑΣΔΑ, Δήμοι Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού, οικολογικές οργανώσεις, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών) είχαν ορίσει εκπροσώπους τους στο Διοικητικό Συμβούλιο. Το Πάρκο έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Ο Οργανισμός είχε κοινωφελή χαρακτήρα και ήταν μη κερδοσκοπικός, τυχόν δε κέρδη από τις δραστηριότητες του διατίθεντο για την επίτευξη των σκοπών του. Διοικείται από εννεαμελές συμβούλιο και εποπτευόταν από το Υπουργείο Περιβάλλοντος. Βάσει του Κανονισμού του σκοπός του Οργανισμού είναι η **περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση**, ενημέρωση και εκπαίδευση των πολιτών με κάθε πρόσφορο και σύγχρονο μέσο , με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων εντός του Πάρκου , αλλά και εκτός αυτού όταν κρίνεται σκόπιμο και πρόσφορο.

Για την επίτευξη των σκοπών του Οργανισμού προβλέπεται να αναλαμβάνει δραστηριότητες όπως:

Α) Συντήρηση, λειτουργία, ανανέωση και περαιτέρω ανάπτυξη του Πάρκου **σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης – αειφόρου ανάπτυξης.**

Β) Πληροφόρηση, εκπαίδευση, επιμόρφωση, κατάρτιση των πολιτών σε θέματα προστασίας και διαχείρισης περιβάλλοντος.

Γ) Ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνικών και τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον (όπως προστασία δασών και εδαφών, ανακύκλωση υλικών, καθαρισμό λυμάτων, δημιουργία ενεργειακού πάρκου ανανεώσιμων πηγών κ.λ.π.).

Δ) Προώθηση πρότυπων – πιλοτικών ερευνητικών προγραμμάτων για θέματα περιβάλλοντος και οικολογικών καλλιιεργειών με παράλληλη παραγωγή οικολογικών προϊόντων στο Πάρκο.

Ε) Διοργάνωση μόνιμων και περιοδικών εκθέσεων για την κατανόηση του φυσικού κόσμου και των προβλημάτων του περιβάλλοντος.

ΣΤ) Ανάπτυξη βοτανικού κήπου και φυτωρίου Αττικής χλωρίδας.

Ζ) Διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, παραστάσεων, θεαμάτων, συναυλιών και άλλων δραστηριοτήτων αναψυχής.

Η) Δημιουργία κατάλληλων χώρων παιχνιδιού και περιπέτειας με θέμα το περιβάλλον αλλά και χώρων άθλησης και κολύμβησης.

Θ) Ανάπτυξη εμπορικών δραστηριοτήτων συναφών με την λειτουργία του Πάρκου όπως εκμετάλλευση εστιατορίων, αναψυκτηρίων υπαίθριων αγορών είτε με προϊόντα του φυτωρίου είτε με προϊόντα οικολογικών καλλιιεργειών που παράγονται στο Πάρκο αλλά και εξωτερικών καλλιιεργειών βεβαιωμένης ποιότητας και

γενικά δραστηριοτήτων που αφορούν στην εκμετάλλευση των εγκαταστάσεων του Πάρκου και συνάδουν με τον σκοπό του.

I) Κάθε άλλη δραστηριότητα που κρίνεται πρόσφορη από το Δ.Σ. για την προώθηση του σκοπού του Οργανισμού και είναι σύμφωνη με τις εξειδικεύσεις του Κανονισμού Λειτουργίας. (www.parkotritsi.gr)

Επίσης το πάρκο, ως τμήμα του αστικού πράσινου της πόλης, προβλέπεται να συνδεθεί με το περιαστικό πράσινο των ορεινών όγκων, μέσω των παραρεμάτων ζωνών και των ζωνών των χειμάρρων. Σε συνέχεια της μελέτης περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης που έχει εκπονηθεί, προτείνονται και μία σειρά από μέτρα που θα συμβάλλουν στην καλύτερη ενσωμάτωση του πάρκου στην ευρύτερη περιοχή. Τα μέτρα αυτά αφορούν:

- τη συγκοινωνιακή υποδομή.
- την αναβάθμιση των πολεοδομικών κέντρων της άμεσα περιβάλλουσας περιοχής.
- τη χωροθέτηση χρήσεων υποστήριξης σε παρακείμενες δημόσιες εκτάσεις (Στρατόπεδα).

Οι κατευθύνσεις που προδιαγράφηκαν για την εξειδίκευση αυτής της γενικής αρχής είναι οι εξής:

1. Η διάσωση του ενιαίου και ελεύθερου χαρακτήρα της δημόσιας έκτασης ως χώρου πρασίνου.
2. Η δημιουργία ενός πρότυπου ποιοτικά χώρου, που να λειτουργεί ως «κιβωτός» των εμπειριών της ελληνικής αλλά και διεθνούς παράδοσης και ευαισθησίας του ανθρώπου για το φυσικό περιβάλλον.
3. Η ενημέρωση, πληροφόρηση και εκπαίδευση σε θέματα διαχείρισης και τεχνολογίας του περιβάλλοντος.
4. Η δημιουργία ενός τόπου αναψυχής και ενδιαφέροντος όλων των κατοίκων της Αθήνας και όλων των ηλικιών.
5. Η αποφασιστική συμβολή του στην ποιοτική, οικονομική και κοινωνική αναβάθμιση του δυτικού διαμερίσματος της Πρωτεύουσας.
6. Η οικονομική βιωσιμότητα και διοικητική του αυτονομία ώστε να λειτουργεί αποτελεσματικά, να συνεργάζεται, να ανανεώνεται και να επεκτείνεται διαχρονικά εμβαθύνοντας και πλαταίνοντας τους αρχικούς στόχους. (www.minenv.gr)

Περίπατος στο Πάρκο (www.in2life.gr)

Τμήμα της κεντρικής γέφυρας του Πάρκου Τρίτση

Με το **άρθρο 59 του ΦΕΚ 180/Α/22.08.2011** ο οργανισμός Ανάπτυξης και Διαχείρισης Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης "Αντώνης Τρίτση", ο οργανισμός Ανάπτυξης και Διαχείρισης Ελαιώνα Αττικής, ο Φορέας Διαχείρισης και Ανάπλασης του ποταμού Κηφισού Αττικής και των παραχειμάρρων του, συγχωνεύθηκαν σε νέο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία "**Μητροπολιτικός Φορέας Ανάπλασης και Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Αττικής**", που διοικείται από επταμελές συμβούλιο, λειτουργεί χάριν του δημόσιου συμφέροντος, με πλήρη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Ειδικότερα σκοπός του φορέα είναι ιδίως η διοίκηση, διαχείριση, προστασία, βελτίωση και ανάδειξη των εκτάσεων αστικού πρασίνου αναψυχής και πολιτισμού, και πάρκων και αλσών υπερτοπικής σημασίας της Μητροπολιτικής Περιφέρειας Αττικής.

Για την εκπλήρωση των σκοπών και για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, ο Οργανισμός συνεργάζεται με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Διεθνών Οργανισμών, τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, τα νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου, τις δημόσιες επιχειρήσεις και κάθε άλλο αρμόδιο οργανισμό του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Ο Οργανισμός συνεργάζεται επίσης με ημεδαπά και αλλοδαπά εκπαιδευτικά ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα, ινστιτούτα ή οργανισμούς του ίδιου ή συγγενούς επιστημονικού ενδιαφέροντος, μη κυβερνητικές οργανώσεις, καθώς και με νομικά ή φυσικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα (μελετητές εμπειρογνώμονες, ερευνητές κλπ.) που δραστηριοποιούνται σχετικά. Αμέσως μετά την σύσταση του νέου Μητροπολιτικού Φορέα Ανάπλασης και Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Αττικής ορίστηκε επταμελής προσωρινή διοίκηση. (www.parkotritsi.gr)

Η **αρχική μελέτη** οργάνωσης του Πάρκου περιλαμβάνει:

1. Τα βασικά έργα διαμόρφωσης του χώρου:

- Αξιοποίηση του υγρού στοιχείου με την δημιουργία τεχνητών λιμνών (που λειτουργούν σαν ταμιευτήρες νερού) και συστήματος ανακύκλωσης του νερού μέσω καναλιών και βιολογικού καθαρισμού.
- Χάραξη δικτύου εσωτερικής κυκλοφορίας οχημάτων και πεζών, στο οποίο περιλαμβάνεται η μετακίνηση του κοινού μέσω μικρού ατμοκίνητου τρένου. Εκτεταμένες φυτεύσεις τοπικής αττικής χλωρίδας και αναβάθμιση των υφισταμένων.

2. Την χωροθέτηση των βασικών του λειτουργιών κατά πυρήνες:

- Τον πυρήνα των διατηρητέων παλαιών κτισμάτων των υποστατικών του Όθωνα, που αποκαθίστανται για να στεγάσουν δραστηριότητες σχετικές με την περιβαλλοντική παιδεία.
- Τον πυρήνα των αθλητικών εγκαταστάσεων στο νότιο άκρο του πάρκου
- Τον πυρήνα των εστιατορίων, αναψυκτηρίων κλπ. καθώς και των κτιρίων διοίκησης του πάρκου.

3. Την απόδοση μεγάλου μέρους της έκτασης (50 στρέμματα) στο κεντρικό τμήμα του πάρκου σε οργανικές καλλιέργειες, τα προϊόντα των οποίων θα πωλούνται στο ίδιο το πάρκο, ενισχύοντας την οικονομική του αυτοτέλεια και την ελκτικότητα του.

4. Την κατασκευή πρότυπων εγκαταστάσεων ήπιων μορφών ενέργειας (αιολικής, ηλιακής), που πλην του εκπαιδευτικού τους χαρακτήρα θα συμβάλουν θετικά στο ενεργειακό ισοζύγιο του πάρκου.

5. Την οργάνωση του υπαίθριου χώρου, ώστε να μπορεί να φιλοξενήσει μεγάλης κλίμακας εκθέσεις για τον φυσικό κόσμο και το περιβάλλον, όπως τα PHAENOMENA της Ζυρίχης.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του όλου προγράμματος ακολούθησε δύο φάσεις, εκ των οποίων η πρώτη ολοκληρώθηκε εντός του 1996 και περιελάμβανε:

1. Την διαμόρφωση, προσβάσεις, φύτευση, δίκτυα υποδομής και εξοπλισμό της παραπάνω έκτασης με υπαίθριο μουσείο αττικής χλωρίδας.
2. Το σύστημα των λιμνών και του καναλιού, συνολικής επιφάνειας 55 στρεμμάτων.
3. Περίφραξη της συνολικής έκτασης του πάρκου και διαμόρφωση της δυτικής εισόδου με τους αναγκαίους χώρους στάθμευσης.
4. Τα κτήρια υποστήριξης και διοίκησης του Πάρκου
5. Εστιατόριο, αναψυκτήρια και κτήρια πληροφόρησης, ενημέρωσης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών του Πάρκου.
6. Αποκατάσταση του συγκροτήματος των υποστατικών του Όθωνα και δημιουργία εκεί κέντρου επιστημόνων περιβάλλοντος, με χώρους εκθέσεων, σεμιναρίων, εργαστηρίων, βιβλιοθήκης κλπ. Παράλληλα εκπονήθηκε ερευνητικό πρόγραμμα δημιουργίας «Πρότυπου Αποδεικτικού Αγρού Οργανικής Καλλιέργειας από τον Σύλλογο Οικολογικής Γεωργίας Ελλάδος που στόχευε στην αξιοποίηση της υπάρχουσας εκτεταμένης φυτείας φυστικόδενδρου με οργανικές καλλιέργειες που θα παράγουν και οργανικά κηπευτικά προϊόντα.

Η Β' Φάση του έργου θα προέβλεπε:

- Την κατασκευή και λειτουργία του τρένου.
- Τον πυρήνα αθλητικών εγκαταστάσεων.
- Την αποκατάσταση ενός άλλου διατηρητέου κτίσματος για την στέγαση λειτουργιών του πάρκου (παιδικό παιχνίδι, ιατρείο, κλπ).
- Την κατασκευή κτιρίων παραδοσιακών λειτουργιών (Ελαιοτριβείο).
- Την κατασκευή του βιολογικού καθαρισμού
- Την κατασκευή του πάρκου ήπιων μορφών ενέργειας.
- Την Β' Φάση των φυτεύσεων.

Για την Β' αυτή φάση υπάρχει συνεργασία με το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας

(ΚΑΠΕ), που εκπονεί έρευνα με θέμα τη «Διείσδυση συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο Πάρκο, για την χρησιμοποίηση φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών και την εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του κοινού». (www.minenv.gr)

ΣΤ.3 << Πάρκο Τρίτση >> & Φυσικό περιβάλλον

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, το πάρκο περιλαμβάνει τμήματα υψηλής και χαμηλής βλάστησης καθώς και υδάτινες επιφάνειες, που δημιουργούν ένα τοπικό οικοσύστημα στο οποίο βρίσκεται καταφύγιο ολόένα αυξανόμενος αριθμός πτηνών και μικρών ζώων. Σύμφωνα με τις μελέτες της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, που διεξάγει έρευνες στο οικοσύστημα του πάρκου εδώ και μία επταετία, **μέσα στο Πάρκο ζούνε και αναπαράγονται εκατόν εβδομήντα επτά είδη πτηνών**, κάτι πολύ σημαντικό καθώς πρόκειται για ένα χώρο που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης.

Η κεντρική λίμνη , η ξύλινη προβλήτα και δεξιά το κατάφυτο νησάκι , καταφύγιο άγριας ζωής του Πάρκου

Το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», σήμερα είναι ένα από τα τελευταία καταφύγια άγριας ζωής στο αστικό περιβάλλον της Αττικής. Ο περιβαλλοντικός θησαυρός του Πάρκου, το οποίο εκτείνεται μεταξύ των δήμων Ιλίου, Αγίων Αναργύρων και Καματερού, περιλαμβάνει έξι ειδυλλιακές τεχνητές λίμνες, οι οποίες αγκαλιάζονται από καλαμώνες και αγροτικές καλλιέργειες που σφύζουν από ζωή, ιδιαίτερα κατά τη μετανάστευση των πουλιών, οπωροφόρα, φυλλοβόλα, κωνοφόρα δένδρα και θάμνους.

Η καλλιέργεια των οπωροφόρων δέντρων γίνεται με βιολογική μέθοδο και δεν χρησιμοποιούνται φυτοφάρμακα και λιπάσματα.

Σημαντική για την παρουσία των πουλιών είναι και η ποικιλομορφία στη βλάστηση. Στο οικοσύστημα αυτό φωλιάζουν εκτός από 177 είδη πουλιών όπως προαναφέρθηκε , πολλά από τα οποία είναι σπάνια για το αστικό περιβάλλον, και αμφίβια, ερπετά, νυχτερίδες, μικροθηλαστικά και σκαντζόχοιροι. Οι δεντροστοιχίες από κυπαρίσσια, οι συστάδες ευκαλύπτων, ακακιών και ψευδακακιών καθώς και ωραιότατοι κήποι από

πλήθος φυτικών ειδών, τα οποία έχουν δημιουργηθεί και συντηρηθεί από τις δραστηριότητες του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας και της Αγροτικής Εταιρείας "Πύργος Βασιλίσσης Α.Ε.", του ονομαζόμενου κτήματος Σερπιέρι, επιβεβαιώνουν την άποψη ότι η Αττική είναι ο ευλογημένος τόπος για την ανάπτυξη μεγάλης ποικιλίας φυτών με σχετικά μικρή προσπάθεια και χαμηλό κόστος. Οι έξι τεχνητές λίμνες που η μια υπερχειλίζει στην άλλη, αναδεικνύονται σε κυρίαρχο χαρακτηριστικό του τοπίου. Δημιουργήθηκαν σε μια θέση όπου προϋπήρχαν περιοδικοί νερόλακκοι και σύντομα εποικίστηκαν από υδροχαρή φυτά, αλλά και αμφίβια (βατράχια και φρύνους), ενώ υδρόβια και παρυδάτια πουλιά γρήγορα ανακάλυψαν αυτή την όαση. Καθώς οι περισσότεροι υγρότοποι της Αττικής έχουν συρρικνωθεί ή εξαφανιστεί τα τελευταία χρόνια, οι λιμνούλες προσελκύουν τα πουλιά που έχουν ανάγκη το υγρό στοιχείο (υδρόβια, καλοβάτικα, παρυδάτια, πουλιά των καλαμιώνων κ.ά.).

Είναι μάλιστα οι πιο σημαντικές συγκεντρώσεις νερού στο λεκανοπέδιο Αττικής (ιδιαίτερα μετά τον πλήρη αφανισμό του Φαληρικού Δέλτα που σχημάτιζαν οι ποταμοί Ιλισός και Κηφισός). Σήμερα, τροφοδοτούνται με νερό κυρίως από γεωτρήσεις καθώς και επιφανειακή απορροή. Σύμφωνα με μαρτυρίες των γεροντότερων, στην περιοχή φύλιαζαν Πελαργοί μέχρι τα μέσα τουλάχιστον του 20ού αιώνα. Σήμερα, οι μικροί "υγρότοποι" του Πάρκου φιλοξενούν πλήθος από υδρόβιους οργανισμούς. Ψάρια, ήμερες πάπιες και χήνες προστέθηκαν από τους υπεύθυνους του Πάρκου. Όσο για τα νούφαρα μερίμνησε η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Επίσης, πλωτές σχεδίες τοποθετήθηκαν στις λίμνες για να αυξηθούν οι ασφαλείς χώροι ξεκούρασης και φωλιάσματος για τα πουλιά, δημιουργώντας μικρές νησίδες άγριας ζωής. Τα στοιχεία που παρατίθενται για την χλωρίδα και πανίδα του Πάρκου προέρχονται από την Ορνιθολογική Εταιρεία. (www.ornithologiki.gr)

ΣΤ3.1 Η πανίδα του Πάρκου

Τα τελευταία χρόνια έχουν παρατηρηθεί στο Πάρκο 177 διαφορετικά είδη πουλιών Έχουν ξεχειμωνιάσει ή σταθμεύσει κατά τη μετανάστευση σπάνια είδη πουλιών (όπως Χαλκόκοτα, ο Ήταυρος και ο Πορφυροτσικνιάς). Ο αριθμός των υδροβίων που αναπαράγεται αυξάνεται από χρόνο σε χρόνο (ένα είδος το 2002, δύο είδη το 2003, τρία είδη το 2004 κ.λ.π.). Εύκολα καθένας μπορεί να παρατηρήσει ιδιαίτερα ασυνήθιστα για τον αστικό ιστό είδη (όπως ο Σταχτοτσικνιάς, η Αλκυόνη κ.ά.).

Σημαντικά είδη πουλιών που παρατηρούνται στο Πάρκο είναι:

ΣΤΑΧΤΟΤΣΙΚΝΙΑΣ *Ardeacinerea*

Είναι ένα από τα πιο κοινά είδη ερωδιού.

Έχει μακριά πόδια, λαιμό και ράμφος, σταχτί φτέρωμα με λευκά και μαύρα σημάδια.

Όλη του η κατασκευή θυμίζει καμάκι.

Άλλωστε είναι κυρίως ψαροφάγος.

Διακρίνεται εύκολα από τους Πελαργούς όταν πετά αφού κρατά το λαιμό μαζεμένο ενώ εκείνοι πετούν με τεντωμένο το λαιμό μπροστά.

Την άνοιξη τα ενήλικα αποκτούν διπλό μαύρο λοφίο στο κεφάλι που πέφτει προς τα πίσω.

Εμφανίζεται σε όλη σχεδόν την Ευρασία μέχρι την Ιαπωνία και σε μεγάλο μέρος της Αφρικής.

Αρκετοί ξεχειμωνιάζουν στην Ευρώπη , άλλοι όμως ταξιδεύουν μέχρι και τη νότιο Αφρική. Στο Πάρκο έχουν παρατηρηθεί κατά καιρούς σχεδόν όλα τα είδη των ερωδιών της Ελλάδας, ακόμη και τα πιο σπάνια (Ηταυρος, Πορφυροτσικνιάς).

ΝΕΡΟΚΟΤΑ *Gallinula chloropus*

Έχει καφετί σώμα με λευκή γραμμή στο πλάι του σώματος και λευκά σημάδια κάτω από την ουρά με κόκκινο-κίτρινο ράμφος που προεκτείνεται στο μέτωπο.

Είναι το πρώτο υδρόβιο πουλί που τόλμησε να γεννήσει στο Πάρκο.

Έχει πολύ μακριά δάχτυλα που τη βοηθούν να στέκεται στην επιπλέουσα βλάστηση.

Γεννά δύο ακόμη και τρεις φορές το χρόνο και τρέφεται με υδρόβια φυτά και ασπόνδυλα.

Μοιάζουν παχουλά και δυσκίνητα είναι όμως από τα πιο περιπετειώδη πουλιά.

Νερόκοτες έχουν φτάσει σε μερικά από τα πιο απομονωμένα ωκεάνια νησιά.

Στο Πάρκο εμφανίζεται όλο το χρόνο.

Βορειότερα, και ιδιαίτερα στο μεγαλύτερο μέρος της ανατολικής Ευρώπης, οι Νερόκοτες εγκαταλείπουν το χειμώνα τα λημέρια τους για να επιστρέψουν ξανά τον Μάρτιο.

ΦΑΛΑΡΙΔΑ *Fulica atra*

Έχει σχεδόν κατάμαυρο σώμα με λευκό ράμφος που προεκτείνεται στο μέτωπο για αυτό την ονομάζουν και "Μαυρόκοτα".

Είναι το πιο άφθονο υδρόβιο πουλί του ελληνικού χειμώνα και τρέφεται κυρίως με υδρόβια φυτά.

Είναι το δεύτερο υδρόβιο πουλί (μετά την Νερόκοτα) που άρχισε να γεννά στο πάρκο (πρώτη φορά το 2003).

Ένα ζευγάρι μπορεί να γεννήσει και δεύτερη φορά σε μια χρονιά.

Έχει παρατηρηθεί δε, το θηλυκό να κλωσά τα αβγά της δεύτερης γέννας όταν το αρσενικό περιποιείται τους νεοσσούς της πρώτης γέννας κρατώντας τους ζεστούς σε επιπλέουσες σχεδίες από φυτά!

ΝΑΝΟΒΟΥΤΗΧΤΑΡΙ *Tachybaptus (Podiceps) ruficollis*

Έχει περίπου το μέγεθος του περιστερριού, με «στρουμπουλό» σώμα και αφανή ουρά. Το καλοκαίρι εμφανίζει κόκκινο σημάδι στα μάγουλα και το λαιμό. Είναι υδρόβιο πουλί που εντυπωσιάζει με τα εκπληκτικά μακροβούτια του. Κρύβεται συχνά στους καλαμιώνες. Φώλιασε για πρώτη φορά στο πάρκο το 2004. Τρέφεται κυρίως με υδρόβια έντομα και οι γονείς συχνά κολυμπούν μεταφέροντας τα μικρά στην πλάτη τους!

ΑΛΚΥΟΝΗ *Alcedo atthis* Έχει θεαματικά λαμπερό φτέρωμα και θυμίζει γαλάζιο βέλος όταν πετά. Το πάνω μέρος του κεφαλιού, η ράχη και η ουρά είναι έντονα γαλάζια. Το στήθος κοκκινοκαφετί. Τρέφεται με ψάρια και επισκέπτεται τις λίμνες του Πάρκου το χειμώνα. Συνδέεται με το μύθο των Αλκυονίδων ημερών. Φωλιάζουν σε στοές που ανοίγουν μόνες τους σε κάθετα χωμάτινα πρανή (όχι ακόμη στο Πάρκο).

ΔΑΧΤΥΛΙΔΟΛΑΙΜΗΣ ΨΙΤΤΑΚΙΣΚΟΣ *Psittacula krameri*

Είναι σχεδόν καταπράσινος με κόκκινο ράμφος. Έχει μακριά ουρά και το αρσενικό μαύρο κολάρο στο λαιμό. Κατά καιρούς θα δούμε κοντά στις πόλεις διάφορα είδη παπαγάλων που έχουν ξεφύγει από κλουβιά. Λίγα καταφέρνουν να επιβιώσουν. Οι Δαχτυλιδολαίμηδες Ψιττακίσκοι έχουν σχηματίσει αποικίες σε διάφορα σημεία της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης (Αγγλία, Βέλγιο). Στην Ελλάδα οι πιο εντυπωσιακές είναι μάλλον του λεκανοπεδίου Αττικής.

ΣΟΥΣΟΥΡΑΔΕΣ *Motacilla spp.*

Στο Πάρκο έχουν παρατηρηθεί τρία είδη σουσουράδας. Είναι λεπτέπτελα πουλιά με αρκετά μακριά ουρά που κινούν νευρικά πάνω-κάτω. Ζουν κυρίως στο έδαφος και σηματοδοτούν τον ερχομό του φθινοπώρου.

ΚΑΡΑΚΑΞΑ *Pica pica*

Κορακοειδές που ξεχωρίζει εύκολα από το ασπρόμαυρο φτέρωμα και την πολύ μακριά ουρά. Ακόμη και η φωλιά είναι χαρακτηριστική αφού μοιάζει με μπάλα από κλαδιά (καθώς έχει θολωτή οροφή!). Στο έδαφος βαδίζει όταν κινείται ήρεμη και χοροπηδά όταν βιάζεται.

ΣΠΙΤΟΣΠΟΥΡΓΙΤΗΣ *Passer domesticus*

Είναι ο κοινός σπουργίτης των πόλεών μας. Ο αρσενικός έχει γκρι στέμμα στο κεφάλι και ο θηλυκός είναι καφετής. Για ανεξήγητους προς το παρόν λόγους μειώνεται σε κάποιες περιοχές (όπως η Βρετανία, όπου σήμερα θεωρείται ότι κινδυνεύει με εξαφάνιση!).

ΧΩΡΑΦΟΣΠΟΥΡΓΙΤΗΣ *Passer montanus*

Αρσενικός και θηλυκός παρόμοιοι.
Κανένα δεν έχει γκρίζο χρώμα στο κεφάλι.
Έχει χαρακτηριστικό μαύρο σημάδι στο μάγουλο.
Το Πάρκο είναι το μοναδικό γνωστό σημείο του λεκανοπεδίου Αττικής που φωλιάζει το είδος αυτό.

ΚΑΡΔΕΡΙΝΑ *Carduelis carduelis*

Πανέμορφος συνδυασμός απαλών και έντονων χρωμάτων.
Κόκκινο το πρόσωπο και κίτρινο χρώμα στις φτερούγες.

ΣΠΙΝΟΣ *Fringilla coelebs*

Ο "σπουργίτης του δάσους" διακρίνεται από τη διπλή σειρά λευκών γαλονιών στις φτερούγες. Ο αρσενικός έχει γκρι κεφάλι και καφετιά ράχη.

Ο θηλυκός είναι πιο ομοιόχρωμος, λαδοπράσινος.

Είναι πολύ κοινός το χειμώνα στο Πάρκο.

ΦΛΩΡΟΣ *Carduelis chloris*

Λαδοπράσινος με έντονα κίτρινα σημάδια στις φτερούγες και την ουρά.

Βρίσκεται όλο το χρόνο στο Πάρκο.

ΣΚΑΡΘΑΚΙ *Serinus serinus*

Στενός συγγενής του Καναρινιού.

Με γενναίες ποσότητες κίτρινου χρώματος στο φτέρωμά του (ειδικά στο αρσενικό).

Είναι κοινό στο Πάρκο όπου εμφανίζεται όλο το χρόνο.

ΚΟΚΚΙΝΟΛΑΙΜΗΣ *Erithacus rubecula*

Στο μέγεθος σπουργιτιού με κόκκινο της σκουριάς χρώμα στο πρόσωπο και το στήθος.

Είναι τυπικός χειμωνιάτικος επισκέπτης.

Κατεβαίνει από τα βουνά ή βορειότερες περιοχές για να αναζητήσει καταφύγιο και στην παραμικρή συστάδα βλάστησης.

ΔΕΚΑΟΧΤΟΥΡΑ *Streptopelia decaocto*

Ανήκει στην ίδια οικογένεια με τα περιστέρια.

Έχει πάντα το ίδιο μπεζ-γκρι χρωματισμό με άσπρα σημάδια στην ουρά (και μαύρα στο κάτω μέρος της).

Ξεκίνησε μέσα στον 20ο αιώνα από τα Βαλκάνια για να αποικίσει χιλιάδες πόλεις και χωριά στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης.

Ακόμη και σήμερα επεκτείνεται σε νέα μέρη (στην Ελλάδα εμφανίζεται σε πιο ορεινά χωριά και πιο απομονωμένα νησιά).

ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ *Columba livia*

Πρόκειται για οικοδίαιτες μορφές του Αγριοπερίστερου (που βρίσκουμε σε απομονωμένες βραχώδεις τοποθεσίες της Ελλάδας). Έχει εξημερωθεί εδώ και χιλιάδες χρόνια από τον άνθρωπο.

Στο σημείο αυτό παρατίθεται κατάλογος που συνέταξε η Ορνιθολογική Εταιρεία για τα πουλιά που ζουν στο Πάρκο:

	Scientific name	Greek name	English name
1	<i>Cygnus olor</i>	(Βουβός) Κύκνος	Mute Swan
2	<i>Anas penelope</i>	(Ευρωπαϊκό) Σφυριχτάρι	Eurasian Wigeon
3	<i>Anas strepera</i>	Καπακλής	Gadwall
4	<i>Anas crecca</i>	(Ευρωπαϊκό) Κιρκίρι	Common Teal
5	<i>Anas platyrhynchos</i>	Πρασινοκέφαλη Πάπια	Mallard
6	<i>Anas acuta</i>	Ψαλίδα (του Βορά)	Northern Pintail
7	<i>Anas querquedula</i>	(Ευρωπαϊκή) Σαρσέλα	Garganey
8	<i>Anas clypeata</i>	(Ευρασιατική) Χουλιάρόπαπια	Northern Shoveler
9	<i>Aythya ferina</i>	Γκισάρι	Common Pochard
10	<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπαπια	Ferruginous Duck
11	<i>Mergellus albellus</i>	Νανοπρίστης	Smew
12	<i>Coturnix coturnix</i>	(Κοινό) Ορτύκι	Common Quail
13	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	(Κοκκινόλαιμο) Νανοβουτηχτάρι	Little Grebe
14	<i>Podiceps nigricollis</i>	Μαυροβουτηχτάρι	Black - necked Grebe
15	<i>Phalacrocorax carbo</i>	(Ευρωπαϊκός) Κορμοράνος	Great Cormorant
16	<i>Pelecanus crispus</i>	Ροδοπελεκάνος	Great White Pelican
17	<i>Botaurus stellaris</i>	(Ευρασιατικός) Ήταυρος	Great Bittern
18	<i>Ixobrychus minutus</i>	(Ευρωπαϊκός) Μικροτσικνιάς	Little Bittern
19	<i>Nycticorax nycticorax</i>	(Κοινός) Νυχτοκόρακας	Black - crowned Night Heron
20	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς	Squacco Heron
21	<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς	Little Egret
22	<i>Egretta alba</i>	Αργυροτσικνιάς	Great Egret
23	<i>Ardea cinerea</i>	Σταχτοτσικνιάς	Grey Heron
24	<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικνιάς	Purple Heron
25	<i>Ciconia nigra</i>	Μαύρος Πελαργός	Black Stork
26	<i>Ciconia ciconia</i>	Λευκός Πελαργός	White Stork
27	<i>Plegadis falcinellus</i>	(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα	Glossy Ibis
28	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος	Western Marsh Harrier

29	<i>Circus pygargus</i>	Λιβαδόκιρκος	Montagu's Harrier
30	<i>Accipiter gentilis</i>	Διπλοσάϊνο	Northern Goshawk
31	<i>Accipiter nisus</i>	(Κοινό) Ξεφτέρι	Eurasian Sparrowhawk
32	<i>Buteo buteo</i>	(Κοινή) Γερακίνα	Common Buzzard
33	<i>Buteo rufinus</i>	Αετογερακίνα	Long - legged Buzzard
34	<i>Hieraetus pennatus</i>	Γερακαετός	Booted Eagle
35	<i>Falco tinnunculus</i>	Βραχοκιρκίνεζο	Common Kestrel
36	<i>Falco vespertinus</i>	(Ευρωπαϊκό) Μαυροκιρκίνεζο	Red - footed Falcon
37	<i>Falco subbuteo</i>	Δεντρογέρακο	Eurasian Hobby
38	<i>Falco eleonora</i>	Μαυροπετρίτης	Eleonora's Falcon
39	<i>Falco peregrinus</i>	Πετρίτης	Peregrine
40	<i>Rallus aquaticus</i>	(Ευρωπαϊκή) Νεροκοτσέλα	Water Rail
41	<i>Porzana porzana</i>	Στικτοπουλάδα	Spotted Crake
42	<i>Porzana parva</i>	Μικροπουλάδα	Little Crake
43	<i>Gallinula chloropus</i>	(Κοινή) Νερόκοτα	Common Moorhen
44	<i>Fulica atra</i>	(Κοινή) Φαλαρίδα	Eurasian Coot
45	<i>Himantopus himantopus</i>	Καλαμοκανάς	Black - winged Stilt
46	<i>Charadrius dubius</i>	Ποταμοσφυριχτής	Little Ringed Plover
47	<i>Calidris minuta</i>	(Κοινή) Νανοσκαλίδρα	Little Stint
48	<i>Calidris ferruginea</i>	Δρεπανοσκαλίδρα	Curlew Sandpiper
49	<i>Calidris alpina</i>	Λασποσκαλίδρα	Dunlin
50	<i>Philomachus pugnax</i>	Μαχητής	Ruff
51	<i>Gallinago gallinago</i>	(Κοινό) Μπεκατσίνι	Common Snipe
52	<i>Limosa limosa</i>	(Ευρωπαϊκή) Λιμόζα	Black - tailed Godwit
53	<i>Tringa erythropus</i>	Μαυρότρυγγας	Spotted Redshank
54	<i>Tringa totanus</i>	Κοκκινοσκέλης	Common Redshank

55	<i>Tringa stagnatilis</i>	Βαλτότρυγγας	Marsh Sandpiper
56	<i>Tringa nebularia</i>	Πρασινοσκέλης	Common Greenshank
57	<i>Tringa ochropus</i>	Δασότρυγγας	Green Sandpiper
58	<i>Tringa glareola</i>	Λασπότρυγγας	Wood Sandpiper
59	<i>Actitis hypoleucos</i>	Ακτίτης	Common Sandpiper
60	<i>Scolopax rusticola</i>	(Ευρασιατική) Μπεκάτσα	Eurasian Woodcock
61	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος	Mediterranean Gull
62	<i>Larus minutus</i>	Νανόγλαρος	Little Gull
63	<i>Larus ridibundus</i>	Καστανοκέφαλος Γλάρος	Black - headed Gull
64	<i>Larus canus</i>	Θυελλόγλαρος	Mew Gull
65	<i>Larus michahellis</i>	Ασημόγλαρος της Μεσογείου	Yellow - legged Gull
66	<i>Chlidonias hybridus</i>	Μουστακογλάρωνο	Whiskered Tern
67	<i>Chlidonias niger</i>	Μαυρογλάρωνο	Black Tern
68	<i>Chlidonias leucopterus</i>	Αργυρογλάρωνο	White - winged Tern
69	<i>Psittacula krameri</i>	Πράσινος Παπαγάλος	Ring-necked Parakeet
70	<i>Streptopelia decaocto</i>	(Ευρασιατική) Δεκαοχτούρα	Eurasian Collared Dove
71	<i>Streptopelia turtur</i>	(Ευρωπαϊκό) Τρυγόνι	European Turtle Dove
72	<i>Cuculus canorus</i>	(Ευρωπαϊκός) Κούκος	Common Cuckoo
73	<i>Tyto alba</i>	Τυτώ	Barn Owl
74	<i>Otus scops</i>	(Ευρωπαϊκός) Γκιώνης	European Scops Owl
75	<i>Athene noctua</i>	(Ευρωπαϊκή) Κουκουβάγια	Little Owl
76	<i>Caprimulgus europaeus</i>	(Ευρωπαϊκό) Γιδοβύζι	European Nightjar
77	<i>Apus apus</i>	(Κοινή) Σταχτάρα	Common Swift
78	<i>Apus pallidus</i>	Ωχροσταχτάρα	Pallid Swift
79	<i>Apus melba</i>	Βουνοσταχτάρα	Alpine Swift
80	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκούνη	Common Kingfisher

81	<i>Merops apiaster</i>	(Ευρωπαϊκός) Μελισσοφάγος	European Bee - eater
82	<i>Coracias garrulus</i>	(Ευρωπαϊκή) Χαλκοκουρούνα	European Roller
83	<i>Upupa epops</i>	Τσαλαπετεινός	Eurasian Hoopoe
84	<i>Jynx torquilla</i>	Στραβολαίμης	Eurasian Wryneck
85	<i>Calandrella brachydactyla</i>	(Ευρωπαϊκή) Μικρογαλιάντρα	Greater Short - toed Lark
86	<i>Galerida cristata</i>	Κατσουλιέρης	Crested Lark
87	<i>Lullula arborea</i>	Δεντροσταρήθρα	Wood Lark
88	<i>Alauda arvensis</i>	(Κοινή) Σιταρήθρα	Eurasian Sky Lark
89	<i>Riparia riparia</i>	Οχθοχελίδονο	Sand Martin
90	<i>Hirundo rustica</i>	Σταυλοχελίδονο	Barn Swallow
91	<i>Hirundo daurica</i>	Μιλτοχελίδονο	Red - rumped Swallow
92	<i>Delichon urbicum</i>	Λευκοχελίδονο	Common House Martin
93	<i>Anthus campestris</i>	Ωχροκελάδα	Tawny Pipit
94	<i>Anthus trivialis</i>	Δεντροκελάδα	Tree Pipit
95	<i>Anthus pratensis</i>	Λιβαδοκελάδα	Meadow Pipit
96	<i>Anthus cervinus</i>	Κοκκινοκελάδα	Red-throated Pipit
97	<i>Motacilla flava</i>	Κιτρινοσουσουράδα	Yellow Wagtail
98	<i>Motacilla cinerea</i>	Σταχτοσουσουράδα	Grey Wagtail
99	<i>Motacilla alba</i>	Λευκοσουσουράδα	White Wagtail
100	<i>Troglodytes troglodytes</i>	(Ευρωπαϊκός) Τρυποφράχτης	Winter Wren
101	<i>Prunella modularis</i>	(Κοινός) Θαμνοψάλτης	Dunnock
102	<i>Erithacus rubecula</i>	Κοκκινολαίμης	European Robin
103	<i>Luscinia megarhynchos</i>	(Κοινό) Αηδόνι	Common Nightingale
104	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Καρβουνιάρης	Black Redstart
105	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	(Κοινός) Φοινίκουρος	Common Redstart

106	<i>Saxicola rubetra</i>	Καστανολαΐμης	Whinchat
107	<i>Saxicola torquata</i>	(Ευρωπαϊκός) Μαυρολαΐμης	Common Stonechat
108	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Σταχτοπετροκλής	Northern Wheatear
109	<i>Oenanthe hispanica</i>	Ασπροκωλίνα	Black - eared Wheatear
110	<i>Turdus merula</i>	(Κοινός) Κότσυφας	Common Blackbird
111	<i>Turdus pilaris</i>	Κεδρότσιχλα	Fieldfare
112	<i>Turdus philomelos</i>	(Κοινή) Τσίχλα	Song Thrush
113	<i>Turdus iliacus</i>	Κοκκινότσιχλα	Redwing
114	<i>Turdus viscivorus</i>	Γερακότσιχλα	Mistle Thrush
115	<i>Cettia cetti</i>	(Ευρωπαϊκό) Ψευταηδόνι	Cetti's Warbler
116	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	Ψαθοποταμίδα	Moustached Warbler
117	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Σχοινοποταμίδα	Sedge Warbler
118	<i>Acrocephalus palustris</i>	Βαλτοποταμίδα	Marsh Warbler
119	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Καλαμποποταμίδα	European Reed Warbler
120	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Τσιχλοποταμίδα	Great Reed Warbler
121	<i>Hippolais pallida</i>	Ωχροστριτίδα	Eastern Olivaceous Warbler
122	<i>Sylvia cantillans</i>	Κοκκιντσιροβάκος	Subalpine Warbler
123	<i>Sylvia melanocephala</i>	Μαυροτσιροβάκος	Sardinian Warbler
124	<i>Sylvia communis</i>	Θαμνοτσιροβάκος	Common Whitethroat
125	<i>Sylvia borin</i>	Κηποτσιροβάκος	Garden Warbler
126	<i>Sylvia atricapilla</i>	Μαυροσκούφης	Blackcap
127	<i>Sylvia curruca</i>	Βουνοτσιροβάκος	Lesser Whitethroat
128	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Δασοφυλλοσκόπος	Wood Warbler
129	<i>Phylloscopus collybita</i>	Δεντροφυλλοσκόπος	Common Chiffchaff

130	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Θαμνοφυλλοσκόπος	Willow Warbler
131	<i>Regulus regulus</i>	Χρυσοβασιλίσκος	Goldcrest
132	<i>Regulus ignicapillus</i>	Πυροβασιλίσκος	Firecrest
133	<i>Muscicapa striata</i>	Σταχτομυγοχάφτης	Spotted Flycatcher
134	<i>Ficedula parva</i>	Νανομυγοχάφτης	Red - breasted Flycatcher
135	<i>Ficedula albicollis</i>	Κρικομυγοχάφτης	Collared Flycatcher
136	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Μαυρομυγοχάφτης	Pied Flycatcher
137	<i>Aegithalus caudatus</i>	Αιγίθαλος	Long - tailed Tit
138	<i>Parus ater</i>	Ελατοπαπαδίτσα	Coal Tit
139	<i>Parus major</i>	Καλόγερος	Great Tit
140	<i>Parus caeruleus</i>	Γαλαζοπαπαδίτσα	Blue Tit
141	<i>Certhia brachydactyla</i>	Καμποδεντροβάτης	Short - toed Treecreeper
142	<i>Remiz pendulinus</i>	Υφάντρα	Eurasian Penduline Tit
143	<i>Oriolus oriolus</i>	(Ευρωπαϊκός) Συκοφάγος	Eurasian Golden Oriole
144	<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος	Red - backed Shrike
145	<i>Lanius minor</i>	Σταχτοκεφαλός	Lesser Grey Shrike
146	<i>Lanius senator</i>	Κοκκινοκεφαλός	Woodchat Shrike
147	<i>Garrulus glandarius</i>	(Ευρωπαϊκή) Κίσσα	Eurasian Jay
148	<i>Pica pica</i>	(Κοινή) Καρακάξα	Common Magpie
149	<i>Corvus corone</i>	(Σταχτιά) Κουρούνα	Hooded Crow
150	<i>Sturnus vulgaris</i>	(Ευρωπαϊκό) Ψαρόνι	Common Starling
151	<i>Passer domesticus</i>	Σπιτοσπουργίτης	House Sparrow
152	<i>Passer hispaniolensis</i>	Χωραφοσπουργίτης	Spanish Sparrow
153	<i>Passer montanus</i>	Δεντροσπουργίτης	Eurasian Tree Sparrow
154	<i>Fringilla coelebs</i>	(Κοινός) Σπίνος	Common Chaffinch
155	<i>Fringilla montifringilla</i>	Χειμωνόσπινος	Brbling

156	<i>Serinus serinus</i>	Σκαρθάκι	European Serin
157	<i>Carduelis chloris</i>	(Ευρωπαϊκός) Φλώρος	European Greenfinch
158	<i>Carduelis carduelis</i>	(Κοινή) Καρδερίνα	European Goldfinch
159	<i>Carduelis spinus</i>	(Κοινό) Λούγαρο	European Siskin
160	<i>Carduelis cannabina</i>	(Κοινό) Φανέτο	Common Linnet
161	<i>Loxia curvirostra</i>	(Κοινός) Σταυρομύτης	Common Crossbill
162	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	(Ευρωπαϊκός) Κοκκοθραύστης	Hawfinch
163	<i>Emberiza cirlus</i>	Σιρλοτσιχλόνο	Cirl Bunting
164	<i>Emberiza schoeniclus</i>	(Μεγάλο) Καλαμοτσιχλόνο	Common Reed Bunting
165	<i>Emberiza melanocephala</i>	Αμπελουργός	Black - headed Bunting
166	<i>Emberiza cia</i>	Βουνοτσιχλόνο	Rock Bunting
167	<i>Miliaria calandra</i>	Τσιφτάς	Corn Bunting
168	<i>Aix galericulata</i>	Μανδαρίνος	Mandarin Duck
169	<i>Aix sponsa</i>	Νυφόπαπια	Wood Duck
170	<i>Nymphicus hollandicus</i>	Νυμφοειδής Κοκατίλος	Cockatiel
171	<i>Psittacula eupatria</i>	Ευπατρίδης Ψιττακίσκος	Alexandrine Parakeet
172	<i>Poicephalus senegallus</i>	Φαιοκέφαλος της Σενεγάλης	Senegal Parrot
173	<i>Melopsittacus undulatus</i>	Μελωδικό Παπαγαλάκι	Budgerigar
174	<i>Lonchura malabarica</i>	Ινδικός Ασημομύτης	Indian Silverbill
175	<i>Ploceus manyar</i>	Ραβδωτός Υφαντής	Streaked Weaver
176	<i>Ploceus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Υφαντής	Black headed Weaver
177	<i>Aratinga mitrata</i>	Μιτροφόρος Αρατίνγκα	Mitred Parakeet

Εκτός από τα πουλιά, στο Πάρκο έχουν καταγραφεί και άλλα είδη ζώων:

- τρία είδη ψαριών (Κυπρίνος *Cyprinus carpio*, Χρυσόψαρο *Carassius auratus*, Κουνουπόψαρο *Gambusia affinis*),

- δύο είδη αμφιβίων (Λιμνοβάτραχος *Rana ridibunda*, Πρασινόφρυνος *Bufo viridis*) ,
- τέσσερα είδη ερπετών (το Σαμιαμίδι *Hemidactylus turcicus*, η μεγάλη σαύρα Πρασινογούστρα *Lacerta viridis*, η χερσαία Κρασπεδοχελώνα *Testudo marginata* και η νεροχελώνα Χρυσέμυς ή Κοκκινοχοιράδα *Chrysemys scripta elegans*).

Επίσης η περιοχή θεωρείται ένα από τα καλύτερα σημεία για τις νυχτερίδες της Αττικής, ενώ παρατηρούνται μικροθηλαστικά και σκαντζόχοιροι. (www.ornithologiki.gr)

ΣΤ3.2 Η χλωρίδα του Πάρκου

Το πιο κοινό δέντρο των αλσουλίων του Πάρκου είναι η Χαλέπιος Πεύκη. Οι βελόνες της είναι πολύ λεπτές και τα κουκουνάρια κρέμονται από τα κλαδιά με ένα μικρό "ποδίσκο". Είναι το δέντρο που κατάφερε να επιβιώσει χωρίς φροντίδα για πολλά χρόνια.

Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι είναι "αυτόχθονο" φυτό που, ούτως ή άλλως, σχηματίζει δάση στην Αττική αλλά και σε πολλά ακόμη σημεία χαμηλού υψομέτρου της χώρας.

Καλύπτει μεγάλο μέρος των λόφων του Πάρκου φιλοξενώντας στις συστάδες της πλήθος πουλιών, άλλα και άλλων ζώων όπως οι νυχτερίδες.

Άλλα βελονοφόρα είδη καθώς και μικρά ξέφωτα με θάμνους συμπληρώνουν την εικόνα του δασικού οικοσυστήματος.

Η υφιστάμενη φύτευση του πάρκου συγκεντρώνεται στο άλσος και στις δεντροστοιχίες. Συγκεκριμένα, η νότια και ανατολική περιοχή του πάρκου καλύπτεται από πυκνό δάσος Χαλεπίου Πεύκης που ενώνεται με Κυπαρίσσια.

Στη δυτική πλευρά του πάρκου της οδού Φυλής υπάρχει αλσύλλιο Ευκαλύπτων ενώ στα ανατολικά είναι έντονη η παρουσία Ελαιόδεντρων, Καλαμιών και Βάτων.

Ο τρόπος φυτεύσεων στο χώρο και η διάταξη τους οριοθετούν χώρους, ακολουθούν άξονες τονίζοντας πορείες (Δεντροστοιχίες) δημιουργώντας και κατευθύνοντας φυγές στο χώρο.

Ορίζουν τα οπτικά όρια στο χώρο ανάλογα με την πυκνότητα τους, το μέγεθος και την διαπερατότητά τους.

Η τυπική φυσική χλωρίδα της ευρύτερης περιοχής ανήκει στην παρουσία της Ελιάς, Κυπαρισσιού, Φιστικιάς, Κουκουναριάς, Χαρουπιάς, Κουτσουπιάς και Σχίνου.

Δεδομένης της προ της οικιστικής ανάπτυξης μορφολογίας της περιοχής (ρέματα, ρυάκια) δηλαδή των ιδιαίτερων σταθμικών συνθηκών διακρίνονται τύποι παρόχθιων διαπλάσεων μεσογειακής βλάστησης, χαρακτηριζόμενοι από την παρουσία της Λυγαριάς (*Vitex agnus- castus*), της Πικροδάφνης (*Nerium oleander*), του Πλάτανου (*Platanus orientalis*), του Σκλήθρου (*Alnus glutinosa*), της Φτελιάς (*Ulmus campestris*) κ.α. Τα φυτά των υγρότοπων:

- δεσμεύουν την ηλιακή ενέργεια και παράγουν βιομάζα αρκετή για να τραφούν τα φυτοφάγα είδη ζώων
- συγκρατούν τα πρηνή και μειώνουν την διάβρωση
- παρέχουν κατάλληλες θέσεις σε πολλά είδη ζώων, για να τραφούν, να αναπαραχθούν, να αναπαυθούν ή να προστατευθούν

Βελανιδιά *Quercus ithaburensis*

Είναι δέντρο φυλλοβόλο ή ημιαειθαλές, ολιγαρκές, θερμοξηρόβιο και φωτόφιλο, φτάνει τα 30 μέτρα σε ύψος και ευδοκimeί σε θερμό και ξηρό περιβάλλον. Τα φύλλα της είναι δερματώδη, ωσειδή με οξείες παρυφές, χνουδωτά. Το ξύλο της είναι βαρύ και πολύ σκληρό. Η Ήμερη Βελανιδιά έχει εξαιρετική αντίσταση τόσο

στους ανέμους, όσο και στη φωτιά. Το δέντρο είναι γνωστό ως καταφύγιο βιοποικιλότητας, παρέχοντας ανάμεσα στα κλαδιά του και γύρω από τη βάση του κατοικία σε αναρίθμητους οργανισμούς. Η βελανιδιά ήταν το ιερό δέντρο των αρχαίων Ελλήνων. Ήταν αφιερωμένο στο Δία και αποτελούσε σύμβολο δύναμης. Δύο κοινοί παράγοντες των παλαιών και πιο πρόσφατων ιστοριών που αφορούν το δέντρο και τα δάση της βελανιδιάς είναι ο σεβασμός και ο φόβος που έτρεφαν οι άνθρωποι για το είδος αυτό. Οι άνθρωποι, είτε θεωρώντας ότι το δέντρο είναι το κοινό σημείο επαφής τους με τους θεούς είτε πιστεύοντας ότι η εξαγριωμένη αμαδρυάδα (νύμφη ή Δρυάδα ή νεράιδα που ζούσε στα δάση δρυών) θα τους τιμωρήσει για

την κοπή του δέντρου-κατοικίας της, προστάτευαν το είδος και τα δάση του. Η αγάπη και ο σεβασμός των αρχαίων αλλά και των μεταγενέστερων Ελλήνων για το δέντρο αυτό αλλά και για τη φύση γενικότερα, μας κληροδότησε με μία πλούσια και μοναδική φύση.

Φιστικιά *Pistacia vera*

Το ύψος του δέντρου φτάνει τα 10 μέτρα με πλούσια διακλάδωση με κλαδιά που έχουν χρώμα σταχτί. Τα φύλλα του είναι δερματώδη και σύνθετα. Η καταγωγή της είναι από το Ιράν και σήμερα καλλιεργείται ευρύτατα από την Ασία μέχρι τις Μεσογειακές χώρες και την Αμερική. Στην Ελλάδα καλλιεργείται μία από τις καλύτερες ποικιλίες στον κόσμο, η Αιγινίτικη με τα περίφημα φιστίκια Αιγίνης. Σε μικρότερο βαθμό καλλιεργείται η ποικιλία Νυχάτη. Η φιστικιά καλλιεργείται στην Αίγινα από το 1860 και εξαπλώθηκε αρχικά στην Αττική (τα Μέγαρα, που ήταν παραδοσιακά φιστικοπαραγωγές περιοχές) και μετά στην

υπόλοιπη Ελλάδα (Φθιώτιδα, Βοιωτία, Εύβοια).

Αμυγδαλιά *Amygdalus communis*

Πρόκειται για δέντρο που το ύψος του φτάνει 5- 6 μέτρα και είναι φυλλοβόλο. Η κόμη της είναι ακανόνιστη και όσο το δέντρο μεγαλώνει σε ηλικία, τόσο η κόμη γίνεται όλο και περισσότερο στρογγυλή. Τα φύλλα της είναι απλά, μακρόστενα και μακριά, ενώ στην άκρη είναι ελαφρά πριονωτά. Το χρώμα τους είναι σκούρο πράσινο. Είναι καρποφόρο δέντρο της οικογένειας των ροδιδών (δικότυλο). Προέρχεται από την Μικρά Ασία και θεωρείται τυπικό μεσογειακό δέντρο και διαδόθηκε στις χώρες της Μεσογείου από τους Έλληνες και τους Ρωμαίους.

Χαρακτηριστικό της αμυγδαλιάς είναι ότι ανθίζει το χειμώνα και πριν ακόμη βγάλει φύλλα. Τα λουλούδια της είναι άσπρα ή ελαφρά ροζ. Το ξύλο της αμυγδαλιάς ενώ είναι βαρύ και σκληρό, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην επιπλοποιία. Μπορεί όμως να χρησιμοποιηθεί για ξυλολεπτουργικές εργασίες. Τα γλυκά αμύγδαλα χρησιμοποιούνται σαν ξηροί καρποί, στην ζαχαροπλαστική και για την παραγωγή ελαίου. Τα πικρά χρησιμοποιούνται στη φαρμακευτική και στην αρωματοποιία. Λίγο μετά το 10.000π Χ τα άγρια αμύγδαλα αποτελούσαν κύριο είδος τροφής ενώ κατά τους κλασσικούς χρόνους, τα «αμύγδαλα της Νάξου» αποτελούσαν το δημοφιλέστερο ξηρό καρπό. Σε πολλά μέρη της Ανατολής η αμυγδαλιά ήταν γνωστή με το όνομα «Αθασία» από όπου προέκυψε εκ παραφθοράς το όνομα της τιμώμενης από τους αρχαίους «Θασίας Αμυγδαλής».

Πλάτανος *Platanus orientalis*

Πρόκειται για μεγάλο δέντρο, με ύψος που κυμαίνεται από 30 έως 50 μέτρα, φυλλοβόλο.

Ο Πλάτανος είναι ένα γένος ιθαγενών δέντρων του βορείου ημισφαιρίου και συναντώνται στις όχθες ποταμών και γενικά σε υγροτόπους, μπορούν όμως να επιβιώσουν και στην ξηρασία. Στην Ελλάδα, ο πλάτανος είναι συνδεδεμένος με πολλές παραδόσεις ενώ μεγάλα μακρόβια πλατάνια έχουν μείνει ονομαστά. Πολλά χωριά και τοποθεσίες οφείλουν τα ονόματά τους στο δέντρο αυτό, όπως Πλατανόβρυση, Πλατάνα, Πλατανάκια, Πλάτανος και άλλα. Τα περισσότερα ελληνικά

χωριά έχουν ένα ή περισσότερα πλατάνια στην κεντρική πλατεία, στα οποία συνήθως είχαν και πηγές (σήμερα έχουν αντικατασταθεί από βρύσες). Πολλά από αυτά έχουν μεγάλα κοιλώματα για παιχνίδι ή που λειτουργούν ως σημείο συνάντησης παιδιών και εφήβων.

Ευκάλυπτος *Eucalyptus globules*

Το ύψος του δέντρου ποικίλει ανάλογα με το είδος του. Μερικά πλησιάζουν σε ύψος ακόμη και τα 100 μ. ενώ άλλα είναι μικροί θάμνοι. Κατάγεται από την Αυστραλία και την Τανζανία και καλλιεργείται στις χώρες της λεκάνης της Μεσογείου. Ο Ευκάλυπτος που συναντούμε στον τόπο μας είναι μεγάλο δέντρο με λείο κορμό. Τα νέα φύλλα είναι κηρώδη, ανοιχτόχρωμα, αντίθετα και άμισχα. Φαρμακευτικές ιδιότητες έχουν τα φύλλα που αναπτύσσονται πάνω σε παλιά κλαδιά και είναι δρεπανοειδή, εναλλασσόμενα, έμμισχα και έχουν ευχάριστη γεύση. Το είδος ήρθε στην Ευρώπη στις αρχές του 19ου αιώνα. Στην Ελλάδα το πρώτο δένδρο φυτεύτηκε στο βοτανικό κήπο Αθηνών το 1864 και στη συνέχεια διαδόθηκε σε όλο το κράτος

λόγω των εξυγιαντικών του ιδιοτήτων. Είναι ισχυρό αντισηπτικό και μπορεί να βοηθήσει αποτελεσματικά σε βακτηριδιακές και ιογενείς προσβολές. Η επίδραση του ευκαλύπτου στο δέρμα είναι δροσιστική και αντιπυρετική.

Ελιά *Olea europea*

Είναι δέντρο αειθαλές, έχει φύλλα αντίθετα, λογχοειδή, δερματώδη, σκουροπράσινα στην άνω επιφάνεια και αργυρόχρωμα στην κάτω. Η ελιά είναι γένος καρποφόρων δένδρων της οικογένειας των Ελαιοειδών (Oleaceae), το οποίο συναντάται πολύ συχνά στην Ελλάδα. Η ελιά είναι γνωστή από τους αρχαιότετους χρόνους, και πιθανότατα κατάγεται από το χώρο της ανατολικής Μεσογείου. Υπήρξε το σύμβολο της θεάς Αθηνάς. Καλλιεργούνταν στην Αρχαία Ελλάδα και οι καρποί και το ελαιόλαδο αποτελούσαν σημαντικά εμπορικά προϊόντα.

Σχίνος *Pistacia lentiscus*

Ο σχίνος είναι αειθαλής θάμνος με πολύ μεγάλη εξάπλωση στον Μεσογειακό χώρο. Το σχίνο αποκτά δεινρόδη μορφή και μπορεί να φτάσει σε ύψος τα 5 μέτρα. Οι καρποί του είναι μικροί, σφαιρικοί με έντονο κόκκινο χρώμα. Ο Ιπποκράτης θεωρούσε το σχίνο φάρμακο για γυναικολογικά προβλήματα και εναντίον της υστερίας. Ο Διοσκουρίδης τον θεωρούσε στυπτικό και τον συνιστούσε ως φάρμακο για τις αιμοπτύσεις, τις διάρροιες, τις δυσεντερίες. Η ρητίνη του (και κυρίως της ποικιλίας από την οποία παράγεται η μαστίχα της Χίου) θεωρήθηκε από τον

Διοσκουρίδη ως φάρμακο για το στομάχι. Στη λαϊκή ιατρική ο φλοιός του σχίνου επουλώνει τις πληγές. Το έλαιο που παράγεται από τους σχινόκαρπους ήταν ένα παραδοσιακό φάρμακο εναντίον της ωτίτιδας και διαφόρων δερματικών νοσημάτων, κυρίως εκζεμάτων.

Κουτσουπιά *Cercis siliquastrum*

Η κουτσουπιά είναι φυλλοβόλο δέντρο που φτάνει σε ύψος τα 5 μέτρα. Η Κουτσουπιά είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο δέντρο της Μεσογειακής και της ελληνικής υπαίθρου, που ξεχωρίζει κάθε άνοιξη στους αγρούς με τα καρδιοειδή φύλλα της και τα έντονα μωβ άνθη της. Η περίοδος ανθοφορίας της είναι από τα τέλη Φεβρουαρίου μέχρι και τα τέλη Απριλίου. Αναπτύσσεται τόσο στην παραθαλάσσια όσο και στην ορεινή ζώνη. Φυτεύεται συχνά σε πάρκα στις πόλεις ως καλλωπιστικό φυτό. Λέγεται πως το δέντρο στο οποίο κρεμάστηκε ο Ιούδας μετά την προδοσία του Ιησού ήτανε μια κουτσουπιά. Ο μύθος λέει ότι το δέντρο κοκκίνισε από ντροπή επειδή σχετίστηκε με τον προδότη. Από τότε, κάθε άνοιξη και χάρη στον Ιούδα, η κουτσουπιά στολίζει με την όμορφη παρουσία της τη φύση της

Μεσογείου.

Μιμόζα *Acacia dealbata*

Είναι δέντρο αειθαλές με χλωμοπράσινο κορμό και μεγάλα πρασινωπά φύλλα σαν φτερά, το οποίο αναπτύσσεται ταχέως είτε σαν δέντρο ή θάμνο και μπορεί να φτάσει τα 4-5 μέτρα σε ύψος και 3-4 πλάτος. Δέντρο ιδιαίτερα ανθεκτικό στο κρύο και στη ζέστη. Ξεχωρίζει για την φανταστική ανθοφορία της με έντονο κίτρινο χρώμα πολύ ζωντανό, κατά τους μήνες Φεβρουάριο και Μάρτιο. Η Λευκάζουσα Ακακία είναι η Μιμόζα των Ανθοπωλών. Τα λουλούδια αυτά συχνά δίνονται ως δώρο στις γυναίκες την Παγκόσμια Μέρα της Γυναίκας.

Κυπαρίσσι *Cupressus sempervirens*

Ψηλό δέντρο που φτάνει τα 30 μέτρα σε ύψος, ο κορμός του είναι ίσιος, τα φύλλα του μικρά και φέρουν λέπια είναι δε πολύ πυκνά και σκεπάζουν τα μικρά κλαδιά. Βρίσκεται σαν αυτοφυές στις περιοχές της Μικράς Ασίας, του Ιράν και της Ελλάδας καλλιεργείται δε και σαν καλλωπιστικό σε όλη τη νότια Ευρώπη. Τοποθετείται σε διάφορα πάρκα, κατά μήκος των δρόμων, για τη δημιουργία αντιανεμικών φραγμάτων και σε αναδασώσεις. Η καλής ποιότητας ξυλεία του χρησιμοποιείται στην επιπλοποιία. Το κυπαρίσσι το κοινό είναι γνωστό από τα πανάρχαια χρόνια. Σύμφωνα με το μύθο την ονομασία του την οφείλει τον Κυπάρισσο από την Κω που τον μεταμόρφωσε ο θεός Απόλλωνας σε δέντρο έτσι ώστε να παραμείνει αθάνατος, μαζί και η θλίψη του μετά από το θάνατο του αγαπημένου του ελαφιού. Έτσι σύμφωνα με αυτή την άποψη έμεινε σαν πένθιμο δέντρο και φυτεύεται σε κοιμητήρια.

Χαλέπιος Πεύκη *Pinus halepensis*

Το κύριο χαρακτηριστικό δέντρο μέσα στην έκταση του πάρκου. Πρόκειται για ιθαγενές είδος με λεπτές, μακριές βελόνες, διαταγμένες ανά δύο σε δέσμες. Είναι δένδρο με ακανόνιστη κόμη και ανοιχτό πράσινο φύλλωμα και φτάνει σε ύψος μέχρι και 30 μέτρα. Το κοινό πεύκο, γνωστό με την ονομασία Χαλέπιος Πεύκη, βρίσκεται στη Κρήτη, Στερεά Ελλάδα, Εύβοια, στα νησιά του Αιγαίου, στη Χαλκιδική, στα νησιά του Ιονίου, σχηματίζοντας δάση. Αναπτύσσεται σε χαμηλό υψόμετρο, μέχρι 1000 μέτρα. Προτιμά τις ξερές και ζεστές περιοχές και τα ασβεστολιθικά εδάφη που δεν συγκρατούν υγρασία. Από το δέντρο αυτό συλλέγεται το ρετσίνι, που προστίθεται στο κρασί για τη δημιουργία της γνωστής ρετσίνας. Το ξύλο του είναι μέτριας ποιότητας. Ο βλαστός του χρησιμοποιείται στη βυρσοδεψία. Στο 19ο αιώνα, οι καλλιεργητές των πεύκων παρατήρησαν ότι το σφρίγος από τα δέντρα

πεύκων θα μπορούσε να συλλεχθεί και να βραστεί μαζί με διάφορα υποπροϊόντα που θα μπορούσαν να πωληθούν. Η ρητίνη μπορεί να ληφθεί για το βήχα.

Κουκουναριά *Pinus pinea*

Η κουκουναριά έχει μια χαρακτηριστική ομπρελοειδή μορφή με κοντό κορμό και στρογγυλή επίπεδη κορυφή. Φτάνει γύρω στα 12-20 μέτρα σε ύψος αλλά μπορεί να υπερβεί τα 25 μέτρα. Ο φλοιός είναι χοντρός, καστανοκόκκινος, βαθιά χαραγμένος από φαρδιές, κατακόρυφες πλάκες. Έχει ευλύγιστα βελονοειδή φύλλα σε δέσμες των δύο, μήκους 10-20 εκατοστών. Τα κουκουναριά του είναι μεγάλα, με μεγάλα σκληρά σπόρια. Φύεται σε παραθαλάσσιες ή πεδινές περιοχές, κυρίως στις Σποράδες αλλά και στη Χαλκιδική, Στερεά και

Πελοπόννησο. Απαντά επίσης στις περισσότερες περιοχές της Μεσογείου. Το ξύλο του χρησιμοποιείται σαν στρογγυλή ξυλεία και παραγωγή σανιδωμάτων. Η αρχική καταγωγή της κουκουναριάς είναι η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Βόρεια Αφρική (όταν το κλίμα ήταν κάποτε πιο υγρό). Καλλιεργείται συστηματικά εδώ και 6.000 χρόνια για τους εδώδιμους καρπούς της, τους οποίους εμπορεύονταν οι άνθρωποι από τα αρχαία χρόνια. Έχει εγκλιματιστεί σε όλη την περιοχή της Μεσογείου εδώ και τόσο καιρό που θεωρείται ιθαγενές στα μέρη που φυτρώνει, ενώ πολύ πρόσφατα (από το 1700) έχει εισαχθεί σε χώρες με μεσογειακό κλίμα. Μέχρι τώρα έχει εγκλιματιστεί στη Νότια Αφρική, την Καλιφόρνια, την Αυστραλία και τη Δυτική Ευρώπη.

Ακακία Κων/πόλεως *Albizia julibrissin*

Φυλλοβόλο δέντρο, ιδιαίτερης καλλωπιστικής αξίας με πολύ πλατιά, ομπρελοειδή κόμη και ροζ άνθη το καλοκαίρι. Το ύψος του δέντρου κυμαίνεται από 6-12m και το πλάτος του στα 10m. Το πλούσιο φύλλωμα και η επίσης πλούσια και παρατεταμένη ανθοφορία (από Ιούνιο μέχρι Αύγουστο). Ελκύει μέλισσες, πεταλούδες και πουλιά. Αντέχει σε χαμηλές θερμοκρασίες (< -20 C) αλλά όχι σε πολύ ψυχρούς-δυνατούς ανέμους. Δέντρο ιδιαίτερα ανθεκτικό στην ατμοσφαιρική ρύπανση. Είναι ιδιαίτερα δημοφιλές φυτό στην κηποτεχνία. Επίσης ιδιαίτερη διακοσμητική αξία έχει η μεταξένια και αραχνούφαντη εμφάνιση του άνθους.

Κατάγεται από την περιοχή μεταξύ της Περσίας και της Κίνας, από όπου και το έφεραν στην Πόλη οι Οθωμανοί. Ονομάστηκε έτσι προς τιμήν του Ιταλού κόμη Filippo del Albizzi που τη μετέφερε από την Πόλη στην Φλωρεντία το 1745.

Γκιουλμπρισίν (Julibrissin) σημαίνει «Ροδομέταξος» και προκύπτει από το χρώμα και την υφή του άνθους.

Χαρουπιά *Ceratonia siliqua*

Δέντρο που μπορεί να φτάσει σε ύψος και τα 13 μέτρα. Τα φύλλα της είναι σύνθετα, σκληρά ωοειδή με λείες παρυφές σχηματίζοντας πυκνό φύλλωμα. Τα άνθη της είναι μικρά πράσινα χωρίς πέταλα. Βρίσκεται σε όχθες ποταμών και παράκτιες περιοχές της Μεσογείου είναι δε γνωστή και με το όνομα *ξυλοκερατιά*. Γνωστό από την αρχαιότητα όπου το καλλιεργούσαν για τους καρπούς του τα χαρούπια ή ξυλοκέρατα. Τα χαρούπια χρησιμοποιούνται σαν ζωοτροφή και στη παρασκευή οινοπνευματωδών ποτών. Ακόμα αλευροποιούνται και χρησιμοποιούνται στη παρασκευή ενός θρεπτικού αλευριού κατάλληλου για βρεφικούς κοιλόπονους και παιδικές γαστρεντερίτιδες. Από τα σπόρια τους εξάγεται μία κολλώδης ουσία (κόμμι) χρήσιμη στη χαρτοβιομηχανία καθώς και σαν στερεωτικό σε διάφορα τρόφιμα. Το ξύλο της χαρουπιάς χρησιμοποιείται σε ξύλινες διακοσμήσεις.

Καλαμιά *Arundo donax*

Οι βλαστοί της καλαμιάς είναι όρθιοι, με πολλά φύλλα, ξυλώδεις που φτάνουν σε ύψος και τα 8 μέτρα και αναπτύσσονται με πολλά υπόγεια ριζώματα. Τα φύλλα της φτάνουν σε μήκος τα 60-70 εκατοστά. Τα καλάμια βρίσκονται σε τέλματα, έλη σε όχθες λιμνών, ποταμών, ρυακίων, χειμάρρων και σε ήρεμα νερά. Εξαιρετικά ανθεκτικό φυτό βρίσκεται κατά μήκος των ακτών, ποταμών, υδροβιότοπων και γενικά αρέσκεται σε υγρά εδάφη. Μπορεί όμως να υπάρξει και σε άνυδρα, ξηρά και χαλικώδη εδάφη. Μπορεί να καλλιεργηθεί για να προστατεύσει τη γη από τη

διάβρωση, για τη δημιουργία διαφόρων ανεμοφρακτών, προστασία διαφόρων καλλιεργειών, σαν καλλωπιστικό, για τη δημιουργία στεγάστρων και πρόχειρων καταλυμάτων (καλύβες). Οι βλαστοί του χρησιμοποιούνται για τη κατασκευή ξύλινων πνευστών οργάνων και καλαμιών ψαρέματος. Από τα φύλλα του κατασκευάζονται διάφορες ψάθες. Έχει καλλιεργηθεί σε όλη την Ασία, Νότια Ευρώπη, Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή για χιλιάδες χρόνια. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι τύλιγαν τους νεκρούς τους στα φύλλα. Η βέργες περιέχουν διοξείδιο του πυριτίου.

Καλλιστήμων *Callistemon citrinus*

Είναι φυτό με αργή ανάπτυξη αλλά φτάνει ή να ξεπερνάει τα 2 μέτρα ύψος μετά από αρκετά χρόνια. Ένα αυστραλέζικο λουλούδι με ελληνικό όνομα. Στην Αυστραλία υπάρχουν περίπου 25 διαφορετικά είδη του ίδιου φυτού, σε χρώματα ροζ, μοβ, λευκό ή κίτρινο. Είναι πολύ εντυπωσιακό σε όλες

τις φάσεις της ανάπτυξής του. Η ονομασία του είναι ακριβέστατη όσον αφορά τα χαρακτηριστικά άνθη του (κάλλος και στήμων) με τους μακριούς κόκκινους στήμονες.

Αγγελική *Pittosporum tobira*

Στα είδη του γένους ανήκουν δέντρα και θάμνοι που μεγαλώνουν 2 έως 30 μέτρα σε ύψος. Τα φύλλα εμφανίζονται σπειροειδώς ή κυκλικά και είναι απλά, με μία κυματιστή άκρη. Τα λουλούδια φυτρώνουν μεμονωμένα ή σε συστάδες. Το όνομα του γένους προέρχεται από τις ελληνικές λέξεις “πίττος” (ρίχνω) και “σπόρος”. Είναι αειθαλείς θάμνοι και μικρά δένδρα με συνήθως δερματώδη φύλλα. Αναπτύσσονται σε ηλιόλουστες και ημισκιασμένες θέσεις και σε μέτρια υγρά εδάφη. Κατάγονται από την αρχαία ήπειρο Gondwana του Νοτίου Ημισφαιρίου. Τώρα το εύρος εξάπλωσης του γένους εκτείνεται από την Ωκεανία, και την ανατολική Ασία μέχρι και κάποια μέρη της Αφρικής.

Τα είδη της Αγγελικής περιέχουν κάποιες τοξικές ουσίες τις σαπωνίνες. Αυτές βρίσκονται σε πολλές τροφές, όπως σε μερικά φασόλια και παρόλο που είναι αρκετά τοξικές για τους ανθρώπους απορροφώνται ελάχιστα από τον οργανισμό και η μεγαλύτερη ποσότητα αποβάλλεται δίχως προβλήματα. Οι σαπωνίνες έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν σαν σαπούνι ή σαν απωθητικό πουλιών.

Πικροδάφνη *Nerium oleander*

Είναι αειθαλής θάμνος, ύψους έως 4 μ. Έχει φύλλα στενά λογχοειδή, δερματώδη. Τα άνθη έχουν συμπέταλη, χοανοειδή, ροδόχρωμη στεφάνη με πέντε λοβούς. Ο καρπός είναι επιμήκης, δερματώδης. Είναι μεσογειακό φυτό και είναι αυτοφυές κυρίως στο νότιο τμήμα της Ελλάδας. Περιέχει δηλητηριώδη, γαλακτώδη χυμό σε όλα τα μέρη του. Τα δραστικά συστατικά του εξάγονται από τα φύλλα.

Αν και αυτό το φυτό είναι δηλητηριώδες, παράγωγα πικροδάφνης έχουν χρησιμοποιηθεί για αιώνες σαν βότανα.

Ιστορικές αναφορές δείχνουν ότι οι Μεσοποτάμιοι, τον 15ο αιώνα μ.Χ., πίστευαν στις επουλωτικές-θεραπευτικές ιδιότητες της πικροδάφνης.

Οι Βαβυλώνιοι χρησιμοποιούσαν ένα μίγμα από πικροδάφνη και γλυκόριζα (liquorice) για ν' αντιμετωπίσουν τον "κρασοπονοκέφαλο". Ο Πλίνιος, ο "πρεσβύτερος", ο γνωστός αρχαίος Έλληνας συγγραφέας, έγραψε για την όψη της πικροδάφνης, όπως επίσης για τις δηλητηριώδεις και ευεργετικές ιδιότητές της.

Άραβες επιστήμονες-γιατροί χρησιμοποίησαν πρώτοι την πικροδάφνη σαν θεραπευτικό ενάντια στον καρκίνο τον 8ο αιώνα μ.Χ.

Λεβάντα *Lavandula angustifolia*

Είναι θάμνος, με ύψος 30 έως 80 εκατοστά. Έχει γκριζοπράσινα φύλλα, στενά ως λογχοειδή. Είναι ιθαγενές των παραμεσόγειων περιοχών. Επίσης, απαντάται στα Κανάρια Νησιά, στην Ινδία και σε άλλες ασιατικές χώρες. Ευδοκιμεί στην περιοχή της Μεσογείου. Το αιθέριο έλαιο που περιέχουν τα φύλλα της χρησιμοποιείται στην αρωματοποιία και επίσης για τη θεραπεία νευρασθενειών. Έχει επίσης αντισηπτικές ιδιότητες και χρησιμοποιείται στην επούλωση τραυμάτων. Σε μεγάλες δόσεις η λεβάντα δρα ως υπνωτικό και ναρκωτικό. Οι ιαματικές της ιδιότητες ήταν γνωστές από την αρχαιότητα και αναφέρονται στο Διοσκουρίδη, τον Πλίνιο και το Γαληνό.

Δενδρολίβανο *Rosmarinus officinalis*

Αρωματικός αειθαλής θάμνος που φθάνει, μέχρι 1,5μ ύψος. Τα φύλλα του είναι βελονοειδή στενά σκουροπράσινα και τα άνθη του μικρά ελαφρώς γαλάζια-μωβ. Η καταγωγή του είναι από τις περιοχές της Μεσογείου αλλά σήμερα εκτός από τις περιοχές αυτές καλλιεργείται σαν καλλωπιστικό σε όλη σχεδόν την Ευρώπη και τις εύκρατες περιοχές της Αμερικής. Γνωστό φυτό στην αρχαιότητα όταν οι Αρχαίοι Έλληνες το χρησιμοποιούσαν σε διάφορες θρησκευτικές τελετές και γιορτές ,σε στολισμούς κτηρίων, ναών και το έκαιγαν και σαν θυμίαμα. Οι αρχαίοι Έλληνες το θεωρούσαν δώρο της Αφροδίτης. Στα νοσοκομεία παλιά έκαιγαν δεντρολίβανο για να απολυμάνουν τον αέρα.

Κατάλογος των Φυτών του Πάρκου:

	<i>Scientific name</i>	Greek name	English name
Δέντρα			
1	<i>Prunus amygdalus</i>	Αμυγδαλιά	Almond
2	<i>Pistacia vera</i>	Φιστικιά	Pistache
3	<i>Ceratonia siliqua</i>	Χαρουπιά	Carob Tree
4	<i>Pinus pinea</i>	Κουκουναριά	Italian Stone Pine
5	<i>Pinus halepensis</i>	Χαλέπιος Πεύκη	Aleppo Pine, Jerusalem Pine
6	<i>Cupressus sempervirens</i>	Κυπαρίσσι	Italian Cypress
7	<i>Prunus cerasifera</i>	Κερασιά	Cherry
8	<i>Morus sp.</i>	Μουριά	Mulberry
9	<i>Acacia decurens dealbata</i>	Μιμόζα	Silver Wattle
10	<i>Cercis siliquastrum</i>	Κουτσουπιά	Judas Tree
11	<i>Olea europaea</i>	Ελιά	Common Olive
12	<i>Sophora japonica "Pendula"</i>	Σοφόρα	Chinese Scholar Tree
13	<i>Eucalyptus globulus</i>	Ευκάλυπτος	Eucalyptus
14	<i>Platanus orientalis</i>	Πλάτανος	Oriental Plane Tree
15	<i>Punica granatum</i>	Ροδιά	Pomegranate
16	<i>Ailanthus altissima</i>	Βρωμοκαρυδιά	Chinese sumac
17	<i>Gleditschia triacanthos</i>	Γλεντίτσια	Acacia Negra
18	<i>Crateagus laeviegata</i>	Κράταιγος	Hawthorn
19	<i>Cupressus arizonica</i>	Κυπαρίσσι γλαυκό	Arizona Cypress
20	<i>Taxus baccata</i>	Τάξος	Common Yew

21	<i>Tamarix tetrandra</i>	Αρμυρίκι	Tamarisk
22	<i>Salix babylonica</i>	Ιτιά κλαίουσα	Babylon Weeping Willow
23	<i>Populus alba</i>	Λεύκα	White Poplar
24	<i>Prunus pisardii</i>	Προύνος	Broom
25	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Ψευδοακακία	Black locust
26	<i>Tilia tomentosa</i>	Φλαμουριά	White Lime
27	<i>Phoenix canariensis</i>	Φοίνικας κανάριος	"Canary Island Date Palm"
28	<i>Melia azedarah</i>	Μελιά	Persian Lilac
29	<i>Olea oleaster</i>	Αγριελιά	Olive Leaf Extract Latin
30	<i>Pistacia lentiscus</i>	Σχίνος	Lentisc, Mastic tree
31	<i>Citrus nobilis</i>	Μανταρινιά	Mandarin orange
32	<i>Citrus aurantium</i>	Πορτοκαλιά	Immature Orange Fruit Latin
33	<i>Purus communis</i>	Αχλαδιά	Plum Vietnamese
34	<i>Malus communis</i>	Μηλιά	Apple French
35	<i>Prunus armenica</i>	Βερικοκιά	Apricot
36	<i>Albizia julibrissin</i>	Ακακία κωνσταντινουπόλεως	Silk tree
37	<i>Acer palmatum</i>	Σφένδαμος	Green Japanese Maple
38	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Ιπποκαστανιά	Common Horse-chestnut
39	<i>Juglans regia</i>	Καρυδιά	Common walnut
40	<i>Ficus carica</i>	Συκιά	Common fig
41	<i>Quercus aegilops</i>	Βελανιδιά	Tabor oak
42	<i>Quercus ilex</i>	Αριά	Evergreen Oak
43	<i>Eleagnus angustifolia</i>	Μοσχοιτιά	Oleaster

44	<i>Cydonia oblonga</i>	Κυδωνιά	Common Quince
45	<i>Parkinsonia aculeata</i>	Παρκινσόνια	Jerusalem Thorn
46	<i>Koelreuteria paniculata</i>	Κελρεουτέρια	Goldenrain tree
47	<i>Punica granatum</i>	Ροδιά	Pomegranate
48	<i>Brachychiton acerifolius</i>	Βραχυχίτων	Illawarra Flame Tree
49	<i>Brachychiton populneus</i>	Βραχυχίτων	Bottle tree
50	<i>Pistacia terebinthus</i>	Κοκκορεβιθιά	Cyprus Turpentine Tree
θάμνοι			
51	<i>Cotoneaster damerii</i>	Κυδωνιάστρο	Lowfast Bearberry
52	<i>Laurus nobilis</i>	Δάφνη	Bay laurel
53	<i>Rhamnus alaternus</i>	Ράμνος	Mediterranean Buckthorn
54	<i>Thuja occidentalis 'palla'</i>	Τούγια σφαιρική	Eastern White Cedar
55	<i>Pittosporum tobira compacta nana</i>	Αγγελική νάνα	Wheeler's Dwarf
56	<i>Pittosporum tobira</i>	Αγγελική	Japanese Cheesewood
57	<i>Anemone coronaria</i>	Ανεμώνη	Crown anemone
58	<i>Berberis thunbergii f.atropurpurea</i>	Βερβέρις	Barberry
59	<i>Hebe striata</i>	Βερονίκη	Shrubby Speedwell
60	<i>Urtica dioica</i>	Τσουκνίδα	Stinging Nettle
61	<i>Gynerium argenteum</i>	Γυνέριο	Daffodil
62	<i>Euonymus japonica</i>	Ευόνυμο	Golden Maiden
63	<i>Hibiscus syriacus</i>	Ιβίσκος	Rose of Sharon

64	<i>Ilex crenata</i>	Πουρνάρι	Ilex purpurea Chease
65	<i>Cassia floribunda</i>	Κάσσια	Buttercup Bush
66	<i>Vitex agnus-castus</i>	Λυγαριά	Vitex
67	<i>Myrtus communis</i>	Μυρτιά	Common Myrtle
68	<i>Ligustrum vulgaris</i>	Λιγούστρο	Common Privet
69	<i>Anthemis nobilis</i>	Μαργαρίτα	Garden chamomile
70	<i>Syringa vulgaris</i>	Πασχαλιά	Common Lilac
71	<i>Nerium oleander</i>	Πικροδάφνη	Oleander
72	<i>Buxus rotundifolia</i>	Πυξάρι	Common box
73	<i>Pyracantha coccinea</i>	Πυράκανθος	Fiery thorn
74	<i>Salvia officinalis</i>	Φασκόμηλο	Sage Herb
75	<i>Spirea japonica</i>	Σπείραια	Daphne Spirea
76	<i>Teucrium fruticans</i>	Τεύκριον	Shrubby Germander
77	<i>Chaenomeles japonica</i>	Τσιντόνια	Japanese Flowering Quince
78	<i>Hypericum patulum</i>	Υπέρικο	St. John's wort
79	<i>Photinia glabra</i>	Φοτίνια	Japanese photinia
80	<i>Chimonanthus praecox</i>	Χειμώνανθος	Wax ume
81	<i>Cocculus laurifolius</i>	Κοκκίσκος	Laurel-leaf snailseed
82	<i>Rosa sp.</i>	Τριανταφυλλιά	Rose
83	<i>Arbutus unedo</i>	Κουμαριά	Killarney Strawberry Tree
84	<i>Juniperus horizontalis</i>	Γιουνίπερος	Creeping Cedar
85	<i>Spartium junceum</i>	Σπαρτό	Spanish broom
86	<i>Ballota nigra</i>	Φυτιλάκι	Black Horehound

87	<i>Callistemon citrinus</i>	Καλλιστημονας	Crimson bottlebrush
88	<i>Paliurus spina-christi</i>	Παλιούρι	Christ's-thorn
89	<i>Lantana camara</i>	Λαντάνα	Lantana
Φυτά εδαφοκάλυψης			
90	<i>Gazania</i>	Γκαζανιά	Gazania seeds
91	<i>Vigna radiata</i>	Βίγκα	Black Lentils
92	<i>Verbena officinalis</i>	Βέρβαινα	Vervain
93	<i>Acanthus mollis</i>	Άκανθα	Wild rhubarb
94	<i>Valeriana officinalis</i>	Βαλεριάνα	Valerian
95	<i>Oxalis pes-caprae</i>	Όξαλις	African Woodsorrel
96	<i>Asparagus communis</i>	Σπαρράγγι	Wild-Aparagus
97	<i>Agapanthus africanus</i>	Αγάπανθος	African Lily
98	<i>Artenia cordifolia</i>	Μπούζι	Baby Sunrose
99	<i>Hypericum patulum pendulous</i>	Υπέρικο έρπον	Oval Sedge
100	<i>Solanum eleagnifolium</i>	Σπαθόχορτο	Purple Nightshade
101	<i>Medicago arborea</i>	Μηδική η δενδρώδης	Tree Medick
102	<i>Dimorphotheca aurantiaca</i>	Δημορφοθήκη	African daisy
Αρωματικά φυτά			
103	<i>Santolina chamaecyparissus</i>	Λεβαντίνη	Cotton lavender
104	<i>Alcea rosea</i>	Αλθέα	Derives
105	<i>Anethum graveolens</i>	Άνιθος	Dill
106	<i>Rosmarinus officinalis</i>	Δεντρολίβανο	Rosemary
107	<i>Lippia citriodora</i>	Λουίζα	Louisa Herb

108	<i>Lavandula angustifolia</i>	Λεβάντα	Lavender
109	<i>Mentha Viridis</i>	Δυόσμος	Green Spear Mint
110	<i>Salvia officinalis</i>	Φασκομηλιά	Sage Herb
111	<i>Origanum majorana</i>	Ματζουράνα	Marjoram
112	<i>Mentha piperita</i>	Μέντα	Peppermint
113	<i>Capparis spinoza</i>	Κάππαρη	Caper
114	<i>Thymus vulgaris</i>	Θυμάρι	Thyme
115	<i>Melissa officinalis</i>	Μέλισσα	Melissa
Αναρριχώμενα φυτά			
116	<i>Hedera helix</i>	Κισσός	Common Ivy
117	<i>Lonicera periclymenum</i>	Αγιόκλημα	Wild Honey Suckle
118	<i>Parthenocissus quinquefolia</i>	Αμπέλοψις , παρθενόκισσος ο πεντάφυλλος	Virginia creeper
119	<i>Jasminum nudiflorum</i>	Γιασεμί κίτρινο	Winter Jasmin
120	<i>Wisteria sinensis</i>	Γλυσίνα	Chinese Wisteria
121	<i>Bougainvillea spectabilis</i>	Βουκαμβίλια	Great bougainvillea
122	<i>Clematis flammula</i>	Κληματίς	Fragrant Clematis
123	<i>Plumbago capensis</i>	Μολυβδαίνα	Blue plumbago
Καλάμια			
124	<i>Typha latifolia</i>	Ψάθα	Common Cattail
125	<i>Arundo donax</i>	Καλαμιά	Giant River Reed

Πηγή: (www.ornithologiki.gr)

ΣΤ4.Δραστηριότητες μέσα στο πάρκο Τρίτση

ΣΤ4.1 Πεζοπορία

Το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνης Τρίτση προσφέρεται για περπάτημα, τρέξιμο αλλά και γενικότερη άθληση, σε ένα φυσικό περιβάλλον που σπανίζει στη ζωή της πόλης. Μπορεί ο επισκέπτης να περιδιαβεί την «Διαδρομή της Λίμνης» πλάι στις έξι τεχνητές λίμνες, που αναδεικνύουν το νερό σαν κυρίαρχο στοιχείο, το «Μονοπάτι του Δάσους» που καλύπτει ένα πολύ μεγάλο μέρος του πάρκου καθώς και το «Μονοπάτι του Αγρού», που σήμερα, συναντούμε εκτεταμένα τμήματα με πολυετείς δενδρώδεις καλλιέργειες. Οι ελιές, τα αμπέλια, οι φιστικιές, οι συκιές, θυμίζουν ακόμα στον επισκέπτη το χαρακτήρα του πρότυπου Κέντρου Γεωργίας και Κτηνοτροφίας που είχε ο χώρος στα τέλη του 19ου αιώνα. Πλήθος πουλιών, μικροθηλαστικών και ερπετών βρίσκουν καταφύγιο και τροφή στις αγροτικές εκτάσεις που φροντίζονται από το προσωπικό του Πάρκου χωρίς τη χρήση ζιζανιοκτόνων, λιπασμάτων και άλλων χημικών. Στην «Διαδρομή της Λίμνης» ο επισκέπτης μπορεί απλά να απολαύσει το υπέροχο τοπίο καθισμένος σε ένα από τα κιόσκια ή τα παγκάκια που βρίσκονται περιμετρικά των λιμνών.

Πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση

ΣΤ4.2 Ποδηλασία

Το ποδήλατο είναι ένα μέσο μετακίνησης, άθλησης και διασκέδασης ευπρόσδεκτο στο πάρκο καθώς διαθέτει ένα δίκτυο μονοπατιών και αξόνων που αποτελούν ιδανικές διαδρομές για τους οπαδούς του είδους (από απλή ποδηλασία ως εξάσκηση για επαγγελματίες). Κυρίως για τα μικρά παιδιά είναι ευκαιρία να κάνουν ποδήλατο μακριά από τους κινδύνους που εγκυμονούν οι δρόμοι της πόλης. (www.Keap.gr)

Η άσκηση της ποδηλασίας στο πάρκο Τρίτση διευκολύνεται από το μεγάλο δίκτυο ποδηλατοδρόμων που κατασκεύασε ο Δήμος, καθώς οι ποδηλάτες μπορούν από διάφορα σημεία του Ιλίου να φτάσουν στο πάρκο με το ποδήλατό τους ευχάριστα και με ασφάλεια.

Το «Μονοπάτι του Δάσους» (πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση)

ΣΤ4.3 Κέντρο Ιππασίας

Μια ευκαιρία για όσους θέλουν να έρθουν σε επαφή με το άθλημα της ιππασίας αποτελεί το ιππικό κέντρο που βρίσκεται σε ένα χώρο ειδικά διαμορφωμένο κοντά στις λίμνες του πάρκου. Διαθέτει άλογα, γαϊδουράκια και πόνι με τα οποία μπορούν ενήλικες και παιδιά να κάνουν βόλτα στα μονοπάτια στους γύρω λόφους.

Από τις δραστηριότητες του Κέντρου ιππασίας (πηγή: www.Kean.gr)

ΣΤ4.4 Πικ νικ και Παιδική Χαρά

Στο πάρκο υπάρχουν πάγκοι για πικ νικ και αποτελούν μια ιδέα για όσους θέλουν να απολαύσουν ένα γεύμα κάτω από τα δέντρα. Οι μικροί φίλοι του πάρκου μπορούν να παίξουν ελεύθερα στην παιδική χαρά που βρίσκεται κοντά στην κεντρική καφετέρια με τα πανιά.

ΣΤ4.5 Δημοτικό Γυμναστήριο Αγ. Αναργύρων

Στο πάρκο λειτουργεί πλήρες οργανωμένο γυμναστήριο του οργανισμού Νεολαίας και Άθλησης του Δήμου Αγ. Αναργύρων. Είναι εγκατεστημένο στο επίμηκες κτίριο κοντά στο Natura Shop και διαθέτει όργανα ενδυνάμωσης, διαδρόμους και ποδήλατα. Η χρήση του απαιτεί μια χαμηλή συνδρομή και λειτουργεί καθημερινές και Σάββατα με αρκετά διευρυμένο ωράριο λειτουργίας.

ΣΤ4.6 Κέντρο Ερπετών

Μια ασυνήθιστη έκθεση λειτουργεί στο πάρκο με συλλογές ερπετών από διάφορα μέρη του κόσμου, άγνωστα στο ευρύ κοινό. Η έκθεση είναι ανοικτή καθημερινά από 8 το πρωί έως 10 το βράδυ και είναι πλησίον της εισόδου από Σπύρου Μουστακλή 23.

ΣΤ4.7 Natura Shop

Μια αγορά βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων βρίσκεται μέσα στο πάρκο και αποσκοπεί να φέρει πιο κοντά στους κατοίκους του λεκανοπεδίου, τα βιολογικά και παραδοσιακά προϊόντα απ' όλη την Ελλάδα. Το Natura Shop υπήρξε μια πιλοτική προσπάθεια νέων επιχειρηματιών, οι οποίοι ενώθηκαν σε μια κοινή αγορά, μέσα από το έργο Συν-επιχειρώντας της Equal. Ξεκίνησε με 17 νέες επιχειρήσεις αλλά έχουν παραμείνει μόλις δυο στο χώρο μέσα στο πάρκο (ένα κατάστημα με βιολογικά βρεφικά είδη και βιολογικά καλλυντικά καθώς και μια βιολογική αγορά τροφίμων).

ΣΤ4.8 Καφέ και φαγητό για τους επισκέπτες

Τα παλιά υποστατικά του Όθωνα και της Αμαλίας έχουν ανακαινιστεί και στεγάζουν την βιολογική αγορά, ένα καφενείο, μια ταβέρνα και το οικολογικό βιβλιοπωλείο του πάρκου. Υπάρχει ένας τετράγωνος προαύλιος χώρος που χρησιμοποιείται από κοινού από τις παραπάνω χρήσεις. Σε κεντρικό σημείο του πάρκου, δίπλα στις λίμνες, λειτουργεί μια καφετέρια ανοικτή στο κοινό καθημερινά. Η καφετέρια προσφέρει την δυνατότητα διεξαγωγής παιδικών parties (διαθέτει υπαίθριο παιδότοπο) καθώς και συγκεντρώσεις για σχολεία κατόπιν συνεννόησης. Τέλος, υπάρχει καφέ-αναψυκτήριο σε χώρο που βρίσκεται στο κεντρικότερο σημείο του πάρκου, με πανοραμική θέα στη λίμνη, ενώ ενδέχεται να λειτουργήσει σύντομα και καφέ-αναψυκτήριο στην κάτω λίμνη που βρίσκεται στην είσοδο της Λεωφόρου Φυλής.

Ένα από τα καφέ – αναψυκτήρια του πάρκου

ΣΤ4.9 Θεματική διαδρομή γλυπτικής

Στα πλαίσια ενός συμποσίου ξυλογλυπτικής τον Ιούλιο του 2010, νέοι καλλιτέχνες από το εξωτερικό δημιούργησαν γλυπτά που μπορεί κανείς να δει σε συγκεκριμένα σημεία του πάρκου. Τα έργα τους έχουν ιδιαίτερη συμβολική αξία καθώς οι κορμοί που χρησιμοποιήθηκαν ανήκαν σε καμένα δέντρα της Πάρνηθας.

Έργο από το sympόσιο γλυπτικής στο πάρκο Α. Τρίτσης τον Ιούλιο του 2010
(www.glypto.files.wordpress.com)

ΣΤ4.10 Οικολογικό Βιβλιοπωλείο

Το Βιβλιοπωλείο της Γης στεγάζεται σε κτίριο που ανήκει στο σύμπλεγμα των αναπαλαιωμένων βοηθητικών κτιρίων του Πύργου Βασιλίσσης. Αποτελεί μια πρωτοποριακή για τα ελληνικά δεδομένα πρωτοβουλία της Οργάνωσης Γη (www.organizationearth.org), καθώς πρόκειται για το **μοναδικό βιβλιοπωλείο με οικολογική θεματική στην Ελλάδα** και ένα από τα ελάχιστα στην Ευρώπη. Ιδιαίτερη σημασία έχει δοθεί στο παιδικό αναγνωστικό κοινό, καθώς το Βιβλιοπωλείο της Γης έχει αφιερώσει τον μισό του χώρο στο παιδικό οικολογικό βιβλίο.

ΣΤ4.11 Σώμα Ελλήνων Προσκόπων

Σε ένα από τους λόφους του πάρκου εδράζεται το εκπαιδευτικό κέντρο Πύργου Βασιλίσσης ΠΥ.ΒΑ των Ελλήνων Προσκόπων. (<http://pkpyva.sep.org.gr/index.html>)

ΣΤ4.12 Υπαίθρια Θέατρα

Στο χώρο του πάρκου υπάρχουν τρεις διαφορετικοί χώροι συγκέντρωσης κόσμου και δυνατότητας εκδηλώσεων. Αρχικά το υπαίθριο θέατρο φιλοξενεί εδώ και χρόνια τις εκδηλώσεις των γύρω δήμων με θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες και άλλα δρώμενα. Ακόμα, ένα μικρό κυκλικό θεατράκι που προσφέρεται για συγκέντρωση και χρησιμοποιείται από τους προσκόπους βρίσκεται δυτικά του κυρίως θεάτρου. Τέλος, υπάρχει μια κυκλική εξέδρα η οποία προσφέρεται για το στήσιμο της σκηνής ενδεχομένως ενός θεάματος ή μια συναυλίας και ο οποίος έχει θέα προς τις λίμνες.

ΣΤ4.13 Δανειστική Βιβλιοθήκη

Το πάρκο διαθέτει βιβλιοθήκη σχετική με αντικείμενα περιβάλλοντος, πρασίνου και αρχιτεκτονικής τοπίου, μετά από ευγενική δωρεά της προσωπικής βιβλιοθήκης του Γεωπόνου Νίκου Θυμάκη. Παράλληλα, επιθυμητός στόχος είναι ο περαιτέρω εμπλουτισμός αυτής της βιβλιοθήκης με βιβλία που θα επιδιωχθεί να χορηγηθούν από εκδοτικούς οίκους που δραστηριοποιούνται σε αντικείμενα συναφή με τους σκοπούς του Πάρκου Αντώνης Τρίτσης, ή και από ιδιώτες.

ΣΤ4.14 Αθλητικό κέντρο Ιλίου

Το αθλητικό κέντρο του δήμου Ιλίου που περιλαμβάνει ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, με στίβο, κερκίδες, αποδυτήρια και γήπεδο προθέρμανσης.

ΣΤ4.15 Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία υλοποιεί πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Πάρκο «Α. Τρίτσης» σε συνεργασία με τον Οργανισμό Διοίκησης & Διαχείρισης του Πάρκου. Το πρόγραμμα στοχεύει στη γνωριμία των παιδιών με τα πουλιά που ζουν κοντά μας και την άμεση επαφή με την άγρια φύση και τη ζωή στα διάφορα οικοσυστήματα. Επιπλέον, αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία για τους μαθητές

και τους εκπαιδευτικούς για δημιουργική δραστηριότητα και μάθηση γύρω από το φυσικό περιβάλλον στις αστικές περιοχές μέσα σε ένα πανέμορφο πάρκο, μοναδικό στη χώρα μας.

Οι δραστηριότητες του προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης περιλαμβάνουν επίσκεψη στο Κέντρο Προσανατολισμού & Ενημέρωσης, περιήγηση σε ειδικά διαμορφωμένα εκπαιδευτικά μονοπάτια και ολοκλήρωση της επίσκεψης με την παρουσίαση της εργασίας πεδίου κάθε ομάδας μαθητών και διανομή του ενημερωτικού υλικού. Το Πάρκο επίσης επισκέπτονται σχολεία Άβάθμιας και Ββάθμιας Εκπαίδευσης. Στα πλαίσια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης γίνονται δένδροφυτεύσεις από τους μαθητές, καθώς και το μάζεμα της ελιάς.

Περιβαλλοντική εκπαίδευση και δένδροφύτευση από μαθητές στο πάρκο (πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση)

ΣΤ4.16 Εκκλησίες

Υπάρχουν δύο παρεκκλήσια εντός του πάρκου. Το ένα, ο προφήτης-Ηλίας, βρίσκεται πάνω στον λόφο ανατολικά των λιμνών και στον οποίο και τελούνται κανονικά λειτουργίες, ενώ το άλλο, το παρεκκλήσι των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου βρίσκεται ανάμεσα στα πεύκα του λόφου, δυτικά των λιμνών και παραμένει κλειστό για το κοινό εκτός από τα μέρα εορτής των Αποστόλων. Και τα δυο παρεκκλήσια προσφέρονται για μυστήρια γάμου ή/και βάπτισης μετά από σχετική συνεννόηση με τους υπευθύνους.

Πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση

ΣΤ5. Οι φορείς που δραστηριοποιούνται μέσα στο πάρκο – εθελοντισμός

Το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» από την φύση του και από την πρώτη στιγμή της λειτουργίας του έγινε χώρος δράσης μη κερδοσκοπικών , μη κυβερνητικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται κατά κύριο λόγο γύρω από τα ζητήματα του περιβάλλοντος, αλλά και της εκπαιδευτικής κοινότητας, των όμορων Δήμων Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού, καθώς και μεμονωμένων πολιτών, που προσφέρουν εθελοντική εργασία μέσα στο πάρκο.

Το πάρκο είναι χώρος περιβαλλοντικής δράσης και εκπαίδευσης, χώρος πολιτιστικών εκδηλώσεων κάθε είδους (μουσικές, θεατρικές, εκθέσεις φωτογραφίας – βιβλίου, ανθοκομικές εκθέσεις, εκθέσεις καλλιτεχνικών δημιουργιών κ.λ.π.). Οι πιο δραστήριοι φορείς που δραστηριοποιούνται στο πάρκο Τρίτση, εκτός των Δήμων, είναι τέσσερεις φορείς που έχουν συγκροτήσει σε οργανωμένη και συστηματική βάση και σε συνεργασία με το Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου το Δίκτυο Εθελοντών του Πάρκου (ΚΕΑΝ, Φίλοι του Πάρκου, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Οργάνωση ΓΗ).

Καθαρισμός του πάρκου από μαθητές Γυμνασίου στα πλαίσια εθελοντικής δραστηριότητας (πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση)

ΣΤ5.1 η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία είναι περιβαλλοντική μη κερδοσκοπική οργάνωση με αντικείμενο την προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους στην Ελλάδα, θεωρώντας τα ως βασικά στοιχεία της ελληνικής φύσης. Από το 1982 εργάζεται ώστε να διασφαλίσει ένα βιώσιμο περιβάλλον τόσο για τα πουλιά, όσο και για τον άνθρωπο. Το έργο της περιλαμβάνει δράσεις προστασίας και μελέτης, ενημέρωσης και εκπαίδευσης, καθώς και παρεμβάσεις για τα κρίσιμα θέματα του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι στόχοι της Οργάνωσης είναι:

- Η **προστασία** των πουλιών και των βιοτόπων τους μέσα από καταγραφές, έρευνα και μελέτη των άγριων πουλιών, όπως και την ανάδειξη, διαχείριση και προστασία προστατευόμενων περιοχών
- Η **ενημέρωση** των πολιτών για το φυσικό περιβάλλον και τα άγρια πουλιά, μέσω της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και δράσεων ευαισθητοποίησης
- Η **παρέμβαση** στις περιπτώσεις παραβάσεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και η διατύπωση και προώθηση θέσεων για κρίσιμα περιβαλλοντικά ζητήματα

Η *Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία* είναι εταίρος της BirdLife International , της μεγαλύτερης παγκόσμιας ομοσπονδίας για την προστασία των πουλιών και των βιοτόπων τους.

Γιατί τα πουλιά;

Τα πουλιά αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους δείκτες της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος και δείκτες της ποιότητας ζωής στο αστικό περιβάλλον. Η εξαφάνιση και η μείωση των πληθυσμών τους συνδέεται με απειλές που υποβαθμίζουν το φυσικό περιβάλλον. Η προσπάθεια για τη διατήρηση των πουλιών είναι και αγώνας για τη διατήρηση του περιβάλλοντος συνολικότερα. Γι' αυτό, ένας καλύτερος κόσμος για τα πουλιά, σημαίνει έναν καλύτερο κόσμο για όλους μας. Στον αγώνα αυτό, η Ελλάδα είναι μια χώρα ιδιαίτερα σημαντική διεθνώς τόσο για τα επιδημητικά, όσο και για μεταναστευτικά είδη. Στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, με μια καταπληκτική ποικιλομορφία στο φυσικό περιβάλλον (ακτές, βουνά, δάση, λιβάδια, θίνες), η Ελλάδα κατέχει προνομιακή θέση για την επιβίωση εκατοντάδων ειδών. Ως χερσόνησος, διευκολύνει το ταξίδι εκατομμυρίων πουλιών πάνω από τη Μεσόγειο, ενώ ως νότια χώρα της Ευρώπης, είναι ένα φιλόξενος τόπος για τα είδη του Βορρά που ωφελούνται από τον ήπιο χειμώνα της.

Η Ορνιθολογική σε νούμερα

- Δράσεις προστασίας και διατήρησης σε περισσότερες από 60 σημαντικές περιοχές σε όλη την Ελλάδα.
- Μελέτη και παρακολούθηση 196 Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά (IBA) σε όλη την Ελλάδα.
- Υλοποίηση 100 προγραμμάτων έρευνας και διαχείρισης την τελευταία δεκαετία με ευρωπαϊκούς, εθνικούς, ιδιωτικούς και ιδίους πόρους
- Σταθερή συνεργασία με πάνω από 50 επιστημονικούς και άλλους φορείς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό για την υλοποίηση εξειδικευμένων προγραμμάτων και δράσεων
- Δεκάδες παρεμβάσεις και καταγγελίες ετησίως σε περιπτώσεις καταστροφής της φύσης με τη συμβολή των πολιτών και τοπικών οργανώσεων
- Συμμετοχή περισσότερων από 16.000 παιδιών και εφήβων ετησίως σε εκδηλώσεις και σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης
- Άμεση ενημέρωση χιλιάδων ατόμων σε εκδηλώσεις και περίπτερα ενημέρωσης σε όλη την Ελλάδα
- Δίκτυο περισσότερων από 60 εκπαιδευμένων εθελοντών στις καταγραφές πουλιών που δραστηριοποιούνται σε σταθερή βάση σε όλη την Ελλάδα
- Συμμετοχή περισσότερων από 1000 ατόμων ετησίως σε εθελοντικές δράσεις

ΣΤ5.2 Η δράση της ελληνικής Ορνιθολογικής εταιρείας στο πάρκο

Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία υλοποιεί πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Πάρκο «Α. Τρίτσης» σε συνεργασία με τον Οργανισμό Διοίκησης & Διαχείρισης του Πάρκου από το 2005. Το πρόγραμμα στοχεύει στη γνωριμία των παιδιών με τα πουλιά που ζουν κοντά μας και την άμεση επαφή με την άγρια φύση και τη ζωή στα διάφορα οικοσυστήματα. Επιπλέον, αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς για δημιουργική δραστηριότητα και μάθηση γύρω από το φυσικό περιβάλλον στις αστικές περιοχές μέσα σε ένα πανέμορφο πάρκο, μοναδικό στη χώρα μας.

Διοργάνωση εκδηλώσεων

Με στόχο την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και τη γνωριμία με τα πουλιά, η Ορνιθολογική κάθε χρόνο διοργανώνει στο Πάρκο κεντρικές εκδηλώσεις, όπως η «Γιορτή των Πουλιών» (αρχές φθινοπώρου), τα «Χελιδονίσματα» (αρχές άνοιξης), η «Ημέρα Περιβάλλοντος» (αρχές καλοκαιριού). Παράλληλα και στη διάρκεια όλου του χρόνου, οργανώνονται ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις για τους μικρούς και μεγάλους φίλους της άγριας φύσης. Μεταξύ άλλων γίνονται ημέρες παρατήρησης πουλιών (birdwatching) με την υποστήριξη έμπειρων ορνιθολόγων και την παροχή ειδικού εξοπλισμού (κιάλια, τηλεσκόπια, οδηγοί πεδίου).

Παρεμβάσεις βελτίωσης οικοτόπων

Η Ορνιθολογική προχώρησε σε μικρές παρεμβάσεις ώστε οι οικοτόποι του Πάρκου να γίνουν ακόμα πιο φιλικοί για τα πουλιά. Εγκατέστησε τεχνητές φωλιές, ταΐστρες και ποτίστρες για να βοηθηθούν στις δύσκολες περιόδους του χρόνου. Πλωτές σχεδίες στις λίμνες για το φώλιασμα συγκεκριμένων ειδών, αλλά και προστατευτικές φυτεύσεις για να μην ενοχλούνται τα πουλιά από την παρουσία μας, βελτιώνουν ακόμα περισσότερο τους φιλόξενους τόπους του Πάρκου.

Περίπτερο Ενημέρωσης

Στο χώρο του NATURASHOP λειτουργεί Περίπτερο Ενημέρωσης, στο οποίο ο επισκέπτης μπορεί να ενημερωθεί για τις δράσεις της, τα προγράμματα εθελοντικής εργασίας, να προμηθευτεί ενημερωτικό υλικό και τις εκδόσεις της Ορνιθολογικής καθώς και να παρακολουθήσει ενημερωτικές προβολές.

Εθελοντική εργασία

Οι δραστηριότητες της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας περιλαμβάνουν: προγράμματα προστασίας ειδών και διαχείρισης των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά της Ελλάδας (ΣΠΠΕ), δράσεις καταμέτρησης πληθυσμών πουλιών σε όλους τους

υγροτόπους της Ελλάδας, συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς και παροχή επιστημονικής γνώσης και πληροφόρησης, συμμετοχή σε Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, προγράμματα εθελοντικής εργασίας καθώς και δράσεις περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού. Στο πλαίσιο του προγράμματος περιβαλλοντικής ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης για την ανάδειξη των οικοσυστημάτων του Πάρκου και της ορνιθοπανίδας που υποστηρίζεται από αυτά, ιδιαίτερα σημαντική θέση κατέχει η ενεργός εμπλοκή του κοινού και ομάδων εθελοντών. Κάθε κάτοικος της Αττικής έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει από κοντά το μοναδικό αυτό βιότοπο και να βοηθήσει με τον τρόπο του στην επιβίωση των άγριων πουλιών στην πόλη.

Περιγραφή εργασίας εθελοντών

- Περιηγήσεις στο χώρο του Πάρκου σχολείων και άλλων ομάδων επισκεπτών
- Λειτουργία Περιπτέρου Ενημέρωσης
- Γραμματειακή υποστήριξη
- Συμμετοχή στη διοργάνωση και υλοποίηση εκδηλώσεων
- Κατασκευές και βοηθητικές εργασίες συντήρησης (βάψιμο, κηπουρικά, ξυλουργικά κ.α.)

Διάρκεια εργασίας: Σε όλη τη διάρκεια του έτους και ανάλογα με τη διαθεσιμότητα χρόνου του εθελοντή. Ακόμη και λίγες ώρες εργασίας το μήνα είναι πολύ σημαντικές για το πρόγραμμα. Ειδικά για τη λειτουργία του Περιπτέρου Ενημέρωσης αυξημένη ανάγκη υπάρχει για τις απογευματινές ώρες και τα Σαββατοκύριακα.

Συμμετοχή φοιτητών

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία εδώ και χρόνια συνεργάζεται με εκπαιδευτικά ιδρύματα όλων των βαθμίδων, από την Ελλάδα και το εξωτερικό, δίνοντας την ευκαιρία σε φοιτητές να αποκτήσουν εμπειρία στο πεδίο εφαρμογής δράσεων προστασίας του περιβάλλοντος και ανάδειξης του φυσικού πλούτου του τόπου μας. Πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές μπορούν να συμμετάσχουν στις δράσεις της Ορνιθολογικής κάνοντας:

- Πρακτική άσκηση
- Πτυχιακή ή/και μεταπτυχιακή εργασία

Ιδιαίτερα για το Πάρκο ενδιαφέρον έχει τόσο ο τομέας της μελέτης και καταγραφής των οικοτόπων, της χλωρίδας και της πανίδας (θετικές επιστήμες), όσο και αυτός της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού (κοινωνικές επιστήμες). (www.ornithologiki.gr)

ΣΤ5.3 Οργάνωση Γη

Η Οργάνωση Γη είναι μια νέα ελληνική μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική οργάνωση που δημιουργήθηκε τον Ιανουάριο του 2010 με έδρα στον Δήμο Ίλιου επί της Λεωφόρου Δημοκρατίας 67, εντός του Κτήματος Βασιλίσσης, με σκοπό την διάδοση της Περιβαλλοντικής Κοινωνικής Νοημοσύνης

(Environmental Social Intelligence – ESI). Η Περιβαλλοντική Κοινωνική Νοημοσύνη αποτελεί έναν διαφορετικό τρόπο κοινωνικής αντίληψης και συμπεριφοράς, που βασίζεται στην ενημέρωση, την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας πάνω στα σύγχρονα περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα, έτσι ώστε οι σύγχρονοι άνθρωποι να είναι σε θέση να εντοπίζουν και να υιοθετούν μέσα από την καθημερινή τους δράση και πρακτική στάσεις και συμπεριφορές που συνεισφέρουν στη διαφύλαξη του περιβάλλοντος και ταυτόχρονα συμβάλλουν στην συλλογική ευημερία και την διαρκή άνοδο της ποιότητας ζωής. Στην πορεία πραγματοποίησης του οράματος της, η Οργάνωση Γη αναπτύσσει δράσεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης και εκπαίδευσης, αλλά και δραστηριότητες δημιουργικής ενασχόλησης των μελών και των φίλων της με την γη.

Ένα σύνολο δράσεων που αφορούν στην προστασία της φύσης, στην βελτίωση του περιβάλλοντος, μέσα από την άμεση επαφή με τη γη αποσκοπούν στο να διαμορφωθεί ένα πεδίο συνεργασίας του ανθρώπου με την φύση. Όλες αυτές οι δράσεις μαζί σχηματίζουν την κεντρική δράση της οργάνωσης Γη. Το βασικό όχημα για την υλοποίηση της Δράσης της Γης είναι η δημιουργία ενός πρότυπου κέντρου ανοιχτής περιβαλλοντικής ενημέρωσης και εκπαίδευσης, που έχει την ονομασία «Κέντρο της Γης» και λειτουργεί από το 2012, σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο που βρίσκεται στο συγκρότημα των διατηρητέων κτιρίων ενός σημαντικού μνημείου της νεότερης αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς, του Πύργου Βασιλίσσης, δίπλα στο Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνης Τρίτσης, στο Ίλιον.

Βιολογικές καλλιέργειες στο πάρκο (Πηγή: www.organizationearth.org)

Εκτάσεις του "κέντρου της Γης" παραχωρούνται σε εθελοντές για να καλλιεργήσουν κηπευτικά και τα προϊόντα του βιολογικού λαχανόκηπου παραχωρούνται στα Ιδρύματα "Μητέρα" και "Θεοτόκος". Το Κέντρο καλύπτει 25 στρέμματα στο κτήμα του Πύργου Βασιλίσσης, δίπλα στο πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης "Αντώνης Τρίτσης". Περίπου μιάμιση ώρα διαρκεί η ξενάγηση στο Κέντρο της Γης. Μπορείς να αγγίξεις τα πάντα, ή ακόμα και να φυτέψεις το μαρουλάκι σου, να μαζέψεις σ' ένα βάζο τα βότανά σου, να ρωτήσεις – και να πάρεις απαντήσεις... Παίζουν σπουδαίο ρόλο και οι ξεναγοί, εκπαιδευμένα νέα άτομα που σε εισάγουν με ενθουσιασμό, σε έναν όμορφο, ανθρώπινο, γήινο κόσμο. Διάσπαρτα στο χώρο, σε ταμπελάκια ανάμεσα σε παρτέρια, φυτά, κλπ, σε συνοδεύουν διαχρονικά αποφθέγματα, που δίνουν μια άλλη, πνευματική διάσταση στην περιήγηση. Οι επισκέψεις είναι ατομικές, με ή χωρίς ξενάγηση, ομαδικές, αλλά και οργανωμένες κυρίως για σχολεία. Κάθε Κυριακή θα οργανώνεται στο Κέντρο μια γιορτή για όλους, δωρεάν, με σεμινάρια κηπουρικής και άλλα μαθήματα, φαγητό με υλικά από τον κήπο, γιόγκα και τάι-τσι, κατασκευές από ανακυκλωμένα υλικά, πηλό, κ.α.

Από το οδοιπορικό του στο χαρισματικό αυτό περιβάλλον, ο επισκέπτης έρχεται σε μια πρώτη επαφή με τη φιλοσοφία της Περιβαλλοντικής Κοινωνικής Νοημοσύνης μέσα από διαφορετικές διαστάσεις: το θαυμαστό κόσμο της φύσης, τις όμορφες στιγμές της ιστορίας, τη δύναμη της γης, τη φιλοσοφία και την εμπειρία της ζωής και την τέχνη στην πιο δημοφιλή της μορφή, τη μουσική. Στο Κέντρο της Γης οι επισκέπτες συναντούν χώρους και δραστηριότητες που αναδεικνύουν την αξία της γης, συμβάλλουν στην εξοικονόμηση των φυσικών πόρων, προτείνουν έναν πιο απλό καθημερινό τρόπο ζωής και αναδεικνύουν τη σημασία της συλλογικότητας:

- **Κτήμα:** Ένας μοναδικός ιστορικός χώρος, ένας πανέμορφος τόπος, ένα ιδανικό περιβάλλον για την εισαγωγή στην έννοια της Περιβαλλοντικής Κοινωνικής Νοημοσύνης. Μια καταπράσινη όαση στο κέντρο της Αθήνας και παράλληλα ένας ιστορικός τόπος όπου εγκαινιάστηκε, ως πρότυπο τότε, εκπαιδευτικό κέντρο γεωργίας και κτηνοτροφίας.
- **Έντομα:** Τα έντομα όχι μόνο δεν είναι εχθροί του ανθρώπου και της φύσης, αλλά, αντίθετα, διαδραματίζουν κορυφαίο ρόλο στην καλή λειτουργία των οικοσυστημάτων. Εδώ παρατηρούμε μια ζωντανή αποικία μυρμηγκιών, μαθαίνουμε μερικά από τα μυστικά του τρόπου ζωής τους και διδασκόμαστε από τις αξίες της σοφής οργάνωσής τους. Ακόμα, μαθαίνουμε για τα ωφέλιμα έντομα στη γεωργία.
- **Άλογα:** Από τα πιο μικρά όντα, τα έντομα, περνάμε σ' ένα μεγάλο θηλαστικό: το άλογο. Από την εποχή της εξημέρωσής του και για πολλές χιλιάδες χρόνια το άλογο ήταν ο πιο καλός συνεργάτης του ανθρώπου στην καλλιέργεια της γης.
- **Πύργος:** Ο πύργος του κτήματος με τον όμορφο περίβολο, τα αγάλματα και τους εκατοντάδες παπαγάλους, χτίστηκε το 1854 με στόχο να γίνει ένα πρότυπο εκπαιδευτικό κέντρο για τη διάδοση νέων μεθόδων καλλιέργειας.
- **Άγριο Οικοσύστημα:** Προσομοίωση της ζωής που κρύβεται μέσα σε ένα άγριο οικοσύστημα της Αττικής. Εδώ μαθαίνουμε για τη σημασία και τη δύναμη της φύσης, αλλά και πώς αυτή μας προστατεύει.
- **Περιβόλι:** Παρουσίαση ενός βιολογικού περιβολιού. Εδώ βλέπουμε πώς θα έπρεπε να είναι αυτά που τρώμε αλλά ταυτόχρονα ενημερωνόμαστε για τον τρόπο που η παραγωγή τροφής επηρεάζει το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής μας.
- **Έκθεση Παλαιών Αγροτικών Εργαλείων:** Η συλλογή από γεωργικά εργαλεία μιας άλλης εποχής μας θυμίζει την απλότητα που συνάδει με την καλλιέργεια της γης και την παραγωγή των καρπών της.

Έκθεση Παλαιών Αγροτικών Εργαλείων (πηγή: www.organizationearth.org)

Η πρώτη σημαντική δράση της Οργάνωσης Γη ξεκίνησε στις 21 Νοεμβρίου 2010 με την έναρξη λειτουργίας ενός πολυχώρου για το οικολογικό βιβλίο, το «Βιβλιοπωλείο της Γης». Με την έναρξη του Κέντρου της Γης, το βιβλιοπωλείο αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της αίθουσας υποδοχής του κέντρου και σημαντική ψυχαγωγική δραστηριότητα των επισκεπτών του. Συγχρόνως, η λειτουργία του εμπλουτίστηκε με αντικείμενα που έχουν σκοπό την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής και ψυχικής εμπειρίας του Κέντρου της Γης.

Το «Βιβλιοπωλείο της Γης» (πηγή: www.organizationearth.org)

Έτσι λοιπόν, εκτός από βιβλία κοινωνικού και περιβαλλοντικού περιεχομένου, το Οικοβιβλιοπωλείο & Οικοκατάστημα της Γης διαθέτει παιχνίδια για μικρούς και μεγάλους που ξεχωρίζουν για τη μακρά δυνατότητα χρήσης τους, εργαλεία για την περιποίηση των φυτών του κήπου ή της βεράντας, χαρτικά για παιδιά, φοιτητές αλλά και επαγγελματίες, είδη ρουχισμού από οργανικά ή ανακυκλώσιμα υλικά και πολλά άλλα στην ίδια λογική και φιλοσοφία ως προς την χρήση ή/και την ποιότητά τους. Αντικείμενο του Οικοβιβλιοπωλείου & Οικοκαταστήματος είναι η συγκέντρωση και παρουσίαση στο ευρύτερο κοινό αντικειμένων, βιβλίων και περιοδικών που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τους σύγχρονους κοινωνικούς και οικολογικούς προβληματισμούς.

Μαζί θα βρει κανείς και συγγράμματα σχετικά με την ιστορία, τη φιλοσοφία και την ψυχολογία αλλά και γενικότερα τομείς και θέματα που απαλύνουν την ψυχή του σύγχρονου ανθρώπου και δίνουν την αισιοδοξία και την ώθηση που χρειάζονται για να συμβάλει αποφασιστικά στη δημιουργία ενός καλύτερου μέλλοντος για τον ίδιο και τις κοινωνίες που μπορεί να δημιουργήσει. Σκοπός του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι να ευαισθητοποιήσει τα παιδιά μέσα από βιωματικές δραστηριότητες για την ανάγκη μιας συλλογικής προσπάθειας με στόχο την ομαλή μετάβαση σε ένα νέο αειφορικό μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης που δεν θα βασίζεται στην απειλητική για τη φύση μαζική κατανάλωση των φυσικών πόρων, αλλά στη συνεργατική συμβίωση ανθρώπου και φύσης και στη συλλογική βελτίωση των όρων διαβίωσης του σύγχρονου ανθρώπου.

ΣΤ5.4 Τοπογραφικός χάρτης του «Πύργου της Βασιλίσσης» από την οργάνωση Γη

Σημεία στο Χάρτη

A : Είσοδος στο «Κέντρο της Γης» (εκδοτήριο εισιτηρίων, βιβλιοπωλείο της Γης, κατάστημα αναμνηστικών)

A1: Είσοδος από την πλευρά του Εμπορικού Κέντρου Escape (προσεχώς στάση προαστιακού σιδηροδρόμου)

A2: Είσοδος από το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Α. Τρίτσης
Εκθεματικές Ενότητες

1. Έντομα – Ασπόνδυλα
2. Άλογα
3. Πύργος
4. Τα δέντρα που μιλούν
5. Γέφυρα
6. Αγριο Οικοσύστημα
7. Αλέα Περισυλλογής

8. Περιβόλι
9. Ελαιώνας
10. Έκθεση Παλαιών Αγροτικών Μηχανημάτων
11. Κομποστοποίηση
- Συμπληρωματικές Υπηρεσίες
12. Ξεκούραση και κολατσιό στις μουριές
13. Χώρος WC
14. Καντίνα
15. Έξοδος
- Συνέχεια της Εμπειρίας
16. Πλατεία της Ειρήνης
17. Αίθουσα Τέχνης (υπό κατασκευή)
18. Οινοποιείο
19. Κέντρο “Περιβαλλοντικής Κοινωνικής Νοημοσύνης” (υπό κατασκευή)
20. Γραφεία της Γης
21. Αίθουσα Εκδηλώσεων “Κοινωνία της Γης”
- Περιφερειακά του Κέντρου της Γης
22. Κτήμα
23. Στέρνα όμβριων υδάτων (για τις ανάγκες του κτήματος)
24. Parking
25. Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Α. Τρίτσης
26. Χώρος Έκθεσης Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρίας
27. Προς Λεωφόρο Χασιάς (Φυλής)
28. Σιδηροδρομική Γραμμή του Πάρκου Τρίτση

ΣΤ5.5 Η δράση του ΚΕΑΝ στο Πάρκο Τρίτση

Από την επίσημη ιστοσελίδα του ΚΕΑΝ διαβάζουμε: «Το ΚΕΑΝ είναι ανοιχτός κοινωνικός σύλλογος Νέων που αγωνίζεται για τις πανανθρώπινες αξίες, την ειρήνη, την πρόοδο, την ευημερία και την προστασία του περιβάλλοντος. Αγωνίζεται για τη δημοκρατία , για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των Νέων στην Εργασία στο περιβάλλον στη ποιότητα ζωής στην Κοινωνική Απελευθέρωση, στα πλαίσια μιας σύγχρονης δημοκρατικής και πλουραλιστικής κοινωνίας.

Το ΚΕΑΝ πιστεύει στις αξίες , της ελευθερίας , της δημοκρατίας , της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης και επιδιώκει την όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου. Πιστεύουμε στο δικαίωμα των πολιτών, των νέων, να υπερασπίζονται το περιβάλλον και να αγωνίζονται για μια καλύτερη ζωή. Γι' αυτό και επιλέγουμε ως οργάνωση το δρόμο της μη-βίαιης, πλην όμως δυναμικής και χωρίς συμβιβασμούς, ενεργού δράσης. Πιστεύουμε στην τεκμηριωμένη και επιστημονικά ορθή και αξιόπιστη πληροφόρηση των πολιτών. Γι' αυτό και πραγματοποιούμε επιστημονικές αναλύσεις ,σεμινάρια και συζητήσεις. Πιστεύουμε στις Νέες τεχνολογίες και στη χρήση τους προς όφελος των πολιτών και του πλανήτη. Γι αυτό και επιδιώκουμε να γίνουν κτήμα του καθένα εκλαϊκεύοντας όσο το δυνατόν περισσότερο τα σχετικά ζητήματα και εκπαιδεύοντας τους πολίτες στη

χρήση τους. Ενισχύουμε τις πρωτοβουλίες των κινημάτων των πολιτών, που υπερασπίζονται το φυσικό περιβάλλον και την ποιότητα στη ζωή. Προωθούμε μια άλλη μορφή κοινωνικής οργάνωσης, σύγχρονη και προοδευτική, χωρίς καταπίεση, εκμετάλλευση και αλλοτρίωση, που στηρίζεται στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική δημοκρατία

Ενισχύουμε τις πρωτοβουλίες για διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, για την ανάπτυξη του πολιτισμού μας καθώς και τη σύγχρονη συλλογική και ατομική δημιουργία. Στηρίζουμε τις κοινωνικές μειονότητες και τα αδύναμα τμήματα του πληθυσμού στην αντίστασή τους απέναντι στις κοινωνικές διακρίσεις, την κρατική καταπίεση, τον αυταρχισμό και τη βία. Το KEAN συνεργάζεται με όλους τους φορείς διεθνώς, που εμπνέονται από τις ίδιες αξίες και έχουν ανάλογους στόχους.

Οι δυνάμεις της εργασίας, της παραγωγής, του πολιτισμού, της γνώσης, της οικολογίας, οι δυνάμεις των ανδρών και γυναικών, της νέας γενιάς του τόπου μας, ενωμένες σε ένα διαρκώς διευρυνόμενο προοδευτικό, δημοκρατικό κοινωνικό συνασπισμό είναι η μόνη εγγύηση που οδηγεί στην υλοποίηση αυτών των οραμάτων, των στόχων και των επιλογών μας.

ΔΡΑΣΕΙΣ

- Οικολογικές προτάσεις για την ανάπτυξη της χώρας.
- Χρήση της υψηλής τεχνολογίας για την βιώσιμη ανάπτυξη των υποβαθμισμένων περιοχών.
- Διοργάνωση ημερίδων-συνεδρίων με θέματα που άπτονται προβλημάτων της καθημερινότητας των νέων.
- Προάσπιση του δικαιώματος εργασίας για τους νέους.
- Διαπολιτισμική προσέγγιση.
- Εναλλακτικοί τρόποι διασκέδασης και ψυχαγωγίας για τους νέους.

Στόχος:

-Η προάσπιση του δικαιώματος των Νέων στη ζωή.

Ειδικότερα στο περιβάλλον εργασίας και στις συνθήκες εργασίας .

-Η δημιουργία ενός εναλλακτικού μοντέλου διαχείρισης της καθημερινότητας που θα έχει στο κέντρο του στόχο του την ανάπτυξη της προσωπικότητας και απελευθέρωση των δημιουργικών δυνάμεων που κρύβει μέσα του κάθε νέος , κάθε άνθρωπος.

Πρόγραμμα Εθελοντισμού για το Πάρκο "Αντώνης Τρίτσης" εγκαινιάζει το KEAN σε συνεργασία με τον Οργανισμό Διοίκησης και Διαχείρισης του Πάρκου την «Οργάνωση Γη» και την Ευώνυμο Οικολογική Βιβλιοθήκη θα συνεργαστούν για την υλοποίηση της προτεινόμενης δράσης, στο πλαίσιο του Προγράμματος Υποστήριξης Πρωτοβουλιών για Νέους της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς (Π.Υ.Π.Ν.), το οποίο έχει στόχο να στηρίζει πρωτοβουλίες, δράσεις και προγράμματα που διοργανώνονται και υλοποιούνται στην Ελλάδα, από φορείς νέων, ή φορείς, η δράση των οποίων απευθύνεται στη νέα γενιά, με γνώμονα τον εθελοντισμό και την ενεργό κοινωνική συμμετοχή.

Μία σημαντική σύμπραξη στην προτεινόμενη δράση είναι η συμμετοχή της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, που ήδη δραστηριοποιείται στο Πάρκο Τρίτση.

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα προετοιμασίας και οργάνωσης μιας ειδικευμένης ομάδας Εθελοντών Νέων οι οποίοι θα συμμετέχουν αφιλοκερδώς σε ένα μόνιμο Δίκτυο Εθελοντών του Πάρκου Τρίτση».

(www.Kean.gr)

Το δίκτυο αυτό έχει συγκροτηθεί και συμβάλλει ήδη στην υλοποίηση δράσεων όπως η περιβαλλοντική ενημέρωση, οι καθαρισμοί και συντηρήσεις στο χώρο του Πάρκου, η δασοπροστασία, η υποστήριξη των Πρώτων Βοηθειών για τους επισκέπτες του Πάρκου Τρίτση.

ΣΤ5.6 Ο σύλλογος «Φίλοι του Πάρκου» και το Δίκτυο Εθελοντών του Πάρκου

Στην επίσημη ιστοσελίδα του συλλόγου διαβάζουμε: «Οι *Φίλοι του Πάρκου* δεν είναι τίποτα άλλο από έναν σύλλογο πολιτών οι οποίοι χρησιμοποιούν το Πάρκο Α. Τρίτσης, είτε για άθληση είτε για ψυχαγωγία και δεν αντέχουν άλλο πια την παραμέληση του. Ούτε ανήκει πολιτικά σε κάποια παράταξη, ούτε και κομματικοποιείται. Αυτά όταν μπλέκονται λανθασμένα μόνο χωρίζουν παρά ενώνουν τις προσπάθειες των ανθρώπων».

Πηγή: (www.filoitouparkou.wordpress.com)

Ο σύλλογος «Φίλοι του Πάρκου» αποτελείται από πολίτες που δραστηριοποιούνται για τα θέματα (περιβαλλοντικά, λειτουργικά κ.λ.π.) που προκύπτουν στο πάρκο Τρίτση και αποτελεί βασικό μέλος του Δικτύου Εθελοντών του Πάρκου (ΚΕΑΝ, Φίλοι του Πάρκου, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, Οργάνωση ΓΗ).

Ομάδα εθελοντών επί το έργο (πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση)

(πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση)

Το πρόγραμμα εθελοντικής δράσης, δίνει την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να εκπαιδευτούν, να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να συμβάλουν σε δράσεις, όπως:

- Ενημέρωση των επισκεπτών και παροχή πληροφοριών για τα οικοσυστήματα του Πάρκου και την άγρια ζωή στο Πάρκο
- Υποστήριξη εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης και περιβαλλοντικών εκπαιδευτικών δρώμενων
- Παρεμβάσεις για τη βελτίωση των υποδομών του Πάρκου
- Παροχή πρώτων βοηθειών
- Δασοπροστασία και πυροφύλαξη

Ο εθελοντισμός για το περιβάλλον αποτελεί μοναδική ευκαιρία για επαφή με τη φύση, για απόκτηση νέων γνώσεων και εμπειριών, για συμμετοχή και προσφορά στην αναγκαία συλλογική προσπάθεια για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. (www.parkotritsi.gr)

(πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση)

ΣΤ5.7 Εκδηλώσεις και δράσεις από άλλους φορείς μέσα στο πάρκο Τρίτση

Εκτός από τους προαναφερόμενους φορείς που δραστηριοποιούνται στο πάρκο Τρίτση και έχουν συγκροτήσει το Δίκτυο Εθελοντών του Πάρκου (ΚΕΑΝ, Φίλοι του Πάρκου, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Οργάνωση ΓΗ) , στον χώρο δραστηριοποιούνται και διενεργούν εκδηλώσεις και άλλοι φορείς είτε σε μόνιμη βάση, όπως οι Δήμοι Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού, είτε περιστασιακά όπως σύλλογοι, πολιτικά κόμματα, ΜΗΚΥΟ. Δεν είναι μάλιστα λίγες οι φορές, που οι φορείς που απαρτίζουν το Δίκτυο Εθελοντών του Πάρκου, συνεργάζονται με αυτούς τους φορείς για την διενέργεια κάποιων δραστηριοτήτων ή την πραγματοποίηση κάποιων εκδηλώσεων. Ενδεικτικά παρατίθενται στοιχεία που αφορούν, ενδεικτικά, μερικές από τις δραστηριότητες αυτών των φορέων.

Δήμος Ιλίου

Ο Δήμος Ιλίου, κάθε χρόνο πραγματοποιεί πλήθος πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων με αποκορύφωμα τα «Ιλία». Τα «Ιλία» είναι σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων σε ένα ευρύ φάσμα (θέατρο, μουσικές παραστάσεις, συναυλίες, εκδηλώσεις εθνικοτοπικών συλλόγων κ.λ.π.) που ξεκινούν την Άνοιξη και ολοκληρώνονται το Φθινόπωρο κάθε έτους υπό την αιγίδα και την υλικοτεχνική υποστήριξη του Δήμου Ιλίου και το μεγαλύτερο μέρος αυτών των εκδηλώσεων γίνεται στο πάρκο Τρίτση.

Είναι ενδεικτικό το πρόγραμμα του «Πολιτιστικού Σεπτεμβρίου 2012» του Δήμου Ιλίου για να διαπιστώσει κάποιος το μέγεθος και το πλήθος των εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται στο πάρκο Τρίτση.

- ΣΑΒΒΑΤΟ 1η Σεπτεμβρίου Αφιέρωμα στον Βασίλη Τσιτσάνη με την ορχήστρα «Βασίλης Τσιτσάνης»
- ΚΥΡΙΑΚΗ 2 & ΔΕΥΤΕΡΑ 3 ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
«Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας» του Γουίλιαμ Σαίξπηρ από τη νεανική σκηνή «οι ονειροβάτες»
- ΤΕΤΑΡΤΗ 5 ΠΑΙΔΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ «Τα ρούχα του Βασιλιά» του Γιάννη Καλαντζόπουλου (έργο που βασίζεται στο παραμύθι του Χανς-Κρίστιαν Άντερσεν «Τα καινούρια ρούχα του Βασιλιά»). Από την Παιδική Σκηνή του Θεατρικού Εργαστηρίου Δήμου Νίκαιας - Αγ. Ι. Ρέντη «Ρενδία Λέξις»
- ΠΕΜΠΤΗ 6 ΣΥΝΑΥΛΙΑ Ταξιδεύοντας με Όνειρα Μελωδικά την Ελλάδα , με τον Γιώργο Υδραίο και την Σοφία Μιχαηλίδη
- ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 7 ΜΟΥΣΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ «Τίποτα δεν πάει χαμένο...» Αφιέρωμα στον Μανώλη Ρασούλη και στον Ηλία Κατσούλη
- ΣΑΒΒΑΤΟ 8 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΙΛΙΟΥ 10ο Ηπειρώτικο Σεργιάνι από την Ένωση Ηπειρωτών Ιλίου.
- ΚΥΡΙΑΚΗ 9 ΦΕΣΤΙΒΑΛ JAZZ 3ο φεστιβάλ «Jazz στο Πάρκο»
- ΔΕΥΤΕΡΑ 10 ΠΑΙΔΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ «Ο πολυροβιθάς» από την Παιδική Σκηνή του Θεατρικού Εργαστηρίου Δήμου Μοσχάτου-Ταύρου «Εν Δράσει»
- ΤΡΙΤΗ 11 ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ «ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ.....ΤΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ» του ΠΙΕΡ ΚΟΡΝΕΙΓ , Σκηνοθεσία : Γιάννη Μόρτζου , ΔΙΑΣΚΕΥΗ ΕΜΜΕΤΡΗ ΑΠΟΔΟΣΗ Δημήτρη Ποταμίτη
- ΤΕΤΑΡΤΗ 12 ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ Τέσσερα μονόπρακτα του Νικόλαου Λάσκαρη, με γενικό τίτλο «ΠΑΡΑΞΕΝΙΕΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ, ΚΟΥΤΣΟΜΠΟΛΙΟΥ ΜΠΕΡΔΕΜΑΤΑ». Από τη Θεατρική ομάδα του Δήμου Αγίας Παρασκευής . Σκηνοθεσία : Γιάννης Δεγαϊτης.

- ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14, ΣΑΒΒΑΤΟ 15 & ΚΥΡΙΑΚΗ 16 , ΕΝΩΣΗ ΚΡΗΤΩΝ ΙΛΙΟΥ , Γιορτή Κρασιού.
- ΚΥΡΙΑΚΗ 16 ΕΠΕΤΕΙΑΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ , Εκδήλωση μνήμης για τα 90 χρόνια από τη Μικρασιατική καταστροφή
- ΔΕΥΤΕΡΑ 17 & ΤΡΙΤΗ 18 ΣΕΡΓΙΑΝΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ , παραδοσιακό διήμερο με χορούς και τραγούδια από όλη την Ελλάδα. Συμμετείχαν όλοι οι εθνικοτοπικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι της πόλης.
- ΤΕΤΑΡΤΗ 19 ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ , «Μήδεια» του Μποστ , από τη Θεατρική ομάδα του Δήμου Καισαριανής σε σκηνοθεσία: Ευδοκίας Σουβατζή.
- ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 21 ΠΑΓΓΟΡΤΥΝΙΑΚΟ ΑΝΤΑΜΩΜΑ , Γορτυνιακό-Αρκαδικό Δημοτικό τραγούδι. Ζωντανή παραδοσιακή μουσική, χορευτικά Αρκαδικά συγκροτήματα.
- ΣΑΒΒΑΤΟ 22 & ΚΥΡΙΑΚΗ 23 ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ «Ο άνθρωπος, το κτήνος και η αρετή» του Λουίτζι Πιραντέλο. Από τη Θεατρική ομάδα του ΔΗ.ΚΕ.Π.Α Δήμου Ιλίου, σε σκηνοθεσία Θανάση Χαλκιά.
- ΣΑΒΒΑΤΟ 22 ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΛΕΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΙΛΙΟΥ "Η ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ" Ο Σύλλογος Ηλείων του Δήμου Ιλίου "Η ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ", διοργάνωσε για τέταρτη συνεχόμενη χρονιά ένα παραδοσιακό γλέντι.
- ΔΕΥΤΕΡΑ 24 ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ "Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ" ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ. Από τη Θεατρική ομάδα του Τ.Ε.Ι. Αθήνας "το τρίτο κουδούνι". ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ-ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ Παναγιώτης Σπηλιόπουλος
- ΤΕΤΑΡΤΗ 26 ΧΟΡΟΘΕΑΤΡΟ «Λαχταρώ» (εμπνευσμένο από τον ερωτικό μονόλογο του θεατρικού έργου της Σάρα Κέιν «Λαχταρώ») από την ομάδα σύγχρονου χορού “Μυία”.
- ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 28 ΠΑΙΔΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ Ο Αττικούλης η Αχδενπροσεξούλα και ο μαγικός καθρέφτης της Ειρήνης Φ. Κουτσαύτη. Από την σύγχρονη παιδική σκηνή του θεάτρου «Ελεύθερη Έκφραση».
- ΣΑΒΒΑΤΟ 29 Αρκαδικό γλέντι , από το ΣΥΛΛΟΓΟ ΑΡΚΑΔΩΝ "ΟΙ ΠΡΟΣΕΛΗΝΟΙ".
- ΚΥΡΙΑΚΗ 30 ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ «Ας γελάσουμε!». Από τους μαθητές του 2ου ΕΠΑΛ ΙΛΙΟΥ. (www.star.gr)

Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού

Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού πραγματοποιεί τα «Βουβάρχεια», σε συνεργασία με Πολιτιστικούς και Αθλητικούς συλλόγους της Πόλης προς τιμή των Ηρώων της μάχης του Καματερού (27/1/1827) και του αρχηγού τους Διονυσίου Βούρβαχη. Μέρος των τριήμερων εκδηλώσεων είναι ο ποδηλατικός γύρος μέσα στο πάρκο Τρίτση.

Διάφορες εκδηλώσεις άλλων φορέων (ενδεικτικά)

- ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΔΗΜΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ 2012: ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012 ΕΩΣ 23 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2012

(πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση)

Πρόκειται για το Διαδημοτικό Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου Δήμων της Αττικής που μετρά φέτος 5 χρόνια ζωής, ένα μη διαγωνιστικό Φεστιβάλ, με ελεύθερη είσοδο, που σκοπό έχει την προώθηση της τέχνης του θεάτρου και ιδιαίτερα του Ερασιτεχνικού, όπου αποτελεί την πιο αγνή μορφή ένδειξης αγάπης για το θέατρο. Φέτος στο Φεστιβάλ συμμετείχαν οι Δήμοι Νίκαιας-Αγ. Ι. Ρέντη, Ταύρου-Μοσχάτου, Ιλίου, Αγ. Παρασκευής, Καισαριανής, Διονύσου.

- Επιστημονική Ημερίδα με θέμα «Αστική γεωργία στο πάρκο Τρίτση» με συμμετοχή του Φορέα Διαχείρισης του πάρκου, του ΚΕΑΝ, της ΜΚΟ «ΕΔΡΑ», η επιστημονική εταιρεία «ΓΕΩΠΟΝΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ» στις 21/10/2011
- Εκδήλωση – αφιέρωμα στο έργο και στο όραμα του Αντώνη Τρίτση, στις 06/06/2011 με συνδιοργάνωση του Οργανισμού Διοίκησης του Πάρκου και του Ιδρύματος «Α.Τρίτση».
- Καθαρισμός στο πάρκο, στις 19/06/2011, με την πρωτοβουλία του Οργανισμού Διοίκησης του Πάρκου και του Δικτύου ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS στα πλαίσια της εκστρατείας "Καθαρίστε τη ΜΕΣΟΓΕΙΟ"
- Ομαδική έκθεση φωτογραφίας, ζωγραφικής και χαρακτικής, από 18 – 26/06/2011, από την καλλιτεχνική ομάδα «Ιριδα».
- Έκθεση ζωγραφικής του ζωγράφου Π. Λιόση με θέμα «Τραγούδι της Άνοιξης (πουλιά)» με συνδιοργάνωση του Οργανισμού Διοίκησης του Πάρκου και της Ορνιθολογικής Εταιρείας από 14 έως 30/05/2011.
- Η οργάνωση «Αδέσποτη ζωή» σε συνεργασία με την οργάνωση Γη και τον Οργανισμό Διοίκησης του Πάρκου, το 1^ο «ΓΟΥΦ – ΦΕΣΤΙΒΑΛ» 21 και 22/05/2011.

Αδέσποτη Ζωή
 www.stray-life.gr

**Η Αδέσποτη Ζωή σε συνεργασία
 με την οργάνωση Γη
 &
 με την υποστήριξη
 του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης
 Αντώνης Τρίτση, σας προσκαλεί
 στο 1^ο ΓΟΥΦ - ΦΕΣΤΙΒΑΛ
 στο Πάρκο Τρίτση στις 21 και 22 Μαΐου
 και ώρες 10.30 - 20.00!**

**Σας περιμένουμε με τα παιδάκια και τα σκυλάκια σας
 στο «Βιβλιοπωλείο της Γης» στο πάρκο,
 για να περάσουμε μοναδικές στιγμές μέσα στη φύση!**

Σας προτείνουμε:
 Ποδηλατικός γύρος του Πάρκου (21/5, 12:00)
 Brazilian Samba-Axe Show & Latin Animation Show • Capoeira
 Καλλιτεία Σκύλων • Επίδειξη από σχολή εκπαίδευσης σκύλων
 Καλλωπισμός σκύλων • Συμβουλές από κτηνιάτρους
 Body painting για παιδιά • Ζωγραφική για παιδιά

Πληροφορίες
 e-mail: info@stray-life.gr
 τηλ: 6932-201552 (Ιρις)
Οργάνωση Γη
 www.organizationearth.org
 (για οδηγίες μετάβασης, επιλέγτε από
 το μενού, "Επίσκεψη" και μετά "Πρόσβαση")

Ευχαριστούμε τους χορηγούς:

(πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση)

- Σεμινάριο Πρώτων Βοηθειών για τα Πουλιά, 20/02/2011, με συνδιοργάνωση της Ορνιθολογικής Εταιρείας και της οργάνωσης ANIMA.
 - Σχολικοί αγώνες δρόμου επί Ανωμάλου Εδάφους Δημοτικών - Γυμνασίων - Λυκείων του σχολικού έτους 2010-2011, 19/01/11. (www.ilion.gr)
 - 2η ΤΡΙΗΜΕΡΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΑΡΚΟ "ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ" ΣΤΙΣ 30, 31 ΜΑΪΟΥ ΚΑΙ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012.
- Η εκδήλωση έγινε με την συνεργασία των Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Αρκτούρος, Μεσόγειος SOS, WWF, ΜΙΟ, Ορνιθολογική Εταιρεία, Οργάνωση Γή και την υποστήριξη του Οργανισμού Διοίκησης & Διαχείρισης του Πάρκου και των Δήμων. (<http://www.tanea.gr>)
- Καθαρισμός της κεντρικής λίμνης του πάρκου, την Κυριακή 19/06/2011, από την ΜΚΟ Υδρονάυτες. (<http://ydronaftes.gr>)

πηγή: <http://ydronaftes.gr>

Δεν πρέπει να παραβλέψουμε το γεγονός πως στο πάρκο Τρίτση διενεργούνται και **εκδηλώσεις μεγαλύτερης εμβέλειας**. Τα τελευταία χρόνια στον χώρο του πάρκου Τρίτση διενεργείται, το φθινόπωρο, **τριήμερο φεστιβάλ νεολαίας** συγκεκριμένου πολιτικού κόμματος (ΚΚΕ), με μουσικές εκδηλώσεις, εκθέσεις φωτογραφίας και βιβλίων, θεατρικά δρώμενα κ.λ.π., με πολύ μεγάλη συμμετοχή πολιτών, όπου πέραν της πολιτικής άποψης με την οποία κάποιος μπορεί να συμφωνεί ή να διαφωνεί, δεν παύει να αποτελεί ένα μεγάλο πολιτιστικό γεγονός.

Σημαντική εκδήλωση **μεγάλης εμβέλειας και διεθνούς προβολής** ήταν η **11η biennale νέων δημιουργών της Ευρώπης και της Μεσογείου**, στην οποία μετείχαν **περισσότεροι από 700 νέοι καλλιτέχνες** από 18 χώρες. Διήρκεσε δύο εβδομάδες (**από 06/06/2003 έως 15/06/2003**) με εκθέσεις οπτικών και εφαρμοσμένων τεχνών, αίθουσα cyber art, θεατρικές παραστάσεις και παραστάσεις χορού, συναυλίες, προβολές κινηματογραφικών ταινιών, καλλιτεχνικά δρώμενα, εκδηλώσεις, happenings, βραδιές λογοτεχνίας κ.λ.π. (<http://www.musicheaven.gr>)

Οι εκδηλώσεις που παρουσιάστηκαν είναι ενδεικτικές ενός μεγάλου πλήθους δραστηριοτήτων που διενεργούνται στο πάρκο Τρίτση. **Στο παρόν κεφάλαιο εξετάστηκαν πτυχές που συνθέτουν την έννοια της «Βιωσιμότητας» σε σχέση με το πάρκο Τρίτση.** Διαπιστώνεται η σημαντική συμβολή του πάρκου Τρίτση στο **περιβάλλον** της ευρύτερης περιοχής, αλλά και όλου του λεκανοπεδίου της Αττικής καθώς αποτελεί μοναδικό βιότοπο. Διαπιστώνεται επίσης η συμβολή του πάρκου Τρίτση στον τομέα της **περιβαλλοντικής εκπαίδευσης** καθώς, όπως αναπτύχθηκε παραπάνω διενεργούνται προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε μαθητές και γενικότερα σε κάθε ενδιαφερόμενο, μέσω των σχετικών δράσεων των περιβαλλοντικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στο πάρκο.

Διαπιστώνεται παράλληλα, η σημαντική συμβολή του πάρκου Τρίτση στον τομέα του **εθελοντισμού** που διατηρείται σε υψηλό επίπεδο, αλλά και στον τομέα του **πολιτισμού** καθώς ο χώρος του πάρκου αξιοποιείται για την διενέργεια πλήθους πολιτιστικών εκδηλώσεων. Σημαντική είναι, επίσης, η συμβολή του πάρκου Τρίτση στον τομέα του **αθλητισμού** ιδιαίτερα μετά την σύνδεσή του με το κέντρο του Ιλίου, μέσω του εκτεταμένου δικτύου ποδηλατοδρόμων που δημιουργήθηκε, αλλά και λόγω του πλήθους των αθλητικών δραστηριοτήτων που διενεργούνται σε αυτό.

Μουσικά δρώμενα στο Πάρκο Τρίτση (katoikoiliou.blogspot.com)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ': ΤΟ ΠΑΡΚΟ «Α. ΤΡΙΤΣΗΣ», ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ

Περιδιαβαίνοντας το Πάρκο, εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κάποιος, πως αυτός ο υπέροχος και τεράστιος χώρος παρουσιάζει σήμερα, από πολλές πλευρές, εικόνα εγκατάλειψης. Ωστόσο, παρά τα προβλήματα που υπάρχουν το πάρκο Τρίτση παραμένει, ίσως ο πιο σημαντικός βιότοπος εντός αστικού χώρου, για την Ελλάδα , έχει τεράστια επισκεψιμότητα, καθώς ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες το τριήμερο από Παρασκευή έως Κυριακή υπάρχει επισκεψιμότητα, έως και τριάντα χιλιάδων επισκεπτών, από όλες τις περιοχές της Αθήνας και κυρίως από τους όμορους Δήμους της περιοχής. Και μόνο ο τεράστιος αριθμός των επισκεπτών, βάζει επί τάπητος μια σειρά **ευκαιρίες στον οικονομικό τομέα μέσα και γύρω από το πάρκο** και θέτει μια σειρά ζητήματα που αφορούν τις αυξημένες ανάγκες συντήρησης, καθαρισμού, προστασίας της ορνιθοπανίδας, έλλειψης υποδομών κ.λ.π.

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετασθούν τα προβλήματα που υπάρχουν στο πάρκο Τρίτση, οι δυνατότητες και οι ευκαιρίες που έχουν δημιουργηθεί καθώς και προτάσεις , που αναδεικνύουν τις προοπτικές του προς την κατεύθυνση της κατάκτησης του στόχου της Βιώσιμης ανάπτυξης του ιδίου του πάρκου και της συμβολής του στην Βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου και της ευρύτερης περιοχής. Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που θα παρουσιαστούν σε αυτό το κεφάλαιο αποτελούν διαπιστώσεις και προτάσεις διαφόρων φορέων, καθώς και του συντάκτη της παρούσας εργασίας. Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που θα προκύψουν από την έρευνα βάσει ερωτηματολογίων, σε δείγμα πολιτών που διαμένουν στο Δήμο Ιλίου, θα παρουσιαστούν σε ξεχωριστό κεφάλαιο.

Z1. Το Πάρκο «Αντώνης Τρίτσης» και τα προβλήματα που αναζητούν λύσεις

Διαβάζουμε στην ιστοσελίδα του Δήμου Ιλίου «Ο χώρος έχει ουσιαστικά εγκαταλειφθεί στην τύχη του από την πολιτεία Σήμερα μεγάλα τμήματα του πάρκου παραμένουν αναξιοποίητα. Η συντήρηση του πρασίνου είναι σχεδόν ανύπαρκτη και πολλές εγκαταστάσεις του παρουσιάζουν εικόνα έντονης φθοράς». «Οι ευθύνες της Πολιτείας είναι τεράστιες, καθώς οι σχετικές με την συντήρηση του πιστώσεις προς τον Α.Σ.Δ.Α. και το Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου έχουν περικοπεί δραστικά τα τελευταία χρόνια. Η υποχρηματοδότηση των αναγκαίων έργων συντήρησης του Πάρκουτην πληρώνουν ακριβά οι πολίτες της Δυτικής Αθήνας αλλά και όλοι οι επισκέπτες του Πάρκου, που μετατρέπονται καθημερινά σε αυτόπτες μάρτυρες στον τόπο ενός μεγάλου οικολογικού εγκλήματος..... Ένα χώρο, που θα μπορούσε κάλλιστα να αναδειχθεί σε ένα σημαντικό πόλο έλξης, όχι μόνο για τους κατοίκους της Δυτικής Αθήνας αλλά και ολόκληρου του Λεκανοπεδίου». (www.ilion.gr)

(πηγή: επίσημη ιστοσελίδα του πάρκου Τρίτση) Το τραίνο δεν λειτούργησε ποτέ.
Στο δάπεδο του σταθμού είναι εμφανείς οι ζημιές από την εγκατάλειψη.

Το Πάρκο «Αντώνης Τρίτσης», **παρά τα προβλήματα, που αντιμετωπίζει**, που είναι κυρίως προβλήματα χρηματοδότησης, για την ολοκλήρωση των έργων που προβλέπονταν αρχικά και για την επαρκή συντήρησή του, **είναι πόλος έλξης χιλιάδων επισκεπτών, όλες τις εποχές του χρόνου**, με μεγαλύτερη επισκεψιμότητα την Άνοιξη και το Καλοκαίρι, κυρίως τα απογεύματα, τα Σαββατοκύριακα και τις αργίες. Σύμφωνα με τον ΦΕΚ 172/26.07.2002, σκοπός του Οργανισμού είναι η **Περιβαλλοντική Ευαισθητοποίηση**, ενημέρωση

και η εκπαίδευση των πολιτών με κάθε πρόσφορο και σύγχρονο μέσο, με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων εντός του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνη Τρίτση αλλά και εκτός αυτού εφόσον κρίνεται σκόπιμο και πρόσφορο. (<http://www.parkotritsi.gr>)

Στα αρχικά σχέδια προβλέπονταν:

A) Η δημιουργία ενός **πρότυπου χώρου**, που να λειτουργεί σαν σημείο αναφοράς των εμπειριών της Ελληνικής αλλά και της διεθνούς παράδοσης και ευαισθησίας του ανθρώπου **για το φυσικό περιβάλλον**.

B) Η διαμόρφωση του χώρου, δίκτυα υποδομής, προσβάσεις φύτευσης και εξοπλισμό της έκτασης με **υπαίθριο Μουσείο Αττικής Χλωρίδας**.

Γ) Το νερό στο σύστημα των λιμνών και του καναλιού που τις συνδέει , συνολικής επιφάνειας 55 στρεμμάτων, **να ανακυκλώνεται και να κυκλοφορεί**.

Δ) Το νησάκι, στην κεντρική λίμνη του Πάρκου, να είναι **προσβάσιμο στους επισκέπτες**, με ειδικά διαμορφωμένο σκάφος και την κατασκευή της κατάλληλης προβλήτας, προς τούτο.

Ε) Η **κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου**, που να διατρέχει όλο το πάρκο, με σταθμούς σε επιλεγμένα σημεία του , ώστε να μπορεί εύκολα και ευχάριστα ο επισκέπτης να το περιδιαβεί.

ΣΤ) Η **ύδρευση των λιμνών** και το πότισμα των φυτών να εξασφαλιστεί με τις κατάλληλες γεωτρήσεις.

Ζ) Η δημιουργία εστιατορίων, αναψυκτηρίων και κτιρίων πληροφόρησης – ενημέρωσης και **εξυπηρέτησης των επισκεπτών του Πάρκου**.

Η) Η **διαμόρφωση** μονοπατιών, η δημιουργία υποδομών με παγκάκια, κιόσκια, ξύλινες πεζογέφυρες.

Θ) Η **δημιουργία διαμορφωμένων υπαίθριων χώρων** θεατρικών παραστάσεων και εκδηλώσεων.

Ι) Αποκατάσταση του συγκροτήματος των υποστατικών του Όθωνα και δημιουργία εκεί **κέντρου επιστημών περιβάλλοντος**, με χώρους εκθέσεων, σεμιναρίων, εργαστηρίων, βιβλιοθήκης κ.λ.π.

Κ) **Περίφραξη του Πάρκου** και διαμόρφωση των εισόδων του, κ.λ.π.

Οι στόχοι των προαναφερόμενων παρεμβάσεων ήταν:

A) Η δημιουργία ενός **Πρότυπου Οικολογικού Πάρκου**, με την διάσωση και την επέκταση της υπάρχουσας χλωρίδας και πανίδας.

B) Η δημιουργία ενός **τόπου αναψυχής και ενδιαφέροντος, όλων των κατοίκων της Αθήνας** και όλων των ηλικιών.

Γ) Η αποφασιστική συμβολή στην ποιοτική , οικονομική , περιβαλλοντική και κοινωνική αναβάθμιση του δυτικού διαμερίσματος της Αθήνας, δηλαδή η **αποφασιστική συμβολή στην Βιώσιμη Ανάπτυξη**.

Δ) Η εξασφάλιση της ευρύτερης **δυνατής συμμετοχής και συμβολής στη δημιουργία και λειτουργία του Πάρκου** τόσο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των φορέων της τοπικής κοινωνίας, όσο και των δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων, που αφορούν το περιβάλλον αλλά και την ευρύτερη δυνατή διάχυση των θετικών αποτελεσμάτων της λειτουργίας του Πάρκου. (www.minenv.gr)

Τα προβλήματα ξεκίνησαν από την στιγμή της παράδοσής του από τον Οργανισμό Αθήνας στον Α.Σ.Δ.Α. και κατόπιν στον Φορέα Διαχείρισης. Το Πάρκο παραδόθηκε με κακοτεχνίες και σοβαρές ελλείψεις σε σχέση με τις αρχικές μελέτες. Τα δίκτυα υποδομής ήσαν ανεπαρκή και το Μουσείο Αττικής χλωρίδας δεν έγινε. Τα έργα ανακύκλωσης των υδάτων δεν έγιναν, με αποτέλεσμα τα νερά να λιμνάζουν και να δημιουργούνται εστίες μόλυνσης. Τα κατάλληλα έργα που αφορούν το νησάκι και την προσβασιμότητα σε αυτό δεν έγιναν. Οι σιδηροδρομικές γραμμές στρώθηκαν, ωστόσο ουδέποτε έγινε προμήθεια τραίνου και έτσι έμειναν ανενεργές και στο τέλος καταστράφηκαν από την φθορά. Η φθορά, η ελλιπής φύλαξη, η έλλειψη συντήρησης, λόγω έλλειψης πόρων, οδήγησαν στην απαξίωση και καταστροφή των σιδηροδρομικών σταθμών. Το ίδιο συνέβη με τα περισσότερα κιόσκια, παγκάκια κ.λ.π. Οι φυτευτικές

παρεμβάσεις δεν έγιναν σύμφωνα με την αρχική μελέτη. Για όλα αυτά τα θέματα η δημόσια κριτική δεν λείπει.

Διαβάζουμε από την ιστοσελίδα των **Γεωπόνων του κόσμου (Agronomists of the World)** σε ανάρτηση θέσεων τους για το Πάρκο «Αντώνης Τρίτσης», στις 07/12/2010: «...Οι τυχαίες και αποσπασματικές φυτευτικές παρεμβάσεις σε ημιτελή πάρκα της πόλης και σε ανοικτούς χώρους, που δεν έχουν ακόμη εφαρμόσει πλήρως τις επιταγές του αρχικού μελετητή και της μελέτης, που για κάποιον Α ή Β λόγο η Πολιτεία θεώρησε σωστό να τα παραλάβει και μάλιστα ημιτελή, είναι άτοπη και αποπροσανατολιστική από τους αρχικούς στόχους».

«...Οι διαχειριστικές προτάσεις της μελέτης έχουν αγνοηθεί, με αποτέλεσμα να κυριαρχεί παντού η καλαμιά, που λειτουργεί περισσότερο σαν ζιζάνιο, παρά σαν ισόρροπη φυτική παρουσία πάρκου, ενώ οι επιμέρους παρεμβάσεις με ανθώνες arboretum, κήπο λαβύρινθο πλαισιωμένο από γραμμικές φυτεύσεις αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, ανθονησίδες, δασικό βοτανικό εμπλουτισμό και διαχείριση δασοσυστάδων κ.λ.π., ουδέποτε υλοποιήθηκαν, με αποτέλεσμα ο χαρακτήρας του Πάρκου να έχει περιοριστεί σε «εκτεταμένο περιστασιακό πράσινο πόλης», υποβαθμισμένης αισθητικής, χαμηλής συντήρησης, με έλλειψη των βασικών κανόνων λειτουργίας και χωρίς κονδύλια για μια ορατή στρατηγική αναβάθμισής του». (<http://worldagronomists.blogspot.gr>)

Ο Δρ Σταμάτης Α. Σεκλιζιώτης, Γεωπόνος ΑΠΘ – Αρχιτέκτων Τοπίου (PhD, Birmingham UK), Πρόεδρος του Δ.Σ. «ΓΕΩΠΟΝΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ» στην ίδια ιστοσελίδα, σε κείμενο που ανάρτησε την Δευτέρα 14/02/2011, μεταξύ άλλων, αναφέρει για το πάρκο Τρίτση: «...**Εκπαιδευτικές δραστηριότητες ανοικτού χώρου, πιλοτικές αναδασώσεις, κηποτεχνικές επιδείξεις και συνάξεις αναψυχής, ορίζονται από τον εκάστοτε υπεύθυνο φορέα σε τοποθεσίες του πάρκου που δεν το αλλοιώνουν αισθητικά**, συνάδουν με το σκεπτικό του αρχικού σχεδιασμού και δεν υποκαθιστούν άλλες παρεμβάσεις μείζονος σημασίας που υστερούν χρονικά. **Με όλον το σεβασμό στην προσπάθεια που κάνει ο Φορέας του Πάρκου Α. Τρίτσης**, είναι αναγκαίο να τονίσουμε για πολλοστή φορά (και επιφυλασσόμαστε με τα προβλήματα του Πάρκου να ασχοληθούμε εντονότερα στο μέλλον, και να τα θέσουμε στα υπόψη των υπευθύνων), ότι η αρχική Μελέτη εφαρμογής που ενέκρινε ο Οργανισμός του Ρυθμιστικού σχεδίου Αθήνας, ουδέποτε εφαρμόστηκε κατά γράμμα.....

.....**Η συστηματική διαχειριστική πρακτική** ενός Πάρκου, η πιστή προσαρμογή χρήσεων και λειτουργιών ανοικτού χώρου στην αρχική αρχιτεκτονική προσέγγιση του «Πάρκου», το πραγματικό ενδιαφέρον της πολιτείας για το αστικό πράσινο αλλά και των Πολιτών που τους αφορά, είναι οι κύριες προϋποθέσεις επιβίωσης των χώρων αυτών.

Σε αντίθετη περίπτωση από «Αστικά Πάρκα» μεταλλάσσονται σε αφύλακτους χώρους άναρχων χρήσεων γης, ρύπανσης, διάβρωσης, παραβατικότητας, αισθητικής αλλοίωσης, άρα γενικής υποβάθμισης. **Το Πάρκο Α. Τρίτση αποτελεί παράδειγμα αλλά και απόδειξη ότι τα πολύ μεγάλα Πάρκα, για τις ελληνικές πόλεις αποτελούν προσωρινές λύσεις εντυπωσιασμού και πολιτικής εκμετάλλευσης**, όταν δε κατασκευαστούν, κατασκευάζονται κακότεχνα και κατά παρέκκλιση των Μελετών, δεν συντηρούνται επαρκώς και γρήγορα εγκαταλείπονται στην τύχη τους. Πάρκο σημαίνει ζωντανός οργανισμός που απαιτεί εξειδικευμένη φροντίδα και εστιασμένες δαπάνες σε βάθος χρόνου.

Μικρότερα Πάρκα διάσπαρτα στον αστικό ιστό σύμφωνα με ένα ευρύτερο master plan αστικού πρασίνου, είναι η πλέον εφικτή λύση για πόλεις με τα προβλήματα της Αθήνας (πυκνή δόμηση, κακή συγκοινωνία, διαταραγμένο κλίμα). Η «εναλλακτική» αιφορική προσέγγιση «μικρού κόστους» στη δημιουργία πάρκων πόλης, αποτελεί «δύσκολη άσκηση», άγνωστη στους παραδοσιακούς έλληνες τεχνικούς, δεν συνειδητοποιείται ούτε υιοθετείται εύκολα σαν γνωστικό αντικείμενο και καταλληλότερη πρακτική, ενώ η περιφρόνηση και η ντόπια λεηλασία μιας διεθνώς αποδεκτής τέχνης και

επιστήμης που προσφέρει λύσεις, όπως η Αρχιτεκτονική του Τοπίου, συμβάλλουν στη γνωστή αρνητική εικόνα του αστικού μας τοπίου». (<http://worldagronomists.blogspot.gr>)

Υπήρξε από την αρχή σοβαρό πρόβλημα στεγανότητας των λιμνών, λόγω κακοτεχνιών, με αποτέλεσμα να υπάρχει διαφυγή υδάτων στο υπέδαφος. Σαν αποτέλεσμα, επειδή οι αρχικές γεωτρήσεις δεν επαρκούσαν, οι λίμνες υδροδοτούνταν για μεγάλο διάστημα από το δίκτυο της ΕΥΔΑΠ (!!!!!) επιβαρύνοντας τα πενιχρά οικονομικά του Πάρκου με υπέρογκα χρέη **και το περιβάλλον με φοβερή επιβάρυνση**, λόγω της κατασπατάλησης του συγκεκριμένου φυσικού πόρου, **πέρα και έξω από κάθε λογική περί Βιώσιμης Ανάπτυξης!!** Ο πρώην πρόεδρος του Φορέα Διαχείρισης του πάρκου Τρίτση κ. Μηλιώνης Σταύρος, σε κείμενο που ανάρτησε στην ιστοσελίδα του, στις 28/05/2012 στο υποκεφάλαιο με τίτλο «Χρέος Νερού», μεταξύ άλλων αναφέρει: «.... Τότε ήταν που σωρεύθηκε και το χρέος του νερού του πάρκου. Σήμερα το πάρκο φαίνεται να χρωστά 1,3 εκατομμύρια ευρώ στην ΕΥΔΑΠ, λόγω του ότι τότε γέμισαν οι λίμνες του πάρκου με νερό της ΕΥΔΑΠ (ενάντια σε κάθε οικολογική και περιβαλλοντική λογική). Το χρέος αυτό κρύφτηκε κάτω από το χαλί...και εν μέσω κρίσης το επανέφερε η ΕΥΔΑΠ πριν λίγους μήνες ιδιαίτερα επιθετικά, κόβοντας το νερό στο πάρκο, ενώ είχε χρόνια (από το 2007) να ενημερώσει για το χρέος.....». (<http://stavrosmilionis.blogspot.com>)

Δεν είχε λυθεί, αρχικά, ποιος φορέας θα κάνει την αποκομιδή των απορριμμάτων στο Πάρκο καθώς ο Φορέας Διαχείρισης του Πάρκου δεν διέθετε υπηρεσία καθαριότητας, με αποτέλεσμα το Πάρκο τα πρώτα χρόνια να είναι ένας απέραντος σκουπιδότοπος. Δεν υπήρξε καμία πρόβλεψη για την ενεργειακή αυτοτέλεια του Πάρκου με φτηνό έως δωρεάν ρεύμα από συνδυασμένη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Φωτοβολταϊκά, ανεμογεννήτρια, ηλιακοί λαμπτήρες, υδροηλεκτρική γεννήτρια μικρής ισχύος, που θα έπαιρνε ενέργεια από την ανακύκλωση – κυκλοφορία των υδάτων κ.λ.π.), με αποτέλεσμα το Πάρκο σήμερα να είναι «**ενεργοβόρο**» και η ενέργεια δαπανηρή, **πέρα και έξω από κάθε λογική περί Βιώσιμης Ανάπτυξης!!** Σαν αποτέλεσμα των ελλείψεων από την αρχική μελέτη, των κακοτεχνιών, της κατασπατάλησης των Ευρωπαϊκών πόρων, οδήγησε τους αρμόδιους Φορείς της Ε.Ε. να σταματήσουν τις επιπλέον χρηματοδοτήσεις για το Πάρκο!!

Ο πρώην πρόεδρος του Φορέα Διαχείρισης του πάρκου Τρίτση κ. Μηλιώνης Σταύρος, στο προαναφερόμενο κείμενο με τον υπότιτλο «ΔΕΗ», μεταξύ άλλων αναφέρει: «.... Μέσα σε όλα τα χρέη υπήρχε και αυτό της ΔΕΗ. Το χρέος ρυθμίστηκε και το πάρκο κάθε τρίμηνο ανταποκρινόταν στις υποχρεώσεις του. Τους τελευταίους μήνες το χρέος πάλι μεγάλωσε αλλά και πάλι την λύση έχει δώσει η κεντρική διοίκηση και το πράσινο ταμείο, το οποίο έχει αποφασίσει να καλύψει το σύνολο της οφειλής.» (<http://stavrosmilionis.blogspot.com>) Σαν αποτέλεσμα των ελλείψεων από την αρχική μελέτη, των κακοτεχνιών, της κατασπατάλησης των Ευρωπαϊκών πόρων, οδήγησε τους αρμόδιους Φορείς της Ε.Ε. να σταματήσουν τις επιπλέον χρηματοδοτήσεις για το Πάρκο!!

Για τα παραπάνω προβλήματα η τοπική εφημερίδα ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ Αγίων Αναργύρων σε άρθρο στην ηλεκτρονική της έκδοση στις 21/04/2012 αναφέρει σχετικά: «Η κατάσταση με το πάρκο Τρίτση έχει φτάσει στο απροχώρητο. Η κυβέρνηση και το αρμόδιο υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, αδιαφορούν για τον μοναδικό αυτό πνεύμονα πρασίνου και σπάνιο βίοτοπο και συνεχίζουν να μην το χρηματοδοτούν ούτε για τα στοιχειώδη που είναι απαραίτητα για την λειτουργία του. Δεν φτάνει που η ΔΕΗ έκοψε το ρεύμα λόγω απλήρωτων λογαριασμών, σήμερα η ΕΥΔΑΠ διέκοψε και την παροχή του νερού. Το πάρκο (χλωρίδα και πανίδα) κινδυνεύει με ολοκληρωτική καταστροφή.» (<http://paratiritisagionanargyron.blogspot.gr>) Στην μελέτη του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ) με θέμα «ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ «Α. ΤΡΙΤΣΗΣ»: ΓΙΑ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ» αναφέρεται σχετικά: «Δυστυχώς αυτός ο

τεράστιος πνεύμονας πρασίνου, αυτό το ανεκτίμητης οικολογικής αξίας, πανέμορφο Πάρκο παρουσιάζει σήμερα εικόνα τραγικής εγκατάλειψης. Ο χώρος έχει ουσιαστικά εγκαταλειφθεί στην τύχη του. Σήμερα μεγάλα τμήματα του Πάρκου παραμένουν αναξιοποίητα. Η συντήρηση του πρασίνου είναι σχεδόν ανύπαρκτη και πολλές από τις εγκαταστάσεις του παρουσιάζουν εικόνα έντονης φθοράς. Οι ευθύνες του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. είναι τεράστιες καθώς οι σχετικές με τη συντήρησή του πιστώσεις προς τον Α.Σ.Λ.Α. και το Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου έχουν περικοπεί δραστικά τα τελευταία τρία χρόνια.» (ΑΣΔΑ, 2008) Αυτά που περιγράφει η μελέτη του ΑΣΔΑ το έτος 2008 δεν διαφέρουν σχεδόν καθόλου από την σημερινή εικόνα του πάρκου.

Όπως διαβάζουμε στην ιστοσελίδα του διαδικτυακού ενημερωτικού δελτίου της Δυτικής Αθήνας «ΑΤΤΙΚΟΣ Ορίζοντας» , ο Δήμαρχος Ιλίου Νίκος Ζενέτος με επείγουσα επιστολή, προειδοποίησε το ΥΠΕΚΑ για τη μεγάλη οικολογική καταστροφή που επίκειται στο Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», ένα χώρο 1.150 στρεμμάτων, εξαιρετικής οικολογικής αξίας, ο οποίος βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους εγκατάλειψης και ζητά για άλλη μια φορά την παραχώρησή του στην Τοπική Αυτοδιοίκηση προκειμένου να διασωθεί. Πρόκειται, όπως γράφει, για ένα από τα τελευταία καταφύγια άγριας φύσης στην Αττική και ένα από τα μεγαλύτερα περιβαλλοντικά πάρκα, με τρία οικοσυστήματα, το δάσος, τις λίμνες και τις καλλιέργειες, με πλούσια πανίδα και 177 είδη πουλιών και 3 είδη ψαριών, όπου κινδυνεύει από την έλλειψη νερού και τη διακοπή ηλεκτροδότησης.

Επιπρόσθετα, η στάθμη των λιμνών έχει μειωθεί σημαντικά και η ροή του νερού στο κανάλι που βρίσκεται στο εσωτερικό του Πάρκου, έχει σταματήσει, με αποτέλεσμα ο θαυμαστός αυτός υδροβιότοπος να οδηγείται στο τέλος του. Η πανίδα και η χλωρίδα, όχι μόνον βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο, αλλά η επικείμενη καταστροφή τους, θα είναι μη αναστρέψιμη. Ο Δήμαρχος Ιλίου κλείνοντας την επιστολή του αναφέρει χαρακτηριστικά: «Για μια ακόμη φορά, ζητάμε να παραχωρηθεί το Πάρκο στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Μπορούμε να το σώσουμε, όσο είναι καιρός.» (<http://attikosorizontas.blogspot.gr>)

Ο πρώην πρόεδρος του Φορέα Διαχείρισης του πάρκου Τρίτση κ. Μηλιώνης Σταύρος , στο προαναφερόμενο κείμενο με τον υπότιτλο «Η κατάσταση σήμερα» , μεταξύ άλλων αναφέρει: «.... Από το Νοέμβριο του 2011, ο οργανισμός Διοίκησης και διαχείρισης του πάρκου συγχωνεύτηκε με το Φορέα του Ελαιώνα (ανύπαρκτος στην ουσία) και αυτόν του Κηφισού δημιουργώντας το νέο Μητροπολιτικό Φορέα Διαχείρισης και ανάπτυξης προστατευόμενων περιοχών της Αττικής. Ένα μόρφωμα που έγινε στο πόδι κατόπιν των πιέσεων της τρόικας για συγχωνεύσεις. Συστήθηκε ένα προσωρινό Δ.Σ.το οποίο θα είχε σα σκοπό να ολοκληρώσει την συγχώνευση.

Αυτό το διάστημα το πάρκο παραδόθηκε και στην ουσία ανέστειλε βασικές λειτουργίες του. Όλο αυτό το διάστημα δυστυχώς δεν υλοποιήθηκαν βασικές πολιτικές για το πάρκο που θα είχαν σαν συνέπεια την ενίσχυση των οικονομικών του και την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων στον πολίτη υπηρεσιών του, με απόλυτο σεβασμό στο δημόσιο χαρακτήρα του και στην ελεύθερη σε όλους πρόσβαση. Χαρακτηριστικά θα αναφέρω ότι ακυρώθηκαν:

- Οι προκηρύξεις για τα κατεστραμμένα καταστήματα
- Ακυρώθηκε χορηγία για ποδήλατα και ποδηλατοδρεζίνες στο πάρκο και λειτουργία σταθμού ποδηλάτου κατά τα πρότυπα των μεγάλων ευρωπαϊκών πάρκων.
- Ακυρώθηκε η παρουσίαση και λειτουργία του προσφάτως ανακαινισμένου χώρου στο πάρκο που φιλοξενεί το εικαστικό έργο: «Κιβωτός, Παλιοί Σπόροι για Νέες Καλλιέργειες» που βραβεύθηκε στην 12η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής στη Μπιενάλε της Βενετίας.
- Ακυρώθηκε το πρόγραμμα "Ιασιών" για την Αστική γεωργία που είχαμε ανακοινώσει τον Οκτώβρη του 2011, με διεθνή απήχηση και ενδιαφέρον.

Το Πάρκο βρίσκεται είναι αλήθεια σε κρίσιμη καμπή και πρέπει όλοι να δουλέψουμε γι αυτό, μιλώντας όμως ειλικρινά και όχι παίζοντας παιχνίδια μικροπολιτικής.

Το Πάρκο το απέδειξε, μπορεί να σταθεί , μόνο του στα πόδια του και αυτό πρέπει να είναι το ζητούμενο, ένα πάρκο το οποίο δεν θα επιβαρύνει τον Έλληνα φορολογούμενο, ένα πάρκο που θα είναι δημόσιο, ανοιχτό αλλά θα έχει χαρακτήρα, ταυτότητα και ζωή.

..... Το Πάρκο μπορεί!!!» (<http://stavrosmilionis.blogspot.com>)

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι κατά καιρούς έχουν κατατεθεί στην Βουλή των Ελλήνων **πλήθος επερωτήσεων από Βουλευτές όλων των κομμάτων** για την κατάσταση και τις προοπτικές του Πάρκου Τρίτση. Αρκετές **αρνητικές κριτικές** έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς από διάφορες πλευρές (επιτροπές πολιτών που δραστηριοποιούνται στο πάρκο, σύλλογοι, τοπικές εφημερίδες κ.λ.π.), **για την εκχώρηση αδειών λειτουργίας καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος**, υπό την έννοια ότι ένα δημόσιο περιβαλλοντικό πάρκο δεν συνάδει με ιδιωτικές επιχειρηματικές δράσεις τέτοιου είδους (φαγητό – καφέ). Ωστόσο, σε ένα θέμα σαν και αυτό πρέπει να πρυτανεύει η ανάλογη ισορροπία.

Αν μιλούσαμε για ένα πάρκο που στην πραγματικότητα θα είχε δοθεί προς εκμετάλλευση στο ιδιωτικό κεφάλαιο ή αν μιλούσαμε για ένα πάρκο, που παρότι δημόσιο, θα κυριαρχούσαν διάφορες επιχειρηματικές δράσεις σαν και αυτές, τότε αυτή η κριτική ενδεχομένως θα είχε πιο ισχυρή βάση. Κάτι τέτοιο ωστόσο, προς το παρόν δεν συμβαίνει. Σε αντίθεση με αυτή την κριτική πάρα πολλοί επισκέπτες που ρωτήθηκαν κατά την διάρκεια της παρούσας εργασίας θεωρούν χρήσιμο και επιβεβλημένο να λειτουργούν τέτοια καταστήματα στο πάρκο, αρκεί αυτές οι επιχειρηματικές δράσεις να **είναι λιγοστές, να μην μολύνουν το περιβάλλον, να μην βλάπτουν την βιοποικιλότητα, να μην ηχορυπαίνουν και επιπρόσθετα να καταλαμβάνουν πολύ μικρή έκταση.**

Πιο σοβαρή είναι η κριτική που προέρχεται από τις περιβαλλοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο πάρκο, πως η αυτοδιοίκηση και κυρίως ο Δήμος Ιλίου, στα διοικητικά όρια του οποίου βρίσκεται το πάρκο Τρίτση και ο οποίος διεκδικεί από την Πολιτεία να αναλάβει εξολοκλήρου την ευθύνη της Διοίκησής του, δεν δείχνει πάντα τον απαιτούμενο σεβασμό στο περιβάλλον, καθώς μέσω ορισμένων πολυήμερων πολιτιστικών εκδηλώσεων μεγάλης εμβέλειας που ενσωματώνει στα προγράμματά του (κυρίως μουσικές εκδηλώσεις εθνικοτοπικών συλλόγων κ.λ.π.) **δημιουργείται ηχορύπανση μεγάλου μεγέθους,** η οποία πέραν της ενόχλησης, όχι μόνο των περιοίκων του πάρκου, αλλά των κατοίκων σε μεγάλη έκταση γύρω από το πάρκο, των ασθενών στο παρακείμενο Ίδρυμα Αναπήρων, των βρεφών που φιλοξενούνται στο παρακείμενο Ίδρυμα «Μητέρα» ακόμα και σε ακατάλληλες ώρες, βλάπτουν παράλληλα την υγεία των πτηνών, συμβάλουν στην υπογεννητικότητά τους, στην αύξηση της θνησιμότητάς τους κ.λ.π.

Από την άλλη μεριά, **σε όλα τα διάσημα πάρκα** της Ευρώπης και της Αμερικής (Χάιντ Παρκ Λονδίνου, Σέντραλ Παρκ Νέας Υόρκης κ.α.) **διεξάγονται κατά καιρούς από διάσημους μουσικούς συναυλίες μεγάλης εμβέλειας.** Στην παρούσα εργασία παρουσιάστηκαν συνοπτικά όλες οι πλευρές του θέματος , με κατάληξη πως **το ζητούμενο είναι η σωστή ισορροπία προς όφελος της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης του πολιτισμού,** καθώς και τα δύο πρέπει να συμβαδίζουν με στόχο την επίτευξη της «Βιωσιμότητας».

Χαρακτηριστικά, στις 23 Ιανουαρίου 2012, ο **Συνήγορος του Πολίτη με αφορμή υπόμνημα διαμαρτυρίας «επιτροπής κατοίκων για την σωτηρία του πάρκου Α. Τρίτσης»** απηύθυνε έγγραφο με αποδέκτες τον Μητροπολιτικό Φορέα Ανάπλασης και Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Αττικής, τον Οργανισμό Διοίκησης & Διαχείρισης του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνη Τρίτση», τους Δημάρχους Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού, το Υπουργείο Περιβάλλοντος – Χωροταξίας και Κλιματικής Αλλαγής, τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου & Προστασίας Περιβάλλοντος

Αθήνας, τον Πρόεδρο του Πράσινου Ταμείου, τον ΑΣΔΑ, την Δ/ση Πολεοδομίας Δυτικού Τομέα Αθηνών, με κοινοποίηση στην επιτροπή των κατοίκων.

Στο εν λόγω έγγραφο μεταξύ άλλων διαβάζουμε «.....Σημειώνεται ότι στην κατατεθείσα τότε μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων το έργο φιλοδοξούσε να αποτελέσει συμβολικό για την πόλη της Αθήνας χαρακτήρα, αναφορικά με την αναγνώριση της αξίας του Περιβάλλοντος και την αναγκαιότητα προστασίας και ανάδειξής του, μέσω της ενημέρωσης και της επιμόρφωσης των κατοίκων της». Στην αναφορά (σημ. της επιτροπής των κατοίκων) γίνεται λόγος για διακοπή της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση και πως «..... κυριαρχεί μια εικόνα εγκατάλειψης και αδιαφορίας, η οποία αποτυπώνεται στην έλλειψη καθαριότητας, την καταστροφή της χλωρίδας, την επακόλουθη υποβάθμιση της ποιότητας ζωής της πανίδας, την ελλιπή συντήρηση των εγκαταστάσεων και την επέκταση των κάθε είδους εμπορικών χρήσεων, η οποία μεταλλάσσει στην ουσία τον χαρακτήρα του Πάρκου».

Πιο κάτω στο ίδιο έγγραφο διαβάζουμε: «...Επιπλέον (σημ. αναφέρουν οι κάτοικοι) θα πρέπει να διευκρινισθεί το καθεστώς των εμπορικών χρήσεων και χρήσεων αναψυχής, ενώ θα ήταν σκόπιμο να διερευνηθεί αν πληρούν όλες οι υφιστάμενες χρήσεις τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Παρά το γεγονός ότι στο π.δ. 184/02, άρθρο 3, αναφέρεται ότι προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός του Οργανισμού, που είναι η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευση των πολιτών, αναπτύσσονται, μεταξύ άλλων, εμπορικές δραστηριότητες και δραστηριότητες αναψυχής συναφείς με την λειτουργία του Πάρκου (όπως εκμετάλλευση εστιατορίων, αναψυκτηρίων, υπαίθριων αγορών, διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, παραστάσεις, θεάματα κ.λ.π.) χωρίς βεβαίως να συγκεκριμενοποιούνται κάποια περαιτέρω κριτήρια ή προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούν οι ανωτέρω δραστηριότητες, θεωρούμε πως η επέκταση των εμπορικών χρήσεων και χρήσεων αναψυχής από ένα σημείο και πέρα αλλοιώνει το χαρακτήρα του Πάρκου». (Συνήγορος του Πολίτη, 2012)

Στο υπόμνημά της προς τον Συνήγορο του Πολίτη η επιτροπή των κατοίκων θέτει θέματα οικονομικού και διαχειριστικού ελέγχου, που η εξέτασή τους υπερβαίνει τα όρια της παρούσας εργασίας. Να σημειωθεί πως με το ίδιο έγγραφο **και με άλλα δύο που επακολούθησαν**, ο Συνήγορος του Πολίτη ζητά από τους εμπλεκόμενους φορείς να προσκομίσουν στοιχεία για όλες τις καταγγελίες των πολιτών.

Από όλα όσα προαναφέρθηκαν προκύπτει πως υπάρχουν πάρα πολλά θέματα που αφορούν την ολοκληρωμένη λειτουργία του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» και επιζητούν την δρομολόγηση λύσεων από την Πολιτεία, τον Μητροπολιτικό Φορέα Ανάπλασης & Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Αττικής, τους όμορους Δήμους προεξέχοντος του Δήμου Ιλίου, τον ΑΣΔΑ, κάθε άλλο εμπλεκόμενο Φορέα και ασφαλώς τους πολίτες που το επισκέπτονται, ευαισθητοποιούνται και οραματίζονται ένα σύγχρονο και Βιώσιμο Πάρκο που θα είναι πυλώνας ανάπτυξης, περιβαλλοντική όαση στην ζούγκλα της Μεγαλόπολης και πολιτιστικό κόσμημα της περιοχής.

Z2. Η βιώσιμη ανάπτυξη του Πάρκου και η ουσιαστική συμβολή του στην βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής είναι στόχος εφικτός

Στην προηγούμενη ενότητα παρουσιάστηκαν τα προβλήματα που υπάρχουν στο Πάρκο Τρίτση και οι διάφορες απόψεις και κριτικές που αναπτύσσονται για την αντιμετώπιση αυτού του χώρου από τους αρμόδιους φορείς (Πολιτεία, Δήμος). Σε αυτήν την ενότητα θα εξετασθούν προτάσεις για την βιώσιμη ανάπτυξη του Πάρκου Τρίτση και την συμβολή του στην βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου, όπως αυτές προκύπτουν από την διαδικασία της παρούσας έρευνας. Οι προτάσεις αυτές θα παρατεθούν και θα συγκριθούν με το αποτέλεσμα της έρευνας όπως προκύπτει από την Στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων, που απαντήθηκαν από τυχαίο δείγμα πολιτών που είτε είναι δημότες είτε απλά διαμένουν στον Δήμο Ιλίου και έχουν άποψη για τα θέματα που πραγματεύεται η παρούσα έρευνα.

Z2.1 Η οικονομική βιωσιμότητα του Πάρκου και η ουσιαστική συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής είναι στόχος εφικτός

Παρά τα προβλήματα που υπάρχουν, που ουσιαστικά είναι καταρχήν, προβλήματα βιωσιμότητας, **το Πάρκο ήδη έχει συμβάλει στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, στην περιφέρειά του και την αύξηση της απασχόλησης.** Εξηγήσαμε, στην παρούσα εργασία, στο κεφάλαιο «Τα πάρκα και η συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη (διεθνή και Ελληνικά παραδείγματα)», πως η παρουσία ενός καλά οργανωμένου πάρκου συμβάλει και στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας γύρω από αυτό. **Ισχυρό παράδειγμα, είναι αυτό που συμβαίνει δίπλα στο Πάρκο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», παρά το ότι απέχει ακόμα πολύ από το να χαρακτηριστεί σήμερα ένα καλά οργανωμένο πάρκο.**

Μετά την διαμόρφωση του Πάρκου, έγιναν μεγάλες επενδύσεις σε έναν ενιαίο χώρο (εμπορικό κέντρο ESCAPE), έξω από την Ανατολική πύλη, όπου λειτουργούν καφετέριες επώνυμων επιχειρήσεων (Flocafek.λ.π.), εμπορικά καταστήματα, κινηματογράφοι (Ster cinemas), το Υπέρ-μάρκετ Carrefour, εστιατόρια κ.λ.π. με μεγάλη εμπορική επιτυχία. Τα Σάββατα λειτουργεί επίσης, έξω από την ίδια πύλη, **μεγάλη λαϊκή αγορά αγροτικών προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας** με πολύ μεγάλη επισκεψιμότητα. Επί της Λεωφόρου Δημοκρατίας, ακριβώς απέναντι από την ίδια πύλη, λειτουργεί σήμερα μεγάλο παιδοδοντιατρικό κέντρο, εμπορικά καταστήματα, συνεργεία αυτοκινήτων, επώνυμα καταστήματα (Κωτσόβολος κ.λ.π) και όλα αυτά λόγω της μεγάλης επισκεψιμότητας του Πάρκου, από την πύλη αυτή.

Επί της Λεωφόρου Φυλής, στην δυτική πλευρά του Πάρκου, έχουν αναπτύξει δραστηριότητα πολλές επιχειρήσεις που ασχολούνται, κυρίως, με τον κλάδο του αυτοκινήτου (εκθέσεις, συνεργεία, φανοποιεία κ.λ.π.). Τέτοιες δραστηριότητες έχουν συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, και στην αύξηση της απασχόλησης, με εκατοντάδες θέσεις εργασίας. Πολλοί επισκέπτες του Πάρκου, αφήνουν το αυτοκίνητό τους έξω από αυτό και συνδυάζουν τον περίπατό τους, με την ικανοποίηση των καταναλωτικών αναγκών τους.

Αλλά και μέσα στο Πάρκο, που με την βοήθεια των όμορων Δήμων και κυρίως του Δήμου Ιλίου και του Α.Σ.Δ.Α. εξισορροπήθηκαν αρκετά από τα αρχικά προβλήματα, συναντά κανείς σήμερα αξιόλογες δραστηριότητες από επιχειρήσεις και μη κερδοσκοπικούς φορείς, που αυξάνουν την επισκεψιμότητα του

Πάρκου, γεγονός που αντικειμενικά συμβάλει στην διακίνηση περισσότερου χρήματος μέσα και γύρω από το Πάρκο Τρίτση.

Όπως αναπτύχθηκε νωρίτερα , στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, στα παλαιά υποστατικά του Όθωνα και της Αμαλίας, που έχουν ανακαινισθεί , αλλά και σε άλλους χώρους του Πάρκου στεγάζονται σήμερα το **Βιβλιοπωλείο της γης , αγορά προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας** με δύο καταστήματα , μια ταβέρνα και τρία αναψυκτήρια – καφετέριες. Στο Πάρκο επίσης μπορεί να βρει κανείς δανειστική βιβλιοθήκη , παιδική χαρά, οργανωμένο γυμναστήριο του Δήμου Αγίων Αναργύρων. Στον χώρο υπάρχουν, ένα μεγάλο υπαίθριο θέατρο, που τα τελευταία χρόνια φιλοξενεί θεατρικές παραστάσεις και άλλα δρώμενα, καθώς επίσης και δύο ακόμη υπαίθρια θέατρα μικρότερης χωρητικότητας. Στον χώρο του Πάρκου διεξάγονται κάθε καλοκαίρι πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων, κυρίως των δύο όμορων Δήμων.

Στα χρόνια που ακολούθησαν από την παραλαβή του, το 2001, έως σήμερα ο Α.Σ.Δ.Α. και οι όμοροι Δήμοι: α) προχώρησαν σε **μερική αποκατάσταση των ζημιών** β) καθιέρωσαν την **24ωρη φύλαξη του Πάρκου**, με εταιρεία security γ) Η υπηρεσία καθαριότητας του Δήμου Ιλίου ανέλαβε **την αποκομιδή των απορριμμάτων** δ) υλοποίησαν **σειρά έργων ύδρευσης, άρδευσης, και συντήρησης του πρασίνου** , συνολικού κόστους 2,2 εκ. Ευρώ. Όλα αυτά έγιναν με δικούς τους πόρους, χωρίς χρηματοδότηση από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., παρά το γεγονός ότι υπήρχε Προγραμματική Σύμβαση του Α.Σ.Δ.Α. με το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και τον Οργανισμό Αθήνας, συνολικού ύψους τριών εκ. Ευρώ, για την αποκατάσταση των ζημιών του Πάρκου.

Παράλληλα το ίδιο διάστημα:

Α) Δημιουργήθηκαν **υποδομές** για την **διευκόλυνση της αναψυχής** των επισκεπτών.

Β) Πραγματοποιήθηκαν **οργανωμένες δενδροφυτεύσεις** , με την συμμετοχή εκατοντάδων μαθητών από τα σχολεία της Δυτικής Αθήνας.

Γ) Διοργανώθηκαν **πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις , ανθοκομικές εκθέσεις , εκθέσεις βιβλίων και εικαστικών τεχνών.**

Δ) Αναπτύχθηκε **συνεργασία** με Περιβαλλοντικές και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις όπως η **WWF, η Μεσόγειος SOS και η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία.**

Ε) Διοργανώθηκαν **ποικίλες εκδηλώσεις περιβαλλοντικού περιεχομένου.**

ΣΤ) Δημιουργήθηκε **θεματικό πάρκο Βιολογικών και Παραδοσιακών προϊόντων.**

Ζ) Λειτουργήσε **κέντρο δημιουργικής απασχόλησης** για τα παιδιά των επισκεπτών.

Η) Ιδρύθηκε και λειτουργεί **Γραφείο Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων** με την επιστημονική υποστήριξη του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Θ) Στον χώρο στεγάστηκε η εταιρεία **Κτηματολόγιο Α.Ε.**

Αυτές οι παρεμβάσεις αύξησαν σημαντικά την επισκεψιμότητα του Πάρκου, κάνοντάς το ευρύτερα γνωστό έξω από τα όρια της Δυτικής Αθήνας , δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για την οικονομική βιωσιμότητά του και για την οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

Ιδιαίτερα θετικό είναι το έργο, που πραγματοποίησε σχετικά πρόσφατα ο Δήμος Ιλίου, με συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση, της **σύνδεσης του κέντρου του Ιλίου με το Πάρκο, με την κατασκευή μεγάλου δικτύου ποδηλατοδρόμων και πεζοδρόμων.** Τα τελευταία χρόνια ο παράγων περιβαλλοντική συνείδηση έχει αναπτυχθεί, όχι μόνο στην νοοτροπία των πολιτών αλλά και των υπεύθυνων φορέων, κυρίως στον χώρο της Αυτοδιοίκησης. Είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό να διαβάζουμε στην επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου Ιλίου «...Η **βιώσιμη ανάπτυξη** είναι η **κύρια προϋπόθεση** για την δημιουργία μιας **βιώσιμης πόλης**, για όλους εμάς και τα παιδιά μας. Για εμάς η **περιβαλλοντική**

παράμετρος μπορεί να αποτελέσει **βασική συνιστώσα** κάθε αναπτυξιακής προσπάθειας, κάθε επενδυτικής δραστηριότητας του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα. Μπορεί και πρέπει να συμβαδίζει με την οικονομική δραστηριότητα, για την **μείωση της ανεργίας στην πόλη μας**. Δεν μας αφορά και έχουμε **ανοιχτό μέτωπο** με μία ανάπτυξη, **που καταστρέφει το περιβάλλον**, περιορίζει το πράσινο, μολύνει το νερό ή τον αέρα..... Όλοι εμείς το γνωρίζουμε καλύτερα έχοντας την εμπειρία ενός χώρου, όπως το **Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Α. Τρίτσης**, **που μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να αποτελέσει πόλο έλξης των πολιτών όλου του λεκανοπεδίου με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα για την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής**». (www.ilion.gr)

Ωστόσο, για να επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος χρειάζεται πολλά να γίνουν ακόμα.

Στην μελέτη του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ) με θέμα «ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ «Α. ΤΡΙΤΣΗΣ»: ΓΙΑ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ» στο κεφάλαιο με τίτλο **Οικονομική βιωσιμότητα** αναφέρει μεταξύ άλλων: «Εξαιρετικής σημασίας είναι το ζήτημα της οικονομικής βιωσιμότητας του Πάρκου Αντώνης Τρίτσης. Αυτό πρέπει να επιτευχθεί, χωρίς να τροποποιηθεί ο χαρακτήρας του πάρκου, που είναι πρωτίστως η περιβαλλοντική/οικολογική αναβάθμιση και εκπαίδευση.

Θα ήταν καταστροφικό, στο όνομα της βιωσιμότητας, να χωροθετηθούν χρήσεις «κράχτες» με στόχο τα περισσότερα έσοδα, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις λειτουργίας αυτών των χρήσεων τόσο στο σύνολο του πάρκου όσο και στην ευρύτερη περιοχή, γιατί υπάρχει ο μεγάλος κίνδυνος να επικρατήσουν οι ανάγκες και τα συμφέροντα ιδιωτικών συμφερόντων, εις βάρος του κοινωνικού συνόλου». Για τα **έσοδα του πάρκου**, μεταξύ άλλων αναφέρει ότι μπορούν να προέλθουν από: «τα ενοίκια των χώρων εστίασης, των λαϊκών αγορών, των φεστιβάλ οικολογικών προϊόντων και των ανθαγορών, από:

- Το εισιτήριο του μικρού τρένου
- Από την ενοικίαση χώρων για εκδηλώσεις
- Από τη διοργάνωση εκδηλώσεων
- Από τη λειτουργία του Κέντρου Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης
- Από τη λειτουργία της «Μυθούπολης» (πρόταση του ΑΣΔΑ για την δημιουργία θεματικού πάρκου με θέματα από την Ελληνική Μυθολογία)

Παράλληλα η συνεργασία με χορηγούς κάτω από συγκεκριμένες προδιαγραφές που θα τεθούν αλλά και η συνεργασία με τους δεκάδες των ανώνυμων εθελοντών, μπορούν να φέρουν οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα τέτοια, που θα καθιστούν την προοπτική και βιωσιμότητα του πάρκου δεδομένη». (ΑΣΔΑ, 2008)

«ποδηλατοδρεζίνες» Πηγή: <http://www.agrinionews.gr>

Στα πλαίσια της παρούσας έρευνας, ωστόσο, **καταλήγουμε σε κάποιες προτάσεις που διαφοροποιούνται μερικώς από την πρόταση του ΑΣΔΑ**. Συγκεκριμένα, σχετικά με την πρόταση για λειτουργία του μικρού τραίνου και είσπραξη εσόδων από την επιβολή εισιτηρίου έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής: Το τρένο δεν λειτούργησε ποτέ, ενώ είχε προβλεφθεί και είχε κατασκευαστεί το δίκτυο των γραμμών που περιδιαβαίνουν το πάρκο και οι ενδιάμεσοι σταθμοί μέσα σε αυτό, γιατί ουδέποτε ολοκληρώθηκε η προμήθεια της μηχανής και των κατάλληλων βαγονιών. Ωστόσο, **η ενδεχόμενη μελλοντική λειτουργία του θα σημαίνει επιβάρυνση στο περιβάλλον** από τα καύσιμα ενώ δεν προσφέρει τίποτα στον τομέα της άθλησης. **Αντίθετα, στο υπάρχον δίκτυο των γραμμών του τραίνου μπορούν να κινηθούν ειδικά «ποδήλατα οχήματα» των δύο και των τεσσάρων ατόμων τα επιλεγόμενα «ποδηλατοδρεζίνες» που έχουν δοκιμαστεί με επιτυχία στο πάρκο**. **Η λειτουργία τους συνδυάζει άσκηση, περιήγηση σε όλο το χώρο του Πάρκου Τρίτση, προστασία του περιβάλλοντος και έσοδα για το πάρκο**.

Η συντήρηση των σιδηροδρομικών γραμμών, η αποκατάσταση των ενδιάμεσων σιδηροδρομικών σταθμών στην αρχική τους κατάσταση και η ενοικίαση ποδηλατοδρεζίνων, μπορούν να δοθούν με διαγωνισμό σε ιδιώτη και να υπάρξει επενδυτικό ενδιαφέρον καθώς **α) δεν θεωρείται δαπανηρή επένδυση με μεγάλο ρίσκο, όπως θα ήταν η προμήθεια ενός κανονικού τραίνου και β) προσφέρει ευκαιρία για κέρδος, καθώς θα υπάρχει αυξημένη ζήτηση και με φθινό αντιτίμο, λόγω του ελάχιστου κόστους λειτουργίας και συντήρησης για τον επιχειρηματία, της μεγάλης έκτασης του πάρκου, της ποικιλομορφίας του τοπίου (λόφοι, δάσος, διαδρομές δίπλα σε λίμνες, γέφυρες κ.λ.π.), του συνδυασμού άθλησης και ψυχαγωγίας, της δυνατότητας να χρησιμοποιηθεί με ασφάλεια και από κάποιον που δεν ξέρει να κάνει ποδήλατο κ.λ.π.**

Σε άρθρο της έγκριτης εφημερίδας «Καθημερινή» στις 16/03/2011, αναφερόμενο σε τοποθέτηση του πρώην Προέδρου του Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου και μετέπειτα Προέδρου του Πράσινου Ταμείου, κ. Σερράου αναφέρει: «Για όσους προβάλλουν τον δημόσιο χαρακτήρα του πάρκου και ζητούν να συντηρείται αποκλειστικά με κρατική χρηματοδότηση, ο κ. Σερράος (π. Πρόεδρος του Φορέα) έχει μια ξεκάθαρη απάντηση. Το κράτος δεν έχει χρήματα, πρέπει λοιπόν να εγκαταλείψουμε το Πάρκο στην μοίρα του; αναρωτιέται... είναι αρκετά μεγάλο και μας χωράει όλους, αρκεί να θέλουμε να συνεννοηθούμε». (<http://news.kathimerini.gr>) Για να είναι σε θέση το Πάρκο να συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη της περιοχής και στην αύξηση της απασχόλησης, πρέπει να αποκτήσει, εκτός από οικονομική αυτοτέλεια που έχει στα χαρτιά και **πραγματική οικονομική αυτοδυναμία**.

Είναι αλήθεια πως ιδιαίτερα μετά το 2009, που ξεκίνησε η μεγάλη οικονομική κρίση στην χώρα μας κάθε αίτημα προς την Πολιτεία για επαρκή χρηματοδότηση του Πάρκου συναντά «κλειστά ώτα». Όταν η Πολιτεία δεν ήταν «ανοικτή» για την ικανοποίηση αυτού του αιτήματος την εποχή που δεν είχε ξεσπάσει

ακόμα η οικονομική κρίση, τώρα είναι σχεδόν αδύνατον να στηριχθεί το Πάρκο Τρίτση μόνο ή κυρίως με κρατικούς πόρους. Διεκδικήσεις από τους όμορους Δήμους, τον ΑΣΔΑ, τους πολίτες, προς την Πολιτεία για την οικονομική στήριξη του Πάρκου Τρίτση γίνονται διαρκώς. Ωστόσο βρισκόμαστε σε εποχή μεγάλου περιορισμού των Δημοσίων δαπανών γενικά, λόγω της οικονομικής κρίσης και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις συμβάσεις με τους δανειστές της χώρας. Κατά συνέπεια, η επαρκής χρηματοδότηση για την ολοκλήρωση των αναγκαίων έργων και για την εύρυθμη λειτουργία του Πάρκου Τρίτση δεν φαίνεται πως μπορεί να προέλθει από κρατικές χρηματοδοτήσεις, τουλάχιστον μιλώντας για το βραχυπρόθεσμο ή μεσοπρόθεσμο μέλλον.

Στις προτάσεις που μας κατατέθηκαν από πολίτες, στα πλαίσια της παρούσας έρευνας, περιλαμβάνεται και η δυνατότητα επιβολής ενός χαμηλού δημοτικού φόρου ή διαδημοτικού φόρου, όσο και αν κάτι τέτοιο είναι δύσκολο να επιβληθεί ειδικά σε συνθήκες οικονομικής κρίσης. Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας θα διατυπώσουμε το πιθανό σενάριο μιας τέτοιας πολιτικής. Ένα Δημόσιο Πάρκο, που μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη μιας περιοχής, πρέπει να μπορούν να το στηρίξουν οι ίδιοι οι πολίτες ειδικά στους δύσκολους καιρούς. Το πιο επικίνδυνο είναι η εγκατάλειψη και η σταδιακή απαξίωση ενός τέτοιου χώρου. Επειδή το Πάρκο Τρίτση είναι «φιλέτο», για ενδεχόμενη εκμετάλλευση του εξολοκλήρου από τον ιδιωτικό τομέα, η εγκατάλειψη και η σταδιακή απαξίωση ανοίγουν δρόμους προς τέτοιες κατευθύνσεις.

Η επιβολή ενός χαμηλού διαδημοτικού Φόρου στα νοικοκυριά των Δήμων Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού θα μπορούσε να συμβάλει αποφασιστικά στην ολοκλήρωση των έργων και την συστηματική συντήρηση του Πάρκου. Συνηθίζεται στις έρευνες για τον υπολογισμό του αριθμού των νοικοκυριών σε μία πόλη να διαιρείται ο πληθυσμός με τον αριθμό τρία (Μέσος Όρος ατόμων ανά οικογένεια). Αν διαιρέσουμε τον πληθυσμό των 200.000 κατοίκων των όμορων Δήμων με τον αριθμό αυτό προκύπτει ότι αναφερόμαστε σε πάνω από 60.000 νοικοκυριά. Με έναν διαδημοτικό Φόρο ύψους π.χ. μόλις 02,00 Ευρώ τον μήνα για κάθε νοικοκυριό (όχι ανά άτομο), μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ (όπως ακριβώς εφαρμόζεται για την είσπραξη των ανταποδοτικών τελών καθαριότητας και των τελών ηλεκτροφωτισμού), προκύπτουν ετήσια έσοδα ύψους περίπου ενάμιση εκατομμυρίου Ευρώ τον χρόνο!!! Και αυτά ξέχωρα από τα έσοδα από εκδηλώσεις, μισθώσεις ακινήτων κ.λ.π.

Στα έσοδα αυτά μπορούν να προστεθούν (εφόσον ολοκληρωθούν τα έργα) και έσοδα από ένα μικρό συμβολικό εισιτήριο εισόδου στους ετεροδημότες επισκέπτες, που άλλωστε το επισκέπτονται λιγότερο τακτικά. Οι δημότες που θα πληρώνουν ήδη Δημοτικό Φόρο, για λόγους ισότητας και δικαιοσύνης θα μπορούν να εξασφαλίσουν ελεύθερη είσοδο στο Πάρκο με κάρτα, που θα προμηθεύονται από τους Δήμους τους. Μπορεί, σήμερα το κράτος λόγω των γνωστών δυσκολιών, να μην μπορεί να βγει στις αγορές για δανεισμό, ωστόσο, δεν ισχύει το ίδιο για μεμονωμένους φορείς, που μπορούν να εγγυηθούν την αποπληρωμή των δανείων τους.

Η είσπραξη ενός τέτοιου διαδημοτικού Φόρου θα μπορούσε να αποτελέσει εγγύηση για την λήψη δανείων του Φορέα που διοικεί το Πάρκο από την διεθνή αγορά, ώστε να αποκατασταθούν όλες οι ζημιές και να ολοκληρωθούν γρήγορα τα έργα, και σύντομα το Πάρκο να είναι σε θέση να προσφέρει υψηλού επιπέδου υπηρεσίες στους επισκέπτες. Η αποκατάσταση των ζημιών και η σταθερή προοπτική της ολοκλήρωσης των έργων μπορεί να φέρει το Πάρκο ξανά σε τροχιά Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων, που σήμερα έχουν διακοπεί, να αυξήσει σημαντικά την επισκεψιμότητα και να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για μεγαλύτερα έσοδα.

Αντίθετα, η επιβολή εισιτηρίου εισόδου για όλους (και στους δημότες των όμορων Δήμων Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού) ενδέχεται να οδηγήσει σε σημαντική μείωση της επισκεψιμότητας του Πάρκου Τρίτση καθώς θα επιβαρύνει δυσανάλογα τους δημότες αυτών των Δήμων που επισκέπτονται πολύ τακτικά το Πάρκο Τρίτση. Η μείωση της επισκεψιμότητας με την σειρά της οδηγεί σε λιγότερα έσοδα στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται μέσα και γύρω από το Πάρκο, κάνει λιγότερο ελκυστικό το «επιχειρείν» και έχει επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση στην περιοχή. Όλα τα παραπάνω αποτελούν σκέψεις και προτάσεις για προβληματισμό. Το ζητούμενο είναι η οικονομική αυτοδυναμία και βιωσιμότητα του Δημόσιου Πάρκου, η παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών, η

περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής και η επακόλουθη συμβολή του Πάρκου Τρίτση στην οικονομική και εν γένει στην Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου.

Z2.2 Η περιβαλλοντική , πολιτιστική , κοινωνική βιωσιμότητα του Πάρκου και η ουσιαστική συμβολή του στην βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής είναι στόχος εφικτός

Στην μελέτη του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ) με θέμα «ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ «Α. ΤΡΙΤΣΗΣ»: ΓΙΑ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ» στο κεφάλαιο με τίτλο **Τι πρέπει να γίνει : Μία στρατηγική** αναφέρεται μεταξύ άλλων:

- Πρώτο σημείο εκκίνησης μας είναι ότι το Πάρκο Αντώνης Τρίτση, τόσο από το μέγεθός του, όσο και από τη θέση του (στην καρδιά μιας αστικής περιοχής 1.000.000 κατοίκων), με ιδιαίτερα προβλήματα υποβάθμισης, δεν μπορεί και δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί απλά σαν άλλο ένα, έστω γιγαντιαίων διαστάσεων, άλσος.
- Δεύτερο σημείο εκκίνησης είναι η τεράστια ανάγκη τόσο της περιοχής της Δυτικής Αθήνας, όσο και ευρύτερα του Λεκανοπεδίου Αθηνών για πυκνό και ψηλό πράσινο, για χώρους καθημερινής αναψυχής για τα παιδιά, τους νέους, τους ηλικιωμένους.
- Τρίτο σημείο είναι ότι το Πάρκο είναι ενιαίο, δεν τεμαχίζεται. Οι όποιες χρήσεις επιλεγούν τελικά θα πρέπει να είναι συμπληρωματικές και να μην απομονώνουν τμήματα του Πάρκου.
- Τέταρτο σημείο εκκίνησης είναι η δεδομένη αδυναμία με το σημερινό σύστημα, εξασφάλισης των αναγκών πόρων για τη λειτουργία και συντήρηση του Πάρκου.

Είναι σαφές ότι τα σημεία αυτά δεν είναι ισοβαρή. Έτσι θα μπορούσαμε, συνοψίζοντας, να πούμε ότι **στρατηγική μας είναι η βιώσιμη οικολογική ανασυγκρότηση του Πάρκου Αντώνης Τρίτση και της ευρύτερης περιοχής επιρροής του. Οι άξονες παρέμβασης στο Πάρκο, χωρίς να είναι αποκλειστικοί, είναι:**

- Περιβάλλον / Οικολογία
- Περιβαλλοντική / Οικολογική Εκπαίδευση
- Πολιτισμός / Αθλητισμός
- Αναψυχή / Ψυχαγωγία >> (ΑΣΔΑ, 2008)

Στην ίδια μελέτη στο κεφάλαιο **Περιβάλλον / Οικολογία**, μεταξύ άλλων αναφέρεται: «Βασική χρήση του Πάρκου Αντώνης Τρίτση πρέπει να είναι το ψηλό και πυκνό πράσινο, στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το 90~95% της έκτασης πρέπει να είναι υψηλό πράσινο. Το πράσινο αυτό θα πρέπει να επιλεγθεί με δύο κριτήρια: να ανταποκρίνεται όσο το δυνατόν περισσότερο στις τοπικές συνθήκες και να συνεισφέρει δραστικά στην περιβαλλοντική και αισθητική αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής. Το υπάρχον πράσινο πρέπει να διατηρηθεί και να εμπλουτιστεί με καινούργιο, έτσι ώστε οι όποιες δραστηριότητες αναπτυχθούν, οι περίπατοι, ο ελαφρός αθλητισμός, οι βόλτες με ποδήλατα κλπ. να διεξάγονται μέσα σε ένα περιβάλλον πράσινο, που λείπει τόσο δραματικά από το λεκανοπέδιο. Παράλληλα θα πρέπει να αναπτυχθεί και χαμηλό πράσινο, είτε για λειτουργικούς λόγους (πικνίκ, κλπ), είτε για αισθητικούς (ανθόνες, κλπ).» (ΑΣΔΑ, 2008)

Στην ίδια μελέτη στο ίδιο κεφάλαιο, μεταξύ άλλων αναφέρεται: «Όσον αφορά τον **οικολογικό χαρακτήρα του πάρκου**, θα μπορούσαμε να προτείνουμε τα εξής:

➤ **Ενεργειακή αυτονομία** των εγκαταστάσεων του Πάρκου με τη **χρήση ήπιων πηγών ενέργειας**.

Εγκαθίστανται ανεμογεννήτριες, παραδοσιακοί ανεμόμυλοι και νερόμυλοι, συλλέκτες ηλιακής ενέργειας.

➤ Παρουσίαση σε χώρους επιλεγμένους των δυνατοτήτων παραγωγής ενέργειας, με σύγχρονες και παραδοσιακές μεθόδους, «φιλικές» προς το περιβάλλον.

➤ Χρήση **βιοκλιματικού σχεδιασμού** και βιοκλιματικών υλικών σε όλες τις παρεμβάσεις.

➤ Η **ανακύκλωση των πάντων** θα πρέπει να είναι συστατικό στοιχείο κάθε δράσης.

➤ Δημιουργία συστήματος εγκατάστασης **βιολογικού καθαρισμού των λυμάτων** του Πάρκου.

➤ **Λαϊκή αγορά βιολογικών προϊόντων** και ανθών. Ετήσιο φεστιβάλ οικολογικών προϊόντων.

(σημ: Λαϊκή αγορά προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας διενεργείται κάθε Σάββατο έξω από την πύλη της Λεωφόρου Δημοκρατίας)

➤ Οργανωμένη **ανάπτυξη βιολογικών καλλιεργειών**.

Τα προϊόντα τους μπορούν να πωλούνται στη Λαϊκή αγορά , ενώ οι εγκαταστάσεις τους να χρησιμεύουν και σαν εκπαιδευτικά εργαλεία για τα σχολεία της περιοχής.

➤ **Δημιουργία οικολογικού κτήματος** με ζώα της ελληνικής υπαίθρου (κότες, πρόβατα, πόνοι , κλπ) για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

➤ Λειτουργία **Ελαιοτριβείου και Οινοποιείου**. (ΑΣΔΑ, 2008)

Από τα προαναφερθέντα προκύπτουν **περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη** , που αφορούν την προηγούμενη ενότητα της οικονομικής βιωσιμότητας του Πάρκου Τρίτη. Πρώτα από όλα γιατί με την ευρεία χρήση ήπιων πηγών ενέργειας και τον βιοκλιματικό σχεδιασμό προκύπτει εκτός από ωφέλεια στο περιβάλλον και **μείωση δαπανών για ενέργεια**. Με τον βιολογικό καθαρισμό των λυμάτων προκύπτει εξοικονόμηση ύδατος , καθώς το νερό του βιολογικού καθαρισμού μπορεί να **επαναχρησιμοποιηθεί για το πότισμα των φυτών** , με προφανή ωφέλεια από την **μη κατασπατάληση του φυσικού πόρου του νερού**. Με τις υπόλοιπες περιγραφόμενες δράσεις προκύπτουν επίσης περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη καθώς **δημιουργούν έσοδα** για το πάρκο.

Στην ίδια μελέτη στο κεφάλαιο **Περιβαλλοντική / Οικολογική Εκπαίδευση**, μεταξύ άλλων αναφέρεται: «Μια βασικότερη πτυχή λειτουργίας του πάρκου θα είναι η διαδικασία εξύψωσης της περιβαλλοντικής συνείδησης των πολιτών, ο «εθισμός» τους στην αγάπη του φυσικού περιβάλλοντος και στη προστασία του. Αυτό θα επιτευχθεί με τέσσερεις τρόπους:

➤ Τη δημιουργία ενός **Περιβαλλοντικού Κέντρου Έρευνας και Εκπαίδευσης της Αυτοδιοίκησης**, που σε στενή συνεργασία με όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης της περιοχής (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια) θα παρέχει περιβαλλοντική εκπαίδευση όπου και όταν ζητηθεί (Σχολεία, Δήμοι, Σύλλογοι, κλπ).....

➤ Με τη **επισκεψιμότητα όλων των οικολογικών υποδομών του Πάρκου** (κέντρο παραγωγής ήπιας ενέργειας, βιολογικών καλλιεργειών, συστήματος βιολογικού καθαρισμού νερού λιμνών, (κ.λ.π.)

➤ Δημιουργία **Μουσείου Πύργου Βασίλισσας**, όπου αφενός θα παρουσιάζεται η ιστορία του χώρου, αφετέρου θα γίνεται παρουσίαση σύγχρονων εναλλακτικών τεχνολογιών για τη διαχείριση του περιβάλλοντος και παραδοσιακών μεθόδων επεξεργασίας γεωργικών προϊόντων.

➤ Δημιουργία **μόνιμων εκθεσιακών χώρων** (υπαίθριων ή/και σκεπαστών), όπου θα υπάρχουν μόνιμες και περιοδικές εκθέσεις για ζητήματα οικολογικά / περιβαλλοντικά.

➤ Ίδρυση **οικολογικού και περιβαλλοντικού ραδιοφωνικού σταθμού**. (ΑΣΔΑ, 2008)

Στην ίδια μελέτη στο κεφάλαιο **Πολιτισμός/Αθλητισμός** , μεταξύ άλλων αναφέρεται: «Η προαγωγή του πολιτισμού και τους αθλητισμού μπορεί να γίνει τόσο μέσα από κλασσικές εγκαταστάσεις (μικρής έκτασης), όπως γήπεδα μπάσκετ, βόλεϊ, τένις, ποδόσφαιρο 5x5 , το υπάρχον υπαίθριο θέατρο, είτε με πιο πρωτότυπους τρόπους, όπως:

➤ Κήποι ανακάλυψης και περιπέτειας. Εξειδικευμένη μορφή παιδικής χαράς, όπου τα παιδιά , μέσα από το παιχνίδι θα ευαισθητοποιούνται ως προς το περιβάλλον. Θα πρέπει να μελετηθεί και η σύνδεσή των χώρων αυτών με τον προσκοπισμό, που για χρόνια υπήρχε στον χώρο.

➤ Λειτουργία **θερινού κινηματογράφου**.

➤ Χώρος για **υπαίθριες μαζικές εκδηλώσεις πολιτισμού** , π.χ. φεστιβάλ τεχνών, μουσικής, είτε από τους ΟΤΑ, είτε από ιδιώτες.

➤ **Ποδηλατοδρόμοι , πίστα skateboard , αθλητικοί πεζόδρομοι »** (ΑΣΔΑ, 2008)

Στο σημείο αυτό να θυμίσουμε τις **ενστάσεις που προαναφέρθηκαν** για εκδηλώσεις μεγάλης εμβέλειας που ενδεχομένως δεν συνάδουν με την φυσιογνωμία του πάρκου, ως Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης, με τα επιχειρήματα που προαναφέρθηκαν.

Στην ίδια μελέτη στο κεφάλαιο **Ψυχαγωγία / Αναψυχή** , μεταξύ άλλων αναφέρεται: «Ο χώρος του Πάρκου Αντώνη Τρίτση θα πρέπει να αποτελέσει ένα πόλο ψυχαγωγίας για τα παιδιά της περιοχής. Μπορούν να προβλεφτούν μία σειρά από ελαφρές εγκαταστάσεις, που θα προσφέρουν μία ανάσα στα παιδιά από την καθημερινή ζωή στην πόλη, όπως:

➤ Μικρό τρενάκι , που διατρέχει το πάρκο. Οι γραμμές υπάρχουν ήδη.

➤ Μικρές και σύγχρονες παιδικές χαρές και παιδότοποι κατά μήκος του αστικού ιστού

➤ Μυθούπολη , θεματικό δηλαδή πάρκο με θέματα από την ελληνική μυθολογία.

Θα πρέπει βέβαια να προβλεφτούν χώροι και για τους μεγάλους.

Αυτοί μπορεί να περιλαμβάνουν:

➤ Χώρους εστίασης υπαίθριους ή/και σε ελαφρές βιοκλιματικές κατασκευές (εστιατόρια, αναψυκτήρια, ταχυφαγεία, κλπ.)

➤ Χώρους συνάθροισης και εκδηλώσεων (π.χ. σχολικών εορτών, γάμων, κλπ) σε υπαίθριους ή/και σε ελαφρές βιοκλιματικές κατασκευές» (ΑΣΔΑ, 2008)

Στο σημείο αυτό να θυμίσουμε **την διαφορετική πρόταση που διατυπώθηκε** στα πλαίσια της παρούσας εργασίας για την λειτουργία «**ποδηλατοδρεζίνων**» αντί του τραίνου στο πάρκο.

Συμπληρωματικά σε όλες τις προαναφερόμενες προτάσεις , **στα πλαίσια της παρούσας εργασίας κατατίθενται και οι εξής συμπληρωματικές προτάσεις:**

- Να ολοκληρωθούν τα έργα για την επισκευσιμότητα στο νησάκι.
- Να γίνουν οι κατάλληλες αποκαταστάσεις της χλωρίδας, όπως προέβλεπε η αρχική μελέτη.
- Να λειτουργήσει μονάδα κομποστοποίησης των απορριμμάτων και από το κομπόστ να παράγεται λίπασμα για τις βιολογικές καλλιέργειες του Πάρκου.
- Να βελτιωθούν τα μονοπάτια, οι ποδηλατόδρομοι κ.λ.π. μέσα στο Πάρκο.
- Να βελτιωθούν οι χώροι στάθμευσης και να αποκατασταθούν οι ζημιές στις εισόδους.
- Να γίνουν έργα αποκαταστάσεων των ζημιών και συντήρησης σε όλες τις εγκαταστάσεις του Πάρκου.
- Θα πρέπει, στην προοπτική μιας τέτοιας ανάπτυξης, οι αρμόδιοι φορείς να διεκδικήσουν από την Πολιτεία, **στις επεκτάσεις του Μετρό που σχεδιάζονται** από το 2012 και μετά, προς την περιοχή του Ιλίου, **μία γραμμή να φτάνει ως το Πάρκο**, ώστε να γίνει πραγματικά εύκολα προσβάσιμο αγαθό για όλους τους

Αθηναίους πολίτες και **να αυξηθεί κατακόρυφα η επισκεψιμότητά του**, με ότι αυτό συνεπάγεται για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και για τα έσοδα του ίδιου του πάρκου.

- Θα μπορούσε, σε συνεργασία με το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, ειδικά αν έχουν ολοκληρωθεί τα έργα, να γίνει η κατάλληλη **Διεθνής προβολή του Πάρκου**, σαν Πρότυπου Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης, καθώς **δεν θα είχε να ζηλέψει τίποτα από όλα τα γνωστά αστικά πάρκα του εξωτερικού**.

Z2.3 Το Πάρκο Τρίτση και η διαχείριση των υδάτινων πόρων

Ξεχωριστή ενότητα **ιδιαίτερης σημασίας** για την βιοποικιλότητα του Πάρκου Τρίτση και άρα **για την ίδια την υπόστασή του σαν πάρκο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης** είναι η **διαχείριση των υδάτινων πόρων** του. Άλλωστε δεν πρέπει να μας διαφεύγει η Ευρωπαϊκή πολιτική, όσον αφορά την διαχείριση των υδάτινων πόρων, ιδιαίτερα για την περίπτωση του Πάρκου Τρίτση που λόγω κακοτεχνιών, ελλείψεων κ.λ.π. βρέθηκε στην «μαύρη λίστα» των σχετικών χρηματοδοτήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάτι που πρέπει να αλλάξει και να μην επαναληφθεί στο μέλλον.

Η **Οδηγία Πλαίσιο (2000/60/Ε.Κ.) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου**, για τη διαχείριση των υδατικών πόρων είναι ιδιαίτερα αυστηρή. Με βάση την εν λόγω Οδηγία Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα νερά, οι υδατικοί πόροι αναγνωρίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) ως σημαντικά οικοσυστήματα και ανεξάρτητα από τις χρήσεις τους οφείλουμε να διατηρήσουμε την ποιότητά τους σε αποδεκτά επίπεδα. Η υπόψη Οδηγία Πλαίσιο για τα νερά εισάγει για πρώτη φορά σε περιβαλλοντική ευρωπαϊκή νομοθεσία την σημασία της καλής κατάστασης όλων των οργανισμών ενός υδατικού οικοσυστήματος, καθώς εξαρτά την καλή ποιότητα ενός οικοσυστήματος όχι μόνο από το φυσικοχημικό περιβάλλον αλλά και από την παρουσία και την ποικιλία των οργανισμών του, που διαβιούν σε αυτό.

Όπως αναφέραμε και στην αρχή του έκτου κεφαλαίου της παρούσας εργασίας το υγρό στοιχείο, σπάνιο στην Αττική, έχει αναδειχθεί σε κυρίαρχο χαρακτηριστικό του τοπίου, καθώς έχουν δημιουργηθεί **έξι τεχνητές λίμνες**, που φιλοξενούν αντίστοιχη βλάστηση υγροτοπικού χαρακτήρα γύρω από αυτές. Οι λίμνες **συνδέονται μεταξύ τους με κανάλια**, με αποτέλεσμα να υπάρχει ένα **πολύ μεγάλο σε έκταση υδάτινο σύμπλεγμα**. Πριν τρία περίπου χρόνια δημοπρατήθηκε και το έργο της ανακύκλωσης του νερού των λιμνών, που κατά το μεγαλύτερο μέρος τους προέρχονται από γεώτρηση στο Καματερό. Πρόκειται για ένα έργο που σε μεγάλο ποσοστό **χρηματοδοτείται από το ίδρυμα Λάτση**. Το έργο προχώρησε και λόγω κάποιων επιμέρους τεχνικών προβλημάτων, που αναμένεται να λυθούν, δεν λειτουργεί ακόμη με την προβλεπόμενη απόδοση.

Μερική άποψη των καναλιών του πάρκου (Πηγή: www.parkotritsi.gr)

Οι εκάστοτε ιθύνοντες του Πάρκου Τρίτση , επειδή στο παρελθόν δεν είχαν λύσει το πρόβλημα της υδροδότησης των λιμνών τροφοδοτούσαν τις λίμνες με νερό από το δίκτυο της ΕΥΔΑΠ, επιβαρύνοντας τα οικονομικά του πάρκου με ένα χρέος νερού που έφτασε το 1,3 εκατομμύρια ευρώ (!!!) και **ενάντια σε κάθε αντίληψη περί βιώσιμης ανάπτυξης** καθώς προέβαιναν σε **κατασπατάληση του υδάτινου φυσικού πόρου**. Η ανεπάρκεια υδάτινων πηγών τροφοδότησης του πάρκου, οι κακοτεχνίες όσον αφορά την στεγάνωση των λιμνών και η λανθασμένη διαχείριση των ιθυνόντων ήσαν οι κύριες αιτίες για αυτή την εξέλιξη.

Στην προαναφερόμενη μελέτη του ΑΣΔΑ, στο κεφάλαιο **Περιβάλλον/Οικολογία**, ασχολείται ελάχιστα σε σχέση με τον υδάτινο πόρο του πάρκου και αναφέρει: «Το υγρό στοιχείο αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο του Πάρκου. Οι υπάρχουσες λίμνες και το κανάλι που τις συνδέει, αποτελούν έναν ισχυρότατο παράγοντα ομορφιάς, καλαισθησίας, ανάπτυξης υδροβιότοπων και άρδευσης του πρασίνου. Πρέπει να ολοκληρωθούν τα έργα στεγάνωσής τους, για να μην υπάρχουν απώλειες μεγάλων ποσοτήτων νερού από τις διαρροές, και να εξετασθούν τρόποι αξιοποίησής τους από τους χρήστες του Πάρκου». (ΑΣΔΑ, 2008)

Καθώς οι περισσότεροι υδροβιότοποι της Αττικής έχουν συρρικνωθεί ή εξαφανιστεί τα τελευταία χρόνια, οι λίμνες προσελκύουν τα πουλιά που έχουν ανάγκη το υγρό στοιχείο (υδρόβια, καλοβάτικα, παρυδάτια, πουλιά των καλαμιώνων κ.ά.). **Είναι μάλιστα οι πιο σημαντικές συγκεντρώσεις νερού στο λεκανοπέδιο Αττικής** (ιδιαίτερα μετά τον πλήρη αφανισμό του Φαληρικού Δέλτα που σχημάτιζαν οι ποταμοί Ιλισός και Κηφισός). Μέσα στα νερά των λιμνών κολυμπούν κυπρίνοι, χρυσόψαρα και κουνουπόψαρα, ενώ υπάρχουν μεγάλοι αριθμοί από λιμνοβάτραχους και πρασινόφρυνους. Στις λίμνες διαβιούν αμερικάνικες νεροχελώνες, ενώ μέσα στα πυκνά χόρτα και τους θάμνους της παραλίμνιας βλάστησης βρίσκουν καταφύγιο τρανόσαυρες και κρασπεδοχελώνες, ενώ έχει αναφερθεί και η παρουσία νερόφιδου.

Στο περιοδικό «Οιωνός» τεύχος 24, έκδοση της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας διαβάζουμε: «Ποιος είναι όμως ο λόγος που τόσα διαφορετικά είδη προσελκύονται σε τόσο μικρό χώρο; Απάντηση δίνει καταρχήν η μεγάλη ποικιλία βιοτόπων που συναντάμε μέσα σε μόλις 1000 στρέμματα: άλσος κωνοφόρων, 2 μικρούς ελαιώνες, συστάδες από φυλλοβόλα και ευκαλύπτους, καλλιέργειες αμπελιού και φιστικιάς σε συνδυασμό βέβαια με ένα μοναδικό για τη περιοχή της Αθήνας υγροτοπικό σύμπλεγμα γλυκού νερού, που περιλαμβάνει τεχνητές λίμνες, κανάλια, καλαμιώνες και έναν μικρής έκτασης βάλτο. Επιπλέον, δεν πρέπει να διαφεύγει το γεγονός ότι η περιοχή είχε αξία και στο παρελθόν για τα πουλιά, καθώς οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις δεν έχουν χάσει το παραδοσιακό τους χαρακτήρα και στη θέση των λιμνών υπήρχαν μικροί εποχιακοί υδροβιότοποι». (περιοδικό ΟΙΩΝΟΣ, τ.24 ,2005)

Μερική άποψη λιμνών του πάρκου (Πηγή: www.minenv.gr)

Ωστόσο, παρότι στην προαναφερόμενη μελέτη του ΑΣΔΑ υπάρχει μικρή αναφορά στους υδάτινους πόρους του Πάρκου Τρίτση, μια άλλη εργασία που αναπτύχθηκε για λογαριασμό του ΑΣΔΑ με τίτλο: Διαχείριση και ενίσχυση του υδάτινου δυναμικού Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτση», παρουσιάστηκε και αποτέλεσε τμήμα των επίσημων πρακτικών του 7^{ου} Πανελλήνιου Υδρογεωλογικού Συνεδρίου, το 2005 και παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Στην εν λόγω μελέτη μεταξύ άλλων διαβάζουμε: «... Οι πρώτες εκτιμήσεις σχετικά με τις ανάγκες σε νερό ανέρχονται σε 870 κυβικά μέτρα/ημέρα για την διάρκεια των μηνών της θερινής περιόδου του έτους και αφορούν κυρίως αρδευόμενες εκτάσεις και την αναπλήρωση των απωλειών λόγω εξάτμισης στις τεχνητές λιμνοδεξαμενές. Η αναγκαιότητα ενίσχυσης και διαχείρισης του υδάτινου δυναμικού του πάρκου πηγάζει από το ελλειμματικό υδάτινο ισοζύγιο, τα κατασκευαστικά προβλήματα και την έλλειψη συντήρησης των ήδη κατασκευασμένων έργων». (7^ο Πανελλήνιο Υδρολογικό Συνέδριο, 2005)

Στην ίδια μελέτη, στο κεφάλαιο **Φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής**, μεταξύ άλλων διαβάζουμε: «Η περιοχή της λεκάνης απορροής του πάρκου βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα του λεκανοπεδίου των Αθηνών και αποτελεί τμήμα της υδρογραφικής λεκάνης του Κηφισού ποταμού. Δυτικά και βορειοδυτικά περιβάλλεται από τον ορεινό όγκο του όρους Αιγάλεω, βόρεια από το όρος Πάρνηθα ενώ προς τις άλλες διευθύνσεις παραμένει ανοικτή. Ανατολικά η υπολεκάνη αυτή οριοθετείται από το όρος Αιγάλεω, βόρεια από το όρος Πάρνηθα ενώ ανατολικά και βορειοανατολικά ορίζεται από λόφους μικρού υψομέτρου. Η υδρολογική λεκάνη του πάρκου αποστραγγίζεται από δύο χείμαρρους το ρέμα της Πικροδάφνης που διατρέχει τις περιοχές του Καματερού, των Άνω Λιοσίων και των Αχαρνών και το ρέμα της οδού Αλφειού. Τα παραπάνω ρέματα αποστραγγίζουν τμήματα των ορεινών όγκων του Αιγάλεω και της Πάρνηθας. Το ρέμα της Πικροδάφνης είναι κατά ένα τμήμα του καλυμμένο. Κύριο χαρακτηριστικό της περιοχής που περιβάλλει το πάρκο είναι η πυκνή δόμηση που περιορίζει σημαντικά την κατείσδυση ενισχύοντας την επιφανειακή απορροή που καταλήγει στην κεντρική κοίτη του Κηφισού». (7^ο Πανελλήνιο Υδρολογικό Συνέδριο, 2005)

Η ποσότητα και κατανομή των ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων καθώς και η θερμοκρασία, η ηλιακή ακτινοβολία, η υγρασία του αέρα, η εξάτμιση είναι μερικά από τα στοιχεία που διαμορφώνουν τις

κλιματολογικές συνθήκες μιας περιοχής και καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό το υδάτινο δυναμικό της. (Καλέργης, 2000) Από τους μετεωρολογικούς σταθμούς Ν. Φιλαδέλφειας και Τατοίου που έχουν εγκατασταθεί από την Ε.Μ.Υ. διαπιστώθηκε πως οι μέσες ετήσιες τιμές θερμοκρασίας αέρα είναι 17,8° C και 16,5° C αντίστοιχα για τη χρονική περίοδο 1956-2002 με μέγιστες τιμές τον Ιούλιο με 28,2° C και 26,8° C και ελάχιστες τον Ιανουάριο με 8,7° C και 7,3° C αντίστοιχα. Σε ότι αφορά τα ατμοσφαιρικά κατακρημνίσματα το έτος διακρίνεται σε μια υγρή περίοδο από τον Οκτώβριο μέχρι το Μάρτιο όπου σημειώνεται περίπου το 80% των βροχοπτώσεων και για τους δυο σταθμούς και μια ξηρή περίοδο που διαρκεί από τον Απρίλιο έως το Σεπτέμβριο. Η μέση ετήσια βροχόπτωση για τους μετεωρολογικούς σταθμούς Ν. Φιλαδέλφειας και Τατοίου εκτιμήθηκε στα 436 mm και 503 mm αντίστοιχα.

Η μέση ετήσια θερμοκρασία για την περιοχή του πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» ανέρχεται σε 18.2 °C περίπου, παρουσιάζοντας μέγιστη τιμή τον Ιούλιο με 26.9°C και ελάχιστη τον Ιανουάριο με 10.3°C. Η μέση σχετική υγρασία του αέρα παρουσιάζεται αυξημένη κατά τους χειμερινούς μήνες και γενικά εμφανίζει υψηλές τιμές 70.5 - 73.2 %. Όσον αφορά τα ατμοσφαιρικά κατακρημνίσματα παρατηρείται ότι η κύρια περίοδος των βροχοπτώσεων είναι στο διάστημα, από τον Οκτώβριο ως τον Μάρτιο με χαμηλότερες τιμές στο διάστημα Απριλίου - Σεπτεμβρίου (4.5 - 27.1 mm) και μέγιστο στην κύρια περίοδο (40.7 - 65.2 mm). Το μέσο ετήσιο ύψος βροχής είναι 392.8 mm. **Όλες οι τιμές και τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν είναι από τον μετεωρολογικό σταθμό Αθηνών με περίοδο παρατηρήσεων από το 1955 και εντεύθεν.**

Στην ίδια μελέτη, στο κεφάλαιο **Στρατηγική διαχείρισης υδάτινου δυναμικού**, μεταξύ άλλων διαβάζουμε: «Στόχος της διαχειριστικής πρότασης είναι η εξασφάλιση της απαραίτητης ποσότητας νερού για την διατήρηση του υδάτινου στοιχείου (λίμνες, κανάλια κ.λ.π.) και την συντήρηση και ανάπτυξη του πράσινου.....Το νερό ήταν και είναι, ένα από τα πιο κύρια στοιχεία του Πάρκου. Είχαν κατασκευασθεί ένα σύστημα λιμνοδεξαμενών στο βόρειο τμήμα και μία λιμνοδεξαμενή στο νότιο τμήμα. Οι λίμνες συνδέονται μεταξύ τους με ένα σύστημα κλιμακωτών καναλιών. Η μη λειτουργία του συστήματος οφείλεται στο ότι η νότια λίμνη είχε νερό σε ελάχιστες περιόδους, γιατί υφίστανται σημαντικές απώλειες από το σύστημα στεγάνωσης και δεν τροφοδοτείται από το κανάλι σύνδεσης με τις άνω λίμνες αφού το κανάλι αυτό έχει σημαντικές απώλειες... Στο βορειότερο αυτό τμήμα δεν υπήρχε κανένα σύστημα στεγάνωσης, με αποτέλεσμα και εδώ να υπάρχουν απώλειες νερού λόγω διήθησης».

Και παρακάτω στην ίδια μελέτη, στο ίδιο κεφάλαιο «...Σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό του Πάρκου, φαίνεται πως οι απώλειες από την εξάτμιση, καθώς και οι αναγκαίες απολήψεις νερού για την άρδευση, θα εξασφαλιζόνταν από τις γεωτρήσεις και τα πηγάδια που έχουν διανοιχτεί στην περιοχή. Η ποσότητα αυτή εκτιμήθηκε ότι είναι της τάξης των 833κ.μ./ημέρα, χωρίς να υπολογίζονται οι απώλειες από το σύστημα στεγάνωσης των λιμνών και του καναλιού που λόγω κατασκευαστικών ατελειών ήσαν σημαντικές. Η ποσότητα αυτή δεν ήταν δυνατόν να εξασφαλιστεί από τα μέσα που προαναφέρθηκαν, αφού τα αντλητικά συγκροτήματα των γεωτρήσεων και πηγαδιών υπολειπομένης ή δεν λειτουργούσαν καθόλου. Έτσι η ποσότητα αυτή λαμβανόταν από το δίκτυο της ΕΥΔΑΠ, με αποτέλεσμα την σημαντική ανάλογη επιβάρυνση του κόστους λειτουργίας του Πάρκου».

Στην συνέχεια η μελέτη παρουσιάζει μια σειρά τεχνικά έργα που πραγματοποίησε ο ΑΣΔΑ για την βελτίωση της κατάστασης, μεταξύ των οποίων πραγματοποιήθηκαν:

α) Στεγάνωση κατάντη λιμνοδεξαμενής σε συνολική έκταση 9.200 κυβ. μέτρων.

β) Στεγάνωση καναλιού μεταφοράς νερού από τις ανάντη λιμνοδεξαμενές στη κατάντη, με συνολική έκταση παρέμβασης 7.300 κυβ. μέτρων.

γ) Αποκατάσταση λειτουργίας και βελτίωσης εννέα αντλιοστασίων.

δ) Επισκευή αντλιοστασίου μεταφοράς νερού από την κατάντη λιμνοδεξαμενή στις ανάντη (σημ: εργασία που την περίοδο της μελέτης ήταν σε εξέλιξη και που τελικά δεν ολοκληρώθηκε με επιτυχία ,ώστε να λυθεί το πρόβλημα της ανακύκλωσης των υδάτων, με αποτέλεσμα να δημοπρατηθεί εκ νέου στο μέλλον).

ε) Υποδομή Η/Μ και αγωγών άρδευσης – πυρόσβεσης.

στ) Οριστική μελέτη στεγάνωσης ανάντη λιμνοδεξαμενών συνολικής έκτασης 25.200 τετρ. μέτρα.
(7^ο Πανελλήνιο Υδρολογικό Συνέδριο, 2005)

Παρακάτω στην ίδια μελέτη , στο ίδιο κεφάλαιο αναφέρεται: «...Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι κάθε μέρα η ΕΥΔΑΠ από τα διυλιστήρια Αχαρνών απορρίπτει 1000 m^3 νερό υποβαθμισμένης ποιότητας από την ανάστροφη κυκλοφορία των φίλτρων νερού στη Φλέβα Ρουβίκωνος (σημ: πρόκειται για παρακείμενο ρέμα που καταλήγει στον Κηφισό ποταμό), εμπλουτίζοντας τεχνητά τον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα , που τροφοδοτεί τα περισσότερα υδροληπτικά έργα στην περιοχή μελέτης.

Μερική άποψη της κεντρικής λίμνης (πηγή: www.parkotritsi.gr)

Παράλληλα ένας αγωγός μεταφέρει ποσότητα νερού 150 m^3 /ανά ημέρα από το Καματερό (πρώην Δήμος όμορος του Πάρκου).Οι επιμέρους ποσότητες νερού οι οποίες είναι αξιοποιήσιμες από τις υποδομές του πάρκου φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί, όπου φαίνεται ότι οι υπάρχουσες παροχές υπερκαλύπτουν τις ανάγκες σε νερό του πάρκου περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης σε ποσοστό που ξεπερνά το 22% (+ 241 m^3 /ανά ημέρα).

	<i>m3/h</i>	<i>m3/day</i>
Υδροσημεία		
Υπάρχουσες γεωτρήσεις Γ3,4,5	6	144
Νέες γεωτρήσεις Γ1,2	14,5	348
Πηγάδια	8	192
Παροχή υδατοσυλλογής από κάτω λίμνη	10	240
Μεταφορά από πηγάδι Καματερού	-	150
ΣΥΝΟΛΟ		1074

Τέλος στην ίδια μελέτη , στο κεφάλαιο **Συζήτηση – Συμπεράσματα** καταλήγει στις παρακάτω προτάσεις:

- « - Η συστηματική συντήρηση και ο έλεγχος των υπαρχόντων υδροληπτικών έργων.
- Η συνέχιση της τροφοδοσίας από το πηγάδι του Καματερού και η ανατροφοδοσία από την Κάτω Λίμνη.
- Ο έλεγχος της στεγανότητας των λιμνοδεξαμενών και η αντίστοιχη διενέργεια εργασιών στεγάνωσης.
- Η συνεχής μελέτη της πιεζομετρίας της περιοχής.
- Ο περιορισμός των αναγκών σε νερό του πάρκου με την υιοθέτηση σύγχρονων τεχνολογιών άρδευσης και την φύτευση τύπων βλάστησης με περιορισμένες ανάγκες σε νερό».

(7^ο Πανελλήνιο Υδρολογικό Συνέδριο, 2005)

Μερική άποψη από την κεντρική λίμνη και το νησάκι (Πηγή: <http://www.ethnos.gr/>)

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω το έργο της ανακύκλωσης των υδάτων μεταξύ των λιμνών μέσω του συστήματος των καναλιών, τελικά δεν ολοκληρώθηκε και δημοπρατήθηκε εκ νέου αργότερα χωρίς ωστόσο να λειτουργεί απρόσκοπτα, λόγω τεχνικών προβλημάτων μέχρι και τώρα που γράφεται η παρούσα εργασία και γενικά προβλήματα στην υδροδότηση συνέχισαν να υπάρχουν ως τις μέρες μας, ειδικά τις περιόδους της καλοκαιρινής ξηρασίας.

Στην έγκριτη εφημερίδα ΕΘΝΟΣ στις 23/10/2010 μεταξύ άλλων , σε σχετικό άρθρο για το Πάρκο Τρίτση διαβάζουμε: «Οι λίμνες του Πάρκου τροφοδοτούνται από γεώτρηση του Καματερού και η άντληση πραγματοποιείται επί 24ωρου βάσεως, διότι μέχρι τώρα δεν είχε ολοκληρωθεί το έργο της ανακύκλωσης των υδάτων των λιμνών. Το αποτέλεσμα είναι τα ύδατα να χύνονται στον ποταμό Κηφισό και να κατασπαταλώνται -και μάλιστα σε περιόδους ανομβρίας- εκατ. κ.μ. νερού. Τα έργα που περιελάμβανε ο αρχικός σχεδιασμός του Πάρκου όταν ιδρύθηκε (ανακύκλωση υδάτων λιμνών, δενδροφύτευση 4.000 δένδρων, σιδηρόδρομος - τρενάκι), προϋπολογισμού πέντε δισεκατομμυρίων δραχμών, τα οποία είχαν συγχρηματοδοτηθεί από την ΕΕ, δεν ολοκληρώθηκαν και παρέμειναν ημιτελή. Το γεγονός αυτό οδήγησε το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτση» στη «μαύρη λίστα» της Ευρωπαϊκής Ένωσης , με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η χρηματοδότησή του από κοινοτικά κονδύλια για χρόνια».

Πιο κάτω στο ίδιο άρθρο διαβάζουμε: ... Το έργο ανακύκλωσης των υδάτων των λιμνών, μείζονος σπουδαιότητας για το υδάτινο οικοσύστημα, βρίσκεται σε εξέλιξη και, όπως εξηγεί ο κ. Σερράος (σημ: πρώην Πρόεδρος του Φορέα διαχείρισης του Πάρκου Τρίτση): «Στο τέλος του Ιουλίου 2010

δημοπρατήθηκαν και ανατέθηκαν τα έργα υποδομής Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», συνολικού προϋπολογισμού περίπου 850.000 ευρώ. Τα έργα υλοποιούνται αυτή την περίοδο και χρηματοδοτούνται από το Κοινωφελές Ίδρυμα Λάτση και το ΥΠΕΚΑ (Πράσινο Ταμείο). Αφορούν στην κατασκευή του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού για την ανακύκλωση του νερού των λιμνών, την άρδευση και την πυρόσβεση, ενώ έχουν χρόνο αποπεράτωσης 8 μήνες.

Η μονάδα ανακύκλωσης θα φιλτράρει 200 κυβικά μέτρα νερού την ώρα και, μόλις λειτουργήσει, θα επιτύχουμε μεγάλη εξοικονόμηση. Συγκεκριμένα, το ηλεκτρονικό σύστημα με το οποίο θα είναι εξοπλισμένη θα ανιχνεύει τη στάθμη των λιμνών και, όταν αυτή θα είναι κατάλληλη σε ύψος, θα διακόπτεται η άντληση νερού από τη γεώτρηση του Καματερού». Και πιο κάτω συνεχίζει: «Το νερό θα οδηγείται σε φίλτρα, τα οποία θα κατακρατούν τα φερτά υλικά και ακολούθως, μέσω αντλιοστασίου και υδρευτικού δικτύου, θα επανακυκλοφορεί καθαρό πλέον στις λίμνες. Επίσης, θα χρησιμοποιείται για την άρδευση των νέων φυτών που χρειάζονται πότισμα, διαδικασία η οποία μέχρι τώρα πραγματοποιείται με υδροφόρες. Στο δίκτυο ύδρευσης θα δημιουργηθεί ολοκληρωμένο σύστημα πυρόσβεσης εντός του έτους».
(<http://www.ethnos.gr>)

Μερική άποψη της βορειοανατολικής λίμνης και του βάλτου (πηγή: www.parkotritsi.gr)

Στις 07/04/2011, στο Δημαρχείο του Αιγάλεω πραγματοποιήθηκε η ημερίδα του ΑΣΔΑ και των Δήμων της Δυτικής Αθήνας που είχε θέμα "Δυτική Αθήνα - Ποια ανάπτυξη θέλουμε; "Σε αυτή την ημερίδα, σχετικά με τον στόχο της επάρκειας των υδάτινων πόρων του Πάρκου Τρίτση αναφέρθηκε στην εισήγησή του ο τότε Πρόεδρος του ΑΣΔΑ και Δήμαρχος Αγίων Αναργύρων – Καματερού κ. Ν. Σαράντης, ο οποίος μεταξύ άλλων ανέφερε πως υπάρχει ανάγκη προστασίας και αναβάθμισης του Πάρκου «Αντώνης Τρίτσης» και ανέφερε σαν πρόταση την μεταφορά του νερού της Ψυτάλλειας προς το Ποικίλο Όρος και από εκεί μεταφορά του στους Δήμους, κάτι που όπως είπε αποτελούσε και παλιά σχέδιο του ΑΣΔΑ.
(<http://peristeri2011.blogspot.gr>)

Πέραν των ενεργειών που έγιναν και των προτάσεων που παρουσιάστηκαν ως τώρα από επίσημους φορείς και αφορούν την διαχείριση των υδάτων στο Πάρκο Τρίτση, **κατά την διαδικασία της παρούσας έρευνας** προέκυψαν σκέψεις, που **οδηγούν σε κάποιες συμπληρωματικές προτάσεις προς διερεύνηση** από τους αρμόδιους φορείς, **ενδεχομένως οικονομικότερες** από άλλες που παρουσιάστηκαν, **υψηλής**

απόδοσης και η ενδεχόμενη υλοποίησή τους θα ανακουφίσει σημαντικά το πρόβλημα της λειψυδρίας του πάρκου.

Οι εν λόγω προτάσεις παρατίθενται στην συνέχεια.

Πρώτη πρόταση, προς διερεύνηση και ενδεχόμενη υλοποίηση **αφορά την εκμετάλλευση του υπερβάλλοντος ύδατος από τους ταμιευτήρες της ΕΥΔΑΠ**. Πιο πάνω , αναφέραμε πως «κάθε μέρα η ΕΥΔΑΠ από τα διυλιστήρια Αχαρνών απορρίπτει 1000 m³ νερό υποβαθμισμένης ποιότητας από την ανάστροφη κυκλοφορία των φίλτρων νερού στη Φλέβα Ρουβίκωνος (σημ: πρόκειται για παρακείμενο ρέμα που καταλήγει στον Κηφισό ποταμό), εμπλουτίζοντας τεχνητά τον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα, που τροφοδοτεί τα περισσότερα υδροληπτικά έργα στην περιοχή μελέτης». Αναζητώντας περισσότερα στοιχεία πληροφορηθήκαμε πως το αποκαλούμενο νερό υποβαθμισμένης ποιότητας δεν πρόκειται για νερό εμπλουτισμένο κατά την διαδρομή με επικίνδυνες χημικές ουσίες , αλλά για νερό που δεν έχει υποστεί χλωρίωση και απολύμανση και ως εκ τούτου είναι πλούσιο σε οργανικά στοιχεία.

Το νερό αυτό απελευθερώνεται από τους ταμιευτήρες της ΕΥΔΑΠ τις βραδυνές ώρες. Το κοντινότερο σημείο στο Πάρκο Τρίτση που διέρχονται αυτά τα νερά, διαμέσου του ρέματος Φλέβας Ρουβίκωνος, απέχει λιγότερο από εκατό μέτρα από την κάτω λίμνη, στο ύψος της συμβολής του ρέματος με την οδό Θεσσαλονίκης στο Ίλιον. Η μελέτη του ΑΣΔΑ δεν αναφέρει μετρήσεις ή εκτιμήσεις για τον βαθμό με τον οποίο τα νερά αυτά εμπλουτίζουν τεχνητά τον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα. Οι κάτοικοι της περιοχής, ωστόσο , αλλά και εμείς με δική μας αυτοψία διαπιστώνουμε πως μεγάλος όγκος υδάτων διέρχεται μετά από κάποια ώρα το βράδυ , όταν το απελευθεώνει από τους ταμιευτήρες νερού η ΕΥΔΑΠ , μέσω της κοίτης του ρέματος και χύνεται ανεκμετάλλευτο προς την κατεύθυνση του Κηφισού ποταμού.

Η **πρόταση** που διατυπώνουμε με την παρούσα εργασία είναι **να εγκριθεί μελέτη για:**

Α) Να μετρηθεί ο όγκος των υδάτων που φτάνουν ως το Πάρκο Τρίτση

Β) Να αναλυθεί χημικά η σύσταση των υδάτων, γιατί αν πρόκειται πράγματι για νερό που δεν έχει βλαβερές χημικές προσμίξεις κατά την διαδρομή του, από ενδεχόμενα βιομηχανικά ή βιοτεχνικά απόβλητα τότε μπορεί να απολυμανθεί για να αποκλεισθούν οι κίνδυνοι μεταφοράς ιογενών οργανικών στοιχείων , βλαβερών μικροβίων κ.λ.π. και **τα φερτά υλικά που επιπλέουν μπορούν να συγκρατηθούν με φίλτρα.**

Γ) Να μελετηθεί οικονομοτεχνικά η δυνατότητα κατασκευής δεξαμενής μέσα στο ρέμα στην μικρότερη απόσταση με το πάρκο και **η δυνατότητα με αντλία υψηλής πίεσης να διοχετεύεται το νερό στην κάτω λίμνη** , όπου μέσω του συστήματος ανακύκλωσης των υδάτων θα διοχετεύεται σε όλο το πάρκο.

Η σωλήνα που θα μεταφέρει το νερό από το ρέμα Φλέβας Ρουβίκωνος στην κάτω λίμνη του πάρκου μπορεί να βυθιστεί σε ευθεία γραμμή κατά μήκος της οδού Θεσσαλονίκης, για πενήντα περίπου μέτρα , να τέμνει σε χαμηλό βάθος την λεωφόρο Χασιάς και κατόπιν χωρίς άλλο εμπόδιο να χύνεται στην λίμνη. Να σημειωθεί πως σε όλη αυτή την διαδρομή δεν παρεμβάλλονται κατοικίες. Αξίζει να σημειωθεί, πως αν το νερό αυτό δεν περιέχει βλαβερές ουσίες ή αν αυτές μπορούν να απομονωθούν τότε τα υπόλοιπα οργανικά συστατικά ενδεχομένως να το καθιστούν ιδιαίτερα αποδοτικό στο πότισμα των αγροτικών καλλιεργειών του πάρκου, των δένδρων, δενδρυλλίων και φυτών, σύμφωνα με τις απόψεις χημικών και γεωπόνων που συνεργασθήκαμε κατά την διάρκεια της παρούσας έρευνας. Έχει ιδιαίτερη αξία η άμεση εκτίμηση μιας τέτοιας πρότασης, καθώς την περίοδο που γράφονται αυτές οι γραμμές εκτελούνται σε αρχικό στάδιο έργα σκεπάσματος του ρέματος Φλέβας Ρουβίκωνος.

Δεύτερη πρόταση, παράλληλα με την προηγούμενη , είναι η **εκμετάλλευση του «γκρίζου νερού» των εργατικών κατοικιών**. Συγκεκριμένα , στην βορειοδυτική πλευρά του Πάρκου Τρίτση και σε χώρο του αρχικού κτήματος της «Επταλόφου» έχει κατασκευασθεί εδώ και τρεις δεκαετίες και λειτουργεί **μεγάλο**

συγκρότημα εργατικών κατοικιών (στην πραγματικότητα πρόκειται για ένα ολόκληρο συνοικισμό) στο οποίο **διαβιούν εκατοντάδες οικογένειες**, το οποίο συνορεύει με το πάρκο και διαθέτει και ξεχωριστή πύλη εισόδου σε αυτό. Το «**γκρίζο νερό**» αποτελείται από τις υδάτινες ροές που προκύπτουν από τη χρήση των νεροχύτη, πλυντηρίου πιάτων, πλυντηρίου ρούχων, ντουζιέρας, μπανιέρας αλλά και του νιπτήρα μπάνιου. (Nolde , 1999, Eriksson et al., 2002, Elmitwalli & Otterpohl, 2007) Περίπου το 60 – 70 % του νερού που καταναλώνεται σε μια κατοικία μετατρέπεται σε γκρίζο νερό. Συγκεκριμένα , η ανηγμένη παροχή του γκρίζου νερού κυμαίνεται μεταξύ 60 και 120 λίτρων / κάτοικο / ημέρα. (Friendler et al., 2006) Κατά τους Hansen and Kjellerup, το κλάσμα του γκρίζου νερού εκτιμάται ότι αποτελεί το 75% των παραγόμενων οικιακών υγρών αποβλήτων. (Hansen and Kjellerup, 1994) Αναφερόμενοι στο «**γκρίζο νερό**», δεν πρέπει να το συγχέουμε με το «**μαύρο νερό**», όρος που χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσουμε τα υγρά απόβλητα της τουαλέτας ενός σπιτιού.

Συνοψίζοντας, «γκρίζο νερό» ονομάζεται το ημιακάθαρτο νερό που απορρέει από την αποχέτευση του πλυντηρίου, του νιπτήρα, της μπανιέρας, της ντουζιέρας και αλλού. Ονομάζεται έτσι λόγω της θολερότητάς του καθώς και της σύστασής του η οποία βρίσκεται μεταξύ του καθαρού πόσιμου νερού (γνωστού και ως λευκό νερό, "white water") και του νερού των λυμάτων (γνωστού και ως μαύρο νερό, "black water"). Γίνεται κατανοητό ότι το γκρίζο νερό είναι το νερό που δεν περιέχει καθόλου ανθρώπινα απόβλητα (ούρα, περιττώματα) ή υψηλά ρυπαντικά φορτία (λίπη, έλαια, κλπ) όπως αυτά του νεροχύτη της κουζίνας. Γενικά, το γκρι νερό ενός νοικοκυριού συνιστά το 60-75% του νερού που οδηγείται στην αποχέτευση, το οποίο μετά από κατάλληλη επεξεργασία μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί στις ίδιες χρήσεις με το βρόχινο νερό. Εφόσον το γκρι νερό συλλεχθεί ξεχωριστά από το μαύρο νερό μπορεί να χρησιμοποιηθεί εξολοκλήρου μετά από κατάλληλη επεξεργασία τόσο σε οικιακές χρήσεις όσο και για το πότισμα κήπων. **Το επεξεργασμένο γκρι νερό δεν είναι σε καμία περίπτωση πόσιμο.**

Τα οφέλη είναι οικονομικά αλλά και περιβαλλοντικά. Από τη μια εξοικονομούνται χρήματα από τις μειωμένες δαπάνες σε λογαριασμούς νερού, για τα νοικοκυριά που το χρησιμοποιούν και από την άλλη συμβάλουμε στην ορθολογική διαχείριση του νερού εξοικονομώντας πόσιμο νερό για τις μελλοντικές γενιές. Σε περιόδους ξηρασίας, ιδιαίτερα στις αστικές περιοχές, η επαναχρησιμοποίηση του επεξεργασμένου γκρίζου νερού, ιδιαίτερα για το πότισμα του κήπου ή του γκαζόν, βοηθά τόσο στη διατήρηση της καλής κατάστασης του υπαίθριου χώρου της οικίας όσο και στην επίτευξη των στόχων της οικολογικής βιώσιμης ανάπτυξης. Ενδεικτικά, τα οικολογικά οφέλη που συνδέονται με την επαναχρησιμοποίηση του γκρίζου νερού είναι τα:

- Μικρότερη άντληση πόσιμου νερού από υπόγεια και επιφανειακά ύδατα
- Μικρότερη επιβάρυνση των εγκατεστημένων σηπτικών δεξαμενών αλλά και των κεντρικών μονάδων επεξεργασίας λυμάτων
- Λίπανση του εδάφους κατά το πότισμα, με χρήσιμα θρεπτικά συστατικά (άζωτο)
- Μειωμένη κατανάλωση ενέργειας και χημικών στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων
- Εμπλουτισμός του υπόγειου υδροφορέα
- Ανάκτηση θρεπτικών συστατικών και προστασία της ποιότητας των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων ιδιαίτερα σε μικρούς οικισμούς που τροφοδοτούν γειτονικούς υδροφορείς με ανεπεξέργαστα λύματα. (<http://www.ergon-energia.gr>)

Οι περισσότερες ροές νερού από οικιακή χρήση είναι μολυσμένες με χημικές ουσίες που σχετίζονται με απόβλητα από το σαπούνι. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως «γκρίζο νερό» και μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί με διάφορους τρόπους όπως:

Α) με ή και χωρίς φιλτράρισμα για πότισμα φυτειών και δέντρων στις κατοικημένες περιοχές των αστικών περιοχών.

Β) Η ενσωμάτωση της αστικής γεωργίας στις περιοχές εντός και γύρω από τις πόλεις μπορεί να αξιοποιήσει τις αστικές πηγές «γκρίζου νερού» στηρίζοντας έτσι τις αστικές προμήθειες τροφίμων.

Τα αγροκτήματα εντός των πόλεων είναι ενεργά ήδη σε Ευρωπαϊκές χώρες όπως η Δανία, η Γερμανία, η Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Γ) Η δημιουργία υδροπονικών αστικών αγροκτημάτων μπορεί να χρησιμοποιήσει εύκολα το διαθέσιμο «γκρίζο νερό», με πρόσθετο όφελος τις λιγότερες απαιτήσεις νερού και χώματος από ότι τα συμβατικά αστικά αγροκτήματα.

Δ) Η εκμετάλλευση του αστικού «γκρίζου νερού» στα συστήματα άρδευσης κοντινών γεωργικών περιοχών οπουδήποτε αυτό είναι εφικτό, θα μπορούσε να είναι μια οικονομική και υγιής λύση στην περίπτωση που η παροχή νερού είναι λιγοστή, όπως στις ξηρότερες νότιες περιοχές της Ευρώπης.

Ένα σύστημα επαναχρησιμοποίησης "γκρίζου" νερού λειτουργεί ως εξής: Το γκρι νερό συλλέγεται αρχικά σε δεξαμενές όπου τα ευμεγέθη αιωρούμενα στερεά καθιζάνουν. Στη συνέχεια εισάγεται στις δεξαμενές αερισμού προκειμένου να υποστεί βιολογική επεξεργασία. Συγκεκριμένα, βακτηρίδια παρουσία οξυγόνου αποσυνθέτουν τα οργανικά συστατικά του γκρίζου νερού. Ευφυή συστήματα ελέγχου διευκολύνουν τη διεργασία ρυθμίζοντας τους απαραίτητους χρόνους αερισμού. Το επεξεργασμένο νερό διοχετεύεται στη συνέχεια στη δεξαμενή διήθησης όπου και διηθείται μέσα από φίλτρο μεμβράνης (εμβαπτισμένου στο νερό). Στην προκειμένη περίπτωση λαμβάνει χώρα φυσικός διαχωρισμός των ρυπαντών του νερού: το νερό διέρχεται διαμέσου πολύ μικρών πόρων, εξασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό την αποτελεσματική απομάκρυνση των μικροβίων και βακτηριδίων του επεξεργασμένου νερού. Τέλος, το καθαρό διηθημένο νερό αναρροφάται στη δεξαμενή προσωρινής αποθήκευσης από την οποία και αντλείται για διάφορες χρήσεις. **Εφόσον είναι εφικτό, το σύστημα ανακύκλωσης του γκρίζου νερού μπορεί να συνδεθεί με ένα αντίστοιχο σύστημα εκμετάλλευσης του βρόχινου νερού.** Κατά τον τρόπο αυτό μπορούν να ανακτηθούν ακόμα μεγαλύτεροι όγκοι νερού, υψηλότερης καθαρότητας. (<http://www.ergon-energia.gr>)

Στην παγκόσμια σκηνή, η Ιαπωνία, οι Η.Π.Α. και η Αυστραλία βρίσκονται στην 1^η θέση αναφορικά με την επαναχρησιμοποίηση γκρίζου νερού (Mustow et al., 1997). Επίσης, σε χώρες όπως η Σαουδική Αραβία, η Κύπρος και η Ιορδανία χρησιμοποιούνται συστήματα γκρίζου νερού σε τοπικό επίπεδο για τη βελτιστοποίηση της υδατικής χρήσης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η κάθε χώρα έχει και διαφορετικό λόγο για τον οποίο υιοθετεί την επαναχρησιμοποίηση γκρίζου νερού. Για παράδειγμα, η ιαπωνική πρωτοβουλία για την επαναχρησιμοποίηση γκρίζου νερού ήταν αποτέλεσμα των αναγκών ενός πληθυσμού υψηλής πυκνότητας και του περιορισμένου χώρου, ενώ οι αντίστοιχες πρωτοβουλίες στις Η.Π.Α., την Αυστραλία, την Σαουδική Αραβία και την Ιορδανία λήφθηκαν ως μια άμεση απάντηση στις συνθήκες ξηρασίας και της ανάγκης επαναχρησιμοποίησης του οικιακού γκρίζου νερού για αρδευτικό σκοπό.

Η **πρόταση** που διατυπώνουμε με την παρούσα εργασία είναι **να εγκριθεί μελέτη για να μετρηθεί ο όγκος του <<γκρίζου νερού>> των εργατικών κατοικιών και να διερευνηθεί η δυνατότητα το <<γκρίζο νερό>> των εργατικών κατοικιών να αξιοποιηθεί αποκλειστικά για το πότισμα δένδρων , φυτών και δενδρυλλίων του Πάρκου Τρίτση** , ώστε να εξοικονομηθεί σημαντική ποσότητα ύδατος. **Να εγκριθεί σχετική τεχνικοοικονομική μελέτη** , που εκτός της αξιοποίησης του <<γκρίζου νερού>> , να προβλεφθεί **παράλληλη αξιοποίηση του βρόχινου νερού. Να προβλεφθεί ένα σύστημα κινήτρων** για τις οικογένειες που διαβιούν στις εργατικές κατοικίες ώστε να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα.

Z2.4 Το Πάρκο «Αντώνης Τρίτσης» και η διοικητική του βιωσιμότητα

Στην μελέτη του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ) με θέμα «ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ «Α. ΤΡΙΤΣΗΣ»: ΓΙΑ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ» στο κεφάλαιο με τίτλο **Διοικητική βιωσιμότητα** αναφέρει μεταξύ άλλων: «Η μέχρι σήμερα εμπειρία μας δείχνει ότι απαραίτητος όρος για την βιωσιμότητα του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνης Τρίτσης, είναι το ξεκάθαρο διοικητικό σχήμα. Θέση μας είναι ότι η τοπική αυτοδιοίκηση της περιοχής, μέσα από την παγιωμένη εδώ και σχεδόν είκοσι (20) χρόνια συνεργασία της, μπορεί και πρέπει να αναλάβει την ευθύνη για τη σωστή λειτουργία του. Είναι η μόνη που έχει τη γνώση και τα εχέγγυα για αυτό. Το Διαδημοτικό όργανο των Δήμων της Δυτικής Αθήνας, ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ) πρέπει να έχει την ευθύνη της χάραξης και καθορισμού της πολιτικής και της στρατηγικής λειτουργίας του Πάρκου, με σταθερή νομοθετημένη χρηματοδότηση από το Κράτος. Η καθημερινή διαχείριση του Πάρκου μπορεί να γίνεται από φορέα (Ανώνυμη Εταιρεία, Διαδημοτική Επιχείρηση), που θα υπάγεται στον ΑΣΔΑ». (ΑΣΔΑ, 2008)

Όπως αναφέραμε και νωρίτερα στην παρούσα εργασία, στο κεφάλαιο «Διοίκηση – Σκοπός – Προτάσεις αρχικού σχεδιασμού», με το **άρθρο 59 του ΦΕΚ 180/Α/22.08.2011** ο οργανισμός Ανάπτυξης και Διαχείρισης Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», ο οργανισμός Ανάπτυξης και Διαχείρισης Ελαιώνα Αττικής, ο Φορέας Διαχείρισης και Ανάπλασης του ποταμού Κηφισού Αττικής και των παραχειμάρρων του, συγχωνεύθηκαν σε νέο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία **«Μητροπολιτικός Φορέας Ανάπλασης και Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Αττικής»**, που διοικείται από επταμελές συμβούλιο, λειτουργεί χάριν του δημόσιου συμφέροντος, με πλήρη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ασκούν έντονη κριτική προβάλλοντας το επιχείρημα πως το νέο αυτό νομικό πρόσωπο που αντικατέστησε τον Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου δεν μπορεί να επικεντρώσει στα μεγάλα προβλήματα του πάρκου, καθώς διαχέονται οι αρμοδιότητες και οι περιορισμένοι πόροι του σε ένα μεγάλο εύρος και αφορούν περιοχές με ανόμοια προβλήματα, με κίνδυνο να λιμνάζουν τα χρονίζοντα προβλήματα του πάρκου. **Ο ΑΣΔΑ έχει σταθερή διεκδίκηση να αναλάβει την Διοίκηση του Πάρκου Τρίτση, ενώ παράλληλα ο Δήμος Ιλίου κινείται μεταξύ αυτής της θέσης και της άποψης να περάσει η Διοίκησή του εξολοκλήρου στην ευθύνη του Δήμου.**

Πιο συγκεκριμένα, στην τοπική εφημερίδα ΗΧΩ Ιλίου – Πετρούπολης, στο φύλλο της 10^{ης} Μαΐου 2011 (πριν το ΦΕΚ 180/Α/22.08.2011, με το οποίο θεσμοθετήθηκε ο νέος Μητροπολιτικός Φορέας) στο κύριο άρθρο με τίτλο «Το Ίλιον ζητά το Πάρκο Τρίτσης», διαβάζουμε πως ο Δήμαρχος Ιλίου Νίκος Ζενέτος κατόπιν σχετικής απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου Ιλίου απέστειλε επιστολές προς όλους τους βουλευτές Β' Αθήνας όπου μεταξύ άλλων γράφει: «Με δεδομένη τη βούληση της Κυβέρνησης για αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ζητάμε να παραχωρηθεί στο Δήμο Ιλίου το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», στηριζόμενοι στο ακόλουθο σκεπτικό: Επειδή ο Δήμος Ιλίου είναι σε πολύ καλή οικονομική κατάσταση και μπορεί να καλύψει οικονομικά το κόστος συντήρησης και διαχείρισης του Πάρκου.

Επιπλέον, διαθέτει και πολύ καλά οργανωμένες και πιστοποιημένες υπηρεσίες, όπως περιβάλλοντος Γεωτεχνικών και Κηποτεχνικών εφαρμογών, Μηχανολογικού και Καθαριότητας, Τεχνικές Διοικητικές και Οικονομικές Υπηρεσίες, με μεγάλη εμπειρία στους τομείς της διαχείρισης, της συντήρησης,

της φύλαξης και του καθαρισμού κοινοχρήστων χώρων..... Τέλος, ο Δήμος Ιλίου μπορεί να διασφαλίσει το Δημόσιο χαρακτήρα του Πάρκου, να βελτιώσει την υπάρχουσα κατάσταση και να δρομολογήσει έργα για την περαιτέρω αναβάθμισή του, για να μπορούν ελεύθερα να απολαμβάνουν όλοι οι πολίτες αυτό το μοναδικό πνεύμονα πρασίνου». (*Εφημερίδα ΗΧΩ, 2011*)

Ωστόσο, πιο πρόσφατα στην ιστοσελίδα www.aftodioikisi.gr, σε σχετική ανάρτηση στις 30/05/2012 διαβάζουμε: «Την παραχώρηση στον ΑΣΔΑ των αρμοδιοτήτων για τη διαχείριση, συντήρηση, προστασία και ανάδειξη του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» ζητεί με ομόφωνη απόφασή του το διοικητικό συμβούλιο του Συνδέσμου, που συνεδρίασε χθες. Προηγήθηκε τη Δευτέρα συνάντηση των δημάρχων των δύο δήμων που περικλείουν το Πάρκο, του δημάρχου Ιλίου Νίκου Ζενέτου και του δημάρχου Αγίων Αναργύρων – Καματερού Νίκου Σαράντη, με τον πρόεδρο του ΑΣΔΑ **Ανδρέα Μποζίκα** και το γενικό γραμματέα **Παναγιώτη Μπιτούνη**, όπου υπήρξε **πλήρης ταύτιση απόψεων στο αίτημα για παραχώρηση του Πάρκου στην Αυτοδιοίκηση της περιοχής και συγκεκριμένα στον ΑΣΔΑ**». (www.aftodioikisi.gr)

Η ομόφωνη απόφαση του Δ.Σ. του ΑΣΔΑ έχει ως εξής: «Το Δ.Σ. του ΑΣΔΑ τονίζει για άλλη μια φορά ότι το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» αποτελεί έναν χώρο πρασίνου μεγάλης σημασίας για τη Δυτική Αθήνα, ο οποίος μπορεί να γίνει πόλος έλξης για πολίτες από όλη την Αττική και να συμβάλλει αποφασιστικά στην τοπική ανάπτυξη.....Ο ΑΣΔΑ από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας του Πάρκου είναι παρών και έχει σταθερή συμβολή στη διαμόρφωση του αρχικά και τη λειτουργία και συντήρηση του στη συνέχεια μέχρι σήμερα. Ξεκινώντας από τις αρχές της δεκαετίας του 90, που το Πάρκο ήταν σε κάκιστη κατάσταση με τόνους μπάζα και χωρίς ίχνος πρασίνου, ο ΑΣΔΑ υλοποίησε σειρά έργων που άλλαξαν πλήρως την εικόνα του χώρου. Μερικά από αυτά ήταν: υπαίθριο θέατρο, λίμνες, ύδρευση, άρδευση και συντήρηση του πρασίνου, εκδηλώσεις σε χώρους του, συνεργασία με περιβαλλοντικές Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο Πάρκο.

Όλα αυτά έγιναν με δικούς του πόρους, γιατί η χρηματοδότηση ύψους 3 εκατομμυρίων Ευρώ που προέβλεπε η σχετική Προγραμματική Σύμβαση του ΑΣΔΑ με το ΥΠΕΧΩΔΕ, δεν καταβλήθηκε ποτέ από το Υπουργείο. Το 2008, λόγω μη χρηματοδότησης από την Πολιτεία του Φορέα Διαχείρισης του, το Πάρκο είχε μια εικόνα πλήρους εγκατάλειψης με άμεσο τον κίνδυνο της ολοσχερούς οικολογικής καταστροφής του. Ο ΑΣΔΑ και οι Δήμοι της περιοχής (Ιλιον, Άγιοι Ανάργυροι, Καματερό) κατέλαβαν μαζί με εκατοντάδες πολίτες το Πάρκο και συγκρότησαν Επιτροπή για τη σωτηρία του. Μέσα σε 2 μήνες με έξοδα του ΑΣΔΑ και των Δήμων φυτεύτηκαν 3.500 δένδρα και θαμνώδη φυτά, άρχισε ο καθαρισμός του, αποκαταστάθηκαν οι βλάβες στην ηλεκτροδότηση, συντηρήθηκε το πράσινο, επισκευάστηκε η περίφραξη.

Στις αρχές του 2009 η κατάσταση στο Φορέα Διαχείρισης και το Πάρκο ομαλοποιήθηκε. Συνεργεία του ΑΣΔΑ παρέμειναν στο χώρο και συνέχισαν να εργάζονται για τη συντήρηση και αναβάθμιση του. Από τα τέλη του 2011 ο Φορέας Διαχείρισης του Πάρκου συγχωνεύθηκε με τους υφιστάμενους φορείς για τον Κηφισό και τον Ελαιώνα και έκτοτε δε λειτούργησε, με αποτέλεσμα η κατάσταση σήμερα να είναι κρίσιμη. Με μεγάλη ανησυχία το Δ.Σ. του ΑΣΔΑ παρακολουθεί το τελευταίο διάστημα να διαμορφώνεται και πάλι μια αρνητική κατάσταση στο Πάρκο «Αντώνης Τρίτσης», μια εικόνα εγκατάλειψης που αδικεί τη Δυτική Αθήνα και τους κατοίκους της. Ο ΑΣΔΑ και οι Δήμοι της περιοχής δεν θα επιτρέψουμε να οδηγηθεί στην απαξίωση και να απειληθεί με οικολογική καταστροφή το Πάρκο «Αντώνης Τρίτσης». Από την εμπειρία τόσων ετών αλλά και από τα επαναλαμβανόμενα κατά καιρούς προβλήματα στη χρηματοδότηση του, αβίαστα προκύπτει το συμπέρασμα ότι μόνος κατάλληλος διαχειριστής του Πάρκου είναι ο ΑΣΔΑ, εκπροσωπώντας τους Δήμους της περιοχής.

Ο ΑΣΔΑ και οι Δήμοι μόνο μπορούν να εγγυηθούν ότι το Πάρκο θα παραμείνει ένας διαδημοτικός πόλος πρασίνου, αναψυχής, πολιτισμού και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, μια όαση πρασίνου στην περιβαλλοντικά υποβαθμισμένη Δυτική Αθήνα. Ζητάμε λοιπόν την άμεση παραχώρηση κάθε αρμοδιότητας για τη διαχείριση του Πάρκου «Αντώνης Τρίτσης» στον ΑΣΔΑ, με τους αντίστοιχους πόρους για τη συντήρηση και τη λειτουργία του. Αποφασίζουμε να προχωρήσουμε σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες, συναντήσεις με την πολιτική ηγεσία, ενημέρωση των κατοίκων της περιοχής, κινητοποιήσεις στο χώρο του Πάρκου και ότι άλλο απαιτηθεί μέχρι την θετική κατάληξη της διεκδίκησης μας». (www.aftodioikisi.gr)

Στην ιστοσελίδα www.aftodioikisi.gr, σε σχετική ανάρτηση στις 23/05/2012 διαβάζουμε ψήφισμα του Δημοτικού Συμβουλίου που μεταξύ άλλων αναφέρει: «Το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Ιλίου ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΕΙ την Κεντρική Διοίκηση και ιδιαίτερα το ΥΠΕΚΑ ως αρμόδιο Υπουργείο που εποπτεύει το φορέα διαχείρισης του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης», για την εγκληματική εγκατάλειψη που διαπράττεται στο Πάρκο και με τη διακοπή της ηλεκτροδότησης και υδροδότησης αυτού, που είναι συνέχεια της πολιτικής αναλγησίας και αδιαφορίας που διακατέχει την Κεντρική Διοίκηση για τον τομέα της Δυτικής Αθήνας. Το Δημοτικό Συμβούλιο με αίσθημα ευθύνης και ανησυχίας για τη σημερινή εικόνα του Πάρκου και ύστερα από τον ανεξήγητο αποκλεισμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού στη συμμετοχή του νέου Διοικητικού Συμβουλίου Διαχείρισης του Φορέα, καταδεικνύει την πρόθεση της Κεντρικής Διοίκησης για πλήρη απαξίωση του Πάρκου με ότι αυτό συνεπάγεται.

Το Πάρκο καταστρέφεται, καλούμαστε να προλάβουμε τις πραγματικά ανυπολόγιστες συνέπειες που μπορεί να έχει μια τέτοια οικολογική καταστροφή. **Οι ελπίδες πλέον για τη διάσωση αυτής της μοναδικής όασης πρασίνου στη Δυτική Αθήνα, μπορούν να στηριχθούν στην παραχώρηση του Πάρκου προς στην Τοπική Αυτοδιοίκηση με τη μετεξέλιξη του ΑΣΔΑ σε Διαβαθμικό Σύνδεσμο μεταξύ του Δυτικού Τομέα της Περιφέρειας Αττικής και των 7 Δήμων που συμμετέχουν στον ΑΣΔΑ, έτσι ώστε να κατοχυρωθούν:**

- Ο Δημόσιος χαρακτήρας του
- Η ελεύθερη και δωρεάν χρήση του Πάρκου
- Η ελεύθερη πρόσβαση
- Η ολοκλήρωση των έργων που έχουν σχεδιαστεί
- Η παρεμπόδιση σε κάθε μορφή ανεξέλεγκτης επιχειρηματικής δράσης
- Οι ελεύθεροι χώροι να είναι χώροι άθλησης, ψυχαγωγίας αναψυχής και κοινωνικών εξυπηρετήσεων για όλους τους πολίτες.....» (www.aftodioikisi.gr)

Η κεντρική λίμνη με την πεζογέφυρα και η τεχνητή προβλήτα (πηγή: www.parkotritsi.gr)

Υπερβαίνει τα όρια της παρούσας έρευνας η έκφραση συγκεκριμένης άποψης για το καλύτερο σχήμα που αφορά τον τρόπο διοίκησης του Πάρκου Τρίτση και αυτό γιατί , στις διαφορετικές απόψεις που εμφανίζονται κατά καιρούς, κριτήριο δεν είναι μόνο ο πιο αποτελεσματικός τρόπος διοίκησης του πάρκου, αλλά υπάρχουν και πολιτικά – κομματικά κίνητρα στα οποία η παρούσα εργασία δεν επιθυμεί να υπεισέλθει. **Ωστόσο, σαν γενική θέση σύμφωνα και με τα πρότυπα διοίκησης των μεγάλων αστικών πάρκων του εξωτερικού (ΗΠΑ, Καναδάς, Ε.Ε.), ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να είναι αυξημένος.**

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι πως ο Φορέας που διοικεί σήμερα το πάρκο , σε συνεργασία με τους όμορους Δήμους, τις ΜΗΚΥΟ που δραστηριοποιούνται στο πάρκο, τους εθελοντές πολίτες, τους χιλιάδες επισκέπτες που αγωνιούν για το μέλλον του πάρκου, πρέπει να δραστηριοποιηθούν ενεργά πάνω στις κατευθύνσεις της «Βιώσιμης Ανάπτυξης» που αναδεικνύει και η παρούσα έρευνα. Ιδιαίτερο βάρος πέφτει στους ώμους του Δήμου Ιλίου, καθώς από την ανάλυση που προηγήθηκε είναι **προδήλως ολοφάνερο πως η Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου περνάει σε πολύ μεγάλο βαθμό από την Βιώσιμη Ανάπτυξη και αξιοποίηση του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτση»**, που λόγω του μεγέθους του, της βιοποικιλότητας του, του αστικού χώρου μέσα στον οποίο βρίσκεται, **μπορεί ταυτόχρονα να αποτελέσει όχι μόνο πνεύμονα πρασίνου αλλά ένα πραγματικό κόσμημα από κάθε άποψη για το λεκανοπέδιο της Αττικής και τόπο χαράς, άθλησης και ψυχαγωγίας για κάθε Αθηναίο πολίτη.**

Οι φιστικιές σε χιονισμένο φόντο

Πολεμίστρες του Πύργου Βασιλίσσης

(πηγή: www.parkotritsi.gr)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η' : ΕΡΕΥΝΑ

Η1. Μεθοδολογία της έρευνας

Κατά την διάρκεια της παρούσας έρευνας διερευνήθηκαν και παρουσιάστηκαν προτάσεις φορέων για το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης». Παρουσιάστηκαν επίσης προτάσεις που ανέδειξε η ίδια η έρευνα , για την βέλτιστη αξιοποίηση και βιώσιμη ανάπτυξη του Πάρκου και για το πώς μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου. Σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει η παρουσίαση των αποτελεσμάτων και των προτάσεων που απορρέουν από αυτά, έτσι όπως διαμορφώθηκαν από τις απαντήσεις των ερωτώμενων πολιτών. Ένας από τους κύριους στόχους της παρούσας έρευνας είναι να καταγράψει τις απόψεις των πολιτών του Ιλίου για τον βαθμό στον οποίο το Πάρκο Τρίτση μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου.

Οι πίνακες που ακολουθούν καταγράφουν τις απόψεις ενός δείγματος από τον πληθυσμό των πολιτών του Ιλίου σχετικά με τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία που συνθέτουν την εικόνα του Δήμου Ιλίου , με το ειδικό βάρος που έχει το Πάρκο Τρίτση στην συνείδηση των πολιτών σαν «πυκνωτής» της φυσιογνωμίας της πόλης σαν χώρος αναψυχής και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και σαν παράγοντας που μπορεί να συμβάλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης του Ιλίου. **Το σχετικό ερωτηματολόγιο αποτελείται από 22 ερωτήσεις και έξι υποερωτήματα.**

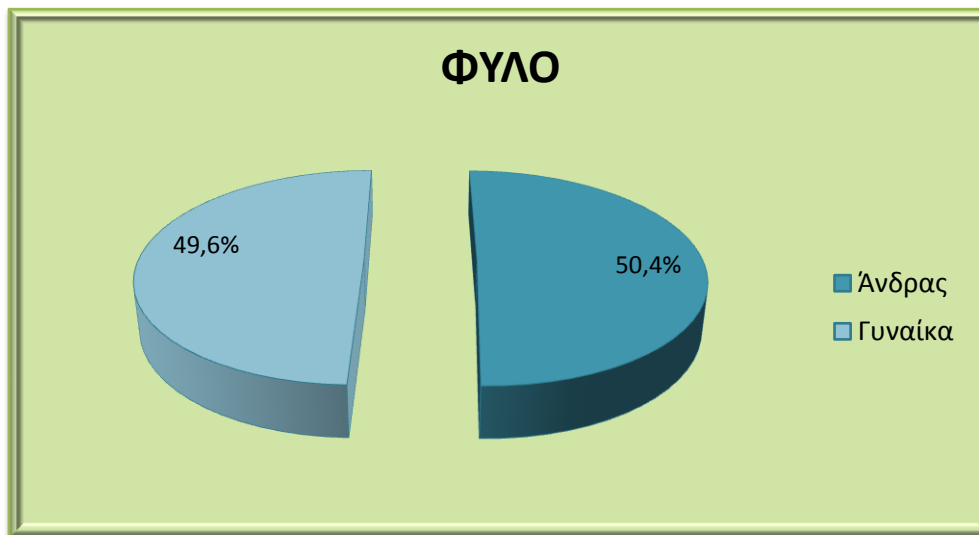
Από τα ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν το χρονικό διάστημα από τον Δεκέμβρη του 2012 έως και τα τέλη Φεβρουαρίου του 2013 συγκεντρώθηκαν 270 απαντημένα. Το μέγεθος **n=270 του δείγματος** θεωρείται ικανοποιητικό σύμφωνα με τις αρχές της Στατιστικής επιστήμης, καθώς είναι **μεγαλύτερο από το 3% του πληθυσμού N= 84.830** που απεγράφη στο Ίλιον, σύμφωνα με τα επίσημα προσωρινά στοιχεία της απογραφής του 2011. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν ανώνυμα και ο μέσος χρόνος συμπλήρωσής του ήταν **τρία λεπτά**. Το δείγμα επιλέχθηκε με την μέθοδο της **τυχαίας δειγματοληψίας** και έγινε προσπάθεια να καλύψει όλες τις κλίμακες ηλικίας και μορφωτικού επιπέδου.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος επελέγησαν ερωτήσεις που αποσκοπούσαν στην συλλογή γενικών δημογραφικών στοιχείων όπως: το φύλλο, η ηλικία, το επίπεδο μόρφωσης, το μηνιαίο ατομικό εισόδημα και η απασχόληση προκειμένου να σκιαγραφηθεί το προφίλ των ερωτηθέντων. Το δεύτερο μέρος , γενικά αποτελείται από ερωτήσεις που συνθέτουν την εικόνα του Δήμου Ιλίου, του Πάρκου Τρίτση και σχετικά με την βιώσιμη ανάπτυξη του Πάρκου και την συμβολή του στην βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου. Έπειτα από την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε η επεξεργασία, ακολούθησε ο έλεγχος της εγκυρότητας τους, η κωδικοποίηση των μεταβλητών, η εισαγωγή τους στο στατιστικό υπόδειγμα SPSS, και η στατιστική ανάλυση των δεδομένων.

Η2. Περιγραφική Στατιστική

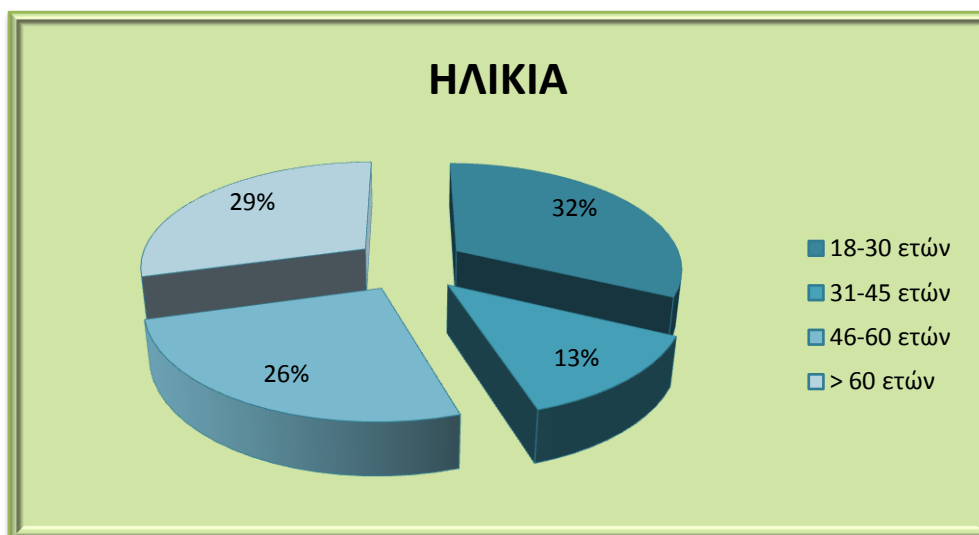
Στην υποενότητα αυτή, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής μέσω των διαγραμμάτων των ποσοστών των εκάστοτε απαντήσεων των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα 1: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το φύλο

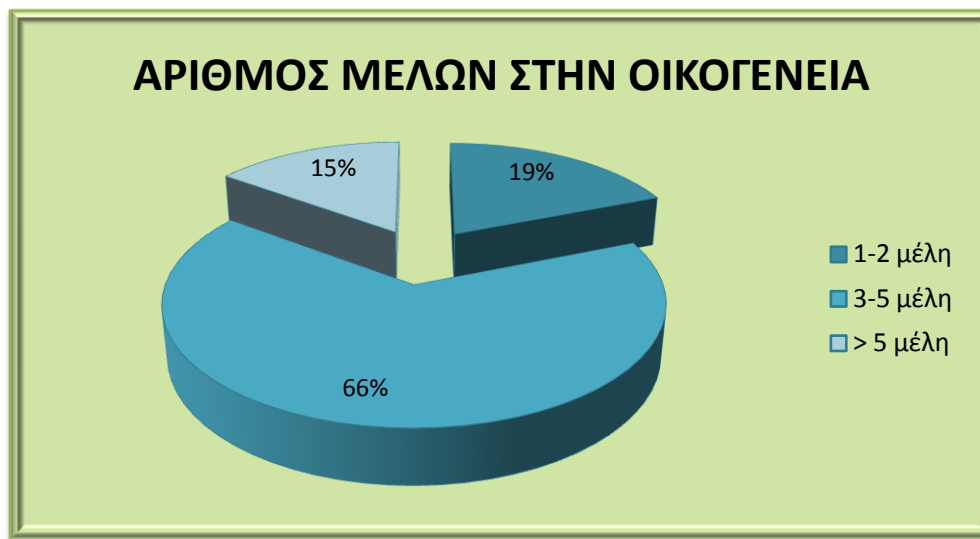
Στο διάγραμμα 1 παρουσιάζεται το φύλο του ερωτώμενου. Το δείγμα της παρούσας μελέτης αποτελείται από 270 άτομα. Από αυτά το 50,4% είναι άνδρες (136) και το 49,6% είναι γυναίκες (134).

Διάγραμμα 2: Κατανομή συχνοτήτων ως προς την ηλικία

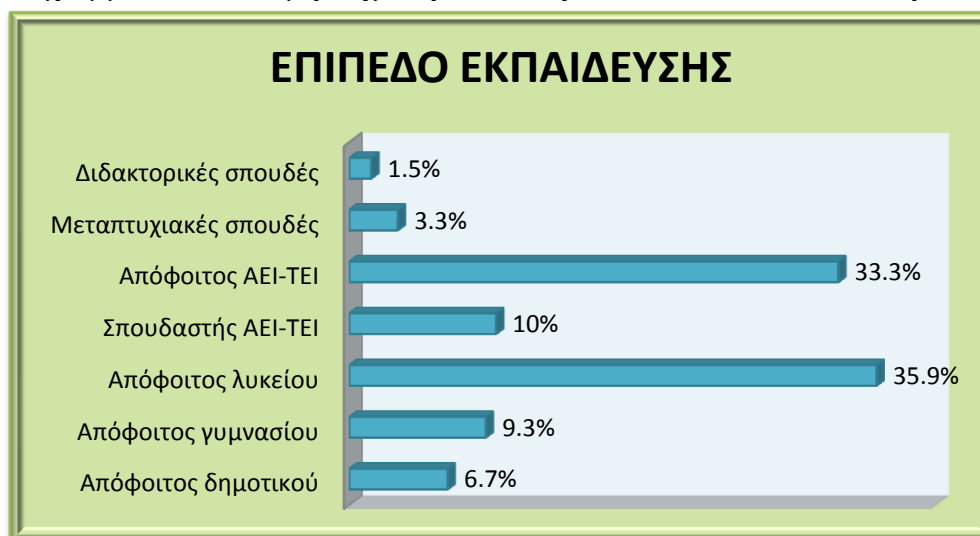
Η ηλικιακή σύνθεση παρουσιάζεται στο διάγραμμα 2, και διαμορφώνεται ως εξής: το 29% των ερωτηθέντων είναι 60 ετών και άνω (79 άτομα), το 26% των ερωτηθέντων είναι από 46 έως 60 ετών (69 άτομα), το 13% των ερωτηθέντων είναι από 31 έως και 45 ετών (35 άτομα) και τέλος, το 32% των ερωτηθέντων έχει ηλικία από 18 έως 30 ετών (87 άτομα).

Διάγραμμα 3: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τον αριθμό μελών στην οικογένεια

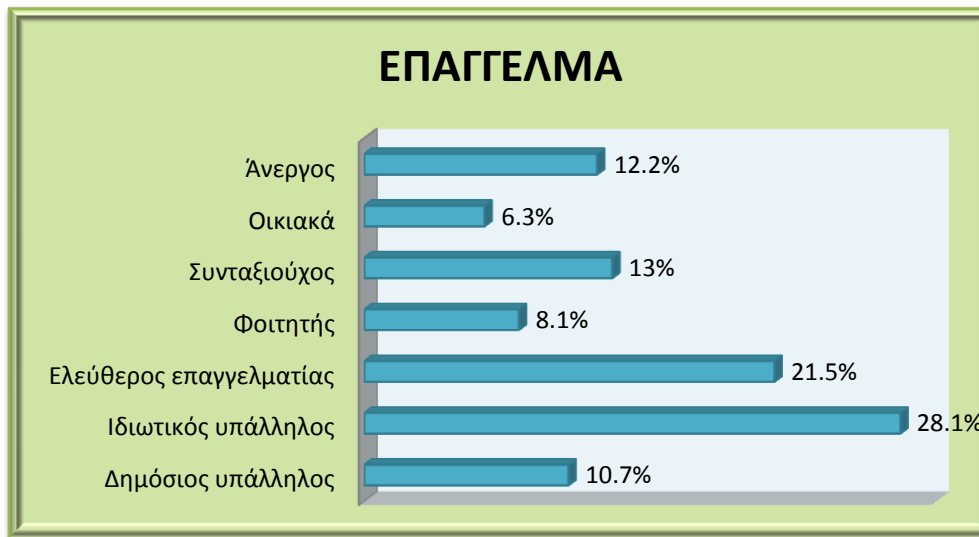
Από το σύνολο του δείγματος, το 15% των ερωτηθέντων ανήκουν σε οικογένεια με τουλάχιστον 5 μέλη (41 άτομα), το 66% των ερωτηθέντων ανήκουν σε τριμελή έως πενταμελή οικογένεια (178 άτομα), ενώ το 19% σε οικογένεια με 1 έως 2 μέλη (51 άτομα). (διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 4: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης

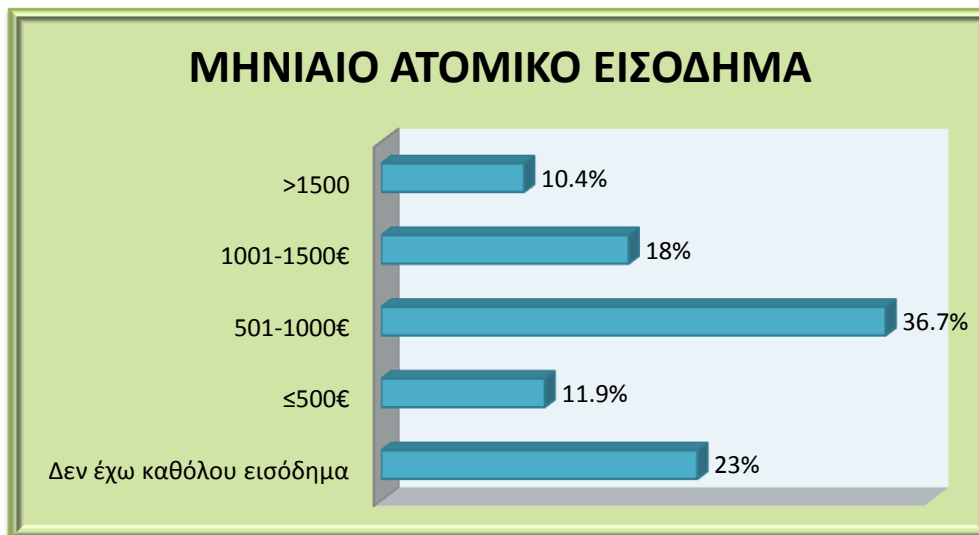
Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο (διάγραμμα 4), το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ (90 άτομα) και λυκείου (97 άτομα), 33,3% και 35,9%, αντίστοιχα. Το 6,7% του δείγματος είναι απόφοιτοι δημοτικού (18 άτομα), το 9,3% του δείγματος είναι απόφοιτοι γυμνασίου (25 άτομα), και το 10% σπουδαστές ΑΕΙ/ΤΕΙ (27 άτομα). Πολύ μικρή είναι η συμμετοχή των ερωτηθέντων με μεταπτυχιακές (9 άτομα) και διδακτορικές σπουδές (4 άτομα), 3,3% και 1,5%, αντίστοιχα.

Διάγραμμα 5: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το επάγγελμα

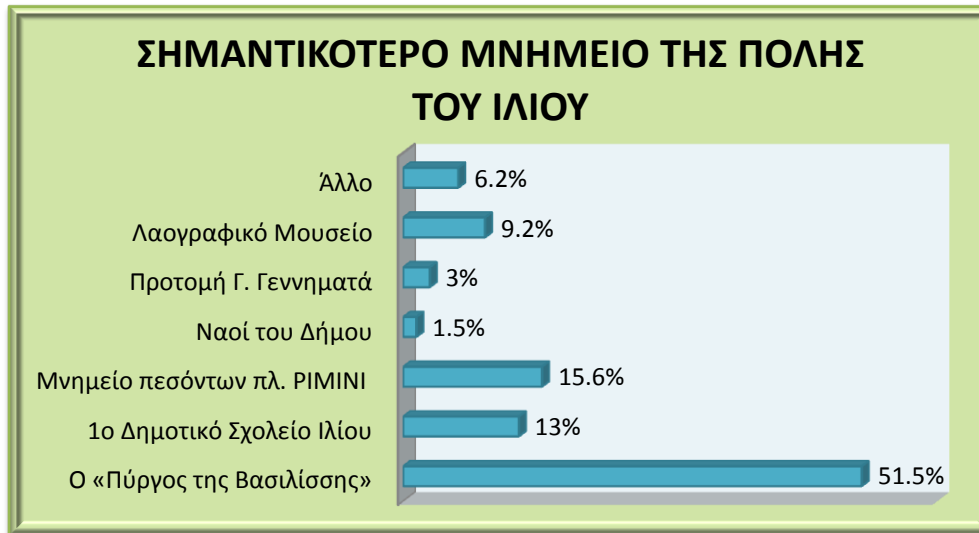
Στην περίπτωση του επαγγέλματος (διάγραμμα 5), το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι (76 άτομα) και ελεύθεροι επαγγελματίες (58 άτομα), 28,1% και 21,5% αντίστοιχα. Έπειτα ακολουθούν οι συνταξιούχοι με ποσοστό 13% (35 άτομα), οι άνεργοι με ποσοστό 12,2% (33 άτομα) και οι δημόσιοι υπάλληλοι με ποσοστό 10,7% (29 άτομα). Χαμηλότερη είναι η συμμετοχή των φοιτητών με ποσοστό 8,1% (22 άτομα) και των ερωτηθέντων που ασχολούνται με οικιακά, 6,3% (17 άτομα).

Διάγραμμα 6: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το μηνιαίο ατομικό εισόδημα

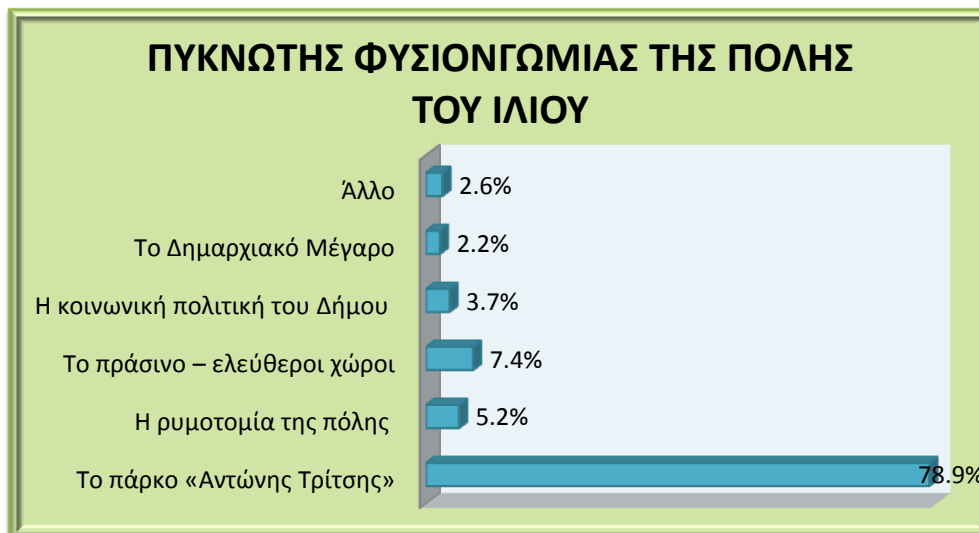
Στο διάγραμμα 5 παρουσιάζεται το μηνιαίο ατομικό εισόδημα, όπου παρατηρείται ότι το 10,4% των συμμετεχόντων στην έρευνα έχουν ετήσιο οικογενειακό εισόδημα > 1500€ (28 άτομα), το 18% των ατόμων έχουν εισόδημα από 1001€ έως 1500€ (49 άτομα), το εισόδημα του 36,7% κυμαίνεται από 501€ έως 1000€ (99 άτομα), το 11,9% είναι ≤ 500€ (32 άτομα), ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι το 23% των ερωτηθέντων δεν έχει καθόλου εισόδημα (62 άτομα).

Διάγραμμα 7: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το σημαντικότερο μνημείο της πόλης του Ιλίου

Στην ερώτηση «Ποιο θεωρείτε το σημαντικότερο μνημείο της πόλης του Ιλίου;», το 1ο σε σημαντικότητα μνημείο, σύμφωνα με τις απόψεις των ερωτηθέντων, θεωρείται ο «Πύργος της Βασιλίσσης» με ποσοστό 51,5% (139 άτομα), έπειτα το «Μνημείο πεσόντων πλ. ΡΙΜΙΝΙ» με 15,6% (42 άτομα), και το 1^ο Δημοτικό Σχολείο Ιλίου με ποσοστό 13% (35 άτομα). Αμέσως μετά ακολουθεί το Λαογραφικό μουσείο με 9,2% (25 άτομα), η Προτομή Γ. Γεννηματά με 3% (8 άτομα) και τέλος οι Ναοί του Δήμου με 1,5% (διάγραμμα 7) , ενώ το 6,2 επέλεξε την απάντηση «άλλο» (17 άτομα). (διάγραμμα 7)

Διάγραμμα 8: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τον πυκνωτή φυσιογνωμίας της πόλης του Ιλίου

Όσον αφορά τον πυκνωτή φυσιογνωμίας της πόλης του Ιλίου (διάγραμμα 8), η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων υποστηρίζει το πάρκο «Αντώνης Τρίτσης» με ποσοστό σχεδόν 79% (213 άτομα), ενώ ακολουθούν με πολύ μικρή συμμετοχή η ρυμοτομία της πόλης 5,2% (14 άτομα), το πράσινο-ελεύθεροι χώροι (7,4% - 20 άτομα), η κοινωνική πολιτική του δήμου (3,7% - 10 άτομα), και το Δημαρχιακό Μέγαρο (2,2% - 6 άτομα), ενώ το 2,6 επέλεξε την απάντηση «άλλο» (7 άτομα).

Διάγραμμα 9: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το σημαντικότερο έργο της πόλης του Ιλίου

Στην ερώτηση «Ποιο θεωρείτε το σημαντικότερο έργο της πόλης;», το πρώτο σε σημαντικότητα έργο που υποστηρίζεται από τους ερωτηθέντες είναι η διαμόρφωση πλατειών – χώρων πρασίνου (30,7% - 83 άτομα), έπειτα η πεζοδρόμηση του κέντρου της πόλης με ποσοστό 18,9% (51 άτομα), και τρίτο σε σημαντικότητα έργο η κατασκευή ποδηλατοδρόμων με ποσοστό 12,6% (34 άτομα). Τα υπόλοιπα σημαντικά έργα, με μικρή συμμετοχή, κατά την άποψη των ερωτηθέντων είναι το πολιτιστικό κέντρο «Μελίνα Μερκούρη» (9,6% - 26 άτομα), η κατασκευή βρεφονηπιακών σταθμών (8,5% - 23 άτομα), τα αθλητικά κέντρα του Δήμου (7,8% - 21 άτομα), και τέλος η κατασκευή του Δημαρχιακού Μεγάρου με ποσοστό 5,2% (14 άτομα). (διάγραμμα 9)

Διάγραμμα 10: Κατανομή συχνοτήτων ως προς θετικό στοιχείο της πόλης του Ιλίου

Στην ερώτηση «Ποιο θεωρείτε το πιο θετικό στοιχείο της πόλης;», το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων θεωρεί την τοπική αγορά (64 άτομα) και τις πλατείες – πράσινο της πόλης (60 άτομα) με ποσοστά 23,7% και 22,2% αντίστοιχα. Το 14,8% των ερωτηθέντων (40 άτομα) υποστηρίζει ότι η

καθαριότητα της πόλης είναι το πιο θετικό της στοιχείο, ενώ το 11, 5% (31 άτομα) υποστηρίζει τους ποδηλατοδρόμους. Με πολύ μικρή συμμετοχή, λιγότερο από 10%, ακολουθούν, οι πολιτιστικές – αθλητικές εκδηλώσεις (25 άτομα), οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου (17 άτομα), το πρόγραμμα ανακύκλωσης (8 άτομα), η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση (6 άτομα) και το κυκλοφοριακό μέσα στην πόλη (4 άτομα) (διάγραμμα 10).

Διάγραμμα 11: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το αρνητικό χαρακτηριστικό της πόλης του Ιλίου

Στην ερώτηση «Ποιο θεωρείτε το πιο αρνητικό στοιχείο της πόλης;», υποστηρίζεται πως η ανεργία (76 άτομα) και το κυκλοφοριακό μέσα στην πόλη (57 άτομα) αποτελούν αρνητικό χαρακτηριστικό της πόλης, με ποσοστά 28% και 21,2% αντίστοιχα. Έπειτα, το 15,9% και το 14,4% των ερωτηθέντων να υποστηρίζουν ότι η έλλειψη επαρκούς πρασίνου (43 άτομα) και η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση (39 άτομα) αποτελούν αρνητικά χαρακτηριστικά της πόλης. Τέλος, ακολουθούν η άναρχη δόμηση (28 άτομα) και οι τιμές στην τοπική αγορά (14 άτομα), με ποσοστά 10,4% και 5,2% αντίστοιχα (διάγραμμα 11).

Διάγραμμα 12: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τη συχνότητα επίσκεψης του πάρκου «Τρίτση»

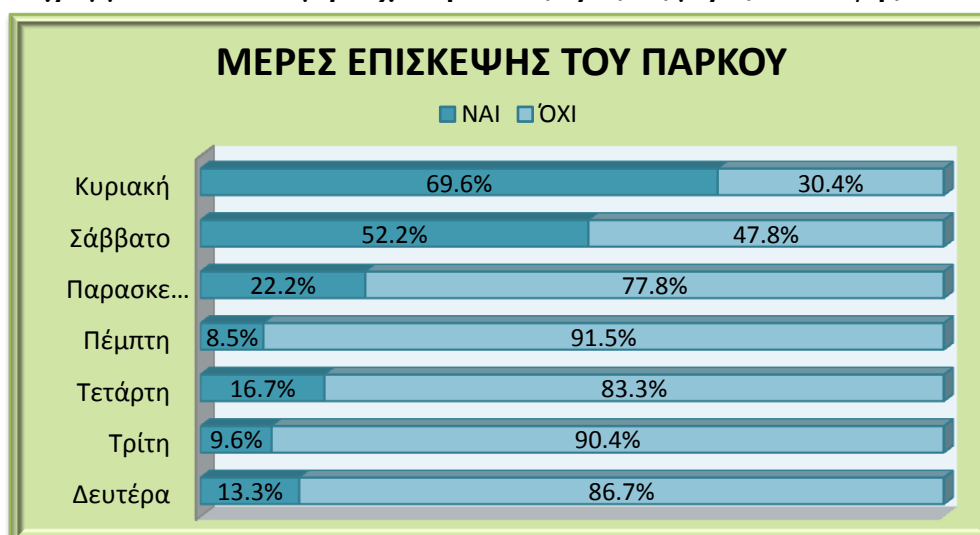
Στο διάγραμμα 12 παρουσιάζεται η συχνότητα επίσκεψης του πάρκου, όπου η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (80% - 215 άτομα) στην έρευνα δήλωσε ότι επισκέπτεται το πάρκο συχνά, ενώ το 20% (55 άτομα) δήλωσε ότι δεν το επισκέπτεται συχνά.

Διάγραμμα 13: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τη συχνότητα επίσκεψης, στην περίπτωση όπου κάποιος επισκέπτεται συχνά το πάρκο

Στην περίπτωση όπου οι ερωτηθέντες έχουν δηλώσει ότι επισκέπτονται το πάρκο «Τρίτη» συχνά, από αυτούς δηλαδή από το 80%, το 2,2% δήλωσε ότι επισκέπτεται το πάρκο μία φορά το χρόνο (6 άτομα), το 9,3% μία φορά το εξάμηνο (25 άτομα), το 25,6% μία φορά το μήνα (69 άτομα), το 23,3% μία φορά την εβδομάδα (63 άτομα) και τέλος, το 18,9% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι επισκέπτεται το πάρκο πιο συχνά από μία φορά την εβδομάδα (51 άτομα).

Διάγραμμα 14: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τις μέρες επίσκεψης του πάρκου

Στη συνέχεια, όσον αφορά τις μέρες επίσκεψης του πάρκου (μέχρι τρεις απαντήσεις) από τους ερωτηθέντες, η πλειοψηφία αυτών (σχεδόν 70%), δήλωσε ότι επισκέπτεται το πάρκο την Κυριακή (188 άτομα) και το 52,2% το Σάββατο (141 άτομα). Ακολουθεί η Παρασκευή με 22,2% (60 άτομα), η Πέμπτη με

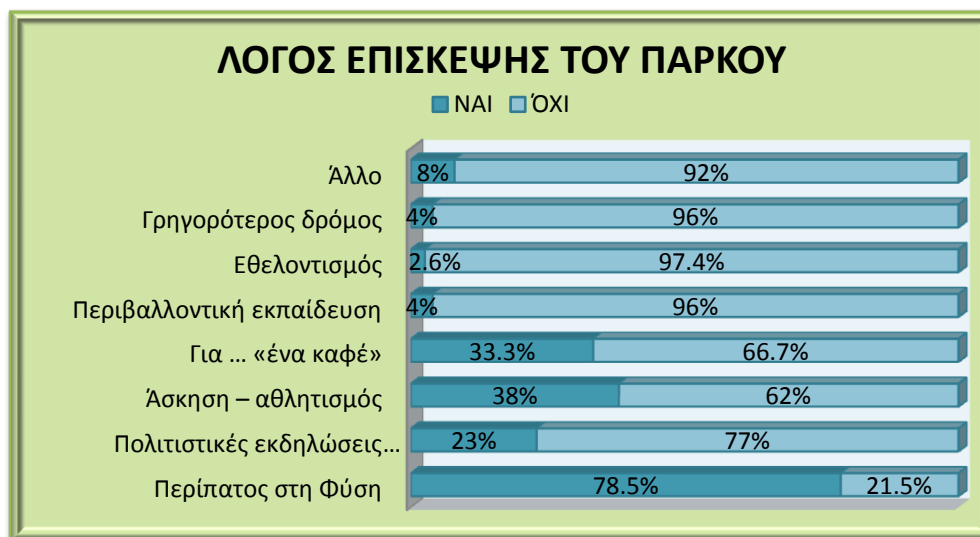
8,5% (23 άτομα), η Τετάρτη με 16,7% (45 άτομα), η Τρίτη με 9,6% (26 άτομα) και τέλος η Δευτέρα με 13,3% (36 άτομα) (διάγραμμα 14).

Διάγραμμα 15: Κατανομή συχνοτήτων ως προς ευκολία πρόσβασης στο πάρκο

Στην ερώτηση «Θεωρείτε εύκολη την πρόσβαση στο πάρκο;», η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα έδωσε θετική απάντηση (220 άτομα), ενώ το 19% υποστήριξε ότι η πρόσβαση στο πάρκο δεν είναι εύκολη (50 άτομα) (διάγραμμα 15).

Διάγραμμα 16: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το λόγο επίσκεψης του πάρκου «Τρίτη»

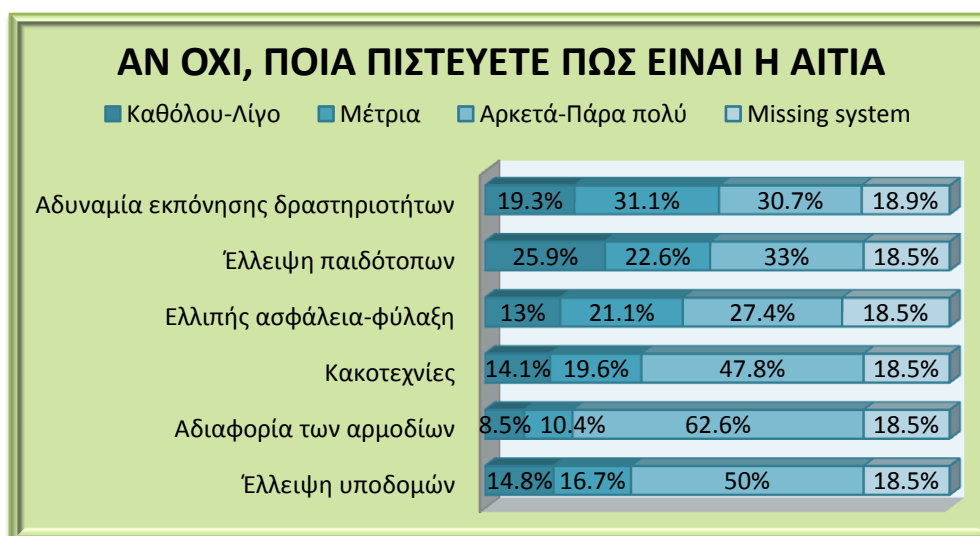
Στη συνέχεια, στο διάγραμμα 16, όσον αφορά το λόγο επίσκεψης του πάρκου (μέχρι τρεις απαντήσεις), το 78,5% των ερωτηθέντων αναφέρει ως λόγο τον περίπατο στη φύση (212 άτομα), το 38% την άσκηση και τον αθλητισμό (103 άτομα), το 33% αναφέρει ότι επισκέπτεται το πάρκο απλώς για ένα καφέ (90 άτομα) και το 23% για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου (62 άτομα). Ακολουθούν με πολύ μικρά ποσοστά, η περιβαλλοντική εκπαίδευση (11 άτομα), ο εθελοντισμός (7 άτομα) και ο γρηγορότερος δρόμος (11 άτομα). Ενώ, το 8% υποστήριξε ότι είναι άλλος ο λόγος επίσκεψής τους στο πάρκο (22 άτομα).

Διάγραμμα 17: Κατανομή συχνοτήτων ως προς την πληρότητα των προϋποθέσεων του πάρκου «Τρίτση» για την ικανοποίηση των αναγκών των επισκεπτών του

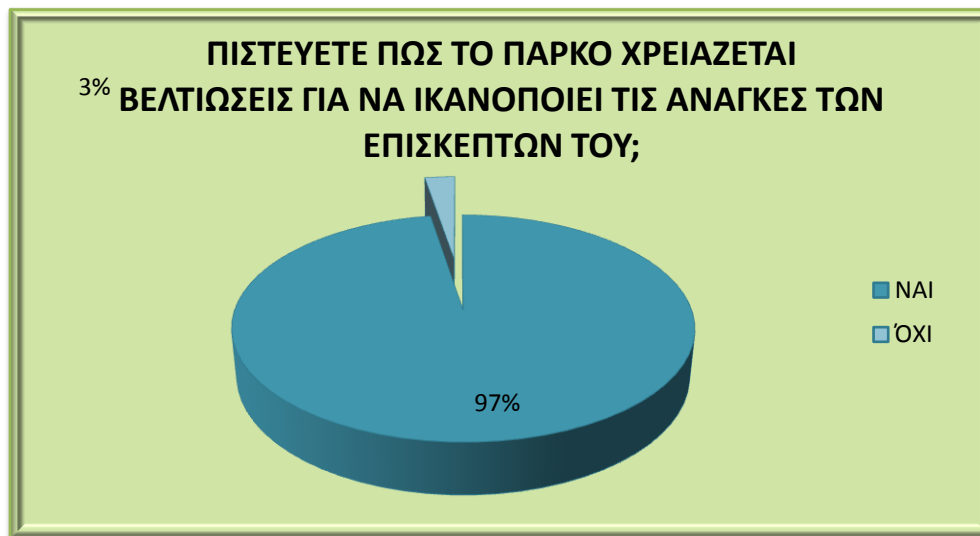
Στο διάγραμμα 17, παρουσιάζονται οι απόψεις για την πληρότητα των προϋποθέσεων του πάρκου έτσι ώστε να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί ότι το πάρκο «Τρίτση» δεν πληροί αυτές τις προϋποθέσεις (80% - 217 άτομα), ενώ μόνο το 20% συμφωνεί με την παραπάνω άποψη (53 άτομα).

Διάγραμμα 18: Κατανομή συχνοτήτων ως προς την αιτία που το πάρκο «Τρίτση» δεν πληροί τις προϋποθέσεις για την ικανοποίηση των αναγκών των επισκεπτών του.

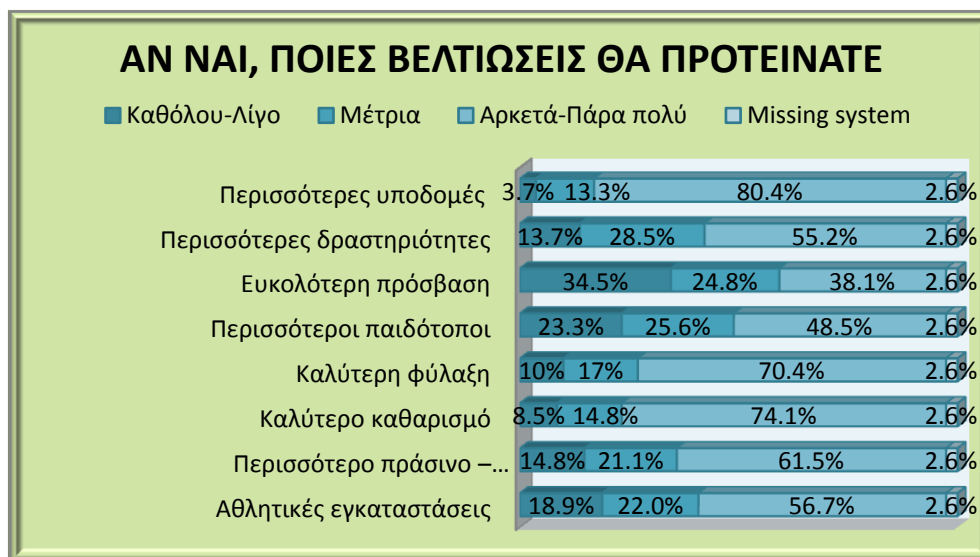
Στην περίπτωση όπου οι ερωτηθέντες έχουν δηλώσει ότι το πάρκο «Τρίτση» δεν πληροί τις προϋποθέσεις έτσι ώστε να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του, από αυτούς δηλαδή από το 80%, το 30,7% θεωρεί ως αιτία την αδυναμία εκπόνησης δραστηριοτήτων (83 άτομα), το 33% την έλλειψη παιδότοπων (89 άτομα), το 47,4% την ελλιπή ασφάλεια-φύλαξη (128 άτομα), το 47,8% τις κακοτεχνίες (129 άτομα), η πλειοψηφία δηλαδή το 62,6% την αδιαφορία των αρμοδίων (169 άτομα) και, τέλος το 50% την έλλειψη υποδομών (135 άτομα) (διάγραμμα 18).

Διάγραμμα 19: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τη συμφωνία για τις βελτιώσεις που χρειάζεται το πάρκο για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του

Στην ερώτηση «Πιστεύετε πως το πάρκο χρειάζεται βελτιώσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του;», η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα έδωσε θετική απάντηση (263 άτομα), ενώ μόνο το 3% υποστήριξε ότι το πάρκο δεν χρειάζεται βελτιώσεις (7 άτομα) (διάγραμμα 19).

Διάγραμμα 20: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τις βελτιώσεις που θα πρότεινε κάποιος προκειμένου το πάρκο να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του

Στην περίπτωση όπου οι ερωτηθέντες έχουν δηλώσει ότι το πάρκο «Τρίτση» χρειάζεται βελτιώσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του, οι κυριότερες προτεινόμενες βελτιώσεις, σύμφωνα με τις απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, είναι περισσότερες υποδομές (217 άτομα), καλύτερη φύλαξη (190 άτομα), καλύτερο καθαρισμό (200 άτομα), και περισσότερο πράσινο και δενδροφυτεύσεις (166 άτομα), με ποσοστά 80,4%, 70,4%, 74,1% και 61,5%, αντίστοιχα (διάγραμμα 20).

Διάγραμμα 21: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τη συμβολή σε κάποια δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε στο πάρκο «Τρίτση»

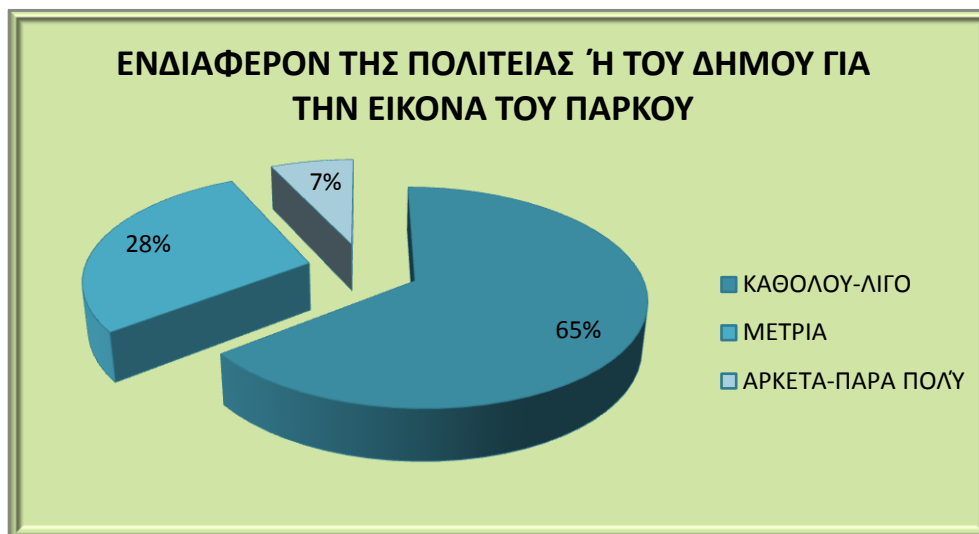
Στην ερώτηση «Εσείς έχετε συμβάλει με κάποιο τρόπο σε κάποια δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε για το πάρκο Τρίτση;», παρατηρούμε ότι μόνο το 37% απάντησε θετικά (101 άτομα), ενώ το 63% δήλωσε ότι δεν έχει συμβάλει σε κάποια δραστηριότητα του πάρκου (169 άτομα) (διάγραμμα 21).

Διάγραμμα 22: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τη δραστηριότητα που κάποιος έχει συμβάλει στο πάρκο «Τρίτση»

Στο διάγραμμα 22, παρουσιάζονται οι δραστηριότητες με τις οποίες κάποιος έχει συμβάλει στο πάρκο. Έτσι, το 12,2% των ερωτηθέντων έχει συμβάλει μέσω αθλητικής δραστηριότητας (33 άτομα), το 9,6% μέσω σχολικής (26 άτομα), το 15,9% μέσω πολιτιστικής (43 άτομα), το 10% μέσω πολιτικής (27 άτομα), το 11,1% μέσω εθελοντικής (30 άτομα) και το 15,6% των ερωτηθέντων έχει συμβάλει μέσω περιβαλλοντικής δραστηριότητας (42 άτομα).

Διάγραμμα 23: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το ενδιαφέρον της Πολιτείας ή του Δήμου για την εικόνα του πάρκου «Τρίτση»

Στην ερώτηση «Θεωρείτε ότι η Πολιτεία και ο Δήμος έχουν ενδιαφερθεί για την εικόνα του πάρκου Τρίτση;», παρατηρούμε ότι το 65% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η Πολιτεία ή ο Δήμος δεν έχει ενδιαφερθεί ή έχει ενδιαφερθεί ελάχιστα για την εικόνα του πάρκου (174 άτομα), το 29% θεωρεί ότι έχει ενδιαφερθεί μέτρια (77 άτομα), ενώ μόνο το 7% υποστηρίζει ότι η Πολιτεία ή Δήμος έχει ενδιαφερθεί αρκετά έως πολύ (19 άτομα) για την εικόνα του πάρκου (διάγραμμα 23).

Διάγραμμα 24: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τους τρόπους που το πάρκο «Τρίτση» μπορεί να γίνει πιο συνεπές από οικολογική σκοπιά και κατά συνέπεια πιο βιώσιμο περιβαλλοντικά

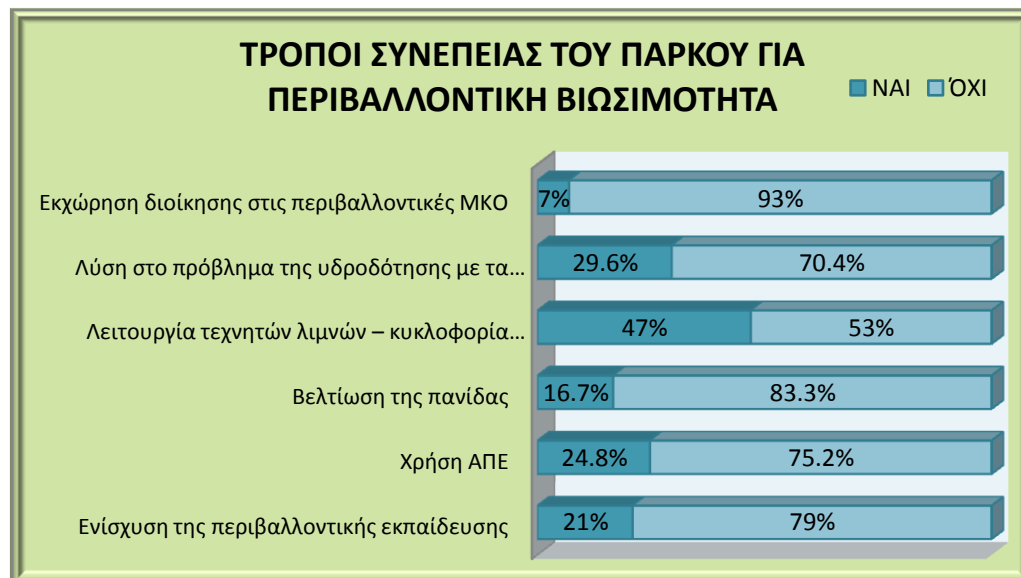

Στην ερώτηση «Με δεδομένη την σημαντική περιβαλλοντική προσφορά του για την περιοχή του Ιλίου, με ποιους τρόπους νομίζετε πως το πάρκο Τρίτση μπορεί να γίνει πιο συνεπές από οικολογική σκοπιά και κατά συνέπεια πιο βιώσιμο περιβαλλοντικά; (μέχρι τρεις απαντήσεις)», παρατηρούμε ότι οι ερωτηθέντες υποστηρίζουν περισσότερο μέσω ενίσχυσης προγραμμάτων αποκομιδής απορριμμάτων (89 άτομα), μέσω

πολιτιστικών εκδηλώσεων ήπιας μορφής για την προστασία της Ορνιθοπανίδας (88 άτομα) και μέσω της δεινδροφύτευσης (77 άτομα), με ποσοστά 33%, 32,6% και 28,5%, αντίστοιχα.

Λιγότερη ανταπόκριση, από την πλευρά των ερωτηθέντων, υπάρχει για την ενίσχυση προγραμμάτων εθελοντισμού (50 άτομα), και την ενίσχυση προγραμμάτων ανακύκλωσης και κομποστοποίησης (40 άτομα) (διάγραμμα 24).

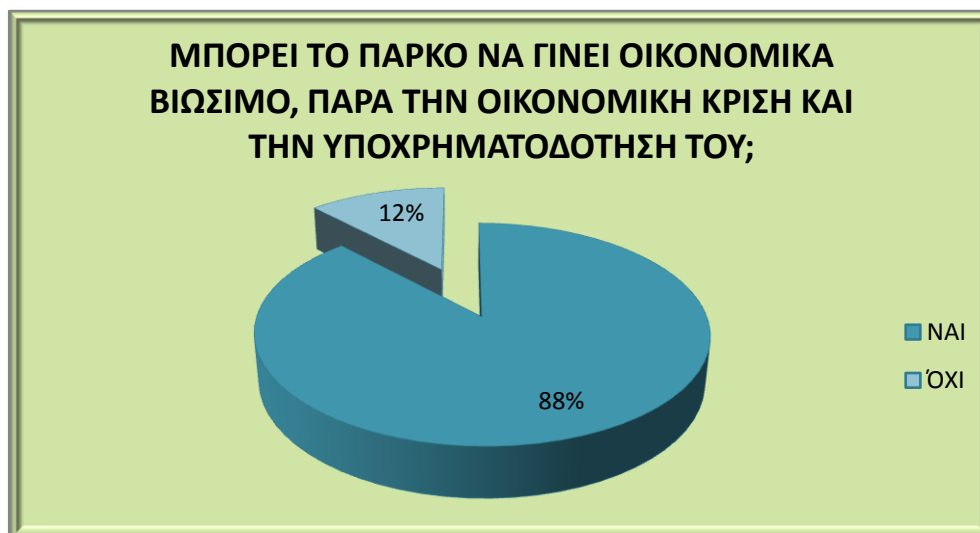
Διάγραμμα 25: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τους τρόπους που το πάρκο «Τρίτση» μπορεί να γίνει πιο συνεπές από οικολογική σκοπιά και κατά συνέπεια πιο βιώσιμο περιβαλλοντικά

Συνεχίζοντας, στο διάγραμμα 25, πάλι με τους τρόπους συνέπειας του πάρκου για περιβαλλοντική βιωσιμότητα, παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία, το 47%, υποστηρίζει τη λειτουργία τεχνητών λιμνών – κυκλοφορία των υδάτων (127 άτομα), και έπειτα τη λύση στο πρόβλημα της υδροδότησης με τα κατάλληλα έργα (80 άτομα) και τη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (67 άτομα), με ποσοστά 29,6% και 24,8%, αντίστοιχα.

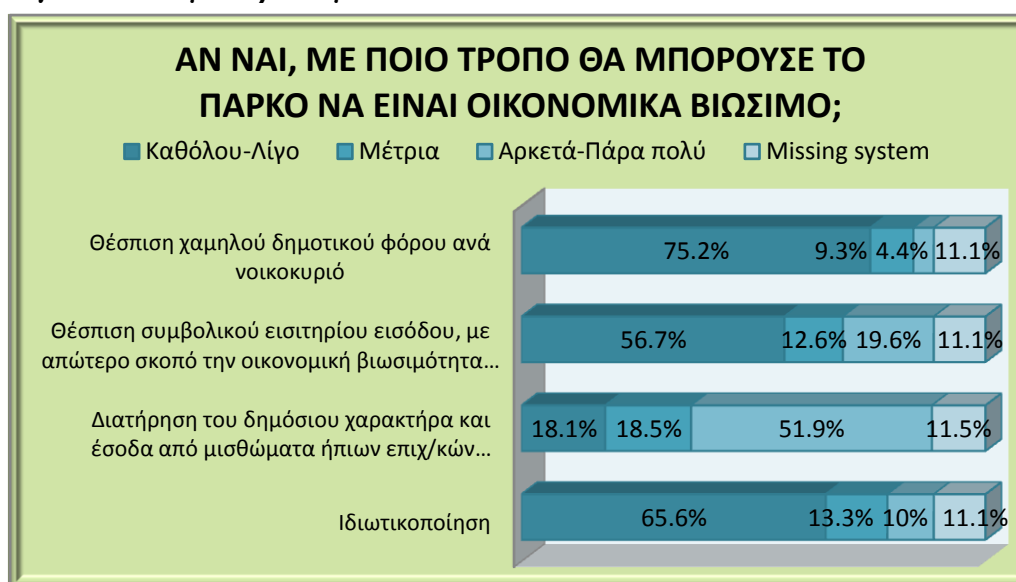
Ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά η ενίσχυση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (57 άτομα), η βελτίωσης της πανίδας (45 άτομα) και η εκχώρηση διοίκησης στις περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις (19 άτομα).

Διάγραμμα 26: Κατανομή συχνοτήτων ως προς την ικανότητα του πάρκου «Τρίτση» να μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης που διανύουμε και με δεδομένη την υπερχρηματοδότηση του από την πολιτεία.

Στην ερώτηση «Θεωρείτε ότι το πάρκο «Τρίτση», παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης που διανύουμε και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο;», παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία του δείγματος συμφωνεί με την παραπάνω άποψη (238 άτομα), ενώ το 12% (32 άτομα) θεωρεί ότι το πάρκο «Τρίτση» δεν μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο (διάγραμμα 26).

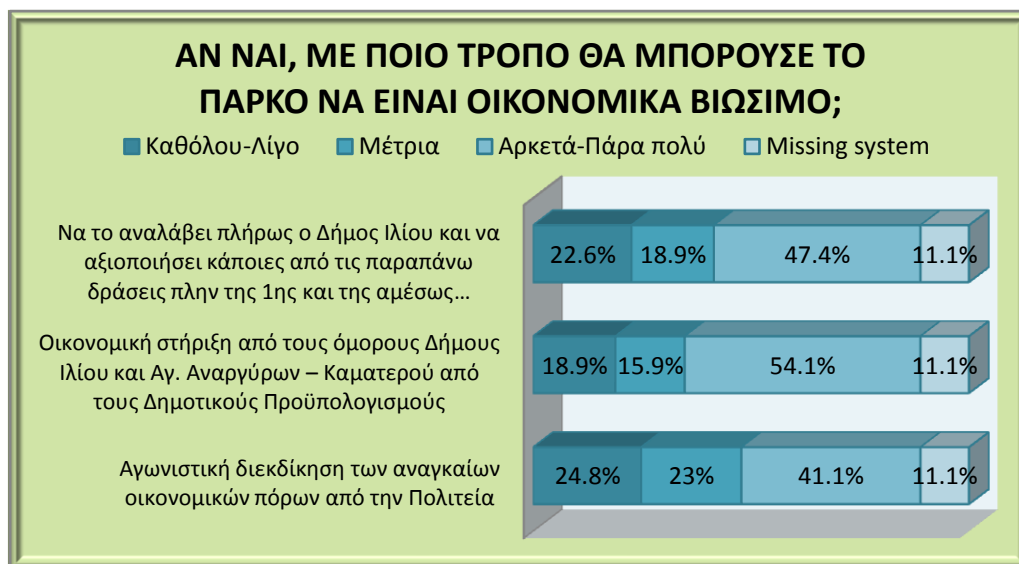
Διάγραμμα 27: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τον τρόπο προκειμένου το πάρκο να γίνει οικονομικά βιώσιμο

Στην περίπτωση όπου οι ερωτηθέντες συμφωνούν ότι το πάρκο «Τρίτση» μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο, όσον αφορά τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο, το 51,9% υποστηρίζει μέσω της διατήρησης του δημόσιου χαρακτήρα και έσοδα από μισθώματα ήπιων επιχειρηματικών δράσεων συναφών με τον περιβαλλοντικό σκοπό του (140 άτομα). Σε μικρότερα ποσοστά ακολουθούν η ιδιωτικοποίηση (27 άτομα), η θέσπιση συμβολικού εισιτηρίου εισόδου (53 άτομα) και η

θέσπιση χαμηλού δημοτικού φόρου ανά νοικοκυριό (12 άτομα), με ποσοστά 10%, 19,6% και 4,4%, αντίστοιχα (διάγραμμα 27).

Διάγραμμα 28: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τον τρόπο προκειμένου το πάρκο να γίνει οικονομικά βιώσιμο

Συνεχίζοντας με τους τρόπους για την οικονομική βιωσιμότητα του πάρκου (διάγραμμα 28), το 47,4% υποστηρίζει ότι θα πρέπει να το αναλάβει πλήρως ο Δήμος Ιλίου (128 άτομα), το 54,1% υποστηρίζει ότι θα πρέπει να υπάρξει οικονομική υποστήριξη από τους όμορους Δήμους Ιλίου και Αγίων Αναργύρων - Καματερού από τους Δημοτικούς Προϋπολογισμούς (146 άτομα), ενώ το 41,1% είναι υπέρ της αγωνιστικής διεκδίκησης των αναγκαίων οικονομικών πόρων από την Πολιτεία (111 άτομα).

Διάγραμμα 29: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τη συμβολή του πάρκου «Τρίτη» στην οικονομική, πολιτιστική, περιβαλλοντική ή αλλιώς βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου

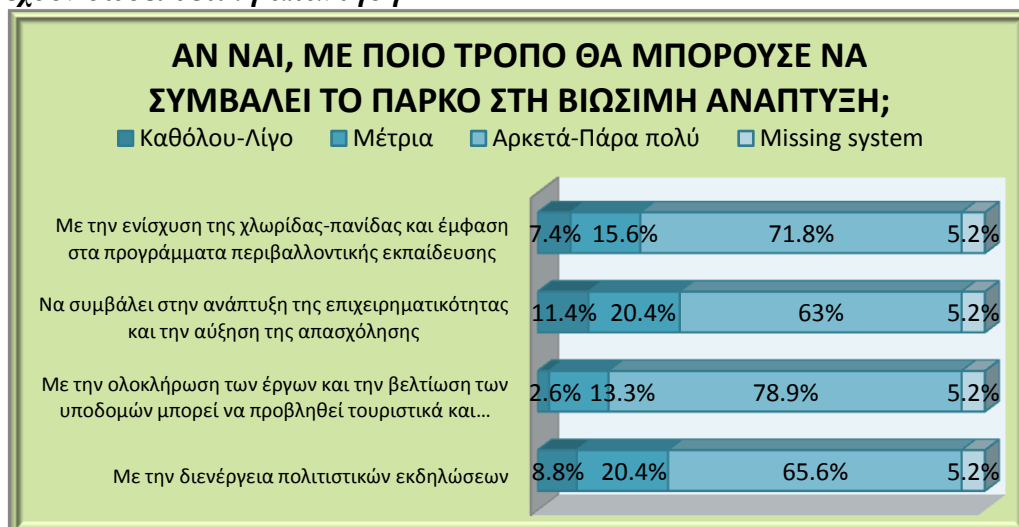
Στην ερώτηση «Το πάρκο Τρίτση μπορεί να συμβάλει στην οικονομική, πολιτιστική, περιβαλλοντική ανάπτυξη ή αλλιώς στην «Βιώσιμη ανάπτυξη» του Δήμου Ιλίου;», παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα συμφωνεί με την παραπάνω άποψη (256 άτομα), ενώ μόνο το 5% θεωρεί ότι το πάρκο «Τρίτση» δεν μπορεί να συμβάλει στη «Βιώσιμη Ανάπτυξη» του Δήμου Ιλίου (14 άτομα) (διάγραμμα 29).

Διάγραμμα 30: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τη συμβολή του πάρκου «Τρίτση» στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου, στην περίπτωση όπου οι ερωτηθέντες έχουν δώσει θετική απάντηση

Από το 95% των ερωτηθέντων που συμφωνούν ότι το πάρκο «Τρίτση» μπορεί να συμβάλει στη «Βιώσιμη Ανάπτυξη» του Δήμου, το 73,3% θεωρεί ότι η συμβολή αυτή μπορεί να γίνει μέσω της τοπικής συγκοινωνίας που θα συνδέει και θα ενοποιεί το πάρκο με τις απομακρυσμένες γειτονιές του Ιλίου (198 άτομα), το 64,8% θεωρεί μέσω της ένταξης του Πύργου της Βασιλίσσης στον ενιαίο σχεδιασμό του πάρκου και την τουριστική, οικονομική, πολιτιστική εκμετάλλευση του (175 άτομα) και, το 59,6% θεωρεί μέσω της ενίσχυσης προγραμμάτων εθελοντισμού (161 άτομα) (διάγραμμα 30).

Διάγραμμα 31: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τη συμβολή του πάρκου «Τρίτση» στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου, στην περίπτωση όπου οι ερωτηθέντες έχουν δώσει θετική απάντηση

Από το 95% των ερωτηθέντων που συμφωνούν ότι το πάρκο «Τρίτση» μπορεί να συμβάλει στη «Βιώσιμη Ανάπτυξη» του Δήμου, το 71,8% υποστηρίζει μέσω της ενίσχυση της χλωρίδας-πανίδας και της έμφασης στα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (194 άτομα), το 63% θεωρεί μέσω της ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας και της αύξησης της απασχόλησης (170 άτομα), το 78,9% θεωρεί μέσω της ολοκλήρωσης των έργων και της βελτίωσης των υποδομών (213 άτομα), και τέλος το 65,6% υποστηρίζει ότι η διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων θα μπορούσε να συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου (177 άτομα) (διάγραμμα 31).

H3. Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2

Πίνακας διπλής εισόδου 1: Φύλο – Συχνότητα επίσκεψης του πάρκου «Τρίτση»

Crosstab					
			Συχνότητα επίσκεψης του πάρκου (freqvis)		Total
			Όχι	Ναι	
φύλο	γυναίκα	Count	34	100	134
		% within φύλο	25,4%	74,6%	100%
		% within freqvis	61,8%	46,5%	49,6%
		% of Total	12,6%	37,0%	49,6%
	άνδρας	Count	21	115	136
		% within φύλο	15,4%	84,6%	100%
		% within freqvis	38,2%	53,5%	50,4%
		% of Total	7,8%	42,6%	50,4%
Total	Count	55	215	270	
	% within φύλο	20,4%	79,6%	100%	
	% within freqvis	100%	100%	100%	
	% of Total	20,4%	79,6%	100%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,105 ^a	1	,043
Continuity Correction ^b	3,515	1	,061
Likelihood Ratio	4,135	1	,042
Fisher's Exact Test			
Linear-by-Linear Association	4,089	1	,043
N of Valid Cases	270		

Όπως φαίνεται στον πίνακα διπλής εισόδου 1, σε δείγμα n=270, το 79,6% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι επισκέπτεται συχνά το πάρκο «Τρίτση», από τους οποίους το 37% είναι γυναίκες και το 42,6% είναι άνδρες. Από τις δεσμευμένες σχετικές συχνότητες παρατηρούμε ότι η πιθανότητα να υποστηρίξει κάποιος αυτήν την άποψη αυξάνεται στην περίπτωση των ανδρών (84,6%), σε αντίθεση με τις γυναίκες (74,6%).

Η μηδενική και εναλλακτική υπόθεση είναι:

H0: Η συχνότητα επίσκεψης του πάρκου (freqvis) είναι ανεξάρτητη από τη δημογραφική παράμετρο φύλο

H1: Η συχνότητα επίσκεψης του πάρκου (freqvis) δεν είναι ανεξάρτητη από τη δημογραφική παράμετρο φύλο

Το Pearson Chi-Square είναι 4,105 με $\text{sig} = 0.043 < 0.05$, οπότε απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι δυο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες, επομένως υπάρχει συσχέτιση μεταξύ τους.

Πίνακας διπλής εισόδου 2: Φύλο – «Για...ένα καφέ», ως λόγος επίσκεψης του πάρκου

Crosstab					
		«Για...ένα καφέ», ως λόγος επίσκεψης του πάρκου (coffee)		Total	
		Όχι	Ναι		
φύλο	γυναίκα	Count	80	54	134
		% within φύλο	59,7%	40,3%	100%
		% within coffee	44,4%	60%	49,6%
		% of Total	29,6%	20%	49,6%
	άνδρας	Count	100	36	136
		% within φύλο	73,5%	26,5%	100%
		% within coffee	55,6%	40%	50,4%
		% of Total	37%	13,3%	50,4%
Total	Count	180	90	270	
	% within φύλο	66,7%	33,3%	100%	
	% within coffee	100%	100%	100%	
	% of Total	66,7%	33,3%	100%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,808 ^a	1	,016
Continuity Correction ^b	5,202	1	,023
Likelihood Ratio	5,836	1	,016
Fisher's Exact Test			
Linear-by-Linear Association	5,786	1	,016
N of Valid Cases	270		

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 2, σε δείγμα $n=270$, το 33,3% των ερωτηθέντων υποστηρίζει ότι επισκέπτεται το πάρκο «για...ένα καφέ», από τους οποίους το 20% είναι γυναίκες και το 13,3% είναι άνδρες. Από τις δεσμευμένες σχετικές συχνότητες παρατηρούμε ότι η πιθανότητα να υποστηρίξει κάποιος αυτήν την άποψη αυξάνεται στην περίπτωση των γυναικών (40,3%), σε αντίθεση με τους άνδρες (26,5%).

Το Pearson Chi-Square είναι 5,808 με $\text{sig} = 0.016 < 0.05$, οπότε απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι δυο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες.

Πίνακας διπλής εισόδου 3: Φύλο –Αδιαφορία των αρμοδίων ως αιτία ότι το πάρκο «Τρίτση» πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του

Crosstab						
			Αδιαφορία των αρμοδίων ως αιτία ότι το πάρκο Τρίτση πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του (indifcom)			Total
			Καθόλου-Λίγο	Μέτρια	Αρκετά-Πολύ	
φύλο	γυναίκα	Count	8	22	82	112
		% within gender	7,1%	19,6%	73,2%	100%
		% within indifcom	34,8%	78,6%	48,5%	50,9%
		% of Total	3,6%	10,0%	37,3%	50,9%
	άνδρας	Count	15	6	87	108
		% within gender	13,9%	5,6%	80,6%	100%
		% within indifcom	65,2%	21,4%	51,5%	49,1%
		% of Total	6,8%	2,7%	39,5%	49,1%

Total	Count	23	28	169	220
	% within gender	10,5%	12,7%	76,8%	100%
	% within indifcom	100%	100%	100%	100%
	% of Total	10,5%	12,7%	76,8%	100%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,352 ^a	2	,003
Likelihood Ratio	11,960	2	,003
Linear-by-Linear Association	,004	1	,947
N of Valid Cases	220		

Από τον πίνακα διπλής εισόδου 3, σε δείγμα n=270, το 76,8% των ερωτηθέντων συμφωνεί αρκετά έως πολύ με την αδιαφορία των αρμοδίων ως αιτία ότι το πάρκο Τρίτση δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του, από τους οποίους το 37,3% είναι γυναίκες και το 39,5% είναι άνδρες. Από τις δεσμευμένες σχετικές συχνότητες παρατηρούμε ότι η πιθανότητα να υποστηρίξει κάποιος αυτήν την άποψη αυξάνεται στην περίπτωση των ανδρών (80,6%), σε αντίθεση με τις γυναίκες (73,2%).

Το Pearson Chi-Square είναι 11,352 με sig=0.003 < 0.05, οπότε απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι δυο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες.

Πίνακας διπλής εισόδου 4: Φύλο – Συμβολή των ερωτηθέντων με κάποιο τρόπο σε κάποια δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε για το πάρκο «Τρίτση»

Crosstab

		Συμβολή των ερωτηθέντων με κάποιο τρόπο σε κάποια δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε για το πάρκο «Τρίτση»(contracti)		Total
		Όχι	Ναι	
φύλο γυναίκα	Count	92	42	134
	% within φύλο	68,7%	31,3%	100%
	% within contracti	54,4%	41,6%	49,6%
	% of Total	34,1%	15,6%	49,6%
άνδρας	Count	77	59	136
	% within φύλο	56,6%	43,4%	100%
	% within contracti	45,6%	58,4%	50,4%
	% of Total	28,5%	21,9%	50,4%
Total	Count	169	101	270
	% within φύλο	62,6%	37,4%	100%
	% within contracti	100%	100%	100%
	% of Total	62,6%	37,4%	100%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,178 ^a	1	,041
Continuity Correction ^b	3,680	1	,055
Likelihood Ratio	4,193	1	,041
Fisher's Exact Test			
Linear-by-Linear Association	4,163	1	,041
N of Valid Cases	270		

Όπως φαίνεται στον πίνακα διπλής εισόδου 4, το 62,6% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι δεν έχει συμβάλει με κάποιο σε δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε για το πάρκο, από τους οποίους το 34,1% είναι γυναίκες και το 28,5% είναι άνδρες. Από τις δεσμευμένες σχετικές συχνότητες παρατηρούμε ότι η

πιθανότητα να υποστηρίξει κάποιος αυτήν την άποψη αυξάνεται στην περίπτωση των γυναικών (68,7), σε αντίθεση με τους άνδρες (56,6%).

Το Pearson Chi-Square είναι 4,178 με $\text{sig} = 0.041 < 0.05$, οπότε απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι δυο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες.

Πίνακας διπλής εισόδου 5: Ηλικία –Συχνότητα επίσκεψης του πάρκου, στην περίπτωση όπου κάποιος το επισκέπτεται συχνά

Crosstab									
			Συχνότητα επίσκεψης του πάρκου, στην περίπτωση όπου κάποιος το επισκέπτεται συχνά (frequenc)						
			Missing value	1 φορά το χρόνο	1 φορά το εξάμηνο	1 φορά το μήνα	1 φορά την εβδομάδα	Πιο συχνά	Total
ηλικία ετών	18-30	Count	17	1	12	27	20	10	87
		% within ηλικία	19,5%	1,1%	13,8%	31%	23%	11,5%	100%
		% within frequenc	30,4%	16,7%	48%	39,1%	31,7%	19,6%	32,2%
		% of Total	6,3%	,4%	4,4%	10%	7,4%	3,7%	32,2%
	31-45	Count	7	1	2	9	12	4	35
		% within ηλικία	20%	2,9%	5,7%	25,7%	34,3%	11,4%	100%
		% within frequenc	12,5%	16,7%	8%	13%	19%	7,8%	13%
		% of Total	2,6%	,4%	,7%	3,3%	4,4%	1,5%	13%
	46-60	Count	21	0	5	14	16	13	69
		% within ηλικία	30,4%	,0%	7,2%	20,3%	23,2%	18,8%	100%
		% within frequenc	37,5%	,0%	20%	20,3%	25,4%	25,5%	25,6%
		% of Total	7,8%	,0%	1,9%	5,2%	5,9%	4,8%	25,6%
	>60	Count	11	4	6	19	15	24	79
		% within ηλικία	13,9%	5,1%	7,6%	24,1%	19%	30,4%	100%
		% within frequenc	19,6%	66,7%	24%	27,5%	23,8%	47,1%	29,3%
		% of Total	4,1%	1,5%	2,2%	7%	5,6%	8,9%	29,3%
	Total	Count	56	6	25	69	63	51	270
		% within ηλικία	20,7%	2,2%	9,3%	25,6%	23,3%	18,9%	100%
		% within frequenc	100%	100%	100%	10%	100%	100%	100%
		% of Total	20,7%	2,2%	9,3%	25,6%	23,3%	18,9%	100%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	26,185 ^a	15	,036
Likelihood Ratio	26,262	15	,035
Linear-by-Linear Association	,578	1	,447
N of Valid Cases	270		

a. 5 cells (20,8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,78.

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 5, γενικότερα παρατηρούμε ότι όσο αυξάνονται τα έτη ηλικίας τόσο πιθανότερο είναι κάποιος να επισκέπτεται το πάρκο πιο συχνά από μία φορά τη βδομάδα, ενώ όσο μικρότερη είναι η ηλικία κάποιου τόσο πιο πιθανό είναι να επισκέπτεται το πάρκο μία το μήνα.

Το Pearson Chi-Square είναι 26,185 με $\text{sig} = 0.036 < 0.05$, οπότε οι δυο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ τους.

Πίνακας διπλής εισόδου 6: Ηλικία -Διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου ως τρόπο συμβολής του πάρκου στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου

Crosstab						
			Διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου (condculh)			Total
			Καθόλου-Λίγο	Μέτρια	Αρκετά-Πολύ	
ηλικία	18-30 ετών	Count	59	4	9	72
		% within ηλικία	81,9%	5,6%	12,5%	100%
		% within condculh	33,3%	11,1%	33,3%	30%
		% of Total	24,6%	1,7%	3,8%	30%
	31-45 ετών	Count	20	7	6	33
		% within ηλικία	60,6%	21,2%	18,2%	100%
		% within condculh	11,3%	19,4%	22,2%	13,8%
		% of Total	8,3%	2,9%	2,5%	13,8%
	46-60 ετών	Count	42	18	3	63
		% within ηλικία	66,7%	28,6%	4,8%	100%
		% within condculh	23,7%	50%	11,1%	26,3%
		% of Total	17,5%	7,5%	1,3%	26,3%
	>60 ετών	Count	56	7	9	72
		% within ηλικία	77,8%	9,7%	12,5%	100%
		% within condculh	31,6%	19,4%	33,3%	30%
		% of Total	23,3%	2,9%	3,8%	30%
Total	Count	177	36	27	240	
	% within ηλικία	73,8%	15%	11,3%	100%	
	% within condculh	100%	100%	100%	100%	
	% of Total	73,8%	15%	11,3%	100%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,186 ^a	6	,003
Likelihood Ratio	20,481	6	,002
Linear-by-Linear Association	,012	1	,913
N of Valid Cases	240		

a. 2 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,71.

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 6, το 73,8% θεωρεί ότι το πάρκο συμβάλει λίγο έως καθόλου στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου μέσω της διενέργειας πολιτιστικών εκδηλώσεων, από τους οποίους το 24,6% είναι ηλικίας 18-30 ετών, το 8,3% είναι 31-45 ετών, και το 17,5% είναι ηλικίας άνω των 46-60 ετών και το 23,3% έχει ηλικία μεγαλύτερη από 60 ετών. Από τις δεσμευμένες σχετικές συχνότητες παρατηρούμε ότι, για τις ηλικίες 31 ετών και πάνω, η πιθανότητα να υποστηρίξουν την παραπάνω άποψη αυξάνεται, ενώ η πιθανότητα αυτή παρουσιάζεται ακόμη μεγαλύτερη για τις ηλικίες 18-30 ετών (81,9%).

Το Pearson Chi-Square είναι 20,186 με sig=0.003< 0.05, οπότε οι δυο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες.

**Πίνακας διπλής εισόδου 7: Ηλικία -Ενίσχυση των προγραμμάτων εθελοντισμού
ως τρόπο συμβολής του πάρκου στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου**

Crosstab						
			Ενίσχυση των προγραμμάτων εθελοντισμού (Arundo)			Total
			Καθόλου-Λίγο	Μέτρια	Αρκετά-Πολύ	
ηλικία	18-30 ετών	Count	20	23	29	72
		% within ηλικία	27,8%	31,9%	40,3%	100%
		% within Arundo	32,8%	45,1%	22,7%	30%
		% of Total	8,3%	9,6%	12,1%	30%
	31-45 ετών	Count	7	1	25	33
		% within ηλικία	21,2%	3%	75,8%	100%
		% within strenvop	11,5%	2%	19,5%	13,8%
		% of Total	2,9%	,4%	10,4%	13,8%
	46-60 ετών	Count	11	12	40	63
		% within ηλικία	17,5%	19%	63,5%	100%
		% within strenvop	18%	23,5%	31,3%	26,3%
		% of Total	4,6%	5%	16,7%	26,3%
	>60 ετών	Count	23	15	34	72
		% within ηλικία	31,9%	20,8%	47,2%	100%
		% within strenvop	37,7%	29,4%	26,6%	30%
		% of Total	9,6%	6,3%	14,2%	30%
Total	Count	61	51	128	240	
	% within ηλικία	25,4%	21,3%	53,3%	100%	
	% within strenvop	100%	100%	100%	100%	
	% of Total	25,4%	21,3%	53,3%	100%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	19,479 ^a	6	,003
Likelihood Ratio	21,850	6	,001
Linear-by-Linear Association	,075	1	,784
N of Valid Cases	240		

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 7, το 53,3% θεωρεί ότι το πάρκο συμβάλει αρκετά έως πολύ στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου μέσω της ενίσχυσης των προγραμμάτων εθελοντισμού, από τους οποίους το 12,1% είναι ηλικίας 18-30 ετών, το 10,4% είναι 31-45 ετών, και το 16,7% είναι ηλικίας άνω των 46-60 ετών και το 14,2% έχει ηλικία μεγαλύτερη των 60 ετών. Από τις δεσμευμένες σχετικές συχνότητες παρατηρούμε ότι, για τις ηλικίες 31 ετών και άνω, η πιθανότητα να υποστηρίξουν την παραπάνω άποψη μειώνεται, ενώ η πιθανότητα αυτή παρουσιάζεται ακόμη μικρότερη για τις ηλικίες 18-30 ετών (40,3%).

Το Pearson Chi-Square είναι 19,479 με $\text{sig}=0.003 < 0.05$, οπότε οι δυο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες.

Πίνακας διπλής εισόδου 8: Ηλικία - Ένταξη του Πύργου της Βασιλίσσης στον ενιαίο σχεδιασμό του πάρκου και την τουριστική, οικονομική, πολιτιστική εκμετάλλευσή του ως τρόπο συμβολής του πάρκου στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου

Crosstab						
			Ένταξη του Πύργου της Βασιλίσσης στον ενιαίο σχεδιασμό του πάρκου και την τουριστική , οικονομική πολιτιστική εκμετάλλευσή του (acqutoud)			Total
			Καθόλου-Λίγο	Μέτρια	Αρκετά-Πολύ	
ηλικία	18-30 ετών	Count	16	17	48	81
		% within ηλικία	19,8%	21,0%	59,3%	100%
		% within acqutoud	61,5%	30,9%	27,4%	31,6%
		% of Total	6,3%	6,6%	18,8%	31,6%
	31-45 ετών	Count	1	8	25	34
		% within ηλικία	2,9%	23,5%	73,5%	100%
		% within acqutoud	3,8%	14,5%	14,3%	13,3%
		% of Total	,4%	3,1%	9,8%	13,3%
	46-60 ετών	Count	5	18	44	67
		% within ηλικία	7,5%	26,9%	65,7%	100%
		% within acqutoud	19,2%	32,7%	25,1%	26,2%
		% of Total	2,0%	7,0%	17,2%	26,2%
	>60 ετών	Count	4	12	58	74
		% within ηλικία	5,4%	16,2%	78,4%	100%
		% within acqutoud	15,4%	21,8%	33,1%	28,9%
		% of Total	1,6%	4,7%	22,7%	28,9%
Total	Count	26	55	175	256	
	% within ηλικία	10,2%	21,5%	68,4%	100%	
	% within acqutoud	100%	100%	100%	100%	
	% of Total	10,2%	21,5%	68,4%	100%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,417 ^a	6	,017
Likelihood Ratio	14,903	6	,021
Linear-by-Linear Association	8,174	1	,004
N of Valid Cases	256		

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 8, το 68,4% θεωρεί ότι το πάρκο συμβάλει μέτρια στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου μέσω της ένταξης του Πύργου της Βασιλίσσης στον ενιαίο σχεδιασμό του πάρκου και την τουριστική, οικονομική, πολιτιστική εκμετάλλευσή του, από τους οποίους το 18,8% είναι ηλικίας 18-30 ετών, το 9,8% είναι 31-45 ετών, και το 17,2% είναι ηλικίας άνω των 46-60 ετών και το 22,7% έχει ηλικία μεγαλύτερη των 60 ετών. Από τις δεσμευμένες σχετικές συχνότητες παρατηρούμε ότι, για τις ηλικίες 18 έως 60 ετών, η πιθανότητα κάποιος να υποστηρίζει την παραπάνω άποψη αυξάνεται, ενώ η πιθανότητα αυτή μειώνεται για τις από 60 ετών και άνω (16,2%).

Το Pearson Chi-Square είναι 15,417 με $\text{sig}=0.017 < 0.05$, οπότε οι δυο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες.

Πίνακας διπλής εισόδου 9: Εκπαίδευση - Καλύτερη φύλαξη ως βελτίωση του πάρκου για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του

			Crosstab			
			Καλύτερη φύλαξη ως βελτίωση του πάρκου για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του (betguard)			
			Καθόλου-Λίγο	Μέτρια	Αρκετά-Πολύ	Total
εκπαίδευση	Απόφοιτος δευτεροβάθμιας	Count	20	19	98	137
		% within εκπαίδευση	14,6%	13,9%	71,5%	100%
		% within betguard	74,1%	41,3%	51,6%	52,1%
		% of Total	7,6%	7,2%	37,3%	52,1%
		Σπουδαστής ΑΕΙ/ΤΕΙ	Count	2	9	15
	% within εκπαίδευση		7,7%	34,6%	57,7%	100%
	% within betguard		7,4%	19,6%	7,9%	9,9%
	% of Total		,8%	3,4%	5,7%	9,9%
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ	Count	5	16	67	88
		% within εκπαίδευση	5,7%	18,2%	76,1%	100%
		% within betguard	18,5%	34,8%	35,3%	33,5%
		% of Total	1,9%	6,1%	25,5%	33,5%
	Μεταπτυχιακές σπουδές	Count	0	0	8	8
		% within εκπαίδευση	,0%	,0%	100%	100%
		% within betguard	,0%	,0%	4,2%	3,0%
		% of Total	,0%	,0%	3,0%	3,0%
	Διδακτορικές σπουδές	Count	0	2	2	4
		% within εκπαίδευση	,0%	50,0%	50%	100%
		% within betguard	,0%	4,3%	1,1%	1,5%
		% of Total	,0%	,8%	,8%	1,5%
	Total	Count	27	46	190	263
% within εκπαίδευση		10,3%	17,5%	72,2%	100%	
% within betguard		100%	100%	100%	100%	
% of Total		10,3%	17,5%	72,2%	100%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,016 ^a	8	,030
Likelihood Ratio	18,003	8	,021
Linear-by-Linear Association	2,804	1	,094
N of Valid Cases	263		

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 9, παρατηρούμε ότι η πιθανότητα κάποιος να θεωρεί την καλύτερη φύλαξη ως βελτίωση του πάρκου για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του είναι μεγαλύτερη στα άτομα εκείνα τα οποία είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας (71,5%) και απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ (76,1%), ενώ είναι μικρότερη στις υπόλοιπες κατηγορίες μορφωτικού επιπέδου. Αντιθέτως, η πιθανότητα να συμφωνεί κάποιος λίγο ή να μην συμφωνεί καθόλου με την παραπάνω άποψη αυξάνεται καθώς μειώνεται η εκπαίδευση του ερωτώμενου, με αξιοσημείωτα τα ποσοστά (0%) στα άτομα με μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές.

Το Pearson Chi-Square είναι 17,016 με sig = 0.030 < 0.05, οπότε υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δυο μεταβλητών.

Πίνακας διπλής εισόδου 10: Εκπαίδευση - Εθελοντική δράση, ως δραστηριότητα που κάποιος έχει συμβάλει στο πάρκο

Crosstab

			Εθελοντική δράση, ως δραστηριότητα που κάποιος έχει συμβάλει στο πάρκο (convolunt)			Total
			Missing system	Όχι	Ναι	
εκπαίδευση	Απόφοιτος δευτεροβάθμιας	Count	87	33	20	140
		% within εκπαίδευση	62,1%	23,6%	14,3%	100%
		% within convolunt	51,5%	46,5%	66,7%	51,9%
		% of Total	32,2%	12,2%	7,4%	51,9%
	Σπουδαστής AEI/TEI	Count	13	14	0	27
		% within εκπαίδευση	48,1%	51,9%	,0%	100%
		% within convolunt	7,7%	19,7%	,0%	10%
		% of Total	4,8%	5,2%	,0%	10%
	Απόφοιτος AEI/TEI	Count	63	19	8	90
		% within εκπαίδευση	70%	21,1%	8,9%	100%
		% within convolunt	37,3%	26,8%	26,7%	33,3%
		% of Total	23,3%	7%	3%	33,3%
	Μεταπτυχιακές σπουδές	Count	4	4	1	9
		% within εκπαίδευση	44,4%	44,4%	11,1%	100%
		% within convolunt	2,4%	5,6%	3,3%	3,3%
		% of Total	1,5%	1,5%	,4%	3,3%
	Διδακτορικές σπουδές	Count	2	1	1	4
		% within εκπαίδευση	50%	25%	25%	100%
		% within convolunt	1,2%	1,4%	3,3%	1,5%
		% of Total	,7%	,4%	,4%	1,5%
Total	Count	169	71	30	270	
	% within εκπαίδευση	62,6%	26,3%	11,1%	100%	
	% within convolunt	100%	100%	100%	100%	
	% of Total	62,6%	26,3%	11,1%	100%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,784 ^a	8	,032
Likelihood Ratio	18,026	8	,021
Linear-by-Linear Association	,123	1	,726
N of Valid Cases	270		

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 10, το 62,6% των ερωτηθέντων δεν έχει συμβάλει μέσω εθελοντικής δράσης στο πάρκο, από τους οποίους το 32,2% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας, το 4,8% είναι σπουδαστές AEI/TEI, το 23,3% είναι απόφοιτοι AEI/TEI, το 1,5% έχουν μεταπτυχιακές σπουδές και το 0,7% έχουν διδακτορικές σπουδές. Από τις δεσμευμένες σχετικές συχνότητες παρατηρούμε ότι η πιθανότητα κάποιος να υποστηρίξει την παραπάνω άποψη είναι μεγαλύτερη στους αποφοίτους δευτεροβάθμιας και AEI/TEI (62,1% και 70% αντίστοιχα).

Το Pearson Chi-Square είναι 16,784 με $\text{sig}=0.032 < 0.05$, οπότε οι δυο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες.

Πίνακας διπλής εισόδου 11: Εκπαίδευση - Με την ολοκλήρωση των έργων και την βελτίωση των υποδομών μπορεί να προβληθεί τουριστικά και διεθνώς ως ξεχωριστός τόπος επίσκεψης, όπως διάσημα πάρκα του εξωτερικού (ως τρόπος συμβολής του πάρκου στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου)

Crosstab

			Με την ολοκλήρωση των έργων και τη βελτίωση των υποδομών μπορεί να προβληθεί τουριστικά και διεθνώς ως ξεχωριστός τόπος επίσκεψης, όπως διάσημα (comprini)			Total
			Καθόλου-Λίγο	Μέτρια	Αρκετά-Πολύ	
εκπαίδευση	Απόφοιτος δευτεροβάθμιας	Count	2	21	111	134
		% within εκπαίδευση	1,5%	15,7%	82,8%	100%
		% within comprini	28,6%	58,3%	52,1%	52,3%
		% of Total	,8%	8,2%	43,4%	52,3%
	Σπουδαστής AEI/TEI	Count	3	5	17	25
		% within εκπαίδευση	12,0%	20%	68%	100%
		% within comprini	42,9%	13,9%	8 %	9,8%
		% of Total	1,2%	2,0%	6,6%	9,8%
	Απόφοιτος AEI/TEI	Count	2	6	76	84
		% within εκπαίδευση	2,4%	7,1%	90,5%	100%
		% within comprini	28,6%	16,7%	35,7%	32,8%
		% of Total	,8%	2,3%	29,7%	32,8%
	Μεταπτυχιακές σπουδές	Count	0	3	6	9
		% within εκπαίδευση	,0%	33,3%	66,7%	100%
		% within comprini	,0%	8,3%	2,8%	3,5%
		% of Total	,0%	1,2%	2,3%	3,5%
	Διδακτορικές σπουδές	Count	0	1	3	4
		% within εκπαίδευση	,0%	25%	75%	100%
		% within comprini	,0%	2,8%	1,4%	1,6%
		% of Total	,0%	,4%	1,2%	1,6%
Total	Count	7	36	213	256	
	% within εκπαίδευση	2,7%	14,1%	83,2%	100%	
	% within comprini	100%	100%	100%	100%	
	% of Total	2,7%	14,1%	83,2%	100%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,008 ^a	8	,030
Likelihood Ratio	13,785	8	,088
Linear-by-Linear Association	,071	1	,789
N of Valid Cases	256		

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 11, το 83,2% των ερωτηθέντων συμφωνεί ότι με την ολοκλήρωση των έργων και τη βελτίωση των υποδομών, το πάρκο μπορεί να προβληθεί τουριστικά και διεθνώς ως ξεχωριστός τόπος επίσκεψης, με αποτέλεσμα έτσι το πάρκο να συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου. Η πιθανότητα κάποιος να συμφωνεί με την παραπάνω άποψη αυξάνεται κυρίως στους αποφοίτους δευτεροβάθμιας (82,8%), AEI/TEI (90,5%), και στα άτομα με διδακτορικές σπουδές (75%).

Το Pearson Chi-Square είναι 17,008 με $\text{sig}=0.030 < 0.05$, οπότε υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δυο μεταβλητών.

Πίνακας διπλής εισόδου 12: Εκπαίδευση - Με την ένταξη του Πύργου της Βασιλίσσης στον ενιαίο σχεδιασμό του πάρκου και την τουριστική, οικονομική πολιτιστική εκμετάλλευσή του, ως τρόπος συμβολής του πάρκου στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου

Crosstab

			Με την ένταξη του Πύργου της Βασιλίσσης στον ενιαίο σχεδιασμό του πάρκου και την τουριστική, οικονομική, πολιτιστική εκμετάλλευσή του (acqtoud)			Total
			Καθόλου-Λίγο	Μέτρια	Αρκετά-Πολύ	
εκπαίδευση	Απόφοιτος δευτεροβάθμιας	Count	9	25	100	134
		% within εκπαίδευση	6,7%	18,7%	74,6%	100%
		% within acqtoud	34,6%	45,5%	57,1%	52,3%
		% of Total	3,5%	9,8%	39,1%	52,3%
	Σπουδαστής ΑΕΙ/ΤΕΙ	Count	8	3	14	25
		% within εκπαίδευση	32,0%	12%	56%	100%
		% within acqtoud	30,8%	5,5%	8%	9,8%
		% of Total	3,1%	1,2%	5,5%	9,8%
	Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ	Count	8	23	53	84
		% within εκπαίδευση	9,5%	27,4%	63,1%	100%
		% within acqtoud	30,8%	41,8%	30,3%	32,8%
		% of Total	3,1%	9%	20,7%	32,8%
	Μεταπτυχιακές σπουδές	Count	1	2	6	9
		% within εκπαίδευση	11,1%	22,2%	66,7%	100%
		% within acqtoud	3,8%	3,6%	3,4%	3,5%
		% of Total	,4%	,8%	2,3%	3,5%
	Διδακτορικές σπουδές	Count	0	2	2	4
		% within εκπαίδευση	,0%	50%	50%	100%
		% within acqtoud	,0%	3,6%	1,1%	1,6%
		% of Total	,0%	,8%	,8%	1,6%
Total	Count	26	55	175	256	
	% within εκπαίδευση	10,2%	21,5%	68,4%	100%	
	% within acqtoud	100%	100%	100%	100%	
	% of Total	10,2%	21,5%	68,4%	100%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,045 ^a	8	,010
Likelihood Ratio	16,103	8	,041
Linear-by-Linear Association	2,608	1	,106
N of Valid Cases	256		

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 12, το 68,4% των ερωτηθέντων συμφωνεί ότι με την ένταξη του Πύργου της Βασιλίσσης στον ενιαίο σχεδιασμό του πάρκου και την τουριστική, οικονομική και πολιτιστική εκμετάλλευσή του, το πάρκο θα συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου, από τους οποίους το 39,1% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 5,5% είναι σπουδαστές ΑΕΙ/ΤΕΙ, το 20,7% είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, το υπόλοιπο 3,1% έχουν μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές. Η πιθανότητα κάποιος να συμφωνεί με την παραπάνω άποψη είναι μεγαλύτερη κυρίως στους αποφοίτους δευτεροβάθμιας (74,6%).

Το Pearson Chi-Square είναι 20,045 με sig=0.010< 0.05, οπότε οι δυο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες.

Πίνακας διπλής εισόδου 13: Επάγγελμα -Περιβαλλοντική δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε στο πάρκο και με την οποία κάποιος έχει συμβάλει

Crosstab						
			Περιβαλλοντική δραστηριότητα (conenact)			Total
			Missing value	Όχι	Ναι	
επάγγελμα	Δημόσιος υπάλληλος	Count	16	6	7	29
		% within επάγγελμα	55,2%	20,7%	24,1%	100%
		% within conenact	9,5%	10,2%	16,7%	10,7%
		% of Total	5,9%	2,2%	2,6%	10,7%
		Ιδιωτικός υπάλληλος	Count	57	13	6
	% within επάγγελμα		75,0%	17,1%	7,9%	100%
	% within conenact		33,7%	22,0%	14,3%	28,1%
	% of Total		21,1%	4,8%	2,2%	28,1%
	Ελεύθερος επαγγελματίας ή επιχειρηματίας		Count	35	13	10
		% within επάγγελμα	60,3%	22,4%	17,2%	100%
		% within conenact	20,7%	22%	23,8%	21,5%
		% of Total	13,0%	4,8%	3,7%	21,5%
		Φοιτητής	Count	10	11	1
	% within 5.επάγγελμα		45,5%	50%	4,5%	100%
	% within conenact		5,9%	18,6%	2,4%	8,1%
	% of Total		3,7%	4,1%	,4%	8,1%
	Συνταξιούχος		Count	21	5	9
		% within 5.επάγγελμα	60,0%	14,3%	25,7%	100%
		% within conenact	12,4%	8,5%	21,4%	13%
		% of Total	7,8%	1,9%	3,3%	13%
		Οικιακά	Count	10	3	4
	% within 5.επάγγελμα		58,8%	17,6%	23,5%	100%
	% within conenact		5,9%	5,1%	9,5%	6,3%
	% of Total		3,7%	1,1%	1,5%	6,3%
	Άνεργος		Count	20	8	5
		% within 5.επάγγελμα	60,6%	24,2%	15,2%	100%
		% within conenact	11,8%	13,6%	11,9%	12,2%
		% of Total	7,4%	3%	1,9%	12,2%
Total		Count	169	59	42	270
	% within 5.επάγγελμα	62,6%	21,9%	15,6%	100%	
	% within conenact	100%	100%	100%	100%	
	% of Total	62.6%	21,9%	15,6%	100%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,309 ^a	12	,034
Likelihood Ratio	20,991	12	,051
Linear-by-Linear Association	1,065	1	,302
N of Valid Cases	270		

Από τον πίνακα διπλής εισόδου 13, παρατηρούμε ότι από το δείγμα που έχει συμμετάσχει σε κάποια δραστηριότητα και αυτή είναι η περιβαλλοντική δραστηριότητα είναι το 15,6%. Από αυτούς το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται να είναι οι επιχειρηματίες με ποσοστό 3,7% και οι συνταξιούχοι με ποσοστό 3,3%. Η πιθανότητα κάποιος να έχει συμμετάσχει σε κάποια δραστηριότητα στο πάρκο και πιο συγκεκριμένα να είναι περιβαλλοντική είναι μεγαλύτερη στους συνταξιούχους (25,7%), στους δημοσίους υπαλλήλους (24,1%) και σε εκείνα τα άτομα που απασχολούνται με οικιακά.

Το Pearson Chi-Square είναι 22,309 με sig=0.034< 0.05, οπότε οι δυο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες και υπάρχει συσχέτιση μεταξύ τους.

Πίνακας διπλής εισόδου 14: Επάγγελμα -Διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου, ως τρόπος συμβολής του πάρκου στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου

Crosstab

			Διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου (condculh)			Total
			Καθόλου-Λίγο	Μέτρια	Αρκετά-Πολύ	
επάγγελμα	Δημόσιος υπάλληλος	Count	20	8	0	28
		% within επάγγελμα	71,4%	28,6%	,0%	100%
		% within condculh	11,3%	22,2%	,0%	11,7%
		% of Total	8,3%	3,3%	,0%	11,7%
	Ιδιωτικός υπάλληλος	Count	48	10	8	66
		% within επάγγελμα	72,7%	15,2%	12,1%	100%
		% within condculh	27,1%	27,8%	29,6%	27,5%
		% of Total	20%	4,2%	3,3%	27,5%
	Ελεύθερος επαγγελματίας ή επιχειρηματίας	Count	34	10	11	55
		% within επάγγελμα	61,8%	18,2%	20%	100%
		% within condculh	19,2%	27,8%	40,7%	22,9%
		% of Total	14,2%	4,2%	4,6%	22,9%
	Φοιτητής	Count	18	0	1	19
		% within επάγγελμα	94,7%	,0%	5,3%	100%
		% within condculh	10,2%	,0%	3,7%	7,9%
		% of Total	7,5%	,0%	,4%	7,9%
	Συνταξιούχος	Count	25	2	5	32
		% within επάγγελμα	78,1%	6,3%	15,6%	100%
		% within condculh	14,1%	5,6%	18,5%	13,3%
		% of Total	10,4%	,8%	2,1%	13,3%
	Οικιακά	Count	11	3	0	14
		% within επάγγελμα	78,6%	21,4%	,0%	100%
		% within condculh	6,2%	8,3%	,0%	5,8%
		% of Total	4,6%	1,3%	,0%	5,8%
	Ανεργος	Count	21	3	2	26
		% within επάγγελμα	80,8%	11,5%	7,7%	100%
		% within condculh	11,9%	8,3%	7,4%	10,8%
		% of Total	8,8%	1,3%	,8%	10,8%
Total		Count	177	36	27	240
		% within επάγγελμα	73,8%	15,0%	11,3%	100%
		% within condculh	100%	100%	100%	100%
		% of Total	73,8%	15%	11,3%	100%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,369 ^a	12	,045
Likelihood Ratio	28,006	12	,006
Linear-by-Linear Association	,968	1	,325
N of Valid Cases	240		

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 14, το 73,8% των ερωτηθέντων διαφωνεί ότι με την διενέργεια των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου το πάρκο θα μπορούσε να συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου, από τους οποίους το 8,3% είναι δημόσιοι υπάλληλοι, το 20% είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 14,2% είναι επιχειρηματίες, το 7,5% είναι φοιτητές, το 10,4% είναι συνταξιούχοι, το 4,6% απασχολούνται με οικιακά και το 8,8% είναι άνεργοι. Η πιθανότητα κάποιος να τάσσεται υπέρ αυτής της άποψης είναι μεγαλύτερη στους φοιτητές και στους άνεργους (94,7% και 80,8% αντίστοιχα).

Το Pearson Chi-Square είναι 21,369 με $\text{sig}=0.045 < 0.05$, οπότε οι δυο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες.

Πίνακας διπλής εισόδου 15: Επάγγελμα – Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και αύξηση της απασχόλησης εντός και γύρω από αυτό, ως τρόπος συμβολής του πάρκου στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου

Crosstab						
			Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και αύξηση της απασχόλησης εντός και γύρω από αυτό (condentg)			Total
			Καθόλου-Λίγο	Μέτρια	Αρκετά-Πολύ	
επάγγελμα	Δημόσιος υπάλληλος	Count	2	6	18	26
		% within επάγγελμα	7,7%	23,1%	69,2%	100%
		% within condentg	6,5%	10,9%	10,6%	10,2%
		% of Total	0,8%	2,3%	7%	10,2%
	Ιδιωτικός υπάλληλος	Count	5	16	52	73
		% within 5.επάγγελμα	6,8%	21,9%	71,2%	100%
		% within condentg	16,1%	29,1%	30,6%	28,5%
		% of Total	2%	6,3%	20,3%	28,5%
	Ελεύθερος επαγγελματίας ή επιχειρηματίας	Count	6	11	38	55
		% within επάγγελμα	10,9%	20%	69,1%	100%
		% within condentg	19,4%	20%	22,4%	21,5%
		% of Total	2,3%	4,3%	14,8%	21,5%
	Φοιτητής	Count	8	5	9	22
		% within επάγγελμα	36,4%	22,7%	40,9%	100%
		% within condentg	25,8%	9,1%	5,3%	8,6%
		% of Total	3,1%	2%	3,5%	8,6%
	Συνταξιούχος	Count	5	4	25	34
		% within επάγγελμα	14,7%	11,8%	73,5%	100%
		% within condentg	16,1%	7,3%	14,7%	13,3%
		% of Total	2%	1,6%	9,8%	13,3%
	Οικιακά	Count	3	1	12	16
		% within επάγγελμα	18,8%	6,3%	75,0%	100%
		% within condentg	9,7%	1,8%	7,1%	6,3%
		% of Total	1,2%	,4%	4,7%	6,3%
	Άνεργος	Count	2	12	16	30
		% within επάγγελμα	6,7%	40%	53,3%	100%
		% within condentg	6,5%	21,8%	9,4%	11,7%
		% of Total	,8%	4,7%	6,3%	11,7%
Total	Count	31	55	170	256	
	% within επάγγελμα	12,1%	21,5%	66,4%	100%	
	% within condentg	100%	100%	100%	100%	
	% of Total	12,1%	21,5%	66,4%	100%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	26,176 ^a	12	,010
Likelihood Ratio	23,209	12	,026
Linear-by-Linear Association	1,691	1	,194
N of Valid Cases	256		

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 15, το 66,4% των ερωτηθέντων συμφωνεί ότι η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της απασχόλησης εντός και γύρω από αυτό, αποτελεί τρόπο με τον οποίο το πάρκο μπορεί να συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου, από τους οποίους το 7% είναι δημόσιοι υπάλληλοι, το 20,3% είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 14,8% είναι επιχειρηματίες, το 3,5% είναι φοιτητές, το 9,8% είναι συνταξιούχοι, το 4,7% απασχολούνται με οικιακά και το 6,3% είναι άνεργοι. Οι ιδιωτικοί υπάλληλοι, οι συνταξιούχοι και αυτοί που απασχολούνται με οικιακά έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να συμφωνούν με την παραπάνω άποψη (71,2%, 73,5% και 75% αντίστοιχα).

Το Pearson Chi-Square είναι 26,176 με sig=0.010< 0.05, οπότε υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δυο μεταβλητών.

Πίνακας διπλής εισόδου 16: Εισόδημα -Αδιαφορία των αρμοδίων ως αιτία που το πάρκο δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του

Crosstab						
			Αδιαφορία των αρμοδίων (indifcom)			Total
			Καθόλου-Λίγο	Μέτρια	Αρκετά-Πολύ	
Μηνιαίο Ατομικό Εισόδημα (MAE)	καθόλου εισόδημα	Count	3	5	41	49
		% within MAE	6,1%	10,2%	83,7%	100%
		% within indifcom	13,0%	17,9%	24,3%	22,3%
		% of Total	1,4%	2,3%	18,6%	22,3%
	≤ 500	Count	4	8	15	27
		% within MAE	14,8%	29,6%	55,6%	100%
		% within indifcom	17,4%	28,6%	8,9%	12,3%
		% of Total	1,8%	3,6%	6,8%	12,3%
	501-1000	Count	5	6	65	76
		% within MAE	6,6%	7,9%	85,5%	100%
		% within indifcom	21,7%	21,4%	38,5%	34,5%
		% of Total	2,3%	2,7%	29,5%	34,5%
	1001-1500	Count	7	7	29	43
		% within MAE	16,3%	16,3%	67,4%	100%
		% within indifcom	30,4%	25%	17,2%	19,5%
		% of Total	3,2%	3,2%	13,2%	19,5%
	>1500	Count	4	2	19	25
		% within MAE	16%	8%	76%	100%
		% within indifcom	17,4%	7,1%	11,2%	11,4%
		% of Total	1,8%	,9%	8,6%	11,4%
	Total	Count	23	28	169	220
		% within MAE	10,5%	12,7%	76,8%	100%
		% within indifcom	100%	100%	100%	100%
		% of Total	10,5%	12,7%	76,8%	100%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,292 ^a	8	,038
Likelihood Ratio	15,010	8	,059
Linear-by-Linear Association	1,207	1	,272
N of Valid Cases	220		

Από τον πίνακα διπλής εισόδου 16, παρατηρούμε ότι το 76,8% των ερωτηθέντων υποστηρίζει ότι η αδιαφορία των αρμοδίων αποτελεί αιτία που το πάρκο δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του, από τους οποίους το 18,6% δεν έχει καθόλου εισόδημα, το 6,8% έχει εισόδημα ≤ 500€, το 29,5% έχει εισόδημα 501€-1000€, το 13,2% ανήκει στην εισοδηματική κατηγορία 1001€ - 1500€ και το 8,6% έχει εισόδημα > 1500€. Η πιθανότητα κάποιος να συμφωνεί με την παραπάνω άποψη είναι μεγαλύτερη στα άτομα εκείνα που δεν έχουν εισόδημα και σε αυτούς που ανήκουν στην εισοδηματική κατηγορία 501€ - 1000€. Επίσης, η πιθανότητα αυτή αυξάνεται καθώς το εισόδημα αυξάνεται από 500€ έως 1000€, και από 1001€ και πάνω.

Το Pearson Chi-Square είναι 16,292 με sig=0.038< 0.05, οπότε οι δυο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες.

Πίνακας διπλής εισόδου 17: Εισόδημα -Το πάρκο Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο

Crosstab					
			Το πάρκο Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο (econsust)		Total
			Όχι	Ναι	
Μηνιαίο Ατομικό Εισόδημα (MAE)	Δεν έχω καθόλου εισόδημα	Count	13	49	62
		% within MAE	21%	79%	100%
		% within econsust	40,6%	20,6%	23%
		% of Total	4,8%	18,1%	23%
	? 500	Count	4	28	32
		% within MAE	12,5%	87,5%	100%
		% within econsust	12,5%	11,8%	11,9%
		% of Total	1,5%	10,4%	11,9%
	501-1000	Count	13	86	99
		% within MAE	13,1%	86,9%	100%
		% within econsust	40,6%	36,1%	36,7%
		% of Total	4,8%	31,9%	36,7%
	1001-1500	Count	1	48	49
		% within MAE	2%	98%	100%
		% within econsust	3,1%	20,2%	18,1%
		% of Total	,4%	17,8%	18,1%
	>1500	Count	1	27	28
		% within MAE	3,6%	96,4%	100%
		% within econsust	3,1%	11,3%	10,4%
		% of Total	,4%	10%	10,4%
Total	Count	32	238	270	
	% within MAE	11,9%	88,1%	100%	
	% within econsust	100%	100%	100%	
	% of Total	11,9%	88,1%	100%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,452 ^a	4	,022
Likelihood Ratio	13,360	4	,010
Linear-by-Linear Association	9,708	1	,002
N of Valid Cases	270		

Σύμφωνα με τον πίνακα διπλής εισόδου 17, το 88,1% των ερωτηθέντων συμφωνεί ότι το πάρκο Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο, από τους οποίους το 18,1% δεν έχει καθόλου εισόδημα, το 10,4% έχει εισόδημα $\leq 500\text{€}$, το 31,9% ανήκει στην εισοδηματική κατηγορία 501€ - 1000€, το 17,8% έχει εισόδημα 1001€ - 1500€ και το 10% έχει εισόδημα $> 1500\text{€}$. Η πιθανότητα κάποιος να συμφωνεί με αυτή την άποψη αυξάνεται καθώς αυξάνεται το εισόδημα των ερωτηθέντων.

Το Pearson Chi-Square είναι 11,452 με $\text{sig}=0.022 < 0.05$, οπότε οι δυο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ τους.

H4. Εκτίμηση υποδειγμάτων λογιστικής παλινδρόμησης

1. Ανάλυση παραμέτρων που προσδιορίζουν ότι το πάρκο πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εκτίμησης του υποδείγματος λογιστικής παλινδρόμησης για τους παράγοντες που επηρεάζουν την άποψη των ερωτηθέντων για τις προϋποθέσεις που πληροί το πάρκο προκειμένου να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του. Με εξαρτημένη την ποιοτική μεταβλητή «satiscond» η εξίσωση της παλινδρόμησης ορίζεται ως εξής:

$$\text{satiscond}_i = b_0 + b_1\text{gender}_i + b_2\text{age}_i + b_3\text{education}_i + b_4\text{job}_i + b_5\text{income}_i + b_6\text{freqvis}_i + b_7\text{easacce}_i + b_8\text{neimprme}_i + b_9\text{contracti}_i + b_{10}\text{econsust}_i + b_{11}\text{susdevel}_i + \varepsilon_i \quad (1)$$

satiscond:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 στην περίπτωση που οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το πάρκο πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του και την τιμή 0 στην αντίθετη περίπτωση.
gender:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος είναι άνδρας και την τιμή 0 όταν είναι γυναίκα.
age:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος είναι μέχρι 45 ετών και την τιμή 0 όταν είναι > 40 ετών.
education:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν είναι απόφοιτος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και την τιμή 0 όταν είναι απόφοιτος δευτεροβάθμιας.
job:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 για όσους δουλεύουν και την τιμή 0 για όσους δεν δουλεύουν, ανεξαρτήτως τομέα.
income:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 για το μηνιαίο ατομικό εισόδημα μέχρι 1.000 € και την τιμή 0 για μηνιαίο ατομικό εισόδημα >1.000 €.
freqvis:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι επισκέπτονται το πάρκο συχνά και την τιμή 0 όταν δεν επισκέπτονται το πάρκο συχνά.
easacce:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι θεωρούν εύκολη την πρόσβαση στο πάρκο και την τιμή 0 στην αντίθετη περίπτωση.
neimprme:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι συμφωνούν ότι το πάρκο χρειάζεται βελτιώσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του και την τιμή 0 όταν δεν συμφωνούν.
contracti:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι έχουν συμβάλει με κάποιο τρόπο σε κάποια δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε για το πάρκο Τρίτση και την τιμή 0 όταν δεν συμφωνούν.
econsust:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι συμφωνούν ότι το πάρκο Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης που διανύουμε και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο και την τιμή 0 όταν δεν συμφωνούν.
susdevel:	Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι συμφωνούν ότι το πάρκο Τρίτση μπορεί να συμβάλει στην οικονομική, πολιτιστική, περιβαλλοντική ανάπτυξη ή αλλιώς στην «Βιώσιμη ανάπτυξη» του Δήμου Ιλίου και την τιμή 0 όταν δεν συμφωνούν.
ε_i :	Τα σφάλματα της παλινδρόμησης

Στον πίνακα 16 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εξίσωσης (1). Στην πρώτη στήλη καταγράφονται όλες οι ανεξάρτητες μεταβλητές της εξίσωσης (1), στη δεύτερη στήλη, υπόδειγμα 1, παρουσιάζεται το αρχικό δείγμα για το σύνολο των ανεξάρτητων μεταβλητών. Οι μη στατιστικά σημαντικές

μεταβλητές αφαιρέθηκαν από το αρχικό υπόδειγμα και τα αποτελέσματα της τελικής εξίσωσης παρουσιάζονται στην τρίτη στήλη, υπόδειγμα 2, του πίνακα 1.

Πίνακας 1: Μεταβλητές της λογιστική παλινδρόμησης

Μεταβλητή	Υπόδειγμα 1		Υπόδειγμα2	
	B	Wald	B	Wald
gender	,222	,391		
age	,198	,293		
education	,075	,041		
job	,004	,000		
income	,814*	3,018	,774*	3,586
freqvis	-,003	,000		
easacce	1,113*	3,822	1,171**	4,227
neimprme	-3,198***	7,673	-2,958***	6,791
contracti	-,546	2,014		
econsust	,408	,508		
susdevel	-,267	,102		
Constant	-1,989***	1,388	-2,119	2,251
-2 Log likelihood	223,323		226,778	
Nagelkerke R Square	,240		,222	
(Σημείωση: οι ενδείξεις ***, ** και *, υποδηλώνουν στατιστική σημαντικότητα σε ποσοστό 1%, 5% και 10% αντίστοιχα)				

Σύμφωνα με το διορθωμένο - προσαρμοσμένο συντελεστή προσδιορισμού το υπόδειγμα ερμηνεύει το 22,2% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης. Δηλαδή, η μεταβλητότητα της γνώμης για το εάν το πάρκο πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του εξαρτάται κατά 22,2% από τις ανεξάρτητες μεταβλητές.

Από την ανάλυση προέκυψε ότι οι δημογραφικές παράμετροι (φύλο, ηλικία, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάσταση) δεν επηρεάζουν καθόλου την εξαρτημένη μεταβλητή. Επομένως, τα άτομα ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας, εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάστασης εκφράζουν την ίδια γνώμη κατά μέσο όρο για το εάν το πάρκο πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του.

Η συχνότητα επίσκεψης του πάρκου, η συμβολή των ερωτηθέντων σε κάποια δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε για το πάρκο, ο βαθμός συμφωνίας με την άποψη ότι το πάρκο Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο και ο βαθμός συμφωνίας με την άποψη ότι το πάρκο μπορεί να συμβάλει στην οικονομική, πολιτιστική, περιβαλλοντική ανάπτυξη ή αλλιώς στη «Βιώσιμη ανάπτυξη» του Δήμου Ιλίου, δεν ερμηνεύουν το βαθμό συμφωνίας με το εάν το πάρκο πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του.

Σύμφωνα με το τελικό υπόδειγμα, η εκτιμώμενη εξίσωση:

$$\text{satiscond} = 0,774 \text{ income} + 1,171 \text{ easacce} - 2,958 \text{ neimprme}$$

Το εισόδημα αποτελεί στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα του βαθμού συμφωνίας με το εάν το πάρκο πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του, σε επίπεδο 10%. Το θετικό πρόσημο υποδηλώνει ότι τα άτομα με μηνιαίο ατομικό εισόδημα μέχρι 1000 €, εκφράζουν περισσότερο θετική γνώμη ότι το πάρκο πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του κατά 0,774 μονάδες κατά μέσο όρο, σε σχέση με τα άτομα που έχουν μηνιαίο ατομικό εισόδημα μεγαλύτερο των 1000 €.

Ο βαθμός συμφωνίας του ερωτώμενου με την άποψη ότι η πρόσβαση στο πάρκο είναι εύκολη αποτελεί στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα του βαθμού συμφωνίας για το εάν το πάρκο πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του, σε επίπεδο 5%. Το θετικό

πρόσχημο υποδηλώνει ότι τα άτομα που θεωρούν εύκολη τη πρόσβαση στο πάρκο, εκφράζουν περισσότερο θετική γνώμη για την πληρότητα των προϋποθέσεων του πάρκου ώστε να ικανοποιεί τις ανάγκες του πάρκου, κατά 1,171 μονάδες κατά μέσο όρο, σε σχέση με τα άτομα που θεωρούν ότι η προσβασιμότητα του πάρκου δεν είναι εύκολη.

Τέλος, όσο περισσότεροι οι ερωτηθέντες συμφωνούν ότι το πάρκο χρειάζεται βελτιώσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του, τόσο περισσότεροι διαμορφώνουν αρνητική γνώμη, κατά 2,958 μονάδες κατά μέσο όρο, για το εάν το πάρκο πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του, σε επίπεδο 1%.

2. Ανάλυση παραμέτρων που προσδιορίζουν ότι το πάρκο Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εκτίμησης του υποδείγματος λογιστικής παλινδρόμησης για τους παράγοντες που επηρεάζουν την άποψη των ερωτηθέντων για την οικονομική βιωσιμότητα του πάρκου Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία. Με εξαρτημένη την ποιοτική μεταβλητή «econsust» η εξίσωση της παλινδρόμησης ορίζεται ως εξής:

$$econsust_i = b_0 + b_1privatiz_i + b_2mapuninc_i + b_3entrafee_i + b_4lotaxpeh_i + b_5restnefr_i + b_6fisumubu_i + b_7fuasciut_i + \varepsilon_i \quad (2)$$

- econsust:** Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 στην περίπτωση που οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι το πάρκο Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο, και την τιμή 0 στην αντίθετη περίπτωση.
- privatiz:** Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι είναι υπέρ της ιδιωτικοποίησης του πάρκου προκειμένου να γίνει οικονομικά βιώσιμο, και την τιμή 0 όταν δεν συμφωνούν με την παραπάνω άποψη.
- mapuninc:** Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι είναι υπέρ της διατήρησης του δημόσιου χαρακτήρα του πάρκου και να έχει έσοδα από μισθώματα ήπιων επιχειρηματικών δράσεων συναφών με τον περιβαλλοντικό σκοπό του και την τιμή 0 στην αντίθετη περίπτωση.
- entrafee:** Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι συμφωνούν ότι η θέσπιση συμβολικού εισιτηρίου εισόδου βοηθά στην οικονομική του βιωσιμότητα και σε μεγαλύτερο «σεβασμό» του από τους επισκέπτες και την τιμή 0 όταν δεν συμφωνούν.
- lotaxpeh:** Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι συμφωνούν με τη θέσπιση χαμηλού δημοτικού φόρου ανά νοικοκυριό και την τιμή 0 όταν δεν συμφωνούν.
- restnefr:** Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι συμφωνούν ότι θα πρέπει να περιοριστούμε σε αγωνιστική διεκδίκηση των αναγκαίων οικονομικών πόρων από την Πολιτεία και την τιμή 0 όταν δεν συμφωνούν.
- fisumubu:** Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι συμφωνούν ότι το πάρκο θα πρέπει να στηριχθεί οικονομικά από τους όμορους Δήμους Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού από τους Δημοτικούς Προϋπολογισμούς και την τιμή 0 όταν δεν συμφωνούν.
- fuasciut:** Ψευδομεταβλητή η οποία λαμβάνει την τιμή 1 όταν οι ερωτώμενοι συμφωνούν ότι το πάρκο θα πρέπει να το αναλάβει πλήρως ο Δήμος Ιλίου και να αξιοποιήσει κάποιες από τις παραπάνω δράσεις και την τιμή 0 όταν δεν συμφωνούν.
- ε_i :** Τα σφάλματα της παλινδρόμησης

Στον πίνακα 2 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εξίσωσης (2). Στην πρώτη στήλη καταγράφονται όλες οι ανεξάρτητες μεταβλητές της εξίσωσης (2), στη δεύτερη στήλη, υπόδειγμα 1, παρουσιάζεται το αρχικό δείγμα για το σύνολο των ανεξάρτητων μεταβλητών. Οι μη στατιστικά σημαντικές μεταβλητές αφαιρέθηκαν από το αρχικό υπόδειγμα και τα αποτελέσματα της τελικής εξίσωσης παρουσιάζονται στην τρίτη στήλη, υπόδειγμα 2, του πίνακα 2.

Πίνακας 2: Μεταβλητές της λογιστική παλινδρόμησης

Μεταβλητή	Υπόδειγμα 1		Υπόδειγμα2	
	B	Wald	B	Wald
privatiz	1,412	2,246		
mapuninc	1,493*	3,190	1,031***	6,905
entrafee	,948	,618		
lotaxpeh	-2,634	2,207		
restnefr	15,262	,000		
fisumubu	1,355**	5,111	1,479***	11,059
fuasciut	,471	,450	1,093***	8,749
Constant	-22,631	0,001	1,093***	27,327
-2 Log likelihood	15,116		53,216	
Nagelkerke R Square	0,946		0,797	
(Σημείωση: οι ενδείξεις ***, ** και *, υποδηλώνουν στατιστική σημαντικότητα σε ποσοστό 1%, 5% και 10% αντίστοιχα)				

Σύμφωνα με το διορθωμένο - προσαρμοσμένο συντελεστή προσδιορισμού το υπόδειγμα ερμηνεύει το 79,7% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης. Δηλαδή, η μεταβλητότητα της γνώμης για το εάν το πάρκο μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, εξαρτάται κατά 79,7% από τις ανεξάρτητες μεταβλητές.

Από την ανάλυση προέκυψε ότι η ιδιωτικοποίηση του πάρκου, η θέσπιση συμβολικού εισιτηρίου εισόδου, η θέσπιση χαμηλού δημοτικού φόρου ανά νοικοκυριό και η αγωνιστική διεκδίκηση των αναγκαίων οικονομικών πόρων από την Πολιτεία δεν επηρεάζουν καθόλου την εξαρτημένη μεταβλητή, δηλαδή δεν ερμηνεύουν το βαθμό συμφωνίας για την οικονομική βιωσιμότητα του πάρκου Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία.

Σύμφωνα με το τελικό υπόδειγμα, η εκτιμώμενη εξίσωση έχει ως εξής:

$$econsust = 1,093 + 1,031 \text{ mapuninc} + 1,479 \text{ fisumubu} + 1,093 \text{ fuasciut}$$

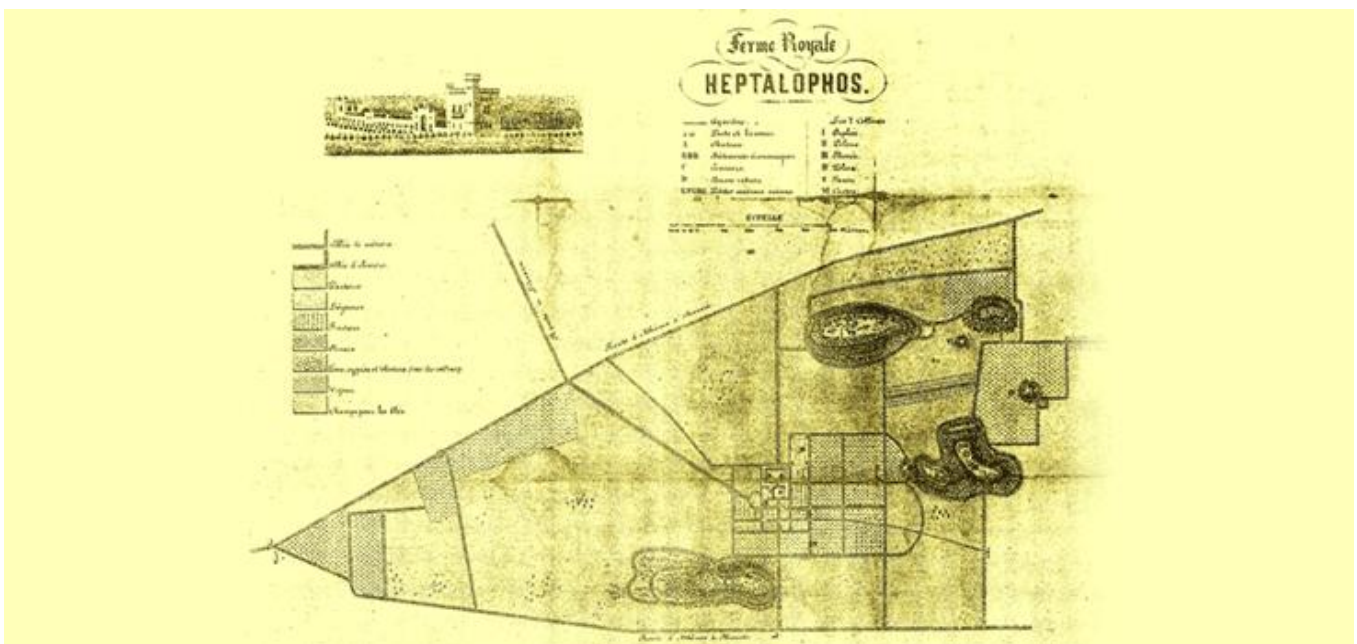
Η διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα του πάρκου και τα έσοδα από μισθώματα ήπιων επιχειρηματικών δράσεων συναφών με τον περιβαλλοντικό σκοπό του, αποτελεί στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα του βαθμού συμφωνίας για την οικονομική βιωσιμότητα του πάρκου Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, σε επίπεδο 1%. Το θετικό πρόσημο υποδηλώνει ότι τα άτομα που είναι υπέρ της διατήρησης του δημόσιου χαρακτήρα του πάρκου και των εσόδων από μισθώματα ήπιων επιχειρηματικών δράσεων συναφών με τον περιβαλλοντικό σκοπό του, εκφράζουν περισσότερο θετική γνώμη ότι το πάρκο μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο, σε σχέση με τα άτομα που δεν είναι υπέρ του δημόσιου χαρακτήρα του πάρκου.

Ο βαθμός συμφωνίας του ερωτώμενου με την άποψη ότι το πάρκο θα πρέπει να στηριχθεί οικονομικά από τους όμορους Δήμους Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού από τους Δημοτικούς Προϋπολογισμούς, αποτελεί στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα του βαθμού συμφωνίας για την οικονομική βιωσιμότητα του πάρκου Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, σε επίπεδο 1%. Το θετικό πρόσημο υποδηλώνει ότι τα άτομα που συμφωνούν ότι το πάρκο θα πρέπει να στηριχθεί οικονομικά από τους όμορους Δήμους Ιλίου και Αγ. Αναργύρων-Καματερού από τους Δημοτικούς Προϋπολογισμούς, εκφράζουν περισσότερο θετική

γνώμη για την οικονομική βιωσιμότητα του πάρκου Τρίτση, κατά 1,479 μονάδες κατά μέσο όρο, σε σχέση με τα άτομα που δεν συμφωνούν.

Τέλος, όσο περισσότερο οι ερωτηθέντες συμφωνούν ότι το πάρκο θα πρέπει να το αναλάβει πλήρως ο Δήμος Ιλίου, τόσο περισσότερο διαμορφώνουν θετική γνώμη, κατά 1,093 μονάδες κατά μέσο όρο, για το εάν το πάρκο μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, σε επίπεδο 1%.

Συνοψίζοντας, προκύπτει ότι όταν οι ερωτηθέντες συμφωνούν με τη διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα του πάρκου, καθώς και με την άποψη ότι το πάρκο θα πρέπει να στηριχθεί οικονομικά από τους όμορους Δήμους Ιλίου και Αγ. Αναργύρων – Καματερού από τους Δημοτικούς Προϋπολογισμούς, αυξάνεται η πιθανότητα να συμφωνούν ότι το πάρκο Τρίτση μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο. Επιπλέον, η άποψη της οικονομικής βιωσιμότητας του πάρκου μπορεί να αυξηθεί με την άποψη ότι το πάρκο Τρίτση θα πρέπει να το αναλάβει πλήρως ο Δήμος Ιλίου.

Παλιό τοπογραφικό σχεδιάγραμμα του πάρκου (www.parkotritsi.gr)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Θ1. Συμπεράσματα Στατιστικού Μέρους

Το πόσο σημαντική είναι στην συνείδηση των δημοτών του Ιλίου η περιοχή του Πάρκου Τρίτση φαίνεται από το γεγονός πως κατά την έρευνα στο ερώτημα ποιο είναι το πιο σημαντικό μνημείο της πόλης του Ιλίου το 51,5% των ερωτηθέντων απάντησαν πως είναι ο Πύργος της Βασιλίσσης και ως «πυκνωτή φυσιογνωμίας» της πόλης του Ιλίου επέλεξαν το Πάρκο Τρίτση με την συντριπτική πλειοψηφία του 79% των ερωτηθέντων. Το πόσο σημαντικά βήματα έχουν γίνει για την προστασία του περιβάλλοντος στο Ίλιον φαίνεται από τις επιλογές των ερωτηθέντων καθώς με υψηλά ποσοστά οι πολίτες εκτιμούν ότι το πιο σημαντικό έργο είναι η διαμόρφωση πλατειών – χώρων πρασίνου (30,7%) αμέσως μετά η πεζοδρόμηση του κέντρου της πόλης (18,9%) και αμέσως τρίτο οι κατασκευή ποδηλατοδρόμων (12,6%). Ψηλά στις προτιμήσεις ως θετικό στοιχείο της πόλης είναι οι πλατείες και το πράσινο.

Το πόσο σημαντικό είναι το Πάρκο Τρίτση για τον κόσμο του Ιλίου αναδεικνύεται από το πολύ υψηλό ποσοστό των ερωτηθέντων (80%) που δήλωσε ότι το επισκέπτεται συχνά ενώ εξ αυτών μία φορά την εβδομάδα και πλέον αυτής το επισκέπτεται το 42,2% , με πιθανότητα συχνότερης επίσκεψης ενισχυμένη στους άνδρες και ακόμη περισσότερο όσο αυξάνει η ηλικία. Για πιο εξειδικευμένες θεωρήσεις π.χ. η επίσκεψη στο πάρκο για ...ένα καφέ , αυξάνει σαν άποψη στις γυναίκες. Πολύ μεγάλο ποσοστό (81%) θεωρεί εύκολη την πρόσβαση στο πάρκο το οποίο όσοι δηλώνουν ότι το επισκέπτονται συχνά το κάνουν σε πολύ υψηλό ποσοστό κυρίως τις ημέρες Παρασκευή – Σάββατο – Κυριακή με μεγαλύτερη συχνότητα το Σάββατο (52,2%).

Το πόσο σημαντικό είναι το πάρκο σαν περιβαλλοντικός χώρος προκύπτει από το γεγονός ότι ένα πολύ υψηλό ποσοστό των ερωτηθέντων (78,5%) αναφέρει πως ο λόγος επίσκεψης από πάρκο είναι ο περίπατος στην φύση. Ωστόσο, η άποψη της συντριπτικής πλειοψηφίας των ερωτηθέντων κατά 80% συμφωνεί επί της ουσίας με τα συμπεράσματα της έρευνας πως το πάρκο δεν πληροί τις προϋποθέσεις για την ικανοποίηση των αναγκών των επισκεπτών και σε πολύ υψηλό ποσοστό θεωρεί υπεύθυνους για αυτό την Πολιτεία και τον Δήμο θεωρώντας πως έχουν ενδιαφερθεί ελάχιστα έως καθόλου , σε ποσοστό 65%, με τάση υποστήριξης αυτής της άποψης ενισχυμένη στους άνδρες. Σημαντικό συμπέρασμα που προσλαμβάνει κοινωνικά χαρακτηριστικά είναι το γεγονός που αναδεικνύεται από τα στοιχεία της έρευνας, πως η άποψη να θεωρεί κάποιος ως αιτία για τα προβλήματα του πάρκου την αδιαφορία των αρμοδίων αυξάνει σαν τάση στα άτομα με χαμηλό εισόδημα από ότι σε εκείνα που έχουν ψηλότερα εισοδήματα. Τα συμπεράσματα της συντριπτικής πλειοψηφίας των ερωτώμενων σε ποσοστό 97% συμφωνούν επί της ουσίας με τις διαπιστώσεις της έρευνας πως το πάρκο χρειάζεται βελτιώσεις για να καλύπτει τον σκοπό για τον οποίο φτιάχτηκε, με προεξέχοντα προτεραιότητα την ανάπτυξη περισσότερων υποδομών την ενίσχυση του πρασίνου και την πιο αποτελεσματική φύλαξη.

Ωστόσο, είναι σημείο των καιρών και ενδεχομένως αποτέλεσμα της ιστορικής πολιτιστικής καθυστέρησης της Ελληνικής κοινωνίας πως, παρά τις πολλές δραστηριότητες που γίνονται σε εθελοντική βάση στο πάρκο (καθαριότητα, δενδροφυτεύσεις, εργασίες συντήρησης, περιβαλλοντικές εκδηλώσεις κ.λ.π.), η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων σε ποσοστό 63% δεν έχει συμβάλλει σε κάποια δραστηριότητα για το πάρκο και μόνο το 15,6% έχει συμβάλλει μέσω κάποιας περιβαλλοντικής δραστηριότητας, με τάση ενίσχυσης της άποψης περί συμμετοχής στους συνταξιούχους , τους δημοσίους υπαλλήλους και τις γυναίκες που ασχολούνται με τα οικιακά. Σημαντική μερίδα των ερωτηθέντων θεωρούν

πως η ενίσχυση της καθαριότητας και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις ήπιας μορφής εντός του πάρκου συμβάλουν στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, ωστόσο υπάρχει μικρή κινητικότητα σχετικά με την ενίσχυση των προγραμμάτων εθελοντισμού, ανακύκλωσης και κομποστοποίησης, με ενίσχυση της άποψης περί μη συμμετοχής κυρίως στις γυναίκες. Από τα προαναφερθέντα αναδεικνύεται μια νέα πρόταση που αφορά στην ενίσχυση της ενημέρωσης των πολιτών και της εκπαίδευσης της νεολαίας, με την βοήθεια της εκπαιδευτικής κοινότητας του Δήμου Ιλίου, σχετικά με τον εθελοντισμό, γενικά, με το περιβάλλον και τα εθελοντικά προγράμματα του πάρκου. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφωνεί επί της ουσίας με την έμφαση που έδωσε η παρούσα έρευνα για την λειτουργία των τεχνητών λιμνών – κυκλοφορία των υδάτων με παράλληλη λύση στο πρόβλημα της υδροδότησης και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Σημαντικό συμπέρασμα είναι πως παρά την μεγάλη οικονομική κρίση και την υποχρηματοδότηση του πάρκου από την Πολιτεία η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (88%) θεωρεί πως το πάρκο μπορεί να γίνει οικονομικά βιώσιμο. Η απόλυτη πλειοψηφία των ερωτηθέντων υποστηρίζει την διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα του πάρκου και την άντληση εσόδων από μισθώματα ήπιων επιχειρηματικών δράσεων, ενώ η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων της τάξης του 65,5% είναι αρνητική στην ενδεχόμενη προοπτική ιδιωτικοποίησης του πάρκου. Αυτό είναι φυσιολογικό καθώς από τις συζητήσεις που είχαμε με αρκετούς από τους ερωτηθέντες κατά την διάρκεια της έρευνας εκτιμούσαν πως ενδεχόμενη ιδιωτικοποίηση του Πάρκου Τρίτση θα σήμαινε ουσιαστικά την μετατροπή του από Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης σε ένα ανοιχτό εμπορικό κέντρο. Ωστόσο η πλειοψηφία των πολιτών, όπως απέδειξε και η έρευνα δεν έχει ακραίες απόψεις και έτσι ταυτόχρονα με την άποψη για την διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα του πάρκου συμφωνεί με ύπαρξη ήπιων επιχειρηματικών δράσεων που δεν θα έρχονται σε αντίθεση με τον περιβαλλοντικό χαρακτήρα του πάρκου , συμπέρασμα που ταυτίζεται απόλυτα με την άποψη που εκφράσθηκε στο θεωρητικό μέρος της παρούσας έρευνας.

Οι ερωτηθέντες με πολύ μεγάλη πλειοψηφία είναι αρνητικοί στην ενδεχόμενη προοπτική είτε θέσπισης εισιτηρίου εισόδου είτε επιβολής χαμηλού δημοτικού φόρου ανά νοικοκυριό. Στην προκειμένη περίπτωση η υπόθεση εργασίας (όχι πρόταση) που αναπτύχθηκε στο θεωρητικό μέρος της έρευνας για την ενδεχόμενη προοπτική θέσπισης χαμηλού δημοτικού φόρου ανά νοικοκυριό και την είσοδο των δημοτών με κάρτα , με την παράλληλη θέσπιση χαμηλού εισιτηρίου εισόδου για τους ετεροδημότες επισκέπτες **δεν μπορεί να μετουσιωθεί σε πρόταση**, καθώς συναντά σημαντική κοινωνική άρνηση. Μάλιστα κατά την διάρκεια της έρευνας αρκετοί δημότες εξέφρασαν την άποψη πως ένα δημόσιο αγαθό ξεχωρίζει ως τέτοιο από το γεγονός πως δεν αποκλείει κανέναν από την χρήση του, κάτι που δεν θα ισχύει σε περίπτωση θέσπισης εισιτηρίου. Αν και γενικά σωστή , ωστόσο είναι υπερβολική αυτή η άποψη καθώς στην λογική αυτή τα δημόσια μουσεία που έχουν εισιτήριο δεν θα έπρεπε να θεωρούνται δημόσια αγαθά.

Προεξέχοντα ρόλο στην αντίληψη της πλειοψηφίας των ερωτηθέντων έχει ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην προοπτική της οικονομικής βιωσιμότητας του πάρκου Τρίτση είτε με την προοπτική να το αναλάβει πλήρως ο Δήμος Ιλίου είτε να στηριχθεί από τους όμορους Δήμους Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού, με την δεύτερη άποψη στατιστικά να υπερισχύει της πρώτης. Ωστόσο, γενικά μιλώντας αυτό το συμπέρασμα συμφωνεί με την βασική πρόταση που εκφράσθηκε στο θεωρητικό μέρος της έρευνας πως τον πρώτο λόγο στην διοίκηση και την διαχείριση του πάρκου πρέπει να έχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση, όπως άλλωστε ισχύει στην μεγάλη πλειοψηφία των περιπτώσεων στις χώρες του αναπτυγμένου κόσμου.

Σημαντικό συμπέρασμα που προκύπτει από την στατιστική επεξεργασία των απαντήσεων είναι πως η συντριπτική πλειοψηφία του 95% των ερωτηθέντων εκτιμά πως το Πάρκο Τρίτση μπορεί να συμβάλει στην βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου, συμπέρασμα που ανέδειξε και το θεωρητικό μέρος της έρευνας, είτε με την σύνδεση του πάρκου με τις απομακρυσμένες γειτονιές του Ιλίου μέσω τοπικής συγκοινωνίας είτε με την ένταξη του «Πύργου της Βασιλίσσης» στον ενιαίο σχεδιασμό του πάρκου και την

τουριστική – οικονομική – πολιτιστική εκμετάλλευση του. Σημαντικό ρόλο στην ιεράρχηση των ερωτηθέντων έχει η άποψη πως η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της απασχόλησης λόγω του πάρκου μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στην βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου. Σημαντικό ρόλο παίζει επίσης η περαιτέρω ανάπτυξη της χλωρίδας-πανίδας γιατί έτσι ενισχύεται η βιοποικιλότητα του πάρκου, καθώς επίσης και η ενίσχυση των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Η συμφωνία με την άποψη της αναγκαιότητας ολοκλήρωσης των έργων και βελτίωσης των υποδομών τείνει να ενισχύεται όσο αυξάνει το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων.

Η ισχυρή άποψη πως το πάρκο συμβάλλει στην βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου μέσω των πολιτιστικών εκδηλώσεων παρουσιάζει τάση ενίσχυσης στην νεολαία και ειδικότερα στους φοιτητές και τους άνεργους. Αντίθετα, ενώ είναι γενικά ισχυρή η άποψη πως στην βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου συμβάλλουν τα προγράμματα εθελοντισμού στο πάρκο, η συμφωνία με αυτή την άποψη εμφανίζει τάσεις αποδυνάμωσης όσο μειώνεται η ηλικία, γεγονός που πρέπει να απασχολήσει τους αρμόδιους φορείς και την τοπική κοινωνία, προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης μέσω της εκπαίδευσης των αρετών του εθελοντισμού στην νεολαία.

Θ2. Επίλογος

Ο κύριος σκοπός της παρούσας έρευνας, όπως καθορίστηκε από την αρχή ήταν να αναδείξει τις δυνατότητες, που παρέχει η ορθή και ολοκληρωμένη αξιοποίηση του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» στην Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου. Στα πλαίσια της παρούσας έρευνας αναδείχθηκαν οι αδυναμίες και οι δυνατότητες, καθώς και τα σημαντικά βήματα που έχει πραγματοποιήσει ο Δήμος Ιλίου προς την κατεύθυνση της «Βιωσιμότητας», καθώς και οι δράσεις που πρέπει να πραγματοποιηθούν ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις της «Βιώσιμης πόλης».

Στα πλαίσια της εργασίας αναδείχθηκε ο σημαντικός ρόλος του πάρκου ως πνεύμονας πρασίνου και θύλακας βιοποικιλότητας της ευρύτερης περιοχής, οι όροι και οι προϋποθέσεις καθώς και οι προτάσεις για την βιώσιμη ανάπτυξη αυτού καθεαυτού του πάρκου, καθώς και οι όροι και οι προϋποθέσεις και οι προτάσεις για την συμβολή του στην οικονομική – πολιτιστική – κοινωνική – περιβαλλοντική ανάπτυξη, ήτοι την «Βιώσιμη Ανάπτυξη» του Δήμου Ιλίου. Προς αυτή την κατεύθυνση υπήρξε ανάδειξη συμπερασμάτων και παρουσίαση προτάσεων είτε από επίσημους φορείς είτε από την ίδια την έρευνα, καθώς επίσης και από την στατιστική επεξεργασία απαντήσεων από τυχαίο δείγμα πολιτών του Ιλίου. Στα πλαίσια της έρευνας αξιοποιήθηκε μεγάλο πλήθος πηγών πληροφοριών και μελετήθηκε κάθε δυνατή πτυχή του προς εξέταση θέματος, με θετική κατάληξη όσον αφορά την ολοκληρωμένη διεξαγωγή συμπερασμάτων και την διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων. Από τα προαναφερόμενα προκύπτει σαν τελικό συμπέρασμα πως ο σκοπός της παρούσας έρευνας ολοκληρώθηκε με επιτυχία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ :

1. Αμπελιώτης, Κ., (2008), «Εισαγωγή στην Βιώσιμη Ανάπτυξη», έκδοση Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, Καλλιθέα, Δεκέμβριος 2008 (σελίδα 11)
2. Αντωνίου, Β., (2002), «Το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον του λεκανοπεδίου Αθηνών, Πρακτικά 6^{ου} Πανελλήνιου Γεωγραφικού Συνεδρίου , τόμος ΙΙ, σελ. 311 -318.
3. ΑΣΔΑ, (2008), Μελέτη με θέμα «ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ «Α. ΤΡΙΤΣΗΣ»: ΓΙΑ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ», Περιστερί, Μάιος 2008
4. ΑΣΔΑ, (2008), Επιχειρησιακό σχέδιο Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας 2009 – 2012.
5. Γεωργιοπούλου, Τ., (2011), Άρθρο με τίτλο «Μια δεύτερη ευκαιρία για το Πάρκο Αντώνης Τρίτσης», εφημερίδα Καθημερινή 16/03/2011
6. Δήμος Ιλίου, (2008), «1^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Ιλίου 2007 – 2011»
7. Δήμος Ιλίου, (2011), «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Ιλίου 2011 – 2014»
8. Δήμος Ιλίου, (2011), «Σχέδιο Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια»
9. Διώτης, Μ., Γεωργόπουλος, Σ., (1995) Ίλιον, πορεία στους αιώνες. Αθήνα: Έκδοση του πολιτιστικού κέντρου «Μελίνα Μερκούρη», του Δήμου Ιλίου.
10. Έβδομο Πανελλήνιο Υδρολογικό Συνέδριο, (2005), «Διαχείριση και Ενίσχυση Υδατικού Δυναμικού πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνης Τρίτσης», Αθήνα , 2005.
11. Ελληνική Στατιστική Αρχή, (2011), Δελτίο τύπου με θέμα «Ανακοίνωση προσωρινών αποτελεσμάτων Απογραφής Πληθυσμού 2011», Πειραιάς, 22 Ιουλίου 2011
12. Επιτροπή κατοίκων, (1997), Υπόμνημα της επιτροπής κατοίκων Ιλίου – Αγίων Αναργύρων – Καματερού για την διάσωση του Δημόσιου κτήματος του Πύργου της Βασιλίσσης της 03.06.1997
13. Σπηλιόπουλος, Η., Μοδινός, Μ., (2003), «Οι δρόμοι της αειφορίας (Περιβάλλον - Εργασία – Επιχειρηματικότητα)», εκδόσεις ΔΙΠΕ (Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Ερευνών)
14. Εφημερίδα «Καθημερινή», Κυριακή 19/08/2012
15. Εφημερίδα ΗΧΩ Ιλίου Πετρούπολης, (2011), κύριο άρθρο με τίτλο «Το Ίλιον ζητά το Πάρκο Τρίτσης», φύλλο της 10^{ης} Μαΐου 2011
16. Καζαντζάκης, Ν., «Ο Καπετάν Μιχάλης», εκδόσεις Ελένη Καζαντζάκη, έβδομη έκδοση, Αθήνα 1970
17. Καλλέργης, Γ., (2000), Περιβαλλοντική Υδρογεωλογία, τόμος Β', έκδοση ΤΕΕ, Αθήνα
18. Καρβούνης, Σ., Γεωργακέλλος, Δ., (2003), «Διαχείριση του Περιβάλλοντος – επιχειρήσεις και Βιώσιμη Ανάπτυξη», εκδόσεις Αθ. Σταμούλης , Αθήνα
19. Κάσσιος Κ.Α. (1989), «Αττικό τοπίο και περιβάλλον», Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα
20. Λαγός, Δ., Μητούλα, Ρ., (2009), «Διαχείριση και προστασία περιβάλλοντος: η περίπτωση του λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης Αρκαδίας», Πρακτικά 2^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής ανάπτυξης , Βόλος 24-27/09/2009
21. Μηλιώνης, Α., (1989), «Το βασιλικό αγρόκτημα του Πύργου στην θέση Δραγουμάνο και οι κατοπινές επιπτώσεις από την δημιουργία του στην γύρω αγροτική περιοχή», Α' Συμπόσιο Ιστορίας – Λαογραφίας Βορείου Αττικής , σελ. 191-210 , Αχαρνάι
22. Μητούλα, Ρ., (2008), «Βιώσιμη Ανάπτυξη», εκδόσεις Rosili, Αθήνα

23. Μητούλα, Ρ., (2010), «Βιώσιμη τοπική & περιφερειακή ανάπτυξη και πόλη στην Ε.Ε. του 2010», πρακτικά 16^{ου} επιστημονικού συνεδρίου του συνδέσμου Ελλήνων περιφερειολόγων με θέμα «Η περιφερειακή διάσταση της νέας στρατηγικής, Ευρώπη 2020»
24. Μητούλα Ρ., Πασσάς Ξ., (2011), «Η συμβολή του Άλσους στη Βιώσιμη Ανάπτυξη αστικών πυκνοδομημένων περιοχών. Η περίπτωση του Άλσους Αιγιάλεω», Πρακτικά 9^{ου} Εθνικού Συνεδρίου με θέμα «Περιφερειακή Ανάπτυξη και Οικονομική Κρίση: Διεθνής Εμπειρία και Ελλάδα», Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 6-7 Μαΐου 2011
25. Μπίθας, Κ., (2001), «Βιώσιμες πόλεις θεωρία – πολιτική» εκδόσεις τυπωθήτω – Γ.Δάρδανος , Αθήνα
26. Μπίρη , Κ., (1995), «ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ από του 19^{ου} εις του 20^{ου} αιώνα», σελ. 104, εκδόσεις «Μέλισσα», Αθήνα
27. Μπούρκας, Κ., (1998), «Τοπική Ατζέντα 21: Κοινωνική Συμφωνία για το περιβάλλον και την Βιώσιμη Ανάπτυξη», Πρακτικά ημερίδας Τοπική Ατζέντα 21, Σύνδεσμος ΟΤΑ μείζονος Θεσ/κης, Θεσσαλονίκη
28. Ξανθούλης, Ν., (1973), «Η Γέννησις των Διδύμων, Δημοκρατία – Αυτοδιοικήσεις και οι αρχαίοι Δήμοι της Αττικής», Αθήνα 1973
29. Παπαχατζής, Ν., (1974), «Παυσανίου Αττικά», εκδοτική Αθηνών, Αθήνα
30. Περιοδικό «ΟΙΩΝΟΣ», (2005), τεύχος 24, αφιέρωμα: πάρκο «Αντώνης Τρίτσης», Τριμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας (ΕΟΕ)
31. Περιοδικό «Περιβάλλον 21», (2012), Άρθρο: «Ο Πράσινος Καλλικράτης: οι νέοι ΟΤΑ όχημα για την πράσινη ανάπτυξη», Τεύχος 40 , 08/08/2012
32. Πιττάκης, Κ., (1853), Αρχαιολογική Εφημερίς, φυλ. 33, σελ. 839
33. Πουκεβίλ, (1995), «Ταξίδι στην Ελλάδα: Στερεά Ελλάδα, Αττική – Κόρινθος», σελ. 401, εκδόσεις Αφών Τολίδη, Αθήνα
34. Σαρρής, Ι., (1923) «Αλφαβητικός οδηγός Αττικής», Αθήνα 1923
35. Συνήγορος του Πολίτη, (2012), Έγγραφο με θέμα «Διαμαρτυρία πολιτών για την διαχείριση του Πάρκου Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» στο Ίλιον – Αίτημα διαχειριστικού και οικονομικού ελέγχου, Αριθμός πρωτοκόλλου 141128/2781, Αθήνα , 23.Ιαν.2012
36. Υπουργείο Γεωργίας, (1996), υπ' αριθμ. ΟΙΚ 89952/8748/30.10.96 έγγραφο της Δ/νσεως Προστασίας Δασών και ΦΠ του Υπουργείου Γεωργίας
37. Υπουργείο Οικονομίας Ανταγωνιστικότητας& Ναυτιλίας, (2010), Οδηγός για τα ολοκληρωμένα σχέδια αστικής ανάπτυξης (ΟΣΑΑ)
38. Υπουργείο Οικονομικών, (1998), πρακτικά της συνεδρίασης του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Δημοσίων Κτημάτων της Δ/σης Δημόσιας περιουσίας και Εθνικών κληροδοτημάτων, της 23.01.1998
39. Υπουργείο Οικονομικών, (1998),Υπουργική απόφαση υπ' αριθμ. 1044561/2718/Α0010/10.04.1998
40. Χριστοφιλόπουλος, Δ., (2007), άρθρο με τίτλο: «Η Βιώσιμη πόλη, τα δύο μεγάλα κόμματα και η Συνταγματική αναθεώρηση», εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 21/03/2007
41. Χριστοφιλόπουλος, Δ., (2010), άρθρο με τίτλο: «Προτάσεις για μια Βιώσιμη πόλη», εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 20/09/2010

B) Ξενόγλωσση ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

42. Al Gore, Jean – Marc Mendel et Claude Badens, (2007), “Urgence planete Terre. L’ esprit humain face a la crise ecologique”, Le Serpent a plumes, Paris 2007

43. Anne Whiston Spirn, (1984), "The Granite Garden. Urban Nature and Human Design", Basic Books, Inc. Publishes, New York
44. Clark, T.N., (2003), Urban amenities: lakes, opera, and juice bars do they drive development; Rsearch in urban Policy. 9,103-140.
45. Carlini, F., (1990), "Il business dell sporca e ripulisci", άρθρο στην εφημερίδα il manifesto, 01/03/1990
46. Elmitwalli, T.A. & R. Otterpohl, (2007), "Anaerobic biodegradability and treatment of grey water in up flow anaerobic sludge blanket (UASB) reactor", Water Research, Vol. 41 (6) , 1379-1387.
47. Eriksson, E., K. Auffarth, M. Henze and A. Ledin, (2002), "Characteristics of grey wastewater", Urban Water, Vol. 4, 85 – 104.
48. Friedler, E., R. Kovalio and A. Ben – Zvi, (2006), "Comparative study of the microbial quality of greywater treated by three on-site treatment systems", Environmental Technology, Vol. 27, 653 - 663.
49. "Halte a la croissance? Rapports sur les limits de la croissance", Fayard, Παρίσι 1972
50. Hammer, T.R., Coughlin, R.E. , & Horn, E.T., (1974), The effect of a large urban park on real estate value. American Institute of planning Journal. July , 274-277
51. Hansen, A. M., & M. Kjellerup, (1994), "Vandbeparende foranstaltninger", Teknisk Forlag, Copenhagen.
52. Hassid, S., Santamouris, M., Papanikolaou, N., Linardi, A., Klitsikas, N., Georgakis, C., Assimakopoulos, D., N. (2000) The effect of the Athens heat island on air contitioning load. Energy of Buildings, 32: 131-134.
53. International Herald Tribune, (2007), ειδικό αφιέρωμα "Business of green", Paris, 04/06/2007
54. Greenhalgh, L., Worpole, K., Grove-White, R., Lonsdale, T., (1996), "People, Parks & Cities. A guide to current good practice in urban parks", HMSO, London
55. Kersten, G.E., Mikolajuk, Z., Gar-On Yeh, A., (2000), Decision support systems for sustainable development: a recourse book of methods and applications, International Development Research Centre
56. Kitzes, J., Peller, A., Goldfinger, S. and Wackernagel, M., (2007), Current methods for calculating national ecological footprint accounts , Science for Environment and Sustainable Society, 4(1): 1-8
57. L' Atlas environment du Monde Diplomatique, (2007), Ελληνική έκδοση εφημερίδα Ελευθεροτυπία, Αθήνα 2007
58. Lewis, M. (2002), City parks forum briefing paper number 3 , How cities use parks for economic development. Chicago , IL: American Planning Association.
59. Low, S., Taplin, D., Scheld, S., (2005), Rethinking Urban parks, Public space and Cultural Diversity, University of Texas Press, Texas
60. Mantoto, R., (1996), "Ο Οικοκαπιταλισμός – Το Περιβάλλον ως μεγάλη επιχείρηση", Εκδόσεις «Στάχυ», Αθήνα
61. Meadows, D.H., Meadows, D.L., Rangers, J., and Behrens, W.N. (1972), The limits to Growth: a Report for the Club of Rome project on the Predicament of Mankind , Universe Books , New York
62. Meadows, D.H., Meadows, D.L., Rangers, J., (1992,1993,1995), Beyond the limits: Global collapse or sustainable future., Earth scan , WWF, London
63. Melandri, G., (1992), "Tutti gli uomini che stanno in terra", άρθρο στην εφημερίδα La Repubblica, 19/01/1992

64. Mustow, S. R., T. Smerdon , C. Pinney and R. Wagget, (1997), “Water conservation implications of using recycled greywater and stored rainwater in the UK”, Final report 13134/1, prepared by Building Services Research and Information Association for UK Drinking Water Inspectorate.
65. Napoleoni, C., (1981), “Elementi di Economia Politica, La Nuova Italia, Φλωρεντία
66. Persey, J., (1992), Sustainable development concept, e-library, World Bank org., Νοέμβριος 1992
67. Nolde, E., (1999), “Greywater reuse systems for toilet flushing in multi-storey buildings - over ten years experience in Berlin”, Urban Water, Vol. 1, 275 – 284.
68. Plummer, B., Shewan, D., (1992), “City Gardens”, Belhaven Press, London
69. Sinai, A., (2007), L’ Atlas environment du Monde Diplomatique, (2007), Ελληνική έκδοση εφημερίδα Ελευθεροτυπία , Αθήνα 2007
70. Tubiana, L., (2007), L’ Atlas environment du Monde Diplomatique, (2007), Ελληνική έκδοση εφημερίδα Ελευθεροτυπία, Αθήνα 2007
71. WWF International., (2006), Living Planet Report 2006, Gland, Switzerland.

Γ) Πηγές από το διαδίκτυο:

- www.iucn.org , επίσημη ιστοσελίδα της International Union for Conservation of Nature
- www.un.org , επίσημη ιστοσελίδα του ΟΗΕ , Author: Adams , 1996
- www.ec.europa.eu. (European Comm. Secretariat – General, 2004)
- <http://cor.europa.eu> (European Union – Committee of the Regions)
- www.urbact.eu
- www.espon.eu, Ευρωπαϊκό παρατηρητήριο για την χωροταξία
- www.ilion.gr, επίσημη ιστοσελίδα Δήμου Ιλίου
- www.eumayors.eu επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας που αφορά στο «Σύμφωνο των Δημάρχων ενάντια στην κλιματική αλλαγή»
- www.map21ltd.com , Anne Beer, 2000 , Aspects of the link between urban nature and city planning in northern European Countries , Environmental Planner, Professor Emeritus, University of Sheffield
- www.yorku.ca/carmelca/redings/designstandards/pdf , “Design Standards for Urban Infrastructure”, 14Urban Open Space, URBAN SERVICES
- http://en.wikipedia.org/wiki/Urban_parks_in_Canada
- www.centennialpark.com
- www.planning.org
- www.leamington.ca
- www.midland.ca
- frontoffice-147.dev.edu.uoc.gr/rd/it/393/1
- www.parkotritsi.gr (επίσημη ιστοσελίδα του Πάρκου Τρίτση)
- www.minenv.gr , επίσημη ιστοσελίδα του ΥΠΕΧΩΔΕ
- www.ornithologiki.gr επίσημη ιστοσελίδα της Ορνιθολογικής Εταιρείας
- <http://history-pages.blogspot.gr>
- www.attikipress.gr
- www.Kean.gr
- www.glypto.files.wordpress.com

- www.organizationearth.org
- <http://pkpyva.sep.org.gr/index.html>
- <http://www.istosweb.org/gr>
- www.Ecocitybuilders.org
- www.filoitouparkou.wordpress.com
- www.star.gr , ανάρτηση 16/08/2012
- <http://www.Tania.gr> , ανάρτηση 29/05/2012
- <http://ydronaftes.gr>
- <http://worldagronomists.blogspot.gr>
- <http://stavrosmilionis.blogspot.com/2012/05/blog-post.html>
- <http://www.musicheaven.gr>
- <http://paratiritisagionanargyron.blogspot.gr>
- <http://attikosorizontas.blogspot.gr>
- <http://news.kathimerini.gr>
- <http://www.agrinionews.gr>
- www.ethnos.gr (Άρθρο για το πάρκο Τρίτση στις 23/10/2010)
- <http://peristeri2011.blogspot.gr>
- <http://www.ergon-energia.gr>
- www.Googleearth.gr
- www.aftodioikisi.gr
- <http://footprintgr.weebly.com>
- www.naturagraeca.com
- www.in2life.gr
- katoikoiliou.blogspot.com

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Ερωτηματολόγιο

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΠΣ «ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

Ερωτηματολόγιο στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας του μεταπτυχιακού φοιτητή Μπεζαΐτη Γεωργίου (ΑΜ: 210110) , με θέμα: *Το Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης «Αντώνης Τρίτσης» και η συμβολή του στην Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Ιλίου.*

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Μητούλα Ροΐδω

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: Θεοδοροπούλου Ελένη
Αμπελιώτης Κωνσταντίνος

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Το παρόν ερωτηματολόγιο είναι **ανώνυμο** , τα στοιχεία που θα προκύψουν θα χρησιμοποιηθούν **αποκλειστικά** για τους σκοπούς της παρούσας διπλωματικής έρευνας και είναι αυστηρά **εμπιστευτικά**.

Σας ευχαριστώ για την πολύτιμη συνεργασία σας!!

Αριθμός ερωτηματολογίου:.....

Ημερομηνία:.....

Στο ερωτηματολόγιο που ακολουθεί σημειώστε με X την απάντηση που επιθυμείτε, εκτός των ερωτήσεων που χρήζουν αριθμητικής απάντησης. **(Μία επιλογή, εκτός αν ζητηθούν περισσότερες από την ερώτηση)**

E1. Σημειώστε το φύλο σας (gender)

1. Άντρας

☐

2. Γυναίκα

E2. Ποια είναι η ηλικία σας; (age) -----

E3. Ποιος είναι ο αριθμός των μελών στην οικογένεια σας; (nummemb) -----

E4. Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης σας; (education)

1. Απόφοιτος δημοτικού

2. Απόφοιτος γυμνάσιου

☐
☐
☐

3. Απόφοιτος λυκείου
4. Σπουδαστής ΑΕΙ-ΤΕΙ
5. Απόφοιτος ΑΕΙ-ΤΕΙ
6. Μεταπτυχιακές Σπουδές
7. Διδακτορικές Σπουδές

E5. Ποιο είναι το επάγγελμα σας; (occupat)

1. Δημόσιος υπάλληλος
2. Ιδιωτικός υπάλληλος
3. Ελεύθερος επαγγελματίας ή επιχειρηματίας
4. Φοιτητής
5. Συνταξιούχος
6. Οικιακά
7. Άνεργος

E6. Το μηνιαίο ατομικό εισόδημα σας (σε €) είναι: (monperinc)

1. Δεν έχω καθόλου εισόδημα
2. ≤ 500
3. 501-1000
4. 1001-1500
5. >1500

E7. Ποιο θεωρείτε το σημαντικότερο μνημείο της πόλης του Ιλίου: (impmonum)

1. Ο «Πύργος της Βασιλίσσης»
2. 1^ο Δημοτικό Σχολείο Ιλίου
3. Μνημείο πεσόντων πλ. PIMINI
4. Ναοί του Δήμου
5. Προτομή Γ. Γεννηματά (κ. πλατεία)
6. Λαογραφικό Μουσείο
7. Άλλο

E8. Ποιος θεωρείτε πως είναι ο πιο χαρακτηριστικός «πυκνωτής» της φυσιογνωμίας της πόλης; (typcaphy)

1. Το πάρκο «Αντώνης Τρίτσης»
2. Η ρυμοτομία της πόλης
3. Το πράσινο – ελεύθεροι χώροι
4. Η κοινωνική πολιτική του Δήμου
5. Το Δημαρχιακό Μέγαρο
6. Άλλο

E9. Ποιο θεωρείτε το σημαντικότερο έργο της πόλης ; (impwocit)

1. Η κατασκευή του Δημαρχιακού Μεγάρου
2. Η διαμόρφωση πλατειών – χώρων πρασίνου
3. Τα αθλητικά κέντρα του Δήμου
4. Η πεζοδρόμηση του κέντρου της πόλης

5. Η κατασκευή των βρεφονηπιακών σταθμών
6. Η κατασκευή ποδηλατοδρόμων
7. Το Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα Μερκούρη»
8. Άλλο

E10. Ποιο θεωρείτε το ποιο θετικό στοιχείο της πόλης ; (poselcit)

1. Το κυκλοφοριακό μέσα στην πόλη
2. Η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση
3. Η τοπική αγορά
4. Οι πλατείες – πράσινο της πόλης
5. Η καθαριότητα
6. Οι ποδηλατοδρόμοι
7. Οι πολιτιστικές-αθλητικές εκδηλώσεις
8. Το πρόγραμμα ανακύκλωσης
9. Οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου
10. Άλλο

E11. Ποιο θεωρείτε το ποιο αρνητικό χαρακτηριστικό της πόλης; (negfeat)

1. Το κυκλοφοριακό μέσα στην πόλη
2. Η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση
3. Η άναρχη δόμηση
4. Έλλειψη επαρκούς πρασίνου
5. Ανεργία
6. Οι τιμές στην τοπική αγορά
7. Άλλο

E12. Επισκέπτεσθε συχνά το πάρκο Τρίτση; (freqvis)

1. ΝΑΙ
2. ΟΧΙ

E12.1. Αν ΝΑΙ με ποια συχνότητα (frequenc)

Μία φορά το χρόνο	1
Μία φορά το εξάμηνο	2
Μία φορά το μήνα	3
Μία φορά την εβδομάδα	4
Πιο συχνά	5

E13. Ποιες μέρες επισκέπτεσθε συνήθως το πάρκο Τρίτση; (μέχρι τρεις απαντήσεις)(dayvistr)

Δευτέρα (monda)	1
Τρίτη (tuesda)	2
Τετάρτη (thursda)	3
Πέμπτη (wednesd)	4
Παρασκευή (friday)	5
Σάββατο (saturd)	6
Κυριακή (sunday)	7

E14. Θεωρείτε εύκολη την πρόσβαση στο πάρκο; (easacce)

1. ΝΑΙ
2. ΟΧΙ

E.15 Για ποιο κυρίως λόγο επισκέπτεσθε το πάρκο Τρίτση;(μέχρι τρεις απαντήσεις) (reason)

Περίπατος στη Φύση (walknatu)		1
Πολιτιστικές εκδηλώσεις Δήμου (cultevmu)		2
Άσκηση – αθλητισμός (sport)		3
Για ... «ένα καφέ» (coffee)		4
Περιβαλλοντική εκπαίδευση (enveduc)		5
Εθελοντισμός (volunte)		6
Γρηγορότερος δρόμος (fastway)		7
Άλλο (else)		8

E.16 Πιστεύετε ότι το πάρκο Τρίτση πληροί τις προϋποθέσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του; (satiscond)

1. ΝΑΙ
2. ΟΧΙ

E.16.1 Αν όχι ποια πιστεύετε πως είναι η αιτία;(απαντήστε όλα τα πεδία)

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ
Έλλειψη υποδομών (lackinfr)					
Αδιαφορία των αρμοδίων (indifcom)					
Κακοτεχνίες (substwor)					
Ελλιπής ασφάλεια-φύλαξη (inadesec)					
Έλλειψη παιδότοπων (lackplayg)					
Αδυναμία εκπόνησης δραστηριοτήτων (unabdeva)					
Άλλο (elsecaus)					

E.17 Πιστεύετε πως το πάρκο χρειάζεται βελτιώσεις για να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του; (neimprme)

1. ΝΑΙ
2. ΟΧΙ

E.17.1 Αν ναι , ποιες βελτιώσεις θα προτείνατε; (απαντήστε όλα τα πεδία)

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ
Αθλητικές εγκαταστάσεις (sportfac)					
Περισσότερο πράσινο – Δενδροφυτεύσεις (treeplan)					
Καλύτερο καθαρισμό (betclean)					
Καλύτερη φύλαξη (betguard)					
Περισσότεροι παιδότοποι (morplayg)					
Ευκολότερη πρόσβαση (easieac)					
Περισσότερες Δραστηριότητες (moractiv)					
Ολοκλήρωση των έργων περισσότερες υποδομές (morinfr)					

Άλλο (elseimpr)					
-----------------	--	--	--	--	--

Ε.18 Εσείς έχετε συμβάλει με κάποιο τρόπο σε κάποια δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε για το πάρκο Τρίτση; (contracti)

1. ΝΑΙ
2. ΟΧΙ

Ε.18.1 Αν ναι , με ποια δραστηριότητα έχετε συμβάλει; (μέχρι τρείς απαντήσεις)

Περιβαλλοντική δραστηριότητα (conenact)	
Εθελοντική δράση (convolunt)	
Πολιτική δραστηριότητα (conpolact)	
Πολιτιστική δραστηριότητα (conculac)	
Σχολική δραστηριότητα (conschac)	
Αθλητική δραστηριότητα (conspect)	
Άλλο (conelse)	

Ε.19 Θεωρείτε ότι η Πολιτεία και ο Δήμος έχουν ενδιαφερθεί για την εικόνα του πάρκου Τρίτση; (interima)

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ

Ε.20 Με δεδομένη την σημαντική περιβαλλοντική προσφορά του για την περιοχή του Ιλίου, με ποιους τρόπους νομίζετε πως το πάρκο Τρίτση μπορεί να γίνει πιο συνεπές από οικολογική σκοπιά και κατά συνέπεια πιο βιώσιμο περιβαλλοντικά;(μέχρι τρείς απαντήσεις) (envisust)

α. Πολιτιστικές εκδηλώσεις ήπιας μορφής για να προστατευθεί η Ορνιθοπανίδα και να μειωθεί η ηχορύπανση (culevren)	
β. Ενίσχυση των προγραμμάτων αποκομιδής απορριμμάτων (stprefcol)	
γ. Ενίσχυση των προγραμμάτων ανακύκλωσης και κομποστοποίησης (strecpc)	
δ. Περισσότερη δενδροφύτευση (motrplan)	
ε. Ενίσχυση των προγραμμάτων εθελοντισμού (stvolpro)	
ζ. Ενίσχυση – επέκταση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο πάρκο (ampenedp)	
η. Χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (usrenene)	
θ. Βελτίωση της πανίδας (impfauna)	
ι. Λειτουργία των τεχνητών λιμνών – κυκλοφορία των υδάτων (opponwci)	
κ. Μόνιμη λύση στο πρόβλημα της υδροδότησης, με τα κατάλληλα έργα (persowas)	
λ. Με την εκχώρηση της διοίκησής του στις περιβαλλοντικές ΜΗΚΥΟ (divadngo)	
Άλλο (elsesust)	

Ε.21 Θεωρείτε ότι το πάρκο Τρίτση, παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης που διανύουμε και με δεδομένη την υποχρηματοδότησή του από την πολιτεία, μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμο; (econsust)

1. ΝΑΙ
2. ΟΧΙ

E.21.1 Αν ναι , με ποιο τρόπο;(απαντήστε όλα τα πεδία)

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ
α.Να παραχωρηθεί εξολοκλήρου στους ιδιώτες προς εκμετάλλευση (ιδιωτικοποίηση) (privatiz)					
β.Να διατηρήσει τον δημόσιο χαρακτήρα και να έχει έσοδα από μισθώματα ήπιων επιχειρηματικών δράσεων συναφών με τον περιβαλλοντικό σκοπό του (mapuninc)					
γ.Η θέσπιση συμβολικού εισιτηρίου εισόδου βοηθά στην οικονομική του βιωσιμότητα και σε μεγαλύτερο «σεβασμό» του από τους επισκέπτες (entrafee)					
δ.Να θεσπισθεί χαμηλός δημοτικός φόρος ανά νοικοκυριό (lotaxpeh)					
ε.Να περιοριστούμε σε αγωνιστική διεκδίκηση των αναγκών οικονομικών πόρων από την Πολιτεία (restnefr)					
ζ.Να το στηρίξουν οικονομικά οι όμοροι Δήμοι Ιλίου και Αγίων Αναργύρων – Καματερού από τους Δημοτικούς Προϋπολογισμούς (fisumubu)					
η.Να το αναλάβει πλήρως ο Δήμος Ιλίου και να αξιοποιήσει κάποιες από τις παραπάνω δράσεις πλην της πρώτης και της αμέσως προηγούμενης (fuasciut)					
Άλλο (elseecvi)					

E.22Το πάρκο Τρίτση μπορεί να συμβάλει στην οικονομική, πολιτιστική, περιβαλλοντική ανάπτυξη ή αλλιώς στην «Βιώσιμη ανάπτυξη» του Δήμου Ιλίου; (susdevel**)**

1. ΝΑΙ

2. ΟΧΙ

E.22.1 Αν ναι , με ποιο τρόπο; (απαντήστε όλα τα πεδία)

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ
α.Με την διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου σε αυτό (condculh)					
β.Με την ολοκλήρωση των έργων και την βελτίωση των υποδομών μπορεί να προβληθεί τουριστικά και διεθνώς ως ξεχωριστός τόπος επίσκεψης , όπως διάσημα πάρκα του εξωτερικού (comprini)					
γ.Μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την αύξηση της απασχόλησης εντός και γύρω από αυτό (condentg)					
δ.Με την ενίσχυση της χλωρίδας-πανίδας και έμφαση στα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (enhflfap)					
ε.Με την ένταξη του Πύργου της Βασιλίσσης στον ενιαίο σχεδιασμό του πάρκου και την τουριστική , οικονομική πολιτιστική εκμετάλλευσή του (acqutoud)					
ζ.Με την εκμετάλλευσή του εξολοκλήρου από τους ιδιώτες (operenin)					
η.Με την ενίσχυση των προγραμμάτων εθελοντισμού (strenvop)					
θ.Με τοπική συγκοινωνία που θα συνδέει και ενοποιεί το πάρκο με τις απομακρυσμένες γειτονιές του Ιλίου (loctrape)					
Άλλο (elsesudev)					